BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
1 şi 15
ianuarie
Nr. 1—4
2001

2001 - LA MULŢI ANI! NOUL MILENIU CREŞTIN - 2001

La cumpăna dintre milenii

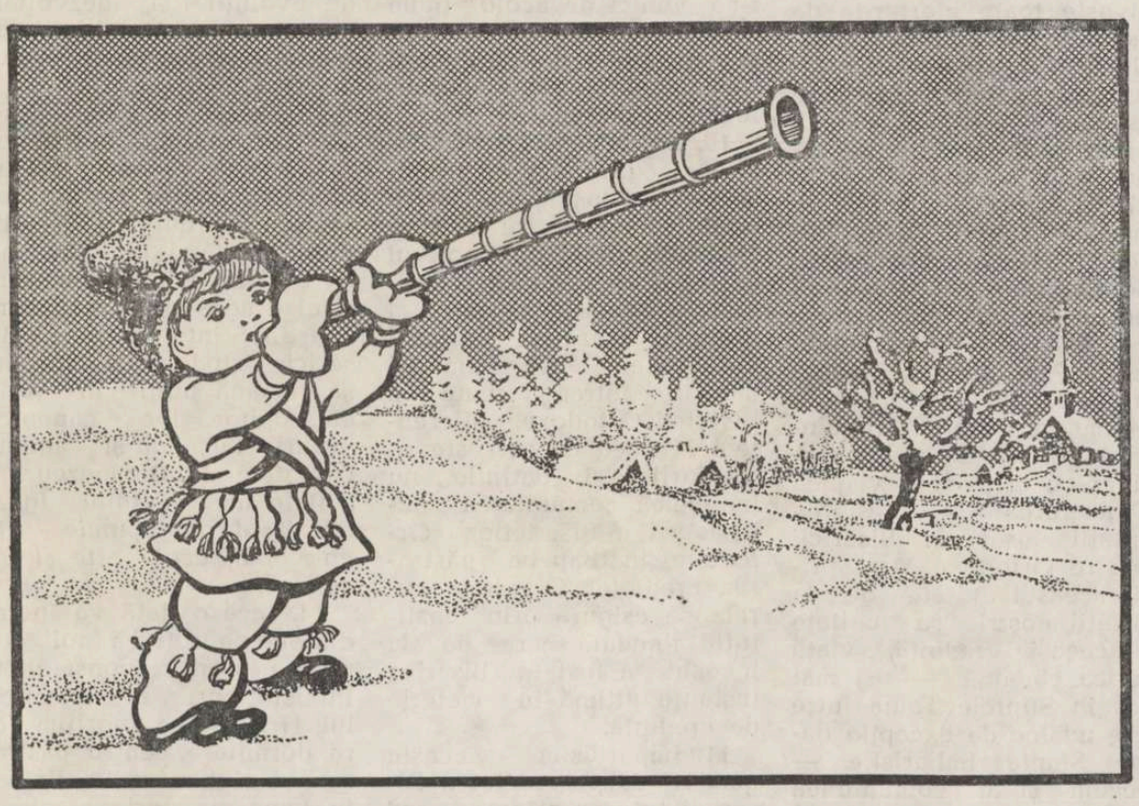

Ne-a ajutat Dumnezeu să mai facem un pas pe scara vieţii şi de a păşi în Anul Nou 2001 şi mileniul trei. Se cuvine să-i dăm slavă lui Dumnezeu că am ajuns această zi, cu sănătate şi fiecare, cu reînnoită speranţă pentru viitor. Nu este un lucru obişnuit, să fii şi să ajungi până la sfârşitul veacului acestuia. Adică am ajuns la sfârşit de secol, la sfârşit de mileniu al doilea, din viaţa creştină. E lucru mare. Nu-l putem noi încă cataloga, nu-l putem încă măsura, la adevăratele lui dimensiuni.

Iată că ne-a ajutat Dumnezeu să ajungem noi aceştia la sfârşit de veac şi să începem odată cu ziua de astăzi, al treilea mileniu. E mare lucru acesta. Mare lucru într-adevăr să fim tocmai noi aceia care să asistăm la trecerea dintre un mileniu în altul. Eu vă spun drept că în ceea ce mă priveşte, nu am crezut că o să ajung să intru în acest nou mileniu creştin. Pentru că va fi creştin.

Noul An este în viaţa oamenilor, în viaţa societăţii, **un moment de bilanţ.** Se fac bilanţuri în cultură, în artă, în progresul economic şi social, în viaţa bisericească şi, în general, în viaţa lumii. Ar trebui însă, în această zi de cumpănă între ani şi milenii, să mai facem un bilanţ: anume un bilanţ al conştiinţei, un bilanţ a ceea ce am realizat cu noi înşine, ce am reuşit să facem din noi, ce am reuşit să facem cu viaţa noastră, cât am făcut pentru semenii noştri aflaţi în suferinţe? Cât am crescut sufleteşte, cât ne-am făcut mai buni şi cât ne mai trebuie să fim oameni de omenie, buni capi de familie, copii buni, dacă suntem la vârsta copilăriei, oameni folositori semenilor şi societăţii. Să nu ne trezim la sfârşit că am trăit degeaba.

Iisus Hristos, Care este „Calea, Adevărul şi Viaţa", ne-a dat modelul, ne-a dat jaloanele prin care viaţa noastră, fie ea cât de scurtă, poate fi umplută cu tot ce este bun, frumos şi adevărat.

În taina inimilor, a sufletelor şi a cugetelor noastre, într-o zi ca aceasta, într-o zi de veselie, de bucurie, de întâmpinare a unui Mileniu de nădejde, pentru noi, pentru ai noştri, pentru cei din jurul nostru, să ne punem aşadar, în gând, să facem şi din fiinţa noastră ceva. Să dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate.

Să avem în faţa noastră, în Anul Nou, în Mileniul trei în care intrăm, un permanent „azi" armonic, senin şi liniştit pe care îl vom realiza doar ajungând pe treptele cele de sus ale unei vieţi morale, creştine, după îndemnul Celui a Căruia naştere am sărbătorit-o de curând.

Fie ca Dumnezeu să dea fiecăruia dintre noi, puterea şi marea înţelegere a iubirii Sale faţă de noi, cei care am ajuns în acest mileniu. Este un mare moment în viaţa Bisericii şi ar trebui să-l preţuim cu toţii aşa cum se cuvine.

Eu vă felicit pe toţi pentru acest mare şi important eveniment din viaţa creştinilor.

Să-L rugăm pe Dumnezeu, Tatăl nostru cel din ceruri, să ne dea sănătate, să ne dea putere ca să trecem mai departe cu conştiinţa că noi suntem acum din veacul trecut şi că ne bucurăm de o mare dragoste a lui Dumnezeu, pentru aceea că am păşit în mileniul viitor, al treilea al erei creştine.

Să-l rugăm pe Dumnezeu, să ne facă parte tuturor de un mileniu fericit, de un an cu pace şi îmbelşugare, şi să ne trimită de sus îndurările şi harul Său.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea Lui Dumnezeu-Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh să fie cu noi cu toţi, acum şi pururea şi-n vecii vecilor. Amin.

La mulţi ani!

† Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

Cuvânt rostit de Anul Nou în Catedrala mitropolitană.

CHEMARE LA RUGĂCIUNE

Mulţumind lui Dumnezeu pentru că ne-a învrednicit să întâmpinăm slăvita Întrupare a prea iubitului Său Fiu, Domnul nostru Iisus Hristos în acest an jubiliar 2000, se cuvine ca la trecerea în cel de al treilea mileniu, acest moment unic din viaţa noastră şi a omenirii, să ne aflăm în rugăciune.

De aceea, cu părintească dragoste, chemăm pe toţi binecredincioşii creştini şi pe slujitorii sfintelor altare de la parohii şi mânăstiri ca, sub binecuvântarea şi îndrumarea Ierarhilor, Ajunul Noului An să ne afle pe toţi în sfintele locaşuri, ca la miezul nopţii în rugăciuni şi laude să întâmpinăm Noul Mileniu creştin. Păşind astfel în lumina şi iubirea Prea Sfintei Treimi, ne vom înarma sufleteşte cu pavăza credinţei şi a nădejdii sfinte în noua noastră călătorie în slujirea Bisericii, Ţării şi lumii însetată de pace şi bunăvoire.

Împărtăşind tuturor fiilor şi fiicelor Bisericii noastre, înalţilor Ierarhi şi preoţi dragostea noastră în Domnul Hristos, rog pe Dumnezeu să binecuvinteze cununa Noului An şi Mileniu.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

Al tuturor părinte duhovnicesc,

† TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Comunicat de presă

În spiritul hotărârii Comisiei Panortodoxe de organizare a marelui jubileu cu prilejul praznicului Naşterii Domnului 2000, Sanctitatea Sa, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I a invitat la Constantinopol pe toţi Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe. Delegaţia Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Patriarh Teoctist, a avut în componenţă pe Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei şi P.S. Episcop Casian al Dunării de Jos.

Cu acest prilej, au avut loc celebrări liturgice şi întruniri de lucru, la care şi-au adus contribuţia toţi reprezentanţii Bisericilor Ortodoxe, în legătură cu problemele specifice Ortodoxiei şi mărturiei ei în lumea contemporană, în viitorul mileniu.

Celebrările liturgice s-au desfăşurat la Catedrala „Sf. Gheorghe" a Patriarhiei Ecumenice şi la Iznik (Niceea de odinioară), locul de desfăşurare a primului Sinod Ecumenic (325), care a precizat învăţătura despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu şi a formulat primele şapte articole ale Crezului, conturându-se încă de atunci ideea unităţii europene, prin prezenţa reprezentanţilor Bisericii din Răsăritul şi Apusul conti-

(Continuare în pag. a 2-a)

Sectorul Relaţii Publice Bisericeşti
al Patriarhiei Române
Biroul de Presă
şi Comunicaţii
al Patriarhiei Române

Anul 2001 – Anul noului mileniu

Cu ajutorul Părintelui ceresc am intrat în anul de graţie 2001, anul unui nou secol şi al unui nou mileniu, cel de al treilea al erei creştine.

La miezul nopţii, la cumpăna dintre ani am retrăit cu toţii sentimentul de bucurie şi de speranţă pentru noul an în care am intrat dar şi cel de regret şi de nostalgie pentru timpul scurs şi care nu se mai întoarce niciodată.

La miezul nopţii credincioşii au umplut, la chemarea Bisericii, până la refuz sfintele locaşuri de rugăciune din Sibiu, dar şi din alte localităţi ale Arhiepiscopiei şi în rugăciune şi în laude duhovniceşti au întâmpinat, aşa cum se cuvine, sosirea noului an şi intrarea într-un nou mileniu şi l-au rugat pe Dumnezeu să binecuvinteze cu pace, cu har şi belşug cununa anului ce a sosit.

Pe feţele tuturor se putea citi bucuria de a fi părtaşi unui eveniment crucial al istoriei omenirii şi anume acela de a intra în cel de al treilea mileniu.

Şi într-adevăr generaţia actuală poate fi bucuroasă şi mândră de acest fapt, căci el este *o împlinire* şi *o speranţă* pentru noi toţi şi în acelaşi timp *un dar* pe care ni l-a făcut Dumnezeu tuturor.

Am încheiat un an şi un secol zbuciumat cu multe împliniri şi bucurie dar şi cu multe neajunsuri, încercări şi suferinţe.

Anul 2000, Anul Jubiliar, s-a retras deja în colbul istoriei, dar va rămâne ca un punct central al istoriei în general şi al celei creştine în special, pentru că a fost marcat de bucuria împlinirii a 2000 de ani de la întruparea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, întreaga lume creştină participând activ la acţiunile jubiliare iniţiate de Bisericile creştine pentru marcarea acestui fericit eveniment.

Anul 2001, Anul noului mileniu îşi deschide, în faţa noastră, filele albe ale curgerii vremii şi căutăm de pe acum să scrutăm şi să ne întrebăm de cele ce ni le va aduce pe aripile trecătoare ale zilelor lui. Ca şi creştini nădejdea noastră toată este la Dumnezeu, Cel care guvernează lumea şi istoria şi în mâna căruia este viaţa şi suflarea noastră şi Cel care ne poartă fiecăruia dintre noi de grijă.

El, Părintele nostru se îngrijeşte de întreaga suflare şi trimite de sus, din cer harul şi binecuvântarea Sa peste toată lumea, dar şi încercări şi suferinţe pentru a ne încerca credinţa sau pentru a ne readuce pe calea cea dreaptă.

Cât de înălţătoare sunt rugăciunile din slujba de Te-Deum rânduită a se face în biserici în această zi. Cât de pătrunzătoare sunt cererile pe care i le adresăm lui Dumnezeu pentru a ne ierta greşelile din anul trecut, pentru a ne da spor trupesc şi duhovnicesc întru lucrarea faptelor bune şi a mântuirii, pentru a da

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Cugetare creştinească la începutul de an 2001

Este un adevăr recunoscut chiar şi de învăţaţii adepţi la curente contrare, că orice fiinţă tinde spre starea de mulţumire, precum şi faptul, că scopul omului este fericirea spre care el tinde. O primă grupă de oameni îşi caută fericirea în diferite bunuri materiale, pământeşti şi relative. Cei din această grupă etică, chiar dacă îşi caută fericirea în bunuri spirituale, nu depăşesc existenţa lor mărginită; caută izvorul fericirii în propria lor natură de om.

A doua grupă, religios-morală, caută fericirea deasupra domeniului existenţei mărginite; se ridică spre existenţa absolută, spre Dumnezeu. Caracterul absolut al lui Dumnezeu este conceput fără margini, în spaţiu, supratemporal şi independent; nu este dependent de nimic, pretutindenea prezent, veşnic şi atotputernic. Caracterul absolut al lui Dumnezeu este cuprins în numele ebraic, Iehova, din Vechiul Testament, al lui Dumnezeu: „Eu sunt cel ce sunt" (Ieşire 3, 14). El „Alfa şi Omega ... cel ce este, cel ce era şi cel ce vine, Atotţiitorul" (Apoc. 1, 8) este izvorul existenţei şi al adevăratei fericiri

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

61467

(Urmare din pag. 1)

nentului. Tot la Niceea s-a desfăşurat şi ultimul Sinod Ecumenic (787), când a fost formulată învăţătura despre cinstirea Sfintelor Icoane.

În semn de cinstire a acestui loc, după Sfânta Liturghie celebrată în biserica în care s-a desfăşurat, cu mai bine de douăsprezece secole în urmă, ultima întrunire ecumenică, Întâistătătorii şi reprezentanţii Bisericilor Ortodoxe au lansat Mesajul Ortodoxiei către lume în pragul celui de-al III-lea mileniu creştin.

Între credincioşii prezenţi la aceste momente liturgice s-au aflat credincioşi ortodocşi din întreaga lume, între care şi un grup de 50 de pelerini români sosiţi din ţară, prin intermediul Biroului de Pelerinaje al Patriarhiei Române, precum şi din străinătate, ca şi mulţi credincioşi musulmani din localitate, care au urmărit cu deosebit interes şi simpatie aceste manifestări.

Redăm, în continuare, textul acestui Mesaj semnat la Constantinopol, la Sărbătoarea Naşterii Domnului 2000 şi proclamat la sfârşitul coliturghisirii de la Niceea:

Mesajul Întâistătătorilor Bisericii Ortodoxe cu ocazia întâlnirii lor de la Constantinopol (Naşterea Domnului 2000)

1. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi la invitaţia binevoitoare a Patriarhului Ecumenic şi Arhiepiscop al Cetăţii lui Constantin Împăratul, de a veni la reşedinţa sa din Fanar, noi, Întâistătătorii Prea Sfintelor Biserici Ortodoxe din toată lumea, ne-am întrunit să coliturghisim Domnului în Sfânta Biserică istorică a Înţelepciunii lui Dumnezeu din slăvita Cetate a Niceei, unde Părinţii noştri, mişcaţi de Prea Sfântul Duh, au formulat dogme de neclintit ale Credinţei noastre Ortodoxe. Cu acest prilej, adresăm binecuvântare de la Dumnezeu şi îmbrăţişarea dragostei şi a păcii credincioşilor ortodocşi de pe cuprinsul întregului pământ, fraţilor noştri creştini din lumea întreagă şi tuturor oamenilor de bine. Bucuraţi-vă pururi întru Domnul, fraţilor! Şi iarăşi vă zicem: *„Bucuraţi-vă!"* (v. Filip, 4,4).

2. Prin această întrunire se ajunge pe culmea plinătăţii manifestărilor sărbătoreşti dedicate jubileului sfânt al împlinirii a două mii de ani de viaţă a Bisericii. Prin aceste manifestări, întreaga Biserică Ortodoxă din lume a înălţat laudă şi slavă lui Dumnezeu Cel în Treime, a Cărui neţărmurită dragoste şi milă nemăsurată au binevoit ca Fiul şi Cuvântul lui *„să Se sălăşluiască între noi"* (Ioan 1, 14) prin întruparea Sa, mulţumită căreia *„am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr"* (Ioan 1, 14).

3. Plecându-se cu gândul şi cu inima asupra acestui nepreţuit dar, prin care Domnul nostru S-a deşertat de slava Sa şi, smerindu-Se, a luat asupra Sa pe omul cel căzut, pentru noi făcându-Se *„Emanuil, Dumnezeu cu noi"* (Mat. 1, 24), Biserica lui Hristos, ca trup al Său ce se continuă în veci, conştientizează înălţarea misiunii şi amploarea răspunderii ce îi revine în istorie. Cu teamă sfântă, cât şi spre provocările vremurilor care îi stau înainte.

4. Şi, în ceea ce priveşte cursul ei în istorie, Prea Sfânta Biserică Ortodoxă a lui Hristos, cu toată mulţumirea înalţă glas, odată cu Părintele cel cu graiurile de aur, zicând: *„slavă lui Dumnezeu pentru toate"*. Din prima zi de viaţă şi până în ceasul de acum — *„şi chiar până când Domnul va veni"* (I Cor. 11, 26) —, Biserica înalţă crucea Lui şi primeşte harul Lui, har care *„în slăbiciune se săvârşeşte"* (I Cor. 12, 9). De aceea, ori de câte ori este prigonită de tot felul de vrăjmaşi, ea biruieşte şi, în fiecare zi mu-

Comunicat de presă

rind, iată, trăieşte! (v. II Cor. 6, 9). Aducându-şi aminte de cuvintele Domnului că, *„porţile iadului nu o vor birui"* (Mat. 16, 18) şi întărindu-se cu puterea Învierii Lui (v. Filip, 3, 10), Biserica nu se înspăimântă în faţa celor ce se războiesc împotriva ei, oricât de puternici ar fi ei în cele ale acestei lumi. Ea se îngrijorează, se străduieşte şi se sileşte pentru un singur lucru: să transmită şi să dea în mod credibil expresie concretă dragostei lui Dumnezeu, Care S-a întrupat şi S-a descoperit în Hristos tuturor oamenilor din toate veacurile, aşa încât până şi cel mai dispreţuit şi părăsit om din lume să fi simţit şi să simtă că pentru el Dumnezeu este *„Emanuil"*, că în primul rând şi mai ales pentru el S-a făcut om. S-a răstignit şi a înviat, dăruind lumii trupul Său. Astfel, fiecare simte şi înţelege că Biserica adună laolaltă pe cei împrăştiaţi (v. Ioan 11, 52), împacă pe cei despărţiţi şi cuprinde în braţele sale, ca la sânul lui Dumnezeu, pe toţi cei *„osteniţi şi împovăraţi"* (Mat. 11, 28), pe cei drepţi şi pe cei păcătoşi, pe cei săraci şi pe cei bogaţi şi întreaga Creaţie.

5. Adunându-se împreună în Dumnezeiasca Euharistie, Biserica realizează şi arată în lume şi istorie faptul că toţi suntem cuprinşi în Hristos ca într-un trup, şi astfel sunt depăşite toate discriminările şi contradicţiile, realizându-se comuniunea de dragoste adevărată, în care *„nu mai este elen şi iudeu, tăiere împrejur şi netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber"* (Col. 3, 11 şi Gal. 3, 18). Aşa, ea se face icoana Împărăţiei lui Dumnezeu, dar în acelaşi timp, şi imaginea ideală a societăţii umane, ea devine pregustare a biruinţei vieţii asupra morţii, a nestricăciunii, asupra stricăciunii, a dragostei asupra urii.

6. Acest Mesaj de unitate şi reconciliere este păstrat şi purtat de către Biserică de-a lungul veacurilor ca o adevărată comoară sfântă. De aceea, Biserica socoteşte că cea dintâi şi cea mai mare şi de folos grijă este să vegheze la păstrarea unităţii proprii. Se înţelege pentru ce ea simte o adâncă tristeţe şi suferă amar ori de câte ori, din diverse motive, cămaşa cea fără cusătură a Domnului este ruptă sau unitatea ei este sfâşiată, chiar dacă în firea ei, Biserica rămâne întotdeauna neîmpărţită. Iată de ce, întorcându-ne cu gândul spre cele două milenii care s-au scurs până acum, ne exprimăm durerea pentru faptul că, în timp ce în primul mileniu după Hristos, Biserica Lui trăia în duhul tradiţiei comune şi nedespărţite, în al doilea mileniu, lumea creştină s-a împărţit şi s-a dezbinat în chip jalnic. Acest fapt a provocat o mai mare scandalizare a întregii lumi şi a dus la slăbirea puterii mesajului dragostei şi reconcilierii încredinţat nouă de către Domnul. Fără să căutăm şi să imputăm în clipa de faţă răspunderi istorice pentru această separare, îi chemăm pe toţi să lucreze prin dialogul adevărului şi al dragostei la unirea şi unitatea celor ce cred în Hristos, neprecupeţind osteneli şi trudă, *„ţinând adevărul în iubire"* (Efes. 4, 15) şi *„necăutând numai ale sale, ci fiecare şi ale altuia"* (Filip. 2, 4). Numai prin dialogul sincer şi fără urmă de rea credinţă, întemeiat pe tradiţia comună şi nedespărţită din primul mileniu după Hristos, se va zidi unitatea atât de mult dorită şi astăzi. Astfel, va deveni credibilă şi propovăduirea dragostei şi a împăcării în Hristos înaintea lumii contemporane. Acelaşi lucru dorim să subliniem şi în ceea ce priveşte toate eforturile de restabilire a unităţii creştinilor prin aşa-numita *„mişcare ecumenică"* la care Biserica noastră Ortodoxă a luat parte încă de la începuturile acesteia.

7. Purtând de grijă de unitatea tuturor celor ce cred în Hristos şi ostenind, sârguindu-ne şi silindu-ne pentru ea, noi, cei cărora ne-a fost încredinţată oblăduirea Prea Sfintei Biserici Ortodoxe, nu trecem nicidecum cu vederea trebuinţa şi datoria de a lua aminte cu grijă şi a veghea la păstrarea şi creşterea unităţii însăşi a Bisericii noastre Ortodoxe. Am primit această unitate de la Părinţii noştri ca unitate în aceeaşi credinţă, viaţă cultică comună — şi mai ales în Sfintele Taine între care un loc de excepţie deţine Sfânta Euharistie — precum şi în comuniunea Sfinţilor. Ei ne-au lăsat pildă şi dreptar ca să păşim pe urmele lor. Într-adevăr, este minunat faptul că, în ciuda varietăţii limbilor, neamurilor, culturilor şi civilizaţiilor, această unitate străbate trupul Ortodoxiei în întregimea sa, făcând ca Sfintele Biserici Ortodoxe locale să alcătuiască un singur trup neîmpărţit, adică Biserica lui Hristos cea Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească. Cu smerenie recunoaştem că, în aceasta avem darul Sfântului Duh şi păzim unitatea noastră ca pe lumina ochilor noştri.

8. Ca nişte apărători, păstrători şi păzitori ai acestei unităţi, noi, cei ce săvârşim slujirea păstoririi bisericeşti, simţim o grea răspundere ori de câte ori apar primejdii şi tendinţe scizioniste în trupul Ortodoxiei. De altfel, şi în alte întruniri am condamnat cu hotărâre schismele care se luptă să le cadă pradă unitatea Prea Sfintei Biserici Ortodoxe. Acum, chemăm încă o dată pe toţi cei care din felurite motive s-au rupt de la structura canonică a Bisericii să se întoarcă la ea. Socotim că, la prezenta Întrunire (Synaxă), este de datoria noastră să ne aducem aminte nouă înşine şi să amintim unii altora că n-ar trebui sub nici o formă ca modelul şi structurile Bisericilor Ortodoxe Autocefale moştenite din istorie să constituie pricină sau temei pentru creşterea peste măsură a neatârnării, în detrimentul unităţii noastre. Deşi existăm sub forma multor Biserici locale, totuşi nu încetăm să constituim Biserica cea Una.

9. În mod cu totul special, această aducere aminte se impune ori de câte ori autocefalia este corelată cu identitatea şi specificitatea naţională a popoarelor. Varietatea neamurilor, a culturilor şi civilizaţiilor este îndreptăţită şi binecuvântată de Dumnezeu. Sfânta noastră Biserică Ortodoxă o sfinţeşte şi o binecuvântează cu harul şi puterea ce de sus îi sunt date. Cu toate acestea, Biserica nu poate ca, prin natura ei, să constituie un factor de urmărire şi promovare a scopurilor şi intereselor oportuniste politice, naţionaliste sau rasiale. De o importanţă majoră este condamnarea de către Biserica Ortodoxă a ereziei naţionalismului şi rasismului în anul 1872, la Constantinopol. Orice ingerinţă în altă jurisdicţie canonică prin instalarea de episcopi nedependenţi de Biserica locală şi de păstorii canonici de acolo pune în pericol unitatea Bisericii şi contravine unor principii fundamentale ale eclesiologiei ortodoxe.

10. La fel de inacceptabilă şi condamnabilă trebuie să fie considerată orice tentativă de rupere a unităţii Bisericii pe motivul păstrării obiceiurilor, datinilor şi tradiţiilor sau al pretinsei apărări a purităţii Ortodoxiei. După cum dă mărturie întreaga viaţă a Bisericii Ortodoxe, diferenţele în ceea ce priveşte obiceiurile şi datinile nu împiedică comunitatea euharistică a Bisericilor Ortodoxe, în timp ce păstrarea credinţei Ortodoxe curate se asigură prin instituţia sinodală, care de la început a fost în Biserică instanţa ultimă în materie de credinţă.

11. Împărtăşim aceste gânduri despre unitatea Bisericii tuturor celor ce cred în Hristos, dar mai ales celor ce poartă numele de *„credincioşi ortodocşi"*. Cu acest măreţ prilej istoric ne exprimăm convingerea fermă că fără unitatea în credinţă, cult, sfinţenia vieţii, dar şi în structura episcopală canonică a Bisericii, mărturia noastră în faţa lumii contemporane nu este deloc posibilă şi accesibilă omului de astăzi.

12. Pentru Biserică această unitate nu constituie un lux, ci un element constitutiv al existenţei şi mărturiei ei în lume. Unitatea Bisericii nu priveşte numai Biserica în sine însăşi, ci şi unitatea întregii umanităţi şi a lumii întregi. După învăţătura Sfântului Maxim Mărturisitorul, Biserica înfăţişează ca într-o icoană şi cuprinde *in nuce* întreaga creaţie, deoarece este trupul lui Hristos *„Celui ce plineşte toate întru toţi"* (Efes. 1, 23). Prin urmare, purtând de grijă şi străduindu-ne cu zel sfânt pentru unitatea Bisericii, avem în minte căutările mai adânci ale oamenilor pentru depăşirea diferitelor dezbinări, contradicţii, ciocniri conflictuale şi războaie, setea de pace şi colaborare a oamenilor şi dorul lor după o societate în care toţi să trăiască în armonie, îngăduindu-se unii pe alţii în iubire, după îndemnul Apostolului (Efes. 4, 2). Astfel, unitatea Bisericii se oferă ca exemplu valabil pentru unitatea oamenilor, pentru acea unitate care să respecte specificul propriu fiecărei persoane şi fiecărui popor într-o perioadă de evoluţii şi dezvoltări impetuoase ale diferitelor tendinţe şi forme de *„globalizare"*.

13. De aceea chemăm pe toţi cei ce cred în Hristos să lucreze cu sârguinţă şi neobosit pentru restabilirea unităţii pierdute a creştinilor, purtând dialog unii cu alţii în duhul adevărului şi al dragostei. Pe cei care aparţin Sfintei noastre Biserici Ortodoxe îi chemăm să rămână uniţi în jurul episcopilor lor canonici, pururi aducându-şi aminte cuvintele de Dumnezeu insuflate ale Sfântului Ignatie Teoforul: *„unde este episcopul, acolo este şi Biserica"*.

14. Încă o dată vă încredinţăm pe toţi că noi, ca nişte păstori responsabili şi Întâistătători ai Bisericii lui Hristos, ne îngrijim fără dormitare pentru păstrarea ei şi pentru împlinirea în lume şi istorie a misiunii ei sacre, că luăm aminte cu toată atenţia la neliniştile omului, la aşteptările, dar şi la temerile lui acum, la trecerea în cel de al III-lea mileniu după Hristos. Regulat întrunindu-ne, personal sau prin reprezentanţii noştri, vrem să facem tot ce depinde de noi ca, asigurând şi promovând unitatea nepreţuită a Bisericii lui Hristos, pentru întreaga lume să devină înţeles, perceptibil şi cât se poate de evident faptul mântuirii: în Hristos şi prin Biserică, Dumnezeu nu se află departe de om, ci, pretutindeni prezent, El este pentru toţi *„Emanuil"* *(Dumnezeu este cu noi)*.

15. Pe toţi, pe cei de departe şi pe cei de aproape, vă îmbrăţişăm cu dragostea Domnului şi Dumnezeului nostru, Care S-a întrupat pentru mântuirea lumii şi tuturor Vă dorim şi ne rugăm ca harul şi mila Lui să se reverse din belşug peste toţi.

Anul 2001

(Urmare din pag. 1)

pământului cele de trebuinţă pentru hrana noastră cea de toate zilele.

Poate că niciodată rugăciunea nu este mai folositoare şi mai fierbinte decât la cumpăna dintre ani, când de pe culmea timpului înălţăm cereri şi mijlociri pentru noi, pentru Sf. Biserică şi pentru întreaga creaţie. Căci toate au nevoie de harul şi ajutorul lui Dumnezeu, iar omul ca şi stăpân al creaţiei are datoria sfântă de a o proteja şi de a se ruga pentru ea Creatorului suprem.

Anul 2001, anul noului secol şi al noului mileniu a intrat deja pe răbojul vremii şi nădăjduim că va aduce din veşnicie adierea binecuvântării cereşti şi a păcii care covârşeşte toată mintea unei lumi însetate de pace şi de adevăr. Se cuvine să ne rugăm lui Dumnezeu să *„binecuvinteze cununa Anului Nou"* ce a sosit cu pace, cu sănătate şi cu mântuire şi să ne străduim fiecare ca în noul an să fim mai buni, mai iertători, mai apropiaţi de Dumnezeu şi între noi, mai rugători şi mai iubitori de podoaba şi de cinstea Casei Domnului.

Se cuvine ca întrarmaţi cu armele cele duhovniceşti să pornim încrezători în lupta noastră cu răul şi cu păcatul spre a deveni biruitori asupra lor şi a ne preface în *„făpturi noi"*, aşa cum ne este chemarea şi menirea noastră.

Se cuvine ca în Noul An să cercetăm mai des Cuvântul Domnului şi să ne adăpăm din izvorul cel viu şi de viaţă dătător al Evangheliei Mântuitorului Hristos, pentru a dobândi prin împreună lucrarea noastră cu tot binele *„comoara cea nefurată în ceruri"*.

Făcând aşa şi lucrând aşa încă din prima zi a Noului An, cu siguranţă că *„Anul nou cel care vine"* ne va aduce pace şi linişte şi mai ales ne va hărăzi tuturor clipe de aleasă bucurie duhovnicească întru slujirea sf. noastre Biserici, a Patriei şi a semenilor noştri.

Fie ca anul mântuirii 2001 să fie un an binecuvântat iar noul mileniu al erei creştine în care am intrat să fie sub semnul păcii şi al harului lui Dumnezeu Cel în Treime mărit şi închinat.

La mulţi ani!

O importantă vizită a unui militant pentru drepturile copilului

În zilele de 25—28 noiembrie a.c., Facultatea de Teologie din Sibiu a fost gazda cunoscutului militant pentru drepturile copilului nenăscut, dr. Antun Lisec din Croaţia. Aflat de mai bine de 3 săptămâni în ţara noastră, dl. dr. Lisec a ţinut să viziteze din nou Sibiul pentru a ne transmite un mesaj extrem de actual. În cele patru zile cât a stat în Sibiu, Domnia sa a susţinut mai multe conferinţe la Facultatea de Teologie şi una la Spitalul Judeţean.

Mesajul central al dl. dr. Lisec s-ar putea rezuma în cuvintele „Iubeşte copilul şi lasă-l să trăiască". S-ar putea întreba cineva: Chiar este nevoie să vină cineva să ne spună acest lucru? Oare nu ştim noi să ne iubim copiii? Din nefericire, realitatea din ţara noastră confirmă un răspuns pozitiv la aceste întrebări. Ne-am prea obişnuit cu ideea că suntem pe primul loc în Europa în ce priveşte numărul de pruncucideri (peste 1.000.000 pe an), că suntem cunoscuţi în toată lumea pentru fenomenul „copiii străzii" sau că avem peste 100.000 de copii instituţionalizaţi. Poporul român trăieşte o dramă teribilă dar este prea puţin conştient de acest lucru. În zilele pe care le-a petrecut alături de noi la Sibiu, dl. doctor Lisec ne-a dovedit cu prisosinţă că trăieşte cu intensitate această dramă a României. În cele ce urmează vom încer-

(Continuare în pag. a 7-a)

Asist. drd. DANIEL MIHOC

În amintirea şi spre pomenirea duhovniciei părintelui arhimandrit CLEOPA ILIE

Lacrimi de dor, pe cetini de gânduri

Înlăcrimat, Decembrie, ninge pe o geană de dor, sub o streaşină de Sihăstrie, în tânguiri de clopote şi buciume, ţesând giulgiu din dalbe stele cereşti, din mirifice ninsori, în însoţiri de îngeri şi prohodiri mânăstireşti, celui ce rămâne în memoria ORTODOXIEI, LUMINĂ PURĂ înălţată întru smerire, părintelui duhovnic ILIE CLEOPA, fiindu-i pod de trecere de pe pământ în VEŞNICIE, albul drumului de nea, aşternut de ceruri, ţesut din strălucirile neîmpătimirii, purităţii şi probităţii morale, iubirii lui DUMNEZEU pe care a avut-o în suflet şi a sporit-o printr-o neostenită dăruire.

Precum apele izvoarelor în munţi, uneori domoale, alteori repezi, dar întotdeauna limpezi, precum bolţile cerurilor, uneori senine, alteori brăzdate de fulgere, rostirile duhovniciei Sale, curg din înălţimi dumnezeieşti spre sufletele noastre, uneori repezi, de cele mai multe ori molcome, uneori line, alteori fulgerânde spre risipirea înnourărilor, înrourându-le cu lumina harului inepuizabilei IUBIRI spre continuă luminare şi benefică rodire din neam în neam.

Afirmaţiile: „a fost", „va fi" nu pot cuprinde intensitatea, imensitatea şi incandescenţa rugului arderii întru dăruire şi nemistuire a duhovniciei părintelui ILIE CLEOPA.

Gândind, vorbind, scriind despre dânsul, nu poţi rămâne la marginile lui „a fost" sau „va fi", putându-se afirma însă, părintele CLEOPA ESTE o LUMINĂ PURĂ, ce nu poate rămâne sub bolţile cereşti, nu se sfârşeşte nicicând ci le transcede, reîntorcându-se în clipe de comuniune haric㠠la tainica CINĂ a gândurilor, sub bolţile cereşti ale multor suflete.

Adevăratele comori, nepieritoare ale unui neam sunt VALORILE DUHOVNICEŞTI, nu cele evaluate în carate sau alte unităţi de măsură acordate materiei.

Comorile duhovniceşti nu emit sunete metalice ori foşniri valorice trecătoare şi nu au efigiile unor efemere chipuri.

În ele se află luminile, strălucirile darurilor Duhului Sfânt, având neştearsă efigie chipul IUBIRII jertfelnice al ÎMPĂRATULUI VIEŢII VEŞNICE — HRISTOS.

Valorile duhovniceşti pot fi asemănate cu aluatul ce dospeşte frământătura şi creşte pâinea unui neam spre coacere în focul luminii jertfelnice din care se întrupează, se jertfeşte şi învie CUVÂNTUL sub bolţile de har ale bisericilor străbune, într-o continuă dăruire în altarele sufletelor.

Lumina pură a unui duhovnic, a trăirii HRISTOCENTRICE, a acestuia este dăruită tuturor de iubirea-i părintească, într-o continuă sporire, din grăuntele biblic al credinţei în DUMNEZEU din care creşte şi se înalţă ARBORELE MÂNTUIRII pe ale căror ramuri sunt sufletele ce le înalţă şi le susţine spre dincolo de ceruri, spre marea, nerepetabila şi inefabila întâlnire cu „ — PĂRINTELE LUMINILOR — de la care vine toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit."[1]

Marile valori duhovniceşti, le numim întru smerire. Daniil Sihastrul, Ioan Hozevitul, Dumitru Iubitorul de ÎNŢELEPCIUNE, Ilie Eremitul, Constantin Binecuvântătorul şi numirile valorilor duhovniceşti vor continua din mila lui DUMNEZEU, cât va fi lumea, fără rostiri emfatice, fără sonorizări decibelice ori false rezonanţe, vor continua prin trăiri intense, mistuitoare, în DUHUL IUBIRII şi ADEVĂRULUI.

Luminile duhovniceşti ale neamului, candele cereşti ale ORTODOXIEI, în altarele inimilor, rămân nestinse străluciri în rostul şi rostirea ancestrală.

Numai prin prisma smereniei poate fi numită duhovniceasca trăire a Părintelui CLEOPA ILIE — un strop de lumină — neexagerându-se cu nimic afirmându-se despre dânsul că este o LUMINĂ PURĂ în coroana de foc a ORTODOXIEI.

Perlele duhovniceşti ale neamului, sunt bunurile întregii lumi pe pământ şi în veşnicie, nu pot fi furate pentru că şi-au dăruit luminile lor în lume şi prin lume lui DUMNEZEU, nu pot fi împuţinate, aflându-se într-o continuă sporire în sufletele şi prin sufletele semenilor.

Părintele DUMITRU STĂNILOAE, Părintele CLEOPA ILIE, ca existenţe trupeşti, nu mai sunt în viaţa pământească însă luminile sufletelor lor, coloane infinite, stâlpi neclintiţi ai ORTODOXIEI, ne veghează, ne ocrotesc şi ne călăuzesc în înaintarea noastră spre DUMNEZEU.

Anin în bradul de CRĂCIUN lacrimile celor ce l-au ştiut, cunoscut ori auzit pe Părintele CLEOPA, celor ce au primit cu bucurie îndrumările şi binecuvântările duhovniciei sale şi lacrimile aninate devin globuri de doruri pe cetini de gânduri şi văd în oglinzile lor chipul smereniei sale ale cărui graiuri şi priviri ne îndeamnă a stărui în sfintele osteneli ale desăvârşirii în înaintarea spre PORŢILE RAIULUI.

De ce numai până acolo?

Ne dă răspunsul părinteasca-i jertfelnică iubire întru neclintită nădejde.

— Fiindcă dincolo de ele (de PORŢILE RAIULUI) ne va trece îndurările MAICII DOMNULUI, mâinile-I rugătoare, mijlocitoare, ne vor călăuzi, ne vor duce înaintea lui DUMNEZEU.

Ne închinăm ÎMPĂRATULUI CERESC, MÂNGÂIETORULUI, DUHULUI IUBIRII, PĂRINTELUI LUMINILOR, prezent în CUVÂNT, SFINTEI TREIMI prezente în rugăciunile, îndrumările şi binecuvântările Părintelui duhovnic ILIE CLEOPA şi spunem împreună cu dânsul, aşa să fie!, AMIN!

Pr. COSTICĂ MOROIANU

1. Sf. Ioan Gură de Aur — rugăciunea amvonului în dumnezeiasca liturghie — Liturghier — Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti — 1974, pag. 141.

Moment aniversar

Împlinirea a trei decenii de la hirotonirea întru arhiereu a Î.P.S. dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Transilvaniei

Miercuri, 27 decembrie 2000 — a treia zi de Crăciun şi Praznicul Sfântului Arhidiacon Ştefan, într-o atmosferă de bucurie duhovnicească, s-a sărbătorit, la mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, împlinirea a trei decenii de la hirotonirea întru arhiereu a Î.P.S. Antonie, mitropolitul Transilvaniei.

Evenimentul s-a derulat în continuarea Sfintei Liturghii, oficiată în noua biserică a mânăstirii, cu participarea P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a membrilor Permanenţei Consiliului Eparhial, a decanilor facultăţilor de Teologie din Sibiu şi Oradea, a vieţuitorilor aşezământului monahal şi a credincioşilor, care au cercetat în ziua respectivă Sfânta Mânăstire.

P.S. Episcop vicar Visarion a omagiat personalitatea Î.P.S. Sale, marcând principalele momente ale slujirii ca arhiereu a întâistătătorului Mitropoliei Transilvaniei.

Astfel, P.S. Sa a subliniat vrednicia cu care sărbătoritul a purtat agendele sectorului Relaţii externe bisericeşti, în calitate de episcop vicar patriarhal, în vremea păstoririi patriarhului de pioasă amintire Justinian Marina, de la a cărui naştere tocmai se împlineşte un secol şi a succesorului acestuia, patriarhul Justin Moisescu. Tot în această etapă s-a circumscris şi onorarea, timp de doi ani, a funcţiei de rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti. A urmat apoi slujirea ca episcop al Buzăului, între decembrie 1979 şi februarie 1982, cu refacerea bisericilor şi monumentelor eclesiale din eparhie, afectate grav de cutremurul din 1977.

Partea cea mai importantă a lucrării pastoral-misionare a Î.P.S. Sale este desigur, etapa actuală, a conducerii destinelor Mitropoliei Transilvaniei. Este mai presus de orice îndoială că Î.P.S. Sa a continuat şi sporit în demnitate şi împliniri, marea responsabilitate de părinte duhovnicesc a românilor de pe plaiurile transilvănene. Realizări remarcabile pot fi menţionate pe toate planurile: pastoral-misionar, teologic, cultural, administrativ-gospodăresc.

Demn de remarcat este climatul de ordine şi disciplină a clerului, implicarea slujitorilor Bisericii în lucrarea de construire şi renovare a locaşurilor de închinăciune (numai în municipiul Sibiu se află în curs de construire 7 noi biserici, dintre care unele în faza finală), sprijinirea şi iniţierea de către ei a unor acţiuni caritabile, etc.

Ca realizare personală de excepţie a Î.P.S. Sale se înscrie desigur construirea incintei mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta, lucrare ce a transformat aşezământul mânăstiresc într-o adevărată lavră a Ortodoxiei transilvănene. Când se va încheia şi construirea Academiei duhovniceşti din imediata vecinătate a incintei mânăstirii, se va putea concretiza acea năzuinţă de care a fost însufleţit şi mitropolitul Nicolae Bălan, de a face din mânăstirea Brâncoveanu un centru de cercetare teologică, şi de nevoinţă şi zidire duhovnicească.

Pe plan teologic, literar şi cultural, sunt de reţinut cele peste 30 de volume publicate de Î.P.S. Sa, ca şi cele peste 350 de articole şi studii publicate în ţară şi străinătate.

Prea Sfinţitul Episcop vicar Visarion a punctat şi alte aspecte ale activităţii Î.P.S. Sale, precum remarcabila implicare în mişcarea ecumenică din această perioadă de trei decenii.

Un cuvânt de fiască ascultare, dragoste şi recunoştinţă faţă de Î.P.S. Sa a rostit şi Prea Cuviosul Părinte Stareţ Ilarion Urs.

În final, a luat cuvântul Î.P.S. Mitropolit Antonie, mulţumind lui Dumnezeu pentru darurile hărăzite şi pentru ocrotirea şi întărirea de care s-a bucurat.

Rememorând şirul anilor care s-au scurs de la hirotonirea ca arhiereu, Î.P.S. Sa a dat expresie satisfacţiei de a fi putut sluji, cu dăruire Biserica şi poporul drept credincios, în cea mai mare parte a acestei perioade, în condiţii de restricţii şi adversitate din partea regimului ateu de tristă amintire.

Momentele de încercare prin care trece, ca urmare a deteriorării stării de sănătate, Î.P.S. Sa le-a primit fără de cârtire, încredinţat că fiecare om are datoria să-şi poarte crucea, şi să fie răbdător, urmând pilda Mântuitorului Hristos, care s-a jertfit pentru noi şi care s-a împovărat cu păcatele şi neputinţele noastre.

Toţi cei prezenţi la Sfânta Liturghie au dat expresie sentimentelor lor de dragoste fidelă şi de respect faţă de Î.P.S. Sa, cântând „Mulţi ani trăiască".

A urmat apoi, într-un cerc foarte restrâns, o agapă.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Martirajul protopopului Aurel Munteanu

— La 60 de ani de la asasinarea sa —

În desfăşurarea evenimentelor istorice pe pământul românesc al Transilvaniei, nu întotdeauna liniştite, ci adesea pline de zbucium, preoţimea românească s-a dovedit a fi aceea care a ţinut mereu trează, în sufletele păstoriţilor, credinţa în Dumnezeu şi dragostea faţă de pământul strămoşesc. Preoţii s-au identificat întru totul cu năzuinţele credincioşilor, le-au împărtăşit toate necazurile şi suferinţele ajungând uneori la jertfa supremă.

S-au împlinit recent 60 de ani de la ruşinosul dictat de la Viena când o parte din Transilvania de nord a fost cedată Ungariei. Anul 1940 a însemnat o prigoană barbară pentru populaţia românească din partea ocupanţilor unguri. Cruzimile, omorurile, vandalismele, distrugerile au fost armele — civilizatorilor — care au pângărit pământul sfânt al patriei. Barbaria a cuprins tot teritoriul Transilvaniei de nord. Au fost ucişi preoţi şi ţărani. Pe unii i-au spânzurat de crucile bisericilor. Mii de intelectuali şi ţărani au fost trimişi peste graniţă cu vagoane de vite plumbuite. Au fost evacuate sate româneşti, au fost închise şcoli, pângărite bisericile românilor. Au fost ucişi copii din leagăn, fapte incredibile, fără pereche pentru istorie. Aceasta a fost opera civilizatoare a ocupanţilor horthyşti în teritoriul cedat prin Dictatul de la Viena.

Un exemplu concludent în acest sens este martirajul protopopului Aurel Munteanu ucis mişeleşte, la 10 septembrie 1940 de către o bandă de asasini horthyşti, în văzul mulţimii adunate la târgul săptămânal din Huedin. Evocarea personalităţii lui, aducerea acestor evenimente în actualitate este un imperativ moral-creştin.

Protopopul Aurel Munteanu a văzut lumina zilei la 2 mai 1882 în comuna Merghindeal — judeţul Sibiu. Şcoala primară a făcut-o în comuna natală iar clasele liceale le-a făcut la Sibiu. După absolvirea studiilor liceale, a urmat Institutul Teologic Andreian (1903—1906). A funcţionat ca învăţător în satul natal. În 1907, a fost ales preot în comuna Valea Drăganului, jud. Cluj, unde a păstorit până în 1923, când a fost ales protopop al Protopopiatului nou înfiinţat cu sediul la Huedin.

Pentru a fi cât mai bine pregătit spre a-i putea ajuta pe români s-a înscris la Facultatea de Drept din Cluj, luându-şi examenele în primii doi ani, iar restul n-a mai putut continua din cauza războiului şi a deportării sale.

Popularitatea preotului Aurel Munteanu era atât de mare printre moţi, încât pentru cel dintâi Parlament a României întregite, în vara anului 1918 a fost ales deputat în circumscripţia electorală Sebeşul Mare. Pe linie bisericească a fost deosebit de apreciat de episcopul Nicolae Ivan. În 1921 este deputat în circumscripţia electorală Călata Mare, pentru Adunarea eparhială. În 1921 episcopul Nicolae Ivan l-a distins cu brâu roşu. A zidit biserica din plin centrul oraşului Huedin, care s-a sfinţit în 14 octombrie 1934. Drept răsplată şi recunoştinţă pentru merite deosebite episcopul Nicolae Ivan i-a conferit protopopului Aurel Munteanu crucea pe care a purtat-o el ca arhimandrit.

Deosebit de valoroasă este contribuţia protopopului Aurel Munteanu la ridicarea nivelului cultural şi economic al românilor moţi din Huedin şi din jur. În timpul erei maghiare n-a existat în Huedin nici o instituţie românească. După venirea protopopului Aurel Munteanu s-au înfiinţat un gimnaziu, o şcoală de arte şi meserii, o şcoală primară cu nouă cadre didactice şi o grădiniţă de copii. Sub conducerea sa au apărut gazetele „Sfătuitorul" şi „Huedinul". A mai înfiinţat Banca Populară „Fântânele" şi cooperativa „Horia".

Ca un vaşnic apărător al moţilor şi al pământului străbun, l-a găsit la datorie odiosul dictat de la Viena din 30 august 1940. A rămas pe loc, stâncă în mijlocul furtunii, când trupele de honvezi şi bandele de derbedei restaurau teroarea maghiară în Ardealul românesc. Ziua de 10 septembrie 1940, „Marţia cea neagră", devine pentru protopopul Aurel Munteanu, ziua muceniciei, ziua în care a fost asasinat în chip barbar, în centrul urbei căreia i-a dăruit întreaga sa viaţă şi iubire creştină.

Tocmai atunci era la o înmormântare. Argaţii „sfintei coroane" l-au sechestrat şi schingiuit 4 ore în şir. L-au lovit cu ciomege, i-au smuls barba, i-au jupuit pielea de pe cap şi apoi unul din cei doisprezece ucigaşi, ca să se convingă că l-au răpus, i-a vârât un par în gură, scoţându-l prin ceafă. Trupul lui sfârtecat de bestii, a zăcut multă vreme la o margine de şanţ.

Moartea protopopului Aurel Munteanu este moarte de mucenic căzut la datorie. El trebuie pus în galeria oamenilor aleşi, pe care Biserica şi istoria nu trebuie să-i uite. Rămăşiţele pământeşti ale mucenicului protopop Aurel Munteanu au fost strămutate în

(Continuare în pag. a 5-a)

Preot EUGEN GOIA —
Sohodol, Ţara Moţilor

61467

Între confesionalism şi obiectivitate în scrierea istoriei bisericeşti

Încă de pe vremea strămoşilor noştri romani se cerea ca istoria „să nu îndrăznească a scrie nimic fals, neadevărat, dar nici să îndrăznească a **nu** scrie nimic din ceea ce e adevărat" (Ne quid falsi audeat, ne quid veri non audeat historia) (Cicero, **De oratore,** II, 15). Sintagma vizează sarcina obiectivităţii scrisului istoric. Dacă această sarcină stă în faţa tuturor istoricilor, ea se cere urmată, cu deosebire, în scrierea istoriei bisericeşti în care scrisul vizează credinţa religioasă, în speţă credinţa creştină, aşa cum a fost trăită şi realizată de-a lungul secolelor. Istoricul bisericesc este chemat să se desprindă de confesionalism, de sentimentele, atât de firesti, ale ataşamentului său faţă de confesiunea pe care o mărturiseşte, spre a înfăţişa **faptul istoric,** aşa cum s-a petrecut. Firesţe, lucrul acesta e destul de greu, dar numai în măsura în care istoricul reuşeşte să se ridice deasupra pasiunii confesionale, scrisul său poate fi numit istorie. E trist că în loc de a se căuta apropierea dintre confesiunile creştine şi punctele de credinţă care le unesc, istorici de profesiune sau diletanţi, mai ales, scriu lucruri şi comentarii care uimesc atât prin falsul şi netemeinicia lor, cât şi prin ura şi reaua credinţă care emană din astfel de scrieri.

Socotim că este necesară lămurirea unor termeni bisericeşti şi a unor fapte istorice nu în de-ajuns de bine înţelese, conducându-ne după un vechi adagiu latin care spune: „în necesariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus autem caritas", ceea ce într-o traducere liberă ar suna aşa: „în lucrurile trebuincioase e nevoie de unire, în cele îndoielnice, de libertate, în toate însă de iubire".

*

Pentru început, socotim că este necesar să se cunoască sensul cuvintelor **ortodox** şi **catolic, protestant** şi **neoprotestant,** deoarece sensul unora dintre acestea a evoluat în cursul secolelor. Confuzia, voită sau nu, între sensul actual şi cel originar al acestor cuvinte poate duce la concluzii false.

Se ştie că, de la început şi vreme de unsprezece secole, Biserica creştină a fost una şi nedespărţită în toată lumea cunoscută atunci. Cu toate numeroasele schisme şi erezii, unitatea Bisericii a fost păstrată. În focul luptelor cu ereziile, s-a cristalizat acel tezaur al credinţei creştine, **Simbolul credinţei,** numit şi niceo-constantinopolitan, deoarece la sinoadele ecumenice din aceste două oraşe (Niceea, 325; Constantinopol, 381) şi-a primit forma deplină. Schima de la 1054 a fost determinată de o serie de factori, între care un loc deosebit îl ocupă scindarea imperiului roman în două, cel de Răsărit - unde domina limba greacă, limba Noului Testament şi a unora dintre Sfinţii Părinţi din „epoca de aur" a Bisericii - şi unul de Apus, unde predomina limba latină (alături de cea greacă), limba unora dintre Sfinţii Părinţi Apuseni. Trebuie avută în vedere şi situaţia politică a celor două imperii. Cel de Răsărit avea să sufere stăpânirea unor invadatori arabi, perşi sfârşind cu otomanii care, păşind în Europa (1071), vor ajunge să supună pe rând popoarele din Răsăritul şi Centrul Europei. Aceste popoare vor ajunge să trăiască în condiţii de robie. În acest timp, popoarele din Apus, cu luptele ce se dădeau între statele ce luau atunci fiinţă, inclusiv Statul papal, au cunoscut o dezvoltare aparte, care a condus la apariţia Reformei religioase din secolul al XVI-lea (precedată de câţiva prereformatori), din care s-au născut curentele religioase din secolul al XIX-lea şi următorul, cunoscute sub numele de neoprotestante. Astfel, „Cămaşa lui Hristos", - simbolizând Biserica - pe care răstignitorii n-au îndrăznit să o sfâşie, ci au tras sorţi a cui să fie, a fost sfâşiată cumplit de creştini, spre

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. prof. Dr. GHEORGHE LIŢIU

Ecclesia Domestica

După cum este binecunoscut în Ortodoxie, icoana are un loc special în sufletele credincioşilor, în Biserică, în casele lor. Rolul icoanelor şi poziţia credincioşilor faţă de ele este descoperit în mod semnificativ şi în casa acetora. În Tradiţia ortodoxă, cum se ştie, se găsesc icoane în toate casele, şi de cele mai multe ori, nu doar în casă, în general, ci chiar în fiecare cameră. Icoanele sunt fixate pe pereţi în direcţia răsăritului. Nu departe de acel loc, credinciosul are un colţ unde ţine aprinsă o candelă, o lumânare, unde păstrează biblia, cărţi de rugăciuni, tămâie, agheazmă şi alte lucruri legate de viaţa spirituală.

În fiecare dimineaţă şi seară, sau şi la alte momente potrivit rânduielii personale a fiecăruia, credinciosul vine în faţa altarului domestic şi se roagă, aprinde o candelă, face metanii, etc. Această practică este ca o extensiune a Sf. Liturghii în viaţa obişnuită a omului, ca o liturghie după Liturghie. Mulţi oameni au acasă, aşa cum se află şi în Biserică, un perete întreg de icoane. Acest lucru scoate în evidenţă rolul comunitar al icoanei. În mica biserică de acasă, omul devine un preot, un celebrant, un liturg de dimensiune universală, în mijlocul creaţiei, deoarece oriunde e Biserica, acolo e centrul. Potrivit vechii tradiţii creştine, bisericile erau mereu zidite în mijlocul satului, al oraşului, de obicei pe o colină, după modelul plasării templului din Ierusalim pe Muntele Sion. Şi chiar dacă cu timpul, pentru motive administrative sau de alt ordin bisericile n-au mai stat în centru ci la margine, sau chiar afară din cetate, acest lucru n-a fost regula. Spiritual şi simbolic Biserica este totuşi şi oricând în centru, pentru că viaţa credincioşilor gravitează în jurul ei.

Aşadar, **Ecclesia domestica,** fiind o prelungire a Bisericii, iar credinciosul un celebrant al liturghiei de după Liturghie, este înţeleasă ca înscriind pe credincios într-o poziţie adecvată în faţa lui Dumnezeu.

În contextul devoţiunii pentru icoană, trebuie menţionat că mulţi credincioşi obişnuiesc să păstreze icoane în buzunar, în portofele, poşete şi alte locuri, pentru a fi la îndemână în caz de nevoie de rugăciune, pentru protecţie şi ajutor, ca semn eclesial de integrare în comuniune.

Există un obicei vechi şi puternic în Tradiţia ortodoxă potrivit căruia atunci când se naşte un copil, părinţii îi dau numele unui sfânt din calendarul Bisericii. De aceea este uşor de găsit în casele oamenilor icoane cu sfinţii ce au împrumutat numele lor celor din familie, sau cu sfinţi ce au dat nume altor membri de familie, ce au trăit înainte ca strămoşi, rude, prieteni etc. Persoana de pe icoană, în acest caz, este patronul spiritual al persoanei din familie ce poartă acelaşi nume cu sfântul. Pentru acest motiv ziua numelui este sărbătorită mai mult decât data naşterii. Unele nume sunt atât de populare în unele ţări ortodoxe că data celebrării unui sfânt - de exemplu Sf. Gheorghe - arată aproape ca o sărbătoare naţională.

În legătură cu evlavia pentru icoane şi cu celebrarea sfinţilor după ziua onomastică a lor trebuie amintit aici şi cultul morţilor, foarte dezvoltat în Biserica ortodoxă.

În ziua celebrării numelui unui sfânt, credincioşii ce au în familie morţi cu numele acelui sfânt vin la Biserică cu daruri speciale pentru parastase în memoria celor plecaţi. După slujbă apoi, ei împărtăşesc ofrandele cu cei prezenţi. În multe locuri memorialul este continuat acasă unde alţi oameni sunt invitaţi la o masă memorială binecuvântată de preotul ce săvârşeşte mai întâi un serviciu religios de pomenire. Această lucrare de caritate se face şi la cimitire.

Acest mod de a fi în viaţa spirituală este strâns legat de folosirea icoanelor şi evlavia pentru ele. Practica menţionată este una din implicaţiile icoanelor în experienţa spirituală a omului. Acesta e modul în care credincioşii - icoane vii - trăiesc icoana în viaţa zilnică în puternică şi permanentă solidaritate şi comuniune reciprocă.

De fapt, cuvântul „icoană" înseamnă şi sugerează comuniunea. **„Icoana"** este chip, asemănare, reprezentare, model, arhetip. Cuvântul este însă legat de verbul **„eiko"**, ce înseamnă a ceda, a face loc, a se retrage, a se supune, a urma, a oferi, a permite. În toate aceste sensuri ideea de comuniune e prezentă. O imagine, un chip, o asemănare este legată de realitatea pe care o reflectă. De asemenea a ceda, a urma, a se supune etc., toate acestea presupun o altă persoană. Cu alte cuvinte icoana e o verigă de legătură prin care credinciosul intră în comuniune cu realitatea, persoana pe care icoana o indică.

În acest context, mai ales însă considerând rolul liturgic şi sacramental, cel de comuniune al icoanelor se înţelege de ce în veneraţia lor credincioşii sărută icoanele. Faptul în sine arată importanţa deosebită a lor pentru credincioşi. Când se roagă, aceştia îngenunchează în faţa icoanelor câtă vreme Hristos, prototipul lor e prezent în ele. Acest tip de evlavie rezidă în profunzimea învăţăturii despre icoane elaborate de Biserică şi predate membrilor ei. Şi chiar dacă se găsesc credincioşi care nu ştiu să explice sensurile icoanei aşa cum Biserica o face, aceasta nu impietează cu nimic asupra valorii lor deoarece valoarea unui lucru nu constă necesarmente în abilitatea de a-l explica. În plus, venerarea icoanei e un act de credinţă şi cel ce nu ştie să explice icoana, o venerează totuşi în baza apartenenţei sale la Biserica ce a iniţiat şi fundamentat această practică.

Gesturile, semnele de care este însoţită venerarea icoanelor nu apar ciudate celor ce fac parte din familia cinstitorilor lor. Ele, gesturile, sunt o expresie a puterii şi autenticităţii implicării credincioşilor în viaţa Bisericii, a tezaurului spiritual al acesteia, o expresie a trăirii de către ei în mod autentic a misterului credinţei creştine.

Prin această venerare, icoana ajută omul şi-l însoţeşte în procesul şi pe drumul devenirii asemenea lui Hristos, al devenirii unui Hristofor. Ea ajută pe cel ce crede să-şi modeleze chipul interior după forma lui Hristos, câtă vreme, dincolo de orice în icoană se află prototipul Hristic. În acest proces continuu de modelare a fiinţei interioare rezidă scopul suprem al Sf. Liturghii, al oricărui serviciu divin; în acest sens deci, sfinţii sunt intermediari pentru că ei sunt oameni şi au trecut prin experienţa păcatului. Şi dacă ei l-au depăşit, acesta dă curaj şi credinciosului să purceadă la drumul autodepăşirii. Sfinţii ne transmit mesajul esenţial că sfinţenia vieţii, aşa cum au înţeles-o ei, urmarea lui Hristos este posibilă.

Pr. Dr. THEODOR DAMIAN

(Urmare din pag. 1)

(Andrutos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 58).

Cei din grupa religios-morală caută condiţiile de reflectare şi de primire a luminii Aceluia, care este lumina şi viaţa noastră. „Dragostea lui Dumnezeu s-a arătat către noi, că pe Fiul său . . . l-a trimis în lume, ca prin el viaţă să avem". „În el avem viaţă - a zis Ap. Pavel în Areopag - în el ne mişcăm şi suntem, precum au spus şi unii dintre poeţii voştri" (Fapte 17, 28). Prin însăşi originea sufletului său, omul zidit fiind după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu (Sirah 17, 3), cu toată fiinţa sa, tinde spre Dumnezeu, ca o scânteie care tinde spre cer.

Concepţia creştinismului, despre scopul omului, este exprimată cu claritate, de Fer. Augustin, prin cuvintele: „Fecisti nos ad Te, Domine, et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in Te! (= Ne-ai făcut spre Tine, Doamne, şi neliniştită - adică nefericită - este inima noastră, până când se va odihni în Tine!) (Confesiuni, cartea I, cap. 1). Noi tindem cu dragoste spre Dumnezeu şi numai în măsura în care realizăm această tendinţă, ajungem să fim fericiţi. Fericirea omului este condiţionată de perfecţiunea lui internă, dovedită prin dragostea faţă de Dumnezeu şi prin slujirea lui Dumnezeu de către om.

Simţul religios nealterat presupune ideea adevărată despre religiune şi despre pronia cerească, adică purtarea de grijă a lui Dumnezeu faţă de lume şi - implicit - faţă de om, coroana creaţiunii sale. Dacă religiunea este legătura omului cu Dumnezeu, prin rugăciune omul tinde să intre în legătură vie cu Dumnezeu. „Domnul este aproape de toţi cei ce îl cheamă, de toţi cei ce-l strigă din toată inima. El plineşte voile celor ce se tem de El, aude strigătul lor şi-i mântuieşte. Domnul păzeşte pe toţi cei ce-l iubesc . . ." (Psalm 146, 18-20).

Prin pronia sa, Dumnezeu păstrează creaţiunea sa. Pe fiecare om îl îndreaptă spre scopul destinat al său, prin susţinerea binelui şi împiedicarea răului, transformând în bine consecinţele răului şi prin altele necunoscute şi neînţelese de noi oamenii. Domnul Hristos a mărturisit despre această activitate providenţială, prin cuvintele: „Tatăl meu până acum lucrează, şi eu lucrez" (Ioan 5, 17), Dumnezeu fiind izvorul şi sprijinitorul a toată existenţa.

În mod invizibil, Dumnezeu asistă în lume, cu putere de viaţă şi lumină. A asistat Dumnezeu în lume, chiar şi atunci când marele întuneric al răului a învăluit lumea (Svetlov P., Învăţătura creştină în expunere apologetică, trad. de Bejan S. şi Tomescu C., vol. I, Chişinău, 1935, p. 544). Dumnezeu, mai presus de spaţiu, este pretutindenea prezent. El cel veşnic, afară de timp, este prezent în toate momentele timpului. După cum arborele de pe malul fluviului coexistă cu apele, fără să curgă cu ele, tot aşa şi veşnicia coexistă cu momentele succesive ale timpului.

Cugetare creştinească

În desfăşurarea timpului, toate se schimbă şi curg (panta rei - a afirmat Heraclit); singur Dumnezeu nu e supus schimbării. Dumnezeu nu are o istorie a vreunei dezvoltări sau a unui progres al său. După cuvântul psalmistului: „Tu acelaşi eşti şi anii tăi nu se vor sfârşi" (Psalm 102, 28). Dumnezeu este principiul devenirii şi al schimbării din lumea mărginită; Dumnezeu însă rămâne totdeauna acelaşi. Dacă Dumnezeu se arată ca favorabil, faţă de cel bun şi ca nefavorabil faţă de cel rău, acestea nu se referă la Dumnezeu, ci la om. Omul se prezintă în respectivele stări faţă de Divinitate şi - ca urmare - el este vrednic de iubire, respectiv de dezaprobare. La fel stau lucrurile şi cu lumina, care este mereu aceeaşi, dar cu efecte diferite, după cum ochiul este sănătos sau bolnav. Dumnezeu rămâne acelaşi în hotărârile şi făgăduinţele sale. Nu se împlinesc proorociile exprimate condiţionat, datorită comportării incorecte a oamenilor, dar nu din voia lui Dumnezeu. La Dumnezeu au fost prevăzute toate stările de lucruri, ce aveau să se desfăşoare în viaţa oamenilor.

Deplin cunoscător al sufletului omenesc, Domnul Hristos a sesizat, că la temelia tuturor aspiraţiilor şi al sârguinţelor omeneşti stă dorinţa tainică după condiţiile de mulţumire cât mai deplină, adică după fericire. Aceasta l-a determinat pe Iisus să-şi arate recunoştinţa faţă de mulţimile care l-au urmat pe Muntele fericirilor şi să le satisfacă năzuinţa lor tainică după fericire. Reţeta oferită de Iisus este cuprinsă în cele nouă sentinţe, numite fericiri, pe care Biserica le pune la inima credincioşilor la fiecare Sf. Liturghie. De împlinirea recomandărilor făcute prin aceste sentinţe depinde fericirea în veacul de acum şi în cele ce va să vină. Hristos le-a dorit fericire tuturor celor cu credinţă într-Însul şi împlinitori ai îndemnurilor Evangheliei sale.

La sfârşit de an 2000, care va să încheie veacul al XX-lea şi mileniul al II-lea al erei creştine, pare-se că lumea se întreabă - mai mult decât în anii precedenţi - ce îi va fi hărăzit la finele acestui mileniu şi la trecerea în mileniul al III-lea. A fost prea frecvent repetată întrebarea emisă de scriitorul francez, Malraux (n. 1901), de pe poziţie de necredinţă, dacă mileniul al III-lea va fi al credinţei în Dumnezeu sau nu va fi deloc. Spre a da un răspuns cât mai plauzibil, ne vine în sprijin istoria ca dascălul competent al vieţii (= historia est magister vitae). Cunoaşterea trecutului înlesneşte analiza prezentului şi apoi desprinderea liniilor diriguitoare pentru viitor.

Din sondajele de opinii, făcute în ţara noastră, a reieşit că Biserica şi Armata se bucură de cele mai favorabile aprecieri.

Pe plan internaţional s-a realizat un sondaj, în 60 de ţări, care a avut ca scop şi constatarea importanţei pe care Divinitatea o are în viaţa de familie a naţiunilor. Calculul s-a făcut pe o scară de la 1 la 10, între „deloc important" şi „foarte important". Pe baza opiniilor exprimate, naţiunile: română cu 8,9 şi americană cu 8,5, s-au situat în frunte. Reiese deci, că pentru Români, rolul divinităţii, în viaţa de toate zilele, este foarte important (ziarul „Adevărul", din 29-XII-1999, p. 15).

Este de netăgăduit, că în condiţiile de lipsuri şi grele încercări ale veacului care se va încheia la finele anului 2000, creştinii bine credincioşi din ţara noastră şi-au găsit cea mai bună liniste sufletească, în ambianţa serviciilor divine, din locaşurile de închinare.

S-a remarcat afluenţa mereu crescândă a pelerinilor la zilele de hram ale aşezămintelor monahale. De la mii şi zeci de mii, s-a depăşit şi suta de mii de pelerini la unele mânăstiri.

Păşirea în astfel de condiţii, în primul an al celui de al treilea mileniu de la naşterea lui Hristos, ne îndreptăţeşte să fim optimişti. În anii zbuciumaţi ai istoriei, Dumnezeu a vegheat asupra Bisericii sale şi a ajutat-o să învingă marile furtuni ce i-au stat în cale. Cu putere s-a străduit comunismul ateu să-l scoată pe Dumnezeu din viaţa poporului, fără a-şi fi atins scopul propus. Cu tâlc s-a pus întrebarea, dacă nu-şi vor putea realiza acest obiectiv, în mileniul următor. Diavolii alungaţi din cei îndrăciţi, nu renunţă la silinţele lor împotriva împărăţiei lui Dumnezeu; ei sunt gata să încerce din nou, cu forţe sporite, acelaşi obiectiv. Pentru cei ce au trăit în anii comunismului, întunericul ateu le-a fost o lecţie suficientă, spre a se feri de a-l retrăi, ca să nu fie rătăcirea de a doua mai rea decât prima.

La miezonoptica de la cumpăna dintre ani, protopopul zonei de sud a judeţului Alba, le făcea păstoriţilor săi urarea tradiţională, desprinsă din acea zonă: pace-n lume, mană-n câmp şi sănătate. Se cuvine, ca la început de an, să-l rugăm pe Părintele luminilor, de la care vine toată darea cea bună şi tot darul cel desăvârşit (Iacob 1, 17), să verse din harul său asupra obştei binecredincioşilor săi ca „să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină" (I Tim. 2, 4).

IN MEMORIAM

Victor Emanuel Tordăşianu

— 80 de ani de la moartea sa —

VICTOR TORDĂŞIANU s-a născut în ziua de 18 martie 1860 în localitatea Ilia Mureşană, comună situată pe malul Mureşului, în apropierea oraşului Deva.

A fost fiul lui AMOS TORDĂŞIANU, avocat şi jude, care la 3/15 mai 1848, în calitate de „cancelist din Ofenbaia", reprezintă, alături de AVRAM IANCU, ION BUTEANU, ION PATIŢA şi alţii, pe Moţii din Apuseni. Coleg de şcoală şi de facultate, la Cluj, cu AVRAM IANCU, AMOS TORDĂŞIANU, îl ajută pe acesta, să evite un atentat, pus la cale de cei ce voiau să-l extermine. Participă la revoluţia din 1848 în calitate de „tribun" al oştilor lui Avram Iancu, iar în 14 octombrie 1848, ca pretor, a înfăptuit în judeţul Alba, „cea dintâi reformă agrară în Ardeal". Ca reprezentant al românilor, în adunarea judeţeană din Deva din 1836, el apără „dreptul limbii române", („Cartea de Aur", vol. II de Teodor Păcăţianu), atitudine ce i-a atras ura prefectului ungur care l-a otrăvit.

Rămasă singură, fără avere, Ecaterina Lupşa, văduva lui Amos Tordăşianu, împreună cu cei 4 copii minori dintre care Victor avea atunci numai 3 ani, a cunoscut toate tribulaţiile unei strivitoare sărăcii.

În astfel de condiţii Victor Tordăşianu absolvă şcoala sătească. Dornic de învăţătură, dârz şi curajos, depăşeşte dificultăţile unei adolescenţe şi tinereţi pline de privaţiuni, îşi ia bacalaureatul la liceul din Alba Iulia şi apoi absolvă seminarul teologic din Sibiu.

Ajuns în mediul sibian, deja în calitate de seminarist, dar în special ca funcţionar consistorial, începe să cunoască şi să aprecieze munca şi aspiraţiile meseriaşilor români, pe care îi considera, după cum se exprima chiar el: „tovarăşii mei de muncă", oameni de omenie „care îşi agonisesc cu sudoarea frunţii lor pâinea amară".

Atunci când în faţa lui se deschideau porţile maturităţii, Victor Tordăşianu, personalitate plină de generozitate şi omenie, îşi închega obiectivele vieţii în dragostea faţă de cei lipsiţi şi în patriotism înflăcărat.

Lucid cunoscător al necesităţilor economice naţionale, dotat cu o sensibilă înţelegere faţă de aspiraţiile profesionale ale ţărănimii sărace şi ale meseriaşilor români din Transilvania, şi-a orientat toată activitatea, atât ca preşedinte al Reuniunii sodalilor români din Sibiu, cât şi ca exponent al altor funcţii sociale pe care le-a deţinut, spre crearea şi consolidarea condiţiilor economice şi culturale de afirmare profesională şi naţională a elementului românesc.

Dintre funcţiile sociale pe care le-a deţinut amintim: Preşedintele Reuniunii Sodalilor din Sibiu; Secretar al Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu; Preşedinte onorar al Sindicatului industriaşilor şi comercianţilor români din Sibiu, membru onorar al Societăţii România jună din Viena; membru al Reuniunii meseriaşilor din Blaj; Director al Reuniunii de înmormântare din Sibiu.

De profesie Victor Em. Tordăşianu a fost executor arhidiecezan la Mitropolia din Sibiu.

Întreaga perioadă de activitate, desfăşurată între anii 1887—1920, reflectă preocuparea lui V. Tordăşianu de realizarea operei de organizare şi emancipare socială, economică şi culturală a meseriaşilor din Transilvania. În acest sens:

— este delegat al cercului electoral Vinţul de Jos, la conferinţa electorală a Partidei naţionale din Ungaria şi Transilvania (mai 1877);

— salvează şi trimite Academiei Române din Bucureşti, prin filieră clandestină, acte de valoare istorică pentru românii din Transilvania; organizează: întruniri agricole, expoziţii de vite cornute, cursuri de pomicultură, prelegeri pe teme de agronomie, distribuiri şi împrumuturi gratuite de materiale şi unelte agricole; iniţiază şi contribuie la înfiinţarea unor organisme de credit, de profil rural-agricol.

Din anul 1897 este preşedintele Reuniunii sodalilor români din Sibiu, instituţie pe care o dezvoltă şi consolidează prin atragerea fiilor de ţărani români la meserii. Totodată a căutat ca Reuniunea să devină o posibilitate reală pentru ridicarea ţărănimii române sărace, ca şi un sprijin material şi moral pentru consolidarea organizatorică şi profesională a firavelor începuturi meşteşugăreşti din Sibiu.

Una din primele măsuri organizatorice luate de Victor Tordăşianu a fost alegerea unei insigne pentru membrii Reuniunii.

Comisia instituită în vederea realizării acestei măsuri, la data de 22 septembrie 1897, prezintă Comitetului o serie de modele din care a fost ales cel care se prezenta potrivit protocolului din 7 octombrie 1897, astfel: „Pielea albastră şi roşie iar ciucuri de aur, la mijloc cu medalion de bronz cu inscripţia pe margine „Reuniunea Sodalilor Români din Sibiu, iar la mijlocul medaliei două mâini împreunate". (ASS ARMRS vol. I/111).

Simbolul mâinilor împreunate exprimă plastic ceea ce Victor Tordăşianu a preconizat în toată viaţa şi activitatea sa: unirea profesională şi naţională a celor lipsiţi şi asupriţi de împilarea naţională şi socială a imperiului austro-ungar.

Dobândirea unui local propriu al Reuniunii a fost opera lui Victor Tordăşianu. Aşa după cum el se exprimă în lucrarea sa „Agoniseala bănească": „În lucrările noastre eram împiedicaţi de gândul, care mereu, mereu ne urmărea că la ţinta dorită nu vom putea ajunge mai înainte de a avea casa noastră, căminul nostru propriu.

M-am grăbit a pune temei la fondul de 20 de bani pentru cumpărarea unei case cu eventuală hală de vânzare pe seama meseriaşilor români, cu coroane 140 dăruită de 7 inşi în sume de câte 20 de bani".

Cu sumele obţinute prin donaţiile făcute de sodali şi susţinătorii acestora ca şi prin garanţia pe care fondul respectiv a constituit-o Consistoriului Arhidiecezan în vederea notării Creditului de care a avut nevoie Reuniunea pentru achitarea preţului imobilului ce va deveni localul şi proprietatea Reuniunii. Astfel s-a putut achiziţiona imobilul din Sibiu str. Poplăcii Mici Nr. 17, (la data tranzacţiunii) astăzi Xenopol, între timp denumindu-se şi Bruchenthal. (ASS ARMRS vol. II/120).

Preşedintele Victor Tordăşianu, împreună cu membrii Reuniunii au organizat expoziţii de produse şi utilaje industriale, de artă populară, de copii frumoşi, de produse casnice; au stabilit legături cu alte asociaţii similare româneşti, săseşti şi maghiare; au constituit fonduri şi legate în favoarea copiilor săraci aplicaţi la meserii.

Reuniunea în timpul preşedinţiei lui V. Tordăşianu a desfăşurat şi o bogată activitate culturală, care a cuprins: şedinţe literare (săptămânale) cu program variat: literatură, muzică, cursuri de iniţiere teoretică şi practică (în diferite meserii şi profesii) ce urmau să se transforme în „Universităţi populare"; manifestări publice: concerte, producţii corale; dansuri naţionale, piese de teatru; publicaţii: „Unele date de la întemeierea Reuniunii până la 31 Decembrie 1899" şi „Agoniseala bănească".

El a fost al doilea preşedinte al Reuniunii, prezidând după Nicolae Cristea.

S-a afirmat despre V. Tordăşianu că, „a fost acela care a ştiut să lecuiască şi să vindece toate neajunsurile şi greutăţile întâmpinate de aceştia". (Traian Chirilă — Reuniunea la 80 de ani — Sibiu 1946).

Printre multele scrisori primite de la foştii sodali au rămas şi aceste rânduri: „Dumnevoastră aţi ştiut mai bine ca oricare altul, aceea ce ne lipseşte, aţi ştiut ce ne doare şi ca un adevărat părinte ne-aţi dat ajutor mângâindu-ne, povăţuindu-ne şi sădind în sufletele noastre necultivate, dragostea spre tot ceea ce e bun şi folositor pentru cultivarea inimii şi a minţii". (Un grup de meseriaşi ASS ARMRS vol. V/20).

Ultimii ani ai vieţii sale poartă amprenta dureroasă a primului război mondial.

Una din ultimile fotografii ni-l arată în faţa unui sfârşit prematur: obosit, slăbit, cu privirea vie, caldă şi plină de înţelepciune a celui care are conştiinţa datoriei împlinite.

Bărbatul impunător, cu umeri largi şi faţa hotărâtă, care cu 23 de ani înainte preluase conducerea Reuniunii, era după două decenii de luptă, extenuat dar nu înfrânt. De aceea ultimile lui cuvinte au valoarea unui mesaj transmis urmaşilor:

„Am muncit cinstit şi în bună credinţă. Am muncit pentru o idee care azi a pătruns o clasă întreagă a poporului nostru. Am luptat din greu pentru că oamenii nu m-au înţeles. Am avut mulţi duşmani, dar am avut şi prieteni. Prietenii vor susţine ideea mea şi în viitor, iar duşmanii vor fi siliţi să tacă, pentru că duşmanii mei sunt duşmanii neamului".

În ziua de 1/14 februarie 1920, Victor Em. Tordăşianu — „NOBILUL CERŞETOR" a murit.

Declarat decedat al Reuniunii; a fost depus în cripta din cimitirul Sibiu, de mâinile asprite de muncă ale meseriaşilor.

Inscripţia lapidară dăltuită la mormântul său de sodalii care l-au iubit, aminteşte urmaşilor că acesta „Este locul de repaus al muncitorului fără repaus VICTOR Em. TORDĂŞIANU

Prezidentul Reuniunii Meseriaşilor Români din Sibiu".

Sibiul îi păstrează memoria prin strada care îi poartă numele — în oraşul de jos.

Merită să menţionăm şi faptul că, nepotul lui V. Tordăşianu (după mamă) — cel care a fost prof. dr. avocat GHEORGHE V. ILIESCU — trecut la cele veşnice şi el, acum cinci ani, la 19 dec. 1995, a lăsat prin TESTAMENTUL său deosebit de generos, demonstrând şi prin acest mod, cât de mult şi-a idolatrizat bunicul, ca în cadrul Mitropoliei Sibiu să se creeze din donaţia făcută patrimoniului acesteia „FONDUL VICTOR TORDĂŞIANU": „... organele competente vor stipendia studiile unui student Teolog-Jurist (care urmează atât cursurile Fac. de Teologie şi pe cele ale Fac. de Drept), ori ale unui viitor meseriaş (pentru pregătirea profesională). Beneficiarul stipendiului trebuie să fie: cinstit, corect, muncitor, lipsit de mijloace materiale, iubitor de carte şi adevăr".

De asemenea „conducerea Mitropoliei Sibiu (din bunurile donate) va mobila o încăpere din clădirea principală a Mitropoliei, care va purta denumirea de „CAMERA TORDĂŞIANU", TESTAMENT OLOGRAF din 24 august 1995 GHEORGHE V. ILIESCU.

Prof. MIOARA TIPURIŢĂ

Sărbătoare la închisoare

Sărbătoarea Naşterii Domnului este evenimentul creştin ce alimentează, în cel mai înalt grad, bucuria omului de viaţă şi de comuniunea cu cei dragi, speranţa lui de bine, dar şi în măsura unei autentice înţelegeri, credinţa în Dumnezeu fie manifestă, fie simţită nostalgic prin amintirea copilăriei pierdute. Amplitudinea ei socială, mergând de la pacificul colind ce răsună în cătunul din munte şi până la tumultul reverberaţiilor citadine în care Moş Crăciun, cu recuzita lui orbitoare, tinde să ia locul lui Hristos, este dată atât de caracterul multiplu al evenimentului în sine, fiind vorba mai degrabă de „sărbătorile de iarnă", cât şi de infuzia laică festivă ce i se alocă. Astfel, cu mic cu mare, participăm la o bucurie ce ne inundă pe toate planurile dar din care păstrăm ce dorim: pentru suflet sau pentru trup.

Bucuria aceasta venită din Cer dar răsărită nouă din crăpăturile pământului, căci astfel poate fi văzută peştera din Betleem, a poposit şi în penitenciarul Codlea, în ziua de 23 decembrie 2000. Chiar dacă până la Naşterea Domnului mai erau două zile, nu a fost nepotrivit să anticipăm puţin trăirea acestei bucurii pentru că în acea sâmbătă, am primit aici vizita **P. S. VISARION**, Episcopul vicar al Sibiului. Programul vizitei a constat mai întâi în săvârşirea Sfintei Liturghii arhiereşti la capela unităţii, la care au participat 60 de deţinuţi. Răspunsurile de la strană au fost date de un grup vocal format din alţi şapte deţinuţi. La predică, **Prea Sfinţia Sa** le-a adresat celor prezenţi un bun îndemn la îndreptare, încurajându-i în ideea că orice încercare de schimbare în bine are finalitate prin credinţa în Dumnezeu şi prin ajutorul ceresc pe care-l mijloceşte această credinţă şi faptele ei şi sensibilizându-i, în acelaşi timp, asupra relaţiei cu familiile lor. După slujba religioasă a urmat apoi, în clubul mare al unităţii, un spectacol pe tema sărbătorii Crăciunului. În faţa unui public format aproape în exclusivitate din părinţii şi rudele minorilor din penitenciar, aceştia au prezentat o scenetă adecvată situaţiei lor, scrisă şi montată de deţinutul Viorel Soloi. După scenetă, a urmat un program de colinde, susţinut alternativ de corul capelei şi de femeile aflate în detenţie la Codlea. În încheiere, **P. S. VISARION** a adresat un cuvânt tuturor, insistând pe aceeaşi notă de optimism şi responsabilizare faţă de viaţa şi faptele proprii.

Privite din afară lucrurile acestea nu spun nimic deosebit. Este firesc să se oficieze Liturghia în biserică, este firesc pentru un Episcop să fie în mijlocul păstoriţilor săi, chiar deţinuţi fiind, este, de asemenea, firesc programul special de sărbători. Ce nu se vede şi nu se simte de afară - nici nu ar avea cum - este greutatea şi tensiunea locului datorită încărcăturii de păcat, suferinţă şi disperare prezente într-o închisoare. Aşa că, atunci când un lucru bun se mai întâmplă şi pe aici, amplificat de o prezenţă deosebită, cum a fost cazul în preajmul Naşterii Domnului, strălucirea pozitivă iscată luminează iadul exorcizând mulţi demoni, până atunci nestingheriţi. Şi dacă pentru Fiul lui Dumnezeu, asumarea istoriei a însemnat exerciţiul umilinţei desăvârşite, peştera din Betleem nefiind decât anticamera „celor mai de jos ale pământului" de la celălalt pol, înviere pentru noi, adunarea întru rugăciunea lui Iisus în locul decăderii şi degradării umane maxime, este şansa de-a asuma Cerul, înălţându-ne dincolo de unde se află potrivit spusei unui deţinut, „bastionul terminal al civilizaţiei umane".

Preot DORIN ŞERBAN,
Penitenciarul Codlea

Între confesionalism şi obiectivitate

(Urmare din pag. a 4-a)

marea durere a creştinilor, spre marea sminteală a celor din afara Ei.

*

Încă din primele secole ale mileniului creştin, pentru denumirea Bisericii lui Hristos, a fost folosit termenul de **ortodoxă** (cuvânt format - se ştie - din cele două cuvinte greceşti orthos=drept, şi doxa=credinţă), vizând **calitatea credinţei**, adică conformitatea cu învăţătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a Sfinţilor Apostoli şi a urmaşilor lor, Sfinţii Părinţi ai Bisericii. Mai târziu, această numire s-a atribuit creştinismului răsăritean, subliniind **dimensiunea verticală** a credinţei. În partea de Apus a imperiului roman s-a folosit mai mult termenul de **catolică**, (format tot din grecescul **Kath' olin** = ceea ce este pretutindeni), vizând **universalitatea credinţei creştine.** Trebuie subliniat faptul că în aceste timpuri, până la Schisma cea mare, cele două numiri, perfect valabile, erau folosite pentru a determina fiinţa întregii Biserici, cu însuşirile ei, una, sfântă, sobornicească (sau catolicească) şi apostolească, precum mărturisim în Credeu.

Unii istorici afirmă că tendinţa spre universalitate, dimensiunea orizontală, deci, o moştenea Biserica Apuseană din vechea tradiţie a Cezarilor din Roma, pe care un poet o cita prin cuvintele: **„Tu regere imperios, romane, haec tua est ars"**, adică, a stăpâni peste popoare, romane, asta e arta ta.

Dacă între cele două Biserici istorice, Ortodoxă şi Catolică, refacerea unităţii pierdute la 1054, este posibilă şi mai uşor de realizat azi în epoca dialogului ecumenic, ambele având ca temelie continuitatea apostolică, Sfintele Taine, Sfânta Liturghie şi întreaga Tradiţie patristică; între cele două Biserici istorice, pe de o parte, şi toate cele ieşite din Reforma religioasă, refacerea unităţii creştine este mai greu de realizat lipsind acea **bază comună** care constă în acceptarea Sfintei Tradiţii, alături de Sfânta Scriptură, care nici ea nu e altceva decât o Tradiţie consemnată mai demult în scris de către Sfinţii Prooroci şi Sfinţii Apostoli. S-a spus - şi se pare că e adevărat - că se încearcă a se întinde un curcubeu cu un capăt în Cincizecime şi cu altul în secolele apariţiei în Evul Mediu şi în cele următoare a o puzderie de secte, trecându-se cu vederea peste întreaga existenţă a Bisericii în cursul istoriei ei. Nu se poate admite ca lucrarea Duhului Sfânt să fi fost absentă în primul mileniu, ca şi în cel următor, atunci când roadele acestei lucrări s-au arătat în mii de vieţi de sfinţi, de popoare creştinate, de contribuţia Bisericilor istorice la formarea şi dezvoltarea culturii naţionale şi universale. Spre bucuria noastră a tuturor creştinilor, chiar în sânul unora dintre aceste Biserici există o activitate lăudabilă în cadrul dialogului ecumenic, în cercetarea, studierea şi publicarea operelor Sfinţilor Părinţi ai Bisericii. Se cercetează vechile manuscrise păstrate la Sfântul Munte Athos, în căutarea unei **baze puternice** pentru dialogul intercreştin, pentru apropierea şi cunoaşterea reciprocă.

În aceste condiţii ni se pare că este nepotrivit şi absurd chiar, a se face dispute confesionale asupra unor teme controversate, ca şi lupta pentru clădiri, pământ şi alte bunuri, când preocuparea noastră, a tuturor creştinilor, trebuie să fie aceea de a cuceri cerul pentru sufletele noastre, a ne aduce contribuţia la instaurarea împărăţiei lui Dumnezeu, „precum este în cer aşa şi pe pământ". Deşi fiecare istoric este liber şi îndreptăţit să-şi iubească Biserica, aşa cum îşi iubeşte neamul, şi să-i arate meritele, atâtea câte le are, totuşi această iubire nu trebuie să-l facă să dispreţuiască pe celelalte. Interesul pentru Biserica sa nu trebuie să-l facă să depăşească limitele adevărului istoric.

Studiul istoriei, lipsit de prejudecăţi şi de idei preconcepute, întemeiat pe obiectivitate, este un mijloc important în opera de apropiere şi reconciliere între Biserici. „O adevărată întoarcere la tradiţiile liturgice şi patristice, comoara pe care voi (uniţii) o împărtăşiţi cu Biserica Ortodoxă, va contribui la reconcilierea cu celelalte Biserici... În acest spirit de reconciliere... atât la nivel naţional cât şi la nivel local, în speranţa că toate punctele controversate vor fi clarificate cât mai curând în spirit de dreptate şi dragoste frăţească" - sunt cuvintele Sanctităţii Sale Papa Ioan Paul al II-lea.

Sfânta noastră Biserică Ortodoxă, în Sfânta ei Liturghie, de veacuri ne invită şi ne cheamă, **„Să ne iubim unii pe alţii ca într-un gând să mărturisim Pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea de o Fiinţă şi nedespărţită".**

„Asociaţiunea" la actul Unirii de la 1 Decembrie 1918

(III)

Din punct de vedere organizatoric în 19 octombrie 1918 este angajată, cu un salariu de numai 100 k. pe postul de funcţionar Letiţia Iosif, fiica lui Nicolae Iosif, funcţionarul Astrei din 1912, decedat de curând. De asemenea prin revenirea din armată a casierului I. Banciu, care a lipsit diferite perioade de timp, mai ales în 1917, apoi din 18 septembrie 1917 până în 23 noiembrie 1918, R. Simu e absolvit de funcţia de casier „suplinitor".

Mici informaţii din procesul verbal din 23 noiembrie 1918 vin să completeze starea de spirit a momentului, astfel dispare Alexandru Lebu, „mare proprietar" din Sibiu şi membru fondator al Astrei, la ale cărui funeralii au participat conducerea asociaţiei în frunte cu preşedintele ei, iar „pe Muzeul «Asociaţiunii» s-a arborat drapelul de doliu". Procesul verbal din 30 decembrie 1918 consemnează înscrierea între membrii fondatori a generalului Traian Moşoiu din Sibiu, a căpitanului Bucur Boleta din Sibiu şi a familiei Ileana şi medicul Aurel Iustian din Armenişul de Câmpie, iar ca membru ordinar pe locotenentul colonel Corneliu Bardoşi tot din Sibiu.

Mai consemnăm din această perioadă de sfârşit de an şi un dar mai puţin obişnuit: „o farfurie mare pe care este pictată emblema Ţării Româneşti", un semn al noii epoci pentru românii de la vest de Carpaţi de la anticarul sibian I. Candrea.

Odată cu încheierea anului 1918, Astra îşi permite o reîntoarcere la normalitate. Astfel sediul asociaţiei nu a fost încălzit timp de „5 ani", cu excepţia sălii de lectură, sălii de şedinţă a comitetului şi a biroului secretarului administrativ, cu ajutorul a „3 cuptoare" şi renunţarea la calorifere. Regimul de austeritate lua astfel sfârşit odată cu terminarea războiului şi cu eliberarea de sub jugul maghiar.

Andrei Bârseanu, împreună cu membrii Comitetului Central, în calitate de astrişti şi conducători ai noului organism emanat de evenimentele de la începutul lunii noiembrie 1918, a organizat primirea trupelor române conduse de generalul Traian Moşoiu, a generalului francez Berthelot şi a Consiliului Dirigent, „căruia Comitetul i-a promis a-i da tot concursul întru împlinirea marilor şi grelelor probleme ce şi-a asumat". Spaţiile din imobilele Astrei au fost puse la dispoziţia celor care au organizat congrese, şedinţe ş.a.

Nu au fost singurele acţiuni în prima parte a anului 1919. La propunerea lui A. Bârseanu, Congresul profesorilor de la şcoalele superioare, secundare şi speciale a hotărât să serbeze ziua de 8/21 ianuarie 1919 în toate şcolile româneşti din Transilvania printr-un „ciclu de *conferinţe publice* asupra unor teme de cuprins naţional şi de actualitate". Astra, cu sprijinul R.F.R. din Sibiu şi a unor particulari a prezentat „un *festival* cu program variat, în sala cea mare a teatrului orăşenesc". Alte festivaluri patronate de Astra au avut un sprijin solid în Reuniunea Română de Muzică locală, o parte a beneficiilor au fost destinate orfanilor de război şi monumentului ostaşilor români căzuţi în 1916 la Orlat. La 31 mai 1919 regina Maria şi regele Ferdinand au vizitat Muzeul „Asociaţiunii", iar în 8 aprilie Astra a primit vizita principelui moştenitor Carol.

Continuăm incursiunea noastră în evenimentele anului 1918/19 prin reproducerea a două articole din revista Astrei, revistă care nu şi-a permis din 1868, anul apariţiei ei, să riste atât desfiinţarea sa cât şi a asociaţiei sibiene de către autorităţile maghiare pe motivul publicării unor articole politice.

„După adunarea dela Alba-Iulia. / Scriem aceste şire în zile de bucurie, în zile de înălţare a sufletelor. / Prin hotărâre epocală, adusă în 1 l.c. la Alba-Iulia, de a ne împreuna pentru toate timpurile cu fraţii noştri de peste Munţi, s-a înfăptuit visul de veacuri al Neamului nostru, s-a dat cea mai firească soluţie nizuinţelor noastre politice. / De aici înainte Românimea din aceste părţi nu va mai fi un vas mânat de valuri şi ameninţat în fiecare clipită de furtunile duşmane, ci, împreună cu fraţii din celelalte ţinuturi în care ne-a sădit marele Traian, va forma o stâncă puternică, destoinică a ţinea piept cu toate valurile şi cu toate furtunile, şi care-şi va ridica falnic creştetul său în mijlocul talazurilor, privind cu încredere la orizontul, ce se deschide senin înainte-i. / De aici înainte Neamul nostru, liber de cătuşile ce-l ţineau până acum, se poate desvolta neîmpiedicat pe toate terenele şi poate dovedi lumei, cu cât este în stare a contribui la progresul general al omenimei, în urma însuşirilor preţioase, cu care e înzestrat. / Vulturul priponit în lanţ până acum, de aici înainte îşi poate lua sborul în înaltul cerului, spre soare, spre lumină, de care era atât de dornic. / Ce soarte va avea Asociaţia noastră în nouăle împrejurări, ce ni se deschid pentru viitor?... Va mai avea ea rostul de până acum?... Se mai potrivesc nizuinţele ei cu cadrele largi, ce ni se deschid pe toate terenele? / Răspunsul nu poate fi decât afirmativ şi cât se poate de îmbucurător. / Da, Asociaţia noastră priveşte cu toată încrederea în viitor! — Liberă de zăgazurile ce-i stau în cale, liberă de rezervele de tot felul ce trebuia să-şi impună spre a nu-şi periclita existenţa, de aici înainte ea-şi va putea împlini cu mult mai bine menirea sa de luminătoarea păturilor largi ale poporului, de cultivătoarea năravurilor bune, de susţinătoarea şi propagatoarea sentimentului naţional. / Alăturea de celelalte surori ale ei, ea va contribui de aici înainte, în măsură cu mult mai mare ca până acum, la ridicarea materială, morală şi intelectuală a Nemului nostru, şi mai presus de toate, la înfrăţirea sufletelor, care va forma pentru vecie, pe lângă unitatea politică, legătura cea mai puternică a tuturor celor de o limbă şi de un sânge. / Câmpul ei de activitate s-a lărgit deodată cu delăturarea graniţelor meşteşugite ce ne despărţiau, şi de aici înainte oricare fiu al României întregite poate fi membru al ei, oricare Român cu simţ şi cu râvnă pentru binele obştesc se poate înşirui sub steagul ei biruitor, care va fâlfâi din ce în ce mai falnic în tot cuprinsul moşiei strămoşeşti: „dela Nistru pân'la Tisa''''. / Înainte, deci, la lucru, cu deviza: *lumină, virtute, frăţie în România întregită!*".

„O toamnă rodnică. Mişcările din noiembrie, urmate de memorabila adunare de la Alba Iulia din 1 Decembrie n.a.c., a produs o viaţă nouă în toate straturile poporului nostru. Peste tot organizări, peste tot semne de viaţă, de energie, chiar şi acolo unde până acum se părea că domneşte cea mai completă letargie. Parcă un suflu de primăvară s-a pornit acuma, în preajma iernii, în bătrânul nostru Ardeal. Din toate părţile vin veşti de constituire a consiliilor naţionale şi a legiunilor de voluntari; aproape în toate centrele au început să răsară organe nouă de publicitate, care vestesc libertatea şi unitatea noastră naţională. De sine înţeles, că noul curent a trebuit să aibă urmări însemnate şi asupra învăţământului. În urma consultării profesorilor de la şcoalele secundare, ţinută în Alba Iulia în ziua de 2 Dec. n. s-au delăturat din planul de instrucţiune toate materiile, impuse de guvernul străin şi asupritor, şi s-au înlocuit cu materii menite să dezvolte într-adevăr sufletul tinerimei şi să întărească într-însul sentimentul naţional. Nu ne îndoim, că acest exemplu va fi urmat în curând şi de celelalte categorii de şcoale. Astfel se va înfăptui în scurtă vreme, pe lângă desrobirea politică şi desrobirea şi înălţarea sufletelor".

Reducerea drastică a activităţii în timpul perioadei belice, obligaţia impusă de autorităţi de a evacua o parte a valorilor proprii în 1916 la Budapesta, re-

(Continuare în pag. a 8-a)

Dr. DORIN GOŢIA

Reînvierea mănăstirii Râmeţ

12 octombrie 1940 — 12 octombrie 2000

Un lăcaş de cult şi de propăşire a credinţei strămoşeşti, de-a lungul istoriei, l-a avut Mânăstirea de la Râpa Râmeţului, din judeţul Alba. Construită prin secolul al XIII-lea, din cauza vitregiei vremurilor, a rămas mult timp în paragină.

În anul 1940, vrednicul de amintit Ieromonahul Evloghie Oţa, originar din Geoagiul de Sus, jud. Alba, venit de la Sf. Munte Athos, Grecia, episcop eparhiot fiind pe atunci P.S. Episcop Nicolae Colan al Clujului, a reînfiinţat Sfânta mânăstire a Râmeţului, care timp de peste 250 de ani a fost pustie. În ultimul timp a fost folosită ca biserică parohială pe Valea Mânăstirii Râpa Râmeţ.

Tot în anul 1940, luna octombrie, ziua 12, părintele Evloghie Oţa îşi alege primii ucenici ai săi la lucrările de reînfiinţare şi înjghebare a primei obşti monahale la Râmeţ, pe numiţii fraţi Traian Cioara, mai târziu protos Teodosie Cioara, şi Nicolae Dărămuş, în prezent Ieromonahul Nichifor Dărămuş, octogenar. Ambii fiind din Gioagiul de Sus, jud. Alba.

În acea vreme singura posibilitate de cazare era casa veche, alături de biserica veche monument-istoric al Mânăstirii, care de demult a servit şi ca şcoală pentru localnici, deşi era improprie pentru aceasta.

Totuşi cazarea mai susnumiţilor s-a făcut în condiţii destul de grele, în casa zisă cantorală, care era o căsuţă mică, constând dintr-o cameră şi tindă acoperită cu şindrilă (a se vedea poza veche din lucrarea părintelui Ştefan Meteş (1936) şi broşura preotului Mihail Manolache, Mânăstirea Râmeţ, jud. Alba).

Între timp obştea mânăstirii s-a înmulţit şi a fost nevoie de spaţii. Astfel, în primăvara anului 1941, au început lucrările de restaurare a clădirii, fostă şcoală, de lângă biserică, cu lucrări de amenajare şi desfundare a acestei clădiri, care până la jumătate a fost îngropată în pământ, din cauza pâraielor şi viiturilor din împrejurimi. S-a clădit zid de piatră de jur-împrejur, cu trepte (scări) de ciment şi piatră pentru intrare şi ieşire în şi din curtea bisericii.

În interiorul clădirii, tot în anul 1941, a fost amenajată astfel încăperea mai mare — trapeza, care în lipsă de spaţiu folosea şi de dormitor comun pentru obşte. Iar în încăperile mici, o chilie a stareţului servind şi de birou, a doua chilie a celor doi ucenici, Teodosie şi Nichifor, şi a treia bucătăria obştii.

La subsolul clădirii, cu intrarea din curtea bisericii, au mai fost amenajate încă două chilii şi pivniţă. În acelaşi an am înlocuit şi acoperişul clădirii, în loc de şindrilă folosind ţiglă.

În 1942, am construit coridorul cu ferestre şi uşi, lucrate de credinciosul Gheorghe Urban, crâsnicul din comuna Deal, jud. Alba (zis moş Gheorghe, cum îi ziceam noi), sub formă de donaţie.

Tot în 1942, am săpat o fântână în partea de apus a clădirii cu acoperiş în stil ţărănesc românesc.

În 1942, s-a construit şi amenajat altarul din curte, pe care întâia oară s-a săvârşit slujba arhierească, cu ocazia vizitei canonice a P.S. episcop eparhiot al Clujului, însoţit fiind de P.S. episcop Policarp Moruşca, al românilor ortodocşi din America. În partea de răsărit a altarului, în aer liber, a fost aşezată o troiţă precum şi sădirea unei sălcii plângătoare de mâna subsemnatului Ieromonah Nechifor Dărămuş.

În anul 1945 am desfundat biserica mânăstirii de jur împrejur, care era inundată de viituri, ca şi casele de alături, până la nivelul ferestrelor. Cu acest prilej am deschis şi actuala curte a bisericii, cu drenaj de piatră mărunţită pentru scurgerea apei, care piatră a fost cărată cu găleţile şi o targă. Pardosirea cu beton de ciment precum şi săparea fântânii actuale din curtea bisericii şi amenajarea ei.

De jur-împrejurul bisericii am clădit zid de piatră pentru susţinere. Totodată s-a ridicat un monument cu cruce în amintirea ctitorilor pe ruinele vechilor clădiri, care au fost distruse în timpul de restriste a anilor 1762—1785.

În anul 1943, interiorul bisericii a fost pardosit cu ciment. Totodată în sf. altar, sub sfânta masă am amenajat izvorul ce este canalizat în exteriorul bisericii, cu ieşire la crucea de piatră ridicată de părinţii călugări de la Catedrala din Alba Iulia...

S-au construit strănile din lemn, arhierească, stăreţească şi a cântăreţilor, şi s-au înlocuit uşile vechi cu două uşi din lemn de stejar sculptat.

S-au confecţionat sfintele uşi şi cea diaconească, cu icoane pictate: Izvorul tămăduirii, Naşterea Maicii Domnului, Sf. Mina etc., s-a înzestrat cu candele argintate, cădelniţe, veşminte, chivot etc.

În anul 1944 s-a construit casa fratelui Aurel (zis Arsenie Praja), zisă şi casa pustnicului, cu trei chilii din bârne de lemn cioplit cu soclu de piatră, în mare parte lucrată manual de fratele Aurel Praja Arsenie.

Tot în acest an 1944 s-au început lucrările de reconstruire şi extindere a casei de sus, cu scări şi stâlpi de piatră şi balustrade de lemn tip vilă, transformând vechea casă ţărănească, acoperind-o cu ţiglă în loc de şindrilă.

În spatele acestei case s-au construit grajdurile şi şura pentru atelaje agricole şi fânaţ.

În anul 1944, s-au construit ziduri de protecţie, unul în spatele şurii şi grajdurilor, contra pârâului Pleaşă, altul în continuarea zidului dinspre vale, contra revărsării văii Mogoşului, până la izvor, în partea de est.

Pe parcurs am amenajat loc de grădină de zarzavat precum şi pentru pomi fructiferi, pentru care am cărat pământ peste terenul de prundiş de lângă sfântul altar al bisericii până la izvor.

Pe coastă, deasupra casei pustnicului, am întors pământ şi am sădit viţă de vie. Tot acolo, mai sus, în coastă, a fost săpat în pământ şi piatră o peşteră de nevoinţă pustnicească.

În perioada anilor 1944—1946, s-a construit corpul de chilii împreună cu paraclisul, în partea de sud, cu parter, etaj şi cerdac.

Menţionăm că în anul 1946, în 14 octombrie, s-a săvârşit la altarul de afară slujba arhierească cu sfinţirea pietrii fundamentale a noii biserici a mânăstirii Râmeţ, de către P.S. episcop Partenie Ciopron din Alba Iulia, pe atunci episcop al armatei.

În vara anului 1943, au vizitat mânăstirea Râmeţ şi preacucernicul preot iconom stavrofor Olimpiu Căciulă, pe atunci inspector în Ministerul Cultelor, precum şi domnul profesor Victor Brătulescu din comisia monumentelor istorice (vezi consemnarea în registrul de vizite al mânăstirii Râmeţ).

Din personalul mânăstiresc nevoitor la mânăstirea Râmeţ, în perioada 1940—1947, menţionăm pe următorii:

1. fratele Traian Cioara, în prezent potos Teodosie, primul ucenic în 1940,
2. fratele Nicolae Dărămuş, în prezent Ieromonah Nechifor, al doilea ucenic din 1940,
3. fratele Stelian Achim, în prezent arhimandrit Sofronie, închinoviat în anul 1942 la mânăstirea Râmeţ,
4. protos Mihail Toma,
5. monah Nicanor Duşescu, înmormântat la Râmeţ,
6. ierodiacon Teofilact Ciobâcă (fost fratele Traian),
7. ieromonah Macarie Nicolae,
8. ieromonah Mitrofan Negruţ,
9. protos Longhin Pop,
10. arhimandrit Sava Cimpoca,
11. protos Marţian...,
12. protos Calistrat Haidamac,
13. protos Clement Priboianu,
14. ieromonah Damaschin Rotaru (fost fratele Dumitru),
15. ieromonah Silvan Coştiuc (fost fratele Sava),
16. fratele Ioan Nemeş,
17. ieromonah Arsenie Praja (fost fratele Aurel)
18. fratele Simion Doboş,
19. ieroschimonah Nil Grip.

MIJLOC DE ÎNTREŢINERE

Munca manuală

Pe lângă îndatoririle duhovniceşti, prevăzute tipiconal, în rânduiala mânăstirească, sub ascultare, munca zilnică se efectua la construcţia mânăstirii, dar şi la terenurile agricole ale mânăstiriii.

Donaţii benevole de la credincioşii închinători:

Animale, o pereche de boi (Mojar şi Cinoş) şi un cal (Bubi), precum şi păsări şi alte animale domestice. Cu animalele de tracţiune, boii şi calul, făceam toate transporturile necesare în condiţii deosebit de dificile de zi şi noapte, din motive precum lipsa căilor de comunicaţie (fără şosea), intemperii de tot felul, vara şi iarna, urcuşuri, coborâşuri anevoioase, ca şi trecerea prin vale de aproximativ de 30 de ori, din lipsă de drum.

În felul acesta am înţeles a ne face o datorie sfântă prin obolul de jertfă în mod personal şi obştesc, pentru propăşirea acestui monument istoric, cu însemnătate atât pentru Biserica ortodoxă străbună cât şi pentru patria noastră ocrotitoare a trecutului românesc.

Consemnăm cele de mai sus, pe această perioadă 1940—1947, perioadă cât am vieţuit şi am muncit în această sfântă mânăstire a Râmeţului.

Aşa a fost începutul reînfiinţării mânăstirii Râmeţ.

Ieromonah
NECHIFOR DĂRĂMUŞ

Schitul Sf. Ipatie — tărâm monahal atonit al călugărilor ardeleni

Dacă se spune că valoarea este nepieritoare, aceasta înseamnă că și oamenii care o clădesc sunt atinși de ethosul perenității, aceasta fiind cu atât mai evident cu cât se desfășoară în perimetrul transcendenței lui Dumnezeu.

Muntele Athos, loc în care frumusețile naturale concordă cu cele spirituale a slujit de-a lungul vremii ca vatră de nevoință mai multor popoare, printre care și poporul român, care a știut într-un mod unic atunci când existența îi era periclitată din pricina porții otomane sau a diferitelor năvăliri barbare, să-i acorde ajutorul, prin plătirea datoriilor către poartă, prin nenumăratele danii, neexistând mânăstire care să nu se fi bucurat de virtutea creștinească a românilor.

Într-un loc de taină, parcă știut doar de puterile cerești, nu departe de mânăstirea Vatoped, își duc existența și câțiva călugări români, urmași vrednici ai acestui neam de filantropi, la schitul Sfântul Ipatie, sfânt cunoscut ca fiind participant la Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325).

Această vatră monahală este cunoscută ca datând de la sfârșitul secolului al XIV-lea, începutul secolului al — XV-lea și este cunoscută ca cea mai veche chilie românească din Sfântul Munte.

S-a transmis din generație în generație de către viețuitorii acestei chilii românești că încă înainte de a se fi ridicat bisericuța mică, un român aflat în suferință a ajuns în zona actualului schit și răpus de boală a căzut pe cărare și a început să plângă la Maica Domnului că nu mai poate merge și nu are apă să se răcorească, dar aude o voce care îi spune să se târască în partea stângă și va găsi apă, astfel că după ce a băut s-a ridicat de jos, fiind vindecat de neputința care îl cuprinsese.

Astfel în jurul acestui izvor binecuvântat s-a întemeiat acest schit românesc, a cărui biserică mai apoi a fost mărită de către cuviosul Orest, ucenic al sfântului Calinic de la Cernica, cu binecuvântarea mânăstirii Vatoped în anul 1873.

În această vatră a trăit și arhimandritul Dometie Trihenea, născut în 1909 la Tilișca Sibiului, ajuns în Sfântul Munte la vârsta de 14 ani, în 1923, cu gândul de a-L sluji pe Dumnezeu și de a-și purta neamul în rugăciuni chiar și aici departe de țară.

Fost duhovnic al mânăstirii Konstamonitu, între 1965 și 1975 ajunge apoi stareț al mânăstirii Zografu, demnitate nemaiîntâlnită în toată istoria monahismului atonit ca fiind acordată vreunui român.

A fost căutat de-a lungul vieții de mulți oameni atât datorită darurilor sale duhovnicești cât și cunoștințelor sale de medicină naturistă cu care îi vindeca pe mulți.

Ucenicul părintelui Dometie, părintele Ilarion spune despre dânsul că era un om care te odihnea doar privindu-l; la multele scrisori pe care le primea obișnuia să nu scrie mai mult de 5—6 rânduri, însă ele erau de o așa densitate încât te făceau să plângi.

Părintele Ilarion mărturisește că încă înainte cu un an și jumătate de a trece la cele veșnice părintele Dometie i-a dat binecuvântarea făcută de Isaac lui Iacob spunându-i: „Te binecuvântez cu binecuvântările strămoșilor noștri și darul care e în mine să fie îndoit în tine", rugămintea părintelui Dometie fiind împlinită, ucenicul dânsului fiind și el căutat de greci, ciprioți și nu numai pentru alinarea suferințelor.

Părintele Ilarion mărturisește că înainte cu trei zile de trecerea părintelui Dometie la cele veșnice, l-a trimis în Kareya spunându-i că acolo îi va vedea pe părintele Dionisie și pe părintele Ioan Guțu, cărora să le spună să vină la sfântul Ipatie pentru a le spune ultimele cuvinte, fapt petrecut întocmai.

Arhimandritul Dometie Trihenea a trecut la cele veșnice la 20 noiembrie 1985 și de atunci cei care l-au cunoscut continuă și în prezent să vină la aghiasma sfântului Ipatie, pe care părintele Dometie obișnuia să le-o recomande celor aflați în neputințe.

Patriarhul Iustinian, prezent în anul 1963 la sărbătorirea unui mileniu de existență a mânăstirii Marea Lavră, a vizitat împreună cu mitropolitul Nicolae Mladin Schitul Sfântul Ipatie, dând viețuitorilor de aici îndemnul: „Să țineți călduță vatra aceasta că e un loc tare drăguț, singura chilie ardelenească", îndemn pe care părinții de aici încearcă să-l îndeplinească și să-l transmită generațiilor viitoare.

Student masterand
ȘTEFAN TOMA

P.S. — Mulțumesc părinților Ilarion și Veniamin pentru informațiile oferite.

(Urmare din pag. a 2-a)

ca să schițăm ideile principale din conferințele pe care le-a susținut domnia sa în Sibiu.

Grija față de copii nu trebuie să se manifeste doar după naștere; ei au nevoie de dragostea și de protecția noastră mai ales înainte de a se fi născut. Pentru că existența unui copil începe în momentul concepției. Deosebirea dintre un copil nenăscut și unul născut constă doar în locul în care acesta se găsește. Însă omul este om prin ceea ce poartă în sine și nu prin locul în care se află. De aceea, indiferent de situația în care a fost conceput, indiferent de condițiile de mediu, indiferent dacă copilul a fost dorit sau nu, dacă este sănătos sau bolnav, întotdeauna suntem datori să-l iubim. Există la ora actuală o adevărată conspirație mondială îndreptată împotriva copiilor nenăscuți. La aceasta participă mascat chiar organizații care au ca scop declarat protejarea copilului. Cea mai cunoscută dintre acestea este UNICEF! La această conspirație participă conștient sau inconștient majoritatea statelor lumii, societatea în ansamblul ei și mai ales familia. Da, familia, instituția binecuvântată de Dumnezeu pentru a da naștere copiilor se face vinovată de uciderea pruncilor nenăscuți. În sânul familiei are loc „complotul" care se încheie cu uciderea pruncilor.

Pruncuciderea ne este cunoscută mai ales în forma avortului chirurgical. În afară de acesta există și alte forme de ucidere mai puțin percepute ca atare. Dintre acestea, dr. Lisec a insistat asupra *steriletului*, *pilulelor anticoncepționale* și *prezervativului*.

O importantă vizită...

Steriletul este folosit pe scară largă mai ales în Europa de Est. În Statele Unite nu mai este folosit de mult timp datorită efectelor secundare. Steriletul acționează ca un factor ucigaș. Femeile care îl poartă cred că împiedică fecundația, dar aceasta se produce în ciuda prezenței lui. Însă steriletul împiedică nidarea fătului, acesta murind de cele mai multe ori după una sau două săptămâni de viață. Fecundația are loc cu aproximativ două săptămâni înaintea menstruației așteptate. Steriletul ucide pruncul, cel mai adesea exact înainte de menstruația așteptată. În această situație, menstruația totuși apare, astfel încât femeia, care fusese însărcinată, poate crede că, de fapt, n-a fost. Și este la fel de grav faptul că a ucis un prunc atât de mic ca și dacă l-ar fi ucis ceva mai târziu.

Pilulele anti-baby sunt la fel de ucigașe ca și steriletul. S-a demonstrat că, indiferent ce pilule se folosesc, fertilizarea oului poate totuși avea loc. Dar folosirea pilulelor are efecte ucigătoare: ele fie deteriorează mucoasa uterină, care se subțiază și nu mai poate oferi destulă hrană pentru copil, acesta murind de foame în timp ce mama sa râde, se plimbă sau mănâncă; fie împiedică dinamica trompei, astfel încât fetița sau băiețelul conceput adeseori nu mai ajunge la timp în uter. Având în vedere faptul că fecundația are loc cu aproximativ două săptămâni înainte de începutul menstruației și că pilulele omoară copilul chiar după primele zile de viață, menstruația totuși va avea loc și femeia nici nu va observa că este însărcinată.

Prin aceste două mijloace fals numite „anticoncepționale", sunt de fapt uciși încă cel puțin tot atâția copii cât sunt omorâți prin avortul chirurgical.

S-a vorbit foarte mult în ultimul timp despre pericolul SIDA. Și știm că și aici țara noastră „se bucură" de un record la nivel european. Un timp societatea a părut îngrijorată de acest nou flagel. Dar anumiți factori de răspundere s-au grăbit să liniștească spiritele. În școli, în spitale, în cabinetele medicale, în mass-media au apărut o mulțime de materiale propagandistice care arătau cum ne putem feri de virusul HIV. Adolescenților mai ales li se spune mereu că folosirea prezervativelor îi ferește de pericolul infectării. Nimic mai neadevărat! S-a demonstrat că virusul HIV, având 0,1 microni, poate pătrunde prin microfisurile de 5—50 de microni ale prezervativelor! Mai mult, virusul se poate transmite și prin sărut. Ce să mai spunem atunci de posterele existente aproape în fiecare școală prin care adolescenții sunt informați că SIDA nu se transmite prin sărut?

Toți cei care l-au ascultat pe dl. dr. Antun Lisec au putut înțelege că societatea noastră este decimată de o mulțime de rele de nedescris. La toate acestea soluțiile nu sunt de natură economică, legislativă, organizatorică etc. Lumea în care trăim poate scăpa de toate aceste rele și de consecințele lor doar întorcându-se la Dumnezeu și împlinind poruncile Lui. Biserica are de îndeplinit o mare misiune în lumea în mijlocul căreia se află. Ea are mijloacele prin care poate să vindece toate rănile omenirii: are Sfintele Taine. Creștinii nu trebuie să uite că Hristos i-a trimis să-L vestească tuturor. Chiar și celor ce ucid cele mai nevinovate ființe — copiii. Hristos poate să-i schimbe și pe aceștia. Dar pentru aceasta are nevoie și de conlucrarea noastră.

Să nu uităm că numai oamenii buni, numai familiile bune și numai popoarele care au un număr destul de mare de oameni morali vor supraviețui.

Să ne rugăm lui Dumnezeu, cerându-i să ne arate ce putem face pentru protecția vieților amenințate ale copiilor nenăscuți. Să ne rugăm pentru buna creștere a copiilor. Să ne rugăm pentru convertirea păcătoșilor și pentru încetarea războiului dus de către forțele întunericului împotriva copiilor născuți și nenăscuți.

Acesta a fost, în linii mari, mesajul pe care — cu dragoste și compasiune — l-a adus dl. dr. Antun Lisec poporului român. De la Sibiu, domnia sa a plecat la Alba Iulia unde, în seara zilei de marți, 28 noiembrie, a susținut două conferințe, una la Facultatea de Teologie romano-catolică (între orele 17—19) și una la Facultatea de Teologie Ortodoxă (între orele 19—22).

Arhimandritul Artemon Bortnic

— 140 ani de la moarte —

Unul dintre vrednicii egumeni ai Voievodalei Mânăstiri Putna, din timpul încorporării Bucovinei la imperiul habsburgic Austro-Ungar, a fost Arhimandritul Artemon Bortnic.

Acesta s-a născut la 14 noiembrie 1799, într-o familie de buni creștini, din localitatea Dviniace lângă Cernăuți. Educația din familie cu substrat religios adânc, i-a produs în suflet o puternică vocație de a sluji Domnului cu trup și suflet, determinându-l încă de mic, să intre ca novice în Mânăstirea Dragomirna, ctitoria mitropolitului Anastasie Crimca (1608-1617).

De aici, episcopul Bucovinei Isaia Baloșescu (1823-1834), îl va trimite bursier la Facultatea Teologică din Lemberg (Lvov), capitala Galiției. După terminarea cu succes a studiilor teologice, este numit directorul Seminarului Clerical din Cernăuți (1831-1843), înființat în 1827, unde fără îndoială a funcționat și ca profesor.[1]

La 7 noiembrie 1830, a fost tuns în monahism, la Mânăstirea Dragomirna. Din Sfântul Botez s-a numit Andrei. În anul următor la 20 aprilie 1831 a fost hirotonit ierodiacon, ca numai după 2 ani să fie hirotonit ieromonah, de episcopul Isaia Baloșescu în 1833.

Întrucât mânăstirea de metanie a rămas fără egumen, Centrul Eparhial din Cernăuți, l-a însărcinat cu conducerea Mânăstirii Dragomirna, de unde la 19 ianuarie 1848, a fost transferat la Mânăstirea Putna, în aceeași ascultare și grea răspundere. Tot aici la 24 octombrie același an, a fost hirotesit arhimandrit.[2]

În timpul egumeniei sale s-au construit din temelie trei pavilioane de chilii din cărămidă, un rând pe latura incintei de nord, altul la sud și un rând cu etaj la vest, de care este atașat și paraclisul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, peste ale căror fundații solide, s-au refăcut cele din zilele noastre (1977). Vechile construcții: reședința egumenului și chiliile călugărilor precum și paraclisul, erau din lemn.[3]

S-a extins spațiul incintei, restaurat și acoperit zidurile înconjurătoare ale curții, turnul de la intrare și turnul tezaurului. La paraclis s-a executat un nou iconostas, pictat de ieromonahul Nicandru din Mânăstirea Neamțu, în baza unui contract, care a fost montat la 9 septembrie 1856.[4] Astăzi acest iconostas este transferat la Parohia Gura Putnei, comuna Putna.[5] Paraclisul astfel înnoit a fost sfințit de Arhimandritul Artemon Bortnic, delegat chiriarhal la 22 noiembrie 1856,[6] la care o contribuție substanțială a adus-o acest egumen.

Tot în timpul său și din inițiativa sa s-a pus bazele cimitirului monahal din Mânăstirea Putna (1852), pentru a nu se mai înmormânta monahi în curtea mânăstirii sau la Biserica lui Dragoș Vodă din apropiere, devenită parohie.

Dintre toți cei 18 egumeni care au fost numiți la conducerea Mânăstirii Putna, în cei 143 de ani de ocupație habsburgică, Arhimandritul Artemon Bortnic are la activul său cele mai importante realizări culturale și gospodărești. Deși cu toții s-au străduit să fie la înălțimea chemării lor, dorind să facă mai mult, dar n-a fost cu putință, dat fiind că vremelnicii stăpânitori erau străini de tradițiile locale românești și de credința ortodoxă a băștinașilor.

La vârsta de 61 de ani, a trecut la cele veșnice în ziua de 4 noiembrie 1860, fiind înmormântat în noul cimitir al monahilor din Mânăstirea Putna, pe care a condus-o cu dăruire 12 ani, cu pasiune și cu multă înțelepciune, căci era înzestrat cu o bogată experiență didactică, teologică, cu simț de bun gospodar și talentat slujitor al Bisericii strămoșești.

În cimitir se poate vedea și astăzi o frumoasă piatră de mormânt, cioplită artistic, cu inscripție în limba română, dar cu litere chirilice, însemnând datele personale, încadrată de un chenar, reprezentând un vrej de viță cu struguri și cruci pe vrej.

Din lungul șir a celor ce au stat cu vrednicie în fruntea obștei putnene, vreme de 534 ani, am ales pe acest talentat egumen, care s-a străduit pe cât a fost cu putință să meargă pe drumul tradițional, într-un timp, când Biserica Ortodoxă și monahismul au fost grav afectate în această perioadă.

Noi, urmașii și obștea putneană, îi aducem astăzi pe această cale un prinos de vie recunoștință, pentru ostenelile depuse în viață, iar pe mormântul său lăsăm să cadă o lacrimă caldă.

ANEXA

Epitaful egumenului Artemon Bortnic, de pe piatra funerară:

Supt acest monument odihnește robul lui Dumnezeu Arhimandritul Artemon Bortnic, născut la 14 noiembrie 1799, iar după absolvirea teologiei în Lvov, vreme de 30 ani ostenindu-se în eparhia Bucovinei întâi ca rector seminariei în Cernăuți, apoi igumen în Sfânta Mânăstire Dragomirna, mai pe urmă arhimandrit și igumen în Sfânta Mânăstire Putna, unde în vârstă de 61 ani întru Domnul au răpausat la 4 noiembrie 1860. Vecinica lui pomenire.

Pe crucea funerară:

Din fiescul simțământ, făcut acest monument Pimen Danievici monah în Sfânta Mânăstire Putna, ca semn de mulțămire, cu o mică răsplătire și aducere aminte de bun unchiu și părinte.

Pe reversul crucii funerare:
Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului, așa va înflori. Ps. 102, v. 17.

Urmează:

Muritorule citește văzând acest monumet. Adu-ți aminte că și tu vei muri curând. Rugând pe Dumnezeu, să te sârguiești sufletul să-l mântuiești. Omule, adu-ți aminte de Cel ce te-au zidit, că și tu ai să te cobori în pământ.

Ierodiacon TEOFILACT CIOBÂCA

1 Isidor Onciul, „Ceva despre mersul și dezvoltământul culturii teologice și clericale în Bucovina", rev. „Candela", Cernăuți, 1833, pag. 227, 231 și 238.
2 Arhiva Mânăstirii Putna, „condica călugărilor pe anii 1827-1868, filele 33 și 42.
3 Claudiu Paradais, „Comori ale spiritualității românești la Putna" Iași, 1988 pag. 145.
4 Arhiva Mânăstirii Putna, dosar nr. 1/1856, fila 35.
5 Idem, dosar nr. 1/1978 fila 324.
6 Anuarul Arhidiecezei Ortodoxe a Bucovinei, Cernăuți, 1934, pag. 24.

Martirajul protopopului

(Urmare din pag. a 3-a)

toamna anului 1965 în incinta bisericii ridicate de vrednicul protopop.

În cuvinte modeste am căutat să evoc personalitatea protopopului Aurel Munteanu. Un om de mare omenie, corect care a făcut cinste Ardealului. Un protopop luminat, care și-a pus „sufletul său" pentru păstoriții săi până la jertfa supremă. Omul care s-a dăruit total slujirii lui Dumnezeu și oamenilor.

El va trăi de-a pururi în fața veșnicului Dumnezeu și în credința vie a moților din generație în generație.

Jertfa lui trebuie să fie călăuza noastră prezentă și viitoare.

Să rămână o candelă aprinsă pururea în sufletele noastre!

Bibliografie selectivă

1. Teroarea Horthystofascistă în nord-vestul României. Coordonatori: Mihai Fătu și Mircea Mușat, București, 1985.
2. Conferențiar univ. Mihai Fătu, Biserica românească din nord-vestul țării în timpul prigoanei horthyste. Editura Inst. Biblic, București 1986.
3. Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu, Biserica românească din nord-vestul țării în timpul prigoanei horthyste. Editura Inst. Biblic — București 1986.
4. Părintele Partenie Pop. Să nu uităm martirii. Credința străbună. Alba Iulia august 2000.
5. Părintele prof. Ioan Bunea, Protopopul martir Aurel Munteanu. Telegraful Român. Sibiu 1982.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 DECEMBRIE 2000,** — **Î.P.S. Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului** — A primit pe Dl. Onoriu Parente din Milano - Italia.

● **4 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe P.C. Arhid. *Ezechil Oancea,* consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **6 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe Dl. Col. Ioan Dumitru Arsenie, comandantul Poliției Jud. Sibiu. A fost de față **P. S. Visarion Răşinăreanu** și *P.C. Consilier Ezechil Oancea.*

● **7 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe Dl. Gheorghina Coriolan din Sibiu.
— A primit pe dl. Gliga din Sibiu.
— A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs de la mânăstirea Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus.
— A primit pe P.C. Consilier ad-tiv bisericesc, Pr. *Simion Săsăujan.*

● **8 DECEMBRIE, 2000** — A primit din partea Președintelui României, Dl. Emil Constantinescu și a Președinției „Ordinul Național — pentru merit în grad de Mare Cruce"; distincția a fost înmânată din încredințarea Î.P.S. Sale, **Prea Sfințitului Visarion Răşinăreanu,** Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **9 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe P.C. Sa Pr. Pavel Borșevschi din Chișinău, împreună cu teologul Petrică Talpă.

● **11 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe Dl. Klaus Werner Johannis, primarul Municipiului Sibiu, însoțit de dl. Marius Constantin — consilier. A fost de față **P. S. Visarion Răşinăreanu,** Episcop-Vicar și permanența Consiliului Eparhial.
— A primit pe P C. Pr. Ioan Comșulea din Brașov.

● **12 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe **P.S. Episcop Laurențiu Streza** al Caransebeșului.
— A primit pe P.C. Ierom. Luca Valeriu de la Schitul Păltiniș.
— A primit pe P.C. Pr. Hârșan Nicolae de la Parohia Fântânele — Cacova care împreună cu „Junii" au colindat la Reședință. A fost de față **P.S. Visarion Răşinăreanu și Permanența Consiliului Eparhial.**

● **14 DECEMBRIE 2000.** — A primit pe Director Ing. Deac Ioan, Ing. Oprițoiu Dumitru și pe Dl. Ion Gheorghe, cărora le-a înmânat diplome de apreciere pentru colaborarea și ajutorarea Arhiepiscopiei Sibiului.

● **15 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe P.C. Consilier ad-tiv bisericesc P.C. Pr. Simion Săsăujan.

● **17 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe P.C. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe D-ra Valerica Vărărean, angajată a Arhiepiscopiei.

● **19 DECEMBRIE 2000.** — A primit pe P.C. Pr. Ramf Ioan, Paroh la Parohia Șoard prot. Sighișoara.
— A primit pe dl. Marius Marinescu, Directorul Bibliotecii private „Biblion" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. prof. dr. Stelian Manolache din Brașov.
— În după-masa aceleiași zile a participat ca invitat la Consiliul profesoral al Facultății de Teologie.

● **21 DECEMBRIE 2000,** — A prezidat Permanența Consiliului eparhial Sibiu unde s-au rezolvat numirile, transferările și alte probleme administrativ-gospodărești ale acestui sfârșit de an.
— A primit pe: Dr. Liviu Telea, Dr. Gh. Ghișe și pe Prof. Dr. Marius Telea din Sibiu.

● **22 DECEMBRIE 2000,** — A acordat interviuri pentru Radio Contact Sibiu, Transilvania Jurnal - Cluj și Studioul Teritorial de Radio - Cluj.
— A primit colinda angajaților Centrului Eparhial, de față fiind **P S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar** și **Permanența Arhiepiscopiei.**

● **24 DECEMBRIE 2000 — Ajunul Crăciunului** — A primit la reședința mitropolitană grupurile de colindători în prezența **P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar** și a **Permanenței Consiliului Eparhial.**

● **25 DECEMBRIE 2000, — Nașterea Domnului** — A participat la Sfânta Liturghie în Catedrala mitropolitană și a adresat tuturor celor prezenți un cuvânt de învățătură, după care **P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar,** a dat citire **Pastoralei** adresată de **Î.P.S. Mitropolit ANTONIE al Transilvaniei** tuturor credincioșilor din Eparhia Sibiului.

● **26 DECEMBRIE 2000** — S-a deplasat la Mânăstirea Sâmbăta unde a efectuat o vizită la Șantierul de construcții a noii Academii Teologice.
— A primit grupuri de colindători de la Mânăstirea Cârțișoara, Mânăstirea Predeal și Obștea Mânăstirii Sâmbăta împreună cu starețul Mânăstirii P.C. Arhim. Ilarion Urs.

● **27 DECEMBRIE 2000, — Sf. Arhid. Ștefan** — A participat la Sf. Liturghie în noua biserică a Mânăstirii cu ocazia împlinirii a 30 de ani de arhierie. Au fost de față **P.S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu,** care a rostit un cuvânt despre activitatea **Î. P. S. Sale,** P C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie din Sibiu, care a rostit predica zilei, P. C. Arhidiacon Prof. Dr. Constantin Voicu, decanul Facultății de Teologie din Oradea, Permanența Consiliului Eparhial, obștea Mânăstirii Sâmbăta împreună cu P.C. Arhim. Ilarion Urs. starețul mânăstirii, care a rostit un cuvânt de mulțumire pentru prezența **Î.P.S. Mitropolit ANTONIE** la Sf. Liturghie, alți credincioși prezenți la Mânăstire.
La încheierea festivităților, **Î.P.S. Mitropolit ANTONIE** a adresat tuturor celor prezenți un cuvânt de învățătură, dar și de mulțumire.

● **28 DECEMBRIE 2000.** — A primit în audiență pe P.C. Consilier economic *Arhidiacon Ezechil Oancea* și pe Pr. Petru Oltean de la Parohia Viile Sibiului, Prot. Sibiu.

● **29 DECEMBRIE 2000,** — A primit pe P.C. Pr. Damian Mircea de la Parohia Cristian, prot. Sibiu, împreună cu soția.
— A primit pe P C. Pr. Ioan Coșa de la Parohia Sibiu-Lazaret IV, împreună cu soția.
— A primit pe Prof. Univ. Dr. Victor Grecu de la Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, împreună cu Ioan Spineanu din Brașov în legătură cu terminarea lucrărilor de la Biserica Ortodoxă din Poiana Brașov.
— A primit pe P.S. Irineu Slătineanul, Episcop-vicar al Râmnicului.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. VISARION RĂȘINĂREANU — **Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârșit urmatoarele:**

● **16 DECEMBRIE 2000,** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Dragoș Chițu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **17 DECEMBRIE 2000,** — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela Azilului de bătrâni din Sibiu (Pr. paroh Cătălin Dumitrean), rostind cuvânt de învățătură. C. diacon Dragoș Chițu a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Șirnea, prot. Brașov.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală și a participat la spectacolul „Tradiții românești de Crăciun" organizat la Cercul Militar de către ASCOR - Sibiu.

● **19 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa s-a întâlnit cu studenții teologi aparținători ai Arhiepiscopiei Sibiului.

● **20 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa a primit un grup de colindători de la Liceul „Gheorghe Lazăr" din Sibiu.
— Seara, a participat la Cercul Militar, la un Concert de colinde al Coralei studenților teologi.

● **21 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa a primit colindători din Ocna Sibiului, conduși de primarul orașului și de P.C. Pr. Savu Popa.
— Seara a participat la Concertul de Colinde al Facultății de Teologie din Sibiu și a rostit cuvânt de învățătură.

● **23 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Capela Penitenciarului din Codlea și a rostit cuvânt de învățătură. A luat parte la Serbarea de Crăciun oferită de deținuții penitenciarului.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **24 DECEMBRIE 2000, — Ajunul Crăciunului** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
— Seara a luat parte la Concertul de Colinde al Coralei catedralei mitropolitane și a predicat.

● **25 DECEMBRIE 2000, — Nașterea Domnului** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană iar seara a slujit Vecernia tot acolo.

● **26 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în noua biserică „Buna Vestire" din Mediaș (Pr. Doru Gâdea) și a predicat. În aceeași zi a cercetat bisericile parohiale din Târnava, prot. Mediaș și a predicat la slujba Utreniei.
— Seara a slujit Vecernia și Litia în Catedrală.

● **27 DECEMBRIE 2000,** — P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus rostind cuvânt de învățătură. A slujit un Te-Deum cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la hirotonia întru arhiereu a **Î. P S. Sale ANTONIE. Mitropolitul Transilvaniei.**

● **29-30 DECEMBRIE 2000.** — P S. Sa a slujit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană iar seara Vecernia în Catedrală.

● **31 DECEMBRIE 2000,** — P S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Cuv. Paraschiva" din Tălmăcel, prot. Avrig, rostind cuvânt de învățătură. A fost hirotonit întru diacon teologul Ioan Stelian Raicu.
— Seara a slujit Vecernia și Litia în Catedrală.

● **1 IANUARIE 2001,** — P.S. Sa a săvârșit la miezul nopții Acatistul Mântuitorului în Catedrală, iar dimineața, Sf. Liturghie arhierească.
— Vecernia a slujit-o tot în Catedrală.

● **2 IANUARIE 2001,** — P.S. Sa a săvârșit Slujba Vecerniei și Acatistul Sf. Vasile cel Mare în Catedrală.

● **4 IANUARIE a.c.** — P S. Sa a vizitat șantierul noii biserici aflate în construcție, în Sibiu-Lazaret II.

● **6 IANUARIE a.c.,** — P S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană și slujba de Sfințire a Apei, rostind cuvânt de învățătură.
— A slujit și predicat în biserica „Sf. Nicolae" din Râșnov, prot. Brașov, la înmormântarea Pr. Nicolae Bășa, parohul bisericii.

● **7 IANUARIE a.c.,** — P S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Grui-Sălișteprot. Sălișteprostind cuvânt de învățătură cu prilejul hramului. În aceeași zi a cercetat și biserica mare din Săliștepredicând la slujba Utreniei.

Arhid. VASILE AVRAM

Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu și Andrei Nicolescu, PREOȚI ÎN LUPTA PENTRU MAREA UNIRE, 1916—1919, București, 2000, XXIII + 448 pagini.

După lucrarea preotului profesor Grigore N. Popescu, **Preoțimea română și întregirea neamului** (2 vol., București, 1940), iată că acum după 60 de ani, apare o nouă lucrare consacrată acestei teme, azi prea puțin cunoscută. Cei trei autori, cercetători la Centrul de Cercetare și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice „Radu Rosetti" din Pitești, dau la lumină 257 de documente inedite din „fondul Inspectoratului Clerului Militar", pentru anii primului război mondial, 1916-1919. Din lectura acelor documente, se desprinde cu claritate rolul covârșitor îndeplinit de confesorii militari în cursul primei conflagrații mondiale, în acordarea unei asistențe religioase corespunzătoare tinerilor ostași români care și-au jertfit viața pentru întregirea neamului. Din lectura acestui volum de documente, se reliefează, în primul rând, personalitatea preotului - Colonel Constantin Nazarie, profesor de Morală la Facultatea de Teologie din București, care a fost numit de Sfântul Sinod încă din 15 mai 1915 protopop militar, devenit apoi șef al Serviciului Religios de pe lângă Marele Cartier General al Armatei Române, funcție pe care a îndeplinit-o până în 1922. Sunt remarcabile regulamentele întocmite de el, ordinele date preoților militari ca și privațiunile suferite în anii războiului. Din lectura documentelor, se desprinde că au fost mobilizați 252 de preoți, cinci și-au pierdut viața, câțiva au fost luați prizonieri și deportați în Germania și Bulgaria. Câțiva preoți ardeleni refugiați în Vechea Românie în septembrie 1916, s-au înrolat apoi ca voluntari în armata română: Andrei Gâlea, mai târziu consilier arhiepiscopesc la Sibiu, Iosif Comănescu, Ilarie Reit, Ioan Nanu și scriitorul Ion Agârbiceanu, greco-catolic Mulți preoți (inclusiv ardeleni) au activat în Basarabia, după unirea acestei povincii cu România; alții au participat și la „campania de la Tisa" din primăvara anului 1919. Deosebit de interesant este raportul preotului Constantin Nazarie, întocmit după încheierea războiului asupra activității preoților din armată, cu aprecierile sale, dar și ale unor comandanți militari; sunt prezentate 165 de asemenea caracterizări, din cele mai laudative. În chip deosebit trebuie să-l notăm pe protosinghelul Iustin Șerbănescu de la mânăstirea Cernica, care a cerut să fie încadrat ca preot la Regimentul 4 Ilfov, în care slujise în tinerețe ca soldat, apoi ca sergent, care a preluat conducerea unității sale în luptă, după moartea comandantului luat prizonier, evadat după opt luni, reușind după multe zile să ajungă în pozițiile ocupate de trupele românești. Exemple de acest fel sunt nenumărate.

Cartea este un adevărat omagiu adus preoțimii române care - după cuvântul generalului Constantin Prezan - „și-au făcut mai mult decât datoria și este o cinste pentru cler, care, alături de ostași, a dat mai mult decât i-am cerut noi pentru țară și neam".

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Valeriu Anania **„De dincolo de ape. Pagini de jurnal și alte texte"** Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000. Ediție îngrijită și postfață de Ioan-Nicu Turcan.

Este una din cărțile, aș zice dintre cele mai inspirate, scrise de Valeriu Anania. Pentru că e scrisă pe când se afla în America, **„dincolo de ape".**

În 1966 scoate **„Amintiri la statura ceasului de acum"** și scrie despre Tudor Arghezi. Și tot în volumul acesta scrie iarăși despre Tudor Arghezi, de data aceasta la moartea poetului în vârstă de 87 de ani. „Vestea, adusă de vânt peste Ocean, atâta este.

Știam că e bătrân și e bolnav. Mai aflasem că, de când îi plecase Parascheva, nu mai voia să trăiască. Și, mai presus de toate, știam că e nemuritor".

Și încheie scurt: „primește-mi-o, iubite maiestre, dimineața acestui meridian! Și lasă-mi inima să se pătrundă de fiorul veșniciei românești!"

Printre paginile de amintiri publică la pag. 143 Acatistul Sfântului Mucenic Ioan Valahul, pe care îl încheie la pag. 154.

Am lăsat la urmă 2 pagini (30-31) scrise despre romanul „Trei ceasuri în iad", 1970. Cred că a sesizat în el ceea ce era de fapt valoarea lui: era o carte scrisă pentru mult mai târziu când, poate, cineva o va descoperi. Căci e o carte scrisă dintr-o durere adevărată, pentru care îți trebuie timp îndelungat ca să o sesizezi așa cum a fost ea. În orice caz mi s-a părut atunci, și de atunci încoace deși au apărut trei ediții, că încă nu a fost înțeleasă. Dar cum totul are un rost în lume îi va veni rândul și ei.

Cartea părintelui Anania e una din cărțile mari ale acestui veac.

★

● Î. P. S. Bartolomeu Anania tălmăcește și tâlcuiește **„Cartea Profetului Daniel și ale celor doisprezece profeți mici"** cu câte o foarte potrivită introducere la fiecare carte. Editor Sorin Dumitrescu, concepția grafică aparține D-nei Doina Dumitrescu, Editura Anastasia, 2000, 377 p.

În aceeași colecție au mai apărut: „Cartea lui Iov, Cântarea Cântărilor, Cartea Profetului Isaia, Cartea Ieremia și Cartea Profetului Iezechiel".

E o muncă extraordinară care aduce limba Sfintei Scripturi la înțelesuri profetice așa cum merita.

Dumnezeu să-i dea sănătate și ani mulți Înalt Prea Sfințitului Bartolomeu pentru ca să termine această muncă uriașă și a tot binefăcătoare.

★

● Editura Sf. Gheorghe-Vechi publică: **„Studii de Teologie Biblică"** (vol. I) de prof. Dr. Christos Voulgaris, traducere și cuvânt introductiv de Pr. prof. Ion Buga, tipărit cu binecuvântarea **Î. P. S. Dr. ANTONIE,** Mitropolitul Ardealului (București, 2000, 332 p.).

„Moștenitor al duhului ermineutic al Sfinților Părinți ai Bisericii de Răsărit dar și posesor al unei temeinice informații moderne, dobândite în urma lungilor ani de studii în Apus, opera profesorului Voulgaris se caracterizează prin simplitatea duhului Evangheliei, dar nu mai puțin prin rigurozitatea cercetătorului modern.

În. exprimarea calmă a adevărului cristic, mântuitor, se trădează exactitatea omului de știință și fermitatea afirmației, calități îndelung exersate în mediul filosofic și scolastic în care și-a definit personalitatea cărturărească. Având în vedere că l-am cunoscut cândva pe marele teolog protestant Oscar Cullman (1975) sunt tentat să fac o apropiere și o asociere între cei doi gânditori creștini. Ambii se întâlnesc în unghiul de privire din care abordează revelația în Hristos, ca rod al unei profunde cunoașteri a Sfintei Scripturi și a creștinismului primar, completată, cu un atașament mai rar întâlnit, de gândirea patristică. Îmi amintesc că fiecare din ei mi-au spus, aproape cu aceleași cuvinte, că „rămânerea în duhul Sfinților Părinți, în interpretarea textului sacru, este o necesitate cel puțin egală cu cercetarea științifică modernă și actuală". Una fără cealaltă ar putea conduce la aberații grave și, în ultimă instanță, la ateism. Ambii privesc Istoria Mântuirii așa cum au prevăzut-o profeții: Hristos, Apostolii și Sfinții Părinți. Ambii reușesc să adune teologia de la marginile tuturor lumilor (filozofice, istorico-criticiste, sociologice, politice etc.) prin care mulți aventurieri ai cugetării creștine o prăpăstuiseră, la filonul ei pur - Hristologia.

Asemeni lui Pavel, din opera profesorului Voulgaris se desprinde tot mai pregnant un strigăt concis: „eu nu mai cunosc decât pe Hristos, și Acela răstignit" (I Cor. 2, 2)."

E o muncă care merită atenția noastră.

ANTONIE P.

„Asociațiunea..."

(Urmare din pag. a 6-a)

presiunea tot mai fățișă a autorităților s-a încheiat cu episodul luminos al Adunării naționale de la Alba Iulia. Chiar și azi, statul național, contestat de U.D.M.R., ori de masa de oportuniști doritori ai „federalizării", (eventual prin iugoslavizare), nu se poate lipsi de experiența și tradiția militantismului etnic al Astrei.

Ideea astristă a valorificării patrimoniului etnic, în special al celui etnografic după transferarea lui la Muzeul Brukenthal în 1950, reînvie treptat și tacit în deceniile 8—9, reușind ulterior chiar instituționalizarea prin apariția și evoluția de excepție a Muzeului „Astra" din Sibiu.

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2001, este de 75 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 100 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B C.R Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.14 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
1 februarie
Nr. 5—6
2001

LUMINĂ SPRE DESCOPERIREA NEAMURILOR

La 40 de zile de la Naşterea Domnului, Biserica Creştină prăznuieşte cu aleasă bucurie şi evlavie Întâmpinarea Domnului sau praznicul prezentării la Templu al pruncului Iisus.

Potrivit Legii mozaice fiecare prunc nou născut era adus la Templu împreună cu mama sa pentru a aduce jertfă Domnului *„un miel de un an pentru arderea de tot şi un pui de porumbel sau o turturea pentru jertfa de ispăşire"* (Levitic 12, 6). Pentru cei săraci Legea prevedea ca în locul mielului să fie aduse două turturele sau doi pui de porumbel (Levitic 12, 8).

La împlinirea sorocului, Iosif şi Maria au adus pe pruncul Iisus la Ierusalim *„ca să-l înfăţişeze înaintea Domnului"* (Luca 2, 22), şi au adus şi jertfa prescrisă de porunca legii. Dar acest obicei, practicat de mii de ani, are pentru pruncul Iisus o semnificaţie deosebită, şi anume că El este descoperit oamenilor ca Domn şi Stăpân al vieţii şi al morţii, ca Mântuitor şi Răscumpărător al întregului neam omenesc. Sf. Evanghelist Luca ne relatează cele întâmplate atunci în Templul din Ierusalim: *„şi iată că în Ierusalim era un om numit Simeon, şi omul acesta era drept şi temător de Dumnezeu, aşteptând mângâierea lui Israel şi Duhul Sfânt era asupra lui. Şi lui i se vestise de către Duhul Sfânt că nu va vedea moartea până ce nu va vedea pe Hristosul Domnului"* (Luca 2, 25—26).

Unii comentatori au văzut în acest bătrân Simeon pe unul dintre cei 70 de traducători ai Septuagintei, care s-ar fi îndoit asupra proorociei lui Isaia privind naşterea dintr-o fecioară a lui Mesia (Isaia 7, 14) şi că datorită necredinţei lui ar fi fost înştiinţat că nu va muri până ce nu se vor împlini cele prezise de Isaia proorocul.

Alţii însă îl consideră pe Simeon un bărbat cucernic, cu o viaţă aleasă şi sfântă şi care aştepta mântuirea poporului ales şi tocmai datorită nădejdii sale neclintite în izbăvirea promisă de Domnul, a primit această şansă de a-l primi în braţe pe Hristos în Templu. Oricum Simeon bătrânul sau *„de Dumnezeu primitorul"* (Theodohos), cum îl numesc cărţile liturgice, rămâne peste veacuri instrument al voii lui Dumnezeu şi un martor al Întrupării Logosului în lume ca şi al venirii Sale pe pământ.

Din îndemnul Duhului, bătrânul Simeon a venit la Templu exact atunci când părinţii l-au adus pe Iisus şi *„l-a primit în braţele sale şi a binecuvântat pe Dumnezeu şi a zis: Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău în pace, că ochii mei văzură mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintei feţei tuturor popoarelor, Lumină spre descoperirea neamurilor şi slavă poporului Tău Israel"* (Luca 2, 28—32).

Simeon primindu-l în braţe pe Mesia *„cel din veac dorit"*, cere de la Dumnezeu eliberare, adică slobozenia de a putea muri pentru că ochii lui l-au văzut pe Hristos, Cel care va aduce izbăvirea şi Cel care va fi *„lumină"* spre descoperire neamurilor păgâne şi idolatre iar poporului ales *„slavă"*.

Rugăciunea dreptului Simeon care cuprinde în ea tot dorul desăvârşirii şi al mântuirii a intrat de timpuriu în cultul Bisericii creştine fiind rostită sau cântată la fiecare slujbă a Vecerniei. Şi aceasta nu fără un rost. Aşa precum atunci când l-a primit în braţe pe Mântuitorul, Simeon a exclamat cuvintele *„Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne"*, tot aşa şi noi la sfârşitul fiecărei slujbe de seară, rostim aceleaşi cuvinte cerând slobozenie din legăturile trupeşti pentru noaptea care se apropie şi care este un simbol al morţii.

După ce a rostit aceste cuvinte, dreptul Simeon i-a binecuvântat şi pe Iosif şi pe Sf. Fecioară Maria şi a adăugat cuvintele: *„Iată, Acesta este pus spre căderea şi spre ridicarea multora din Israel şi ca un semn care va stârni împotriviri"* (Luca 2, 34) şi a adăugat cuvintele profetice *„şi prin sufletul tău va trece sabia, ca să se descopere gândurile din multe inimi"* (Luca 2, 35). Cu ochii minţii Simeon bătrânul îl vedea pe Mântuitorul Hristos răstignit pe Crucea Golgotei şi pe Sf. Fecioară Maria cu

(Continuare în pag. a 4-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Cuza Vodă şi românii ardeleni

La 24 ianuarie, românii sărbătoresc „Unirea cea Mică", cea dintre Moldova şi Muntenia, din 1859. Sigur, dacă mai simt româneşte! . . .

Unirea Principatelor, înfăptuită şi consolidată sub Domnitorul Cuza, stă la temelia României moderne întregite, deoarece România Mare a rezultat dintr-un şir de „uniri", — uniri politice, nu prin spadă, cea din 1859 fiind începutul, iar cea din 1918 sfârşitul şi încoronarea lor.

Unirea din 1859 este indisolubil legată de numele lui Cuza, inspirat numit „Domnul Unirii", care însă a fost preocupat şi de soarta românilor din afara Principatelor.

Faţă de românii ardeleni, Domnul Cuza a manifestat un constant interes şi multă simpatie. El cunoştea situaţia românilor ardeleni, oprimaţi sub „cele şapte blesteme" ale Transilvaniei: trei naţiuni politice, patru religii recepte! Cunoştea că „jale duce Mureşul şi duc tustrele Crişuri", atât din informaţii (Al. Papiu Ilarian, procuror, ministru şi sfetnic), cât şi personal (fusese în Ardeal, participase la Marea Adunare de la Blaj).

În viziunea politică a lui Cuza, independenţa politică a românilor din Transilvania constituia o primă etapă în realizarea unirii tuturor românilor.

De aceea Cuza a ajutat pe ardeleni cu orice ocazie. A sprijinit pe emigranţii veniţi din Transilvania (Al. Papiu Ilarian, Simion Bărnuţiu, Gh. Bariţiu), a acordat burse studenţilor ardeleni, precum şi ajutoare băneşti şcolilor româneşti din Braşov şi bisericii Sf. Nicolae. (Constantin C. Giurescu: Viaţa şi opera lui Cuza, 1966, p. 433), şi-a încercat îmbunătăţirea situaţiei politice a românilor din Ardeal prin clauze incluse în convenţii politice.

O asemenea ocazie s-a ivit când emigraţia maghiară a încercat, prin emisarii săi, gen. György Klapka şi Istvan Türr să-l atragă pe Cuza de partea ei, ca să coopereze pentru reînceperea revoluţiei în Ungaria pornind din Moldova. În acest scop s-au dus tratative, între 1859—1863 (Cuza Vodă, In memoriam, Iaşi, 1973, p. 409—443).

Emigranţii unguri — şi polonezi erau ajutaţi în tranzitarea Principatelor, sau chiar în staţionarea aci, fiind consideraţi refugiaţi politici (Irina Rădulescu — Valasoglu: Al. Ioan Cuza . . . 1972, p. 15).

Acum trimişii emigraţiei maghiare îi solicitau lui Cuza să aprobe amplasarea unor depozite de arme şi de aprovizionare pe Valea Siretului, să-i ceară arme lui Napoleon al III-lea, să asigure mijloace de transport a armamentului până la graniţă (Convenţia cu Klapka în 28.03. 1859), ba chiar să accepte o diversiune maghiară pornită din Principate, care să disloce armată austriacă de la graniţa cu Italia (solicitarea gen. Türr, în 1863). Se pare că, în 9 ian. 1861, se căzuse de acord asupra transportului de arme pentru Ungaria prin Principate. (Francisc Păcurariu: Românii şi maghiarii . . ., 1988, p. 285).

În plus i se cerea lui Cuza să influenţeze pe românii ardeleni să se alieze cu insurgenţii unguri împotriva austriecilor. I se cerea în fond să se angajeze „într-o acţiune politică şi militară conspirativă de mare răspundere" (In memoriam — p. 418).

Ce i se oferea în schimb? În convenţia din 28.03. 1859, negociată de Klapka, sprijin pentru ocuparea Bucovinei, dar nici o vorbă despre Transilvania. Unul din motivele pentru care Cuza n-o va semna.

În convenţia din 20 mai 1859, Klapka învăţând din păţania anterioară, insera o serie de principii liberale şi de pomisiuni pentru românii ardeleni, toate însă la viitor: aceleaşi drepturi şi libertăţi pentru toate popoarele din Ungaria, autonomia comunelor şi comitatelor, independenţă confesională şi de instrucţie, limbă (română, sârbă sau ungară), în funcţie de numărul etnicilor, o adunare naţională în Transilvania, organizată „după război", care „va delibera" asupra unirii administrative cu Ungaria şi „dacă majoritatea decide, maghiarii să nu se opună" (In memoriam, p. 420—1).

Cuza era într-adevăr un simpatizant al ideii naţionale. El era însă mai întâi un mare patriot şi un bun diplomat, conştient de marea răspundere pe care o avea faţă de poporul care l-a ales. De aceea el nu se hazarda în nici o acţiune fără să se întrebe mai întâi ce poate rezulta bun din ea pentru ţară şi dacă respectiva acţiune are sorţi de izbândă. Propunerile emigraţiei maghiare ridicau câteva întrebări, de mare importanţă.

Cine garanta îndeplinirea promisiunilor pe care le făceau trimişii emigraţiei maghiare? Ele erau făcute de emisari care nu aveau o împuternicire legală scrisă din partea lui Kossuth, conducătorul emigraţiei. Unele erau destul de aventuriste (Păcurariu, p. 287). De aceea, la un moment dat, prin 1861, Cuza cere garantarea lor de către Napoleon al III-lea.

O a doua întrebare continua pe cea dintâi. Reprezentanţii emigraţiei maghiare şi chiar conducătorul ei erau persoane demne de încredere şi de bună credinţă?

L. Kossuth, pentru care românii erau „gunoi ingrat"

(Continuare în pag. a 2-a)

I. BUZAN

Cărturari sibieni de altădată:

Profesorul, dirijorul şi compozitorul Timotei Popovici

— La 50 de ani de la trecerea sa la cele veşnice —

Deşi era bănăţean, a trăit în Sibiu o jumătate de veac, încât a devenit „sibian". Se născuse la 20 august 1870 în Tincova, judeţul Caraş Severin, în familia preotului Dionisie Popovici şi a soţiei sale Elena, născută Achimescu. A făcut două clase la şcoala primară confesională din sat, apoi a continuat la Caransebeş patru clase la şcoala primară germană, după care a urmat cursurile „şcolii civile", apoi câte trei ani (1887-1893) în ambele secţiuni ale Institutului pedagogic-teologic, ctitorit de primul episcop de acolo, braşoveanul Ioan Popasu, trecut la cele veşnice în timp ce era elev († 1889).

Aptitudinile sale muzicale s-au vădit încă în timp ce era student teolog la Caransebeş, căci atunci a pus pentru prima oară pe note melodiile cântărilor bisericeşti din Banat (litografiată şi folosită apoi în Institutul teologic de acolo).

Îndată după terminarea studiilor, în vara anului 1893, a fost numit dirijor al corului „Societăţii Române de Muzică" din Caransebeş. Dar în toamna aceluiaşi an a plecat la Iaşi, înscriindu-se la Conservatorul de acolo. Timp de doi ani, deci până în 1895, a urmat felurite cursuri, în speţă cele de Armonie şi Compoziţie ale cunoscutului profesor şi dirijor Gavriil Musicescu. Reîntors în Banat, a fost numit învăţător la Şcoala primară ortodoxă din Lugoj şi secretar al „Reuniunii de cântări" de acolo.

În vara anului 1896 a fost ales profesor de Muzică la „Şcolile centrale române ortodoxe" din Braşov şi dirijor al corului bisericii „Sfântul Nicolae" din Şchei. S-a remarcat şi aici ca iscusit dirijor, căci în toamna anului 1898 înfiinţează corul bisericii din Braşov-Vechi, iar în 1899 corul bisericii din Braşov-Cetate; a dirijat şi corul „Reuniunii meseriaşilor români" de acolo.

La 1 septembrie 1899 se face un schimb de catedre şi anume Gheorghe Dima, până atunci profesor de Muzică la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu, se reîntaorce în Braşovul natal, iar Timotei Popovici vine la Sibiu, ca profesor provizoriu de Muzică vocală şi instrumentală în ambele „secţiuni" ale Institutului sibian; a fost definitivat abia în 1906. Pe lângă disciplina sa, în anumiţi ani şcolari a fost nevoit să predea şi altele: Contabilitatea parohială în secţia teologică (1916-1918) şi Desenul în secţia pedagogică.

La Sibiu, pe lângă munca la catedră a fost angajat şi într-o serie de alte acţiuni. De pildă, din 1899 şi până în 1940 a fost dirijorul corului catedralei mitropolitane (până în 1902 fosta „biserică grecească", pe locul catedralei actuale), iniţial cu studenţi teologi şi elevi pedagogi, iar din 1922 un cor mixt, permanent, cu credincioşi din Sibiu. Prin străduniile sale, corul catedralei a devenit unul din cele mai apreciate din ţară, ajungând la 200 de persoane. Pe lângă răspunsurile la Liturghiile din duminici şi sărbători, corul

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. dr. MIRCEA PĂCURARIU

În zorile celui de-al 3-lea mileniu la Biserica din Grui-Sălişte

Cumpăna dintre cele două milenii, pentru credincioşii din Săliştea Sibiului şi nu numai, a lăsat amintiri de suflet şi pentru suflet cu totul unice înnobilând inimile celor de azi precum şi ale celor ce vor veni după noi.

Data de 7 ianuarie 2000 a fost o zi de referinţă şi o zi sfântă pentru acest „mic şi totuşi mare" colţ din Grădina Raiului. Atunci, s-a înfăptuit prima sfinţire de biserică din Arhiepiscopia Sibiului, respectiv sfinţirea picturii interioare, care este o mare operă de artă realizată de pictorul prof. Romeo Andronic din Bucureşti, şi care a coincis cu anul sfârşitului mileniului doi.

Şi iată cum, tot de 7 ianuarie 2001, în zorii celui de-al 3-lea mileniu, la praznicul hramului, de ziua Sfântului Ioan Botezătorul, la Biserica din Grui s-a săvârşit tot prima sfinţire din aceeaşi Arhiepiscopie.

De data aceasta s-a împlinit sfinţirea ocrotitorului, respectiv icoana Sfântului Ioan Botezătorul, care, după cum l-a numit însuşi Iisus, a fost şi este cel mai mare dintre sfinţi, el fiind şi cel care acum 2000 de ani a închis uşile Vechiului Testament şi-n acelaşi timp a deschis porţile Noului Testament.

Şi iată cum, exact acum, la capătul celor două milenii, în dimineaţa celui de-al III-lea mileniu, pe creanga de aur, la această perlă sfântă s-a mai adăugat o pagină de istorie... Poate, printr-o predestinare şi cu voia Celui de Sus, aşa a trebuit să se împlinească, întocmai acum în anii 2000 şi 2001, voinţa testamentară a ctitorilor *Oprea, Dumitru* şi *Stana Cândea* care, prin dragoste, jertfă şi dezinteresaţi în mijlocul grădinii lor imense, au terminat de zidit din piatră şi cărămidă, în formă de navă, Biserica din Grui în A.D. 1742...

Şi încă o semnificaţie cerească: tocmai acum s-au împlinit două milenii de când patronul bisericii Sf. Ioan Botezătorul a închis o epocă a iudaismului pentru a deschide o epocă a creştinismului. Metaforic vorbind, tot aşa şi noi cei care iubim şi preţuim acest lăcaş din Grui, am închis în sufletele noastre în ultimii ani ai mileniului doi bucuria şi satisfacţia pentru marea reuşită a lucrărilor care s-au executat aici începând cu 1992, pentru a deschide în zorile celui de al treilea mileniu o primă mulţumire de suflet prin sfinţirea icoanei Marelui Om sfânt care a fost Înainte-mergătorul Domnului şi care, după cum spuneam mai sus, este ocrotitorul acestei biserici.

Sub un cer senin cu soare cald în miez de iarnă nu puţini au fost credincioşii din Sălişte şi numeroase autorităţi din Sibiu care au participat atât în anul 2000 cât şi-n anul 2001 la aceste slujbe arhiereşti.

Întreaga asistenţă, de fiecare dată, a trăit clipe memorabile, clipe sfinte şi de neuitat, asigurându-şi astfel hrana duhovnicească pentru următorul an bisericesc.

Aşa cum se cunoaşte, această sărbătoare a hramului la Biserica din Grui, în ultimii 17 ani, are un caracter aparte. Soborul preoţilor locali este completat de fiecare dată de un număr însemnat de alţi preoţi.

Şi în anul acesta, Înalt Preasfinţitul dr. *Antonie Plămădeală*, mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului, a încuviinţat pe Preasfinţitul părinte *Visarion Răşinăreanu*, episcop vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Sibiu, să fie în fruntea unui sobor de preoţi: P.C. prof. dr. *Ilie Moldovan*, P.C. prot. *Romul Roşca*, protopopul Protopopiatului Sălişte, P.C. pr. sachelar *Nicolae Bădilă*, parohul bisericii, P.C. pr. icon. *Ioan Ciocan* de la parohia Sălişte I, P.C. prot. stav. *Gheorghe Streza*, P.C. prot. stav. *Dumitru Munthiu*, P.C. pr. lector dr. *Aurel Pavel* şi P.C. arhidiacon *Simion Luca*, veniţi de la Catedrala Mitropolitană Sibiu. De la strană a răspuns corul bărbătesc dirijat de *Neluţu Dârdea*, fiu al satului.

Nu pot încheia aceste consemnări fără a reaminti că, în decursul celor 17 ani, credincioşii veniţi aici, au avut bucuria de a fi onoraţi de prezenţa a încă trei arhierei: Î.P.S. *Lucian Florea*, arhiepiscopul Tomisului înainte de 1990, Î.P.S. dr. *Serafim*, azi mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Germania, Europa Centrală şi de Est.

Începând cu 1994, acest colţ din grădina Raiului a fost onorat de a-l avea ca arhipăstor pe marele cărturar Î.P.S. dr. *Antonie Plămădeală*, mitropolitul Transilvaniei, care apoi din motive binecuvântate, în ultimii ani a delegat pe Prea Sfinţitul *Visarion Răşinăreanu*, episcopul vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, şi care de fiecare dată, la vremea potrivită a rostit un cuprinzător cuvânt de învăţătură privind importanţa praznicului şi a transmis binecuvântări arhiereşti celor prezenţi din partea Î.P.S. Antonie.

În această zi de 7 ianuarie 2001, numeroşii credincioşi au avut parte de multă mulţumire şi lumină în inimile lor şi au asistat, în dangătul clopotelor, la sfinţirea icoanei Sfântului Ioan Botezătorul, care s-a aşezat pentru veşnicie la intrarea în biserică. Lucrarea a fost executată cu multă pricepere de marele maestru *Nelu Ungureanu*, din Tg. Neamţ.

De acum, Biserica din Grui, care de acolo, de sus de sub streaşina pădurii, veghează Săliştea, are în zestrea sa şi pe ocrotitorul ei, *Sf. Ioan Botezătorul*.

În încheierea slujbelor, s-au săvârşit sfinţirea apei şi botezul credincioşilor, după obicei.

IOAN METIU,
fiu al satului

Profesorul, dirijorul şi compozitorul Timotei Popovici

(Urmare din pag. 1)

catedralei s-a manifestat şi în alt mod. De pildă, de la 19 decembrie 1926 a început, sub conducerea lui, seria de concerte de colinde, care se continuă până azi, în preajma sărbătorilor Crăciunului, unele fiind difuzate şi prin radio. Se urmărea, prin aceste concerte, „reînvierea şi cinstirea vechilor şi frumoaselor noastre cântece de Crăciun". O serie de serbări, cu caracter naţional şi bisericesc, de asemenea s-au bucurat de concursul corului catedralei dirijat de Timotei Popovici.

În câţiva ani a predat Muzica la Şcoala civilă de fete a „Asociaţiunii" din Sibiu; a dirijat, de asemenea, şi alte coruri, între care citäm pe acela al „Reuniunii meseriaşilor". Apreciat şi de alţii, a fost ales membru de onoare în feluri te societăţi muzicale: Societatea corală „Carmen" din Bucureşti, Societatea muzicală română „Hora" din Craiova, „Reuniunea română de cântări şi muzică" din Reşiţa şi altele. În 30 mai/12 iunie 1915 a fost hirotonit diacon, iar la 2/15 iunie 1915 preot, de către mitropolitul Ioan Meţianu. Mai târziu, mitropolitul Nicolae Bălan l-a hirotesit protopop.

La 1 Decembrie 1918 a fost prezent la Alba Iulia, ca reprezentant al „Reuniunii române de înmormântare" din Sibiu. Sub conducerea lui, s-au dat răspunsurile la strană, din partea studenţilor teologi prezenţi la Adunare, la Liturghia oficiată în biserica ortodoxă de un sobor de preoţi, în frunte cu episcopul Ioan Papp de la Arad.

În toamna anului 1919, când cele două „secţiuni" ale Institutului sibian s-au separat, părintele Timotei Popovici a rămas profesor de Muzică vocală şi instrumentală la fosta secţie „pedagogică", devenită Şcoala normală „Andrei Şaguna". Aici a funcţionat până la 1 septembrie 1936, când a fost pensionat pentru limită de vârstă, după 40 de ani de slujire în învăţământul bisericesc.

Trebuie să notăm că preotul, profesorul şi dirijorul Timotei Popovici a avut o adevărată pleiadă de discipoli, atât la Institutul teologic, cât şi la Şcoala normală, din care notăm pe Augustin Bena, Marţian Negrea, Petru Gherman, Achim Stoia, la care se adaugă alţi numeroşi studenţi şi elevi care vor deveni ierarhi, profesori de teologie şi mai cu seamă preoţi şi învăţători.

Iată ce scria Părintele Gheorghe Şoima despre „pedagogul" Timotei Popovici: „A fost un profesor înzestrat cu deosebit simţ pedagogic. Orele sale de Muzică erau atractive, adeseori emoţionante, îndeosebi atunci când cântecul predat îmbia un comentariu însufleţitor. În lecţiile sale de Muzică predominau obiectivele educative. Câteodată, sacrifica scopul didactic al lecţiei şi transforma ora de Muzică fie într-o adevărată predică moralizatoare, fie într-o lecţie de patriotism sau de bună purtare în societate. Cuvântul său avea greutate şi forţă expresivă; propoziţiile sale se impuneau printr-o logică strânsă şi o construcţie simplă, astfel că lecţiile se desfăşurau agreabil, dar şi în atmosferă de sigură autoritate. Contribuiau la generarea acestei autorităţi, în primul rând, competenţa profesională, apoi seriozitatea expresiei feţei, statura înaltă şi, desigur, calitatea lui de „părinte", după ce în anul 1915, fusese hirotonit diacon şi preot. Vorbea în ritm rar, cu o dicţiune impecabilă, având totodată şi un plăcut timbru vocal bas-bariton". (rev. „Biserica Ortodoxă Română", an. 88, 1970, nr. 9-10, p. 1048).

A fost şi un neîntrecut dirijor, în primul rând al corului catedralei mitropolitane din Sibiu. Acelaşi Părinte Gheorghe Şoima, urmaşul său la dirijarea acestui cor, îl prezenta prin cuvintele: „S-a bucurat de aprecieri unanime pentru puterea expresivă pe care izbutea să o dea cântecelor pe care le interpreta ca dirijor. Cele patriotice însufleţeau până la entuziasm, cele idilice sau pastorale înviorau sufletul, potrivit conţinutului lor emoţional, cele religioase creau atmosferă de biserică. Gestica sa dirijorală era foarte sobră. Aproape în toată durata unei piese corale dirija numai cu o singură mână, iar uneori, după ce se definea bine tempoul unui cântec, înceta orice mişcare, stând în faţa corului ca o statuie, însufleţindu-i pe corişti - sau potolindu-i numai cu puterea privirii sale electrizante. Asigura corului un număr îndestulător de repetiţii, în care punea la punct toate detaliile interpretării, fără să-i obosească pe corişti... Astfel, bine pregătiţi, coriştii cântau cu o siguranţă deplină" (Ibidem, p. 1049).

Timotei Popovici a fost şi un apreciat compozitor, alcătuind numeroase piese laice şi bisericeşti pentru cor de copii, coruri şcolare, coruri pe trei voci şi bărbăteşti. Trebuie reţinut că a militat toată viaţa pentru o cultură muzicală românească.

Dintre compoziţiile sale menţionăm cele pentru copii, mult apreciate în timpul lui: Mămăruţă-ruţă, Melc-melc, Şcolărei şi şcolăriţe, Vine mai, Moara etc.; urmau cele „populare": De ţi-s bade dragă, Foaie verde de trifoi, Ştii mândro când ne iubeam, Cucule peană galbenă, Toarce lele, M-aş mărita, Cântec de leagăn, La oglindă, Rodica, Doină (pentru cor de bărbaţi şi cor mixt); cele bisericeşti: Hristos a înviat, Câţi în Hristos v-aţi botezat, Cuvine-se cu adevărat, Troparul Naşterii Domnului, Troparul Botezului, Irmosul Paştilor (pentru cor bărbătesc sau mixt), sau „Regele munţilor", poem pentru cor mixt cu solo de sopran şi tenor, Cântec de fluier şi semnal de tulnic.

Opera sa muzicală a apărut în următoarele colecţii, sub semnătura sa: **Douăsprezece cântece de şcoală,** pentru două şi trei voci egale (caietul I, Sibiu, 1901, ed. II 1902, caietul II, Sibiu, 1904); **Cântece bisericeşti, colinde şi cântece lumeşti,** pentru cor de copii, de bărbaţi şi mixt, în „Calendarul Amicul Poporului" pe anii 1903-1906; **Cântările Liturghiei** pentru trei voci egale (ed. I, Sibiu, 1902, ed. II, Viena, 1908, 21 p.); **Carte de cântece pentru şcoalele primare, gimnazii inferioare, şcoale reale, civile şi preparandii** (Sibiu, 1911, VI + 36 p.); **Repertor coral (cântece pentru cor de bărbaţi). Colecţie litografiată pentru uzul elevilor Seminarului „Andreian"** (Sibiu, 1914, 95 + 28 p.); **Cântece naţionale** (Sibiu, 1920, 64 p.); **Carte de cântece** (Sibiu, 1923, 168 p.); **Cântările Liturghiei pentru două voci egale** (Sibiu, 1942, 24 p.); **Cântările Liturghiei pentru cor mixt** (ed. III, Sibiu, 1943, 100 p.); **Florile dalbe. Colecţiune de colinde şi cântece de stea** pentru cor mixt şi de bărbaţi (I. Craiova, f.a., 32 p.; II. Sibiu, 1945, 52 p.).

S-a îngrijit de publicarea cunoscutei lucrări **Cântările bisericeşti după melodiile celor opt glasuri** a lui Dimitrie Cunţan (ed. IV, 1943, 96 p.) şi a cărţii **Toată suflarea să laude pe Domnul. Carte de cântări pentru „Oastea Domnului"** (Sibiu, 1937, 136 p.).

O parte din opera sa muzicală a fost reeditată la Bucureşti în 1957, la Editura de Stat, sub titlul **Coruri,** cu 35 de piese.

Dar Timotei Popovici a publicat şi o seamă de studii cu caracter teoretic şi pedagogic sau dări de seamă în periodicele sibiene „Telegraful Român", „Vatra Şcolară" şi altele. Notăm câteva din ele: **Dicţionar de muzică, cu deosebită considerare la muzica românească** (Sibiu, 1906, 160 p.), primul de acest fel la noi, **Principiul naţional în muzică** (în „Anuarul XXIII al Institutului teologic-pedagogic, 1906/1907, p. 3-16); **Ciprian Porumbescu. Viaţa şi activitatea lui** (în „Raportul Reuniunii de Muzică din Sibiu pe anul 1906/1907); o serie de articole privind cultivarea muzicii în şcolile poporale, publicate în revista „Vatra Şcolară" (nr. 6/1911, nr. 1/1912, nr. 10/1912, nr. 1/1913, nr. 9-10/1913) sau articolul **Cum se face învăţământul cântării în şcolile noastre primare** (în Anuarul X al Şcoalei Normale „Andrei Şaguna", 1929, p. 3-23).

Acelaşi Părinte Gheorghe Şoima îl prezenta ca om şi preot: „sincer şi curajos, nesfiindu-se, atunci când era cazul, să mustre pe faţă diferite abateri sau scăderi. Când era nevoit să facă o observaţie mai apăsătoare, îşi asprea cuvintele, dublând sau triplând consoanele. Dar niciodată nu l-a auzit nimeni ţipând sau vociferând; bunul simţ înnăscut, educaţia sa temeinică şi conştiinţa preoţească îi interziceau un asemenea mod de manifestare. A fost un om bun, cinstit, cu inimă cât se poate de largă, cu un caracter moral sănătos, bine definit". Era foarte darnic cu cei săraci: „Şi-a ajutat băneşte elevii săraci, dar înzestraţi muzical, pe unii până târziu, în timpul studiilor lor la Conservator" (Ibidem, p. 1051-1052).

Aşa cum spuneam, Timotei Popovici s-a pensionat la 1 septembrie 1936. Şi-a petrecut restul vieţii la Sibiu, într-una din casele Arhiepiscopiei, din Strada Bălcescu, pe care azi s-a pus o placă memorială. A trecut, însă, la cele veşnice în Lugoj, la 11 iulie 1950 la una din fiicele sale. Moartea sa a fost consemnată în „Telegraful Român" (nr. 29-31), pe atunci singurul periodic bisericesc rămas la Sibiu. Aşa cum îl caracteriza atunci Părintele Aurel Nanu, fostul său coleg de profesorat la Şcoala normală „Andrei Şaguna", Timotei Popovici a fost „o mare personalitate religioasă, şcolară şi muzicală". În istoria muzicii bisericeşti el poate fi pus alături de Iacob Mureşianu, Dimitrie Kiriac, Gheorghe Cucu sau Nicolae Lungu.

Cuza Vodă şi românii ardeleni

(Urmare din pag. 1)

şi „cirezi de bandiţi" (Păcurariu, p. 239, 258), era ostil „oricărei emancipări naţionale româneşti" (Milton G. Lehrer: Ardealul pământ românesc, 1989, p. 113). El iniţiase, duplicitar şi mişeleşte, atacarea Abrudului prin surprindere, în timpul armistiţiului pentru negocierile de pace, dintre A. Iancu şi deputatul Ion Aragoş, tratative pe care chiar el le aprobase, (Silviu Dragomir: Avram Iancu, 1965, p.129—150, 170).

Gen. Klapka susţinea deschis că în viitoarea „Confederaţie dunăreană", alcătuită din români, sârbi şi unguri, „Ungaria îşi revendică rolul de stăpână", şi că divizarea Ungariei este inadmisibilă (In memoriam, p. 424). Gen. Türr o-colea problema Transilvaniei, zicându-i lui Cuza: „Să lăsăm viitorului soluţia acestor probleme" (id., p. 434).

Rezultă deci că, din partea emigraţiei maghiare, era un interes viclean, de-a câştiga, fără a oferi în schimb nimic concret, în fond dorinţa de-a înfăptui o Ungarie Mare în locul Austriei mari, dublată de teama desfacerii Transilvaniei de Ungaria şi alipirea ei la Principate. Sesizând dedesubtul, Cuza închide tratativele, în 1863. Din toamna lui 1864, se iau măsuri de limitare a activităţii revoluţionarilor maghiari şi polonezi în Principate. (I. Rădulescu — Valaslogu, p. 166).

Am menţionat aceste tratative nu pentru rezultatul lor — aproape nul, ci pentru că ele sunt o dovadă a interesului lui Cuza pentru românii ardeleni. El a acceptat aceste tratative riscante în primul rând din speranţa că va putea obţine îmbunătăţiri politice şi sociale pentru românii din Ardeal. Independenţa politică a Transilvaniei, era pasul care făcea posibilă realizarea unirii tuturor românilor.

Idealul înfăptuirii „Daco-României" (expresia lui Papiu), îl preocupa pe Cuza în mod constant, cum mărturisea diplomatului italian Durando: „perspectiva unei măriri de teritoriu", mă va determina să sprijin o astfel de „încercare care va asigura soarta, bunăstarea şi libertatea a tot ce poartă numele de român" (In memoriam, p. 420).

Interesul şi grija pentru soarta românilor ardeleni le exprimă Cuza în mod categoric, faţă de gen. Türr: „... nu voi consimţi să contribui la ridicarea Ungariei înainte de a şti cu certitudine că maghiarii s-au pus de acord cu românii de dincolo de Carpaţi" (id., p. 434).

Omagiul pe care de 24 ianuarie, îl putem aduce acestui „om al epocii sale" (Păcurariu), acestei mari personalităţi pe care „nu greşalele l-au răsturnat ci faptele [lui] cele mari" (Kogălniceanu), este de-a ne socoti şi noi înşiruiţi pe lângă linia ferată, împreună cu miile de ţărani, care s-au descoperit, au îngenunchiat şi-au lăcrimat la trecerea trenului mortuar care îl aducea în ţară pe „părintele săracilor, văduvelor şi orfanilor", pe „slobozitorul neamului ţărănesc".

Ce poate fi mai zguduitor decât rugăciunea ţăranilor din jud. Fălciu, ca Dumnezeu „să ia din zilele noastre şi ale copiilor noştri şi să adauge pe ale Măriei Voastre"! (In memoriam, p. 355).

Sare pământului şi lumină lumii

Voi sunteţi sarea pământului; iar sarea de se va strica, cu ce se va săra...?

Mat. 5, 13.

E un moment jubiliar — 2000 de ani de la Naşterea Domnului. E prilej să ne prezentăm şi noi clerul, cu ceva nou la această Sfântă prăznuire.

La o prăznuire, ne îmbrăcăm în haine noi, iar de nu avem haine noi, le spălăm pe cele care le avem şi ne prezentăm la ziua prăznuirii cu ceva de calitate. Să se vadă o schimbare care aduce o înnoire, sau o îndreptare, un progres spre mai bine.

Să vedem cum e cu progresul în Biserică. Dacă ar veni Domnul — spre pildă în lume, ar trebui să o regăsească absolut neschimbată şi absolut intactă; noţiunile primare ale sufletului omenesc; dispozitivele de bază ale civilizaţiei; principiile morale. Acestea au caracter statornic şi permanent. Nu sunt în devenire, odată aflate, sădite, se păstrează. Adevărul Domnului rămâne în veac. Progresul constă în menţinerea lor, ba chiar în transformarea lor şi mai statornice şi mai indiscutabile reguli. Iar dacă omul progresului, omul *activus* caută să se afirme în mai multă libertate de gândire şi de creaţii, prin aceasta se cuvine să aducă mai multă ordine. Să se vadă că e un drum logic şi firesc al progresului care nu orbecăieşte, ci merge pe o linie trasată, merge mai departe, însă în aceeaşi direcţie. Progresul, în Biserică, are pe Domnul Iisus călăuză, care este calea, adevărul şi viaţa. Şi această direcţie nu alterează untdelemnul. Oare, de ar veni Domnul Iisus în lume în vremurile noastre care a lăsat ucenicii lui în Sfântă misiune i-ar găsi pe toţi sare pământului şi lumină lumii?

Da! La aceasta e bine să ne oprim şi să vedem ce avem de făcut.

La acest an jubiliar, să stăm şi să medităm asupra scăderilor noastre. Nu cumva s-a alterat untdelemnul în candela Bisericii noastre? Nu cumva şi-a pierdut sarea, calitatea ei? Şi dacă cei care sunt lumina lumii nu şi-au pierdut calitatea de a lumina?

Când se alterează untdelemnul din candela Bisericii?

R: când se stârbeşte din dogmele învăţăturii de credinţă. Când se încalcă anumite canoane ale Bisericii.

Iar de păstrăm învăţătura Domnului transmisă prin Sf. Apostoli şi urmaşii lor, Părinţii Apostolici şi Sfinţii Părinţi călăuziţi de acelaşi Duh Sfânt, suntem pe calea cea bună „cu mijloacele încinse şi cu făcliile aprinse".

Iar de ne abatem de la canoanele Bisericii, care sunt aşezare bună a Sfinţilor Părinţi de acelaşi Duh Sfânt, greşim. Sarea îşi pierde calitatea sa de a mai conserva şi a da gust mâncării, dacă se strică.

La acest capitol suntem deficitari. În parte sau mai mult. Şi anume: mai precis, când se încalcă anumite canoane. Mă refer la divorţul şi recăsătoria preoţilor. (Plus alte îndeletniciri ale clerului, dregătorii în viaţa civilă, negoţ, diferite afaceri, Canonul Apostolic 81).

Să păstrăm puritatea Ortodoxiei.

Biserica Romano-Catolică are ca ideal celibatul clerului şi-l susţine cu orice preţ. Consideră ca o cădere, revenirea la clerul căsătorit deşi e normal. Pe când Ortodoxia admite divorţul şi la clerici. Ceea ce Biserica Romano-Catolică nu o admite nici la mireni.

Facem parte organică din trupul tainic al lui Hristos. Corpul sănătos şi viguros respinge anticorpii nesănătoşi. Hai să fim mai sensibili la virusul dăunător care îmbolnăveşte Biserica lui Hristos. Hai să fim una cu El în a înlătura infecţia (corupţia) în Biserica lui Hristos. Hai să fim una cu El în care să avem aceleaşi simţăminte în inima noastră şi viaţa Lui în viaţa noastră.

Sf. Vasile cel Mare ne vorbeşte: „foarte mult mă mâhneşte faptul că în vremea din urmă a început a se neglija canoanele Părinţilor şi s-a călcat severitatea bisericească. Mă tem ca nu cumva, această neglijenţă să se întindă, încetul cu încetul şi să ducă la tulburarea tuturor treburilor bisericeşti, prin lipsa de selecţionare. Urmează să se facă din nou cercetări asupra lor de către voi (horiepiscopi) şi pe cei ce îi veţi găsi vrednici să fie primiţi prin realegerea voastră, şi astfel să curăţiţi biserica, izgonind pe cei nevrednici din ea" (După Pravila Arhim. Nicodim Sachelarie Sf. Vasile cel Mare, 89. Enciclica din anul I de arhiepiscop paragraf 871 ILT 58).

„După hirotonie nu i s-a dat nimănui voie a se însura, fără numai citeţilor şi cântăreţilor" ILT 61 şi ILT 69;

„Dacă după hirotonie se va însura, să i se ia darul..." ILT 176. Trebnic p. 514: „Căci clericul care desfrânează (şi persistă în păcat) se caterisește" ILT 125.

Nu ni se cuvine să asistăm nepăsători la astfel de lucruri care întunecă aureola Bisericii lui Hristos, Biserica noastră. Astfel de păcate aduc grave prejudicii Bisericii.

Am servit într-o parohie în care au fost vreo 30 de familii necununaţi religios, pentru că preotul lor era recăsătorit (avea găzdoaieţiitoare), care pentru credincioşi era sminteală.

A urmat în aceeaşi parohie un preot celib, care încă făcea sminteală prin comportări nepotrivite.

Iată sare stricată.

Deci să ne curăţim simţirile, ca să vedem pre Hristos strălucind în inimile şi sufletele noastre într-o Biserică statornică şi dinamică.

Şi Sinodul local e asistat de Duhul Sfânt, când ia o hotărâre în materie de credinţă. Nu zicem ca sectarii că numai în Biserica primară apostolii au fost călăuziţi de Duhul Sfânt.

În acest gând, vin cu o confirmare prin îndemnul Duhului, fără primejdia că mă voi lăuda.

Cu smerită plecăciune,

Arhim. MINA DOBZEU

Diodor I — Patriarhul Ierusalimului 1923–2000

După o lungă suferinţă, cu puţine zile înainte de Sărbătoarea Naşterii Mântuitorului, a trecut la Domnul DIODOROS I, **Patriarhul Apostolic al Ierusalimului.**

După cum se ştie, Patriarhul Ierusalimului, al IV-lea în ordinea canonică a patriarhilor ortodocşi ai lumii, se bucură de un mare respect în lumea ortodoxă, mai ales pentru faptul că slujeşte în locurile sfinte ale mântuirii noastre. În decursul vremurilor, adeseori vitrege, patriarhii Ierusalimului au luptat mult pentru păstrarea spiritului ortodox, şi mulţi dintre ei sunt pomeniţi în calendar ca sfinţi.

De la Sfântul Apostol Iacov, fratele Domnului (+62), patriarhul Diodoros a fost al 139-lea urmaş pe tronul Episcopal al Ierusalimului. Patriarhul Diodoros I, după numele de familie Damianos Karivalis, s-a născut în insula Hios din Grecia la 14 august 1925, şi a venit la Ierusalim în octombrie 1938. A urmat cursurile Seminarului până în 1941. La 4 martie 1944 devine monah în timpul păstoririi Patriarhului Timotei, iar la 22 septembrie este hirotonit ierodiacon la Sf. Mormânt al Mântuitorului de către Arhiepiscopul Vasile Ascalonos, dându-i-se ascultarea de a sluji la Betleem - locul Naşterii Domnului.

La 5 octombrie 1947 a fost hirotonit ieromonah la Golgota de către Arhiepiscopul Irinarhos al Diocezareei încredinţându-i-se ascultarea de egumen la Pretoriu şi Secretar al Patriarhiei Ierusalimului. Cu hotărârea Sinodului Bisericii Ierusalimului a fost trimis la studii, la Facultatea de Teologie din Atena, între anii 1952-1957. În 1957 devine profesor la Şcoala Patriarhiei, şi bibliotecar. La 10 noiembrie 1962 a fost hirotonit Arhiepiscop de Ieropolis, în biserica „Sf. Apostoli" de pe Muntele Eleon. În acelaşi an a fost trimis de Patriarhul Benedict, epitrop patriarhal în Iordania, cu reşedinţa la Aman. Aproape 20 de ani a dus o bogată activitate: a refăcut numeroase biserici a înfiinţat o şcoală ortodoxă arabă etc.

La 3/16 februarie 1981 a fost ales Patriarh al Bisericii Ierusalimului, numită „Mama Bisericilor". În vremea patriarhatului său a iniţiat o amplă lucrare de consolidare şi înfrumuseţare a bisericii „Sf. Înviere" şi a sfintelor locaşuri din preajmă. Au fost realizate deja mai multe mozaicuri cu Mântuitorul Pantocrator, cu Sf. Apostoli, scena ungerii Mântuitorului cu aromate ş.a., lucrări de mare valoare şi frumuseţe, al căror ctitor va rămâne Patriarhul Diodoros. A ctitorit în incinta Patriarhiei o modernă şi frumoasă sală de primire şi mai multe anexe.

De asemenea, a continuat legătura frăţească cu Bisericile Ortodoxe surori, cu Patriarhiile Constantinopolului, Alexandriei, Antiohiei, Rusiei, Serbiei, României, Bulgariei, Georgiei, cu Arhiepiscopiile Atenei şi Ciprului.

A făcut numeroase vizite şi a întâlnit mulţi şefi de state sau personalităţi importante ale lumii contemporane. A vizitat de mai multe ori România. În 1982 a slujit la Suceava, la 24 iunie, Liturghie la care a fost hirotonit întru arhiereu P. Cuv. Arhim. Pimen Zainea. A vizitat Catedrala din Iaşi şi mânăstirile Neamţ, Agapia, Văratec. A participat, de asemenea, la instalarea P.F. TEOCTIST, **ca Patriarh al României, în noiembrie 1986.**

Ierarhii şi Frăţia Sfântului Mormânt l-au iubit mai ales pentru bunătatea sa şi pentru pacea ce o răspândea în jur.

În anul 2000 a primit la Ierusalim pe majoritatea patriarhilor şi întâistătătorilor ortodocşi şi pe conducătorii ţărilor majoritar ortodoxe cărora le-a conferit Ordinul Sfântului Mormânt.

* * *

Slujba înmormântării s-a oficiat Vineri, 22 decembrie 2000, în biserica „Sf. Împăraţi Constantin şi Elena" din incinta Patriarhiei.

Datorită tensiunii politice din zona Ierusalimului vechi, ceremonia de înmormântare a fost destul de restrânsă.

La prohod au luat parte reprezentanţi ai Bisericilor Ortodoxe surori care l-au cinstit alături de ierarhii şi clericii ierusalimiteni. Între aceştia s-au remarcat P.F. Petru, papă şi patriarh al Alexandriei şi a toată Africa, P.F. Hristodoulos al Atenei şi a toată Elada Î.P.S. Teofan, Mitropolitul Olteniei şi Arhimandritul Ieronim Creţu din partea Bisericii Ortodoxe Române şi a P.F. Patriarh TEOCTIST.

Numeroase feţe bisericeşti şi şefi de state şi-au exprimat regretul pentru decesul Patriarhului Diodoros I. După slujba prohodului şi procesiunea până pe Muntele Sion, trupul neînsufleţit a fost dus şi îngropat în Paraclisul „Sf. Nicolae" de pe Muntele Eleon (Mica Galilee), alături de patriarhii Timotei şi Benedict.

Veşnica lui pomenire.

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit rânduielilor statutare bisericeşti, Î.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, în calitate de Preşedinte, a convocat Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului în sesiunea anuală de lucru în ziua de 21 ianuarie 2001.

Ea a fost precedată de o şedinţă a Consiliului Eparhial. Şedinţa a avut loc la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu, sâmbătă, 20 ianuarie 2001.

Sub preşedinţia Î.P.S. Mitropolit Antonie, Consiliului i-au fost prezentate Rapoartele de activitate pe anul 2000 şi anume:

Raportul sectorului adtiv. bisericesc, întocmit şi susţinut de P.C. Pr. Consilier Simion Săsăujan; Raportul sectorului economic, întocmit şi susţinut de P.C. Arhid. consilier Ezechil Oancea; Raportul sectorului cultural întocmit şi susţinut de P.S. Visarion Răşinăreanu; Raportul sectorului juridic, întocmit şi susţinut de Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca. După prezentarea lor şi în urma discuţiilor purtate, rapoartele au fost promovate la cele 4 comisii ale Adunării Eparhiale pentru a fi prezentate în plenul acesteia a doua zi. Consiliul Eparhial a rezolvat totodată şi alte probleme, cu caracter administrativ, bisericesc şi misionar, legate de viaţa bisericească a Arhiepiscopiei Sibiului.

A doua zi, duminică, 21 ianuarie a.c., împreună cu un sobor alcătuit din Consilierii eparhiali şi din protopopii eparhiei, P.S. Visarion Răşinăreanu a oficiat Sf. Liturghie arhierească în Capela Mitropolitană din Sibiu.

Răspunsurile liturgice au fost date de către un grup de studenţi teologi sub conducerea teologului Mircea Filip din anul I.

A fost săvârşită apoi slujba de Te-Deum cu invocarea Sf. Duh.

În sala de şedinţă din noua Reşedinţă s-au desfăşurat apoi lucrările Adunării Eparhiale.

După rostirea rugăciunii „Împărate Ceresc" se face apelul nominal al membrilor Adunării Eparhiale după care se trece la alegerea Secretariatului. Din încredinţarea Î.P.S. Mitropolit Antonie, P.S. Episcop vicar Visarion Răşinăreanu a deschis lucrările printr-o cuvântare în care, după ce a mulţumit lui Dumnezeu pentru tot ajutorul dat în viaţa şi activitatea Centrului nostru eparhial, a punctat cele mai importante aspecte ale vieţii bisericeşti din ţara noastră şi din Arhiepiscopia Sibiului în anul 2000.

P.S. Sa a subliniat faptul că şi în decursul anului trecut, Centrul eparhial şi întreaga preoţime din Arhiepiscopie a fost la înălţimea chemării Sale şi şi-a adus un aport deosebit la buna desfăşurare a activităţii pastorale şi filantropice a Arhiepiscopiei Sibiului.

În continuare s-a trecut la prezentarea rapoartelor întocmite de către cele patru comisii menţionate mai sus şi anume.

Raportul sectorului economic, prezentat de Dl. Dr. Nicolae Suciu, care după ce a supus aprobării contul de execuţie bugetară pe anul 2000, precum şi bugetul veniturilor şi cheltuielilor pe anul 2001 a evidenţiat sursele de venituri, subvenţii de la stat, contribuţii benevole, etc., oprindu-se apoi asupra activităţii atelierului de lumânări, a librăriei eparhiale, a tipografiei diecezane, a caselor de odihnă ale Centrului, cât şi asupra altor activităţi cu caracter economic etc.

Raportul sectorului canonico-juridic, raportor dl. avocat Ioan Moraru, care a scos în evidenţă activitatea desfăşurată pe plan juridic şi concretizată în diverse procese susţinute în anul 2000, pe planul redobândirii unor bunuri aparţinând Bisericii noastre, pe planul consultărilor juridice, precum şi pe planul cercetării şi soluţionării unor reclamaţii şi sesizări.

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, raportor P.C. Prot. Grigorie Cernea care a subliniat activitatea pastoral-misionară a Î.P.S. Mitropolit Antonie şi a P.S. Visarion Răşinăreanu, lucrarea caritativ — socială şi filantropică în spitale, azile, penitenciare, orfelinate, precum şi în armată, colecta anuală a F.C.M. şi a Fondului Filantropic Eparhial, viaţa bisericească şi misionară din Arhiepiscopie.

Raportul sectorului cultural, raportor dl. dr. Vasile Iacob, din care reţinem aspecte legate de învăţământul teologic, unde s-a insistat asupra activităţii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi a celor două Seminarii Teologice Liceale din Braşov şi Făgăraş, a activităţii corpului profesoral şi a studenţilor teologi, apoi la predarea religiei în şcoli şi licee, a activităţii editoriale a Centrului Eparhial, a conferinţelor preoţeşti precum şi asupra altor activităţi cu caracter cultural-bisericesc.

Pe marginea rapoartelor au luat cuvântul P.C. prot. onorar Luca Dănilă, P.C. Arhid. prof. dr. Constantin Voicu, dl. dr. Suciu Nicolae, P.C. pr. Prof. dr. Ilie Moldovan, P.C. Pr. Codrea Corneliu, Dr. Ilie Crăciun, dl. Lup Alexandru, P.C. Prot. Zenovie Moşoiu, P.C. Pr. Mircea Creţu, Dl. av. Ioan Morariu.

Cuvântul de încheiere a fost rostit de către P.S. Visarion Răşinăreanu, care a mulţumit tuturor ostenitorilor Centrului Eparhial şi de la Centrele protopopeşti pentru munca depusă în anul 2000, tuturor C. preoţi care şi-au înţeles chemarea, deputaţilor eparhiali pentru participarea la lucrări, făcând tuturor cele mai bune urări.

P.S. Sa a supus la vot cele patru referate, care au fost aprobate în unanimitate.

La agapa oficială de la Reşedinţa Mitropolitană a fost prezent Î.P.S. Mitropolit Antonie, care a rostit un ziditor cuvânt de învăţătură adresat tuturor celor prezenţi, luând astfel sfârşit lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului pe anul 2001.

PARTICIPANT

† Preot icon. stavr. Nicolae Băşa

În primele zile de an nou, o veste tristă s-a răspândit cu iuţeală în parohiile din Protopopiatul Braşov — că vrednicul şi distinsul Pr. NICOLAE BĂŞA **de la Parohia Râşnov I a trecut la cele veşnice. În ziua de 4 ianuarie 2001 s-a stins faclia vieţii acestui destoinic slujitor al Sf. Altar. O grea suferinţă l-a încercat mai bine de cinci ani, suferinţă ce a dus-o cu bărbăţie fără să întrerupă activitatea. La sărbătoarea de an nou a săvârşit Sf. Liturghie ţinând un cuvânt de învăţătură credincioşilor ce se aflau în număr mare în Sf. biserică.**

Adormitul întru Domnul Pr. NICOLAE BĂŞA **s-a născut la 8 octombrie 1948, în Com. Fundata-Bran, jud. Braşov dintr-o familie de vrednici credincioşi (tata Pîrvu — cântăreţ bisericesc şi mama Elena casnică).**

A urmat şcoala primară în satul natal. Între anii 1963-1968 urmează Seminarul Teologic din Cluj. Apoi se înscrie la Institutul Teologic din Sibiu (1968-1972), terminând ca şef de promoţie cu media 9.97.

Acum absolvent şi licenţiat se căsătoreşte cu tânăra Ghiorghiţa Bangăla din Bran-Centru. La scurt timp (la 1 sept. 1972) este numit preot în Parohia vacantă Bran-Centru. Înzestrat cu calităţi morale şi intelectuale, în această parohie cu două Culte neoprotestante foarte active a reuşit în mare măsură să tempereze elanul lor, reuşind să aducă în „staul" pe mulţi dinte ei. Pr. NICOLAE BĂŞA **s-a afirmat şi ca bun gospodar, reparând biserica în interior şi exterior, a pictat-o în tehnică frescă a făcut o hotă pentru ars lumânări în afara bisericii, pentru a proteja pictura, a extins cimitirul... Biserica a fost apoi binecuvântată de Mitropolitul Dr. Nicolae Mladin, care i-a acordat distincţia de „iconom".**

Între timp a urmat cele două cursuri preoţeşti obţinând şi aici note maxime...

Devenind vacantă Parohia Râşnov I, în anul 1986 este transferat la această parohie. Aici împreună cu colegul său Pr. Nicolae Puchianu a realizat lucrări deosebite reparând biserica mare ca o catedrală în exterior, curăţirea picturii, încălzirea centrală, reparaţii la casa parohială. Tot împreună cu Pr. Nicolae Puchianu au reparat biserica veche (monument istoric). Pentru toate aceste merite Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ i-a acordat distincţia de Iconom stavrofor.

Slujba prohodirii a avut loc în ziua de marele praznic al Botezului Domnului — 6 ianuarie 2001, de către un sobor de circa 30 preoţi având în mijlocul lor pe Prea Sfinţitul Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU, în prezenţa a câtorva mii de credincioşi.

Şirul cuvântărilor îl începe P.S. Episcop-vicar, îmbărbătând familia şi pe credincioşii prezenţi pentru greaua pierdere a Părintelui Nicolae Băşa, tot Prea Sfinţia Sa citeşte telegrama de condoleanţe a Î.P.S. Părinte Mitropolit Dr. ANTONIE Plămădeală. P.C. Pr. Zenovie Moşoiu vorbeşte în numele preoţilor din Protopopiatul Braşov. În numele credincioşilor din cele patru parohii din Râşnov a vorbit Pr. N. Puchianu. Au mai vorbit preoţii: Ioan Sumedrea şi Vicenţiu Băşa. Cuvânt de apreciere a adus în numele Consiliului Parohial Dl. Epitrop. Datele personale sunt rostite cu demnitate de către P.C. Pr. Lector Dr. Ieremia Marga.

Pe braţe de preoţi sicriul cu trupul neînsufleţit al distinsului preot NICOLAE BĂŞA, **a fost purtat în jurul Sf. biserici în dangăt de clopote. Acest sicriu, înconjurat de soţia Ghiorghiţa, de fiul Nicuşor de părinţi, socri rudenii şi o mulţime de credincioşi, toţi cu lacrimi pe feţe, este aşezat pe un „car" mortuar, plecând spre cimitirul din Bran-Centru unde a fost depus până la obştească înviere şi judecată.**

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii.

Pr. ZENOVIE MOŞOIU

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **1 IANUARIE 2001 — Î.P.S. Sa Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** a participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană cu ocazia începutului de an şi a Sărbătorii Sf. Vasile. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit cuvânt de învăţătură şi a adresat cuvinte de felicitare tuturor credincioşilor cu ocazia începutului unui nou mileniu şi a unui nou an.

— **Î.P.S. Sa** a oferit o Recepţie la Reşedinţa mitropolitană unde au participat: **P.S. Visarion Răşinăreanu** împreună cu membrii Permanenţei Arhiepiscopiei, P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu, P.C. Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu Decanul Facultăţii de Teologie din Oradea, Prof. Dr. Ilie Crăciun, Decanul Facultăţii de Medicină din Sibiu şi membru al Consiliului Eparhial Sibiu, Preoţi şi diaconi slujitori ai Catedralei mitropolitane, profesori de teologie, angajaţi ai Centrului eparhial, membrii corului Catedralei mitropolitane şi alte persoane.

● **3 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Arhim. Ilarion Urs, Stareţul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, împreună cu Ierom. Irineu Duvlea de la aceeaşi mânăstire.

● **4 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Pr. Mircea Damian din Sibiu.

— În aceeaşi zi a primit pe Monahia Eliseea Papacioc, Stareţa Mânăstirii Cârţişoara prot. Avrig, Sibiu şi pe Dl. Sorin Joantă, angajat la Serviciul C.A.R. al Arhiepiscopiei.

● **5 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Dl. Lucian Călin, Prefectul Judeţului Sibiu, însoţit de Dl. Ioan Ghişoiu, primarul comunei Cristian, însoţiţi de 3 membri ai Consiliului parohial, în legătură cu rezolvarea numirii preotului paroh.

— La discuţii au participat: **Î.P.S. Mitropolit ANTONIE, P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar** şi Permanenţa Arhiepiscopiei.

● **10 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus în legătură cu continuarea lucrărilor la viitoarea Academie.

● **11 IANUARIE a.c.,** — A primit la Reşedinţa mitropolitană pe prof. Alexiu Tatu, Directorul Inspectoratului Judeţean pentru Cultură Sibiu, împreună cu Dl. Inspector prof. Aurelian Dinulescu.

— A primit pe P.C. Pr. Dănilă Luca, fost protopop al Protopopiatului Sibiu.

— A primit pe Pr. Ioan Avram de la Parohia Săcădate, Protopopiatul Avrig.

● **12 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, Consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **15 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Mihai Manolache din Braşov, împreună cu P.C. Pr. Prof. Dr. Stelian Manolache din Braşov şi pe Pr. Ioan Manolache de la Parohia Holbav, Prot. Braşov.

● **16 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Prof. Victor Neamţu, Directorul Seminarului Teologic Liceal din Braşov.

— A primit pe Ierom. Daniel Stoenescu, stareţul Mânăstirii Densuş, judeţul Hunedoara.

— A primit pe Monahia Veronica Matrica, stareţa Mânăstirii Predeal, împreună cu Pr. Pahomie Ursuliu.

— A primit pe Pr. Ioan Trifan de la Biserica Azilului din Sibiu, împreună cu arhitecţii Guttman şi Beşliu în legătură cu continuarea lucrărilor la biserică.

— A primit pe Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.

● **17 IANUARIE a.c., — „Sf. Antonie cel Mare" — Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE** a fost sărbătorit cu ocazia zilei onomastice. S-a săvârşit un Te-Deum în Catedrală, oficiat de **Î.P.S. Andrei Andreicuţ**, Arhiepiscopul Alba-Iuliei şi **P.S. Visarion Răşinăreanu**, episcop-vicar înconjuraţi de un numeros sobor de preoţi şi diaconi şi o mulţime de credincioşi din Sibiu.

— A oferit o Recepţie la Reşedinţa mitropolitană la care au participat ierarhii şi preoţii slujitori amintiţi mai sus, Permanenţa Arhiepiscopiei Sibiului, Decanii Facultăţilor de Teologie din Sibiu şi Oradea, profesori şi ostenitori ai Facultăţii de Teologie din Sibiu, alte persoane care au ţinut să-şi arate faţă de **Î.P.S. Mitropolit** dragostea şi preţuirea lor.

● **18 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

— A primit pe Ierom. Irineu Duvlea împreună cu patru vieţuitori de la Mânăstire cu ocazia încetării activităţii în cadrul Mânăstirii Brâncoveanu.

— A primit pe P.C. Pr. Alexandru Comşa, Protopopul de Rupea.

● **19 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv bisericesc al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **20-21 IANUARIE a.c.,** — A prezidat lucrările Consiliului Eparhial şi ale Adunării Eparhiale Sibiu.

● **23 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Ing. Doina Georgean şi Ec. Sanda Cheneriş.

Pr.. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SIBIU

— **Parohia Ortodoxă Română, Cristian I - la transferări**
Termen concurs: 8.I - 18.I.2001

— **Parohia ortodoxă română, Ruşi - la transferări**
Termen de concurs: 1.II - 1.III.2001

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AVRIG

— **Parohia Săcădate - la numiri**
Termen de concurs: 1.II - 1.III.2001

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV

— **Parohia Bran Poartă - la transferări**
Termen de concurs: 15.I - 1.II.2001

— **Parohia Râşnov I - la transferări**
Termen de concurs: 15.I. - 15.II.2001.

Cei care doresc să ocupe unul din aceste posturi îşi vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, **Of. Protopopeşti** ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

.P.C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor, în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
ARHIEPISCOP ŞI MITROPOLIT

Consilier Ad-tiv-Bisericesc
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârşit următoarele:

● **9 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrala mitropolitană.

● **11 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a făcut o vizită canonică la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

● **12 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Vecernia şi Acatistul Bunei-Vestiri în Catedrală.

● **13 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **14 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Naşterea Domnului" din Sibiu - Lazaret IV, rostind cuvânt de învăţătură. A fost instalat P.C. Pr. Ioan Coşa ca nou paroh al acestei enorii.

● **17 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Antonie cel Mare" din Sibiu-Kolarov, rostind cuvânt de învăţătură.

— La orele amiezii a săvârşit împreună cu **Î.P.S. Andrei** de Alba-Iulia un **Te-Deum** în Catedrala mitropolitană cu prilejul zilei onomastice a **Î.P.S. ANTONIE.**

— Seara a participat la Cercul Militar din Sibiu la lansarea unei cărţi a istoricului sibian Mihai Racoviţan.

● **18 IANUARIE a.c.,, — P.S. Sa** a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **20 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.

● **21 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit în Capela mitropolitană Sf. Liturghie arhierească şi slujba de Te-Deum cu prilejul Adunării Eparhiale Sibiu. A prezidat lucrările acesteia la Reşedinţa mitropolitană.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **24 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a participat la Simpozionul şi Spectacolul festiv consacrat zilei Unirii (24 ianuarie 1859) la Cercul Militar Sibiu.

● **25 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a prezidat lucrările Consiliului Profesoral de la Seminarul Teologic Ortodox din Braşov care a analizat rezultatele la învăţătură ale elevilor seminarişti.

— A cercetat noua biserică din lemn cu hramul „Sf. Ioan Botezătorul" ce s-a ridicat în Poiana Braşov şi biserica „Sf. Nicolae" din Hălmeag, prot. Făgăraş.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **27 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană şi a hirotonit întru diacon pe teologul Valentin Funieru.

● **28 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii parohiale cu hramul „Sf. Ioan Botezătorul" din Roşia, prot. Sibiu, recent restaurată şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură.

— Diaconul Valentin Funieru a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Dejani prot. Făgăraş, iar P.C. Pr. Paroh Ioan Stancu a fost hirotesit întru Sachelar.

● **30 IANUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.

— A participat la recepţia oferită de Decanatul Facultăţii de Teologie cu prilejul zilei Sf. Trei Ierarhi.

— Seara a slujit Vecernia în parohia Tălmăcel, prot. Avrig.

● **1 FEBRUARIE a..c.. — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **2 FEBRUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Sebeşul de Sus, prot. Avrig (pr. paroh Ioan Savu) şi a rostit cuvânt de învăţătură.

— A cercetat biserica Sf. Treime din Racoviţa, jud. Sibiu.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **3 FEBRUARIE a.c., — P.S. Sa** — a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, şi a hirotonit întru diacon pe teologul Valeriu Pintilie.

● **4 FEBRUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Augustin, prot. Rupea, rostind cuvânt de învăţătură. Diaconul Valeriu Pintilie a fost hirotonit întru preot pe seama acestei parohii. În aceeaşi zi a cercetat şi bisericile parohiale din Ormeniş şi Arini, jud. Braşov.

Arhid. VASILE AVRAM

Lumină spre descoperirea neamurilor

(Urmare din pag. 1)

inima străpunsă de durere plângându-L la Cruce alături de ucenicul cel iubit şi de femeile mironosiţe. Un colind din Mărginimea Sibiului ce se cântă în Vinerea Mare şi este intitulat *„Plângerea Precestei"*, surprinde admirabil acest lucru:

„Unde-este Simeon
Să-mi spuie vre-un om
Sabia care mi-a spus
Astăzi m-a străpuns".

Tot la Templu se afla şi proorociţa Ana, înaintată în vârstă, văduvă de 84 de ani şi care slujea lui Dumnezeu *„ziua şi noaptea în post şi rugăciuni"* (Luca 2, 37), şi care venind şi ea acolo unde se afla pruncul Iisus a lăudat pe Dumnezeu şi *„vorbea despre Prunc tuturor celor ce aşteptau mântuire în Ierusalim"* (Luca 2, 38). Biserica le-a închinat celor doi bătrâni, lui Simeon şi Anei proorociţa o zi de pomenire peste an la 3 februarie când sunt veneraţi ca doi vestitori ai venirii în lume ai lui Hristos. Praznicul Întâmpinării Domnului este serbat cu o deosebită bucurie în viaţa liturgică a Bisericii. Slujbele sunt înălţătoare, imnele de la Vecernie şi de la Utrenie în special sunt pline de evlavie şi de bucurie duhovnicească şi scot în relief însemnătatea acestei zile în iconomia mântuirii. Pentru fiecare dintre noi ziua Întâmpinării Domnului sau Stretenia, cum i se spune în popor, este o zi aleasă în care îl putem primi şi noi înăuntrul nostru pe Hristos — Domnul sub chipul Sf. Împărtăşanii şi primindu-L pe El să-l vestim ca Domn şi Stăpân al vieţii şi *„Lumină spre descoperirea neamurilor"* AMIN.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **Sfântul Ierarh Petru Movilă,** Mitropolitul Kievului, al Galiţiei şi a toată Ucraina, se intitulează cartea Î.P.S. Dr. Nestor Vornicescu, Monografie haghiografică. Tipărită în urma hotărârii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, din anul mântuirii 1996, ziua 26, octombrie, (Craiova, 1999, pag. 325).

„Valoarea monografiei sporeşte şi prin ilustraţia bogată şi inedită care însoţeşte textul, ce constituie ea însăşi o preţioasă sursă de informaţie. Se perindă, astfel, prin faţa ochilor cititorului stampe, facsimile, fotografii vechi, desene, portrete, imagini de biserici şi mânăstiri etc., care reînvie nu numai atmosfera epocii, dar şi viaţa de sfinţenie a lui Petru Movilă.

Monografia are şi o Addenda, care relatează despre canonizarea Mitropolitului Petru Movilă, la 6 decembrie 1996, de către Biserica Ortodoxă Ucraineană şi înscrierea lui în calendarul acestei Biserici, ca sfânt cu cinstire locală".

Trecerea la Domnul, în 22 decembrie 1646, a lăsat să fie înmormântat în biserica cea mare Uspenia, din Lavra Pecersca.

A fost înmormântat fără nici o inscripţie pe mormânt, deorece timpurile erau sub influenţa uniatismului. Mai târziu totul se va descoperi, atunci când el va ajunge chemat la sfinţenie.

★

● **„Poruncile Dumnezeieşti"** este o cărticică a P.S. Irineu Bistriţeanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului (Huedin, 2000, Editura Patmos).

„Cele zece porunci (Decalogul) arată condiţiile unei vieţi eliberate din robia păcatului. Decalogul este cale a vieţii (cf. Deut. 30, 16). Cele zece porunci rezumă şi proclamă Legea lui Dumnezeu. Ele conţin clauzele legământului încheiat între Dumnezeu şi poporul Său din sânul căruia avea să iasă „Izbăvitorul" care să ridice păcatele lumii. Evreii aveau chemarea să fie „rădăcină sfântă" (Rom. 11.6) pe care să se altoiască ramurile cele aducătoare de adevărată sfinţenie, naţiunile lumii. Descoperindu-Se lor, Dumnezeu Se manifestă pe Sine şi slava Sa. Dăruirea poruncilor este dăruirea lui Dumnezeu Însuşi şi a sfintei Sale voinţe.

Fidelă Scripturii şi urmând exemplul lui Hristos, Tradiţia Bisericii a recunoscut Decalogului o importanţă şi o semnificaţie primordială. Începând de la Fericitul Augustin (+ 430), cele zece porunci au un loc preponderent în cateheza viitorilor botezaţi şi credincioşi".

Mai departe sunt descrise şi analizate cele zece porunci, fără de care viaţa creştină este imposibilă. Sunt prezentate aici şi analizate cele zece porunci primite de la Dumnezeu şi promulgate de Moise pe Muntele Sinai.

★

● **„Iisus Hristos sau Logosul înomenit"** de P.S. prof. Dr. Irineu Slătineanul, România creştină, 131 pag.

„P.S. Prof. Dr. Irineu Ioan Popa Slătineanul s-a născut la 16 noiembrie 1957, în satul Spinu, comuna Perişani, judeţul Vâlcea. Părinţii, Gheorghe şi Maria (tatăl cântăreţ bisericesc şi mama agricultoare), l-au îndrumat pe calea credinţei adevărate, împreună cu ceilalţi cinci copii. După ce a absolvit primele clase în satul natal, a urmat cursurile Seminarului Teologic din Craiova. Răspunzând chemării lui Dumnezeu, a intrat în obştea Mânăstirii Frăsinei. Obţine licenţa în teologie, în 1985, la Bucureşti, cu lucrarea: „Cunoaşterea lui Dumnezeu şi ideea de epectază la Sfântul Grigorie de Nyssa". Urmează cursurile de doctorat în teologie, din cadrul Institutului Teologic din Bucureşti, iar între anii 1986-1987 studiază limba şi literatura clasică franceză la Universitatea din Grenoble, Franţa. În 1990, obţine la Paris titlul de doctor în teologie cu teza: „La personne et la communion des personnes dans la théologie de Saint Basile le Grand". Desfăşoară o susţinută activitate didactică, fiind profesor la Facultatea de Teologie din Craiova, specializat în Teologie Dogmatică şi Morală, ca şi în Istoria Culturii şi Civilizaţiei Bizantine. De asemenea, publică 12 cărţi de specialitate şi traduce din operele Sfinţilor Părinţi. Din 1991, este Episcop-vicar al Episcopiei Râmnicului".

Este o abordare a Sf. Grigorie de Nyssa făcută profund şi ingenios.

O recomandăm spre lectură întregului corp de profesori şi studenţi ai Facultăţilor de Teologie.

★

● Theodor Damian a scris o carte despre: **Roua Cărţilor, O hermeneutică teologică în context literar** (Editura „Danubius", Bucureşti, 1998, 202 pag.).

Este de fapt o carte de cronici literare printre care: Mircea Eliade, Radu Gyr, P.C. Pr. Dr. Dumitru Stăniloae, P.F. Patriarh Teoctist, Arhim. Ioanichie Bălan care scrie despre P.C. Arhim. Cleopa, Mihai Crama şi Mihai Ciobanu care scriu despre „eczistenţa morţii". Apoi subtitlul „Poetul ca preot", de George Alexe, are studii de I. Bria şi multe altele. De la pag. 195-197, are pagini în lb. engleză.

În încheiere, scrie chiar Theodor Damian următoarele: „Cineva spunea că Dumnezeu este un Cuvânt la capătul Tăcerii. Deci, când tăcerea se rupe, de fapt ea întrupează în Cuvânt, iar când Cuvântul străbate Tăcerea el ia ceva din ea cu sine şi în propria-i dăruire, dăruieşte şi o parte de Tăcere".

E foarte bine când moldovenii ţin la patria lor şi-şi aduc aminte de ea cât mai des.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B C.R Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.14 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA ARHIEP... SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 februarie şi 1 martie
Nr. 7—10
2001

LA DUMINICA ORTODOXIEI*

SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

PREA IUBITULUI CLER,
CINULUI MONAHAL ŞI DREPT MĂRITORILOR CREŞTINI
DIN CUPRINSUL PATRIARHIEI ROMÂNE, HAR, MILĂ ŞI PACE
DE LA DUMNEZEU TATĂL,
IAR DE LA NOI,
ARHIEREŞTI BINECUVÂNTĂRI

Iubiţii noştri fii duhovniceşti,

Ne-a învrednicit Bunul Dumnezeu să sărbătorim, cu aleasă bucurie duhovnicească, în primul an din cel de-al treilea mileniu de viaţă creştină a omenirii, Duminica întâia a Sfântului şi Marelui Post al Paştilor, cunoscută şi sub numele de Duminica Ortodoxiei, sau a dreptei credinţe.

Duminica aceasta este plină de lumină şi de har, o zi de înălţare sufletească şi, în acelaşi timp, o zi ce se constituie într-o mărturisire vie a trecutului plin de zbucium, dar şi de slavă al Ortodoxiei, o zi menită să statornicească în suflete dreapta credinţă cu privire la cinstirea Sfintelor Icoane, pe care o propovăduieşte Sfânta noastră Biserică, cea întemeiată de Mântuitorul Iisus Hristos.

Sărbătorirea Duminicii Ortodoxiei a fost rânduită de Biserică în amintirea evenimentului petrecut la 11 martie 843, în Bizanţ, când Biserica a ieşit biruitoare în lupta împotriva iconoclaştilor, adică a celor ce huleau Sfintele Icoane, şi a afirmat într-un sinod ţinut atunci că icoana Mântuitorului Hristos trebuie cinstită pe temeiul că Dumnezeu, luând chip de om, poate fi reprezentat în icoană, iar cinstirea arătată icoanei se îndreaptă spre cel zugrăvit şi reprezentat de ea.

Cinstirea Icoanei lui Hristos nu ne îndepărtează de El, ci ne apropie şi mai mult de El, ea, icoana, ne întăreşte credinţa în dumnezeirea şi omenitatea Lui, şi în petrecerea Lui cu noi şi după înălţarea la Cer *„în toate zilele, până la sfârşitul veacurilor"* (Matei 28, 20). La 11 martie 843, Biserica dreptmăritoare a întărit şi hotărârile Părinţilor de la Sinodul VII Ecumenic, ţinut la Niceea în anul 787, care a stabilit învăţătura cu privire la cinstirea Sfintelor Icoane, precizând că *„Sfintele Icoane, împreună cu Cinstita Cruce - izvor de viaţă, să fie aşezate în toate bisericile lui Dumnezeu, pe zidurile acestora, pe sfintele vase şi veşminte, precum şi în casele dreptcredincioşilor"*. De atunci s-a stabilit ca prima Duminică din Sfântul şi Marele Post al Sfintelor Paşti să fie numită şi cinstită de către toţi dreptmăritorii creştini, drept Duminica Ortodoxiei. Din vremea aceea şi până astăzi, închinarea la Sfintele Icoane, precum şi cinstirea Sfintei Cruci, altarul de jertfă al Noului Legământ, a Sfintelor Moaşte, a obiectelor sacre şi a sfintelor locaşuri de închinăciune, au rămas un tezaur scump al credinţei noastre şi, în acelaşi timp, un semn al părtăşiei noastre la Biserica Mântuitorului Hristos, cea *„una, sfântă, sobornicească şi apostolească"*.

Sfintele Icoane sunt pentru noi, creştinii, ca un cer deschis, adevărate *„ferestre spre cer"* prin care noi privim spre Dumnezeu şi spre lumea nevăzută şi prin care El priveşte spre noi cu milă şi cu bunătate. Prin ele noi primim bucuria vederii duhovniceşti, vederea cerurilor deschise promise de Mântuitorul chiar în Evanghelia zilei de astăzi: *„De acum veţi vedea cerul deschizându-se"* (Ioan 1, 51), şi, în acelaşi timp, prin Sfintele Icoane ale Mântuitorului, ale Maicii Domnului şi ale Sfinţilor sporim în viaţa de zi cu zi *„în credinţă, în cuvânt, în cunoştinţă, în orice sârguinţă, în iubire"* (II Corinteni 8, 7) ca fii ai aceluiaşi Părinte Ceresc şi fraţi întreolaltă.

Prin participarea noastră la rugăciune în bisericile împodobite cu chipurile Sfinţilor, comuniunea noastră cu cerul devine şi mai vie şi mai puternică, făcând să se reverse în sufletele noastre ploaia de haruri şi de binecuvântări ale Duhului Sfânt.

Icoanele din casele credincioşilor sunt, de asemenea, prezenţe harice ale lui Dumne-

(Continuare în pag. a 3-a)

MEMBRII SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

* Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, **Către clerul şi dreptcredincioşii creştini din Patriarhia Română**, din anul Domnului 2001.

Gând de preţuire şi recunoştinţă Patriarhului Justinian Marina, la 100 de ani de la naştere

Patriarhul Justinian Marina, născut în 1901, preot din anul 1924, vicar la Iaşi între 1945—1947, mitropolit al Moldovei şi Sucevei, între 1947—1948, ales patriarh la 6 iunie 1948, este încă viu în amintirea noastră, a tuturor, şi se reactualizează ca o prezenţă copleşitoare, ori de câte ori evocăm numărul extraordinar de mare de fapte şi idei care i-au umplut cei aproape 30 de ani de arhipăstorire. Spaţiul e prea scurt pentru un portret adecvat taliei lui, şi pe cel chemat să-i reconstituie trăsăturile vieţii şi activităţii, îl cuprinde teama că nu va fi în stare să-i facă portretul aşa cum se cuvine. Prilejul e oricum bine-venit, ca să ne amintim de dânsul, fie şi numai pentru a ni-l redescoperi nouă înşine în taina sufletului nostru. Mulţi îi datorăm sinceră recunoştinţă pentru ceea ce a făcut pentru noi şi, în rugăciunile noastre, el continuă să trăiască. Dar recunoştinţă îi datorează mai ales Biserica noastră.

Despre cel de-al treilea patriarh, Justinian Marina, s-a spus destul de des că n-a excelat prin scris şi prin cultură teologică înaltă, deşi volumele de *Apostolat Social* ar putea totuşi să ne îndemne să corectăm această imagine acreditată, poate, pe nedrept. Dar corectura n-ar aduce totuşi mare lucru în plus staturii lui, bine alcătuite, poate din alte elemente de construcţie, dar cel puţin tot atât de valoroase ca şi ale înaintaşilor.

Chiar dacă atunci în 1948 nu era mare teolog, experienţa, lecturile, cuvântările, contactele, trebuinţa de a îndruma pe teologi şi pe preoţi timp de aproape 30 de ani, au putut face din el şi un teolog. De aceea odată, când un rector al Institutului Teologic din Bucureşti s-a dus să-i ofere un doctorat h.c. cu intenţia bună, dar naivă, ca să-l aducă la nivel cu doctorii şi cu ei înşişi, profesorii, Patriarhul i-a răspuns: „Nu. Mulţumesc. Eu vă dau doctorate vouă, nu voi mie!" Înainte de orice, Justinian Marina a fost arhitectul salvării preoţimii noastre şi a Bisericii, sub toate aspectele, în anii în care s-a dovedit imperios necesară şi vitală această salvare. El este acela care, s-ar putea zice, a negociat în termeni autoritativi, dacă ne e permis să folosim un termen foarte pretenţios, raporturile dintre Biserică şi stat, stabilind dreptul la existenţă al credinciosului cetăţean, căruia i-a asigurat, pe cât a fost posibil, libertatea de exprimare.

Încă de la instaurarea comunismului în România, au apărut o serie de sintagme precum *„climatul de libertate religioasă"*, sau *„larga înţelegere"* a statului faţă de culte, sau colaborarea tuturor cultelor *„la zidirea vieţii celei noi din patria noastră"*. Toate aceste expresii irealiste revelau, de fapt, starea de oprimare religioasă în care s-a ajuns atunci, oprimare faţă de care cuvântul cel mai preţios a fost *supravieţuirea*.

Ei bine, patriarhul Justinian a fost omul providenţial, care şi-a dăruit întreaga viaţă şi înţelepciune pentru supravieţuirea Bisericii noastre strămoşeşti, în vremurile de cea mai grea restrişte din istoria ei. Aşa a ajuns el să zică, atunci când şi-a aniversat 20 de ani de slujire patriarhală: *„Biserica formează un trup cu Patria"* (*Douăzeci de ani din viaţa Bisericii Ortodoxe Române*, Bucureşti, 1968, p. 59). El însuşi, modest, a invocat întotdeauna sinodalitatea, colaborarea cu toţi membrii Sfântului Sinod şi cu capii celorlalte Culte, când s-au căutat foloase de orientare în vederea supravieţuirii şi eliminării oprimării comuniste. Iată ce spunea: *„Nimic din împlinirile apostolatului nostru nu s-ar fi realizat în aceşti ani, dacă nu lucram laolaltă, în cel mai deplin acord, toţi membrii Sfântului Sinod... şi toţi cei aproape zece mii de preoţi ortodocşi români şi dacă nu erau milioanele de binecredincioşi ai Bisericii noastre"* (*Douăzeci de ani din viaţa Bisericii Ortodoxe Române*, Bucureşti, 1968, p. 58). Aşa a fost.

În acest sens, patriarhul Justinian a îndemnat toate cultele spre un efort de cooperare între ele, pe teren teologic. Această slujire, la noi s-a numit, cu o zicere bine găsită, *„ecume-*

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Un mare Patriarh al neamului — Justinian Marina

Se împlinesc în acest an, la 22 februarie, 100 de ani de la naşterea patriarhului de pioasă amintire Justinian Marina, cel de-al treilea patriarh al Bisericii noastre strămoşeşti, şi cu cât timpul face să se aştearnă colbul uitării peste cele trecute, cu atât mai mult chipul luminat al patriarhului Justinian revine în actualitate şi se impune ca o piatră de hotar în istoria Bisericii noastre din acest sfârşit de secol, prin strădaniile sale în slujirea lui Hristos cât şi prin viaţa sa pilduitoare pentru clerul şi poporul său, ceea ce face din el cu adevărat un *„patriarh al neamului"*, o făclie luminoasă într-un trecut zbuciumat pentru Biserică şi pentru neam, şi o pildă vrednică de urmat pentru noi cei de astăzi.

Pomenindu-i numele *„iară şi iară"*, ca într-o ectenie lină, nu facem altceva decât să rememorăm câteva aspecte din viaţa şi activitatea sa şi să creionăm câteva jaloane care au caracterizat marea personalitate a patriarhului ce-şi doarme somnul de veci în biserica rectitorită de el de la Seminarul Teologic „Radu Vodă" din Bucureşti.

Cel de-al treilea patriarh al Bis. Ort. Române s-a născut la 22 februarie 1901 în satul Suieşti din jud. Vâlcea, într-o familie de ţărani care i-au sădit în suflet, după cum mărturisea el *„duhul unui creştinism autentic întemeiat pe faptele iubirii de Dumnezeu şi de aproapele"*.

Strămoşii săi dinspre mamă slujesc ca preoţi de peste trei veacuri, altarului străbun, unii dintre ei fiind luptători pentru dreptatea poporului, ca de pildă preotul Dumitraşcu din Dejoi, spânzurat într-o zi de Paşti în faţa bisericii sale de către ienicerii turci, pentru că îndemnase păstoriţii săi la răscoală împotriva turcilor cotropitori.

Viitorul patriarh, tânărul Ioan Marina, cum se numea din botez, a urmat şcoala primară în satul natal, apoi în 1914 se înscrie la Seminarul Teologic Sf. Nicolae din Râmnicu Vâlcea, unde s-a remarcat ca un elev eminent, însuşindu-şi o bogată şi serioasă pregătire teologică şi bisericească.

Obţinând la terminarea seminarului şi diploma de învăţător, la numai 22 de ani, şi-a început lucrarea de dascăl în mijlocul sătenilor săi ca învăţător, mai întâi în satul Olteanca (jud. Vâlcea) şi apoi după un an la şcoala din Băbeni, acelaşi judeţ.

La 14 octombrie 1924, de praznicul Cuv. Paraschiva, a fost hirotonit preot pe seama bisericii din Băbeni, unde va păstori ca paroh vreme de 8 ani.

A urmat apoi cursurile Facultăţii de Teologie din Bucureşti, iar în 1932 a fost detaşat ca preot la Catedrala Episcopală din Rm. Vâlcea fiind numit şi profesor şi director al Seminarului Sf. Nicolae, al cărui elev fusese cu ani în urmă.

Un an mai târziu, în 1933 a fost transferat la biserica Sf. Gheorghe din acelaşi oraş unde a ostenit *„cu timp şi fără timp"*, vreme de 12 ani.

A fost ales preşedinte al Asociaţiei preoţilor din Oltenia, remarcându-se în anii viitori ca un element de frunte în activitatea pastoral-misionară, în ciuda greutăţilor prin care trecea ţara în acele vremuri. Între timp rămâne văduv prin

(Continuare în pag. a 5-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

O mare personalitate a istoriei Bisericii noastre — un ierarh providenţial

La 22 februarie 1901, în casa unor credincioşi ţărani din satul Suieşti, judeţul Vâlcea, se năştea acela care avea să devină cel de-al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Pentru că rolul său în istoria contemporană a Bisericii româneşti a fost mult contestat de unii, este cazul să-i conturăm personalitatea, acum la acest moment aniversar. Elev al Seminarului „Sfântul Nicolae" din Râmnicu Vâlcea, apoi student al Facultăţii de Teologie din Bucureşti, tânărul Ioan Marina ajunge învăţător şi preot în Băbeni, jud. Vâlcea (1924-1932), director al Seminarului din Vâlcea, apoi preot paroh la biserica „Sf. Gheorghe" din aceeaşi localitate (1933-1945), remarcându-se ca un bun păstor de suflete. Rămânând văduv, fostul său profesor de la Bucureşti, pe atunci mitropolitul Irineu Mihălcescu al Moldovei, l-a recomandat pentru postul de arhiereu vicar la Mitropolia Moldovei în 1945. A fost tuns în monahism la mânăstirea Cetăţuia, sub numele Justinian şi hirotonit arhiereu, la Iaşi cu titlul „Vasluianul". A fost preocupat nu numai de problemele administrative şi economice specifice fiecărei eparhii, ci mai cu seamă de organizarea unor acţiuni de asistenţă socială prin Biserică, absolut necesare după încheierea războiului şi în anii cunoscutei secete care a afectat mai ales Moldova în anii 1946-1947.

În toamna anului 1947 a fost ales şi în scaunul vacant de mitropolit al Moldovei, după retragerea lui Irineu Mihălcescu. Dar la 27 februarie 1948 trecea la cele veşnice patriarhul Nicodim Munteanu, pe atunci în vârstă de 84 de ani. Potrivit Statutului de organizare al Bisericii Ortodoxe Române, mitropolitul Justinian a devenit locţiitor de patriarh; la 24 mai a fost ales patriarh, iar la 6 iunie 1948 înscăunat în noua demnitate.

Pentru a-i înţelege mai bine personalitatea, este bine să cunoaştem şi conjunctura politico-socială în care i-a fost dat să activeze. După nefericita „dictatură regală" (1938—1940), a urmat sfâşierea României Mari, în anul 1940, prin anexarea abuzivă a nord-vestului Transilvaniei la Ungaria hortystă şi a Basarabiei şi Bucovinei la Uniunea Sovietică, iar între anii 1941-1944 războiul „din est", cu urmările lui dezastruoase şi cu jertfa a sute de mii de vieţi tinere, apoi războiul „din vest", cu o contribuţie însemnată din partea României, care, din nefericire, n-a fost recunoscută pe plan internaţional. Anul 1945 aduce la putere un regim nou, care se va consolida treptat, încât din 1948 să se poată vorbi de un regim „comunist" sau „totalitar", care a adus atâtea suferinţe întregului neam românesc până în decembrie 1989. Chiar în anul înscăunării noului patriarh Justinian, au avut loc o serie de schimbări în viaţa politică, socială şi economică a ţării: abolirea monarhiei (30 decembrie 1947), votarea unei noi Constituţii, naţionalizarea marilor între-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Cum au devenit regii noştri ortodocşi

Venirea Casei de Hohenzollern în România a avut loc odată cu chemarea lui Carol ca domnitor al Principatelor Române, în 1866, în urma abdicării lui Alexandru Ioan Cuza.

După războiul de independenţă (1877—1878), România a scăpat de sub suzeranitatea otomană, fapt ce a făcut ca, în 1887, domnitorul Carol I să fie încoronat rege al României. De la această dată putem vorbi de monarhie în ţara noastră.

Regele Carol I, neavând urmaşi, l-a desemnat pe principele Ferdinand (nepot de frate al acestuia) ca să-i urmeze la tron.

La data de 29 decembrie 1892, la Sigmaringen, Principele Ferdinand s-a căsătorit cu Principesa Maria, fiica ducelui Aldfred de Edinburg — mai târziu Cobourg — şi a Marii Ducese Maria a Rusiei. Având soţia protestantă, Ferdinand a trebuit să jure în faţa altarului că îşi va creşte copiii în credinţa catolică.[1]

Primul lor copil s-a născut în castelul Peleş, în ziua de 3 octombrie 1893, şi a fost numit Carol, după numele unchiului său, regele Carol I, care urma să îi fie şi naş. Botezul principelui Carol a fost fixat pentru ziua de Duminică, 17 octombrie 1893, la Sinaia.

Colonelul Nicolae Bibescu, fostul epitrop al Aşezămintelor Brâncoveneşti, comandase în Rusia, cu acest prilej, o cristelniţă; mitropolitul primat Ghenadie (1893—1896) comandase şi el, pe propria cheltuială, o cristelniţă cu totul la fel, încă şi de la acelaşi fabricant. În ziua botezului însă, cristelniţa comandată de Ghenadie nesosind încă, acesta a donat palatului cristelniţa bisericii Domniţa Bălaşa, urmând s-o înlocuiască pe aceasta cu cea comandată în Rusia.[2]

La botez au fost invitaţi toţi ierarhii Bisericii Ortodoxe Române, care se găseau atunci în Bucureşti cu ocazia şedinţelor Sfântului Sinod[3], printre oaspeţi fiind şi o prinţesă ortodoxă rusă, spre a înşela vigilenţa mitropolitului.

Regele Carol I şi principele Ferdinand, catolici convinşi, l-au invitat la botezul micului prinţ pe arhiepiscopul romano-catolic, hotărându-se botezarea copilului în confesiunea unchiului, respectiv a tatălui; practica romano-catolică, cu toate că fusese mai indulgentă cu diferenţa de confesiune dintre soţi, a rămas intransigentă în privinţa confesiunii descendenţilor[4].

Până la acea dată, Constituţia României nu cuprindea referiri la religia monarhilor ţării, ci numai a descendenţilor acestora, Ferdinand fiind nevoit acum să nu respecte jurământul făcut la cununie, deoarece art. 82 menţiona: „Coborâtorii Majestăţii Sale vor fi crescuţi în religia ortodoxă a Răsăritului".[5]

Mitropolitul Ghenadie stăruia să se respecte prevederile Constituţiei şi copilul să fie botezat ortodox. Deşi Slujba botezului începuse în ritul nostru strămoşesc, prelatul nu-l convinsese pe regescul tată să renunţe la decizia sa. Dar, în timp ce suveranul trata încă problema cu Consiliul de regenţă, sosind momentul cufundării, cu o mişcare energică, Mitropolitul Ghenadie ia copilul şi săvârşeşte Taina Botezului în numele Sfintei Treimi, înapoindu-l apoi Majestăţii Sale. Acesta, nemulţumit de gestul mitropolitului, îl roagă pe arhiepiscopul romano-catolic să reboteze micuţul spre a fi catolic. Acesta, însă, refuză, spunându-i că botezul a fost săvârşit deja.

Astfel s-a ajuns ca, prin îndrăzneala mitropolitului Ghenadie, acest descendent al familiei de Hohenzollern să îmbrăţişeze credinţa ţării, contrar voinţei monarhului. În mâhnirea sa, regele îi retrage dârzului vlădică invitaţia de a rămâne la dejun.[6]

Nu se stinge bine acest incident, pentru ca la 29 septembrie 1894 principesa Maria să dea naştere celui de-al doilea copil, principesa Elisabeta. Aceasta avea să fie botezată tot de mitropolitul Ghenadie, pe 5 octombrie, la Sinaia.

Ferdinand nădăjduia că-şi va boteza fiica în religia catolică. O luptă grozavă s-a încins în jurul leagănului domniţei însă miniştrii nu se dădură bătuţi; de data aceasta pontiful roman condamnă abaterea şi principele Ferdinand fu excomunicat şi lipsit de Sfânta Cuminecătură.[7] Mai mult, la stăruinţa lui P. Carp, s-a hotărât botezarea în rit ortodox pentru toţi copiii casei regale, ce vor urma să se nască.[8]

Principesa Maria avea să mai aducă pe lume încă patru moştenitori: Măioara (1900), Nicolae (1907), Ileana (1909) şi Mircea (1913). Principele Ferdinand „va purta după fiecare naştere doliul credinţei sale".[9]

Acest curaj al mitropolitului Ghenadie, de a trece peste porunca regală, avea să ducă la îmbrăţişarea credinţei ortodoxe a poporului român de către toţi descendenţii familiei de Hohenzollern. Faptul nu a fost iertat de Carol I, astfel că după numai trei ani îl găsim pe mitropolitul Ghenadie Petrescu depus din scaun şi exilat ca simplu călugăr la mânăstirea Căldăruşani.

Vikentios KALLATIANOS

NOTE:

1. Principesa Martha Bibescu, *Două portrete. Ferdinand al României. Anatole France, cu un portret inedit de Jean Al. Steriadi*, Bucureşti, 1930, p. 45;

2. Constantin Bacalbaşa, *Bucureştii de altădată (1885—1900)*, vol. II, Bucureşti, 1928, p. 203;

3. *Procesele verbale ale Şedinţelor Sfântului Sinod*, în rev. „Biserica Ortodoxă Română", anul al XVII-lea (1893—1894), nr. 12, Bucureşti, 1894, p. 9;

4. Titu Maiorescu, *Discursuri parlamentare cu privire asupra dezvoltării politice a României sub domnia lui Carol I*, vol. IV (1888—1895), Bucureşti, 1884, p. 25;

5. România, Constituţiune şi lege electorală. Ediţiune Oficială, Bucureşti, 1884, p. 25.

6. Pr. Nicolae Şerbănescu, *Reînhumarea osemintelor mitropoliţilor Ghenadie Dascălul şi Ghenadie Petrescu al Ungrovlahiei*, în rev. „Biserica Ortodoxă Română", anul LXXIX, nr. 11—12, Bucureşti, 1961, p. 969;

7. Principesa Martha Bibescu, *op. cit.*, p. 46;

8. Titu Maiorescu, *op. cit.*, p. 80;

9. Principesa Martha Bibescu, *op. cit.*, p. 46.

Preotul Augustin Bena — compozitor, pedagog şi dirijor

Numele lui Augustin Bena este des întâlnit în viaţa culturală a românilor transilvăneni de la începutul sec. XX, viaţa sa fiind plină de realizări ca pedagog şi animator al vieţii muzicale, compozitor şi renumit dirijor. Timp de peste şase decenii a compus muzică vocală şi instrumentală, a instruit coruri şi orchestre, a scris articole şi cărţi de specialitate.

S-a născut la 29 octombrie 1880, în localitatea Pianu de Jos, judeţul Alba, într-o familie de intelectuali. Tatăl său, Ioan Bena, era preot, iar mama sa, Rahila Bena, născută Blaga, avea evidente înclinaţii artistice, moştenite de viitorul compozitor. Studiază în satul natal apoi la gimnaziul din Sebeş unde învaţă limba germană şi ia lecţii de vioară şi pian cu profesorul St. Roth. La Blaj, apoi, devine elevul lui Iacob Mureşianu, iar între 1896—1897, la Liceul din Braşov, alături de dirijorul Max Krause, îşi va fundamenta cunoştinţele de teorie şi solfegiu şi cele de armonie. În toamna anului 1900 devine student al Institutului Teologic din Sibiu şi va studia cu Timotei Popovici, iar în particular cu Hermann Kirchner cu care s-a perfecţionat în domeniul armoniei, contrapunctului şi compoziţiei. După terminarea celor trei ani de studii, în anul 1903, Consistoriul arhidiecezan îi aprobă o bursă pentru perfecţionare în muzica bisericească la Academia Superioară de Muzică din Berlin. După însuşirea artei contrapunctului şi armoniei apusene, sub conducerea lui D.G. Kiriac şi Alfonso Castaldi, la Conservatorul de Muzică din Bucureşti, în perioada anilor 1905—1906, Augustin Bena a luat cunoştinţă şi de principiile de bază ale muzicii populare româneşti şi tratarea adecvată a acesteia.

În anul 1906, după terminarea studiilor, revine la Sibiu şi va fi angajat ca profesor de muzică vocală şi instrumentală la şcoala civilă de fete a Asociaţiunii „Astra". Tot în această perioadă a fost econom şi profesor de cântări bisericeşti la Institutul Teologic-Pedagogic şi dirijor al Corului Reuniunii Române de Muzică. După trei ani, în 1909, se mută la Năsăud unde, în 1911, este hirotonit preot pentru una din parohiile gr. ort. din oraş. În anul 1919 este chemat la Conservatorul de Muzică din Cluj în calitate de profesor iar în perioada 1925—1940, director şi rector al acestei prestigioase instituţii de învăţământ muzical. A murit la Cluj, la 10 ianuarie 1962.

Augustin Bena a fost în primul rând un eminent profesor care a sădit în elevii dăscăliţi de el dragostea pentru cântecul popular. Îşi începe activitatea didactică la Sibiu, în toamna anului 1906, o continuă apoi la Năsăud şi Cluj. Viitorii preoţi sau profesori au învăţat de la el precizia, exigenţa, disciplina şi dragostea faţă de muzică. Lecţia cea mai eficace pe care a dat-o a fost, însă, propria sa activitate, bogată, diversă şi de calitate. A conceput pentru studenţii săi o serie de manuale — *Curs de dirijat*, 1920, *Teoria muzicii*, 1923, *Curs de acustică muzicală*, 1926, *Curs practic de dirijat coral*, 1958 — care au constituit multă vreme manualele de bază pentru studiu în instituţiile de învăţământ muzical românesc.

Augustin Bena a fost, însă, şi un bun dirijor. Încă în primul an de studii, la Sibiu, încurajat de Timotei Popovici a organizat cu colegii săi un cor. În anul 1906 a devenit dirijorul Reuniunii Române de Muzică, rămasă fără conducător după plecarea lui Hermann Kirchner la Bucureşti. Meritul lui A. Bena la conducerea prestigioasei Reuniuni a fost acela că pe lângă lucrările la modă în acea perioadă, de J. Haydn, L. van Beethoven, F. Mendelssohn Bartholdy, Meyerbeer etc., a valorificat noua creaţie românească. La Cluj a realizat mari spectacole cu operele *Martha* de Fr. Flotow, *O noapte în Granada* de Conradin Kreutzer şi oratoriile *Samson* de G. Fr. Händel şi *Creaţiunea* de J. Haydn.

În domeniul creaţiei muzicale, Augustin Bena s-a manifestat destul de timpuriu. Ca elev la Blaj i-a arătat profesorului său Jacob Mureşianu prima sa compoziţie, un lied pe versurile poetului Mihai Eminescu. În perioada când studia cu Max Krause, la Braşov, a scris corurile *Serenada*, *Cantoneta napolitana* şi *Ciobanul* iar în timpul studiilor de la Sibiu *Flori de nufăr*, *Horea bea la tăgădău*, *Sunt vânător* şi lucrările religioase *Lăudaţi*, *Imn*

(Continuare în pag. a 7-a)

NICOLAE SCUTEA

Gând de preţuire şi recunoştinţă Patriarhului Justinian Marina

(Urmare din pag. 1)

nism practic". Ea a avut urmări benefice deosebite, atât în planul literaturii teologice, cât şi în plan uman facilitând colaborarea tuturor teologilor din România.

Iată deci în continuarea celor evocate mai sus, o scurtă, dar foarte importantă listă, nu de cărţi, dar oricum, de idei care fac laolaltă cât o bibliotecă. Toate acestea au dus la formularea unor *principii*, care au dat preoţimii asigurarea şi siguranţa că se află într-o corabie, cu un cârmaci care ştie ce face şi încotro merge. Roadele acestor principii deveneau de la o zi la alta tot mai evidente şi limpezitoare pentru toţi. Când te declari pentru slujire, cum să nu te accepte lumea? Lumea nu te acceptă când vrei s-o stăpâneşti, să-i stingherești libertatea. Patriarhul Justinian a ştiut că scoţând în faţă astfel de principii, va convinge şi că, Sfântul Sinod, preoţimea şi credincioşii, îl vor urma. Era de altfel pe cea mai autentică linie creştină, pe care el doar o scotea din uitare. „*Vom dovedi că Hristos trăieşte în noi* — spunea preoţilor — *dacă ne vom dărui, pentru binele semenilor noştri, ... prin truda noastră de fiecare zi oamenii de pe tot întinsul pământului vor trăi în pace şi bună înţelegere*" (*Apostolat social*, VIII, p. 124). Am putea aduce în acelaşi sens sute şi sute de declaraţii şi îndemnuri. A făcut-o mereu, până ce toate s-au întipărit în conştiinţa preoţilor şi au devenit elemente firești de propovăduire şi de viaţă.

În afară de lista aceasta, un alt catalog bibliografic al înfăptuirilor patriarhului Justinian e tot atât de impresionant. Mă voi mulţumi doar să enumăr titlurile, ele vorbind de la sine.

Mai întâi, chiar în 1948, are loc reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române, prin revenirea uniţilor la Ortodoxie, după aproape 250 de ani.

Mitropolitul Olteniei, Firmilian nota odată că, printre cele dintâi opere ale Patriarhului Justinian a fost, zice el, „sinodalitatea selectivă, reprezentativă şi competentă" (*Douăzeci de ani ...*, p. 12), cu alte cuvinte s-a ocupat de *calitatea* membrilor Sf. Sinod, realizând un Sinod cu atributele de mai sus. De ce? Dar cine ar mai avea nevoie de explicaţii? A urmat la rând cartea *Legiuirilor* cu *Statutul* şi *Regulamentele*. Mai departe s-au ţinut lanţ: aducerea învăţământului teologic sub îndrumarea Bisericii, pentru ca astfel să fie salvat de la desfiinţare; organizarea cursurilor preoţeşti de reîmprospătare a cunoştinţelor teologice, la cele două Institute Teologice de la Bucureşti şi Sibiu; organizarea conferinţelor preoţeşti pe protopopiate, organizarea Casei de pensii şi ajutor reciproc, organizarea caselor de odihnă, reorganizarea tipografiei şi a atelierelor Patriarhiei, ca şi a unor ateliere mânăstireşti; festivităţile de canonizare a unor sfinţi români şi generalizarea cultului lor; introducerea muzicii omofone în parohii; câteva ediţii ale *Bibliei*, nenumărate ediţii ale *Noului Testament*, cărţi de rugăciuni, manuale pentru elevii şi studenţii teologi, trimiterea de tineri la studii peste hotare, reînfiinţarea Episcopiei de Alba Iulia şi a unui vicariat cu episcop rezident la Constanţa, restaurări de mânăstiri, organizarea Fondului Central Misionar. Şi altele şi altele. E aproape de necrezut că toate s-au putut organiza în timpul vieţii unui singur om şi sub izvorul gândului şi dragostei sale de Biserica pe care o avea sub păstorire.

Încă în timpul vieţii i s-au adus elogii nereţinute, utilizând superlative căutate anume: „*un reprezentant de seamă al conştiinţei ecumenice ortodoxe*", îl numea patriarhul academician Chiril al Bulgariei; „*unul din cei mai mari conducători ai vieţii religioase internaţionale*", aprecia dr. Franklin Clark Fry, preşedintele Comitetului Central al Consiliului Mondial al Bisericilor. Patriarhul Chiril îi aprecia îndeosebi „*limpezimea privirii sale duhovniceşti în aprecierea realităţii istorice contemporane*". Arhiepiscopul Iakovos al celor două Americi spunea că „*în legătură cu Patriarhul Justinian n-ar întreprinde nici o comparaţie, pentru că este, ca om şi cleric, incomparabil*". Patriarhul Constantinopolului, Athenagora, mărturisea că vizitând Biserica Ortodoxă Română „*a găsit peste tot întipărită fizionomia puternică a Patriarhului Justinian*".

Am putea înmulţi la nesfârşit astfel de citate, care de care mai elogioase, risipite în toate publicaţiile bisericeşti — şi erau foarte multe, ca şi azi — pe tot parcursul celor 30 de ani cât a durat patriarhatul său. Se ştie că asupra vieţii, activităţii şi ideilor sale s-au scris nenumărate studii, teze de licenţă, lucrări de seminar la cursurile de doctorat, toate abundând de calificativele cele mai înalte. Se poate însă spune: în timpul vieţii unui om, şi mai ales când e de faţă, şi când e cel mai mare, se spun şi se scriu şi multe lucruri de complezenţă, pe care toţi cei care le ascultă sau le citesc, inclusiv cel în cauză, ştiu cum să le înţeleagă şi să le reducă pe loc la dimensiunile reale. Patriarhul Justinian e mort acum şi doarme în mormântul pe care, cu grijă de ţăran împăcat cu moartea, tot aşa cum a fost şi cu viaţa, şi l-a săpat în zidul interior al mânăstirii Radu Vodă, între elevii Seminarului de el ctitorit acolo. Nimeni nu mai poate folosi nimic flatându-l astăzi, nimeni nu mai are nici un motiv nici să-l supradimensioneze, nici eventual să se teamă pentru vreo urmare neplăcută.

Să ne punem întrebarea sinceră şi deschisă: rezistă oare şi acum aprecierilor elogioase de tipul celor exprimate mai sus? Oare timpul nu le-a redus din valoare? Fiecare să răspundă pentru sine. Eu cred că nu, ci dimpotrivă, timpul lucrează în favoarea lui. Abia acum avem perspectiva, detaşarea care, de la distanţă ni-l descopere parcă şi mai mare, iar numărul şi calitatea şi însemnătatea faptelor lui în slujba Bisericii noastre şi a Patriei, în orientarea Bisericii, a clerului şi credincioşilor spre cele două iubiri nedespărţite, ne obligă să-l amintim cu respect şi recunoştinţă în acest an când se împlinesc 100 de ani de la naşterea sa.

Despre originea lui Eminescu

Numele de familie al poetului nostru - „Iminovici", „Eminovici" până în 1866, alcătuit din radicalul turcesc „emin" și terminația slavă „-ovici", a dat naștere la o serie de ipoteze asupra originii lui Eminescu în care a predominat imaginația în dauna documentului și-a discernământului. Așa a devenit Eminescu de origine turcă, armeană, poloneză, sârbă... în total vreo unsprezece „origini"!

Cercetarea serioasă, pe bază documentară, a originii lui Eminescu a început în 1922, când profesorul cernăuțean Vasile Gherasim a descins pentru cercetări în „satul Eminovicești", în Călinești lui Cuparencu din Bucovina. Pe baza condicilor parohiale, - completate cu informații orale, el a constatat existența strămoșilor lui Eminescu, începând de la Vasile Eminovici (n. 1780), bunicul poetului, viețuind în acest sat ca țărani români, bunicul poetului îndeplinind și slujba de „dascăl" (cântăreț bisericesc).

O nouă întrebare se ridica însă. Iminovicești din Călinești sunt „opincari din moși strămoși" (G. Călinescu), cu „origine care se pierde în negura timpului" (I. Crețu), sunt adică de baștină sau sunt veniți în acest sat din altă parte?

Întrebarea nu era fără temei. Familia Iminovicești era „singuratică" în Bucovina (P. Rezuș), ea aflându-se numai în Călinești. În „Conscripția" Gen. Enzenberg din 1778, Iminovicești nu-s menționați în Bucovina. Conform recensământului lui Rimski-Korsakov din 1774 „casa Eminovicești" de la nr. 27 din Călinești încă nu exista la acea dată. În prima condică de stare civilă din Călinești, care acoperă perioada 1784—1802, „Iminovicești lipsesc cu desăvârșire". Ei vor apare doar în „conscripția" parohială a Călineștilor din 6 nov. 1806, începând cu Vasile Iminovici și familia sa. În fine geneza numelui „Eminovici" era inexplicabilă în Bucovina, unde n-a existat stăpânire turcească, care să-l dea pe „emin", nici influență slavă care să-l adauge pe „-ovici" (dependența bisericească de Carlovitz începe abia din 1783), iar sufixele folosite pentru rutenizarea românilor sunt „-iuc", „-ac", „-enco". Față de cele menționate concluzia se impunea: Eminovicești nu erau localnici, ci veniți în Călinești lui Cuparencu din altă parte. Dar, de unde?

O nouă constatare lărgea aria cercetărilor și a posibilităților. S-a constatat documentar existența Iminovicești în Ardeal, în special în Blaj, menționați aci încă din 1747, adulți și copii la școala românească. Cercetând situația, Vatamaniuc ajunge la concluzia că dintre „prea numeroșii Iminovici" din Transilvania, unii vor fi trecut în Bucovina, cam pe la 1760, din cauza persecuțiilor uniatiste.

În sprijinul acestei ipoteze se aduceau identitatea de nume între Iminovicești blăjeni și călinești, raritatea numelui - în Bucovina se află numai în Călinești, precum și ciudățenia alcătuirii lui turco-slave. Se invoca apoi obișnuita bejenire a ardelenilor, legându-se cu mențiunea din Topografia Bucovinei, de la 1774, despre Călinești, că „aci s-au așezat emigranți ardeleni". Se reținea faptul că în condicile de stare civilă din Călinești, Iminovicești sunt menționați numai din 1806, deși prima condică se înființase în 1784. La

(Continuare în pag. a 6-a)

S. BUZAN

Comunicat de presă

În perioada 19-22 februarie a.c., la Palatul Patriarhiei, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, s-au desfășurat lucrările Sfântului Sinod și ale Adunării Naționale Bisericești ale Bisericii Ortodoxe Române.

Dintre problemele abordate și hotărârile Sfântului Sinod menționăm:

— aprobarea tipăririi BIBLIEI - *ediția jubiliară a Sfântului Sinod* - în versiune revizuită, redactată și comentată de *Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu Anania,* Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului;

— Sfântul Sinod a adresat clerului și credincioșilor o *Pastorală* în legătură cu colecta pentru Fondul Central Misionar din Duminica Ortodoxiei, 2001 (4 martie);

— validarea alegerii, de către Colegiul Electoral Bisericesc, a *Prea Sfințitului Teodosie Snagoveanul,* Episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor în scaunul vacant de Arhiepiscop al Tomisului;

— examinarea situației din Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America și Canada, aprobarea retragerii din scaun a Înalt Prea Sfințitului Victorin Ursache și desemnarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Teofan al Olteniei ca Arhiepiscop locțiitor până la alegerea ierarhului titular;

— alegerea, la propunerea Prea Fericitului Părinte Patriarh *Teoctist,* a Prea Cuviosului Arhimandrit Dr. Sebastian Pașcanu ca Episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor cu titulatura „Ilfoveanul";

— alegerea, la propunerea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului, a Prea Cuviosului Protosinghel Prof. Dr. Daniil Nacu Stoenescu în postul de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, cu titulatura „Partoșanul", cu atribuții în coordonarea asistenței religioase în Episcopia Ortodoxă Română din Iugoslavia;

— desemnarea Prea Sfințitului Părinte Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Vicar patriarhal, ca secretar al Sfântului Sinod și Sinodului permanent;

— aprobarea Regulamentului pentru organizarea și funcționarea sistemului de asistență socială al Bisericii Ortodoxe Române care conține măsuri concrete de îmbunătățire a activităților social-filantropice din unitățile bisericești în ceea ce privește ajutorarea copiilor instituționalizați, a victimelor violenței domestice, a persoanelor vârstnice aflate în dificultate și a familiilor sărace;

Sfântul Sinod a hotărât ca Biserica Ortodoxă Română, prin ierarhi și preoții de parohie, să sprijine inițiativele autorităților de stat și ale instituțiilor neguvernamentale de soluționare a problemei copiilor instituționalizați, prin identificarea familiilor care întrunesc condițiile legale și morale și doresc să se implice în creșterea, îngrijirea și educarea copiilor aflați în dificultate. Această hotărâre a fost cuprinsă și în răspunsul membrilor Sfântului Sinod la scrisoarea de apreciere a Baroanei Ema Nicholson de Winterbourne, raportorul pentru România la Parlamentul European, adresată ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române la data de 19 februarie a.c.

— aprobarea propunerii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor ca Facultatea de Teologie din București să poarte numele patriarhului Justinian Marina;

— au fost aprobate mai multe propuneri privind îmbunătățirea calității învățământului teologic și predării religiei în școlile publice;

Au mai fost discutate aspecte legate de comunitățile ortodoxe românești din jurul granițelor țării și diaspora, participări ale unor membri ai Sfântului Sinod și alți teologi ortodocși români la întâlniri internaționale panortodoxe, intercreștine, ecumenice și interreligioase, alte probleme curente ale vieții bisericești interne și externe.

Adunarea Națională Bisericească, forul central reprezentativ al Bisericii Ortodoxe Române, a analizat și evaluat activitatea bisericească pe plan intern și extern în anul 2000 sub aspect pastoral-misionar, social-caritativ, organizatoric, administrativ, viață monahală, învățământ teologic și religios în școlile de stat, patrimoniu cultural-bisericesc, activitate editorial-tipografică, construirea de noi locașuri de cult, relații cu alte culte, legăturile cu românii din jurul granițelor țării și Diaspora, relații externe bisericești și ecumenice etc.

Prezența și activitatea misionară a Bisericii Ortodoxe Române în societatea românească contemporană au fost apreciate, subliniindu-se în același timp necesitatea intensificării implicării Bisericii Ortodoxe Române alături de autorități și societatea civilă în soluționarea problemelor sociale grave ale țării noastre.

Adunarea Națională Bisericească a apro-

(Continuare în pag. a 7-a)

BIROUL DE PRESĂ ȘI COMUNICAȚII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

La Duminica Ortodoxiei

(Urmare din pag. 1)

zeu și ale bineplăcuților Lui, și ele, prin actul sfințirii lor, transformă casa într-o *„mică biserică"* în care El este mereu prezent și mereu închinat și preamărit.

Urmând tradiției înaintașilor noștri în credință și în simțirea ortodoxă și românească, noi, cei de astăzi, ne străduim să păstrăm ca pe lumina scumpă a ochilor învățătura cea dreaptă și să lucrăm cu *„frică și cu cutremur"* la mântuirea noastră, îmbunătățindu-ne sufletul și inima pe calea Postului pe care îl străbatem acum, a rugăciunii și a faptelor bune.

Dreptmăritori creștini,

Duminica Ortodoxiei, sărbătoarea ortodocșilor din întreaga lume, a celor ce trăiesc în comuniune de credință, de har și de învățătură sfântă cu Hristos Domnul, întărește unitatea dintre noi și toți cei ce mărturisesc aceeași dreaptă credință cu noi.

Așadar, noi trăim prin dreaptă credință comuniunea deplină și unitatea desăvârșită cu întreaga Biserică, ne împărtășim din tezaurul ei doctrinar și ne străduim să trăim iubirea de aproapele în viața noastră particulară și în cea comunitară prin fapta cea bună, ca semn al slujirii noastre față de Dumnezeu și față de semeni.

Cea dintâi și cea mai mare poruncă a Legii Noului Testament este dragostea față de Dumnezeu, iar a doua, tot asemenea celei dintâi, este porunca iubirii față de aproapele: *„Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul"* (Ioan 13, 34).

Dragostea față de aproapele se arată mai ales prin faptele bune, care sunt rod al credinței *„lucrătoare prin iubire"* (Galateni 5, 6). Despre credință ne spune Sfântul Apostol Iacov că este moartă dacă nu este însoțită de fapte bune, și tot el scrie: *„eu îți voi arăta credința mea din faptele mele"* (Iacov 2, 18).

Faptele bune sunt flori nevestejite și roade ale dreptei credințe, ele alcătuiesc comoara noastră cea nefurată din ceruri, și tot ele vor fi martorii credinței noastre în fața Dreptului Judecător în ziua cea de apoi. Sfântul Ioan Gură de Aur le spunea contemporanilor săi, dar și nouă, celor de astăzi: *„creștinul nu va avea nici un folos de credința lui și de darul lui câștigat prin Botez, dacă nu are fapte bune"* (Omilia a XII-a la Epistola către Romani). Și tot el, preamărind milostenia, spune: *„voi care dați milostenie, voi câștigați, și nu cei care primesc... Milostenia are aripi care ne înalță până la tronul ceresc"*, iar Sfântul Ioan Casian din Dobrogea zice: *„Ești creștin cât ești milostiv"*. Ce este oare mai înălțător și mai bineprimit decât a ajuta pe cei care au nevoie, pe cei care sunt în lipsuri și în suferințe?

Astăzi, Biserica noastră strămoșească, în condiții de libertate, este chemată la o susținută activitate pastorală, misionară, culturală și, nu în ultimul rând, filantropică față de toți fiii săi și mai ales față de cei aflați în situații grele sau care au fost loviți de diferite nenorociri: inundații, secetă, și atâtea altele. Biserica este chemată și la o susținută lucrare de asistență socială, de ajutorare a bătrânilor lipsiți de sprijin, a copiilor orfani sau a celor abandonați, a tinerilor dezorientați care și-au pierdut echilibrul vieții, a bolnavilor aflați în spitale, a celor întemnițați sau a altor categorii care au mare nevoie de ocrotirea ei. Să nu uităm nici responsabilitățile Bisericii străbune față de frații noștri de credință, de cuget și de neam, de românii de dincolo de hotarele țării, care au nevoie de ajutorul și sprijinul ei pentru a rămâne în deplină comuniune cu noi, așa cum am fost dintotdeauna.

Iubiți frați în Hristos,

Se împlinesc în acest an 45 de ani de la înființarea Fondului Central Misionar de către Fericitul întru pomenire Patriarhul Justinian Marina, fond înființat tocmai pentru a răspunde nevoilor misionare și filantropice ale Bisericii noastre. An de an dărnicia evlavioșilor creștini ortodocși a crescut cu binecuvântat folos pentru Sfânta noastră Biserică strămoșească.

Din acest fond s-au folosit în fiecare an importante sume pentru ajutorarea parohiilor sărace, pentru repararea și construcția de noi biserici și pentru înzestrarea lor cu pictură, cu obiecte de cult, veșminte și cărți de slujbă. N-au fost uitați nici frații români din afara granițelor țării, cei din Basarabia și Bucovina, precum și viețuitorii români de la Sfântul Munte Athos, care, toți, s-au împărtășit din dărnicia credincioșilor români în urma colectei de la Duminica Ortodoxiei.

Și în acest an ne îndreptăm cu un cuvânt de suflet către toți preoții și credincioșii Sfintei noastre Biserici pentru a organiza, ca și în anii trecuți, colecta pentru Fondul Central Misionar, dovedind ca și până acum *„dragostea către Dumnezeu și către Biserica noastră"* (Romani 12, 8), și îi îndemnăm să contribuie în această zi de prăznuire a Ortodoxiei cu darul lor, fiecare cum îl îndeamnă inima, bineștiind, după cuvântul Apostolului Pavel, că: *„pe cel ce dă cu voie bună pe acela îl iubește Dumnezeu"* (II Corinteni 9, 7).

Având încredințarea că și de data aceasta veți dovedi generozitate și că veți răspunde cu dragoste chemării noastre părintești în această lucrare de binefacere, vă binecuvântăm și rugăm pe Hristos *„Cel milostiv și iubitor de oameni"* să vă răsplătească jertfelnicia și dărnicia, în așa fel încât, având întotdeauna îndestulare în toate, *„să prisosiți spre tot lucrul cel bun"* (II Corinteni 9, 8).

Binecuvântarea Domnului să fie peste voi toți cu al Său har și cu a Sa iubire de oameni, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Atotputernicul Dumnezeu și puterea noastră duhovnicească

De-a lungul veacurilor învățătura de credință dreptmăritoare ne-a arătat limpede că Dumnezeu este Atotputernic, este „Tatăl Atotțiitorul, făcătorul cerului și al pământului". Prin puterea Sa infinită Dumnezeu conservă creatura, o mântuiește și o conduce la desăvârșirea comuniunii cu El.

În ultimele decenii știința a demonstrat cât de supraputernic este Dumnezeu. E bine să dăm câteva exemple în acest sens. De pildă, într-un pahar de apă rece este destulă putere pentru a propulsa un vapor peste Oceanul Atlantic. Apoi omul poartă înăuntrul său o pompă care pompează neîncetat, zi și noapte, timp de o viață, ridicând 280 000 tone de sânge pe an. Și, în sfârșit, dacă ar fi posibil să adunăm un gram de electroni și să declanșăm puterea lor, am putea trage un tren cu încărcătură grea și foarte lung pe o distanță de zeci de kilometri.

Cele mai puternice motoare pe care le făurește omul sunt slabe, dacă le comparăm cu puterea lui Dumnezeu din natură. Pretutindeni natura ne vorbește de această forță dumnezeiască. Dar nu numai în natură a așezat Dumnezeu o putere atât de mare. Nu numai atomii și electronii posedă o așa imensă energie. Omul, coronamentul creației, n-a fost lăsat de Dumnezeu fără putere. Creat după chipul lui Dumnezeu, are capacitatea să stăpânească natura (Fac. 1, 26). În acest veac modern făptura omenească a învățat să exploreze puterea vântului, a mării, a soarelui, a atomului. Omul a atins deja suprafața lunii și face alte călătorii spațiale.

Auzind toate acestea, e bine să ne întrebăm dacă omul are puterea de a se stăpâni pe sine, bineștiind că puterea duhovnicească este mai mare decât cea fizică. De multe ori această stăpânire de sine ne lipsește și mulți zic astăzi: Eu nu pot să-mi controlez mânia; Eu nu pot rezista ispitei; Eu nu pot trăi o viață curată în societatea actuală; Eu nu pot să mă rog; Eu nu pot fi un creștin biruitor.

Oare cum ar putea omul să biruie această insuficiență, această neputință? Nu-i altă cale decât să ne atingem de Acela care-i Atotputernic: Dumnezeu în Persoana lui Hristos, Care a biruit moartea și stă de-a dreapta Tatălui cu putere multă, ca Domn peste toate, precum ne-a zis: „Datu-Mi-s-a toată puterea, în cer și pe pământ" (Mt. 28, 18). Pentru acest motiv în multe biserici ortodoxe Mântuitorul este înfățișat de pictor ca „Pantocrator", adică Atotțiitorul, așezat în partea cea mai de sus a bolții de mijloc, binecuvântând pe credincioși și sfințindu-i.

Citeam undeva că un tată își privea fiul în timp ce acesta încerca în zadar să mute o stâncă. Oricât se căznea, el nu reușea să o clintească. Atunci tatăl l-a întrebat: „Fiule, ești sigur că folosești toată puterea ta?" Băiatul a răspuns: „Da, sunt sigur!" Și tatăl îi zice iarăși: „Dar tu nu mi-ai cerut să te ajut!". Tot astfel și noi adeseori încercăm să scoatem din viețile noastre vreun păcat sau patimă care ne-a înrobit. Încercăm mult, dar zadarnic, fiindcă ne bizuim numai pe forța noastră slabă.

Nu trebuie să uităm că avem un Tată ceresc atotputernic, Care vrea să vină în ajutorul nostru cu nemărginita Sa putere. El așteaptă să-I cerem ajutorul Său supranatural, fiind gata, după expresia Sfântului Apostol Pavel, „să împlinească toată lipsa voastră după bogăția Sa, cu slavă, întru Hristos Iisus" (Filip. 4, 19). Noi suntem slabi și păcătoși, El are putere, slavă și vrednicie. Dacă ne unim cu El, asemenea copilului care se cuibărește în brațele viguroase ale tatălui său, vom simți căldura dumnezeirii Sale, lumina înțelepciunii Sale, vom simți forța Sa circulând prin venele noastre.

Greșeala omenirii de as-

(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. IRINEU POP-BISTRIȚEANUL,
Episcop-vicar

Mănăstirea Iviron

Domnitorii români, în activitatea lor de ajutorare a ortodoxiei din Balcani şi-au înveşnicit amintirea şi în ajutorarea Mânăstirii Iviron de-a lungul întregii sale existenţe.

Tradiţia atonită dă mărturie despre un monah pe nume Ioan, georgian de origine, demnitar de seamă la curtea regelui georgian David, din sec. al X-lea, care şi-a părăsit toate onorurile lumeşti pentru a intra în monahism. Se călugăreşte în Macedonia, apoi trece la o mânăstire din M-tele Olimp — Thesalia, ajungând ulterior în Athos.

Părintele Teodor Bodogae, potrivit documentelor cercetate afirmă că alături de el era şi vărul său, generalul Ioan Tornikios. Potrivit istoricului Sotirios Kadas, acest călugăr Ioan este una şi aceeaşi persoană cu generalul Ioan Tornikios. Alături de acest călugăr Ioan a venit ulterior şi fiul său Euthymios şi nepotul său George, ştiindu-se că o scurtă perioadă aceştia au avut părtăşie de sfatul şi exemplul pilduitor al Sfântului Atanasie Atonitul.

Împăratul Vasile II Bulgaroctonul, cel mai important împărat din dinastia macedoneană, atât datorită victoriilor sale cât şi datorită faptului că a fost totdeauna alături de cei nevoiaşi, silindu-i pe bogaţi să plătească impozitele în locul celor incapabili să o facă, îl cheamă pe generalul Tornikios să-l sprijine în înăbuşirea revoltei conduse de generalul Bardas Skleros. Cu ajutorul său şi a regelui georgian David victoria are loc, motiv pentru care generalul Tornikios s-a întors în Athos cu o importantă sumă de bani, începând să construiască prezenta mânăstire, sau mai precis, să lărgească, să înnoiască clădirile deja existente ale unei lavre a Sfântului Clement.

Se pare că acest călugăr Ioan a rămas la conducerea Sfântului Munte după moartea Sfântului Atanasie Atonitul, el însuşi trecând la cele veşnice în 1015, fiul său fiind cel care a tradus Biblia în limba georgiană.

La actuala configuraţie s-a ajuns cu ajutorul financiar al regelui georgian Vagrate al III-lea.

Potrivit unui decret din 1357, patriarhul Kalistos dădea în grija călugărilor greci această mânăstire, datorită faptului că numărul georgienilor era mai mic decât al grecilor; potrivit aceluiaşi patriarh a rămas în grija călugărilor georgieni, doar biserica Portaitissei.

Patriarhul Chiril II, în 1635, printr-un decret confirmă drepturile Ivironului asupra Mânăstirii Vlatadon din Tesalonic.

Pentru o scurtă perioadă de timp, patriarhul Grigore V, martirizat la începutul războiului de independenţă de la 1821 din Grecia, al cărui trup se află în actuala catedrală a Arhiepiscopiei Atenei, a rezidat în Mânăstirea Iviron.

Biserica mare a mânăstirii este dedicată Adormirii Maicii Domnului. Restaurată în 1513, a fost construită în prima jumătate a secolului al XI-lea de către călugărul georgian George Varasvatzes, care pentru mult timp a fost şi stareţul acestei mânăstiri. Pe lângă această biserică se mai găsesc aici alte 16 capele, între care străluceşte aceea a Portaitissei — celebra icoană făcătoare de minuni, care a venit de la Constantinopol pe mare, până în dreptul Ivironului. Potrivit tradiţiei pe ţărmul acestei mânăstiri a ajuns şi Maica Domnului, atunci când voia să ajungă la Lazăr în Cipru.

Ivironul a suferit sub împăratul Mihail VIII Paleologul, datorită faptului că monahii de aici au refuzat unirea de la Lyon din 1280.

În sec. al XIV-lea, sub împăraţii Andronic Paleologul şi Ioan Cantacuzino, mânăstirii îi sunt garantate proprietăţile şi primeşte numeroase danii, fiind ajutată şi de despotul sârb Ştefan Duşan.

Marelui nostru istoric Nicolae Iorga, acest anahoret al unui cult — istoria românilor, după cum îl caracteriza Pamfil Şeicaru, nu i-au rămas străine nici relaţiile românilor cu Ivironul. Potrivit cercetărilor sale, domnitorul Radu Vodă Mihnea, fiul lui Mihnea Turcitul, a fost încredinţat de către mama sa în 1585 călugărilor iviriţi spre educaţie, deprinzându-se cu limba greacă, de aici fiind trimis la Veneţia şi Padova unde l-a avut ca şi coleg pe patriarhul Chiril Lukaris.

Ajuns domnitor atât al Ţării Româneşti cât şi al Moldovei, nu a uitat niciodată să-i răsplătească pe călugării iviriţi, care i-au purtat atâta grijă, închinând Mânăstirea Sfânta Treime — Radu Vodă din Bucureşti în 1613, apoi Biserica Stelea tot din Bucureşti, precum şi Biserica din Bolintin, Ivironului.

Matei Basarab în 1641 scoate Mânăstirea Dealu, Glavacioc şi Biserica din Bolintin de sub tutela Ivironului.

Neagoe Basarab, soţia sa Doamna Despina, au făcut multe donaţii icoanei Portaitissa, importante sume de bani dăruind Ivironului în 1655 şi Constantin Vodă Basarab, iar Şerban Cantacuzino în 1680 a zugrăvit bisericuţa Portaitissei.

Nicolae Iorga afirmă că în 1513, egumenul Dionisie a clădit turnul bisericii mari al mânăstirii cu bani de la Neagoe Basarab, precum şi faptul că patriarhul Dionisie şi-a lăsat moştenire biblioteca sa Ivironului în 1678.

Ajutând Mânăstirea Iviron şi în general Sfântul Munte, românii au arătat prin faptă dimensiunea universală a ortodoxiei lor, au arătat, după cum spune Nicolae Iorga, că: „Biserica României şi biserica neamului românesc este înainte de toate Biserica Ortodoxă. Că, ortodoxia este la mijloc; de jur împrejur stă însă munca şi suferinţa noastră. Că un popor poate părăsi totdeauna ce i s-a dat, dar niciodată nu se va găsi un popor care să consimtă a părăsi ceea ce şi-a dat el însuşi, suferind şi luptând".

Student masterand,
ŞTEFAN-LUCIAN TOMA

BIBLIOGRAFIE:

1. Preot Dr. Teodor Bodogae, Ajutoarele româneşti din Sfântul Munte Athos, Sibiu, 1940.

2. Sotiris Kadas, Mount Athos, Ekdotike Athenos S.A., Athens, 1994.

3. S.B. Daşkov, Dicţionar de împăraţi bizantini, Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 1999.

4. Nicolae Iorga, Istoria Bisericii Româneşti, vol. 1, Ed. Ministerului Cultelor, Bucureşti, 1928.

5. Idem, Bizanţ după Bizanţ, Ed. Enciclopedică Română, Bucureşti, 1972.

6. Idem, Să părăsim ortodoxia?, Tipografia Societăţii „Neamul Românesc", Vălenii de Munte, 1912.

7. Pamfil Şeicaru, Nicolae Iorga, Ed. Clio, Bucureşti, 1990.

Icoana creştină şi comuniunea ecclesială

Icoana are un caracter eclesial, deoarece ca şi Biserica este întemeiată pe Hristos care este prototipul primar şi apoi, pentru că persoana reprezentată pe ea este numită sfântă tocmai pentru că viaţa consacrată pe care a dus-o vine din şi s-a exprimat în comuniunea de credinţă. De asemenea, icoanele sunt creaţia Bisericii, ele sunt cinstite în Biserică, mă introduc în Biserică, unde, în comuniune euharistică şi doxologică îmi realizez personalitatea integrală.

Deoarece Hristos, prototipul icoanei, este viu, venirea mea spre El este devenirea mea spre chipul meu real. Icoana mă face să fiu viu spiritual, să devin Christopher, icoană vie.

Numai ca icoană vie pot să vin în comuniune cu Hristos cel viu, prototipul. Este important să fiu viu pentru comuniunea mea cu Dumnezeu pentru că „Dumnezeu nu este Dumnezeu al morţilor, ci al viilor" (Luca 20, 38). Aceasta este o cale în care eu asum învierea lui Hristos în pelerinajul meu spiritual: icoana actualizează învierea Domnului în viaţa mea.

Acesta este şi modul în care eu trec de la starea de individual, care nu este divizibil, de la ce nu poate fi acordat, oferit, împărtăşit, spre starea de persoană care este comuniune, participare, deoarece nu individ ce persoana este chipul triunului Dumnezeu.

Noi nu avem un Dumnezeu individual, ci unul personal. Icoana mă implică ontologic în universalitatea comuniunii şi astfel formează în mine omul „catholic", cum se exprimă Ch. Yannaras; „Dieu ne se refère pas à l'individu, car celui-ci brise l'unité humaine et par là se rend opaque à la vérité trinitaire. Il se refère à l'homme 'catholique', à l'hypostase qui prend conscience, dans et par l'Eglise, de sa consubstantialité eucharistique avec tous les hommes."[1] Aceasta înseamnă a fi persoană: a trăi în mod plenar comuniunea cu alţii, având în vedere modelul armoniei supreme a comuniunii depline a persoanelor trinitare. „Je ne me définis pleinement comme homme que dans mon rapport à l'autre homme, à tous les hommes dans la totalité de leur istoire et de leur culture."[2] scrie R. Garaudy.

Contrar lui J.P. Sartre care spunea că „l'enfer, c'est les autres", în consens cu Dostoievsky, Garaudy scrie că iadul este absenţa altora, a apropierii lor, este opacitatea faţă de alţii.[3] Dependenţa mea de alţii este evidentă în necesitatea ei on-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Prof. Dr.
THEODOR DAMIAN

*

O mare personalitate

(Urmare din pag. 1)

prinderi, reforma învăţământului. În acelaşi an, la 4 august, a intrat în vigoare noua Lege a cultelor. În sectorul vieţii bisericeşti, încă din 1947, continuând apoi şi în 1948, au fost „puşi în retragere" aproape 20 de ierarhi, mai ales arhierei vicari, direct de către autorităţile de Stat, fără ca Sfântul Sinod să fie consultat. În 1948 s-a desfiinţat Episcopia Armatei, s-a interzis asistenţa religioasă în toate instituţiile de învăţământ, în armată, în azile sau penitenciare. Prin reforma învăţământului au fost desfiinţate toate Seminariile teologice din vechea Românie, ca şi Academiile teologice din Ardeal şi Banat; au rămas doar trei institute teologice, iar după scurt timp numai două, la Bucureşti şi Sibiu pentru pregătirea personalului bisericesc. Tot în 1947-1948 au fost suprimate publicaţiile bisericeşti (cu excepţia „Telegrafului Român"), iar ce se va tipări în viitor s-a putut face numai după controlul riguros şi avizul Ministerului (mai târziu Departamentul) Cultelor şi al Direcţiei Generale a Presei. S-a interzis activitatea tuturor asociaţiilor religioase pentru mireni, precum şi legăturile cu Bisericile din afara ţării. Activitatea preoţilor se va limita, în viitor, doar la slujirea la altar, dar cu un control permanent din partea autorităţilor de stat prin aşa-numiţii „împuterniciţi" (inspectori) pentru culte, creaţi după modelul sovietic. Tot după 1948 a început un control atent asupra tuturor slujitorilor Bisericii din partea organelor de securitate. În acelaşi an a început şirul nesfârşit de arestări, judecări şi condamnări de slujitori ai Bisericii la ani grei de detenţie, acţiune care a continuat cu multă duritate şi în anii următori, mai ales în 1959, continuând până în 1964 când au fost eliberaţi toţi deţinuţii politici de la noi. Se apreciază că au fost închişi peste 1800 de preoţi ortodocşi, la care se adaugă cei greco-catolici, romano-catolici, pastorii protestanţi şi neoprotestanţi.

Iată în ce condiţii a fost nevoit să activeze patriarhul Justinian timp de 29 de ani. În pofida atâtor dificultăţi, în pofida controlului permanent exercitat asupra Bisericii, patriarhul Justinian a reuşit să conducă cu demnitate Biserica şi mai ales să o ferească de situaţiile nefericite prin care a trecut Biserica ortodoxă rusă în tot decursul regimului comunist sovietic, sau ca cele din Albania şi China, două ţări comuniste în care s-a interzis activitatea tuturor cultelor.

Între realizările patriarhului Justinian trebuie să notăm, în primul rând, noul Statut de organizare al Bisericii Ortodoxe Române care avea la bază tot principiile Statutului Organic şagunian din 1868 şi ale Statutului din 1925; Este adevărat că numărul eparhiilor a fost acum mult redus (5 mitropolii, cu 13 eparhii sufragane, la care se adăugau alte două eparhii pentru „diaspora" din America şi din Europa Occidentală). Treptat, s-au înfiinţat parohii ortodoxe române în diferite oraşe din Europa Occidentală, acolo unde se găseau credincioşi români.

În sectorul vieţii culturale, începând cu anul 1949 au reapărut 8 reviste bisericeşti, deosebit de apreciate, la care se adaugă şi „Telegraful Român" de la Sibiu. Treptat, au început să reapară cărţi de slujbă, Biblia, în două ediţii, Noul Testament, teze de doctorat, lucrări privind arta bisericească, lucrări teologice. Pe lângă cele două Institute teologice, s-au mai redeschis 6 seminarii (Bucureşti, Buzău, Mânăstirea Neamţ, Cluj, Craiova şi Caransebeş). S-au restaurat zeci de biserici-monumente istorice, s-au construit şi biserici noi, mai mult în mediul rural, s-au pictat multe din cele vechi, s-au creat aproximativ o sută de muzee şi colecţii de obiecte bisericeşti, mai ales în incinta unor mânăstiri.

A purtat o grijă statornică preoţilor de mir, ca unul care provenea din rândul lor, asigurându-le salarii de la stat şi din fonduri proprii şi pensii (Casa Bisericii), a creat două cămine pentru preoţi bătrâni (Mânăstirea Dealu) şi preotese văduve şi călugăriţe bătrâne (Mânăstirea Viforâta). Tot aici este cazul să notăm că a reîncadrat la parohii pe toţi preoţii eliberaţi din închisori în 1964 şi chiar mai mult: a angajat la Patriarhie pe câţiva intelectuali de mare prestigiu care se găseau în aceeaşi situaţie. A respins propunerile făcute de organele de Stat de a accepta demolarea unor biserici din Bucureşti. În 1955 a reuşit să facă prima canonizare de sfinţi români, act de mare importanţă, invitând la festivităţi şi reprezentanţi ai altor Biserici ortodoxe surori.

A întreţinut legături permanente cu alte Biserici ortodoxe (rusă, bulgară, sârbă, greacă, Patriarhiile de Constantinopol, Alexandria, Antiohia şi Ierusalim), cu Bisericile vechi orientale (armeană, coptă, etiopiană şi „siriană" din Malabar - India), prin vizitele pe care le-a făcut el însuşi acestor Biserici sau prin vizitele reprezentanţilor acestora la noi. A iniţiat şi multe legături cu Biserica romano-catolică, prin vizitele pe care le-a făcut el însuşi în Austria, Germania şi Belgia şi prin vizitele cârmuitorilor Bisericii catolice din acele ţări, la noi (o delegaţie a Bisericii noastre, condusă de episcopul de atunci *Antonie Plămădeală* a făcut o vizită la Vatican în 1971). Se poate spune pe drept cuvânt, că patriarhul Justinian a pregătit drumul pentru noile relaţii pe care le avem acum cu Biserica romano-catolică şi care au culminat cu vizita papei Ioan Paul II în România în 1999. După 1961, Biserica Ortodoxă Română şi-a putut relua activitatea în Consiliul Mondial al Bisericilor cu ocazia celei de-a treia adunări generale care a avut loc atunci la New Delhi. De atunci, încoace, deci de 40 de ani, Biserica Ortodoxă Română îşi va avea reprezentanţii ei în Comitetul Central al acestei Mişcări, îşi trimite reprezentanţi la toate Adunările generale (de regulă odată la şapte ani) etc. Tot sub patriarhul Justinian s-au reluat legăturile cu Biserica anglicană, cu o serie de Biserici protestante locale şi altele.

Aşadar, patriarhul Justinian rămâne în istoria Bisericii noastre ca o mare personalitate - lucru recunoscut şi de reprezentanţii şi istoricii altor Biserici - ca un ierarh „providenţial", care a ştiut să conducă destinele Bisericii ortododoxe româneşti în cea mai dramatică perioadă din istoria neamului nostru. A trecut la cele veşnice la 26 martie 1977, fiind aşezat spre veşnică odihnă în biserica „Radu Vodă" din Bucureşti, în mormântul pe care şi-l pregătise din timp el însuşi. Veşnică să-i fie pomenirea!

Atotputernicul Dumnezeu

(Urmare din pag. a 3-a)

tăzi este că ea caută putere acolo unde nu este, în lucrurile amăgitoare ale lumii, în idolii veacului. Una din fabulele lui Esop ne povesteşte despre un leu care s-a încumetat cu nesăbuinţă să atace un bivol sălbatic. Atunci leul l-a rugat pe un prieten al său, pe delfin, să-l ajute. Imediat delfinul a sărit în ajutorul acestuia. Dar îndată ce s-a aflat afară din apă, delfinul era neajutorat, întocmai cum poate fi un peşte. Strigătele lui jalnice se adăugau la necazul prietenului său. Morala fabulei este aceasta: „Când ai nevoie de ajutor, să fii sigur că îl ceri cuiva care nu numai că vrea, dar şi poate să ţi-l dea".

Dumnezeu în Care credem noi nu numai voieşte, ci şi poate. Despre această putere ne vorbeşte Scriptura: „Dumnezeul nostru, căruia îi slujim, poate să ne scape" (Dan. 3, 17). „Dumnezeu poate să înmulţească tot harul la voi... ca să prisosiţi în lucrul cel bun" (II Cor. 9, 8). „Dumnezeu poate să facă, prin puterea cea lucrătoare în noi, cu mult mai presus decât toate câte cerem sau pricepem noi" (Efes. 3, 20). „Dumnezeu şi celor ce se ispitesc poate să le ajute" (Evr. 2, 18).

Înălţat la Tatăl ceresc, Mântuitorul, prin Duhul Sfânt, este cu noi în orice vreme şi pretutindeni. E cu noi, cum e respiraţia plămânilor sau bătaia inimii: când ne rugăm şi când primim Sfintele Taine, când suntem ispitiţi şi când muncim. Dacă avem această tărie, totul este minunat şi confortabil. De aceea şi Avva Amona îndeamnă: „Îmbrăţişaţi dumnezeiasca putere, ca să petreceţi toţi anii voştri în libertate duhovnicească şi să lucraţi uşor poruncile lui Dumnezeu".

Rămânând mereu în prezenţa atotputernică şi regeneratoare a lui Dumnezeu, deasupra vijelioaselor furtuni, soarele va străluci de-a pururi în privirile noastre şi, sub valurile tumultoase şi devastatoare, în sufletul nostru va domni seninătatea. E un sentiment de încredere şi siguranţă pe care-l nutreşte credincioşul ataşat de Dulcele Iisus, a Cărui putere descoperind-o în viaţa sa exclamă: „Pot totul în Hristos, Cel ce mă îmbracă cu putere" (Filip. 4, 13).

Crucea şi Cartea

„În „Rotonda Plopilor Aprinşi" a sufletului meu, Î.P.S. Sa Bartolomeu al Clujului îşi găseşte un loc aparte. Viaţa îndelung binecuvântată de Dumnezeu a acestui înalt reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române, începută în deceniul al treilea din veacul recent încheiat, acoperă evenimente numeroase şi importante din istoria Ţării şi Neamului. La vârsta noastră, ne permitem să fim uşor nostalgici, aducându-ne aminte de vremea studenţiei noastre.

Eram în Clujul românesc, după vremelnica ocupaţie hotărâtă printr-un „dictat" a unei istorii în delir. Pe studentul Valeriu Anania, de la medicină, l-am cunoscut încă din 1948, la Sibiu, în ţinută de monah, cu o figură majestuoasă, aureolată premonitoriu de curăţenia şi sfinţenia vieţii sale viitoare. L-am întâlnit şi în casa Profesorului Papilian, decanul Facultăţii de Medicină, unde venea adesea. M-am apropiat mai mult de studentul de atunci, în vâltoarea evenimentelor istorice, care după război n-au fost puţine. În Clujul în care am revenit, la mai bine de un an după încheierea armistiţiului, nu eram cei mai aşteptaţi. Dimpotrivă, populaţia maghiară majoritară în Cluj ne-a fost ostilă. La fel şi administraţia instalată. Evenimentele ce au urmat au demonstrat această stare de spirit. În pofida rezistenţei crâncene a maghiarilor care sperau că Ardealul va reintra pe cale diplomatică în posesia Ungariei (perioada Conferinţei de la Paris), noi, studenţii am înfruntat cu demnitate şi curaj această stare de lucruri, precum şi manevrele mârşave ale unor elemente străine de neam şi ţară, de tradiţiile româneşti. Toţi tinerii eram dornici de studiu, să începem normal învăţământul fără a ne antrena într-un eventual conflict. Pentru a ne apăra drepturile noastre de cetăţeni studioşi ai Universităţii Regele Ferdinand I, am fost nevoiţi, provocaţi fiind, să ieşim în stradă deoarece nu aveam condiţii de trai decente, cămine, masă, casă, laboratoare, condiţii de studiu, biblioteci etc., acestea fiind încă în administraţia vechilor autorităţi.

Studenţimea română, greu încercată după anii de refugiu, era sensibilă la marile evenimente din istoria naţională. Astfel, la 24 ianuarie 1946, au fost primele manifestaţii în Clujul încă paşnic. Nouă ni s-au alăturat şi cadrele didactice universitare. Pentru a remedia situaţia, studentul de anul II medicină, Valeriu Anania, preşedinte de an, ales majoritar, se ocupa de strângerea unor fonduri pentru studenţii săraci, organizând şi formarea unor orchestre, trupe de teatru studenţesc, dând spectacole. Alături de „Părintele" a fost în această acţiune şi preşedintele „Centrului Studenţesc Petru Maior", studentul din anul şase Marcel Bănică. În ciuda acestor eforturi, situaţia lui s-a ameliorat şi, câteva luni mai târziu, oraşul devine un „câmp de luptă" între studenţimea clujeană şi muncitorii unguri organizaţi în echipe de şoc de la C.F.R. şi fabrica „Dermata". Acţiunea agresivă a muncitorilor a pornit cu un asediu la căminul „Avram Iancu", şi s-a extins în toate celelalte cămine studenţeşti. Tânărul student, „Părintele Anania", care preluase ca „interimar" conducerea Centrului Studenţesc Clujean, a avut un rol hotărâtor, esenţial, în aplanarea acestui conflict, care s-a soldat cu exmatriculări de studenţi, arestări, condamnări şi ani mulţi de închisoare la Piteşti, lagăre şi canal, temniţele din Gherla, Aiud, Jilava etc.

După aceste evenimente tragice, a fost declarată grevă generală, cu închiderea cursurilor universitare.

Calvarul tânărului student Valeriu Anania se aseamănă întru câtva cu supliciul la care au fost supuşi primii creştini. Arestat în Cluj, a fost transportat în lanţuri pe jos, din post în post, până la Sf. Mânăstire Topliţa. Între timp, şi-a finalizat studiile teologice, luându-şi licenţa şi funcţionând la Patriarhie ca bibliotecar şi asistent universitar la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

Mai face ani de puşcărie la Aiud, eliberându-se în 1964. Aici îl va întâlni pe chestorul poliţiei din Cluj — Gheorghe Crăciun, colonel, directorul închisorii, cel care cu ani în urmă arestase foarte mulţi studenţi români.

Iată, că, acum, studentul de altă dată, aflat în fruntea colegilor grevişti, împlineşte vârsta de 80 de ani. Vârsta patriarhilor biblici. Acest moment aniversar îl găseşte în scaunul Arhiepiscopal al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, care i-a fost încredinţat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în anul 1993.

Î.P.S. Bartolomeu Anania îşi dedică viaţa păstrării enoriaşilor dreptcredincioşi dar şi provocării turmelor de cuvinte ale Limbii celei româneşti între care se nevoieşte de peste 20 de ani să transpună înţelepciunea vie — când dulce ca mierea şi laptele, când acră ca agurida şi aspră ca lumina fulgerului, pe care Septuaginta o revarsă asupra credincioşilor şi a cunoscătorilor de texte sacre, înţelepciunea dumnezeiască a Bibliei. Această mare OPERĂ a Î.P.S. Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul şi Poetul ca doi slujitori ai Cuvântului şi ai Crucii, deopotrivă şi laolaltă — este adevărată minune a transformării minţii şi sufletului nostru, plumbuite şi cenuşii de atâta beznă şi disperare, din Tribulaţiile zilnice în aurul cel vechi şi bun al învăţăturii celei eterne.

Dr. GHEORGHE TELEA

Un sfeşnic pentru biserica ortodoxă din Sălişte

Căutând prin colecţia de manuscrise a Bibliotecii Brukenthal, am găsit, într-un dulap rezervat *Arhivei* pe 1919, două scrisori — adrese oficiale, mai degrabă — ce ne-au stârnit curiozitatea, cu certitudine încă nepublicate. Prima dintre ele este scrisă în limba germană, fiind adresată de către Dr. Michael Csaki, custodele Muzeului Brukenthal, Consiliului Dirigent, mai precis Resortului Cultelor şi al Instrucţiunii Publice *(An das hohe Ministerium für Kultus u. Unterricht)*.

După cum bine se ştie, Consiliul Dirigent, cu sediul la Sibiu, a avut rolul unui adevărat Guvern Provizoriu al Transilvaniei până la oficializarea Unirii cu Patria-Mumă. Şeful Resortului Cultelor şi al Instrucţiunii Publice — adică ministrul de resort — a fost Dr. Ioan Lupaş. Pentru că aşa se semna el pe actele oficiale din acel timp, nu-i adăugăm nici unul din titlurile teologice şi academice pe care le-a obţinut pe parcursul întregii sale vieţi.

Revenind la acea primă adresă, din ea aflăm că, „de mai mulţi ani", Muzeul Brukenthal păstra în custodie un sfeşnic, donat de o persoană necunoscută, prin intermediul unor soldaţi „ruso-polonezi". Când li s-a comunicat soldaţilor că respectivul obiect nu poate fi de muzeu, ţinut într-un depozit ce prin natura lui este ferit de ochii lumii, aceştia au răspuns că n-au făcut altceva decât să-şi îndeplinească misiunea şi nimic mai mult. Conducerea muzeului, intrată astfel în custodia — nu în posesia — sfeşnicului, şi-a păstrat intenţia de a-i găsi, când se va ivi momentul, adevărata întrebuinţare.

Sfeşnicul este confecţionat — afirmă, în continuare, scrisoarea-adresă — din porţelan şi alarmă, având lăcaşe pentru 3 lumânări mari, pentru 18 lumânări mijlocii şi pentru 12 lumânări mici. În felul său, el este un obiect de paradă *(Prunkstück)* pentru o biserică reprezentativă. „Intenţia noastră" — spune custodele Muzeului Brukenthal — este de a oferi sfeşnicul unei Biserici Ortodoxe care nu are un asemenea obiect. „Supunem spre aprobare Ministerului oferta noastră, ofertă ce presupune şi desemnarea (nominalizarea) *unei Biserici Ortodoxe din Transilvania* [s.n. — C.I.]

În adresa de răspuns către Curatoriul Muzeului Brukenthal, din 4 noiembrie 1919 — adresă ce este, în acelaşi timp, cea de-a doua scrisoare de care ne ocupăm —, Şeful Resortului (Ministrul), Dr. Ioan Lupaş arată că „Luând act de cuprinsul adresei D-Voastre, din 30 Oct. a.c. Nr. 286, cu onoare vă încunoştiinţăm, că sfeşnicul cu 33 lumânări, despre care ne-aţi comunicat ... am decis a-l da în folosinţă uneia dintre bisericile ortodoxe-române din Sălişte./ Veţi binevoi deci a preda sfeşnicul acesta reprezentantului parohiei ortodoxe române din Sălişte:" [după care se continuă, scris de mână] *parohului Dr. Dumitru Borcia.* Urmează, un rând sub altul: „Şeful resortului/ Dr. Ioan Lupaş/ secr[etar] general/", ultimele două rânduri fiind, de fapt, semnătura ologrefă a ilustrului sălişteanu.

Sub întregul text, aproximativ la mijlocul acelei pagini, întâlnim ştampila rotundă cu legenda „Consiliului Dirigent * Resortul Cultelor şi Instrucţiunii Publice * România", iar sub ea, însemnarea lui Csaki, în germană, „sfeşnicul a fost preluat în 15 XI 1919/ Semnează pentru aceasta Dr. Dumitru Borcia".

Dr. CONSTANTIN ITTU

Un mare Patriarh al neamului — Justinian Marina

(Urmare din pag. 1)

decesul soţiei sale Lucreţia. Dar Dumnezeu rânduieşte celor ce-l iubesc pe el toate cele spre folos şi spre mântuire.

În martie 1945 a fost ales vicar-administrativ la Mitropolia din Iaşi, pentru ca peste câteva luni la propunerea mitropolitului cărturar Irineu Mihălcescu să fie ridicat la treapta de arhiereu cu titlul de *„Vasluianul"*. La 11 august 1945 a fost tuns în monahism la Mânăstirea Cetăţuia de lângă Iaşi, primind numele de Justinian, iar a doua zi, 12 august a fost hirotonit întru arhiereu în Catedrala Mitropolitană din Iaşi.

S-a remarcat printr-o susţinută activitate filantropică, mai ales că erau anii grei de după încheierea celui de-al doilea război mondial, iar ţara, în general, şi Moldova în special, trecea prin situaţii dramatice. A ajutat orfanii, văduvele de război, oamenii fără de adăpost, aşa încât s-a făcut *„un adevărat părinte al săracilor"*, cum îl numea un contemporan al său.

În urma retragerii mitropolitului Irineu, din motive de sănătate, a fost numit de către Patriarhul Nicodim ca locţiitor de mitropolit tânărul arhiereu vicar Justinian Vasluianul.

La 19 noiembrie 1947, a fost ales de către Colegiul Electoral Bisericesc ca mitropolit al Moldovei şi Sucevei, fiind înscăunat la 28 decembrie acelaşi an în Catedrala din Iaşi.

Dar la numai două luni, în 27 februarie 1948, octogenarul patriarh Nicodim trece la cele veşnice, astfel că mitropolitul Justinian Marina devine locţiitor de patriarh.

La 24 mai 1948, marele Colegiu Electoral Bisericesc l-a ales pe mitropolitul Justinian în scaunul vacant de arhiepiscop al Bucureştilor, mitropolit al Ungro-Vlahiei şi Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind instalat la 6 iunie 1948.

A devenit astfel cel de al treilea patriarh al României, după patriarhii Miron şi Nicodim şi a căutat în acele vremuri tulburi, când regimul totalitar comunist instalat la conducerea ţării căuta cu tot dinadinsul să împileze Biserica şi activitatea ei, să o scoată în afara societăţii, a căutat deci cele mai bune soluţii pentru ca Biserica, clerul şi credincioşii ei să-şi poată desfăşura activitatea potrivit tradiţiei ei milenare, canoanelor şi normelor stabilite de sfinţii părinţi.

Într-o epocă de cruntă teroare, când *„ciuma roşie"* ajunsese la apogeu în fosta Uniune Sovietică, când în toate ţările aşa-zise de *„democraţie populară"* mii de biserici erau închise, altele dărâmate, mii de preoţi, călugări, ierarhi şi credincioşi erau arestaţi şi maltrataţi, patriarhul Justinian, prin tenacitatea şi robusteţea sufletească a reuşit să facă în aşa fel încât să găsească un „modus vivendi" dintre Biserică şi noul stat comunist, în care Biserica, e drept cu multe privaţiuni, să-şi poată face datoria.

Aşa se face că în ţara noastră prin strădania Patriarhului Justinian, şi a altor ierarhi legaţi de Biserica neamului lor, n-a fost închisă nici o biserică, decât cele existente în instituţii de stat, capele militare, capele din spitale sau din penitenciare etc., unde educaţia ateistă devenise obligatorie iar activitatea Bisericii fusese interzisă.

Dintre marile realizări ale patriarhului Iustinian, amintim doar câteva:

În octombrie 1948, în primul an de activitate ca Patriarh al României a fost săvârşit actul de Reîntregire a Bisericii Româneşti din Transilvania, reparându-se pentru totdeauna samavolnicul act din 1698—1701, când o parte a românilor transilvăneni au fost rupţi de la sânul Bisericii Mame.

În acelaşi an, vrednicul de amintire patriarhul Justinian a trecut la o nouă organizare şi legislaţie bisericească, care a corespuns pe deplin cu învăţăturile dogmatice şi canonice ale Bisericii Ortodoxe în general şi ale Bisericii Ortodoxe Române în special.

Sub atenta sa îndrumare a fost întocmit Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, statut rămas în vigoare până astăzi, şi care a avut la bază Statutul şagunian.

Acest statut, precum şi celelalte statute privitoare la învăţământul teologic, la viaţa monahală etc., au fost semnate şi aprobate la insistenţele patriarhului Justinian şi de către Conducerea statului de atunci, în aşa fel încât atunci când organele statului totalitarist din acea vreme voiau să ia unele măsuri împotriva Bisericii, patriarhul le arăta întotdeauna Statutele arătându-le faptul că şi ei — adică Puterea — le-au semnat.

A acordat o grijă deosebită învăţământului teologic, care a revenit sub directa îndrumare a Bisericii. Într-o epocă în care în U.R.S.S. erau doar două Academii teologice şi două seminare, iar în alte ţări comuniste învăţământul teologic era aproape inexistent, Biserica noastră avea două Institute Teologice, recunoscute prin prestigiul profesorilor săi, şi şase seminarii teologice.

Mii de preoţi au absolvit cursurile seminariilor şi ale celor două institute, aproape toţi dintre ei ca bursieri ai Bisericii care într-o vreme atât de cruntă a avut grijă deosebită, pentru formarea slujitorilor săi.

O grijă deosebită a fost arătată monumentelor istorice bisericeşti care au fost în întregime restaurate, apoi tot sub îndrumarea directă a patriarhului Justinian au fost restaurate sute de mânăstiri şi biserici de pe tot cuprinsul Patriarhiei Române. În timpul păstoririi sale, s-au zidit din nou aproape o sută de biserici în toată ţara.

Nu putem uita apoi grija patriarhului Justinian pentru preoţimea Bisericii noastre, grijă concretizată prin strădania sa de a-i crea acesteia condiţii satisfăcătoare de viaţă, prin înfiinţarea Casei de Pensii şi ajutorare a clerului, prin înfiinţarea de case de odihnă pentru clerici şi familiile acestora, precum şi pentru clericii şi călugării pensionari şi bolnavi.

Literatura teologică şi presa bisericească, cu toate obstrucţiile defunctului regim, a cunoscut o adevărată renaştere. S-au publicat numeroase cărţi de teologie, manuale didactice, studii de specialitate, cărţi de cult iar două dintre cele opt reviste teologice din vremea patriarhului Justinian şi anume „Ortodoxia" şi „Studii Teologice" au apărut la iniţiativa lui.

Numeroşi tineri teologi au fost trimişi la studii de specializare în alte ţări prin grija patriarhului Justinian care s-a preocupat îndeaproape de formarea viitoarelor cadre ale Bisericii. Din rândul lor s-au recrutat mulţi ierarhi şi profesori de teologie care fac cinste astăzi Bisericii noastre.

O realizare deosebită a patriarhului Justinian a fost cu siguranţă canonizarea solemnă a unor sfinţi de neam român şi generalizarea cultului unor sfinţi ale căror moaşte se găsesc în ţara noastră, actul acesta din 1955 constituindu-se ca act de adâncă pietate ortodoxă ce a sporit prestigiul Bisericii noastre în ţară şi peste hotarele ei.

Să amintim apoi şi noile relaţii în duh de credinţă şi dragoste dintre cultele din ţara noastră: *„ecumenismul local"*, promovat tot la iniţiativa patriarhului Justinian, precum şi amplificarea şi diversificarea relaţiilor frăţeşti dintre Biserica Ortodoxă Română şi alte biserici creştine din lumea întreagă.

Din toate cele arătate până acum, reiese clar că patriarhul Justinian Marina, în cei peste cincizeci de ani de slujire a Bisericii strămoşeşti ca preot, arhiereu, şi ca patriarh, a dat dovadă permanent de râvnă cu adevărat apostolică în slujirea lui Dumnezeu şi a Bisericii sale. Personalitatea sa a dominat şi domină încă întreaga viaţă a Bisericii noastre, iar numele său s-a înscris pentru totdeauna în lungul şir al *„dascălilor de cuget şi simţire românească"* şi va fi pomenit cu pioşenie de generaţiile de azi şi cele viitoare ale slujitorilor Bisericii Ortodoxe Române.

De la înălţimea celor 100 de ani de la naştere chipul patriarhului neamului Justinian Marina apare majestuos, impunător, călăuzind Biserica şi pe credincioşii ei în chip nevăzut spre cărările Împărăţiei lui Dumnezeu.

— Pomenirea lui în neam şi în neam!

Cei curaţi cu inima

(Gânduri la începutul Postului Paştilor)

Este îndeobşte ştiut, că ochiul, organ al vederii, este luminătorul trupului. „Dacă ochiul tău va fi curat - a spus Mântuitorul - tot trupul tău va fi luminat; iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat“ (Matei 6, 22-23). Atâta vreme cât sunt sănătoşi, ochii sensibili luminează trupul. Tot aşa inima omului, organ de vedere al sufletului, vede şi simte cele ce sunt ale lui Dumnezeu, atâta vreme cât este curată. Inima desemnează lăuntrul omenesc, fiinţa internă a omului, în totalitatea ei şi chiar omul însuşi (Grigorie T. Marcu, Antropologia paulină, Sibiu, 1941, p. 39). Prin darul său inteligibil, inima sănătoasă, neviciată de păcate, este în stare să deosebească gândurile cele bune din propria conştiinţă - originea lor fiind de la Dumnezeu - faţă de cele rele, trimise de la cei răi, de către demoni. Inima dreaptă, apreciată ca identică fiind cu conştiinţa dreaptă sau cugetul drept, îl desemnează pe omul drept. O astfel de inimă este în stare să aprecieze valoarea bunurilor netrecătoare ale vieţii veşnice şi se doreşte să le dobândească. „Aceasta este viaţa cea veşnică, să te cunoască pe tine, singurul, adevăratul Dumnezeu, şi pe Iisus Hristos, pe care l-ai trimis“ (Ioan 17, 3). În schimb, inima bolnavă, nedreaptă, nu are nici o înţelegere pentru bunurile netrecătoare, a căror valoare nu o poate sesiza, şi nici nu se doreşte a le dobândi, pierdută fiind pentru viaţa veşnică.

Cartea psalmilor ne oferă bogate mărturii aduse în sprijinul inimii curate. Propunându-şi să ne arate, cum putem să ne apropiem de Domnul, ne zice: „Cel ce umblă fără prihană în calea vieţii, face fapte bune şi din inima lui grăieşte adevărul“ (Psalm 15, 2). Şi iarăşi: „Cel ce are mâinile nevinovate şi inima curată . . . acela este din neamul celor ce umblă după Domnul, al celor ce caută faţa ta, o, Dumnezeule . . .!“ (Psalm 24, 4 şi 6).

În îndemnurile susţinute, pentru cei ce se năzuiesc pe scara înnoirii morale, Sf. Ioan Scărarul a recurs mereu la îndrumările oferite de Psaltire. Cei iubitori de isichie (adică de linişte sufletească), veghind fără dormitare la poarta inimii, grăiesc cu încredere, ca şi psalmistul (56, 10): „Gata este inima mea, Dumnezeule!“ (Scara raiului, trad. de mitropolit N. Corneanu, ed. a II-a, Timişoara, 1997, p. 474). Cei ce îşi cârmuiesc viaţa pe calea cea sfântă cu pricepere, după conştiinţă, potrivit voinţei lui Dumnezeu, pot grăi împreună cu psalmistul (49, 4): „Gura mea va rosti lucruri înţelepte, căci socotinţele inimii mele sunt pline de pătrundere“ (Sf. Ioan Scărarul, Scara, p. 485-486).

În predica sa de pe munte, Domnul Hristos a clasat curăţia inimii ca a şasea cale care duce la fericire, prin sentinţa: „Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu“ (Matei 5, 8). Oamenii cu viaţă sfântă, deci fără vicleşug, fără păcat, văd pe Dumnezeu, chiar şi în această viaţă, pentru că au inima curată.

Recomandând curăţenia inimii şi sublimitatea vieţii morale, Domnul Hristos a oferit celor ce l-au ascultat pe el, exemplul desăvârşit al vieţii sale. Fără sforţare a atins El înălţimi, greu de atins de către ascultătorii săi şi cu atât mai mult de a se menţine la astfel de înălţimi ale vieţii morale. „Cine dintre voi poate să mă dovedească de păcat?“ (Ioan 8, 46), le-a zis Iisus fariseilor care l-au interpelat în templu. Despre curăţia inimii lui Iisus avea să aducă mărturii Sf. Ap. Pavel, prin cuvintele: „Pe El, care n-a cunoscut păcatul, pentru noi l-a făcut păcat, ca să dobândim întru El dreptatea lui Dumnezeu“ (II Cor. 5, 21). Acelaşi Apostol le grăia în scris Iudeilor despre Iisus, ca „arhiereu ispitit întru toate, după asemănarea noastră, afară de păcat“ (Evrei 4, 15). Cu o iubire - greu de înţeles - s-a rugat Iisus pe cruce, pentru cei ce l-au dat pe El suferinţei fără margini şi morţii. Aşa după cum râurile şi fluviile pline de nămol ale pământului nu sunt în stare să tulbure oglinda limpede a mărilor şi oceanelor, tot astfel răutatea oamenilor n-a fost în stare să-i tulbure curăţia inimii şi liniştea sufletului divin al lui Iisus (Huonder A., La picioarele Mântuitorului, vol. II, trad. de I. Moşoiu, Sibiu, 1937, p. 197).

Dintre cei 12 Apostoli ai lui Iisus, prin duioşie, blândeţe şi curăţia inimii şi prin nobleţea sufletului său, se detaşează Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan. Acesta este „ucenicul pe care-l iubea Iisus, acela care la Cina cea de taină s-a rezimat de pieptul lui (Iisus) şi l-a întrebat: Doamne, cine este cel ce te va vinde?“ (Ioan 21, 20).

Răstignit pe cruce fiind, a văzut Iisus pe maica sa şi ucenicul pe care îl iubea, stând alături. A zis atunci Iisus maicii sale: „Femeie, iată fiul tău. Apoi a zis ucenicului: Iată mama ta. Şi din ceasul acela, ucenicul a luat-o în casa sa“ (Ioan 19, 26-27).

Prin curăţia inimii sale, proorocul Isaia, evanghelistul T.V., s-a învrednicit ca în viaţa pământească să-l vadă pe Domnul Dumnezeu, stând pe tron înalt. Serafimii, câte şase aripi având, stăteau înaintea lui şi zburând, exclamau: „Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot, plin este tot pământul de mărirea lui!“ (Isaia 6, 1-3).

Sf. Arhidiacon Ştefan, acuzat de sinedriu a fi călcător de lege, s-a apărat printr-o cuvântare, plin fiind de Duhul Sfânt. Neînfricat în faţa morţii şi cu inima curată, „căutând la cer, a văzut mărirea lui Dumnezeu şi pe Iisus stând de-a-dreapta lui Dumnezeu.“ Înainte de obştescul sfârşit, asemeni Mântuitorului, s-a rugat pentru cei ce l-au bătut pe el cu pietre, zicând: „Doamne, nu le ţine în seamă acest păcat!“ (Fapte 7, 55 şi 60).

Pe drumul spre Damasc, Saul din Tars, prigonitor al creştinilor, a fost învăluit de o lumină şi a auzit glasul care i-a zis: Saule, Saule, de ce mă prigoneşti? Cu inimă de asupritor al creştinilor, n-a fost vrednic a vedea faţa lui Iisus, care i-a grăit. Mai mult decât aceasta, timp de trei zile, Saul a fost fără vedere. Convertit la creştinism, ca Apostolul Pavel, a dus numele lui Iisus înaintea păgânilor. Umplut fiind de Duhul Sfânt, în plină activitate misionară, le scrie Corintenilor despre răpirea sa până la al treilea cer. „Răpit fiind în rai, a auzit cuvinte de nespus, pe care nu-i este iertat omului să le rostească“ (II Cor. 12, 4).

Sf. Ioan Scărarul a atras atenţia asupra celor care din gânduri de mândrie, şi-au atribuit pretinsa curăţie a inimii sârguinţei şi osârdiei lor proprii. Aceştia n-au cugetat la cele spuse de Ap. Pavel, care a zis: „Ce lucru ai pe care să nu-l fi primit“ (I Cor. 4, 7), fie de la Dumnezeu, fie din ajutorul şi rugăciunea altora? (Sf. Ioan Scărarul, op. cit., p. 320).

Pentru păcatul săvârşit asupra lui Urie, cu implicaţiile sale, regele David a fost mustrat de Domnul, prin proorocul Natan. David a plâns pentru fărădelegea sa, prin psalmul 50, de pocăinţă: „Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila ta . . .“ şi - mai cu osebire - i-a cerut Domnului: „inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele . . .“. Nu prin puterile sale proprii aşteaptă David reînnoirea sa morală, ci prin darul lui Dumnezeu şi prin mulţimea îndurărilor lui.

Istoria Bisericii ne arată biruinţa nevinovăţiei inimilor curate ale miilor de sfinţi, în faţa duşmanilor credinţei creştine. Până în sfârşit, vrăjmaşii Bisericii au trebuit să-şi recunoască neputinţa, prin exclamarea: Ai învins, în sfârşit, Galileene!

Apa de izvor îşi păstrează limpezimea câtă vreme alunecă pe albia curată de piatră, dar se tulbură, de îndată ce iese din albie şi se scurge prin mărăciniş. Tot aşa, sufletul omului se bucură de inima curată, cât timp sunt împlinite poruncile morale. Se tulbură însă inima omului, dacă sunt încălcate poruncile lui Dumnezeu şi se întunecă sufletul, prin săvârşirea de păcate.

Un împărat a descins din palatul său, să vadă în ce condiţii vieţuiesc supuşii săi. Ajuns în faţa unei case arătoase, a unuia dintre ei, a pornit să intre spre a o vizita. Din pragul casei, a privit spre interiorul ei, şi şi-a dat seama de starea de necurăţenie care contrasta cu exteriorul. În astfel de condiţii, împăratul a renunţat să intre într-însa. Tot aşa, nici Dumnezeu nu va intra în casa sufletului nostru, dacă o va găsi în stare necuviincioasă şi cu inima întunecată.

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASA

Despre originea lui Eminescu

(Urmare din pag. a 3-a)

acestea se mai adăuga faptul că Vasile Iminovici, primul atestat documentar în Călineşti, în 1804, era şi „dascăl“ (cântăreţ bisericesc), calificare pe care o putea obţine relativ uşor în Blaj, unde exista o „şcoală de obşte“, în care se învăţa scrisul, cititul şi cântările bisericeşti. Aşadar, ipoteza emigrării unor Iminoviceşti din Blaj în Bucovina avea destul de multe puncte de susţinere, mai ales că Iminoviceştii din Blaj sunt menţionaţi documentar cu peste o jumătate de secol înaintea celor din Bucovina.

De această ipoteză se lega însă, imediat o altă întrebare. Poate fi considerat Blajul „vatra originară“ a Iminoviceştilor, deci locul unde aceştia să fi vieţuit de mult timp şi unde să li se fi format „ciudatul“ lor nume?

Răspunsul este negativ. Din „sat unguresc şi calvinesc“, Blajul devine localitate românească numai după 1738, când episcopul unit Inochenţiu Micu îşi aşează reşedinţa aci şi cheamă în el „români de pretutindenea“. Iminoviceştii nu-s menţionaţi în urbariul Blajului din 1726, ci numai în cel din 1747. În acest urbariu, primul Iminovici menţionat, pe nume Iovul, este trecut între „taxalişti“, adică între noii veniţi, care plăteau o taxă pentru lotul de pământ pe care se aşezau. În fine nici Blajul - şi în general Transilvania, nu pot explica geneza numelui „Eminovici“, pentru că aci n-a existat stăpânire turcească cu influenţă în limbă, iar cancelaria a fost latină, nu slavă. Urmează deci că Iminoviceştii nu sunt de baştină din Blaj, ci au venit aci din altă parte şi numai pe la începutul sec. al XVIII-lea. Dar de unde au venit Iminoviceştii în Blaj?

D-l Ion Roşu în „Legendă şi adevăr în biografia lui Eminescu“, în 1989 susţine că Iminoviceştii au venit în Blaj din Banat, bazându-se pe atestări documentare şi pe deducţii logice mânuite cu onestitate, pe care le prezentăm în continuare.

În 1771, un legător de cărţi din Blaj, într-o însemnare manuscrisă de pe un penticostar, îşi menţiona numele sub forma „Vasile Iminovici Raţi“. Ungurescul „racz“ înseamnă „sârb“, deci acest „Iminovici-Sârbul“ era fie sârb, ipoteză la care se opune neaoşul românesc „Vasile“, fie venit dintr-un teritoriu românesc de sub influenţă sârbă, - administrativă, politică sau bisericească. Un astfel de teritoriu era Banatul.

În Banat se putea explica geneza numelui Eminovici. De la turcii care au stăpânit Banatul 164 de ani (1552—1716), cuvântul „emin“, însemnând un fel de comisar pentru strângerea dărilor, a putut pătrunde în limbajul comun ca ocupaţie - emin (imin), a ajuns poreclă - Imin(u) şi-a pătruns în onomastică sub forma - Imin(u).

Pe de altă parte, sârbii se bucurau de „privilegii ilirice“ încă din 1690, adică de dreptul de-a fi conducători spirituali ai tuturor ortodocşilor din Imperiul habsburgic, deci şi a românilor ortodocşi din Banat, care intră sub stăpânirea Austriei din 1718. Sârbii s-au aşezat în Banat prin imigrări succesive şi-au încercat deznaţionalizarea românilor, sârbizându-le numele prin adăugarea sufixului „-ovici“, care însemna „al lui“, prin extensie „fiul lui“. Aşadar uşor s-a ajuns la „Eminovici“ în înţelesul de „Fiul lui Emin“.

Sârbizarea avea în vedere în primul rând pe preoţii români ortodocşi, adăugarea lui „-ovici“ la numele românesc făcându-se uşor cu ocazia hirotonirii sau numirii lor.

Între viitorii Eminovici din Banat exista un preot al cărui fiu, Iosif, este menţionat, la 1755, ca elev în Blaj, cu specificarea, în protocolul şcolar, „fiu de preot“. Este posibil ca acest preot să fie primul căruia i s-a confecţionat, în cancelaria bisericească sârbă, numele de „Eminovici“, prin adăugarea sufixului „-ovici“ la numele iniţial de „Emin(u)“, şi cu acest nume să fi venit apoi în Blaj.

Aşa cum rezultă din atestări documentare (urbarii, protocoale şcolare) unii Eminovici din Banat au venit în Blaj, la începutul sec. al XVIII-lea. De aci unul din ei, Vasile Eminovici, a trecut în Bucovina, pe la 1804, ca ţăran şi „dascăl“ de biserică, fondând ramura bucovineană a Eminoviceştilor. El este strămoşul poetului nostru şi înaintea sosirii lui în Bucovina nu se află atestaţi documentar alţi Eminoviceşti în Călineştii lui Cuparencu.

Deci, tot „Banatu-i fruncea“?!

Icoana creştină

(Urmare din pag. a 4-a)

tologică câtă vreme transcendenţa mea e aproapele meu.[4]

Icoana, într-adevăr, în cadrul acestor reflecţii, este transcendenţa mea.

Un alt nivel al comuniunii spirituale prin icoană, îl constituie venerarea directă. Icoana mă introduce în comuniunea verticală cu toţi cei care înaintea mea au avut aceeaşi înţelegere şi devoţiune pentru ea, mă integrează de asemenea în comuniunea acelora care după mine vor venera icoana şi care mă vor întâlni în spaţiul venerării.

Dar icoana mă menţine şi în comuniune orizontală cu toţi contemporanii care fac acelaşi lucru ca şi mine. Astfel prin cele două dimensiuni, icoana devine cruce a comuniunii universale, ca spaţiu unde credincioşii se întâlnesc şi cu toţii îl întâlnesc apoi pe Hristos cel răstignit, ca-ntr-o liturghie cosmică jertfelnică, aşa cum Sf. Liturghie a Sf. Ioan Gură de Aur şi a Sf. Vasile cel Mare specifică: „Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm“.

Când venerez icoana ştiu, uitându-mă la ea, că atâţia oameni au făcut şi fac acelaşi lucru. În icoană pot să întâlnesc mistic toate privirile lor ca şi cum acestea ar reflecta spre mine ca dintr-o oglindă. Această conştiinţă a comunităţii în rugăciune prin icoană mă vindecă de toate crizele, mă scoate din singurătatea existenţială, din izolarea bolnavă şi disperantă atunci când aceasta mă cuprinde, şi îmi dă certitudinea că Dumnezeu este cu mine, că haric şi doxologic aparţin lui Dumnezeu.

Când în momente de criză întreb: „De ce am nevoie de icoane, de ce am nevoie de Dumnezeu?“, icoana în mod tăcut îmi răspunde cu cântarea întreit sfântă din sfânta şi dumnezeească liturghie: „Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi“, în care am toată consolarea, vindecarea şi sensul apartenenţei de care am nevoie.

Credinţa nestrămutată a persoanei de pe icoană, siguranţa pe care această persoană o iradiază, pacea interioară îmi arată că toate acestea vin de dincolo de persoana în sine, dintr-o relaţie mai puternică decât orice altceva pentru care sfântul a murit, îmi arată că Dumnezeu este în adâncul fiinţei sale ce aparţine lui Dumnezeu. Nevoia de apartenenţă nu este o construcţie a minţii umane, este o condiţie ontologică, ea vine din filiaţie. Noi aparţinem deja, de aceea simţim nevoia de a aparţine, de a fi ai cuiva.

Comunitatea şi comuniunea pe care aceasta o reprezintă dă putere icoanei. Astfel, dincolo de puterea harică pe care icoana o are prin faptul că reprezintă şi prin binecuvântarea liturgică pe care a primit-o într-un serviciu divin special de consacrare prin epicleză, prin invocaţia Bisericii şi harul Sf. Duh, icoana este investită cu putere din puterea spirituală a tuturor celor ce au intrat în comuniunea ei şi s-au deschis ei.

În acest sens, icoana creează un tip de personalitate: omul ferm, curajos, smerit, credincios, onest, confident, ca şi cel reprezentat pe ea ce devine credinciosului patron, protector, prieten, duhovnic, model.

Uneori icoana trezeşte în mine calităţi de mult uitate, şi de aici caracterul creator, înnoitor al ei. Astfel, icoana coboară din ideal în real, în viaţa mea concretă, face din mine un nou tip de om şi prin mine generează un nou tip de societate cu un mod de viaţă iconic ce nu exclude dimensiunile istorică şi eshatologică ale trăirii. Istorică şi eshatologică, pentru că Hristos şi sfinţii ne fac să privim înapoi dar şi înainte în acelaşi timp. Realul şi idealul se întâlnesc în icoană şi astfel mă ajută să trăiesc în ambele în mod eficient.

Vorbind despre aceste două dimensiuni ale sale, istoria şi eshatologia, icoana dă un răspuns la întrebarea lui Nechifor Crainic: „Unde sunt cei ce nu mai sunt?“ Răspunsul este: „Când marele-ntuneric va cădea, vei vedea“.[5]

Icoana îndepărtează valul de întuneric de pe ochiul minţii. Ea ne aminteşte despre taina vieţii şi a luminii, despre taina tăcerii, despre liniştea Împărăţiei; ne aminteşte că venim dintr-o tăcere adâncă, de faptul că naşterea noastră este o explozie în tăcere, că atâta timp cât trăim facem atât de mult zgomot în jurul nostru, şi că pe măsură ce îmbătrânim devenim tot mai tăcuţi, până ce îmbrăţişăm tăcerea totală, până ce mergem în marea tăcere unde ne aşteaptă cei pe care i-am venerat.

Mergând cu sfinţii în aceeaşi direcţie, ei înaintea noastră, putem să-i înţelegem mai bine, pe ei, viaţa lor, motivul pentru care au decis să aleagă o astfel de viaţă. Înţelegem viaţa de pionierat pe care au avut-o, drumul pe care ni l-au deschis, cu sacrificii, ca orice deschidere a unei noi căi. Proverbul japonez zice: „Înaintea mea n-a fost nici un drum; în urma mea, rămâne unul“. Ei au creat o cale, ba chiar mai mult, în urmarea lui Hristos, cele mai multe atunci când lucrul acesta părea imposibil, aşa cum zice semnificativ P. Evdochimov: „Ils ont bien compris l'esprit de l'Evangile: ce n'est pas le chemin qui est impossible, c'est l'impossible qui est le chemin, et ils l'ont parcouru.“[6]

1. Christos Yannaras, De l'Absence et de l'Inconnaissance de Dieu, Paris, 1971, p. 14.
2. Roger Garaudy, Parole d'Homme, Paris, 1975, p. 53.
3. Ibidem, p. 143.
4. Ibidem, p. 148.
5. Nechifor Crainic, Unde sunt cei ce nu mai sunt (orice ediţie).
6. Paul Evdokimov, Les Ages de la Vie Spirituelle, Paris, 1964, p. 108.

O întrunire ecumenică a studenţilor teologi ai diferitelor confesiuni, la Sibiu

În zilele de 9—11 martie 2001, a avut loc o întrunire ecumenică a studenţilor teologi ai diferitelor confesiuni, la Sibiu. Astfel, vineri, 9 martie, a avut loc deschiderea programului manifestărilor la ora 16,00 la capela Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", cu un program de rugăciune. Un cor studenţesc a cântat cu această ocazie câteva piese religioase deosebite, iar Arhid. Conf. Dorin Oancea a făcut prezentarea teologico-simbolică a locaşului de cult ortodox şi a Liturghiei răsăritene bizantine. Au participat şi alţi părinţi profesori ai facultăţii. A urmat vizitarea facultăţii, o gustare în Aulă, vizitarea Catedralei Mitropolitane şi apoi, la ora 18,00, vizitarea Bisericii Reformate, cu prezentarea istorico-teologică a locaşului de cult, făcută de un student aparţinând acestei confesiuni şi un program de rugăciune alcătuit de studenţii ortodocşi.

Mesele de prânz şi — parţial — cina le-au oferit ortodocşii, ajutându-ne material, în acest sens şi Arhiepiscopia Sibiului. Sâmbătă, 10 martie, la Facultatea de Teologie Ortodoxă, a avut loc în Aulă Sesiunea de Comunicări, care s-a desfăşurat între orele 9,00—13,00, cu o pauză de 20 de minute.

Au participat şi părinţi profesori ai facultăţii noastre, decanul Institutului Protestant din Sibiu şi reprezentantul rectorului Institutului Greco-Catolic de la Blaj, alături, bineînţeles, de studenţii de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu, de la Institutul Protestant din Sibiu, de la Institutul Reformat din Cluj, Greco-Catolic din Blaj şi Romano-Catolic din Alba-Iulia. Discuţiile au fost mai reuşite decât ne-am fi aşteptat, a fost aproape tot timpul o atmosferă deschisă, prietenească, comunicativă. La ora 17,00 a avut loc vizitarea Bisericii Romano-Catolice „Sfânta Treime", cu prezentarea istorică şi teologico-simbolică a locaşului de cult catolic şi a Liturghiei apusene şi participarea la celebrarea Sfintei Liturghii. La ora 19,30 ne-am întors la Aula Facultăţii de Teologie, unde s-a desfăşurat un program artistic coral. A fost o atmosferă destinsă, prietenească.

Duminică, 11 martie, la ora 9,30, am participat la celebrarea Sfintei Liturghii Ortodoxe, la Catedrala Mitropolitană. La ora 14,00 a fost vizitată Biserica Evanghelică, făcându-se şi prezentarea istorico-teologică a locaşului de cult. La ora 15,30 s-a vizitat Institutul Protestant, iar la ora 16,30 s-a vizitat Biserica Română Unită „Sf. Ursula" cu prezentarea istorică a bisericii „Sf. Ursula" (aparţinând Romano-Catolicilor), prezentarea teologico-simbolică a locaşului de cult şi a Sf. Liturghii şi participarea la celebrarea unei Liturghii pentru tineret.

La ora 18.00 am participat la slujba de seară a Bisericii evanghelice „Sf. Ioan", alături de profesorii şi studenţii Institutului Protestant din Sibiu.

Despărţirea a fost cu părere de rău, dar şi cu speranţe de viitor.

PARTICIPANT

Duminica Izgonirii lui Adam din Rai

Sinceritatea, în post. Nu fi ipocrit; fii tu însuţi, dar curat.

2 feluri de a posti:

1. ipocriţii trişti, *afanizousin ta prosopa ... opos fanosin.* Se ascund de Dumnezeu ca să se arate oamenilor. Greşeala lor — Dumnezeu vede şi în ascuns.

Sf. Ambrozie:

De Helia et ieiunio: 10,35 „În timpul postului ... faţa este, ca să spun aşa, un arbitru al propriilor gânduri, un tălmaci tăcut al inimii ... Înţelepciunea spune în Evanghelie: „când postiţi nu fiţi trişti, precum ipocriţii" (Mt 6, 16). Spune „ipocriţi", deoarece aceştia simulează, îşi pun masca unui alt personaj, precum fac pe scenele de teatru cei care joacă în tragedii ... aceştia caută doar să pară postitori, dorind să fie aprobaţi mai degrabă de oameni decât de Dumnezeu".

2. „Să-ţi speli faţa, să-ţi ungi capul" ca să nu te arăţi oamenilor postitor, ci Tatălui tău, Care este în ascuns, căci El vede în ascunsul sufletului tău. Pe Dumnezeu nu poţi să-L păcăleşti. Fii sincer, dar în *curăţia* ta. *Sf. Ambrozie:* De Helia et ieiunio: 10,37, spune: „spală-ţi faţa" (Mt. 6, 17), purifică-ţi sufletul păcătos, spală-ţi conştiinţa. Fiindcă, faţa este de obicei o imagine a conştiinţei, e ca un cuvânt secret al sufletului ... Nu-ţi arăta faţa abătută, tristă, ci spal-o făcând să dispară toată murdăria din suflet. Îşi arată faţa abătută doar cel care are ceva pe suflet, dar prezintă altceva în exterior. Să nu ne acoperim ca şi cu un văl, ci să lăsăm ceea ce e în interior să strălucească (răzbată) şi în exterior, iar ceea ce este în exterior să influenţeze interiorul. Nimeni să nu ascundă vreo greşeală în timpul postului, ci să-şi poarte nevinovăţia curat, căci postul cauzează moartea păcatului". Parcă auzim Scriptura despre Cain şi Abel: „... Şi a căutat Domnul spre Abel şi spre darurile lui, iar spre Cain şi spre darurile lui n-a căutat. Şi s-a întristat Cain tare şi faţa lui era posomorâtă. Atunci a zis Domnul Dumnezeu către Cain: „Pentru ce te-ai întristat şi pentru ce s-a posomorât faţa ta? Când faci bine, oare nu-ţi este faţa senină? Iar de nu faci bine, păcatul bate la uşă şi caută să te târască, dar tu biruieşte-l!" (Gen 4, 4—7).

Astăzi ne aflăm la începutul Postului. Scriptura ne învaţă astăzi *cum* trebuie să fim, să ne purtăm în timpul postului.

Să fim deci *sinceri faţă de Dumnezeu,* căci El vede în ascuns.

Să fim *curaţi* şi să ne curăţăm sufletele de păcate, să ne spălăm prin Sf. Taină a Spovedaniei.

Cei curaţi cu inima

(Urmare din pag. a 6-a)

La judecata dumnezeiască, cei cu inima curată şi curaţi la suflet, vor privi cu încredere în faţa lui Iisus, a dumnezeescului judecător. Cei cu inima întunecată şi sufletul încărcat de păcate, nu vor avea tăria de a privi în faţa dreptului judecător.

Cei cu inima curată, contemporani cu Cuvântul întrupat, „au văzut mărirea lui, mărire ca a unuia născut din Tatăl, plin de dar şi de adevăr" (Ioan 1, 14). Având inima curată, unii dintre sfinţi au văzut pe Dumnezeu chiar în această viaţă, dar numai „ca prin oglindă, în ghicitură". În Biserica triumfătoare, sfinţii împreună cu îngerii formează trupul mistic al lui Hristos (Andrutsos H., Dogmatica, trad. de Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 446-447). Atunci vor avea privilegiul de a vedea mărirea lui Dumnezeu, „faţă către faţă" (I Cor. 13, 12).

În biserică, la lumina adevărului evanghelic, i se oferă fiecărui credincios prilejul curăţirii inimii, pentru o cât mai fructuoasă viaţă în Hristos.

Pr. Augustin Bena

(Urmare din pag. a 2-a)

religios şi *Priceasnă.* Pentru formaţiile corale pe care le-a condus de-a lungul timpului, A. Bena a prelucrat din folclorul românesc şi din literatura clasică universală aproape trei sute de cântece. Piese cum ar fi *La fântână, Foaie verde lămâiţă, Eu mă duc codrul rămâne, Ce vii bade târzior, De-ar fi mândra-n deal la cruce,* au avut o largă circulaţie în epocă, unele dintre ele găsindu-şi şi azi un loc preferat în repertoriul corurilor de amatori şi profesioniste. Prospeţimea lor melodică şi poetică, limbajul armonic simplu dar aromat de evocările modale, le asigură o îndelungată tinereţe. Cu priceasna *Lăudaţi* şi *Imn religios* (1902), *Agnus Dei* şi *Sanctus* (1905), *Liturghia* I *pentru cor mixt* (1912), şi *Liturghia a II-a pentru voci egale* (1914), A. Bena îşi înscrie numele în galeria muzicienilor preocupaţi să consolideze muzica religioasă. În muzica pentru voce şi pian a excelat prin *Sboară-al nopţii negru flutur* şi, mai ales, prin *Nu m-abandona,* piesă a cărei paternitate i-a fost ani în şir contestată.

Augustin Bena şi-a încercat puterile şi în domeniul muzicii de cameră — *Nu m-abandona, pentru vioară şi pian* (1901), *30 de piese uşoare pentru pian* (1950), *Fugheto pentru pian* (1958) — şi în domeniul muzicii simfonice — *Serenadă pentru orchestră de coarde* (1906) şi *Uvertura naţională* (1908). Consemnăm şi câteva încercări în creaţia pentru scenă — *Maica cea tânără* (1920) şi *Ţiganiada* (1962) — şi în muzica vocal simfonică — *Ave Maria* (1906), *Suspine* (1910) şi *Furtuna pe mare* (1912).

Prin întreaga sa activitate A. Bena s-a impus ca o personalitate de marcă a vieţii muzicale din ţara noastră, realizând în domeniul pedagogiei muzicale, al dirijatului coral şi al compoziţiei valori morale pozitive de care nu se poate face abstracţie.

Comunicat de presă

(Urmare din pag. a 3-a)

bat afilierea Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia la Mitropolia Banatului şi schimbarea titulaturii Episcopiei Oradiei în Episcopia Oradiei, Bihorului şi Sălajului;

Un moment deosebit al lucrărilor forurilor supreme de conducere ale Bisericii Ortodoxe Române l-a constituit aniversarea a 100 de ani de la naşterea vrednicului de pomenire patriarh al României Justinian Marina.

Miercuri, 21 februarie a.c., în Rotonda Palatului Patriarhiei a avut loc sesiunea solemnă comună a Sfântului Sinod şi Adunării Naţionale Bisericeşti - la care au particpat şi personalităţi ale vieţii publice româneşti - consacrată aniversării centenarului naşterii patriarhului Justinian Marina.

În cadrul sesiunii solemne, personalitatea patriarhului Justinian a fost evocată de Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului şi a fost vizionat un film documentar despre diferite aspecte din perioada de păstorire a celui de-al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Joi, 22 februarie a.c., Prea Fericitul Părinte Patriarh TEOCTIST, înconjurat de membrii Sfântului Sinod, a oficiat Sfânta Liturghie şi slujba parastasului şi a rostit un cuvânt de aducere-aminte întru pomenirea patriarhului Justinian la biserica mânăstirii Radu Vodă din Bucureşti, unde se află înmormântat.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. VISARION RĂŞINĂREANU — Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, a săvârşit următoarele:

- **6 FEBRUARIE 2001, — P. S. Sa** a participat la lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **7 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a primit o delegaţie de preoţi militari din Bucureşti.
- **8 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a Capelei cu hramul „Sf. Vasile cel Mare" de la Spitalul de Neuropsihiatrie din Sibiu, recent restaurată şi pictată şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. A fost acordat un Act de apreciere P.C. Pr. paroh iconom Mihai Petian.
  — În aceeaşi zi, **P. S. Sa** a slujit şi a predicat la înmormântarea credincioasei Lupescu Maria din Boiţa, jud. Sibiu.
- **9 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a primit pe Moise Velescu şi pe prof. Gheorghe Precupescu din partea Asociaţiei Oastea Domnului.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Bunei-Vestiri în Catedrală.
- **10 FEBRUARIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală şi a rostit cuvânt de învăţătură participanţilor la Adunarea anuală a Oastei Domnului.
- **11 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii cu hramul „Sf. Vasile cel Mare" din Colonia Feltrinelli - Tălmaciu II, prot. Avrig, recent restaurată şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ilie Gusan a fost hirotesit întru sachelar.
- **12 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a slujit şi a predicat la înmormântarea credincioasei Lucia Ştefan în biserica „Sf. Arhangheli" din Sibiu.
- **14 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a luat parte la seara cultural-literară organizată la Cercul Militar Sibiu cu prilejul lansării unui nou număr al revistei „Transilvania".
- **17 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Orlat, prot. Sălişte şi pomenirea morţilor (Moşii de iarnă), rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală şi apoi a primit pe P.C. Pr. Georgios Apostolachidis, şeful clerului militar din Grecia, împreună cu o delegaţie de preoţi militari din Bucureşti şi Sibiu.
- **18 FEBRUARIE a.c.. — P. S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a noii biserici parohiale din Dobârca, prot. Sălişte şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură creştinească. P.C. Pr. paroh Nicolae Topârcean a fost hirotesit întru sachelar.
- **19-22 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod.
- **23 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a vizitat Mânăstirea Ciorogârla, judeţul Ilfov iar seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **24 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.
- **25 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în paraclisul Mânăstirii Valea Hârtibaciului, rostind cuvânt de învăţătură şi a sfinţit apoi un clopot nou al mânăstirii.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală, inaugurând săptămâna de rugăciune pentru Unitate Creştină, la care au participat reprezentanţii Bisericilor istorice din Sibiu.
- **27 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit în sobor slujba înmormântării **Arhim. Sofronie Achim** la Mânăstirea Orlat, prot. Sălişte, şi a rostit cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit în Catedrală Pavecerniţa şi Canonul cel Mare.
- **28 FEBRUARIE a.c., — P. S. Sa** a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrală.
- **1 MARTIE a.c., — P. S. Sa** a prezidat examenul de capacitate pentru candidaţii la preoţie din Arhiepiscopia Sibiului.
  — Seara a luat parte la un serviciu divin ecumenic în Catedrala Evanghelică C.A. din Sibiu şi a rostit un cuvânt de învăţătură cu tema: **„împreună cu Hristos în Postul Mare".**
- **2 MARTIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie a darurilor mai înainte sfinţite în Catedrală şi apoi în sobor taina Sf. Maslu de obşte.
  — Seara a slujit Acatistul Maicii Domnului în Catedrală şi Pavecerniţa Mică.
  — În aceeaşi zi a primit o delegaţie de consilieri a oraşului Lansburg din Germania, oraş înfrăţit cu Sibiul.
- **3 MARTIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — La orele amiezii a săvârşit în Catedrală parastasul anual pentru binefăcătorii Mitropoliei.
- **4 MARTIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu, cu prilejul Duminicii Ortodoxiei.

Arhid. VASILE AVRAM

† Pr. Mircea Remus

Părintele Remus s-a născut în satul Augustin la data de 9.02.1912, fiind unul din cei şapte copii pe care Pr. Ioan şi soţia sa Victoria i-au avut.

De la o vârstă fragedă a îndrăgit cultul Bisericii, ceea ce l-a determinat să urmeze cursurile seminarului teologic, iar mai pe urmă cursurile Academiei Teologice din Sibiu, al cărei absolvent va deveni în anul 1935.

În luna noiembrie a anului 1937 se căsătoreşte cu tânăra Boeriu Melania din satul Văleni. La puţin timp după acest eveniment, în 25 decembrie 1937, este numit şi hirotonit preot de către mitropolitul Nicolae Bălan pe seama parohiei de gr. I, Şinca Nouă. Pe credincioşii acestei parohii i-a păstorit cu multă dăruire şi efort până în decembrie 1945, când hotărăşte să se mute pe propria sa răspundere şi fără acordul Arhiepiscopiei, în parohia de gr. III, Văleni (satul natal al soţiei). În această parohie a slujit trup şi suflet la altarul Domnului, înfiinţând şi o cronică a satului şi a parohiei, care se păstrează până în ziua de astăzi.

Dar în anul 1960, datorită pensionării tatălui său Pr. Ioan, cere transferul la parohia Augustin, care se aprobă, localitate în care va fi păstor sufletesc al turmei celei cuvântătoare, timp de 30 de ani, până în anul 1990 când se pensionează.

Împreună cu soţia, care l-a întărit în clipele grele, s-a bucurat de cei trei copii cu care a fost binecuvântat de Dumnezeu: Marcel, Ceciiia şi Nicolae. Pentru predicile sale anticomuniste, din anii 1959—1960 şi mai ales pentru că nu era de acord cu colectivizarea forţată, de nenumărate ori a fost chemat la interogatoriu în Braşov, dar Dumnezeu l-a apărat de fiecare dată.

Pentru meritele sale în buna păstorire a credincioşilor şi administrarea bunurilor parohiale, a primit din partea Arhiepiscopiei de la Sibiu în anul 1979, distincţia de iconom stavrofor.

După anul 1990, datorită pierderii vederii s-a retras în satul Văleni, unde a avut parte de un sfârşit creştinesc, la data de 19.01.2001. Slujba de înmormântare a avut loc în Văleni, duminică 21.01.2001, la care a participat un sobor de şapte preoţi şi un mare număr de credincioşi.

Trupul neînsufleţit al celui ce a slujit o viaţă întreagă la altarul Domnului a fost îngropat în curtea bisericii din Văleni. Dumnezeu să-l odihnească!

Pr. Paroh PAUL LUPU

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **25 IANUARIE a.c.,** — A primit pe Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Aurel Jivi de la aceeași Facultate.
— A primit pe Dl. Constantin Oprean din Sibiu.
— A primit pe Dl. Boghian Mihai, responsabilul lucrărilor de construcție de la Mânăstirea Orlat.

● **28 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Paisie, starețul Mânăstirii Ciolanu.
— A primit pe P.C. Pr. Ștefan Vișan, protopopul Buzăului și pe Maica Eusebia.

● **29 IANUARIE a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Ilie Moldovan din Sibiu.

● **1 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la Reședința Mitropolitană pe **P.C. Arhid. Ezechil Oancea,** consilier economic.
— A primit pe Pr. Mircea Damian din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Protopop Ioan Covalciuc și pe P.C. Pr. Vasile Covalciuc din Cernăuți-Bucovina.
— A primit pe Pr. Aurelian Nicu Reit împreună cu soția, de la Parohia Tohan, Protopopiatul Brașov.

● **6 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial ședință în care s-au rezolvat probleme administrativ-gospodărești și de personal.
— A primit pe maica Ierusalima Ghibu, stareța Sf. Mânăstiri Râmeț.

● **7 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe D-na Dr. Corina Tudor și pe D-na Maria Gabor din Sibiu.

● **8 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la Reședința Mitropolitană o delegație de preoți de la Parohia Noul Peram din Grecia, care au adus pentru expunere la biserica Sibiu-Inferior, moaștele Sf. Gheorghe.

● **13 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Dl. Prof. Univ. Dr. Mircea Tomuș, Directorul Revistei „Transilvania" și pe dl. ec. Ioan Mețiu, contabil șef la aceeași publicație, cu ocazia prezentării Revistei „Serie Nouă".
— A primit pe P.C. Arhim. Ioan Iovan și pe maica stareță Cristina de la Sf. Mânăstire Recea, Tg. Mureș.

● **14 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Pr. Ioan Lupescu cu soția din Chicago, S.U.A.
— A primit pe Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, jud. Brașov.
— A primit pe Ing. Daniel Sabău, din Alba-Iulia.

● **15 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

● **18 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a plecat spre București pentru a participa la lucrările Sf. Sinod și ale Adunării Naționale Bisericești a Bisericii Ortodoxe Române.

● **19 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la Palatul Patriarhal la ședința Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— S-a întâlnit cu **P.F. Patriarh TEOCTIST,** cu **Î.P.S. Teofan Savu,** Mitropolitul Olteniei, cu **Î.P.S. Bartolomeu Anania,** Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, cu **P.S. Epifanie,** Episcopul Buzăului și cu **P.S. Casian Crăciun,** Episcopul Dunării de Jos.

● **20 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la ședința Adunării Naționale Bisericești. În după-masa aceleiași zile, a primit pe **P.S. Episcop-vicar Gherasim Putneanu,** pe **Arhim. Grigorie Băbuș,** Directorul Bibliotecii Patriarhale și pe **Dl. Ec. Gheorghe Bistriceanu,** contabilul șef al Arhiepiscopiei Bucureștilor.

● **21 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la ședința Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— A participat la Simpozionul **„100 de ani de la Nașterea Patriarhului Justinian Marina"** și la conferința susținută pe această temă de **Î.P.S. Bartolomeu Anania,** Arhiepiscopul Clujului.
— A primit pe Dl. Teodor Răpan, Director în Ministerul de Externe, și pe Dl. Dr. George Stan din București.

● **22 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la ședința Sf. Sinod.

● **23 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** s-a întors la Reședința Mitropolitană din Sibiu.

● **27 FEBRUARIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe **Arhim. Ilarion Urs,** Starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus în legătură cu lucrările de amenajare interioară și de instalații de la noua Academie Teologică a Mânăstirii.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SIBIU

— **Parohia Sibiu Inferior IV** — Concurs examen pentru oraș. Termen de concurs: **15.III — 15.IV.2001.**

— **Parohia ortodoxă română Rușii**
Termen de concurs: **7.III — 22.III.2001.**

Se primesc dosare cu vechimea în preoție de 5 ani.

Cei care doresc să ocupe acest post își vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protopopești anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa, vechimea în funcția anterioară examene absolvite, situația socială (domiciliul, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier Ad-tiv Bisericesc
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **Pe treptele Slujirii Creștine,** vol. X, de Prea Fericitul TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 2001, 707 pag.

Cartea cuprinde mai multe titluri:
1. Biserică și slujire;
2. Slujire sobornicească și ecumenism;
3. Slujire Ortodoxă în Societatea Românească de azi.
4. Din vistieria înaltei slujiri arhierești;
5. În Țara Sfântă.

„Întotdeauna când slujim Sfânta Liturghie ca slujitori ai Bisericii și nu ca servitori noi trebuie să arătăm devotamentul, dăruirea și smerenia noastră, pentru a fi primită jertfa pe care o aduce Hristos prin mâinile noastre" (Prea Fericitul Teoctist).

E agenda Patriarhală a **Prea Fericirii Sale** și merită să fie citită cu tot interesul.

★

● Editura „Renașterea", Cluj-Napoca, publică volumul: **„Logos",** la împlinirea vârstei de 80 de ani a Î.P.S. Arhiepiscop BARTOLOMEU al Clujului.

Acest volum cuprinde șase capitole: I. Arhiepiscopul; II. Teologul; III. Scriitorul; IV. Părintele; V. Ecumenica; VI. Miscellanea și de asemenea numeroase studii și articole închinate sărbătoritului, având ca autori: ierarhi, profesori de teologie, scriitori, oameni de cultură și preoți.

Volumul se deschide cu mesajul *Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST,* și se continuă cu cele ale Î.P.S. DANIEL al Moldovei, Î.P.S. ANTONIE al Ardealului, Î.P.S. TEOFAN al Olteniei și mulți alți membri ai Sfântului Sinod și nu numai.

Acum la ceas aniversar îl felicităm în numele ierarhilor, al părinților profesori, al părinților protopopi și al tuturor preoților, al monahilor și monahiilor și credincioșilor din Mitropolia Ardealului, rugând pe Dumnezeu să-i sporească zilele și înțelepciunea întru Slava Sfintei noastre Biserici și a poporului nostru celui binecredincios.

Îi urăm încă pe atâta.

★

● **Hoțul de mărgăritare,** parabolă în patru acte, ediția a II-a, de *Valeriu Anania,* Editura „Renașterea", Cluj-Napoca, 2001, 86 pag.

Este o carte care arată geniul creator al autorului.

★

● Editura „Roza Vânturilor" publică cartea: **„Procesul lui Iisus în lumina noilor documente și descoperiri arheologice"** de Ioan Fruma, doctor în drept - avocat, București, 2000, 373 p.

Cartea se bucură de o postfață de Dan Zamfirescu, licențiat în teologie și doctor în litere, profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Valahia" din Târgoviște.

Este una din cărțile mari asupra lui Iisus. Iată ce scrie în 1999 Mag. în teologie Ekkehart Lebouton: „L-am cunoscut pe Dr. I. Fruma când lucra la manuscris și m-a impresionat nu numai ca strălucit jurist ci și ca un creștin profund credincios.

Întrucât părerile noastre asupra temei corespundeau - eu tocmai studiam viața lui Iisus în lumina noilor descoperiri arheologice - am ținut legătura și i-am trimis literatura actuală referitoare la procesul lui Iisus.

Cartea sa **Procesul lui Iisus** este un tratat esențial pentru teologii români și sper că se va bucura de atenția cuvenită".

Și Dan Zamfirescu, care este și directorul Editurii „Roza Vânturilor", adaugă câteva cuvinte despre această carte:

„Publicăm această carte rod al unei vieți întregi de cercetare și meditație, cu certitudinea că oferim culturii române de azi și conștiinței intelectuale românești cea mai importantă carte despre Iisus Hristos apărută sub semnătura unui român în a doua jumătate a secolului XX".

Cartea merită cu tot dinadinsul să fie citită, mai ales de către studenții în teologie, dar nu numai.

★

● Sfântul Ioan Iacob Românul - Hozevitul: *„Hrană duhovnicească",* carte cu cele mai minunate și umilincioase cugetări care suie pe om cu sufletul la cer. Scrisă în versuri de Ieroschim. Ioan Iacob care a sihăstrit la Schitul Sfintei Ana din Mânăstirea Hozeva, în pustiul Iordanului.

Apare cu binecuvântarea *P. S. Galaction* al Alexandriei și Teleormanului, Editura „Lumină din Lumină", București, 2000, 624 pag.

Cartea cuprinde: pilde, cugetări și imnuri în versuri, cu privire la viață, moarte, și despre rostul omului în viața pământească.

Mai cuprinde un Acatist al Sf. Ioan Iacob de la Neamț-Hozevitul (pag. 27-35), compus de părintele Clement, starețul Sf. Mânăstiri „Sfinții Trei Ierarhi" din Iași.

Dacă bine am observat mai sus Sf. Ioan Iacob de la Neamț e numit Hozevitul. De ce de la Neamț? Ei bine. Trebuie spus că este născut la 23 iulie 1913, cu numele de Ilie în satul Crăiniceni, comuna Păltiniș, jud. Botoșani, din părinți - Maxim și Ecaterina -, țărani cu frică de Dumnezeu și iubitori de cele sfinte.

În 1933 tânărul Ilie intră în monahism la Mânăstirea Neamț. În toamna anului 1936, pleacă definitiv în Țara Sfântă și așa se face că a rămas la Hozeva și cu numele de Hozevitul.

Aș mai aminti câteva titluri de versuri, spre exemplu: Paza sufletului, Glasul Păstorului celui bun, Semnul Sfintei Cruci, Dorul bunicii și multe alte versuri, toate închinate credinței în Dumnezeu. Apoi are multe cuvinte: despre patima beției, despre sufletele care ies din trup, descoperire pentru Sfânta Liturghie, despre folosul bolilor și felul cum se înțelege boala trupească, mânăstirea „Sf. Gheorghe" din Valea Hozevei, despre Sfânta Cruce, despre însemnătatea rugăciunii și care este vremea ei, un leac pentru răbdare, cum trebuie să înțelegem rugăciunea lui Iisus, Viața Sf. Daniil, Sihastrul de la mânăstirea Voroneț, etc. . . .

Este o carte care se citește cu interes de către toți creștinii.

Îndemnăm pe cei iubitori de lectură să o caute și să o citească.

★

● P. S. Irineu Pop Bistrițeanul, Episcop - vicar al Arhiepiscopiei Clujului, publică cartea **Sfântul Ioan Iacob, Sihastrul român de la Hozeva,** Colecția Homo Religiosus, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000, 143 p.

Sfântul român Ioan Iacob a trăit între anii 1913-1960. El era de fapt Ieroschimonah și a mers din tinerețe în Țara Sfântă. După ce a absolvit liceul s-a dus la mânăstirea Neamț. Aici a fost primit de către Episcopul Nicodim Munteanu, care era stareț la Neamțu. De aici a vizitat câteva mânăstiri din Oltenia și a rămas o vreme la Mânăstirea Turnu, din Episcopia Argeșului. De aici s-a reîntors la Mânăstirea Neamțu de unde a fost luat în armată. După ce și-a terminat serviciu militar a fost tuns în monahism de către Arhiereul Valerie Moglan, noul stareț al Mânăstirii Neamțu. A fost infirmier și bibliotecar, apoi intendent la stăreție și prof. de lb. română la școala monahală.

În toamna anului 1936, plecă în Țara Sfântă și se închinovie la Lavra Sfântului Sava pe Valea Cedronului. La această Mânăstire viețuise în trecut și Sf. Ioan Damaschin (+ 749).

Acolo părintele lui duhovnicesc a fost Ieroschimonahul aromân Sava Cuțovlahul. De aici a plecat la Qumran, lângă Marea Moartă, iar de acolo a plecat într-o peșteră de la Colomna, la un kilometru depărtare de Mânăstirea Sf. Gherasim de la Iordan.

În 1941, după ce trece printr-o reținere într-un lagăr englez se reîntoarce la Mânăstirea Sf. Sava.

În 1945, Patriarhul Timotei al Ierusalimului l-a prohirisit schimnic, iar apoi a fost egumen al Schitului românesc de la Iordan.

În timpul liber el scria versuri. În noiembrie 1952, a intrat în Mânăstirea Sf. Gheorghe Hozevitul, mânăstire fondată la sfârșitul sec. V, de către Gheorghe Hozevitul. Din vara anului 1953, el se retrage la Chilia Sf. Ana. Numai la praznicele împărătești cobora la Mânăstirea Hozeva.

A trecut la cele veșnice în 1960.

Cartea mai cuprinde: Acatistul Sfântului Ioan de la Neamțu și câteva poezii.

Moaștele intacte ale Sfântului Ioan Iacob se află într-o raclă la Mânăstirea Hozeva.

★

● În Editura „Dosoftei" a apărut cartea lui C. Gh. Marinescu **„Quo vadis medicina?" Interviuri cu personalități ale medicinii românești pe teme medico-sociale,** vol. I, Academia de științe medicale, filiala Iași, 1998, 368 pag.

„Am primit scrisoarea dvs. în care este expusă o incredibilă **„aventură"** în viitor, prin care a trecut propunerea dvs. atât de interesantă și actuală ce se numește „Quo vadis medicina?".

Într-adevăr este una din întrebările fundamentale pe care și le pune orice gânditor în problemele medicale și eu sunt printre aceștia.

Ținând seama de descoperirile uimitoare ce apar în cele mai diferite domenii ale științelor și tehnicii, ele nu pot să nu influențeze și medicina în dezvoltarea ei viitoare. Exemplele sunt numeroase. Accept să vă dau prefață".

Academician Ștefan Mihu

Este o carte foarte valoroasă. Iată ce spune Acad. Constantin Bălăceanu Stolnici: „Medicul și farmacistul să nu uite, niciodată, că nu sunt numai profesioniști. Medicina este știință indiscutabil, este o artă (căci folosește mult intuiția), dar este și apostolat. Aceste două profesiuni au ca scop videcarea bolnavilor sau / și alinarea suferințelor lor. În actul medical există ceva liturgic.

De aceea, am considerat, totdeauna, drept „patron al medicinei" pe Asclepios (și nu Hippocrat)".

Autorul în persoana prof. univ. dr. doc. C. Gh. Marinescu este foarte abil în tot interviul său. Pune întrebări esențiale care scot în evidență uimitor ceea ce gândește intervievatul.

Sperăm să fie un bun exponent al științei epocii.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1. - 61.14 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 martie
şi
1 aprilie
Nr. 11—14
2001

„Osana, Fiul lui David"

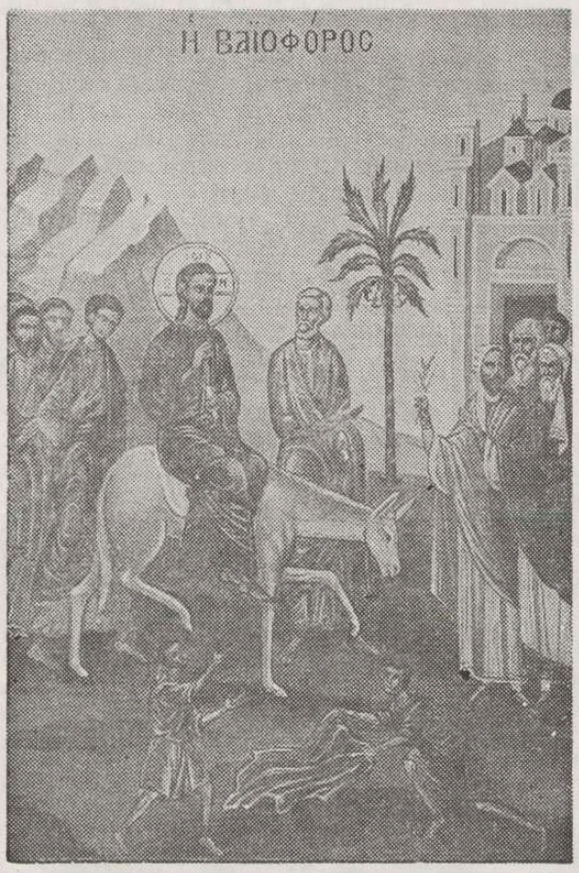

Cel dintâi praznic împărătesc dintre cele cu dată schimbătoare din cuprinsul anului liturgic este Duminica Floriilor, zi în care prăznuim Intrarea triumfală a Mântuitorului Hristos în Ierusalim.

Este îndeobşte cunoscut şi sub numele de **Duminica Stâlpărilor** sau a **Floriilor** şi este sărbătorită cu o săptămână înainte de Sf. Paşti. Grecii o numesc *„Kiriaki ton vaion"*, apusenii latini *„Dominica in palmis"* sau *„Dies palmarum"*, francezii *„Dimanche de rameaux"* iar neamurile slave *„Nadelia vaii"*.

Toate aceste denumiri provin de la cuvântul **„Stâlpări"**, ramurile verzi, ce sunt sfinţite în biserică în această zi şi care sunt purtate în mâini de credincioşi ca semn al biruinţei, în timpul slujbei şi a procesiunii liturgice mai ales la Locurile Sfinte.

Numele de **Florii** provine, în limba română, de la sărbătoarea romană **„floralia"** care cădea întotdeauna primăvara, când florile erau înverzite şi înflorite, această sărbătoare fiind apoi încreştinată, suprapunându-se peste ea amintirea *Intrării Domnului în Ierusalim*.

Este o sărbătoare străveche încă din secolul IV al erei creştine, fiind amintită de Sf. Epifanie, episcopul Salaminei din Cipru care îi şi închină două omilii rămase până la noi, de Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Ambrozie şi Sf. Chiril al Alexandriei, iar în Apus ea este menţionată pentru prima dată de Isidor de Sevilla.

Pe larg este descrisă ceremonia şi procesiunea din Ziua de Florii la Ierusalim în *„Jurnalul peregrinei Aeteria"* datând din secolul IV. Sf. Ev. Matei, în capitolul 21 al Evangheliei Sale, ne istoriseşte momentul Intrării în Ierusalim a Domnului: *„Iar când s-au apropiat de Ierusalim şi au venit la Betfaghe la Muntele Măslinilor atunci Iisus a trimis pe doi ucenici, zicându-le: «Mergeţi în satul care este înaintea voastră şi îndată veţi găsi o asină legată şi un mânz cu ea, dezlegaţi-o şi aduceţi-o la Mine . . .»"* (Mt. 21, 1-2).

„. . . Mergând deci ucenicii şi făcând după cum le-a poruncit Iisus, au adus asina şi mânzul şi deasupra lor şi-au pus veşmintele, iar El a şezut peste ele. Şi cei mai mulţi din mulţime îşi aşterneau hainele pe cale, iar alţii tăiau ramuri din copaci şi le aşterneau pe cale, iar mulţimile care mergeau înaintea Lui şi care veneau după El strigau zicând «Osana, Fiul lui David; binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului! Osana întru cei de sus!»" (Matei 21, 6-9).

Acest lucru este istorisit şi de Ev. Ioan în cap. 12 al Evangheliei ce-i poartă numele. Evenimentul acesta s-a petrecut a doua zi după Învierea lui Lazăr în Betania iar mulţimile entuziasmate de această minune l-au primit pe Hristos în Sfânta Cetate ca pe un Împărat, motiv pentru care i-au şi făcut o primire triumfală şi strigau cuvintele: *„Osana, Osana"* ceea ce înseamnă *„mântuieşte-ne, mântuieşte-ne"*, cuvinte adresate ca unui împărat pământesc. Cărturarii şi fariseii văzând mulţimile şi pe prunci strigând aceste cuvinte s-au umplut de pizmă şi căutau ca să-l dea în mâinile arhiereilor şi a bătrânilor pen-

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-Vicar
SIBIU

La o sută de ani de la naşterea unui strălucit profesor de teologie

Cred că nu există om care să nu-şi amintească cu emoţie şi cu recunoştinţă de câte un învăţător sau profesor care i-a îndrumat paşii în anii copilăriei şi ai tinereţii.

Părintele Sofron Vlad, fost profesor şi rector al Institutului teologic universitar din Sibiu timp de peste două decenii, face parte din categoria acelor profesori care nu sunt uitaţi uşor de către foştii lor studenţi. Nu poate fi uitat, căci ştia să fie atât de apropiat şi de iubit de studenţii săi, încât era considerat ca un adevărat părinte al lor.

Una din formulele sale de adresare către studenţi: „măi, tată", cuprindea un adevăr de netăgăduit, căci, ştia să fie tată pentru toţi, atât pentru cei buni, cât şi pentru cei mai puţin buni, pe care ştia să-i ierte, să-i îndrume şi să-i facă buni. Viaţa Institutului teologic în deceniile şase şi şapte ale secolului în care a trăit nu se putea concepe fără rectorul Sofron Vlad. Institutul a fost casa lui, studenţii copiii lui, iar el era „păstorul cel bun" care-şi punea sufletul pentru ei. Aşa se explică şi faptul că sub îndrumarea lui, Institutul a prosperat - în pofida condiţiilor vitrege impuse de un regim ateu, - iar atmosfera de viaţă din cadrul lui era caldă, intimă, de bună înţelegere, corectitudine, încredere în viitor, muncă şi rugăciune.

Viaţa Părintelui Sofron Vlad n-a fost uşoară, ci dură, ca şi a locuitorilor din satul Inuri, de la poalele Munţilor Apuseni, sat în care s-a născut la 20 martie (2 aprilie st. n.) 1901. Deşi făcea parte dintr-o familie numeroasă de ţărani, a fost trimis la şcoala primară şi la gimnaziul inferior din Alba Iulia, ambele cu limba de predare maghiară. În anii primului război mondial, a urmat cursurile de 4 ani ale „secţiei pedagogie" a Institutului teologic-pedagogic sibian (1916-1920), completate ulterior cu examene de diferenţă şi bacalaureat la Liceul „Gheorghe Lazăr", tot în Sibiu. A făcut apoi studii teologice tot la Sibiu, continuând la Facultatea de Teologie din Bucureşti, unde şi-a susţinut şi examenul de licenţă. Cu mari greutăţi materiale, a putut face apoi studii de specializare pentru Noul Testament la Facultăţile de Teologie protestantă şi catolică din Strasbourg (1925-1927), Münster şi Berlin (1929-1930). În 1937 va obţine doctoratul în Teologie la Bucureşti, la profesorul Haralambie Rovenţa, cu teza „Prologul Evangheliei a patra. Studiu critic-exegetic" (Cluj, 1937, 206 p.).

Cu o astfel de pregătire, cunoscând mai multe limbi străine, şi-a început îndelunga activitate didactică.

La început, a fost profesor de Religie la Liceul de băieţi din Alba Iulia (1923/1924 şi 1928/1929), apoi la Şcoala normală de băieţi din Cluj (1930-1939), din 1934 încredinţându-i-se şi conducerea Seminarului pedagogic universitar pentru pregătirea profeso-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Pioasă comemorare a unui ilustru rector

Se împlinesc 100 de ani de la naşterea unui eminent dascăl de Teologie: pr. prof. dr. Sofron Vlad. Întrucât, din cei 31 de ani cât a funcţionat în învăţământul teologic universitar, 17 ani a onorat funcţia de rector la două instituţii teologice universitare: Academia Teologică din Oradea — Timişoara (1942—1945) şi Institutul Teologic Universitar din Sibiu (1952—1969), vom stărui, în rândurile ce urmează, mai ales asupra acestui aspect al activităţii sale de purtător al agendelor acelei înalte funcţii de conducere. De altfel, în această ipostază de diriguitor al destinelor celor două şcoli teologice a rămas mai bine întipărit în memoria celor care l-au cunoscut. Generaţii de studenţi îl ştiu veghind, cu o dăruire totală, la bunul mers al instituţiilor cu care şi-a identificat fiinţa.

Atât scurta perioadă în care a fost hărăzit să se afle la cârma Academiei Teologice din Oradea — Timişoara, cât şi cea mai lungă, când a fost rector la Sibiu, au fost dintre cele mai grele, pe care le-a străbătut poporul român, în secolul care tocmai s-a încheiat. Războiul şi comunismul deopotrivă au însemnat vremuri de restrişte şi constrângeri pentru ţară şi Biserică. Numai o fire robustă şi un caracter ferm, cum a fost pr. prof. dr. Sofron Vlad a putut face faţă situaţiilor dificile de atunci.

În cazul ambelor şcoli de Teologie, problema prioritară a fost supravieţuirea. Precum se ştie, Academia Teologică din Oradea, spre a se salva ca instituţie românească, s-a refugiat la Timişoara, după cedarea Ardealului de Nord. Chiar dacă a rezistat, în condiţiile grele ale războiului şi refugiului, a fost desfiinţată, odată cu celelalte Academii teologice transilvănene de la Arad, Caransebeş şi Cluj, după instaurarea comunismului. Academia Teologică din Sibiu, devenită între timp Institut Teologic Universitar, şi-a perpetuat existenţa, deşi şi ea s-a aflat în momente de cumpănă când s-a pus problema desfiinţării. Dacă n-a fost totuşi desfiinţată şi este cu siguranţă un merit al rectorului Sofron Vlad, că nu s-a întâmplat o astfel de nedreptate, i s-a aplicat permanent un tratament restrictiv. Numărul de locuri a fost drastic limitat, deşi, mai ales în Ardeal, parohiile vacante erau foarte multe. În unele dintre ele nici în ziua de Paşti nu era cine să facă slujbă. Spre a contracara astfel de limitări abuzive, rectorul Sofron Vlad şi-a asumat riscul de a recurge la o stratagemă: a primit, la admitere, peste numărul aprobat de stat, un număr echivalent de audienţi, care după ce absolveau anul I,

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. dr.
DUMITRU ABRUDAN

● **În editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut recent o nouă ediţie a OCTOIHULUI MIC, solicitat foarte mult de către cântăreţii de strană din Transilvania.**

Preţul unui exemplar legat este de 100 000 lei.

Comenzile se pot face pe adresa: Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 24, 2400 SIBIU.

„Fie mie după cuvântul tău!"

La 25 martie, Biserica Dreptmăritoare cinsteşte Sărbătoarea Bunei-Vestiri, zi de mare bucurie, care face parte din praznicele închinate Preacuratei Născătoare de Dumnezeu.

De demult, în Paradis, printr-o femeie a intrat păcatul în lume. La „plinirea vremii", tot printr-o femeie, păcatul trebuia biruit. „Potrivnica şarpelui" şi „fecioara îmbrăcată în lumină" trăia în Nazaretul Galileii. Era o copilă curată şi smerită, cu o credinţă autentică şi o iubire sfântă care se îndrepta numai către Dumnezeu. Trăise la Templu. Învăţase acolo Legea cea veche. Ştia proorociile. Era pildă celor din preajmă. Trăia smerit şi-şi punea nădejdea numai în Dumnezeu. Există astăzi la Nazaret ruinele casei în care a trăit Preacurata Fecioară. Se află acolo, în apropiere, un izvor de unde Fecioara aducea apă.

Acolo, la Nazaret, trimis a fost Arhanghelul Gavriil să-i aducă vestea că va naşte pe Fiul celui Preaînalt: *Bucură-te ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei. Iar ea văzându-l s-a tulburat de cuvântul lui şi cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta? Şi îngerul i-a zis: Nu te teme Marie, căci ai aflat har de la Dumnezeu. Şi, iată, vei lua în pântece şi vei naşte fiu şi vei chema numele Lui Iisus* (Ev. Luca I, 28-31). Sfântul Grigore Palama spune că Arhanghelul se desfăta de curăţenia gândurilor Fecioarei.

Ca una care voia să-şi păstreze neîntinată fecioria, Maria rămâne uimită de vestirea adusă de Arhanghel: *Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat?* (Ev. Lc. I, 34).

Sfântul Iacob Monahul, referindu-se la aceasta spune: *„Maria n-ar fi primit să fie Maica Mântuitorului, dacă prin aceasta urma să-şi calce făgăduinţa de feciorie. De aceea, îngerul o linişteşte, spunându-i felul naşterii şi cine va fi Cel ce se va naşte"*.

Încredinţată de cuvintele Arhanghelului, curata Fecioară acceptă cu smerenie: *„Fie mie după cuvântul tău!"* (Ev. Luca I, 38). Părinţii Bisericii afirmă că acesta a fost momentul când S-a zămislit Fiul lui Dumnezeu. *Fiul lui Dumnezeu, Fiu Fecioarei Se face şi Gavriil harul bine-l vesteşte* (Troparul Bunei-Vestiri).

Sfântul Ioan Damaschin observă că în Sfânta Scriptură este spus de două ori cuvântul *Fie*. La început, când Dumnezeu a poruncit să fie lumină, prin acest *Fie* s-a iniţiat zidirea lumii materiale. Când Fecioara rosteşte la Nazaret *Fie*, s-a început restaurarea lumii stricate prin păcatul strămoşesc. Se ştie foarte bine că a restaura este mai greu decât a face din nou.

Tot Sfântul Ioan Damaschin spune că, după ce Fecioara Maria a rostit cuvântul *Fie*, Cerul şi nenumăratele oşti îngereşti au săltat de bucurie că de acum neamul omenesc va avea un Răscumpărător. Dacă Fecioara n-ar şi accep-

(Continuare în pag. a 6-a)

Protos.TIMOTEI AIOANEI

Bunavestire

Lumină, mai multă lumină,
Adevărului netedă cale,
Uleiul în candela plină
Smerit ardă-n mirare.

Lumină, mai multă lumină,
Viaţa e unicul sens,
De nimic nu vă temeţi mai mult
Decât de al maiestăţii Sale revers.

Lumină, mai multă lumină
În totul şi toate ce sunt
Sus inimile! Privire senină
Duhul înfloreşte-n Cuvânt.

Lumină, mai multă lumină
Cuvântul trup s-a făcut
Viaţa rodeşte deplină
Fără sfârşit şi fără-nceput.

Pr. GHEORGHE POP

Reflexii la sfârşit şi început de mileniu

Teologie sau/şi teologii

Împrumutat din gândirea greco-romană unde apăruse pentru prima dată la Platon (Republica 379 a), termenul *teologie* va primi un înţeles specific, ca adevărata învăţătură despre Dumnezeu, în creştinism unde va face o veritabilă carieră. Evitat de primii creştini probabil pentru că era folosit de păgâni, începe a fi uzitat mai ales după triumful asupra păgânismului fiind pus iniţial în legătură cu profeţiile Vechiului Testament şi cu „mărturiile" Sfinţilor Apostoli Ioan şi Pavel. Ulterior toţi marii Părinţi au fost numiţi teologi, însă conceptul de teologie ca disciplină de studiu şi ca expunere sistematică a învăţăturii de credinţă, aparţine Evului Mediu şi scolasticilor. În altă ordine de idei, forma cea dintâi a teologiei creştine a fost propovăduirea mântuirii prin şi în Hristos (kerygma - praedicatio). A urmat „mărturisirea" lui Hristos la „neamuri", tălmăcirea conţinutului revelaţional cu ajutorul Logosului divin, apoi „teologia" în sensul unei formulări sistematice cu ajutorul raţiunii, fără a ignora dimensiunea ei spirituală, ea desemnând dăruirea cu toată fiinţa lui Dumnezeu, adeziunea supremă la El şi unirea întru iubire. Dintru început trebuie să remarcăm similitudinea existentă între „a face misiune" şi „a face teologie", prima generând şi deschizând perspectivele celei de a doua.

Se afirmă azi tot mai mult că nu există o *teologie universală* - chiar dacă învăţătura Mântuitorului este una singură - ci de mai multe teologii (chiar în Noul Testament se poate constata o diversitate de elaborări teologice). Această diversificaţie a gândirii creştine s-a accentuat cu putere începând cu secolul al II-lea, deodată cu diferenţierea ariilor culturale atinse de propovăduirea Bisericii. Impropierea de către neamuri a Evangheliei, determină intrarea în acţiune a unor factori cum sunt cultura, tradiţiile, mentalităţile, evanghelizarea neputându-se realiza într-un vid cultural şi spiritual (conţinutul revelaţional, creator de unitate, se exprimă în exterior ţinând cont de o serie de factori etnici, sociali, culturali, politici, religioşi, generatori de diversitate). Şi această realitate este cât se poate de firească, întrucât adevărul eclesial nu e un „depositum" static, ci unul dinamic, deosebit de actual, cu o diversă specificitate, redescoperit printr-o ermineutică teologică a Tradiţiei sub iluminarea Sfântului Duh. Iată că receptarea sa prin *inculturaţie* şi *contextualizare,* face parte din definiţia sa. Se ajunge astfel la o *autohtonizare* a teologiei, *aclimatizarea* ei la mediul geografic, cultural şi intelectual respectiv. Dacă spre sfârşitul primelor secole se poate vorbi de „Biserici", fiecare cu identitatea ei specifică de cultură, tradiţie, de limbă proprie, cu atât mai mult se poate vorbi şi de teologii elaborate de aceste Biserici şi care ţin cont de aceleaşi specificităţi. Iar această polifonie reflectă marea diversitate, dar şi frumuseţe a teologiei creştine.

Vorbind bunăoară de *teologia ortodocşilor arabi,* ne ducem cu gândul la Biserica Antiohiei întemeiată de Sf. Ap. Pavel şi Petru care e anterioară celei a Romei, Constantinopolului sau Alexandriei. (Acest lucru spune mult!) Acolo ucenicii lui Iisus s-au numit pentru prima dată „creştini" (F. Ap. 11, 26). În acest spaţiu s-a dezvoltat o teologie specifică cu origini în vechea „şcoală antiohiană" avându-i ca exponenţi pe Diodor de Tars, Teodor de Mopsuestia şi Ioan Hrisostom şi în „şcoala siriană" a Edesei, reprezentată prin Efrem Sirul. Ulterior au apărut şi teologi de expresie arabă. Creaţia lor a început a fi azi revalorizată prin publicarea azi a două colecţii renumite: „PATROLOGIA ORIENTALIS" şi „CORPUS SCRIPTORUM CHRISTIANORUM ORIENTALIUM". Deşi o istorie tragică a împărţit, apoi a condamnat la încremenire spaţiul creştin - antiohian, astăzi se remarcă tendinţa afirmării teologilor de limbă arabă şi chiar de limbă siriană, promovând o teologie care potrivit spuselor P.F. Patriarh Ignatie al IV-lea: „nu e nici grecească, nici slavă, ci pur şi simplu arabă!" Observând-o cu atenţie remarcăm că nu şi-a improvizat nici subtilităţile limbajului bizantin, nici simplificările de gândire ale latinilor, nici avânturile necontrolate ale spiritualităţii slave; ea se vrea doar antiohiană. Mai reţinem şi tinderea spre un alt mod unitar de teologhisire, ce depăşeşte confesionalismul îngust, tindere ce-şi găseşte corespondentul în visul refacerii Patriarhiei Apostolice a Antiohiei de odinioară. Apoi, prin poziţie şi antecedente, teologia arabă este cea mai aptă să contribuie la apropierea creştinismului de marile religii monoteiste: iudaismul şi islamismul . . .

Referindu-ne la *teologia asiatică,* amintim că, numeric vorbind, creştinismul este insignifiant în Asia, continentul dinspre soare-răsare. Există un pluralism confesional creştin în majoritatea ţărilor acestei zone a globului predominantă hindusă, budistă, confucianistă, taoistă şi musulmană. Cu toate acestea se articulează un mod specific de teologhisire. Particularitatea constă că el se grefează pe fondul cultural oriental de care credincioşii acestui continent nu se pot dezice. Matricea lor culturală, tradiţiile lor religioase în care s-au format, îi influenţează imprimându-le un anume fel de a gândi. Revelaţia nu s-a adresat doar gândirii greco-latine, ci accepţiunea ei prin credinţă trebuie să se poată realiza chiar acolo unde cade sămânţa, cu resursele care există la faţa locului. Pe lângă aceasta, minoritatea creştină (doar 2%), impune ideea Sf. Iustin Martirul (+ 165) că „seminţe" de adevăr religios se află şi la necreştini. Apoi, în raportarea la divin, mai distingem o latură interioară (e cunoscută aplecarea spre meditaţie a asiaticilor!), dar care e pusă în legătură cu realităţile sociale pe care teologia nu le poate ignora (eforturi de abolire a injustiţiei, a discriminărilor de orice nuanţă, a sărăciei şi foamei, de eradicare a bolilor endemice, de lichidare a analfabetismului etc.). În zone ca Japonia şi Oceanul Pacific, relaţia cu socialul îmbracă un aspect suplimentar, preocupându-se de problema păcii şi a războiului (teologia păcii pusă în contextul dialogului cu alte religii).

Când vorbim de *teologia negrilor africani,* vorbim de capabilitatea acestora de a aduce un aport nu doar inedit, ci şi deosebit de valoros în ceea ce priveşte modul de a teologhisi. Ei se străduiesc să improprieze învăţătura lui Iisus fără intermediari şi s-o încopcieze în cultura cu care se mândresc. Această teologhisire se vrea autentic africană, să fie ea însăşi, să se mişte pe coordonate potrivite genului cultural propriu, să recurgă, dar nu să se întoarcă la valorile ancestrale (să găsească acolo deschideri şi potenţialităţi creştine). În ceea ce priveşte religiile autohtone, africanii creştini acuză misionarii de lipsa de supleţe şi înţelegere faţă de acestea, deci teologul creştin trebuie să cerceteze centrul de gravitate al tradiţiilor autohtone şi să grefeze acolo mesajul creştin. Africanii nu trebuie să simtă creştinismul ca fiind străin de firea lor, de mentalitatea lor. În acest sens, spre exemplificare, o idee principală de care trebuie să se ţină cont, e cea de „participare" - „fihavanana" (= sentiment profund al unei legături intime cu toţi „fraţii", vii sau morţi). În lumina acestei teorii poate fi expusă doctrina despre harul sfinţitor care ne uneşte cu Hristos şi Trinitatea şi ne face fraţi între noi. Păcatul strică acest curent vital al comuniunii şi exemplele ar putea continua. Iată că Evanghelia nu trebuie să devină sinonimă cu cultura, dar până când viaţa lui Hristos nu găseşte expresia în termenii culturali locali, evanghelizarea şi catehizarea, ca să nu mai vorbim de formarea propriului mod de teologhisire, nu pot să progreseze. HRISTOS NU POATE SĂ VINĂ ÎMBRĂCAT ÎN MIJLOCUL AFRICANILOR ÎN HAINE STRĂINE! Teologia africană va căuta să interpreteze pe Hristos africanului, în aşa fel încât acesta să se simtă ca acasă în credinţa cea nouă, rezultă că, credinţa cea una a Mântuitorului trebuie interpretată pentru a se putea potrivi cu limba, stilul, genul, caracterul şi cultura popoarelor africane. Mai precizăm că *„teologia creştină africană"* nu e aceeaşi cu *„teologia neagră"* care e cea a creştinilor de culoare din America de Nord şi într-o anumită măsură a creştinilor din Africa de Sud, vizând *înlăturarea rasismului, lichidarea apartheidului.* Iată că teologia africană *e strâns legată de popor,* de problemele acestuia (o „teologie a săracilor").

Dacă ar fi să vorbim despre o *teologie nord-americană,* nu putem ignora pluralismul confesional aproape unic în lume sub semnul căruia se desfăşoară viaţa religioasă americană. Din această constatare rezultă cele două elemente ce-şi pun amprenta asupra modului lor de a teologhisi: a) apartenenţa la grupul confesional şi b) strânsa dependenţă de mentalitatea şi mediul în care trăiesc. Cu totul diferit se creionează *teologia latino-americanilor.* Ea trebuie plasată în contextul serioaselor probleme economice, al crizelor sociale, a numeroaselor contradicţii şi tensiuni, ce caracterizează ţările continentului sud-american. Pentru teologii de aici, esenţialul este a fi alături de popor şi a merge împreună cu el spre eliberarea economică, politică, culturală şi chiar religioasă (?!). Teologia lor se concretizează în a fi o TEOLOGIE A ELIBERĂRII.

(Continuare în pag a 5-a)

Stud. CRISTIAN ALMĂJANU
Teologie-Pastorală, an IV, Sibiu

★ ★ ★

„Osana, Fiul lui David"

(Urmare din pag. 1)

tru a fi condamnat la moarte. Intrarea Domnului în Ierusalim a fost de fapt o împlinire a celor prezise de proorocii Vechiului Testament care cu sute de ani înainte au vestit evenimentul acesta petrecut atunci în Ierusalim. Zaharia proorocul inspirat fiind de Duhul Sfânt zicea: *„Nu te teme fiica Sionului! Iată Împăratul tău vine, şezând pe mânzul asinei",* iar proorocul şi psalmistul David grăia: *„Din gura pruncilor şi a celor ce sug ai săvârşit laudă"* (Psalmul 8, 3).

Mântuitorul Hristos, - spun Sf. Părinţi -, şezând pe asin, arăta prin aceasta îmblânzirea neamurilor şi aducerea lor la Biserica noului Legământ, iar purtarea Lui pe animalul cel necuvântător era aidoma purtării Lui pe scaunul heruvimilor şi al serafimilor.

Admirabil a surprins imnograful creştin acest lucru când glăsuieşte: *„Pe mânz încălecând Împăratul tău, Sioane, Hristos a venit ca să strice înşelăciunea idolilor cea necuvântătoare şi să oprească pornirea cea neoprită a tuturor neamurilor"* (Canon, peasna a 8-a). Duminica Floriilor este începutul Săptămânii Patimilor Domnului, căci prin venirea Sa în Cetatea lui David Mântuitorul se pregăteşte pentru patima Sa cea preacurată. Aceiaşi oameni care strigau acum: *„Osana, Osana",* doar peste trei zile aveau să strige: *„Răstigneşte-L, răstigneşte-L!"* şi să-i ceară condamnarea la moarte.

Duminica Floriilor va fi preambulul prinderii Domnului, a Judecării şi a Crucificării Lui dar şi o pregustare a Învierii celei de a treia zi. *„Îngropându-ne împreună cu Tine prin botez, Hristoase Dumnezeul nostru, vieţii celei fără de moarte ne-am învrednicit cu Învierea Ta",* glăsuieşte unul din troparele prazniculuisubliniind tocmai aspectul recapitulativ al mântuirii realizate de Hristos Domnul.

Să prăznuim aşa cum se cuvine acest cinstit şi dumnezeiesc praznic al Floriilor şi să-l primim şi noi în Cetatea sufletelor noastre pe Mântuitorul Hristos şi să-i strigăm din adâncul inimilor *„Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului".*

Să ne străduim să-I aducem în locul ramurilor de finic toată fapta cea bună *„milă, omenie, virtute, postire, lacrimi, rugăciuni, privegheri şi tot felul de cinstire",* cum ne îndeamnă Sf. Ioan Gură de Aur în cuvântul rostit în această zi (P.G. t. LV, col. 520).

Să ne bucurăm duhovniceşte de măreţia acestui praznic, să ne împărtăşim cu Hristos în taina Sf. Euharistii şi să ne pregătim cum se cuvine pentru Săptămâna Patimilor care urmează, şi toţi luându-ne crucea să zicem *„Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului! Osana, întru cei de sus".* AMIN!

Pioasă comemorare

(Urmare din pag. 1)

fără a fi înscrişi în foile matricole, deveneau treptat studenţi ordinari, în urma unor stăruitoare intervenţii ale sale. Astfel s-au mai putut completa unele parohii, care începuseră a fi asaltate de prozelitismul sectar, în urma lipsei îndelungate a unui slujitor bisericesc legitim.

Un alt risc pe care şi l-a asumat profesorul Sofron Vlad a fost şi cel al primirii în Institut a studenţilor cu probleme politice, care nu se puteau apropia de nici o instituţie de învăţământ laic. Copiii multor deţinuţi politici şi chiar tineri care au fost ei înşişi sancţionaţi cu închisoare, pe considerente politice, şi-au găsit adăpost şi şi-au putut finaliza studiile în Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

Dar, o apreciere aparte a meritelor rectorului Sofron Vlad se cuvine a fi făcută în legătură cu priceperea şi zelul cu care s-a dăruit sarcinilor administrativ-gospodăreşti. În lipsa totală a oricărei subvenţii de la stat, profesorul Sofron Vlad a înscris totuşi înfăptuiri care dăinuiesc şi azi. Aşa a fost, spre exemplu, buna întreţinere a clădirilor facultăţii, modernizarea cantinei şi confecţionarea unui mobilier foarte rezistent pentru sălile de curs şi seminarii.

Hrana studenţilor a fost mereu îndestulătoare, iar disciplina şi seriozitatea activităţii instructiv-educative s-au înscris la cel mai înalt nivel.

Formarea duhovnicească a reprezentat o constantă a conducerii şi întregului corp profesoral, ceea ce a determinat constituirea unei tradiţii echilibrate şi autentice.

Biblioteca a reprezentat un adevărat laborator, unde a fost prezentă efectiv toată suflarea academică: personalul angajat pentru acest sector, profesorii şi studenţii. La alcătuirea fişierului şi-au adus contribuţia toţi cei menţionaţi mai sus. Recunoaştem până azi scrisul unora dintre profesorii şi duhovnicii Institutului, alături de cel al angajaţilor din acel sector şi acea perioadă precum Mircea Scorobeţ, Prot. Ioan Beju, D-şoara Ileana Leucă-Colan.

Pentru recondiţionarea cărţilor uzate s-a organizat un atelier de legătorie-compactare, în care au activat mai mulţi studenţi.

Privind retrospectiv acea perioadă din istoria Facultăţii noastre, putem afirma, cu toată convingerea, că a fost marcată profund de marea personalitate a rectorului şi profesorului dr. Sofron Vlad.

Amintirea sa va rămâne vie şi în secolele următoare.

La o sută de ani

(Urmare din pag. 1)

rilor de Religie. În 1930 a fost hirotonit preot de către episcopul Nicolae Ivan. Din 1939 va activa în învăţământul teologic superior, ca profesor de Noul Testament la Academia teologică din Oradea, dar care, - în urma Dictatului de la Viena şi a evenimentelor care au urmat -, îşi va continua activitatea la Timişoara (1941-1948; în 1940/41 a fost detaşat la Caransebeş). Abia în 1948 s-a reîntors în Sibiul anilor de studii, la Institutul teologic universitar, unde a fost încadrat ca profesor de Noul Testament (1948-1952), apoi de Istoria Bisericii Române (1952-1970). Timp de 17 ani i s-a încredinţat şi conducerea şcolii, în calitate de rector (1952-1969).

În decursul celor 40 de ani de activitate didactică, a publicat o serie de lucrări de Noul Testament şi de Istoria Bisericii româneşti. În afară de teza de doctorat, mai reţinem cărţile: *Mărturia Sfântului Apostol Pavel despre viaţa şi învăţătura Mântuitorului* (Caransebeş, 1941, 70 p.), *Adevăruri vechi pentru zidire nouă. Tălmăciri biblice pentru tineret* (Sibiu, 1941, 90 p.), *Şcoala mitologică. Studiu istoric-critic* (Sibiu, 1943, 83 p.) etc. Se adaugă la acestea diferite studii de Noul Testament în revista „Studii Teologice" de la Bucureşti, articole şi recenzii în „Renaşterea" de la Cluj, „Legea Românească" de la Oradea, „Telegraful Român" de la Sibiu, „Biserica bănăţeană" de la Timişoara şi alte periodice. A fost coautor al manualului de *Noul Testament* publicat în 1954 şi reeditat în 1977.

Ca profesor de Istoria Bisericii Române, a publicat o serie de studii în revista „Mitropolia Ardealului" de la Sibiu: despre mitropoliţii Varlaam al Moldovei (1957), şi Antim Ivireanul al Ţării Româneşti (1967), despre ecoul Unirii Principatelor în presa bisericească de la Sibiu (1959), un studiu vast referitor la istoria şcolii teologice sibiene până după unirea din 1918 (1961), un studiu despre reînfiinţarea Mitropoliei Ardealului sub Andrei Şaguna (1964), altul despre prezenţa vechilor tipărituri de la Râmnic în Ardeal (1979) etc.

Aşa cum spuneam, Părintele Sofron Vlad a condus Institutul timp de 17 ani într-o perioadă critică a existenţei sale. Dar prin tactul şi înţelepciunea sa, Institutul a fost ferit de situaţiile neplăcute prin care au trecut alte instituţii de învăţământ de la noi.

Este bine să notăm acum, când fosta „cenzură a presei" nu mai funcţionează, că Părintele Sofron Vlad a avut curajul ca după 1964, când au fost eliberaţi din închisori şi mulţi tineri, o parte dintre aceştia au fost primiţi în Institutul pe care-l conducea, fiind hirotoniţi apoi ca preoţi; unii din ei mai trăiesc încă. Trebuie notat de asemenea că - alături de colegii şi prietenii săi Spiridon Cândea şi Iorgu Ivan - a ştiut să salveze însăşi existenţa Institutului teologic sibian, într-o vreme când un fost ministru al Cultelor voia să-l „contopească" cu Institutul Teologic din Bucureşti.

În sfârşit, nu poate fi trecută sub tăcere grija lui statornică pentru formarea unor noi cadre pentru Institutul teologic, îndemnurile permanente date celor buni ca să-şi continue studiile la doctorat sau chiar peste hotare, când se putea. Numai aceste trei fapte îl îndreptăţesc la un loc de cinste în istoria Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna".

La împlinirea a o sută de ani de la naşterea sa, gândurile noastre şi recunoştinţa noastră se îndreaptă din nou înspre profesorul şi rectorul nostru de altădată, rugând pe Dumnezeu să-i facă parte de veşnică odihnă în împărăţia Sa, să-l răsplătească cu fericirea veşnică în cer pentru tot ce a făcut pentru Biserică şi studenţii lui aici, pe pământ.

Spiru Haret (1851—1912)

Omul. Marele Ministru. Strategul politicii cultural-educative

S-au împlinit, la 15 februarie, 150 de ani de la nașterea lui Spiru Haret, omul de știință, arhitectul politicii școlare și reformării învățământului, strategul politicii cultural-educative, inițiatorul unor măsuri benefice reorganizării și întăririi Bisericii Naționale, Marele Ministru, Omul care și-a imprimat numele pe o epocă, intrată în istorie ca Epoca haretiană.

Spiru Haret s-a născut la 15 februarie 1851 la Iași, într-o familie cu puternice rădăcini macedo-române, fiind primul din cei șase copii născuți, dintre care au supraviețuit patru, ai lui Costache și ai Smarandei. Școala primară a început-o la Dorohoi, a continuat-o la Iași, apoi la București. A urmat cursurile Colegiului „Sfântul Sava" din București ca bursier și l-a absolvit ca premiant de onoare. Și-a luat bacalaureatul în mai 1869 după care, cu întreruperi, din cauza greutăților materiale, a urmat cursurile Facultății de Științe, secția fizică-matematică la Universitatea din București. Și-a luat licențele la matematici și la fizică în anii 1874 și 1875.

Având o bursă de studii la Sorbona, tânărul Haret a susținut licențele la matematici și la fizică, s-a înscris la doctorat și, în anul 1878, a susținut teza de doctorat cu tema: „Despre invariabilitatea marilor axe ale orbitei planetare". Ideile tezei celui ce a fost primul doctor în matematici din țara noastră și primul străin care susținea un doctorat în Franța au surprins audiența prin inedit, unul dintre martorii acestui eveniment a fost Henri Poincaré, viitor mare matematician și filosof. Dat fiind valoarea științifică a tezei, ea a intrat în bibliografia de specialitate din domeniul mecanicii cerești.

După succesul debutului științific prin susținerea doctoratului, tânărului Haret i s-a propus un post la Universitatea din Grenoble. A refuzat, s-a întors la București, și, la 27 de ani, a devenit profesor universitar suplinitor la București, apoi titular la Iași. Din anul 1879 a fost membru corespondent al Academiei Române. În anul 1882 s-a înscris în partidul liberal. Haret a ocupat funcții administrative în învățământ: inspector general, secretar general al Ministerului de Instrucțiune, ministru al Instrucțiunii Publice și Cultelor timp de zece ani: 1897—1899; 1901—1904; 1907—1910. A fost cel mai longeviv și fecund ministru al învățământului.

În anul 1911, la împlinirea vârstei de 60 de ani, Spiru Haret, *Marele Ministru*, cum l-a numit Nicolae Iorga, a fost sărbătorit cu fastul meritat, i s-a oferit un volum omagial intitulat „Lui Spiru Haret. Ale tale dintru ale tale" ce cuprinde discursuri elogioase a 151 de colaboratori.

La 17 decembrie 1912, Spiru Haret a trecut în lumea veșnică, după o suferință grea cauzată de cancer. Funeraliile au fost impresionante și deplin meritate pentru omul de știință, omul de cultură, pedagogul și înaltul demnitar Spiru Haret.

Activitatea reformatoare în învățământ a fost principala direcție de acțiune a lui Spiru Haret ca administrator școlar și înalt demnitar. Plecând de la constatarea lipsurilor și deficiențelor școlii, surprinse în urma efectuării inspecțiilor și studierii amănunțite a legislației în vigoare, Haret a ajuns la concluzia că legislația în vigoare trebuia corectată și că erau necesare legi noi. Principalele legi adoptate în timpul ministeriatului său au fost: *Legea învățământului secundar și superior din 1898, Legea învățământului profesional din 1899 și Legea învățământului privat din 1907*. Măsurile legislative au dus la ridicarea școlii la nivelul instituțiilor fundamentale cu menirea de a contribui la construirea identității etnice și naționale a românilor.

S-au înființat, în timpul ministeriatului lui Haret, 168 de grădinițe, 1980 de școli noi. Învățământului primar și secundar li s-a imprimat o orientare realistă; în planurile de învățământ s-a acordat importanța cuvenită lucrului manual (în învățământul primar), disciplinelor fizico-chimice și matematice (în învățământul secundar). S-a impus obligativitatea întocmirii programelor de învățământ și respectarea lor. S-a instituit un număr rațional de examene. Pregătirea viitorilor dascăli se asigura prin școli normale și prin Seminarul pedagogic universitar. S-a accentuat rolul școlii în educația patriotică, „naționalistă", prin disciplinele de învățământ: limba și literatura română, istorie, geografie, prin organizarea serbărilor cu prilejul sărbătorilor naționale, în special cu ocazia zilei de 24 Ianuarie, Ziua Unirii, a excursiilor școlare. S-a impus obligativitatea orelor de muzică, desen și educație fizică. A intrat în practica școlară organizarea expozițiilor cu obiecte create de elevi și valorificarea lor, concursurile sportive școlare și interșcolare. S-a impus obligativitatea de a saluta drapelul țării, de a asculta și intona imnul țării. S-au luat măsuri pentru întărirea disciplinei școlare, atât pentru elevi cât și pentru dascăli; portul obligatoriu al uniformei pentru elevi era un semn de distincție; s-au interzis întreruperile nejustificate ale programului școlar și s-a redus numărul de vacanțe.

Școala secundară a fost organizată pe două niveluri — inferior (gimnazial) și superior (liceal) cu trei secții: clasică, reală, modernă. S-a instituit rolul profesorului diriginte. Promovarea profesorilor se făcea nu prin concurs, ci prin sistemul tabelelor de capacitate stabilite în urma exemenelor de capacitate. Prin Legea din 1899 s-a impus organizarea învățământului profesional pe trei niveluri: elementar, inferior și superior. S-au înființat, în timpul ministeriatului lui Haret, 60 de școli profesionale: agricole, de meserii și comerciale. S-a creat, astfel, o categorie socială-profesională distinctă, aceea a meseriașilor. Învățământul superior a fost organizat pe catedre. Perfecționarea profesorilor universitari se recomanda a se face în străinătate. S-au instituit titlul științific de docent științific și cel de profesor agregat. S-a legiferat autonomia universitară și înființarea Seminarului pedagogic universitar.

Valoroasa activitate reformatoare în învățământ a fost permanent corelată cu *activitatea extrașcolară*, ale cărei performanțe justifică considerarea lui Spiru Haret ca strateg al politicii cultural-educative. Amintim principalele realizări ale lui Spiru Haret în acest domeniu. O dominantă a activității extrașcolare a lui Spiru Haret a fost crearea oportunităților pentru emanciparea țăranilor, învățătorilor și preoților, ridicarea nivelului lor de trai. Haret a luptat pentru împroprietărirea categoriilor amintite, pentru *organizarea obștilor sătești* de producție, de vânzare și de arendare, a *băncilor populare*. Învățătorii au fost investiți cu datoria de a lumina mintea țăranilor și de a-i stimula pentru a-și construi un mod de viață prosper. Prin *cercurile culturale* se făcea propagandă pentru alfabetizare, pentru educația economică, morală și artistică a tuturor categoriilor de vârstă. S-au înființat și au funcționat *școlile pentru adulți, bibliotecile populare*, în scopul unei propagande culturale eficiente. *Cantinele școlare*, datorate tot lui Haret, ofereau facilități elevilor din familii sărace pentru a urma școala.

Politica culturală a lui Spiru Haret a fost orientată spre susținerea creației științifice, tehnice și artistice, *susținerea activității editoriale-publicistice*, sprijinirea materială și morală a creatorilor de cultură. La solicitarea Marelui Ministru, scriitori ca: Alexandru Vlahuță, George Coșbuc, Panait Cerna, Șt. O. Iosif, Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga ș.a. au realizat lucrări cu mesaj patriotic cu largă adresabilitate. Fondurile Casei Școalelor (înființată în anul 1886), cu aprobarea lui Spiru Haret, au fost îndreptate spre publicarea cărților și revistelor. S-au editat lucrări ale clasicilor pedagogiei universale — J. Amos Comenius, John Locke, J.H. Pestalozi, lucrări de muzicologie, de folclor, reviste ca: Albina, 1897, Sămănătorul, 1901, Revista generală a învățământului 1905. Pentru cumpărarea unei viori Stradivarius oferite lui George Enescu, Spiru Haret a solicitat o colectă în bani în rândul elevilor. Eroul de la Binținți, Aurel Vlaicu, a beneficiat de sprijinul material pentru executarea aeroplanului său. Spiru Haret s-a implicat în organizarea societății „Steaua", a societății și revistei „Liga Deșteptarea", a Universității Populare București, în reorganizarea Conservatorului de muzică și artă dramatică, în susținerea mișcării teatrale.

Spiru Haret a lăsat drept moștenire opera cuprinsă în 11 volume, publicată în perioada 1934—1940, ce evidențiază multiple direcții de preocupare din domeniile fizico-matematice, sociologice, istorice, pedagogice, din domeniul activității de politică școlară și extrașcolară. Amintim câteva lucrări de larg interes: „Chestiuni de învățământ", 1877, „Chestia țărănească", 1905, „Pagini de istorie", 1906, „Școala naționalistă", 1907, „Mecanica socială", 1910, „Învățătorii și politica", 1911, un volum (al XI-lea) de corespondență, 1940. Studiile din domeniile mecanicii cerești, mecanicii fluidelor, matematicilor sunt recunoscute drept contribuții la dezvoltarea științelor fizico-matematice și astronomice și certifică vocația lui Spiru Haret ca om de știință.

Spiru Haret și-a înscris numele în istorie și pentru *politica în favoarea întăririi Bisericii Naționale*. In concepția sa, „cultivarea sentimentului național și religios trebuie să fie preocuparea de căpetenie a învățătorilor și preoților care să lucreze uniți pentru realizarea acestui măreț ideal național, sădind în inima săteanului iubirea de Dumnezeu, iubirea de neam, de moșie și solidaritatea morală între individ și națiunea din care face parte... învățătorul și preotul să fie icoana vie a dragostei de țară, de muncă și a datoriei în fața consătenilor lor".

Spiru Haret a recomandat și a susținut *înființarea corurilor religioase*, organizarea serbărilor și petrecerilor duminicale. A militat pentru colaborarea preoților și învățătorilor pentru atingerea scopurilor de emancipare culturală a poporului, pentru prosperitate economică, pentru înălțarea lui spirituală. În perioada 1908—1909, în timpul ministeriatului lui Haret, s-au înființat *noi seminarii teologice*. S-au întocmit *regulamente* pentru ocuparea catedrelor de învățământ teologic, s-a încurajat *tipărirea manualelor* pentru disciplinele religioase și laice din învățământul seminarial. S-au întocmit regulamente pentru școlile de cântăreți, s-au elaborat *programe analitice*. S-au luat măsuri ca în școlile catolice să se angajeze preoți ortodocși pentru fetele ortodoxe, pentru ca orele să se țină în limba română. S-au acordat *burse* pentru specializarea studenților teologi în străinătate. Bibliotecile au fost înzestrate cu fonduri de carte corespunzătoare. Au fost folosite fondurile pentru *retipărirea Bibliei* în trei ediții, pentru *publicarea unor lucrări* precum: „Creștinismul daco-roman" de Vasile Pârvan, „Andrei Șaguna" de Ioan Lupaș, lucrarea în trei volume a lui Teofilact, „Trimiterile cele patrusprezece ale slăvitului și prea lăudatului Apostol Pavel", „Istoria Bisericii române" de Nicolae Iorga în două volume ș.a.

În anul 1902, în timpul ministeriatului lui Haret, s-a înființat, prin lege, *Casa Bisericii Naționale*, instituție administrativă centrală cu atribuții multiple legate de conservarea și administrarea averilor deținute de biserici, mânăstiri și schituri. Din fondurile proprii, Casa Bisericii Naționale a construit biserici și catedrale (în Galați, Sulina) și a reparat numeroase biserici. S-a construit

(Continuare în pag. a 6-a)

Conf. univ. dr.
ELENA MACAVEI

În legătură cu intenția guvernului României anilor '40 de a înființa o parohie ortodoxă română la Roma

Fondul *Ion Matei*, care se găsește la Secția „Patrimoniu" a arhivei Bibliotecii Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, mi-a oferit ocazia de a descoperi câteva documente inedite în legătură cu înființarea unei parohii ortodoxe române la Roma, în anul 1941, și care ar fi putut duce, probabil, la o colaborare frumoasă atât între România și Italia, cât și între ortodoxie și catolicism, dacă n-ar fi intervenit Pr. Aloisie Tăutu, parohul român unit al bisericii din Roma și consilier bisericesc al Legației Statului Român pe lângă Sfântul Scaun.

Vestea înființării unei parohii ortodoxe române în Cetatea Eternă, anunțată de Decretul-Lege nr. 3281 și publicat în Monitorul Oficial nr. 285, din 1 decembrie 1941, l-a determinat pe preotul Bisericii Române Unite din Roma să întocmească un memoriu pe care l-a prezentat Legației României la Vatican și a cărui copie a fost transpusă Ministerului Cultelor și Artelor din România, împotriva acestei hotărâri considerând că „înființarea unei biserici ortodoxe române în Italia și în special la Roma, nu este oportună din punctul de vedere al Guvernului Italian și al italienilor în general, întrucât italienii sunt 99,99% catolici, ..., și ei văd în religia ortodoxă, fie ea de nuanță grecească, slavă sau română, ..., un element și un factor de despărțire între Orient și Occident, ..., în religie ei văd un factor important de uniune, de coeziune și de afinitate spirituală și culturală chiar și cu popoarele care nu sunt de aceeași rasă, dar sunt de aceeași religie cu dânșii"[1].

Faptul că nu avea dreptate i-l demonstrează însuși secretarul general al Ministerului Cultelor și Artelor în „mustrarea" ce i-o trimite la 5 februarie 1942. „... Nici vom căuta să dovedim cât este de greșită teza ce susțineți că nu s-ar putea crea o coeziune spirituală și culturală decât între neamuri ce mărturisesc același crez religios, căci realitatea este elocventă: Franța catolică și Italia catolică se războiesc între ele, iar Germania protestantă și Italia catolică sunt aliate nu numai de arme, ci mărturisesc aceleași concepții sociale și vitale în lupta de apărare a creștinismului împotriva celor fără Dumnezeu. Tot astfel germanii catolici și protestanți trăiesc într-o desăvârșită unitate spirituală, fiindcă în afara credinței religioase, s-au găsit alte puncte de reazim și contopire sufletească a întregului popor"[2].

În Italia, spunea același preot unit, Aloisie Tăutu, „ortodoxia orientală nu poate fi considerată «ca un element sau factor care să poată contribui la stabilirea unor legături cât mai strânse de colaborare și în domeniul spiritual»"[3] — cum dorea statul român — întrucât „elemente disparate, ca ortodoxia și catolicismul apusean, cum sunt ele considerate încă astăzi, nu pot constitui factori de colaborare în domeniul spiritual. Motivul sus-amintit, adică ceea ce dorea statul român — se potrivește mai bine ortodoxiei române unite, pe care din fericire o avem în sânul neamului nostru și care singură poate constitui, ca religie, factor de colaborare în domeniul spiritual și religios, în formă românească, cu popoarele catolice ale Apusului"[4]. Această absurditate este de-a dreptul uimitoare, iar tonul plin de îngâmfare prezent în aceste rânduri este specific uniatismului. Neamul și legea românească fiind ortodoxe de la origini, nu credem că pot fi reprezentate mai bine de „alții" nicăieri, nicidecum de românii care trecând la uniatism

(Continuare în pag. a 7-a)

Maria Magdalena IONAȘCU

Preotul Nicolae Topolog din Turnișor

Ultimul deceniu al veacului al XIX-lea a fost destul de încărcat în evenimente pentru bătrâna cetate de pe malurile Cibinului. În această perioadă, în care numărul locuitorilor s-a apropiat de douăzeci de mii, au fost inaugurate liniile ferate către Avrig, Cisnădie, Turnu Roșu — până la granița cu România — și Vințu de Jos, înlesnindu-se mult legătura între oraș și localitățile rurale din această zonă, s-a deschis Muzeul societății ardelene pentru științele naturii și noua clădire a hotelului „Împăratul Romanilor", s-a pus în funcțiune telefonul și s-a deschis uzina electrică iar în sala vechiului teatru de pe strada Cetății a avut loc prima proiecție cinematografică.

În această atmosferă ce prevestea un pașnic sfârșit de veac, la 11 septembrie, 1891, la marginea orașului, în actualul cartier Turnișor, în familia lui Nicolae și Ana Topolog, născută Munteanu, harnici și cinstiți agricultori, se năștea cel de al treilea copil, Nicolae. Primele clase le face în școala din Turnișor, după care urmează gimnaziul la Sibiu (1904—1910) și Liceul greco-ortodox român din Brașov (1911—1912). De mic a dovedit că posedă deosebite calități muzicale astfel că a reușit cu mare ușurință să învețe să cânte la fluier, flaut, pian și vioară. Natura l-a înzestrat cu o plăcută voce baritonală, o ureche muzicală fină și simț al compoziției. Cu o astfel de zestre părinții l-au îndrumat spre cariera preoțească și, în toamna anului 1912, îl găsim pe Nicolae Topolog elev în primul an al Institutului Teologic din Sibiu.

În anul 1912, când Institutul păși în al doilea veac al existenței sale, școala teologică sibiană beneficia de o garnitură de cadre didactice de o înaltă probitate profesională. Acum își încep o fructuoasă carieră didactică tinerii doctori în teologie Pavel Roșca, Silviu Drago-

(Continuare în pag. a 5-a)

Nicolae SCUTEA

Un succint apel la o „cenzură" a limbajului

Cuvântul este modalitatea comunicării interpersonale; el stă la temelia existenţei noastre.

Din Cartea Genezei sau Facerii, aflăm că lumea a fost adusă din neexistenţă la existenţă prin „Cuvânt", prin puterea cuvântului lui Dumnezeu: „El a zis şi s-a făcut, El a poruncit şi s-a zidit" (Facere I. ş.u.).

Omul ca şi coroană a Creaţiei, creat după chipul lui Dumnezeu, înzestrat cu raţiune, sentiment şi voinţă devine purtător şi propovăduitor al cuvântului. Prin cuvânt el dobândeşte un statut cu totul aparte în rândul făpturilor create de Dumnezeu şi în acelaşi timp în ordinea Creaţiei. El este singura fiinţă care prin grai viu, printr-un limbaj articulat, poate să-L mărturisească pe Dumnezeu. Întreaga Creaţie, întreg Universul dă mărturie despre Dumnezeu, dar numai omul poate da expresie acestei mărturii, numai el prin cuvântul său poate aduce ofranda rugăciunii de laudă şi de mulţumire.

Aşadar, cuvântul este darul lui Dumnezeu sădit în om, prin care omul dă mărturie despre lume şi despre sine înaintea Părintelui Ceresc, prin care poate aduce sau nu slavă Creatorului său.

Când Dumnezeu o creează pe Eva, Adam face următoarea constatare: „Iată acesta-i os din oasele mele şi carne din carnea mea. Ea se va numi femeie pentru că este luată din bărbatul său" (Gen. II, 23). Cuvântul lui Adam este un cuvânt de bucurie, de dragoste, de comuniune, de preamărire a Creatorului Ceresc.

Episodul biblic despre Cain şi Abel evidenţiază tocmai contrariul. Când în urma uciderii fratelui său, Dumnezeu îl întreabă pe Cain unde îi este fratele acesta răspunde: „Sunt eu oare păzitorul fratelui meu?" (Gen. IV, 9). Iată cum dintr-o dată cuvântul primeşte sens peiorativ, el vine să ascundă egoismul, invidia, ura, răzbunarea, crima şi minciuna.

Deci, cuvântul poate fi constructiv sau distructiv, pozitiv sau negativ, poate să dea viaţă sau poate să omoare, poate mărturisi adevărul sau minciuna, dreptatea sau nedreptatea, dragostea sau ura, comuniunea sau individualismul egocentrist ori dezbinarea. Cuvântul poate fi pus în slujba lui Dumnezeu sau, din nefericire, cum s-a întâmplat în atâtea împrejurări ale istoriei, împotriva lui Dumnezeu şi implicit a semenilor. El poate promova moralitatea şi în acelaşi timp imoralitatea, valoarea sau nonvaloarea.

Experienţa şi realităţile cotidiene de la sfârşit şi început de mileniu, fac dovada faptului că, cuvântul, limbajul sau vorbirea noastră se regăseşte pe coordonatele negative şi mai puţin pe cele pozitive. Sub influenţa multitudinii de informaţii mai puţin selective venite pe diferite căi: televiziune, ziare, reviste cu imagini obscene etc., se poate constata în rândul tinerilor şi din păcate chiar al şcolarilor un limbaj de o indecenţă de neînchipuit. Şi din nefericire nici părinţii nu sunt străini de un astfel de limbaj, neputând fi absolviţi de vină. Exemplul lor este crucial. Mediul în care trăieşti îţi formează concepţiile: „trăieşti în pădure cu lupii, vei urla ca şi ei". Cum vorbesc părinţii aşa vor vorbi şi copiii.

Mai mult decât atât, asistăm azi la apariţia unor pretinse formaţii de muzică al căror repertoriu fără nici cea mai mică reverenţă poate fi definit ca execrabil. Obscenităţile şi expresiile de-a dreptul scandaloase promovate în muzica lor trec peste orice normă a decenţei şi a bunului simţ creând o imagine degradantă societăţii în care trăim. Din păcate acest gen de muzică este gustat cu savoare de „copiii noştri".

Permisivitatea unui astfel de gen de muzică dovedeşte faptul că democraţia a fost înţeleasă pe deandoaselea, iar moralitatea desconsiderată în cel mai înalt grad.

Iată cum cuvântul devine sclavul imoralităţii. Cu siguranţă inspiraţia acestui gen de muzică nu aparţine tradiţiilor poporului român. Bunul simţ şi evlavia nu i-au permis ţăranului român în toată simplitatea lui un astfel de limbaj. Şi aceasta pentru că muzica lui s-a inspirat din tradiţiile populare ce aveau la bază credinţa şi buna cuviinţă.

Durerea este însă cu atât mai mare cu cât un distins om de cultură contemporan, încearcă un criteriu cu totul de neînţeles pentru a justifica existenţa unui astfel de gen de muzică: „gustul cetăţeanului". Dar despre ce fel de cetăţean este vorba? Cred că făcând parte dintr-o comunitate trebuie să te supui unor principii care stau la fundamentul bunului mers al comunităţii. Şi chiar dacă supus unui secularism acerb ignori normele unui minim de moralitate, totuşi nu poţi ignora principiul „bunului simţ". O societate oricât de „democratică" s-ar dori cred că are nevoie de o selecţie a limbajului, de o „cenzură" ce are la bază ideea bunului simţ. Este adevărat că ne-am săturat de cenzură, dar nu şi de moralitate. Gustul sau plăcerea nu pot deveni norme ale moralităţii.

Şi atunci se pune întrebarea: reflectă această stare normalitatea? Cu siguranţă că nu. Din păcate ierarhia valorilor a fost inversată în aşa fel încât am ajuns să spunem „binelui-rău şi răului-bine" (Isaia V, 20). Ceea ce era anormal a devenit normal, iar ceea ce era imoral a devenit dintr-odată firesc, obişnuit, resemnându-ne să spunem „asta-i realitatea". Dar, ce fel de realitate este aceasta? Se îndreaptă ea spre progres? Cu siguranţă că este o realitate mutilată de păcat ce se îndreaptă spre un adevărat, dar trist regres moral.

(Continuare în pag. a 5-a)

Diac. Drd.
IOAN CODOREAN

„O viaţă" pentru un muzeu

Cu o zi înainte de Ajunul Crăciunului, la Inspectoratul pentru Cultură din Sibiu, a fost lansată o lucrare de referinţă pentru Sibiu şi nu numai. Prin grija Ministerului Culturii şi a Muzeului Ţăranului Român a prins viaţă o lucrare ce încununează munca plină de curaj, răbdare şi voinţă a preotului Zosim Oancea care timp de peste 30 de ani a fost părintele spiritual al vrednicilor locuitori din satul Sibiel, localitate ce face parte din salba de nestemate a Mărginimii Sibiului. Lucrarea intitulată: „O viaţă, un destin, o icoană" pe lângă prezentarea vieţii luminoase dar şi întunecate din unele perioade a preotului Zosim Oancea, cuprinde în peste 200 de planşe color cele mai reprezentative icoane pe sticlă aflate în muzeul din Sibiel.

Cu tenacitatea omului care a supravieţuit grelelor privaţiuni îndurate în închisorile comuniste, părintele a reuşit să adune de peste tot sute de icoane pictate pe sticlă, operă a unor meşteri cunoscuţi, dar şi a unor anonimi, care altfel poate s-ar fi pierdut ori ar fi luat drumul străinătăţii.

Spuneam că preotul Zosim Oancea a păstorit în Sibiel peste 30 de ani. Cred că, după anii de detenţie, părintele nu a ajuns întâmplător la Sibiel. Şi iată de ce Sibielul l-a dat pe Moise Măcinic, care în urmă cu 250 de ani a cunoscut prigoana şi temniţa pentru curajul de a apăra şi lupta pentru păstrarea credinţei strămoşeşti. Sibielul l-a avut pe preotul Popovici, care în data de 15 august 1916 — de Sf. Maria — împreună cu protopopul din Săliştе Ioan Lupaş, au fost ridicaţi din mijlocul familiilor şi al credincioşilor de către stăpânitorii acelor vremuri şi întemniţaţi dincolo de Tisa, pentru marea vină, de a fi buni români. Şi iată, după ani, i-a fost dat altui preot, lui Zosim Oancea, care şi el a cunoscut temniţele, să păstorească la Sibiel. A fost o întâmplare?. Nu. Un destin. El va lăsa în urmă un miraculos muzeu. Să răsfoim puţin lucrarea. Iată, numeroase icoane o înfăţişează pe Maica Domnului. Unele cu pruncul în braţe, altele cu chipul îndurerat văzându-şi fiul răstignit. Durerea nemăsurată dar şi iertarea sunt deosebit de bine zugrăvite de către meşterii iconari. Privind acest chip, este bine să ne reculegem, să medităm şi acum la sfârşit de veac să ne întrebăm: la ce slujeşte ura, răzbunarea, duşmănia, violenţa, judecata strâmbă? Supremă este doar credinţa, iar icoanele cuprind în ele credinţa celor care le-au făurit dar şi a celor care se reculeg în faţa lor cerând îndurare şi iertare. In încheierea confesiunii sale, părintele Zosim Oancea spunea: „Credinţa zice că atunci când ceri iertare cuiva, îi arzi pe draci".

Cu prilejul lansării acestei frumoase lucrări a fost prezent şi Ion Caramitru, ministru în exerciţiu la Ministerul Culturii, care în cuvinte calde l-a omagiat pe părintele Zosim Oancea. El s-a referit şi la faptul că doar cu câteva zile mai înainte, la Tg. Jiu a fost reînălţată Coloana fără de sfârşit. Muzeul de icoane pe sticlă din Sibiel este şi el o Coloană fără de sfârşit. Este coloana credinţei, coloana ortodoxismului fără de sfârşit.

Au trudit la realizarea lucrării: Irina Nicolau, Ioana Popescu şi nepoata preotului Zosim Oancea, Raluca Alexandrescu.

NICOLAE DĂDÂRLAT

Nasc în Mărginime oameni

Mărginimea Sibiului, zonă cu potenţial deosebit sub aspect cultural a dat patrimoniului naţional valori însemnate, de la anonimi ce s-au călătorit în eternitate după ce cuminţi şi-au făcut rostul pe pământ, la cei care prin puterea minţii, talent şi trudă au intrat în conştiinţa neamului binemeritând recunoştinţa noastră a tuturor celor care beneficiem de roadele creaţiei spiritelor vii din Mărginime.

Între cei care cinstesc printr-o activitate de o viaţă leagănul ivirii în lume se află Doamna scrisului românesc Ioana Postelnicu, ce va mai adăuga la 18 martie un ghiocel la buchetul generos al unei vârste pe deplin împlinită prin creaţie.

Creaţia este atributul spiritelor alese, asigurând neuitarea pentru cei ce au pus la temelia existenţei lor munca, talentul, curajul de a pune în imagini artistice tot ce au considerat demn pentru urmaşi.

După mărturia ilustrei sărbătorite, prozatoarea a văzut lumina zilei în Ardeal în timpul domniei lui Franz Joseph, având şansa de a fi martora Marii Uniri, apoi de a-l cunoaşte pe reputatul mentor Eugen Lovinescu în cenaclul căruia a intrat cu manuscrisul romanului „Bogdana" în 1927, romanul văzând lumina tiparului doi ani mai târziu, aducându-i primirea în Societatea Scriitorilor Români.

Publică în Revista Fundaţiilor Regale, proză scurtă şi romanul „Beznă", pentru care în 1943 primeşte Premiul Academiei Române.

După război publică în paginile revistelor „Viaţa Românească" şi „Iaşul literar", iar în 1953 publică romanul „Pădurea Poenari", urmată de volumul de nuvele „Eternele iubiri".

Anul 1995 înseamnă încununarea activităţii scriitoarei cu premiul Uniunii Scriitorilor Români şi al Editurii „Ion Vinea", după apariţia romanului „Remember".

Înainte de sfârşit de veac şi mileniu, prozatoarea le face o mare bucurie admiratorilor ei statornici publicând al treilea roman al ciclului dedicat oierilor din Mărginime — „Urmaşii Vlaşinilor".

Despre valoroasa scriitoare, fiică a Mărginimii au exprimat opinii pertinente critici, istorici literari, personalităţi de mare anvergură spirituală — Dan Zamfirescu, Şerban Cioculescu, Ion Negoiţescu, Teodor Vârgolici, Ion Dodu Bălan, ş.a.

La ceas aniversar îi dorim doamnei literelor multă sănătate, energie şi poate alte pagini pentru suflet.

CORNELIA CRAMARENCO

Ignatie Monahul, Prof. Gheorghe Vasilescu, ROMÂNII ŞI ŢARA SFÂNTĂ. LA DOUĂ MILENII DE CREŞTINISM, CULEGERE DE STUDII ŞI ARTICOLE, Ed. a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, 1999, 317 p.

Rodul tipografic enunţat încununează eforturile cărturăreşti depuse de cei doi autori pentru a aduce în faţa cititorilor, într-un an jubiliar, la ceas aniversar, cel mai râvnit pământ al creştinismului: Ţara Sfântă, locul în care, cu 2000 de ani în urmă, se năştea, — minune negrăită între minuni —, în ieslea Betleemului, Fiul Celui Preaînalt.

Apărută cu binecuvântarea P.F. Părinte Teoctist, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care i-a alcătuit şi prefaţa, cartea evidenţiază legăturile permanente ale românilor cu „pământul făgăduinţei". Sub motto-ul „Domnul este plin de râvnă pentru ţara Sa şi se îndură de poporul Său" (Ioil 2, 18), autorii au înmănunchiat studii şi articole elaborate minuţios, cu acrivie documentară şi cu suflet creştin luminat de chemarea divină pe care o exercită asupra fiinţei Locurile Sfinte, de către ierarhi, profesori de teologie, preoţi, monahi, dar şi mireni, unele preluate din publicaţiile bisericeşti, altele inedite.

Cartea este structurată pe şase capitole. Primul dintre acestea introduce cititorul în atmosfera Ţării Sfinte, în spiritualitatea care pulsează în acel loc de confluenţă a celor trei mari religii monoteiste: creştinism, mozaism, mahomedanism, în istoria — rezumativă — a celor trei patriarhii creştine aflate acolo, oferind totodată şi sumare coordonate geografice.

O serie de studii înfăţişează „Legăturile istorice ale românilor cu Ţara Sfântă", (scrise de Marcu Beza, Pr. Ilie Georgescu, Diac. Ioan Ivan şi Pr. Prof. Mircea Păcurariu), care pot fi detectate din vremuri străvechi şi care impresionează prin trăinicia lor. Ele dovedesc cu prisosinţă faptul că românii, — fie domnitori, înalte feţe bisericeşti, preoţi, monahi sau pelerini laici —, au fost însufleţiţi de o dragoste profundă faţă de acest pământ sacru, pe care nu au declamat-o doar, ci şi-au asumat-o, materializând-o în ajutoare substanţiale care au contribuit la apărarea Ortodoxiei şi la consolidarea solidarităţii între popoare. Mărturie în acest sens stau numeroase opere de artă, manuscrise, icoane şi odoare sfinte de sorginte românească, care împodobesc lăcaşurile de cult ortodoxe din Ţara Sfântă.

Este semnalată în continuare prezenţa masivă a nevoitorilor români la Locurile Sfinte, între care la loc de frunte este cinstit şi pomenit în veşnicie cuviosul Ioan Iacob Hozevitul, sfântul originar din binecuvântata Moldovă, ascet desăvârşit şi stihuitor talentat.

Capitolul al IV-lea trece în revistă schimburile repetate de vizite întreprinse de întâistătătorii celor două patriarhii ortodoxe, — de la Ierusalim, respectiv Bucureşti —, fiind reproduse discursurile rostite de aceştia. toate contribuind la „afirmarea unităţii şi viabilităţii Ortodoxiei în lumea contemporană".

Nu puţini au fost pelerinii români la Locurile Sfinte, care i-au atras asemenea unui miraj ce odată atins însă, s-a transformat în realitate, potolind dorul după meleagurile impregnate de „sfintele urme de lumină, de suferinţă şi de biruinţă ale Mântuitorului". Majoritatea pelerinajelor au fost iniţiate şi îndrumate de ierarhi sau preoţi, menirea lor fiind aceea de-a cultiva anumite laturi ale sensibilităţii religioase. În cele din urmă suntem invitaţi să poposim cu gândul la aşezămintele româneşti din Ţara Sfântă, din Ierusalim, Iordan sau Ierihon, cunoscând totodată şi superiorii acestora.

Cartea prezentată se constituie într-un îndemn adresat cititorilor de a se adăuga la rândurile numeroşilor pelerini spre Ţara Sfântă, iar pentru cei ce nu au această bucurie, într-un îndemn la conştientizarea faptului că Ierusalimul trebuie şi poate fi găsit în adâncul sufletului fiecărui creştin. Meritul incontestabil al volumului este acela de a releva ataşamentul poporului nostru faţă de Locurile Sfinte, reuşind să transpună cititorul în lumea mirifică şi sacră reprezentată de Ţara Sfântă — leagănul creştinismului.

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

Manuscrisele de muzică psaltică — un inestimabil tezaur

O evidență completă a tuturor manuscriselor muzicale psaltice românești și bilingve (greco-române), existente chiar și numai într-un spațiu restrâns precum cel al unor biblioteci publice și colecții particulare din Brașov, nu a fost tocmai ușor de realizat. Lipsa unor cataloage generale sau cu o tematică adecvată, apoi conlucrarea specialiștilor din domeniul respectiv și publicarea, cu o anume ritmicitate, de bibliografii de profil, sunt, încă, tot atâta situații ce pot să-ți îngreuneze finalizarea unui demers muzicologic concret.

Aplicând în cercetarea noastră unele dintre recomandările codicologice, existente în literatura de specialitate (Titus Moisescu, Sebastian Barbu-Bucur, Gabriel Strempel sau Gregorios Stathis de la Atena), credem că am reușit să punem în evidență atât valoarea de document a manuscriselor respective (cu neume) cât și, indubitabil, pe aceea de ordin repertorial și de creație, datorate protopsalților români din veacurile XIX și XX. Evident, acolo unde investigațiile ne-au permis, am lămurit și unele date cu privire la circulația unei astfel de muzici, la particularitățile și modelul ei de realizare artistică.

Din cele 24 de manuscrise de muzică psaltică aflate în Brașov, 16 dintre ele aparțin Muzeului Bisericii „Sf. Nicolae" din Șchei și reprezintă, în întregul lor, munca unor copiști și compozitori cunoscuți cu numele de: Protosinghelul Varlaam Barancescu, Nicolae Brătescu, George Ucenescu, Neculai Odor, N. P. Charalampiu, Timotei Popovici sau cei doi elevi sau studenți teologi transilvăneni care și-au notat în caietele lor de școală, variante ale cântărilor după *Colecția de la 1890*, a lui Dimitrie Cunțan (1837-1910).

Dar, după cum vom observa, manuscrisele respective nu cuprind doar cântările copiștilor nominalizați ci și numeroase alte creații psaltice semnate de Macarie Ieromonahul (1770-1836) Anton Pann (1796-1854), Dimitrie Suceveanu (1816-1898), Filotei Episcopul (1805-1860), Visarion Nemțeanu sau Protopsaltul (sec. XIX), Iosif Monahu (sec. XIX), Dionisie Fotino Moraitul (1777-1821), Petru Efesiu (m. 1840) sau cele ale protopsalților greci, Gheorghe Cretanul, Grigorie Protopsaltul și alții cântările celor menționați în acest loc constând din *axioane, heruvice, polielee, chinonice, slavoslovii* precum și unele răspunsuri liturgice cu importanță specială în rânduielile tipiconale bisericești.

Din sumarul celor 16 manuscrise psaltice, din care unele în notație guidonică (liniară), se poate observa că Protosinghelul Varlaam Barancescu (1808-1894) a ocupat, atât prin *Cinstitul Paraclis* (ms. nr. 47, 48 și 55) cât și prin axioanele *Îngerul a strigat* (glas III) sau *Vrednică ești cu adevărat* (glas V), un loc important între ceilalți creatori de muzică ai veacului XIX: Macarie Ieromonahul și Anton Pann. Faptul că *Paraclisele* au fost tipărite la București, în anul 1863, de către Oprea Demetrescu (1824-1912), sau că unele cântări, de genul celor menționate, sunt interpretate și în acest sfârșit de mileniu, ne îndreptățește a spune că Varlaam Barancescu ne-a lăsat ca moștenire o creație psaltică inspirată și binefăcătoare sufletului nostru și bisericii pravoslavnice, deopotrivă.

De la un alt creator de marcă, George Ucenescu (1828-1896) ni s-au păstrat, în manuscris, 54 de cântări răzlețe, notate pe foile de forzaț ale unor cărți de practică bisericească din Șchei (*Minei*, nr. inv. 448, 904, 905, 906, 910, 911, 912, 915, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116; *Octoih*, nr. inv. 919; *Triod* (Triodion), nr. inv. 1117, 1118; *Penticostar*, nr. inv. 1119).

Abordarea și reușita cântărilor de structură miniaturală îl situează pe iscusitul protopsalt George Ucenescu, între cei mai dotați slujitori ai stranei de la Biserica „Sf. Nicolae" din Șcheii Brașovului, iar ucenicii lui, George Ionescu, Nicolae Poppu, Ioan Crețu, Ioan Moldovan, George Moldovan, frații Constantin și Dimitrie Irimia, I. Ciurea, Bucur Cristea și Alexandru Odor, Florea Roncea, Iacob Adrian și Ioan Bobeș, fiind remarcați atât în Țara Bârsei (Săcele, Tărlungeni, Zărnești), dar și pe Olt, la Făgăraș.

Că George Ucenescu a fost un cunoscător al tradiției cântării psaltice profesioniste, cât și un împătimit al culegerii melosului de factură populară (*Manuscrisul Ucenescu. Cânturi*, 1979) se poate observa și din *Aliluia (Minei*, nr. inv. 1114-4, fila 1-v), compus în *modul vechiu*, în care țesătura melodică pendulează într-un evident paralelism major-minor dar de o altă nuanță (lucrare): din glasul VIII se trece la glasul I.

Chiar dacă la jumătatea sec. al XIX-lea erau deja în circulație mai multe tipărituri cu muzică psaltică «românită» (Macarie, Anton Pann, Nectarie Frimu, Dimitrie Suceveanu, Filotei Episcopul) Nicolae Brătescu, psaltul Mitropoliei București și apoi al Capelei din Groaveri - Șchei, și-a demonstrat puterile, cu succes, în compunerea a numeroase pagini de cântări bisericești, rămase însă în manuscris: *Rânduiala sfintei și dumnezeeș ti[i] Liturghii* (1859), ms. nr. 49; *Ecstract care cuprinde în sine toate cântările cele de peste tot anul* (1857), ms. nr. 50; *Privigheri sau Mânecător care cuprinde rânduiala dimineților* (1857), ms. nr. 51; *Calofonicon care cuprinde în sine toată floarea cântărilor* (1859), ms. nr. 53; *Heruvico-Kinonicar* (1859), ms. nr. 54; *Antologie sau Heruvico-Kinonicarul* (1861), ms. nr. 61.

În acțiunea de «românire» și, evident, de îmbogățire a repertoriului psaltic autohton, Nicolae Brătescu *a tradus* și *a creat* în spirit *„original"* sau *„în chipul grecesc"*; apoi *a prescurtat* în sistema introdusă de Macarie

(Continuare în pag. a 6-a)

Prof. Dr. CONSTANTIN CATRINA-ȚIU

De vorbă cu pr. Macarie Simonopetritul*

— *Prea Cuvioase Părinte Macarie, vă rugăm să ne dați câteva date biografice.*

— M-am născut într-o familie catolică, în anul 1952, și pot să spun că inițial nu am prea avut multe în comun cu biserica. Se știe că odată cu Conciliul al doilea de la Vatican din 1964, Biserica Catolică a demarat o serie de reforme, printre care și redimensionarea vieții liturgice, astfel ca cei care erau cât de cât atașați de viața liturgică au încercat să-și caute alte limanuri, producându-se anumite convertiri, respectiv catolici care au îmbrățișat tradiția liturgică răsăriteană.

În ceea ce mă privește, am intrat la Universitatea din Paris în anul 1968 ca să studiez sociologia, într-o vreme în care toată lumea era înnebunită de comunism. În loc să fac politică am început să mă refugiez în teatru, am căutat felul cum e înțeles, cum se face teatru în răsărit și am ajuns la concluzia că teatrul are un scop liturgic.

În acea criză adâncă în care se găsea atunci Occidentul, care era de fapt o criză a întregii civilizații, foarte puțini înțelegeau că substanța teatrului și a artei este liturghia, slujirea. Intelectualii voiau să se zidească fără nici o legătură cu Dumnezeu, și astfel, fiecare sector al civilizației nu avea legătură cu celălalt, devenind astfel autonom, pe când societatea trebuie să fie un întreg și ele, sectoarele, să aibă legătură între ele.

— *Cum v-ați convertit la ortodoxie și cum ați ajuns în Athos?*

— Încetul cu încetul am înțeles că ceea ce a pierdut Occidentul și care era de fapt sursa tuturor neajunsurilor sale existențiale era dimensiunea liturgică răsă-

(Continuare în pag. a 7-a)

* Interviu realizat la Sf. Munte Athos de către Masterand
ȘTEFAN-LUCIAN TOMA

Pr. Nicolae Topolog

(Urmare din pag. a 3-a)

mir și Ioan Felea, alături de mai vechii Onisifor Ghibu, Ilie Beu, Nicolae Ittu, Eugen Todoran etc. Gândul lor permanent a fost acela lansat încă în anul 1908 de profesorul Nicolae Bălan „de a reforma din temelii întreaga organizație a Seminarului „Andreian" sporindu-i cursurile de la trei la patru ani și de a întocmi viața de internat a studenților conform cu învățăturile care li se propun". Acest deziderat, din păcate, nu a putut fi pus în aplicare decât mult mai târziu când cel care l-a propus s-a aflat în scaunul de mitropolit al Ardealului. Așa că, între anii 1912—1915, Nicolae Topolog se pregătește în institutul sibian pentru a deveni preot, perfecționându-și totodată cunoștințele muzicale cu Ioan Felea și Aurel Popovici. După terminarea cursurilor, în baza deciziei Consistoriului Arhidiecezan din 7 septembrie 1915, susține examenul de absolvire, obținând calificativul „Foarte bine" și, totodată, dreptul de „a concura la un post de paroh conform calificațiunii sale". După căsătorie, în anul 1917, este hirotonit pentru parohia Turnișor dar greutățile cauzate de prima mare conflagrație mondială nu-l ocolesc nici pe el și, în același an, îl găsim pe frontul din Apus, în calitate de căpitan în armata maghiară unde va rămâne până la sfârșitul războiului. În toamna anului 1918, prin Viena și Budapesta, se întoarce în țară și, alături de întreaga suflare românească, participă la marea sărbătoare de la Alba Iulia.

După doi ani de pașnică slujire la altarul bisericii din Turnișor, în anul 1920 se afla la Cluj, student la recent înființatul Conservator de Muzică. Vocea lui frumoasă de bariton l-a impresionat pe profesorul său Juliu Crișan care i-a și propus să rămână solist în cadrul operei. La Conservatorul clujean a beneficiat de o temeinică pregătire din partea primei pleiade de profesori conduși de directorul Gheorghe Dima — Romulus Cionca, vioară, Augustin Bena, teorie și solfegii, Ana Voileanu, pian, Marțian Negrea, armonie. Deși i se prevedea o frumoasă carieră artistică, nu rămâne la Cluj și, în toamna aceluiași an, se întoarce la credincioșii săi din Turnișor primiți spre păstorire și la familia care, între timp, se îmbogățise cu o fetiță.

Întors acasă, Nicolae Topolog se angajează cu toate forțele într-o vastă activitate la altar dar și pe linie culturală. Pentru început pune bazele unui cor bărbătesc și unui cor mixt și înființează Reuniunea femeilor ortodoxe a cărei conducere o va prelua soția sa. Datele referitoare la activitatea celor două coruri sunt foarte puține dar se știe că ele s-au încadrat întregii mișcări culturale și artistice a localității în centrul căreia se afla forul confesional și școala. Corul bărbătesc cânta în biserică dând răspunsurile la Sf. Liturghie, frumos și nuanțat, realizând momente de adevărată înălțare sufletească. De asemenea, s-au realizat și concerte la care au participat un mare număr de spectatori, repertoriul acestor programe fiind compus, în special, din lucrări ale compozitorilor ardeleni — Timotei Popovici, Gheorghe Dima, Tiberiu Brediceanu, Augustin Bena etc. De fiecare dată, părțile solistice erau susținute de el, în special doinele interpretându-le cu multă însuflețire, vocea sa caldă și plină de simțire imprimând în sala de spectacol o atmosferă de lirism și de poezie ce nu se putea uita curând. Avea o plăcere deosebită pentru interpretarea doinelor *Floare fui, floare trecui, Pădure, dragă pădure, Dorurile mele, Pe marginea Dunării* etc., lucrări ce exprimau stări sufletești deosebite dar și realități sociale specifice unei anumite epoci din istoria românilor transilvăneni. Prin programele sale, Nicolae Topolog urmărea să evidențieze valoarea culturii naționale, puterea de creație a geniului popular dar și capacitatea de interpretare a lucrărilor la un înalt nivel artistic.

Pe parcursul anilor cât a fost preot în Turnișor, Nicolae Topolog a funcționat ca profesor suplinitor la Institutul Teologic, Școala de cântăreți bisericești și Școala normală „Andrei Șaguna" din Sibiu predând, pe rând, *Cântări bisericești și Tipic, Muzică vocală* și *Ansamblu coral*. Pentru a da tinerilor posibilitatea afirmării talentului lor interpretativ, în special în concertele corului studenților teologi, a introdus un repertoriu bogat, colorat și cu multă muzică laică. În afara compozitorilor români — Gheorghe Dima, Timoteî Popovici, Gavril Musicescu, Ion Vidu etc. — el apelează la lucrări aparținând creației muzicale universale, coruri celebre din opere de G. Verdi, Ch. Gounod sau cantate de J. S. Bach, Claudio Monteverdi, Ludwig van Beethoven, J. Haydn, etc. contribuind, astfel, la valorificarea culturii și artei universale.

În anul 1940, pentru a fi împreună cu fiica sa, se mută la București unde, timp de treisprezece ani, slujește ca preot în parohia Mavrogheni și la capela Avrig. Spre sfârșitul vieții, dornic de mai multă liniște, părăsește capitala și se mută la Vălenii de Munte, slujind timp de doisprezece ani la biserica „Sf. Nicolae" și la capela „Sf. Ioan Botezătorul" din cartierul Tabaci.

Se stinge din viață la 6 mai 1975, amintirea lui neputând fi desprinsă de frumusețea omului, noblețea spiritului și rigurozitatea slujitorului bisericii strămoșești.

Teologie

(Urmare din pag. a 2-a)

Aceasta e înainte de toate o tendință, un curent, un ethos, ține de „teologia politică", fără a se confunda cu aceasta. Accentul cade mai mult pe acțiune (praxis) decât pe interiorizare; sunt vizate cu precădere aspectele practice, fără a degenera într-un moralism simplist.

În cele din urmă ajungem și la *teologia europeană*. Pentru că a găsit un mediu propice teologia s-a dezvoltat în Europa până la a se confunda vreme îndelungată cu teologia creștină propriu-zisă. Veacuri de-a rândul teologia creștină a fost eminamente europeană. Problema e că la ora actuală e greu să se vorbească de o teologie creștină europeană, pur și simplu, aceasta fiind ori Răsăriteană, ori apuseană, ori ortodoxă, ori romano-catolică sau protestantă și dacă vrem: germană, franceză, română, greacă etc., fiecare cu specificul ei. Reținem că teologia europeană și-a pierdut întâietatea de odinioară pentru că însuși creștinismul a încetat să mai fie exclusiv european.

În acest context încadrăm și *teologia țării noastre*, ce are un profund specific ortodox și român. Ea e credincioasă izvoarelor Revelației, este profund eclesială, locul ei găsindu-se în centrul vieții Bisericii, ea manifestându-se nici autonom, nici paralel, ci identic cu aceasta; teologia românească îmbină și organic spiritualul și socialul, credința și viața, religia și lumea; ea este atașată profund istoriei și mentalității neamului românesc, dar manifestă o extraordinară deschidere spre dialog (dimensiune ecumenică). Dezvoltarea teologiei românești a cunoscut, cronologic, mai multe perioade, dar cu siguranță că acestea vor constitui subiectul unui studiu ulterior. Cert este că ea răspunde realist și specific la problemele majore ale vieții interne și externe și a căutat să dea expresie identității sau caracterului ei original în contextul Bisericii lui Hristos de pretutindeni. Maturizându-se pe planul cercetării și orientării, teologia ortodoxă română a purces astăzi să definească structurile și spiritul care formează etosul specific spiritualității Bisericii noastre.

În loc de concluzii, mărturisind poate că am păcătuit prin simplificare în redarea prezentei expuneri, reproduc cuvintele Mântuitorului: „Cine are urechi de auzit, să audă!"

BIBLIOGRAFIE:

1. Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Tratat de teologie dogmatică și ecumenică*, Ed. „România Creștină", București, 1990.

2. Î.P.S. Dr. Nicolae Corneanu, *Quo Vadis?*, Studii, note, comentarii teologice, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1990.

3. Diac. Ioan Pulpea, *Configurația actuală a creștinismului*, Studii Teologice, nr. 3-4; 1949.

4. Pr. Conf. Ștefan Alexe, *Curente și tendințe noi în teologia contemporană*, Ortodoxia, an XXIX, nr. 1, 1977.

5. Comité National des Noirs Responsables d'Eglise, *Théologie noire*, în „Lumière et Vie", vol. XXIII, 1974, nr. 120.

6. Lect. Dr. Remus Rus, *Iisus Hristos în gândirea asiaticilor indieni*, Studii Teologice, an XXXIII, nr. 5-6; 1981.

7. Diac. Prof. Emilian Vasilescu, *Probleme ale creștinismului african*, Studii Teologice, an XV, nr. 9-10; 1963.

8. + Dr. Antim Nica, *Negrii ortodocși africani și lupta lor pentru autonomie*, Ortodoxia, an XIX, nr. 1; 1967.

9. Diac. Asist. Ion Bria, *Teologia Ortodoxă română contemporană*, „Glasul Bisericii", an XXX, nr. 1-2; 1971.

Un succint apel

(Urmare din pag. a 4-a)

Sfântul Apostol Iacob surprinde foarte sugestiv această pervertire a cuvântului, a limbajului. „Prin cuvânt binecuvântăm pe Dumnezeu și Tatăl și tot prin cuvânt blestemăm pe oamenii care sunt făcuți după asemănarea lui Dumnezeu. Din aceeași gură iese și binecuvântarea și blestemul" (Iacob III, 9—10).

Și tot Sfântul Apostol Iacob merge mai departe și dovedește că această situație vine în contradicție nu numai cu principiile credinței ci și cu cele ale firescului și ordinii lucrurilor: „Nu trebuie fraților mei să fie așa. Oare izvorul aruncă din aceeași vână și apă dulce și pe cea amară? Nu cumva poate smochinul să facă măsline și vița de vie să facă smochine? Sau izvorul sărat să dea apă dulce?" (Iacob III, 10—12). Sunt întrebări care cer reflecția și meditația noastră, atâta vreme cât știm că pentru orice cuvânt pe care-l vom rosti, vom da socoteală în Ziua Judecății.

Numai privind spre Dumnezeu, cuvântul nostru poate redeveni ceea ce a fost de la început: un cuvânt al mărturiei adevărului, moralității, evlaviei și de ce nu al lui Dumnezeu.

Preotul, apărător şi administrator al averii bisericeşti

Pentru a putea aprecia importanţa exercitării unei supravegheri asupra felului cum se gospodăresc bunurile Bisericii ca şi a rolurilor conştiinţei în cinstita agonisire a acestor bunuri, trebuie să subliniem de la început că problema administrării bunurilor Bisericii este o chestiune de permanentă actualitate tocmai din pricina caracterului ei spiritual.

Biserica este un aşezământ de origine divină întemeiat de Mântuitorul nostru Iisus Hristos al cărui scop este mântuirea credincioşilor. Scopul acesta şi-l atinge prin activitatea pe care o desfăşoară în lume, în mijlocul celor care o alcătuiesc. În calitatea sa de comunitate umană, Biserica se aseamănă cu celelalte societăţi omeneşti posedând ca şi acestea elementele caracteristice oricărei societăţi, adică: un număr de membri, un scop către care să fie conduşi membri, o autoritate care să asigure îndrumarea membrilor către adevăratul scop al societăţii, şi anumite mijloace, cu ajutorul cărora să se poată ajunge scopul ce-l are. În folosirea bunurilor materiale Biserica nu-şi pierde caracterul ei supranatural, după cum nici slujitorii ei prin administrarea acestor bunuri, nu-şi pierd rolul lor sacerdotal.

Mijlocul cel mai de seamă prin care primele comunităţi creştine îşi strângeau cele necesare cultului şi întreţinerii clerului şi ajutorării săracilor l-a format daniile credincioşilor, sub formă de ofrande şi colecte. Mai târziu, prin veacul al IV-lea, Biserica îşi sporeşte patrimoniul şi prin donaţii. Toate daniile se făceau de bună voie, respectându-se întru totul libertatea credincioşilor de a dispune de ceea ce au. Patrimoniul acesta era administrat la început, fără prea multe reguli contabile, ci numai cu multă cinste. Potrivit canonului 38 apostolic, episcopul trebuia să poarte de grijă tuturor bunurilor bisericeşti şi să le rânduiască pe ele ca şi când Dumnezeu i-ar sta de veghe. În momentul când au apărut parohiile cu patrimoniul lor propriu, această purtare de grijă a trecut pe seama preoţilor, episcopului rămânându-i dreptul de control asupra acestora.

Pe măsură ce a sporit patrimoniul Bisericii, episcopii şi-au luat ajutători în problemele de administrare şi sporire a acestuia, realizând şi un control mai eficace asupra activităţii preoţilor. Faptul că iconomii trebuiau să dea socoteală episcopului de felul cum se chivernisesc veniturile bisericeşti, a dus la stabilirea în colecţiile de canoane a unor dispoziţii referitoare la buna chivernisire a averii.

Datorită evoluţiei vremurilor, Biserica a trebuit să-şi stabilească cât mai exact reguli şi norme cu caracter obligatoriu după care slujitorii ei să se conducă în toate problemele administrative. La fel a procedat şi Biserica noastră.

Sfântul Apostol Pavel stabileşte o serie de calităţi care trebuie să caracterizeze pe un preot. Apostolul scoate în evidenţă calităţi care constituie o problemă de conştiinţă privind buna chivernisire a casei lui Dumnezeu. Astfel, el trebuie să fie drept, cinstit şi deschis cu oamenii în toate problemele legate de administrarea bisericii. Aceste calităţi vizează tocmai condiţia morală şi juridică a păstorului.

Actualele noastre legiuiri bisericeşti fundamentate pe dragoste de Biserică şi naţiune, vin în ajutorul conştiinţei preotului în toate problemele care privesc buna mers al treburilor bisericeşti, inclusiv în problemele administrative. Statul acordă şi el atenţie felului cum îşi chiverniseşte Biserica bunurile, participând material dar şi exercitând controlul asupra unor aspecte din activitatea administrativă. Această legătură dintre Stat şi Biserică realizată de-a lungul timpului funcţionează şi astăzi prin însăşi existenţa instituţiilor statului care au ca scop asigurarea acestei relaţii cu dublu sens dintre Biserică şi Stat.

Permanent preotul trebuie să aibă conştiinţa limpede de marele tezaur pe care îl chiverniseşte şi de care trebuie să dea seama în primul rând lui Dumnezeu şi apoi oamenilor, asemenea slugii cu talanţii. În colecţiile de legi bisericeşti, bunurile Bisericii se întâlnesc sub denumirea de sfinte şi sfinţite. Sfinte sunt lucrurile destinate serviciului divin şi consacrate, cum sunt vasele liturgice, antimisele şi bisericile, iar sfinţite sunt lucrurile care se găsesc în afară de biserică şi se folosesc numai indirect pentru scopul Bisericii. Aşa sunt toate bunurile mobile şi imobile care stau în legătură cu lucrurile sfinte. Prin ele se face faţă nevoilor Bisericii, se cumpără vasele şi obiectele folositoare serviciului divin, se repară bisericile şi se ajută cei nevoiaşi, de asemenea se întreţin clericii. Toate aceste bunuri provin din jertfa credincioşilor, a celor care sunt apropiaţi Bisericii, care înţeleg că fără posibilităţi materiale nu poţi exista şi lucra în lume. Este ceva înălţător în faptul de a avea grijă deosebită de bunurile care-ţi foloseşc slujirii, prin aceasta mulţumind şi pe Dumnezeu şi obştea credincioşilor.

Trebuie, de asemenea, să fim cu toată atenţia la chivernisirea bunurilor Bisericii şi pentru motivul că deşi au un caracter specific, ele rămân totuşi bunuri obşteşti. Cu cât în conştiinţa oamenilor se va impune mai temeinic respectul averii bisericeşti, cu atât vor interveni mai rar şi mai blând sancţiunile prevăzute de legi împotriva celor care vor cauza prejudicii acestor averi.

Preotul trebuie să aibă convingerea că bunurile nu sunt ale lui, ci ale tuturor şi să le respecte. Să aibă ocazia să se convingă că îngrijirea de bunurile Bisericii, nu-i întinează cu nimic elementul sacerdotal. Felul cum au fost chivernisite bunurile de către clerul veacurilor primare să fie o permanentă povaţă şi ghid pentru toată vremea. Împreună cu toate îndrumările şi îndemnurile date, să lucrăm „cu bunăvoinţă, ca şi cum am sluji Domnului, nu oamenilor". (Efeseni 6, 7).

Drd. JOANTĂ S. SORIN

BIBLIOGRAFIE:

1. Belea Nicodim, Calea către preoţie, Sibiu, 1946.

2. Idem, Contribuţii la problema conducerii credincioşilor de la sate, Sibiu, 1964.

3. Idem, Gânduri despre rolul conştiinţei în chivernisirea bunurilor bisericeşti, în rev. Mitropolia Ardealului, an. 1965, nr. 7—8.

4. Floca Ioan, Drept canonic ortodox, legislaţie şi administraţie bisericească, vol. I—II, Bucureşti, 1990.

5. Idem, Canoanele Bisericii Ortodoxe, note şi comentarii, Sibiu, 1993.

Preoţii şi rolul lor social

În viaţa poporului român, Biserica a jucat întotdeauna un rol foarte mare, de cele mai multe ori fiindu-i singura mângâiere şi singurul sprijin. După 1989 toate sondajele de opinie efectuate timp de peste un deceniu au arătat clar un lucru pe care toată lumea îl ştia: *Biserica este instituţia care se bucură de cea mai mare încredere din partea românilor.*

În acest context, rolul social al preoţilor este foarte important, ca slujitori ai Bisericii preoţii trebuind să fie conştienţi că prin tot ceea ce fac ei pot strica sau îmbunătăţi felul în care populaţia percepe Biserica.

Răsfoind o veche cronică bisericească scrisă de părintele Ioan Moşoiu din Bran, am dat peste o însemnare datând din 1924 referitoare la rolul social al preoţilor, pe care o redau mai jos: „Trăind în mijlocul societăţii, preotului îi revine o mulţime de îndatoriri şi după felul în care le va îndeplini va fi judecată întreaga tagmă preoţească, dar şi Biserica căreia el îi slujeşte. Poate de la nici un alt factor social nu se cer atâtea servicii ca de la preot. Preotul trebuie să-şi răscolească sufletul cât mai adânc, ca să nu se depună pe el cenuşa nepăsării. Nimeni nu poate să cunoască mai bine decât preotul poporul cu însuşirile lui, nimeni nu se poate interesa mai mult de lipsurile lui, fiindcă nimeni nu se află într-un contact mai strâns cu poporul şi nu trăieşte clipele de sinceritate şi intimitate pe care le trăieşte preotul prin taina spovedaniei.

În vremuri în care nivelul moral este atât de scăzut, preoţii au datoria sfântă de a contribui cu experienţa şi cu sfaturile lor la ridicarea nivelului moral al credincioşilor, ajutând la progresul societăţii şi la aşezarea pe temelii solide a statului nostru.

Deşi nu au puterea Mântuitorului de a face minuni, preoţii pot sprijini poporul desfăşurând o activitate social-caritabilă. Multă dezamăgire aduce un preot când se retrage cu indiferenţă de pe terenul vieţii publice izolându-se de credincioşi şi lăsând Biserica singură. Un preot harnic se interesează îndeaproape de lipsurile credincioşilor săi, ca să-i poată conduce pe calea vieţii acesteia şi a celei veşnice.

Preotul trebuie să fie asemeni unui tată care nu-şi iroseşte energia aiurea, pentru lucruri străine, ci care se grăbeşte la odrasla lui pentru a-i oferi toată dragostea şi înţelege-

(Continuare în pag. a 7-a)

DUMBRAVĂ AL.-PETRU,
Student T.P., anul I

Manuscrisele

(Urmare din pag. a 5-a)

şi Anton Pann; şi în toate cazurile, mai ales pentru cântările oferite şcolilor de psaltichie, organizate în mânăstirile de maici, Nicolae Brătescu a consemnat: „în sistema noo" (hrisantică).

Spre deosebire, însă, de alţi creatori de muzică bisericească, din secolul al XIX-lea, Nicolae Brătescu a avut în vedere şi rezolvarea unor probleme legate de specificul muzicii bizantine: „Când să cântă «Axionul» - menţionează protopsaltul - trebuie băgare de seamă la lucrarea gorgoanelor şi mărturiilor"; sau: „Să să ştie că ftoralele puse printre toate cântările au lucrarea lor greu în ascuţime, pentru aceea nu trebuie pronunţate în diftong" (ms. nr. 50, p. 156). De asemenea, cunoscând foarte bine desfăşurarea (tipicul) slujbelor religioase, atât din mânăstiri cât şi din bisericile de mir, Nicolae Brătescu grupează atât *axioanele, heruvicele* cât şi *chinonicele* în *cântări săptămânale, duminicale* şi pentru *sărbători împărăteşti.*

Alte două manuscrise din Şcheii Braşovului *(colecţii de cântări psaltice în notaţie liniară),* provin din Fondul Tiberiu Brediceanu şi conţin cântări pentru *Vecernie, Utrenie* şi *Sfânta Liturghie.* Comparând cele două culegeri (caiete de muzică) cu manuscrisul lui Timotei Popovici (1870-1950) - *Cântările bisericeşti după Dimitrie Cunţan* (Braşov, 1898), trebuie observat că numai şi după un deceniu de la apariţia culegerii de la Sibiu (1890), vor intra în repertoriul psaltic din zonele Sibiu-Blaj-Braşov şi unele inflexiuni de ordin armonico-tonal răspândite, în mod prioritar, prin sistemul de învăţământ al veacului XX.

Un mănunchi de alte cinci manuscrise de muzică psaltică (româneşti şi greceşti), între care şi unul în *notaţie armeană* (ms. nr. 42), sunt păstrate la Biblioteca „George Bariţiu" - Secţia Colecţii Speciale Braşov. Din unele însemnări marginale aflăm, de pildă, că *Irmologhionul* (ms. nr. 4) conţine „... podobiile celor opt glasuri întocmite precum se văd, de sfinţia sa Părintele Ghelasie Ieromonahul (n. Basarabia - m. 1851, Curtea de Argeş), pentru trebuinţa Seminarului Sfintei Episcopii Argeş la care am început eu, cel mai jos iscălit, a le prescrie în anul 1842, mai 3, după trecerea unui an de la venirea întru acest seminar" (Sub formă de *Exlibris,* urmează semnătura copistului: *Dintr-ale lui Dimitrie Protopsaltul). Melissa,* un alt manuscris (greco-român, nr. 3), de Ilie Fotino conţine creaţii psaltice semnate şi de Petru Lampadarie, Grigore Protopsaltul, Petru Vizantiu, Daniil Protopsaltul şi alţii. De ştiut, însă, că manuscrisul nr. 3 (Ilie Fotino, *Melissa)* nu este unitar; la alcătuirea acestui exemplar contribuind, în timp, şi alţi copişti precum: Petre Cântăreţul, B. Marinescu.

În legătură cu numele lui Ilie Fotino (1806-1850), creatorul multor pagini de muzică psaltică de până la 1850, trebuie spus că acesta s-a bucurat de o notabilă apreciere din partea protopsalţilor români. Deşi, de exemplu, „prenumeraţii cărţilor de psaltichie aveau la îndemână — în această vreme — cele două tomuri ale lui Anton Pann intitulate *Heruvico-Chinonicar,* în practica cultului din Biserica ortodoxă se cântau şi „Heruvice[le] D[omnului] Ilie Fotino, traduse din greceşte de Petre Cântăreţul Mânăstirii Kâmpulung".

Din colecţia inginerului Gheorghe Conţu din Braşov am studiat un *Anastasimatar* (cu Propedie); o *Carte de cântări bisericeşti* pentru Ştefan Moldovan (1866) şi o *Antologie* (ms. greco-român, ante 1850) din care am extras şi următoarea însemnare: „Caietul lui Ioan George Berescu, luat de la George Oldean ... fost mare cântăreţ la şcoala de la Buzău şi a primit acest caiet de la Anton Pann".

Menţionăm că cele trei manuscrise aparţinând ing. Gheorghe Conţu (Colecţia de manuscrise şi carte veche), provin din fosta bibliotecă a episcopului Nicolae Popea (1826-1908), originar din Săcelele Braşovului.

Investigaţiile întreprinse pe marginea celor 24 de manuscrise de muzică psaltică (notaţie hrisantică şi guidonică), din care unele nu le-am menţionat în rândurile de faţă, ne dau prilejul să formulăm următoarele consideraţii:

- Şcoala şi Biserica voievodală din Şcheii Braşovului, prin slujitorii lor devotaţi (preoţi şi dascăli), s-au constituit de-a lungul timpului în adevărate centre de studiu şi creaţie, de interpretare a muzicii de tradiţie bizantină;
- Răspunzând nevoilor directe, legate de strană şi de şcoala de psaltichie, atât Varlaam Barancescu, George Ucenescu, Nicolae Brătescu şi alţii, au pus în valoare nu numai creaţia de muzică psaltică, adaptată principiilor ei de «românire», dar au şi implementat o serie de elemente teoretice şi practice corespunzătoare continuităţii învăţământului românesc de specialitate.

În esenţă, manuscrisele psaltice şi bilingve, existente în unele biblioteci publice şi colecţii particulare din Braşov, răspund cu claritate ideii de unitate şi de perpetuare inconfundabilă a muzicii ecleziastice în Biserica noastră pravoslavnică.

Spiru Haret

(Urmare din pag. a 3-a)

localul propriu împreună cu cel al Casei Şcoalelor. Fonduri ale instituţiei administrative centrale a Bisericii au fost folosite pentru construirea sediului pentru Sinod şi pentru Consistoriul superior bisericesc, pentru Palatul Mitropolitan din Iaşi. În cadrul Casei Bisericii Naţionale s-au înfiinţat un muzeu de icoane vechi şi obiecte bisericeşti, o bibliotecă cu tipărituri de valoare, o secţie de iconografie, o tipografie. Prin *Legea din 1909* s-au adus modificări Legii sinodale din 1872 privind lărgirea cercului eligibililor la demnităţile ecleziastice şi extinderea posibilităţii de exprimare a preoţilor în privinţa chestiunilor bisericeşti. În anul 1909 s-a adoptat *Legea pentru înfiinţarea Consistoriului superior bisericesc.*

Spiru Haret a fost un om puternic, un om integru. Nu numai că nu şi-a uitat originea ţărănească, dar a fost un consecvent şi tenace luptător pentru interesele economice ale ţăranilor. Spiru Haret a fost un excelent profesor, un apropiat al dascălilor pentru a căror condiţie socială şi stabilitate profesională a militat. A fost, în ciuda aparenţelor severe, un om sensibil şi generos, dovadă fiind *opera sa de filantropie culturală.*

Era firesc ca un om cu performanţele ştiinţifice, profesionale, politice, un om integru, puternic şi voluntar ca Spiru Haret să aibă adversari şi admiratori. Adversarii l-au atacat pentru ideile reformatoare îndrăzneţe, pentru stăruinţa cu care acţiona în favoarea emancipării economice şi culturale a ţăranilor şi dascălilor, l-au acuzat de instigare la revoltă în anul 1907, l-au acuzat de aderare la ideile socialiste, de folosirea învăţătorilor şi preoţilor ca agenţi ai politicii liberale. Admiratorii i-au creat marelui Haret imaginea de om exemplar al şcolii, profesor eminent, administrator exigent al învăţământului, înalt demnitar integru, mare patriot, liberal luminat, sfetnic al dascălilor, luptător consecvent pentru emanciparea economică şi culturală a ţăranilor, învăţătorilor şi preoţilor.

„Fie mie după cuvântul tău"!

(Urmare din pag. 1)

tat să fie Maica Mântuitorului, poate că nici acum nu am fi fost răscumpăraţi.

Sfântul Grigorie Palama spune că Buna-Vestire s-a petrecut într-o zi de *vineri,* la ceasul al şaselea, adică în ziua şi-n ceasul în care au păcătuit primii oameni şi în care avea să se întâmple jertfa Crucii.

Buna-Vestire *„este începutul mântuirii noastre şi arătarea tainei celei din veac"* (Troparul Sărbătorii). Este ziua bucuriei şi a speranţei împăcării noastre cu Dumnezeu, prin întruparea Dumnezeiescului Său Fiu.

Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că *„oştile îngerilor au numit-o cu adevărat fericită, ca şi neamurile oamenilor, iar cei ce nu o numesc fericită şi nu o preamăresc nu sunt număraţi împreună cu oamenii, ci sunt fiii pierzaniei şi partea diavolului, însă toate neamurile adevăraţilor oameni o numesc fericită şi o preamăresc, şi o au drept ajutor şi mijlocire la Domnul".*

Evenimentul Buneivestiri, depăşind hotarele timpului şi ale spaţiului, rămâne mereu proaspăt în viaţa Bisericii. Crearea lumii - întru începuturi - şi recrearea ei - prin întruparea Domnului binevestit de înger cer o a treia schimbare - de această dată personală - a fiecăruia dintre noi. Căpătăm starea de *om nou* în momentul în care şi noi, în smerenie şi ascultare, răspundem chemării, ca carecând Fecioara: **Fie!**

(Urmare din pag. a 5-a)

riteană, echilibrul Tradiției. Înaintând în cunoaștere am lăsat teatrul și am ajuns la substanța Tradiției, la un creștinism diferit de cel al catolicismului. M-au impresionat părinții Bisericii, în special Sf. Dionisie Areopagitul, Sf. Maxim Mărturisitorul la care am găsit cheia existenței.

Am văzut mai apoi că ceea ce reprezintă cultul nu e numai în cărți, ci că este o experiență vie, experiența care mi-a fost împărtășită de niște oameni aleși. Între 1970—1972 am găsit un grup de călugări catolici, care însă primiseră de la Vatican binecuvântarea să trăiască în tradiția liturgică răsăriteană, în fruntea căruia era pr. Placide Desseille, grupare care mai apoi a renunțat cu totul la catolicism.

Pr. Placide vorbea totdeauna de Mt. Athos și de România, pe care a vizitat-o în 1971, când i-a cunoscut pe pr. Andrei Scrima, pe mitropolitul Antonie Plămădeală, pe pr. Dumitru Stăniloae.

În 1975 am vizitat și eu cu pr. Placide România și Athosul; atunci i-am cunoscut și eu pe pr. Paisie și pe pr. Cleopa, cu care am avut o discuție de opt ore fără oprire. Pentru mine Biserica și poporul român au fost o adevărată descoperire. Roadele acestei vizite și a următoarelor s-au concretizat în 1979, când am devenit călugăr în Mânăstirea Simonos-Petras din Sfântul Munte.

De vorbă cu...

— Ce personalități ale vieții teologice românești ați cunoscut?

— Aici la mânăstire și mai apoi, timp de trei ani cât l-am însoțit pe arhimandritul Emilianos în Franța, l-am cunoscut pe mitropolitul Serafim Joantă, care pe atunci era la Saint Serge și care m-a impresionat prin trăirea și cultura pe care o răspândea. L-am cunoscut și pe pr. Vasile Mihoc; în ceea ce privește relația mea cu pr. Ioan Ică jr., ea se datorează prezenței manuscrisului lucrării mele — Triodul explicat — în limba franceză în biblioteca Facultății de teologie din Sibiu, găsirii acestuia și dorinței părintelui de a-l tipări. Îl cunosc pe pr. Ică doar din corespondență și îmi doresc foarte mult ca într-o zi să îl cunosc și personal.

— Ce ne puteți spune despre relațiile românilor cu Athosul și despre renașterea monahismului atonit?

— Al doilea cititor al mânăstirii noastre este Mihai Viteazul, pe care îl pomenim la toate slujbele; el ne-a dat metocul Mihai Vodă din București și alte proprietăți, prin care mânăstirea noastră a supraviețuit între sec. 16—18. Dar ce mânăstire atonită nu s-a bucurat de filantropia poporului român?...

După al doilea război mondial, până în 1970, Athosul s-a aflat într-o perioadă de decădere, tinerii nu mai veneau, preferau să meargă să muncească în Occident și apoi nu pe mulți îi interesa monahismul. Dar nu numai monahismul a fost în criză, ci și teologia, ca o consecință a faptului că teologii erau influențați de mediile catolice. După 1970 situația se schimbă, Sfinții Părinți sunt redescoperiți în Grecia, aceasta și datorită *faptului că o serie de teologi greci au studiat în Occident și au avut legături cu diaspora rusească, respectiv cu Evdokimov, Lossky, Florovsky* și astfel au revenit la vechea redescoperire. Redescoperirea Sfinților Părinți a însemnat evident și o redescoperire a monahismului atonit. În 1959 pr. John Meyendorff își da doctoratul pe o temă legată de activitatea Sf. Grigorie Palama, teologul grec Panaghiotis Hristu întemeiază Ydrima Vlatadon, cu preocupări de palamism și teologie mistică, fiind firească o reîntoarcere spre Mt. Athos.

În epoca de decădere erau părinți care au trăit ca asceți, cum ar fi Sf. Siluan sau Gheronda Iosif, a căror artă duhovnicească trăiește prin ucenici până astăzi, producând o înviorare a isihasmului.

Între 1970—1980 numărul tinerilor a crescut și imaginea Sf. Munte s-a schimbat, atunci mulți și-au dat seama că Athosul e cel mai mare tezaur al Greciei și al lumii ortodoxe.

— Dacă aveți câteva cuvinte către cititorii dvs. din România?

— Trebuie să spun că m-am bucurat foarte mult pentru apariția „Triodului explicat" în limba română, e de altfel prima ediție, nu a mai fost tipărită până acum și îmi exprim convingerea că ea va folosi și oamenilor simpli care trăiesc într-o modestie sfântă duhul liturgic ortodox, și nu numai celor care o privesc ca o lucrare științifică și doar atât.

Să fie fiecare încredințat că cel ce trăiește viața liturgică a Bisericii, trăiește ca un om deplin, întreaga dimensiune a existenței având de fapt pentru el o conotație liturgică.

Trăind viața liturgică, creștinul dobândește, așa cum spune Sf. Maxim Mărturisitorul, acel — tropos iparxeos — acel mod de existență al Împărăției Cerurilor. Tot simbolismul actelor de cult este ca o icoană mișcătoare, credinciosul participă la acea nouă viață, trăiește aici ca în ceruri.

Să nu uităm niciodată că teologia, cultul și viața duhovnicească alcătuiesc un întreg ce constituie ethosul liturgic ortodox.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

- **5 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a făcut o vizită canonică la biserica monument istoric din Turnu-Roșu și la mânăstirea de la Valea Caselor.
- **7 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană.
- **8 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Pavecernița Mare și Litia în Catedrala mitropolitană.
  — Seara participă la Conferința „Femeie de ce plângi" susținută în Aula Facultății de Teologie din Sibiu de D-na Lidia Popița Stoicescu, scriitoare.
- **9 MARTIE a.c., — P. S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul la Schitul „Sf. 40 de mucenici" din Berivoi, prot. Făgăraș, rostind cuvânt de învățătură, cu prilejul hramului.
  — În aceeași zi a cercetat bisericile parohiale din Voivodeni, Recea și Pojorta, prot. Făgăraș.
- **10 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — A săvârșit taina Sf. Botez pruncei Andreea-Maria Seician.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **11 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească, în Capela „Sf. 40 de mucenici" din Cisnădioara, prot. Sibiu (pr. paroh Ciprian Gașpar) rostind Cuvânt de învățătură.
  — A cercetat apoi Șantierul noii biserici parohiale ce se construiește aici.
  — A oficiat în sobor, în biserica mare din Rășinari, slujba de înmormântare a preotului Crăciun Poplăcean de la parohia Jina II, prot. Sălișteș și a rostit cuvânt de învățătură.
- **13 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a făcut o vizită protocolară la Casa de Editură „Tribuna" din Sibiu.
  — A primit pe dl. Ilie Carabulea în legătură cu situația juridică a Hotelului Bulevard aflat în proprietatea Arhiepiscopiei.
- **14 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană.
  — A primit pe dl. Cristian Costescu de la Camera Deputaților - București.
  — Seara a slujit și a predicat la Taina Sf. Maslu de obște în parohia Săcel, prot. Sălișteș.
- **16 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a prezidat examenul pentru postul de preot militar la Garnizoana Brașov.
  — În aceeași zi a cercetat canonic bisericile parohiale din Râușor, prot. Făgăraș.
- **17 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A vizitat mânăstirea Râmeț și cea din Feleac.
  — A participat la Spectacolul festiv de la Teatrul Național din Cluj-Napoca, organizat în cinstea **Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu** al Clujului.
- **18 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a făcut parte din soborul slujitor care a oficiat Sf. Liturghie arhierească în Catedrala arhiepiscopală din Cluj-Napoca, în frunte cu **P.F. Patriarh TEOCTIST** al României.
  — A luat parte la recepția oferită de Consiliul Eparhial Cluj, cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani, de către **Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu.**
- **20 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Pavecernița Mare și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- **21 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.
  — A săvârșit în sobor Taina Sf. Maslu de obște la biserica „Sf. Arhangheli" din Brașov și a rostit cuvânt de învățătură.
- **22 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a primit pe dl. Hans Rüttimann, secretar general al Federației Internaționale a Crucii Albastre din Berna - Elveția, însoțit de o delegație a acestei organizații din România.
- **23 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană din Sibiu.
  — Seara a săvârșit tot acolo Pavecernița Mică și Acatistul Bunei Vestiri.
- **24 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — A săvârșit slujba sfeștaniei la Liceul Textil din Sibiu.
  — Seara a slujit Vecernia și Litia în Catedrală.
- **25 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la biserica „Buna Vestire" (din Groapă), din Sibiu (pr. paroh C-tin Mitea) rostind cuvânt de învățătură.
  — La vremea potrivită C. diacon Dr. Călin Sămărghițan a fost hirotonit întru preot pe seama U.M. din Predeal - Brașov.
  — Seara a săvârșit Vecernia și Acatistul Bunei-Vestiri în Catedrala mitropolitană.
- **26 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit în sobor slujba de înmormântare a credincioșului Ilie Scorțaru din Tălmaciu, rostind cuvânt de învățătură.
- **27 MARTIIE a.c., — P.S. Sa** a participat la Casa de Cultură a Sindicatelor din Sibiu, la întrunirea festivă consacrată actului istoric al Unirii Basarabiei cu România.
- **28 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a participat la Ședința de deschidere a celei de a 8-a Adunări Generale a AIDROM, desfășurată la Sediul Episcopiei Evanghelice C.A. din Sibiu.
  — Seara a săvârșit Denia Canonului Mare în Catedrală.

Arhid. VASILE AVRAM

(Urmare din pag. a 3-a)

s-au lepădat de legea noastră strămoșească, căci orice neam înseamnă moșii și strămoșii acelui popor, în cazul nostru pentru legea străbună s-a luptat până la ultima picătură de sânge. Poate cineva ignora un Constantin Brâncoveanu, Horia, Moise Măcinic, Sofronie de la Cioara, Ilie Iorest sau Sava Brancovici? Nu credem; altfel sângele lor va striga din pământ.

Faptul că Biserica Română Unită „se simțea în drept mai mult ca oricine să reprezinte în fața latinității neamul și legea românească" adevereste încă o dată afirmația noastră de mai sus.

Ceea ce nu înțelegea Pr. Aloisie Tăutu, când afirma că înființarea unei parohii ortodoxe la Roma nu este oportună, ..., nici pentru păstrarea unității și solidarității românilor din Roma, deoarece ea va fi prilej de dezbinare și despărțire a fraților care cu ocazia celor mai sfinte și mai înțelegătoare sărbători ale neamului, vor fi siliți a se închina la altare deosebite și despărțite, este chiar faptul că „și românii neuniți din Roma, întocmai ca și frații lor uniți, țin să-și satisfacă nevoile lor spirituale în sânul bisericii în care au fost botezați și crescuți"[5].

Nu putem trece cu vederea nici insinuările cum că Biserica Ortodoxă Română ar putea deveni o „biserică unealtă" a unor „regimuri subversive", spre deosebire de Biserica Blajului, care nu s-ar preta la acte de trădare a Statului Român:

„Nu era cazul să se dea urmare unei asemenea măsuri (înființarea parohiei ortodoxe române la Roma — n.n.), cerute de aici pe vremea unui regim revoluționar și subversiv a valorilor tradiționale și probate ale neamului, care voia să aibă la dispoziția lui o biserică unealtă, în care să poată dispune cu prepotență cu privire la toate serviciile trebuincioase ritualului lor de mistică revoluționară și de imitație străină sufletului tradițional al poporului nostru, ceea ce evident nu putea să obțină cu ușurință de la Biserica Blajului..."[6].

În legătură cu intenția guvernului României anilor '40 de-a înființa o parohie ortodoxă română la Roma

Deși memoriul trimis încearcă să ne inducă în eroare prin cuvinte lingușitoare: „aș dori ca să fiți convins că ceea ce mă face să vă prezint această întâmpinare în chestiunea parohiei ortodoxe române..., nu este nici invidia între frați, nici interesul personal, ci dragostea de patrie și neam care mă face să mă bucur când văd că organele noastre în drept iau cele mai potrivite măsuri ca acest neam și această patrie să fie cât mai bine și cât mai drept cunoscute în străinătate, și mă întristez, când văd că măsurile luate nu sunt cele mai potrivite în acest scop. Nu invidia, căci ca român și creștin nu pot decât să mă bucur văzând că fiii Neamului, aparținători bisericii ortodoxe române sunt doritori de a păstra și deprinde cât mai mult principiile religiei creștine"[7].

„Cântărit după spiritul și forma lui, acest memoriu arată o pornire, care n-a putut fi ascunsă cu nici o abilitate, față de credința noastră strămoșească și cultura noastră națională, puternic legată de ortodoxism"[8].

Este de mirare cum acest preot român, deși unit, ca reprezentant al intereselor Statului nostru în slujba de consilier al Legației Române de la Vatican își permite să tragă la răspundere conducerea Statului Român:" ... pentru serviciul presei noastre de aici nu se găsesc fonduri, ..., pentru înființarea unei parohii ortodoxe, cu totul improprie pentru orice propagandă românească utilă, se găsesc numaidecât sute de mii de lei"[9], și să-i dea lecții de diplomație afirmând că „înființarea unei parohii ortodoxe române la Roma ar fi nu numai inoportună în momentul de față, dar de-a dreptul inutilă, inoperantă, improprie și chiar dăunătoare apropierii sufletești de factorii politici cu care ținem raporturi diplomatice..."[10].

În contrast cu tonul memoriului trimis de preotul unit, răspunsul Ministrului Ioan Petrovici este scris într-o manieră delicată, deloc obraznică, deși mustrătoare:

„Nici nu stăruim asupra faptului că Ministerul crede că rolul Prea Cuviosiei Voastre ar fi fost, mai curând, să arătați Vaticanului largheța cu adevărat creștină, cu care Statul Ortodox Român a înțeles să sprijine înființarea unei parohii și biserici italiene în chiar centrul capitalei, deși sunt atâtea biserici catolice, cât și greco-catolice, în care s-ar putea săvârși slujbele pentru italienii din București. Nu vă întrebăm nici ce ați făcut, ca, consilier eclesiastic, al Legațiunii noastre pe lângă Sfântul Scaun, pentru a contrabalansa o propagandă dușmană și mincinoasă și pentru a lămuri Vaticanul asupra rosturilor neamului nostru — ortodox sau unit — ca stâlp al civilizației apusene pe care au apărat-o voievozi necatolici ca Ștefan cel Mare, căruia Sfântul Scaun i-a conferit titlul de «atlet al lui Hristos».

Pentru că vă permiteți să trageți la îndoială oportunitatea înființării unei parohii ortodoxe, justificată printr-o «necesitate de ordin național religios» și să dați lecții conducătorului statului de felul cum ar trebui întrebuințate fondurile publice"[11], ministerul îi face o aspră mustrare în nădejdea că va căuta să adâncească cu mai multă pătrundere rostul ședерii Prea Cuviosiei Sale la Roma pentru a onora situațiile ce i s-au încredințat din generozitatea Statului Român[12].

Acest schimb de memorii între preotul român unit Aloisie Tăutu, parohul bisericii române unite din Roma, și ministrul Cultelor și Artelor, I. Petrovici, din România, evidențiază „intensitatea" iubirii fraților noștri uniți, la mijlocul secolului al XX-lea, și credem că orice comentariu ar fi de prisos.

NOTE BIBLIOGRAFICE:

1. **Fondul Ioan Matei,** doc. 206, p. 1; Fondul **Ioan Matei** se găsește în secția Patrimoniu a Facultății de Teologie „A. Șaguna" din Sibiu.
2. Idem, doc. 209, p. 2.
3. Idem, doc. 206, p. 2.
4. Ibidem.
5. **Fondul Ioan Matei,** doc. 209: **Răspunsul Ministrului Culturii Naționale și al Cultelor către preotul unit Aloisie Tăutu, din 2.II. 1942.**
6. **Fondul Ioan Matei,** doc. 6, p. 4.
7. Ibidem, p. 1.
8. **Fondul Ioan Matei,** doc. 207, p. 1.
9. Idem, doc. 206, p. 4.
10. Ibidem.
11. **Fondul Ioan Matei,** doc. 209, p. 2.
12. Ibidem, p. 3.

Preoții

(Urmare din pag. a 6-a)

rea. Mântuitorul nu i-a disprețuit nici pe săraci, nici pe robi, ci i-a ajutat pe toți deopotrivă. Preotul să nu se lase răpit de aparițiii externe când este vorba să-și aprecieze credincioșii, pentru că într-un om simplu se poate ascunde un suflet nobil, precum o coajă urâtă ascunde un sâmbure bun.

Un mare rol de îndeplinit are preotul pe terenul asistenței sociale. Îngrijirea de copii, mai ales de cei orfani, trebuie să fie una dintre principalele preocupări pentru un preot, pentru că ei sunt făuritorii viitorului și purtătorii nădejdilor noastre. Preotul își va îndeplini cu succes rolul său social dacă între fapte și vorbe va fi cea mai deplină armonie.

Chemarea preoțească cere de la preot multă abnegație, lepădare de sine și de propriul egoism și lucrare pentru binele altora. Jertfirea pentru alții și lepădarea de sine este dovedirea harului divin pe care-l are preotul. Tagma preoțească se va impune și astăzi dacă se va dovedi un element viu și activ al societății noastre. Floarea virtuții creștinești nu crește decât mângâiată de lumina și căldura sufletului senin. Numai preotul care și-a pironit pe cruce patimile poate să zică: *Dacă mă voi înălța voi trage la mine pe toți.* Să nu uităm că poporul ține minte binefacerile primite și răsplătește munca depusă pentru binele și înaintarea lui prin rostirea mângâietoarelor cuvinte: *Și s-a sculat prooroc mare între noi".*

În acest început de mileniu în care pentru mulți români preoții și Biserica reprezintă singura rază de soare din viața lor, singura lor alinare și ultima speranță, aceste cuvinte din trecut sunt cât se poate de actuale.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **2 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
  — A primit pe Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca, consilierul juridic al Arhiepiscopiei.
- **3 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a vizitat sfânta Mânăstire cu hramul „Sf. Treime" din localitatea Orlat, prot. Săliște.
- **5 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilerul ad-tiv-bisericesc.
  — A primit pe Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca, consilierul juridic al Arhiepiscopiei.
  — A primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, în legătură cu continuarea lucrărilor la „Academia Teologică".
- **6 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial ocazie cu care s-au rezolvat numeroase probleme administrativ-gospodărești și de personal, de pe raza Arhiepiscopiei.
- **8 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a efectuat o vizită la șantierul „Academia Teologică" de la Mânăstirea Sâmbăta de Sus.
- **9 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la Reședința mitropolitană pe D-na Prof. Lidia Popița-Stoicescu din București, soția fostului Ministru al Cultelor și Ambasador al României în Grecia, regretatul profesor Dr. Nicolae Stoicescu.
- **10 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Dl. Dr. Ionel Druc din București.
- **13 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a cercetat Schitul Păltiniș unde s-a interesat de lucrările de refacere a Așezământului de acolo.
- **15 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a efectuat o vizită la șantierul de la Schitul Păltiniș, fiind însoțit de P.C. Arhid Ezechil Oancea consilier economic și P.C. Pr. Valentin Sicoe, secretar eparhial.
- **19 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe D-na Aurelia Nicola din Alba Iulia.
- **20 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
- **21 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe D-șoara Maria Motronea din Sibiu.
  — În după-masa aceleiași zile a primit pe Pr. Prof. Dr. Vasile Grăjdian, titularul Catedrei de muzică și cântare bisericească de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
- **27 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe d-l Mihai Boghian împreună cu soția D-na Maria Boghian, responsabili ai lucrărilor de construcție de la Mânăstirea Orlat.
- **28 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit o delegație formată din **Înalt Prea Sfințitul Dr. Nifon Mihăiță,** Arhiepiscopul Târgoviștei, dl. Christian Teodorescu, Secretar general AIDROM și pe Ierom. Ciprian Zaharia, Consilier patriarhal cu probleme de asistență socială din cadrul Patriarhiei Române care s-au aflat la Sibiu cu ocazia lucrărilor anuale ale Organizației AIDROM, ținută la Episcopia Evanghelică. A fost de față **P.S. Visarion Rășinăreanu,** Episcopul vicar al Arhiepiscopiei.
- **29 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a vizitat Mânăstirea Recea, de lângă Tg. Mureș, unde a fost întâmpinat de Maica Stareță Stavrofora Cristina, de părintele duhovnic P.C. Arhim. Ioan Iovan și de întreg soborul Mânăstirii.
- **30 MARTIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit o delegație formată din d-l jurist Cornel Florea din Ministerul de Externe, d-l jurist Titus Serediuc de la Consiliul Jud. Sibiu și Pr. Lector Dr. Pavel Aurel de la Facultatea de Teologie din Sibiu în legătură cu rezolvarea unor probleme privitoare la „Fundația Gojdu".
- **31 MARTIE a.c., — Î P S. Sa** a primit pe D-l Prof. Univ. Dr. Cornel Sigmirean, însoțit de P.C. Pr. lector Dr. Aurel Pavel.
  — A primit pe Dl. Dan Banciu de la Radio Cluj, „Vocea Transilvaniei", acordându-i un interviu de Paști.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

IOANA CRISTACHE PANAIT, ARHITECTURA DE LEMN DIN JUDEȚUL HUNEDOARA, **BUCUREȘTI, 2000, 254 p.**

Artă, tradiție, măiestrie — iată trei definiții ale arhitecturii de lemn, pe care doamna Ioana Cristache Panait le surprinde în vasta lucrare enunțată. Riguzitatea și înalta ținută științifică sunt însemnele acestui rod tipografic, rezultat al unor intense, minuțioase și îndelungate cercetări de teren.

Incursiunea în arhitectura de lemn din județul Hunedoara începe cu prezentarea unei istorii a construcțiilor de acest gen, a evoluției lor. Arhitectura laică se îngemănează cu cea bisericească, foarte dezvoltată în această parte a pământului românesc, bisericile hunedorene reprezentând actualmente singura dovadă materială a unei străvechi civilizații a lemnului. Cercetarea arhitecturii de lemn întâmpină numeroase dificultăți: locurile greu accesibile, — din cauza configurației reliefului —, unde au fost durate aceste monumente, structura așezărilor, extrem de răsfirate. Acestea sunt depășite însă, când pasiunea pentru istoria artei și respectul față de tradiție însoțesc cercetătorul.

O mare parte din monumentele reprezentative în acest sens au dispărut mistuite în incendii sau au trebuit să facă loc construcțiilor din piatră, meșterii pietrari aflând în arhitectura lemnului o inepuizabilă sursă de inspirație. În pofida mulțimii bisericilor de lemn dispărute, „lotul celor existente susțin cu succes frecvența și domnia, de altădată, a ctitoriei de lemn". Cele care dăinuie și astăzi prezintă „semnele necruțătoare ale vremii". Restaurarea lor este o datorie de conștiință.

Nu este neglijată nici pictura, fiind evocat „momentul hunedorean" în istoria acesteia.

Remarcabilă este unitatea arhitecturii de lemn de-a lungul timpului, evidențiată prin elemente specifice, tipologie, decor, unitate detectabilă nu numai la nivelul județului, ci și în cadrul mai extins al Transilvaniei.

Autoarea ne invită la un periplu imaginar prin 149 de localități, — pitorești așezări încărcate de o tradiție seculară —, realizând o descriere a monumentelor, acordând importanță detaliului. Acest vast repertoriu este însoțit de 30 ilustrații și 245 fotografii reprezentative pentru conturarea unei fizionomii a arhitecturii și picturii hunedorene.

Istoria artei românești a consemnat cu siguranță această certă și valoroasă contribuție în domeniu.

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

⊛ *Sfinții Daco-Romani și Români,* ediția a doua, de *Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu.* Această carte apare la Editura „Trinitas" a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, cu binecuvântarea *Î.P.S. Daniel,* Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Iași, 2000, 243 pag.

Cartea se bucură de un bogat *Cuvânt înainte* al *Î.P.S. Daniel* și de Cuvântul autorului.

„Cartea Părintelui Prof. Dr. Mircea Păcurariu, pe care o publică acum Editura „Trinitas" a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, este o mărturie, o pomenire și o cinste adusă sfinților daco-romani și români.

Totodată, ea este și un îndemn de a urma pilda sfinților iubitori de Hristos, apărători ai dreptei credințe și binefăcători milostivi față de semenii lor. Într-o lume confruntată cu necredința și necurăția inimii, cu rătăciri sectare și egoiste, care întunecă chipul lui Dumnezeu în om, sau cu deznădejdea și lipsa de sens a existenței, felul de viețuire și ajutorul sfinților sunt totdeauna lumină în candela credinței, izvor de viață și prietenie pentru mântuirea noastră". († *Daniel,* Mitropolitul Moldovei și Bucovinei).

Cartea se citește cu folos atât de preoți cât și de credincioșii de rând.

★

⊛ Pr. Prof. univ. Dr. Mircea Păcurariu, „*Predici la duminici și sărbători, la praznice împărătești și ale Maicii Domnului, ale Sfinților și la Sfinții români; predici ocazionale și la înmormântări*". Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000, 632 p.

„Coborâtor dintr-o familie cu tradiție preoțească, Părintele Profesor MIRCEA PĂCURARIU este cunoscut în Biserica noastră și în istoriografia română, în primul rând, datorită lucrărilor cu care Prea Cucernicia Sa a înzestrat sau îmbogățit domeniul atât de atrăgător, dar și întins, al studiilor și cercetărilor de *Istoria Bisericii Ortodoxe Române.* Numele acestei importante discipline a învățământului nostru teologic se asociază deja, în chip spontan, cu numele Părintelui profesor Mircea Păcurariu. Iată însă că profesorul de istorie bisericească a fost adânc preocupat de împlinirea unei slujiri preoțești și predicatoriale pilduitoare, din care a rodit și volumul prezent".

Este din *cuvântul înainte* al *Prea Fericitului* TEOCTIST, *Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române,* care a și dat binecuvântarea de editare.

Este o carte de Predici bune, scurte în general, care pot fi folosite de către slujitorii Bisericii. E într-o ediție care se înfățișează frumos legată și bună de utilizat.

O recomandăm din toată inima, tuturor preoților și studenților teologi.

★

⊛ *Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș* de Prof. dr. Nuțu Roșca, lucrare tipărită cu binecuvântarea *P.S. Justinian al Maramureșului,* Baia Mare, 2000, 213 pag.

Iată ce spune Părintele *Prof. Dr. Mircea Păcurariu* despre această carte: „Cartea profesorului *Dr. Nuțu Roșca* aduce multe date noi din viața și lucrarea duhovnicească a episcopului IOSIF, pe care trebuie să-l considerăm ca un adevărat ocrotitor spiritual al credincioșilor ortodocși din Maramureșul românesc. Temeinic documentată, într-un stil atrăgător, în multe locuri cu iz de cazanie românească, cu suflet de bun creștin ortodox și fiu vrednic al Maramureșului, cartea profesorului Roșca poate fi folosită - în egală măsură - și de cercetătorii trecutului nostru, dar și ca o carte de lectură pentru credincioșii de azi ai Maramureșului, descendenții fiilor duhovnicești ai episcopului IOSIF de acum trei veacuri. Drept aceea, socotim că Episcopia Maramureșului și Sătmarului ar face un lucru deosebit de util dacă ar da la tipar această nobilă osteneală a *Profesorului Dr. Nuțu Roșca*".

Prea Sfințitul Justinian Chira spune în *Cuvântul înainte:* „Numele acestui sfânt a răzbătut prin negura timpurilor. Dl. *Prof. Dr. Nuțu Roșca* i-a consacrat o monografie ancorată în contextul problematicii românilor din Transilvania de-a lungul secolelor. Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș este prezent în această lucrare cu toate darurile și virtuțile unui ierarh, care a trăit din plin întru Iisus Hristos și s-a jertfit pentru Biserica Sa.

Binecuvântăm strădania autorului și publicarea lucrării sale, care poate fi de folos tuturor celor care vor să cunoască adevărul, despre felul cum s-a păstrat credința în nordul românesc".

★

⊛ *Iaroslav Pelikan* publică cartea: *Iisus de-a lungul secolelor.* Locul lui în istoria culturii, traducere din engleză de Silvia Palade, Editura „Humanitas", Seria Religie coordonată de Vasile Răducă, București, 2000, 308 pag.

„Fecioara Maria de-a lungul secolelor (Humanitas, 1998), scrisă ca pandant al cărții de față, a prilejuit o primă întâlnire a publicului român cu istoricul și teologul Jaroslav Pelikan.

Apărută în 1985 și devenită bestseller în U.S.A., Iisus de-a lungul secolelor reconstituie modul în care fiecare epocă și-a creat, după chipul și asemănarea sa, propria imagine a Mântuitorului. Impactul acestei imagini încetează să fie unul strict religios, extinzându-se asupra culturii, politicului, economicului și socialului din ultimele două milenii.

Cartea se deschide cu imaginea lui Iisus ca învățător al secolului I, trece prin imaginea omului universal al Renașterii și ajunge la eliberatorul secolelor al XIX-lea și al XX-lea, oferind o cheie esențială de decriptare a vârstelor omenirii".

ANTONIE P.

Pr. dr. IOAN CHIRILĂ, Qumran și Mariotis, două sinteze ascetice — locuri ale îmbogățirii duhovnicești, Presa Universitară Clujeană, 2000, 141 p.

Cartea părintelui Ioan se înscrie nu numai în contextul propriilor cercetări qumranite ci și în cel al specialiștilor români care au căutat să pună în valoare textele descoperite în Nordul Mării Moarte.

Dacă în lucrarea anterioară (Mesianism și Apocalipsă în scrierile de la Qumran), autorul ne propune ca temă mesianismul și eshatologia regăsită în importantele texte qumranite, în cartea de față abordează segmentul liturgic al imnelor și sfera ispititoare a tainelor originilor, care reflectă preocupările liturgice și spirituale ale comunității oferind cititorului posibilitatea distingerii faptului că în acest stadiu al omenirii tentația spirituală se putea detașa de literalismul steril dar și faptul că în substanța sa ritualistică, doxologică și doctrinară comunitatea revenea la notele definitorii ale teologiei Sionului. Aceasta nu însemna un regres în domeniul vieții religioase ci o regăsire a sinelui liturgic, o restaurare a viziunii mesianice proprii profetismului iudaic. Cadrele liturgice qumranite au o notă distinctă față de forma tradițională a cultului iudaic fiind marcate de un exercițiu ascetic pronunțat ce scoate slujirea din cadrele automatismului impus de literalism.

Cartea surprinde formele liturgice prin care se exprimă dimensiunea duhovnicească a mesianismului celor două comunități: de la Qumran și Mariotis, insistând pe două stadii aparent succesive: cea a plinirii rituale — mecanice și cea a vederii, a trăirii în cel Unul ca Cei Trei. Comunitatea qumranită și cea de la lacul Mariotis vestesc acest tip de trăire încă înainte de venirea revelării desăvârșite.

În prima parte autorul readuce în discuție imnele qumranite de factură liturgică ce exprimă o stare existențială de tip profetic cu valență spre misteriologie. După cum ne sugerează analiza textelor, perioada qumranită în care au fost redactate principalele documente, a fost un timp foarte dinamic în sfera trăirii liturgice, practicându-se rugăciunea și cântarea comunitară, de care omul se atașează prin curățenie.

Partea a doua și cea mai consistentă ne aduce date importante despre o altă grupare religioasă care punea accent pe viața contemplativă — terapeuții, de pe marginea lacului Mariotis, în împrejurimile Alexandriei Egiptului. Este, după știința mea, primul text românesc, de o întindere considerabilă, care pune în discuție principiul vieții contemplative a terapeuților din perspectiva scrierilor eruditului Filon din Alexandria.

Filon vorbește despre acest grup în termeni admirativi. Casele modeste ale acestor oameni aveau o odaie rezervată pentru meditație, pentru studierea textelor sacre și pentru alte activități evlavioase, practicate de la răsăritul până la apusul soarelui. Părintele Chirilă aduce detalii importante cu privire la modul de viață al terapeuților (vezi capitolul B: Date concrete privind terapeuții) bazându-se pe lucrarea filoniană: „De Vita Contemplativa", care încununează cariera literară a lui Filon reprezentând o sursă prețioasă de învățături istorice despre diaspora alexandrină.

Filon pune viața contemplativă a terapeuților în opoziție cu cea a esenienilor, „care urmăreau cu persistență o viață activă". După mărturia autorului, punerea în paralelă a celor două grupări, de la Qumran și lacul Mariotis, rămâne defectuoasă. Cele două mișcări sunt ieșite poate dintr-o nevoie interioară a iudeilor pioși, „săracii lui Yahwe". Dar ei sunt distincți și profund divergenți. Concluzia părintelui Ioan ne face să înțelegem mișcarea alexandrină mai interioară și spirituală, mai flexibilă față de cea din deșertul lui Iuda.

În ciuda acestor delimitări cele două „sinteze ascetice" conturează cadrul de meditație și asceză din primul veac creștin, specific lumii iudaice reprezentate prin Palestina și Alexandria, chiar dacă nu există o identitate de cadru istoric sau religios.

Paradoxal, punctul de convergență al celor două comunități este evreul, mentalitatea iudaică și civilizația tradițională iudaică centrată pe Torah și în chip deosebit axată pe ideea mesianică.

Qumran și Mariotis pot fi considerate tipuri ale monahismului creștin pentru că au structura voturilor acestuia dar le lipsește mesianismul realizat ca fapt istoric și transcendent.

Cu toată această lipsă, părintele Ioan ne provoacă la o îmbogățire duhovnicească prin cele două sinteze ascetice pe care le însumează Qumran și Mariotis. Dacă a reușit ne putem convinge fiecare prin bucuria lecturii.

Pr. drd.
CRISTIAN MUNTEAN

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S U.A. (cont nr. 2,11.1 -61 15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B C.S A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Biblioteca „A[illegible]TRA"
- SIBIU -

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 aprilie
Nr. 15—16
2001

HRISTOS A ÎNVIAT!

VIAŢĂ ŞI ÎNVIERE

HRISTOS A ÎNVIAT!

Iată-ne din nou împreună în gând, în rugăciune şi meditaţie, cu bucurie întâmpinând Sărbătoarea sărbătorilor, evenimentul cel mai mare din istoria creştinismului şi anume *Învierea Domnului.*

Ziua Învierii Domnului - sărbătoarea vieţii fără de moarte - a venit din nou ca să bucure inimile noastre şi să dea încredinţare minţilor noastre, că toate în lume îşi au rostul lor. Toate îşi au rostul lor pentru că, de la Dumnezeu sunt rânduite, şi atunci când le înţelegem, şi atunci când nu le înţelegem. Din vechea tradiţie creştină răsăriteană, ni s-a transmis, din generaţie în generaţie cântarea: *„Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le".*

Am cântat-o toţi în această zi a Învierii, şi ne vom saluta în această vreme, vestindu-ne unii altora că: HRISTOS A ÎNVIAT!

Iată, chiar astăzi, ni se face vestire mare de bucurie şi încurajare, că nu moartea este ultimul cuvânt al destinului omenesc, ci învierea şi viaţa. Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel care, aşa cum am auzit istorisindu-ni-se în săptămâna ce a trecut, pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire, a fost răstignit în zilele lui Ponţiu Pilat, şi a pătimit, şi s-a îngropat. Acest Iisus Hristos dat morţii, a înviat după trei zile, aşa precum şi promisese că va face, cât fusese în viaţă, şi aşa cum scriseseră despre El profeţii. De aceea în Simbolul Credinţei mărturisim, că *„a înviat a treia zi după Scripturi".*

De la El ştim că moartea e doar trecerea din această viaţă la altă viaţă. De la El ştim că mor doar trupurile, dar sufletele rămân vii pentru totdeauna, în lumea de dincolo. De la El ştim că ne vom întâlni acolo unii cu alţii şi, că vom avea parte acolo de comuniunea cu Dumnezeu.

Sfântul Evanghelist Matei ne spune că cel dintâi cuvânt pe care l-a adresat Mântuitorul înviat, mironosiţelor care veniseră duminică dis-de-dimineaţă la mormânt, într-o Duminică şi o dimineaţă întocmai ca aceasta, la această

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al românilor ortodocşi din Ardeal, Crişana şi Maramureş

VENIŢI DE LUAŢI LUMINĂ!

De aproape 2000 de ani, în fiecare noapte a Paştilor răsună ca un ecou prelung ce vine din adânc de istorie chemarea sfântă *„Veniţi de luaţi lumină!"*

De aproape 2000 de ani suntem chemaţi la ceas de noapte sfântă şi mântuitoare să ne apropiem de *„Lumina cea neînserată"* ce a izvorât din mormântul cel gol pentru a ne umple de strălucirea ei, prin cuvintele pline de har şi de înţelepciune *„Veniţi de luaţi lumină".* Suntem invitaţi aidoma unor aleşi oaspeţi să ne aprindem candela sufletului nostru, poate stinsă de la ultima zi a Paştilor din anul ce a trecut, de la izvorul vieţii şi al nemuririi, de la Hristos Domnul, Cel ce a înviat şi a luminat toate şi luminându-ne pe noi înşine să ducem şi celor de aproape ca şi celor de departe vestea cea bună a Învierii lui Hristos şi să le oferim lumină din lumina primită în noaptea cea mântuitoare a Sf. Paşti.

„Veniţi de luaţi lumină" se aude mereu chemarea adresată fiecăruia dintre noi, cei care încă, asemenea fecioarelor neînţelepte, ne-am trezit poate la miez de noapte şi am ieşit întru întâmpinarea Mirelui preaiubit dar din păcate cu candelele noastre stinse.

Nemaiavând timp să alergăm *„la cei ce vând pentru a ne cumpăra",* Hristos Mirele ne oferă în dar lumina cea necreată ce a izvorât din El şi ne face părtaşi la slava Lui şi ne îndeamnă pe toţi să um-

(Continuare în pag. a 3-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Icosul Învierii

Pe Soarele cel mai înainte de soare, care a apus oarecând în mormânt, căutându-L mironosiţele femei, au mers la mormânt când se lumina de ziuă, şi una către alta striga: O, prietenelor, veniţi să ungem cu miresme trupul cel de viaţă purtător şi îngropat, trupul care a înviat pe Adam cel căzut, şi care zace în mormânt; să mergem, să ne sârguim ca magii şi să ne închinăm, şi să aducem miruri în loc de daruri, Celui ce nu în scutece, ci în giulgiu este înfăşurat, şi să plângem, şi să strigăm: O, Stăpâne, scoală-te, Cel ce dai celor căzuţi învierea.

★

Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, şi sfântă Învierea ta o lăudăm şi o slăvim, că Tu eşti Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu ştim, numele tău numim. Veniţi toţi credincioşii să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos, că iată a venit prin Cruce bucurie la toată lumea, totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat.

Învierea Domnului, temei al comuniunii noastre

Învierea Mântuitorului, ca începătură a învierii noastre corespunde celei mai adânci dorinţe a sufletului omului: viaţa veşnică. Acest dor primordial şi constant întreţinut în sufletul nostru, atât la nivel conştient cât şi de inconştient sau subconştient, a constituit obiectul principal al mai multor religii, al legăturii omului cu Dumnezeu în diversele forme istorice pe care această legătură le-a putut avea; centrat în mod direct pe Învierea lui Hristos („Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este propovăduirea noastră, zadarnică este şi credinţa voastră" (I, Cor. 15, 14) creştinismul reprezintă în mod culminant atât dorul după înviere, după viaţa veşnică, după cum şi calea cea mai directă pentru împlinirea acestuia.

Învăţătura Mântuitorului Hristos Îl arată deci pe Fiul lui Dumnezeu ca Domn al vieţii şi al morţii, dar în acelaşi timp validează şi dă consistenţă credinţei în înviere, în general, şi în El ca cel de care depinde învierea noastră, în special.

În acest caz, de Învierea lui Hristos, ca eveniment ce consolidează dorul vechi şi pune la temelie o nouă speranţă, trebuie să ne apropiem doxologic, iar doxologia, ce implică o realizare clară a locului omului în faţa lui Dumnezeu, duce nemijlocit la închinare. De aceea, în acest sens ne îndeamnă şi Biserica atunci când cu bucurie

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Prof. Dr. THEODOR DAMIAN

Î.P.S. Bartolomeu, la ceas aniversar

Aniversarea împlinirii a 80 de ani de viaţă a Înalt Prea Sfinţitului Bartolomeu, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului şi Clujului, ne oferă plăcutul prilej de a-i adresa cele mai alese urări de sănătate, de fericire şi de noi împliniri arhiereşti în ogorul Domnului din de Dumnezeu păzita Eparhie a Clujului.

Omagiem astăzi în persoana Înalt Prea Sfinţiei Sale pe cărturarul, pe poetul şi dramaturgul, pe misionarul peste mări şi ţări, cum frumos spune vorba românească, şi apoi pe omul care a suferit pentru credinţă şi pentru iubirea de neam, care, prin tot ceea ce a înfăptuit şi împlineşte încă, se înscrie deja în galeria marilor ierarhi pe care i-a avut Biserica Ortodoxă Română din Transilvania de-a lungul vremii.

L-am cunoscut pe Î.P.S. Bartolomeu încă de pe vremea când era ierodiacon şi cunosc râvna deosebită pe care o avea pe plan bisericesc ca ucenic devotat al vrednicului de pomenire Patriarh Justinian Marina, cât şi pe plan cultural în aşa fel încât de pe atunci i se prevestea o carieră strălucită.

Şi iată că Dumnezeu l-a învrednicit să urce toate treptele ierarhiei bisericeşti până la cea de arhiereu, treaptă de pe care s-a dedicat cu toată fiinţa Sa întru apărarea credinţei străbune şi a povăţuirii turmei duhovniceşti încredinţate lui spre păstorire, la 7 februarie 1993, fiind hirotonit şi instalat în scaunul de Arhiepiscop al Arhiepisco-

(Continuare în pag. a 3-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

Monahia Teofana sau doamna Tudora, mama lui Mihai Viteazul

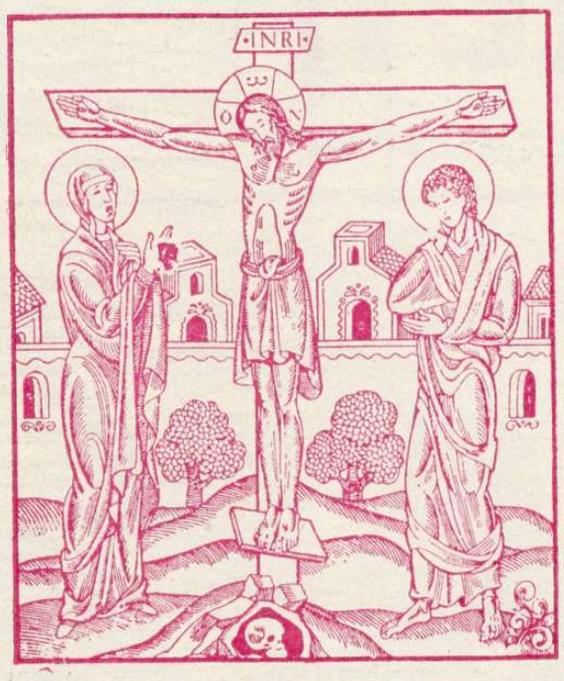

Din hronicile de demult ori de la istoricii de ieri şi de azi aflăm că Mihai Viteazul a fost fiul postum al voievodului Pătraşcu cel Bun (+ decembrie 1557). Unii dintre contemporani i-au contestat ascendenţa domnească, ca, spre pildă, Mustafa Selaniki, autor al unei istorii otomane între 1563 şi 1599/1600, contemporan cu multe din evenimentele relatate, care scrie, cu vădită ostilitate, despre *Mihai Kassab oglanî* („Mihai fiu de măcelar"). Mama lui Mihai Viteazul se numea Tudora şi era soră cu Iane Epirotul, ban al Olteniei şi, în acelaşi timp, capuchehaie (sol, trimis) al Ţării Româneşti la Înalta Poartă.[1]

Pătraşcu cel Bun a fost fiul domnitorului muntean Radu Paisie (1535-1545), mort în exil la Alexandria Egiptului, precum şi al doamnei Stana. Indirect, Radu Paisie are legături cu Sibiul şi iată cum: după moartea lui Radu de la Afumaţi (1529), văduva acestuia, Ruxandra - fiica lui Neagoe Basarab 1512-1521) şi a doamnei Elena Despina - s-a ntors la Sibiu, unde vieţuia maica sa. De aici, din Sibiu - unde Elena Despina s-a călugărit, devenind monahia Platonida şi unde a rămas până ce a trecut la cele veşnice, în 30 ianuarie 1554 - a purces din nou Ruxandra în Ţara Românească, în calitate de soţie a voievodului Radu Paisie.[2]

Tudora a apărut târziu în viaţa lui Pătraşcu cel Bun, dar din momentul apariţiei a rămas la curte până la finalul domniei acestuia. În schimb, la scurtă vreme după urcarea pe tron a fiului ei, ea s-a retras la Cozia, unde s-a călugărit, devenind astfel monahia Teofana. În călugărie s-a rugat pentru viaţa celui care îi era ei fiu şi ţării domn, ca şi pentru cei care îi alcătuiau familia. Este ştiut că, după înfrângerea de la Mirăslău, Mihai a fost separat de familie - trimisă drept zălog în Ardeal - şi părăsit de Buzeşti, astfel că el părea să nu mai aibă pe nimeni dintre pământeni în jurul lui. Chiar nimeni? Era, într-un colţ de ţară, cineva care aştepta cu înfrigurare veşti de la proscris, care, în genunchi în faţa icoanei, se ruga cu lacrimi fierbinţi să-şi întoarcă Dumnezeu iarăşi faţa către voievodul fugar - o sărmană călugăriţă bătrână, monahia Teofana, mama lui Mihai.[3]

A lăcrimat venerabila călugăriţă luni întregi, gândindu-se atât la durerea ei, cât şi la exilul transilvan al norei şi al nepoţilor, Nicolae Pătraşcu - copil de 14 ani - şi Florica. După ce s-au întors, toţi aceştia s-au dus la Cozia să-şi vadă soacra şi bunica. Această jalnică întâlnire - după decapitarea lui Mihai Viteazul - a fost descrisă, în documentul din 8 noiembrie 1602 (7111), de însăşi maica Teofana, cu atâtea amănunte şi într-o românească arhaică, încât înduioşează + *În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, amin.* „Eu roaba Domnului Is. Hs. călug(ă)riţa Theofana, muma răposatului Mihail voevoda di în Ţeara Rum(â)neascâ, vieţuit-am viiaţa ceştii lumi deşartă, cum zice şi prea mândru Solomon: 'Deşarta deşartelor şi de toate deşartă şi înşelâtoare şi furâtoare de suflete'. Şi am petrecut lumeşte destul în tot chipul în viaţa mia până ajunşu şi la neputinţa bătrâneţelor mele şi la slăbiciunea mea în svânta mănăstire în Cozia... Şi trâiiu de ajunşu de luaiu şi svântul cin călug(ă)rescu dereptu plângerea păcatelor mele. Aciiş mă ajunse şi vestea svrăşirea zilelor drag fiiuluiu mieu Mihail voevod şi de sărăcia doamnâ-sa şi a coconilor domniei lui pri în ţări streine. Fuiu de plângere şi de suspine zua şi noaptea". Maica, de acord cu nora şi nepoata, decide să dăruiască două sate din Romanaţi - „doao sate di în Romanaţi Frăsinetul şi Studenita" - sfintei mănăstiri „pentru sufletul răposatului Mihail vod(ă) şi pentru sănătatea fiiu-său Nicolei vod(ă)".[4]

De altfel, hrisovul acesta de donaţie, din 8 noiembrie 1602, confirmă o hotărâre mai veche a monahiei Teofana, hotărâre întâlnită într-un act din 8 noiembrie 1601.[5] Sigiliul folosit de maica lui Mihai pentru validarea documentelor pomenite este un sigiliu mic cu două faţete. Cele două amprente sigilare sunt prinse sub un singur timbru. Una din amprentele sigilare, cea din dreapta, are în câmp o cruce care, în partea inferioară, este înconjurată de un ornament floral, iar cea din stânga are ca element central un înger.[6]

Din dorinţa de a face accesibilă descrierea sigilografică de mai sus, ne permitem un demers de „decriptare" al acesteia. Astfel, prin *timbru,* limbajele sigilografic şi heraldic înţeleg un element exterior amplasat deasupra unuia sigilografic sau deasupra unui scut, în aşa fel încât partea superioară a piesei timbrate să atingă marginea sau partea inferioară a timbrului. În cazul în care piesa din partea superioară nu numai că nu o atinge pe cea plasată inferior, dar lasă o distanţă între ele, atunci spunem că cea de deasupra o *asupreşte* pe cealaltă, bineînţeles, fără a ne fi permis să mai folosim termenii *timbru* şi *timbrat.* Prin *amprentă sigilară* se înţelege urma rămasă pe un act - scris pe hârtie, pergament etc. - în ceară, tuş, soluţie de aur sau fum, în urma aplicării matricei sigilare. *Matricea sigilară,* la rându-i, este un obiect confecţionat dintr-un material dur - fier, alamă, aur, argint sau din pietre preţioase - care poartă gravată pe suprafaţa sa, în negativ, un text sau o reprezentare grafică, iconografică, heraldică etc., menite să individualizeze posesorul. De reţinut faptul că matricea sigilară se compune din două părţi: a) suprafaţa metalică, de obicei rotundă, pe care se află gravată emblema împreună cu legenda sau fără aceasta din urmă; b) mânerul, din metal, os, lemn, nestemate chiar, nu de puţine ori realizat artistic.

Gravarea matricelor sigilare se putea face în excizie pentru sigiliile cu chinovar, tuş şi fum şi în incizie pentru sigilarea cu ceară sau cocă. Matricele cu pricina se puteau executa manual, prin lovire cu ciocanul, dar se puteau obţine şi prin turnare. Unele dintre ele, sub formă de inel ori de breloc, au fost confecţionate din aur şi ornate cu pietre preţioase. Dacă despre tuş, fum şi ceară nu credem că ar fi ceva de adăugat, despre *chinovar,* în schimb, se pot spune multe. Este o substanţă roşie, obţinută din plante sau sulfură roşie de mercur, utilizată la scrierea - mai ales a literei iniţiale majuscule, ornamente şi miniaturi - şi la sigilarea actelor. Fiind culoarea care exprimă suveranitatea şi măreţia a fost intens folosită la validarea actelor domneşti.[7] Cum maica Teofana a fost mamă de voievod, a recurs şi ea la atributele sigilografice specifice rangului său şi tipice epocii în care a trăit.

La mai puţin de un an de la hrisovul din noiembrie 1602 - hrisov ce ne-a îngăduit excursul sigilografic -, Stanca s-a îmbolnăvit de ciumă şi după câteva zile de chin şi-a dat duhul. Trei ani mai târziu, în 1606, Teofana s-a stins blând şi cucernic, aşa cum se cade unei maici. Cât despre boierii de neam şi despre boieroaicele din vremea lui Mihai, aflăm dintr-un zapis dat Govorei, în 1633, că: *Din boierii cei bătrâni, am mai rămas doar eu* - adică Sima Buzescu, nepoată de frate a lui Dobromir, banul Craiovei, şi a Neacşei, mama doamnei Stanca, soţia lui Mihai Vodă Viteazul.

Dr. CONSTANTIN ITTU

1 C. C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, **Istoria românilor**, vol. II, Bucureşti, 1976, p. 325.

2 C. Ittu, **Soţii de voievozi munteni din secolul al XVI-lea refugiate sau călugărite la Sibiu**, în „Îndrumătorul bisericesc", Anul 148, Sibiu, 2000, pp. 176-180, la pp. 179-180.

3 C. Gane, **Trecute vieţi de doamne şi domniţe,** vol. I, Iaşi, 1971, pp. 128-129.

4 **Documente privind istoria României** [DIR], B., Ţara Românească, veacul XVII, 1601-1610, Bucureşti, 1951, pp. 65-66, nr. 78.

5 **Ibidem,** p. 22, nr. 25.

6 Arhiv. Stat. Buc., fond m-rea Cozia, XXIV/5.

7 **Dicţionar al ştiinţelor speciale ale istoriei**, Bucureşti, 1982, p. 69; E. Vârtosu, **Din sigilografia Moldovei şi a Ţării Româneşti**, în „Documente privind istoria României", Introducere, vol. II, Bucureşti, 1956, pp. 333-537, la pp. 371-372.

(Urmare din pag. 1)

vreme a anului, a fost cuvântul *„Bucuraţi-vă"* (Matei XXVIII, 9). Bucuraţi-vă că a fost învinsă moartea. Nu mai plângeţi. Moartea nu e definitivă şi veşnică. Moartea aceasta a fost învinsă, fiindcă a fost învinsă teama de ea, după ce a înviat Hristos. *„Unde-ţi este, moarte, boldul?"* întreba satisfăcut Sfântul Pavel (I Cor. XV, 55), care se temuse şi el de dânsa, ca de marele şi *cel din urmă vrăjmaş* al existenţei, al omului (I Cor. XV, 26). Sfârşitul e înviere şi viaţă veşnică. Sfârşitul e de fapt un nou început.

„Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul ca să ne bucurăm şi să ne veselim într-însa" — aşa cântăm în cântările Paştilor, şi inimile noastre se simt într-adevăr cuprinse de o sfântă bucurie. Pentru că înviind Hristos, ne dă şi nouă siguranţa învierii. Învierea Domnului ne arată că suntem nemuritori, că viaţa de aici are rostul de a fi trăită frumos, în iubire şi înţelegere, deoarece toţi suntem fiii lui Dumnezeu şi fraţi între noi. Suntem creaţia Sa cea mai iubită, pentru că totul, cerul şi stelele, şi pământul cu toate frumuseţile şi darurile lui, pentru om au fost create, *„spre desfătarea noastră"*, cum spun textele bisericeşti. Viaţa este cel mai mare dar pentru că, numai Dumnezeu o poate da.

Şi iată că înviind Iisus, El ne arată că, chiar dacă, aparent, la un moment dat ne pierdem viaţa, de fapt n-o pierdem. Ea continuă dincolo, acolo de unde Iisus s-a putut întoarce. Această întâlnire cu Hristos cel înviat, le-a dat ucenicilor temeiul, îndreptăţirea şi îndatorirea de a mărturisi ceea ce au văzut, dar le-a dat şi ceva mai mult, le-a dat încredinţarea că tot ceea ce le propovăduise Iisus cât fusese cu ei, era de la Dumnezeu, era *adevărul* în care trebuiau să creadă, *calea,* pe care trebuiau să meargă, *viaţa* pe care trebuiau s-o ducă. Viaţa a căpătat sens înalt şi fiind veşnică, impune răspundere pentru felul cum o trăim pe pământ. Nu mai poţi trăi la întâmplare, când ştii că eşti nemuritor. Nimic nu-ţi mai este indiferent, când ştii că trăieşti sub ochiul lui Dumnezeu.

Învierea Domnului e temeiul moralei, a faptei bune. Şi viaţa şi moartea au căpătat înţelesuri noi, pline de rosturi care, fără Învierea Domnului, ar fi rămas ascunse omenirii şi ar fi dominat ca şi până atunci în lume, neştiinţa şi întunericul. Ar fi domnit filosofiile imaginate după mintea fiecăruia, religiile idolatre lipsite de sens, sau cele care erau nedesăvârşit descoperite, formaliste, învechite, lipsite de cea mai elementară legătură dintre moarte şi viaţă. Moartea era privită ca o catastrofă inevitabilă şi absurdă, şi din perspectiva ei, tot aşa de absurdă apărea în cele din urmă şi viaţa. Numai Învierea Domnului a dat sens ultim şi definitiv vieţii şi morţii, căci a convertit moartea în viaţă, a dat sens non-sensului, a dat înţeles neînţelesului.

Dacă Iisus a înviat, şi noi vom învia, şi vom avea de dat socoteală de felul cum i-am urmat învăţăturile. Se cuvine să le urmăm în aşa fel, încât învierea noastră să fie înviere spre viaţă, nu spre judecată. Să fim buni şi drepţi, să stăruim în fapta cea bună, să ne iubim unii pe alţii ca fraţii, să ne purtăm cum ne îndeamnă Sfântul Pavel *„într-un chip vrednic de Evanghelia lui Hristos"* (Filipeni I, 27). Să avem toţi *„aceeaşi iubire, un suflet, aceeaşi cugetare"* (Filipeni II, 2).

VIAŢĂ ŞI ÎNVIERE

În această zi a învierii *„să ne luminăm cu prăznuirea şi unii pe alţii să ne îmbrăţişăm; să zicem „fraţilor" şi celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru înviere"*, în aşa fel încât, cum ne povăţuieşte Sfântul Ioan Gură de Aur în ziua aceasta, *„să intrăm toţi în bucuria Domnului nostru"*. Şi mai ales să rămânem tari şi uniţi întru dreapta credinţă, aşa cum ne povăţuieşte din nou Sfântul Pavel: Rămâneţi *„statornici într-un Duh, împreună luptându-vă într-un suflet pentru credinţa Evangheliei"* (Filipeni, I, 27). Să păstrăm neschimbată credinţa aşa cum ne-a fost transmisă prin Sfinţii Apostoli, şi prin întreaga tradiţie ortodoxă, aşa cum au ţinut-o veacuri după veacuri strămoşii noştri, poporul nostru românesc cel născut ortodox pe aceste meleaguri, ale noastre de când ne ştim români pe lume.

Strămoşii noştri au adormit întru credinţa ortodoxă şi, de acolo unde sunt, veghează asupra noastră, aşteaptă de la noi să le fim urmaşi credincioşi, să le aprindem candela pomenirii la biserica şi cimitirul, în care au fost prohodiţi după legea ortodoxă. Să nu le dăm niciodată prilejul să nu mai recunoască în noi pe fiii şi urmaşii lor, înstrăinându-ne de credinţa în care au fost botezaţi şi în care au adormit întru nădejdea învierii, pe care ne-au lăsat-o ca pe o moştenire sfântă.

Să nu ne lăsăm ademeniţi de cei care răstălmăcesc Sfintele predanii, care încearcă să ne rupă credinţa noastră ortodoxă, de trecutul nostru şi de moşii şi strămoşii noştri, descoperindu-se ei acum *„învăţători"* mai buni decât au fost de două mii de ani preoţii noştri ortodocşi, legaţi de sufletele credincioşilor prin toate fibrele fiinţei lor, propovăduindu-le dreapta credinţă cea de la Mântuitorul şi de la Apostoli, prin Biserică învăţată şi păstrată. *„Nimeni să nu vă înşele cu vorbe deşarte"*, îndemna Sfântul Pavel, adică cu alte învăţături străine de credinţa şi tradiţia ortodoxă.

Vestindu-vă bucuria învierii, vreau să vă ştiu pe toţi uniţi în acelaşi cuget şi în aceleaşi simţiri, ca să aveţi parte la vremea cuvenită de răsplata cea bună a învierii în comuniune cu toţi cei de dinaintea noastră. Credinţa în înviere să ne unească în tot gândul, şi în toate aspiraţiile noastre.

Învierea lui Hristos ne echilibrează existenţa, gândirea, speranţa, comuniunea cu cei dragi, punând pe ambele talere ale balanţei destinul nostru, viaţa aici şi dincolo, acum şi în vecii vecilor. De aceea primul cuvânt pe care îl pronunţă Iisus după Înviere este: *„Bucuraţi-vă!"* (Matei XXVIII, 9). Am dat sens vieţii voastre. Înviind, *„Eu sunt cu voi până la sfârşitul veacurilor"* (Matei XXVIII, 20), deci nu mai sunteţi singuri şi, *„v-am dat şi voua viaţă veşnică şi în veac nu veţi pieri, şi nimeni nu vă va răpi din mâna Mea"* (Ioan X, 28).

Ne-a făcut Dumnezeu parte de o iarnă şi o primăvară frumoasă. Să-l rugăm să dea ploaie la vreme, şi tot ce mai trebuie pământului pentru a da roadă bogată. Iar noi să facem tot ce se cere de la noi, pentru a-l lucra cum trebuie, căci scris este că *„suntem împreună-lucrători cu Dumnezeu"* (I Cor. III, 9).

În această sfântă şi mare zi a Învierii, sărbătoare a sărbătorilor şi praznic al praznicelor, *„zi purtătoare de lumină"*, să ne bucurăm şi să ne veselim duhovniceşte. Să ne înnoim sufletele, curăţindu-le în nădejdea învierii. Să ne luminăm viaţa, prin hotărârea de a fi mai buni şi drepţi. Să cântăm lui Dumnezeu cântare nouă, din inimi noi, renăscute într-o credinţă şi mai puternică. Să plecăm acasă împăcaţi în cugetul nostru, cu noi înşine, cu aproapele şi cu Dumnezeu.

Învierea lui Hristos să ne întărească în dreapta credinţă şi în toată fapta cea bună. În dimineaţa învierii, în ziua duminicii, mironosiţele care au aflat cele dintâi de înviere, plecând de la mormântul gol, au vestit ucenicilor şi tuturor celor pe care i-au întâlnit, că: *„HRISTOS A ÎNVIAT!"* De atunci a rămas salutul acesta între creştini, în aceste zile. Cu această veste mă adresez şi eu Dumneavoastră, şi vă îndemn s-o duceţi mai departe, fraţilor, întru credinţa noastră ortodoxă: „HRISTOS A ÎNVIAT!"

Să petreceţi sărbătorile în pace şi bucurie!

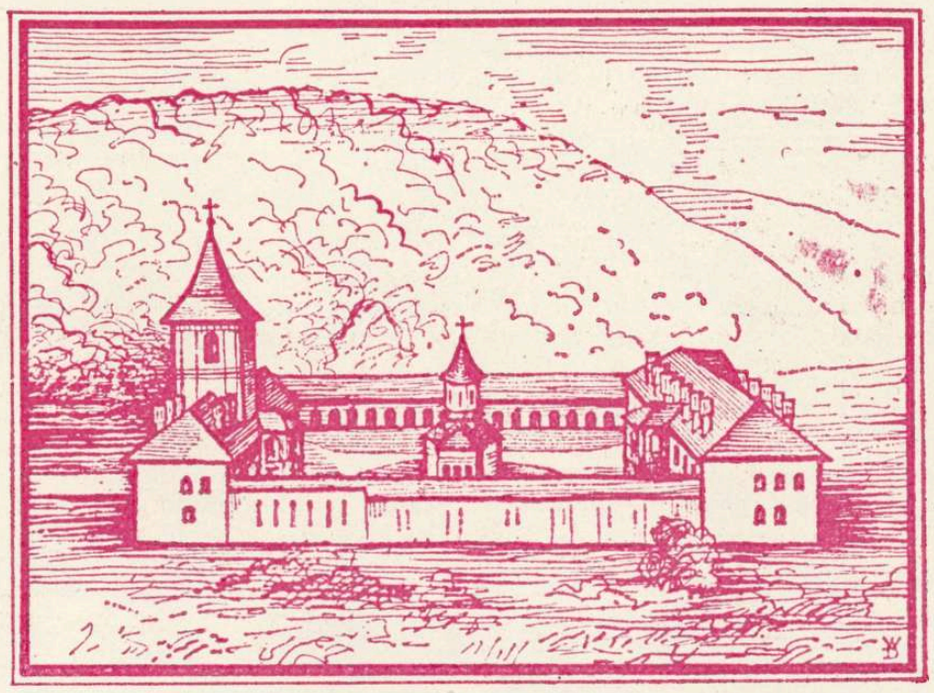

Sfânta Maria Egipteanca, exemplu desăvârşit de pocăinţă

Biograful de mare influenţă duhovnicească Sfântul Sofronie al Ierusalimului (633—638), determinat de „soarta celui ce a îngropat talanul în pământ, fără să scoată un folos din el ca ceilalţi“ (Matei, XXV, 30), s-a hotărât să scrie viaţa Sfintei Maria Egipteanca.

Convins că face „o faptă bună prin aceasta“ (Limonariu 1991, p. 28), a cules datele ce circulau prin viu grai în vremea sa, prin vechile mânăstiri din eparhia sa şi le-a aşternut în scris, pentru folosul generaţiilor următoare şi aşa a ajuns până în zilele noastre, una din cele mai popularizate şi mai frumoase pagini, din literatura aghiografică, din perioada Sfântului şi Marelui Post.

Negreşit că marele ierarh ştia şi de povaţa îngerului Rafael dată lui Tobie din seminţia lui Neftali, care a trăit pe vremea regelui asirian Salamanasar (727—722) î.d.H. (Tobit XII, 7), „Taina regelui se cuvine să o păstrezi, iar lucrurile lui Dumnezeu, este de laudă să le vesteşti“. Căci a divulga taina regelui este primejdios şi vătămător, iar a tăcea faptele minunate ale lui Dumnezeu şi ale sfinţilor Săi, aduce primejdie sufletului. (Triod, 1970, p. 729).

În fine un motiv de a face cunoscut posterităţii exemplara viaţă a Sfintei pe drumul anevoios al pocăinţei, putea fi şi dorinţa Sfântului Apostol şi Evanghelist Luca „doctorul“ (Col. IV, 4), care scrie „despre faptele deplin adeverite“ ... aşa cum ni le-au lăsat cei ce le-au văzut“ (Luca I, 1—4).

În una din mânăstirile vechi ale Palestinei, se nevoia un monah în vârstă de 53 ani din copilăria sa, foarte îmbunătăţit, ajuns la o înaltă treaptă de trăire duhovnicească, la care veneau mulţi pentru sfat şi binecuvântare, cu numele Zosima, (prăznuit la 4 aprilie). Într-una din zile pe când se ruga, a avut o vedenie, când i s-a poruncit să plece din mânăstirea de metanie, la Mânăstirea Sfântului Gherasim de la Iordan şi acolo va vedea „şi alte căi care duc la desăvârşire“.

Aici, era obiceiul ca în Postul Mare, părinţii să

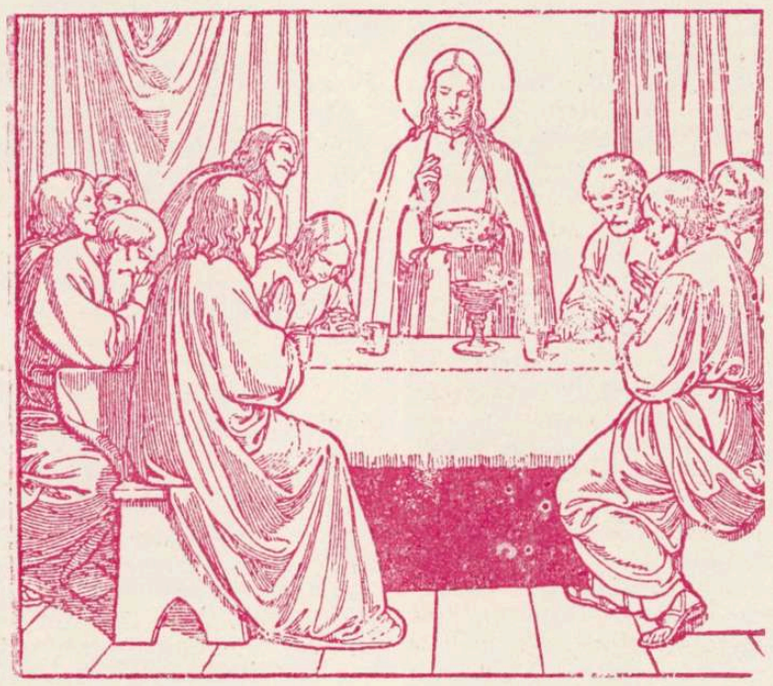

plece în pustie din duminica I-a din post, până la duminica Floriilor, pentru a se pregăti prin aspre nevoinţe întru întâmpinarea marelui praznic creştinesc „Învierea Domnului“.

Deci sosind vremea respectivă, a plecat şi acest bătrân monah, preot şi duhovnic, odată cu ceilalţi părinţi, pentru a se îndeletnici cu postul, tăcerea şi cu aspre osteneli, neştiuţi de nimeni, decât de unul Dumnezeu. Nu aveau voie să se întâlnească, ci fiecare să-şi păstreze taina nevoinţelor pentru sine.

După un timp de multe nevoinţe şi rugăciune Zosima, din purtarea de grijă a lui Dumnezeu se întâlneşte cu Sfânta Maria Egipteanca, care ca o umbră fugea din faţa lui, fiind cu trupul gol, lipsit de orice îmbrăcăminte, care s-a distrus după mulţi ani de petrecere în pustie, din care n-a ieşit niciodată.

După ce bătrânul îi aruncă o haină să se acopere, s-au apropiat atât cât să se poată auzi unul pe altul şi după multă insistenţă din partea marelui bătrân, i se destăinuie, cine este, care i-a fost viaţa în lume şi ce a determinat-o să vină în pustie. De la început îi atrage atenţia părintelui că, „dacă voi începe să-mi povestesc viaţa, vei fugi de mine, cum fuge cineva de şarpe şi nu vei suferi să auzi cu urechile faptele făcute de mine“. Bătrânul totuşi a stăruit să-i descopere taina vieţii ei.

Din spusele ei rezultă că Sfânta Maria Egipteanca s-a născut în anul 335 în Egipt. La vârsta de 12 ani a venit în Alexandria, unde a început să trăiască în desfrânare 17 ani, nu pentru a se îmbogăţi, căci era săracă, ci pentru a-şi satisface dorinţele nestăvilite ale trupului ei, prin care pe mulţi îi atrăgea la păcat. Din când în când, se mai oprea din mărturisirea ei şi oftând îl ruga pe Zosima să nu o silească să-şi dezvăluie grozăviile faptelor ei, ca să nu se „sminteasc㠄 şi să pângărească văzduhul“ cu vorbele sale. Ce fel de limbă le va rosti, sau ce auz va primi faptele mele săvârşite în aceşti ani, până a fi venit din Alexandria la Ierusalim, cu multă lume din Libia şi Egipt, pentru sărbătoarea „Înălţării Sfintei Cruci“.

În ziua respectivă, lume de pe lume, intra în Biserică spre a se închina şi a săruta Sfânta Cruce pe care s-a răstignit Iisus Hristos. Vrând să intre şi ea cu toată lumea, „o putere nevăzută o oprea, neîngăduindu-i să intre“. De patru ori, s-a sârguit cu toată puterea şi a fost respinsă.

Bunul Dumnezeu, care „nu voieşte moartea păcătosului“ (Iezechiel XVIII, 23) i-a venit în ajutor. Sleită de puteri stătea singură în pridvorul bisericii, unde a început să plângă şi să se bată în piept, scoţând suspine din adâncul inimii (Ps. 129, v. 1—2), recunoscându-şi hâdoşenia fărădelegilor ei. Rugându-se şi-a ridicat ochii, a văzut icoana Maicii Domnului, căreia (se mai păstrează şi astăzi) i-a cerut să-i ajute să vadă lemnul Sfintei Cruci ca toată lumea şi a implorat-o să-i fie chezăşuitoare de mântuirea ei, căci s-a hotărât în sinea ei să nu se mai întoarcă la păcat, ci „să mă las în voia Ta, cum mă vei povăţui Tu“.

Acum a încercat să intre în Biserică. N-a oprit-o nimeni. S-a închinat şi a sărutat Sfânta Cruce. S-a întors înapoi în pridvor şi s-a rugat din nou la icoana Maicii Domnului, cerându-i ajutor în reînnoirea vieţii ei de până atunci. A trecut Iordanul cu 2,1/2 pâini, nevoindu-se 47 ani, cu omorârea patimilor păcătoase, a gândurilor necurate, cu setea, foamea, golătatea, frigul şi zăduful. Ajunsese o umbră. Era numai oase acoperite cu piele arsă de frig şi de arşiţă şi n-a dat înapoi, fiind întărită de harul lui Dumnezeu, care o păzea de fiare

(Continuare în pag. a 4-a)

Ierodiacon
CIOBÂCĂ TEOFILACT
Mânăstirea Putna

Veniţi de luaţi lumină!

(Urmare din pag. 1)

blăm *„în lumină“* ca *„nişte fii ai luminii“* (Efeseni 5, 8) şi mărturisind tuturor bucuria ce am primit-o, căci *„întru lumina Ta vom vedea lumină“*.

Lumina ce apare ca şi crepusculul la întemeierea lumii, simbolizând prin ea însăşi viaţa şi existenţa, apare şi acum la *recreerea lumii* prin Învierea lui Hristos ca *viaţă*, ca *putere* şi ca *tărie* prin excelenţă.

Întreaga slujbă a Utreniei Paştilor este străbătută ca un fir roşu de ideea de lumină.

„Veniţi de luaţi lumină din lumina cea neînserată a lui Hristos Cel ce a înviat din mormânt“ este formula completă a chemării din noaptea Paştilor, şi aşa este rostită ea în Bisericile de limbă greacă. Este momentul culminant al slujbei când Hristos *„lumina lumii“* ieşind biruitor din mormânt a luminat pe cei dintru întuneric şi a pus bazele unei noi entităţi ontologice şi anume Împărăţiei Sale celei veşnice.

„Ziua Învierii, să ne bucurăm popoare“ — ne îndeamnă cu bucurie primul imn din Canonul Învierii, punând accent pe luminarea noastră întru bucurie şi întru viaţa cea nouă ce începe acum, pentru ca apoi prin curăţirea simţirilor să-l vedem pe Hristos strălucind *„cu neapropiata lumină a Învierii“*.

„Acum toate s-au umplut de lumină“, continuă imnograful, atât cele de sus cât şi cele de jos, iar Avacum proorocul este îndemnat să stea împreună cu noi şi să ne arate pe *„îngerul cel purtător de lumină“*, prototip al lui Hristos cel înviat. Învierea ca act existenţial aduce izbăvire celor legaţi în temniţele iadului, care văzând *„milostivirea cea nemăsurată ... la lumină au mers“*, binevestind *„cu picioare vesele“* împreună cu noi, cei de astăzi, *„cei purtători de lumină“*, care prăznuim Paştile Domnului cele mântuitoare.

Măreţia zilei de Paşti covârşeşte măreţia şi însemnătatea oricărei alte zile căci ea este ziua a opta, ziua întâia a creaţiei din nou a lumii şi a întregii făpturi.

„Cât este de sfântă cu adevărat, strălucită şi mult prăznuită această noapte de mântuire. Ea este vestitoare zilei celei purtătoare de lumină a Învierii întru care Lumina cea fără de ani din mormânt, trupeşte tuturor a strălucit“, glăsuieşte imnograful arătând importanţa copleşitoare a *luminii* în semnificaţia *Zilei Învierii*, pentru ca mai apoi amintind de cuvintele proorociei lui Isaia să exclame majestuos: *„Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit!“*

Învierea aşadar este concentrată în *„lumina cea neapropiată“* care este Hristos Domnul, Paştile devenind la toate confesiunile şi în Biserica Ortodoxă în special o sărbătoare a luminii celei neînserate.

Să răspundem şi noi în noaptea Paştilor acestei chemări sfinte şi mântuitoare *„Veniţi de luaţi lumină“* şi să primim în sufletul nostru lumină din lumina lui Hristos pe care apoi şi noi *„ca nişte făclii de Dumnezeu luminate“* să o transmitem şi altora şi silindu-ne să o păzim nestinsă în candela sufletelor noastre până la Paştile viitoare.

Să ne îmbrăcăm deci în lumină şi să umblăm ca *„fii ai luminii“*, săvârşind fapte care să lumineze înaintea oamenilor şi vom trăi de-a pururi în lumina feţei Domnului Cel care a înviat din mormânt. Tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului şi tuturor cititorilor „Telegrafului Român“ un sincer salut pascal: *Hristos a înviat!*

Adevărat a înviat!

Învierea Domnului, temei al comuniunii noastre

(Urmare din pag. 1)

cântă: „Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Unuia Celui fără de păcat“.

Învierea Domnului nostru este un act personal: are ca subiect persoana Sa divino-umană şi are în vedere totodată fiinţa umană în general.

Această dimensiune personală a Învierii este legată implicit şi duce în mod direct la comuniune. Ideea de comuniune, aşa cum se degajează ea din învăţătura lui Hristos, a produs o mutaţie la nivelul conştiinţei umane şi a revoluţionat lumea în mai multe feluri.

Deci învierea şi comuniunea nu pot fi înţelese pe deplin una fără cealaltă. Mântuitorul este în strânsă comuniune cu Tatăl şi cu Sfântul Duh în momentele grele ale răstignirii. „În mâinile Tale încredinţez duhul Meu“, zice Iisus Tatălui, pe cruce fiind (Luca 23, 46), după ce exprimase durerea părăsirii omului de către Dumnezeu din cauza păcatului.

Această comuniune este activă, lucrătoare, eficientă, căci Tatăl căruia Mântuitorul I s-a încredinţat, Îl învia pe Fiul Său din morţi (Gal. 1, 1).

Comuniunea duce la înviere, iar învierea exprimă şi validează comuniunea în relaţia cu Tatăl, iar în cea cu oamenii o şi generează. Aşa cum în moarte, Iisus încredinţează sufletul Său Tatălui, arătând legătura indisolubilă dintre ei („Eu şi Tatăl una suntem“, Ioan 10, 30), şi noi, în moartea noastră, în întunericul ce caracterizează trăirea noastră aici, ne încredinţăm sufletul Fiului lui Dumnezeu pentru a învia, ştiind legătura indisolubilă pe care El a creat-o cu noi şi către care ne cheamă pe toţi, atunci când vorbeşte despre prezenţa Tatălui în Sine şi a Sa în noi (Ioan 17, 21—24).

Suntem ridicaţi aici la treapta cea mai înaltă de comuniune ce ne plasează în braţele deschise ale lui Dumnezeu Cel în Treime slăvit, suntem puşi astfel pe drumul îndumnezeirii ce urcă direct în sânul Treimei celei de o fiinţă şi nedespărţite.

Este de la sine înţeles însă că, aşa după cum armonia Sfintei Treimi este desăvârşită, şi a noastră, pentru a fi compatibilă cu aceea, trebuie să fie la fel. Nu poţi să fii în cercul dragostei divine, la cel mai înalt nivel existenţial şi încă să mai urăşti pe cineva, să mai dispreţuieşti, să mai judeci.

Din acest punct de vedere vorbind, putem spune că Învierea lui Hristos implică un program social. Ea devine relevantă şi se aplică din momentul în care înţelegem implicaţiile ei în viaţa cotidiană. Cu alte cuvinte ea ne cere să ne dezvoltăm creşterea pe orizontală şi pe verticală în acelaşi timp, înţelegând că în acest context creşterea pe verticală depinde de cea pe orizontală: „Dacă aţi făcut unuia dintre acei prea mici fraţi ai Mei, Mie Mi-aţi făcut“ (Matei 25, 40).

Învierea este deci şi un dar, însă este şi o chemare la lucru sacrificial, pentru că este un sacrificiu şi o cruce să renunţi la tine, să te pui pe tine însuţi pe cruce, dorinţele egoiste, pornirile împotriva aproapelui ce ne par uneori atât de „naturale“ şi să te dedici misiunii hristice de a răspândi în jur pace şi iubire: „Întru aceasta vă cunoaşte lumea că sunteţi ucenicii mei, de veţi avea dragoste întru voi“ (Ioan 13, 35).

După o astfel de cruce vine şi învierea.

În aceasta constă adevărata lumină pe care ne-o aduce Învierea lui Hristos. Întru această lumină sălăşluind şi aşezându-ne creşterea pe temelia Învierii suntem chemaţi a privi la ceruri, dar a întinde mâinile unii către alţii zicându-ne unii altora „fraţilor“ şi preaslăvind pe Dumnezeu împreună, cântând cu negrăită bucurie: „Hristos a înviat din morţi cu moartea pre moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le“.

Î.P.S. Bartolomeu

(Urmare din pag. 1)

piei Vadului, Feleacului şi Clujului.

Arhiepiscopul Bartolomeu este un simbol al Ortodoxiei româneşti în Transilvania şi un cărturar de renume pentru spiritualitatea şi cultura românească.

Îmi îngădui să rezum şi să cuprind totul în tipul ideal de ierarh ortodox pe care Sfântul Pavel îl numeşte *„omul lui Dumnezeu“* (2 Tim 3, 17).

Să fiţi la Cluj „omul lui Dumnezeu“!

Acum la ceas aniversar îl felicităm în numele ierarhilor, al părinţilor profesori, al părinţilor protopopi şi al tuturor preoţilor, al monahilor şi monahiilor, şi al credincioşilor din Mitropolia Ardealului, Crişanei şi Maramureşului, rugând pe Dumnezeu să-i sporească zilele şi înţelepciunea întru Slava Sfintei noastre Biserici şi a poporului nostru celui binecredincios.

Întru mulţi şi fericiţi ani Înalt Prea Sfinţite Bartolomeu!

(Urmare din pag. a 3-a)

sălbatice și de a fi văzută de oameni.

După toate aceste destăinuiri, l-a jurat cu numele Mântuitorului, să nu spună nimănui nimic, decât după moartea ei. Apoi l-a rugat pe bătrân să nu vină în pustie în Postul Mare, după obiceiul acelei mânăstiri, în anul viitor, „chiar dacă vei vrea, nu vei putea", ci să stea liniștit până miercuri seara din Săptămâna Sfintelor Patimi și să-i aducă aici în pustie Sfintele Taine, pentru a se împărtăși, lucru de care nu a avut parte din ziua în care a intrat în pustiul Iordanului.

În următorul Post Mare, iarăși au ieșit monahii în pustie după obicei, iar marele bătrân nu a putut ieși, fiind bolnav, care lucru l-a silit să rămână în mânăstire. La timpul potrivit a pregătit totul pentru împărtășirea sfintei, a pus ceva smochine, finice și linte într-un paner și a plecat noaptea târziu, să mai vadă încă o dată pe îngerul cel în trup, la locul stabilit.

În fine, o vede venind, trece Iordanul ca pe uscat și se roagă stând în văzduh ca la un cot de la pământ. După împărtășire, îl roagă din nou să vină la anul viitor, la locul unde s-au întâlnit prima dată.

După trecerea anului s-a dus bătrânul iarăși în pustie și a găsit-o moartă. Pe când se ruga în jurul trupului ei, vede scris pe pământ o însemnare: „Îngroapă părinte Zosima în acest loc trupul smeritei Maria. Dă țărânei, țărâna. Roagă-te mereu către Domnul pentru mine. M-am săvârșit în luna lui Farmuti, după numărătoarea egiptenilor, iar după romani aprilie, chiar în noaptea patimilor celor mântuitoare, după împărtășirea Cinei celei de Taină și Dumnezeiești". Deci s-a pristăvit la 1 aprilie 411, în vârstă de 76 ani.

Neavând uneltele necesare pentru îngropare, pământul fiind uscat, munca i-a fost zadarnică. Dar din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a venit un leu căruia marele bătrân i-a poruncit să sape în pământ o groapă, cât să încapă trupul sfintei.

Apoi s-a întors în chinovia sa și a dezvăluit cele petrecute în acești trei ani cu Sfânta Maria Egipteanca. De la el se istorisea prin viu grai printre monahi, până ce biograful a așternut în scris viața acesteia, spre folosul cel mare, care îl produce lectura ei cu atenție.

Bătrânul Zosima a mai trăit până la vârsta de 100 ani, povestind tuturor celor ce voiau să-l asculte viața, nevoințele, luptele ei cu gândurile, intemperiile și diavolii, pentru a se urca pe calea despătimirii și a desăvârșirii creștine.

Râvna față de Dumnezeu și regretul pentru hâdoșenia păcatului, a făcut-o neînfrântă, i-a întărit firea femeiască și s-a ridicat la o petrecere duhovnicească mai presus de puterea omenească. Mulți și mari nevoitori, mulți postitori, mulți iubitori de fapte mari creștinești și osteneli călugărești au fost în decursul erei creștine, dar nici unul n-a atins treapta de înaltă înfrânare, răbdare, de dragoste creștină și de adâncă smerenie spre culmea desăvârșirii, ca această fiică sfântă a Bisericii Ortodoxe.

Sfântul Andrei Arhiepiscopul Critului (660—740), autorul Canonului celui Mare, îl completează cu câteva tropare dedicate sfintei, de umilință și de mare mângâiere celor ce greșesc și păcătuiesc, numai dacă și ei vor voi cu adevărat să se depărteze de rele.

Viața acestei sfinte, plăcute a lui Dumnezeu este un stimul pentru orice creștin, indiferent de starea sa morală, îl îndeamnă să nu mai cadă și în special să nu se desnădăjduiască, chiar dacă a căzut mai înainte în unele păcate. Aici se arată cât de mare este iubirea de oameni și dragostea lui Dumnezeu (Luca XV, 7), față de cei ce doresc din tot sufletul să se întoarcă de la faptele lor rele de mai înainte.

Când ne gândim la viața acestei sfinte, la luptele și răbdarea ei ne cuprinde spaima și cutremurul. Dar altă cale nu este. Otrava păcatului trebuie tratată cu doctorii puternice. Trebuie să te hotărăști ferm să rupi cu păcatul, să rabzi ispitele, să te împotrivești celui rău (Iacob IV, 7) și să iei aminte să nu cazi în luptă, cerând ajutorul lui Dumnezeu și a Maicii Domnului cum a făcut această sfântă.

Fără luptă, fără efort continuu, nu se poate scăpa de păcat. Ceea ce am stricat cu voia noastră, singuri trebuie să îndreptăm.

Așadar, viața Sfintei Maria Egipteanca ne întărește și ne dă nădejde spre a păși și noi pe calea cea bună a pocăinței. De aceea Biserica în grija pentru folosul fiilor ei a așezat-o în imnologia creștină în perioada cea mai propice, rânduită curățirii sufletelor noastre.

† Pr. icon. stavr. Crăciun Poplăcean

În ajun de Sfinții 40 de Mucenici din Sevastia, în ziua de 8 martie, moartea a răpit pe neașteptate din această viață pe vrednicul preot CRĂCIUN POPLĂCEAN de la Parohia Ortodoxă română Jina II, din cadrul Protopopiatului Ortodox Român Sălișteș, destoinic slujitor al Sfântului Altar.

Adormitul întru Domnul Pr. CRĂCIUN POPLĂCEAN s-a născut în ziua de 25 Decembrie, ziua Nașterii Domnului, ziua de Crăciun a anului 1945 în Sibiu, din familia Nicolae și Paraschiva Poplăcean, fiind al patrulea fiu, de aceea purtând și numele de botez Crăciun.

Primește o educație aleasă din familie, fiind crescut într-o viață creștinească ortodoxă, pe care a îmbrățișat-o de mic.

Școala primară o face în Sibiu, după care urmează școala de meserii IPAS și apoi Liceul Economic, obținând bacalaureatul, apoi se înscrie la Institutul Teologic Universitar Sibiu.

Se căsătorește în anul 1970 cu tânăra Rafila Hila, originară din satul Boz, județul Alba.

În anul 1974 termină Facultatea de Teologie și este numit ca preot în Parohia Jina II care era vacantă, unde s-a mutat cu soția și cei doi copii: Nicolae și Maria-Mihaela. A păstorit Parohia Jina II timp de 27 de ani. Viața și misiunea sa au fost ca un far aprins, fiind plină de virtuți, iar împreună cu bunii credincioși a pictat marea catedrală a munților primind distincția de iconom cu dreptul de a purta brâu roșu.

Mai târziu înălțând și frumosul monument al eroilor primește din partea **Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală** cea mai înaltă distincție de iconom stavrofor.

Slujba prohodirii a avut loc în ziua de 11 martie 2001, duminica a doua din post, a Sfântului Grigore Palama de către un sobor de 25 de preoți având în fruntea lor pe **Prea Sfințitul Episcop Vicar Visarion Rășinăreanu**, în prezența a câtorva sute de credincioși din Jina, Sibiu și Rășinari, în biserica mare din Rășinari.

Șirul cuvântărilor îl începe **Prea Sfinția Sa Episcop-Vicar Visarion Rășinăreanu**, îmbărbătând familia și pe credincioșii prezenți, în special pe Jinari, pentru greaua pierdere a părintelui Crăciun Poplăcean. Tot **Prea Sfinția Sa** citește cuvântul de condoleanțe al **Înalt Prea Sfinției Sale Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului.** P C protopop Roșca Romul a vorbit în numele preoților din Protopopiatul Sălișteș, prezentând și biografia adormitului. În numele credincioșilor din cele două parohii Jina I și Jina II a vorbit colegul lui, P.C. preot Oltean Pavel, preot paroh la Parohia Ortodoxă Română Jina I.

Din partea colegilor au vorbit preoții Oprean Nicolae de la Biserica grecilor din Blaj, Bârsan Traian - Sibiu Cibin, Sârbu Ioan de la Parohia Hipodrom - Sibiu și Jianu Nicolae - Rășinari.

Sicriul cu trupul neînsuflețit al adormitului întru Domnul preot Crăciun Poplăcean a fost purtat în jurul Sfintei Biserici în dangăt de clopote, fiind apoi depus în mormântul proaspăt din Cimitirul bisericii mari din Rășinari.

Dumnezeu să-l odihnească cu drepții!

Pr. ROMUL ROȘCA
— Protopop de Săliște —

Hristos a înviat!
Adevărat a înviat!

Cu această bunăvestire și cu acest răspuns, plini de bucurie, întâmpinăm pe toți colaboratorii, cititorii și pe cei care se ostenesc să asigure apariția neîntreruptă de 149 de ani a foii șaguniene de la Sibiu!

Redacția

În Editura Centrului Mitropolitan din Sibiu a apărut recent ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC **pe anul** 2001.

Prețul unui exemplar este de 30 000 lei, iar comenzile se pot face pe adresa: *Arhiepiscopia Sibiului, str. Mitropoliei nr. 24. 2400 - SIBIU.*

În editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut recent o nouă ediție a OCTOIHULUI MIC, solicitat foarte mult de către cântăreții de strană din Transilvania.

Prețul unui exemplar legat este de 100 000 lei.

Comenzile se pot face pe adresa: Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 24, 2400 SIBIU.

Semnalăm Semnalăm

● *Omul, ființă spre îndumnezeire* de P. S. Dr. Irineu Slătineanul, Ed. „Reînvierea" Alba-Iulia, 2000, 227 p.

„P.S. Prof. Dr. Irineu Ioan Popa Slătineanul s-a născut la 16 noiembrie 1957, în satul Spinu, com. Perișani, jud. Vâlcea. Părinții, Gheorghe și Maria (tatăl cântăreț bisericesc și mama agricultoare), l-au îndrumat pe calea credinței adevărate, împreună cu ceilalți cinci copii. După ce a absolvit primele clase în satul natal, a urmat cursurile Seminarului Teologic din Craiova. Răspunzând chemării lui Dumnezeu, a intrat în obștea Mânăstirii Frăsinei. Obține licența în teologie, în 1985, la București, cu lucrarea: *Cunoașterea lui Dumnezeu și ideea de epectază la Sfântul Grigorie de Nyssa.* Urmează cursurile de doctorat în teologie în cadrul Institutului Teologic din București, iar între anii 1986-1987 studiază limba și literatura franceză, la Universitatea din Grenoble, Franța. În 1990, obține la Paris titlul de doctor în teologie cu teza: *La personne et la communion des personnes dans la théologie de Saint Basile de Grand.* Desfășoară o susținută activitate didactică, fiind profesor la Facultatea de Teologie din Craiova, specializat în Teologie Dogmatică și Morală, ca și în Istoria Culturii și Civilizației Bizantine. De asemenea, publică 12 cărți de specialitate și traduce din operele Sfinților Părinți. Din 1991, este arhiereu-vicar al Episcopiei Râmnicului".

E o carte care își merită numele, vrednică de toată lauda.

● Editura „Tyragetia", Chișinău publică cartea *„Biserici și Mânăstiri medievale în Basarabia"* de Vlad Chimpu, Chișinău, 2000, 217 p.

Această carte se ocupă cu descrierea Bisericilor și Mânăstirilor medievale în Basarabia, în mod științific, carte care merită toată atenția și grija din partea noastră.

„*Vlad Chimpu* s-a născut în com. Colonița, municipiul Chișinău, în anul 1957. Urmează școala generală din Colonița și școala profesional-tehnică nr. 36 din Chișinău, pe care o absolvește în anul 1975. Între anii 1981-1986 își face studiile la Facultatea de Istorie a Universității din Chișinău.

În 1992-1996 își face studiile de doctorat, fără frecvență, la Universitatea „Al. Ioan Cuza" din Iași, iar în 1999, luna aprilie susține doctoratul. Are peste 20 de lucrări de specialitate, publicate în ediții științifice din România și Republica Moldova".

● Editura „Humanitas" scoate printre alte valoroase cărți religioase: *Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii, vol. 5,* sau „Culegere din scrierile sfinților părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși", de Dumitru Stăniloae, Membru de onoare al Academiei Române, traducere din grecește, introducere și note, toate aparținând Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae (București, 2001, 359 p.). Seria Religie, coordonată de Pr. Vasile Răducă.

Este o carte foarte bună, și ziditoare pentru toți. Începe cu *Sfântul Petru Damaschin* de la pag. 7, și apoi continuă: *Din dumnezeieștile învățături duhovnicești ale cuviosului Părintelui nostru Petru Damaschin, Cartea întâi,* pag. 31, apoi *Cartea a doua,* pag. 179. *Sfântul Simeon Metafrastul,* pag. 257. Mai găsim la pag. 275: *„Parafraza în 150 de capete a Sfântului Simeon Metafrastul la cele 50 de cuvinte ale Sfântului Macarie Egipteanul".*

Merită citită cu tot interesul.

● *Evanghelia după Toma,* tradusă și comentată de Vasile Andru, Colecția Sapiența, Editura „Paralela 45", (2000, 94 pag.).

„Manuscrisul *Evangheliei după Toma* a fost descoperit în 1945, în Egipt. Face parte din biblioteca în limba coptă a unei comunități creștine din secolul al II-a după Hristos. Este un text apocrif. Mai bine de jumătate din capitolele sale vădesc paralelisme cu Evangheliile canonice. Sunt însă și diferențe, precum insistența pe „cuvintele secrete" și pe experiența mistică.

Textul aparține curentului gnostic. Gnoza insistă pe aspectul mental al salvării, al trăirii misterului divin. Cultura religioasă din România are destulă maturitate ca să recepteze acest text fără exaltare (cum fac moderniștii mai ales), dar și fără prejudecăți.

Evanghelia după Toma este tradusă în toate limbile importante ale planetei. În engleză și în franceză există zeci de versiuni și exegeze. O vastă literatură de specialitate, comentarii și controverse au apărut pe seama acestui text. El face parte din istoria mântuirii și, în mod cert, din istoria culturii religioase". (Vasile Andru).

● *Mihai Vasile* publică *„Cărări și gânduri"* Editura „Biserica Ortodoxă" - Alexandria, București, 2000.

P. S. Galaction spune în *Cuvântul despre această carte,* următoarele: „Gândurile sunt scurte reflecții asupra unor autori și texte din filosofie, literatură, religie (din Biblie și îndeosebi din pagini de Pateric).

Tălmăcind titlul cărții, noi am zice că gândurile Autorului sunt cărări ce-l duc spre cititori și care devin apoi cărări și pentru aceștia, ducându-i spre locuri curate, de munte, pentru inimă și suflet.

Citindu-le, mi-am amintit de cuvintele pe care i le-a spus Autorul, pe când acesta era elev, Profesorului său de literatură de la Seminarul teologic din Buzău, Părintele Trifănescu, și reproduse în cartea sa de literatură, *Smochinul neroditor* (Ed. „Cartea Românească", 1986): „Ai stil și povestești frumos. Tu ai putea să scrii!" Și Autorul a adeverit prin scrisul său cele spuse cândva, ca o profeție, de Profesor.

Însoțim și noi această nouă carte a sa în drumul către cititori cu binecuvântări arhierești".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B C.R Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S U.A. (cont nr. 2311.1. - 61.14 U S.D.) sau echivalentul în altă valută, B C.S.A., Sucursala Sibiu.

Biblioteca „ASTRA" - SIBIU -

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
1 şi 15
mai
Nr. 17—20
2001

Înălţatu-te-ai întru mărire...

Al doilea praznic împărătesc în legătură cu Sf. Paşti, din cuprinsul anului liturgic este *Înălţarea Domnului* sau *Ispasul* prăznuit la 40 de zile de la Înviere, mai precis în Joia săptămânii a VI-a după Sf. Paşti.

Înălţarea Domnului este în strânsă legătură cu evenimentul pascal al Învierii prezentându-ni-L pe Iisus Hristos Cel Înviat şi preamărit în deplinătatea puterii Sale de Mare Arhiereu şi Împărat al slavei.

El este în strânsă legătură şi cu praznicul Cincizecimii sau al Pogorârii Sf. Duh pentru că numai prin plecarea Sa la Tatăl, Hristos va trimite din cer pe Prea Sfântul Duh inaugurând astfel noul eon soteriologic, acela al Bisericii ca trup tainic al Său şi colaborator duhovnicesc al mântuirii tuturor oamenilor.

Înviat din morţi Hristos intră prin Înălţare în slava Tatălui pe care o avea *„mai înainte de a fi lumea"* (Ioan 17, 24), ridicând totodată la înălţimi nebănuite până atunci de nimeni firea omenească pe care şi-a asumat-o la Întrupare şi pe care a îndumnezeit-o şi a pnevmatizat-o prin întreaga Sa lucrare divin-umană.

Evenimentul petrecut acum aproape 2000 de ani este redat de către Sf. Apostol şi Evanghelist Luca la sfârşitul Evangheliei sale (Luca 24, 50-52) precum şi în Cartea Faptele Apostolilor al cărei autor este tot el, unde evenimentul Înălţării este prezentat pe larg (Fapte 1, 1-11). De asemenea şi Sf. Ev. Marcu ne relatează foarte pe scurt Înălţarea la cer a Mântuitorului Hristos (Marcu 16, 15-19).

Încă de la Cina cea de Taină, Mântuitorul Hristos îi pregăteşte pe ucenicii Săi pentru această despărţire spunându-le: *„În casa Tatălui Meu multe lăcaşuri sunt... Mă duc să vă gătesc loc. Şi dacă Mă voi duce şi vă voi găti loc, iarăşi voi veni şi vă voi lua la Mine ca să fiţi şi voi unde sunt Eu"* (Ioan 14, 2-3). Ba mai mult le spune că e de folos ca El să plece ca să le poată trimite pe Mângâietorul care va fi cu ei în veac, şi *„îi va călăuzi la tot adevărul"* (Ioan 16, 13).

Mântuitorul Hristos, înainte de Înălţare, le încredinţează ucenicilor Săi misiunea de a-i fi martori *„în Ierusalim şi în toată Iudeea şi în Samaria şi până la marginile pământului"* (Fapte 1, 8), misiune reamintită de altfel şi de Sf. Ev. Matei la sfârşitul Evangheliei Sale: *„Drept aceea, mergând învăţaţi toate neamurile botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sf. Duh. Învăţându-i să păzească toate câte v-am poruncit vouă"* (Matei 28, 19).

După ce a vorbit cu ei şi a petrecut împreună cu ei Mântuitorul *„i-a dus afară până spre Betania şi ridicându-şi mâinile i-a binecuvântat. Şi pe când îi binecuvânta S-a despărţit de ei şi S-a înălţat la cer"* (Luca 24, 50-52)... iar Ev. Marcu adaugă: *„Şi S-a înălţat la cer şi S-a aşezat la dreapta*

(Continuare în pag. a 3-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

Hirotonia şi instalarea P.S. Sale Daniil Stoenescu în postul de episcop-vicar al Mitropoliei Banatului şi administrator al Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia

În urma recentei decizii luată de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, reunit în zilele de 19—23 februarie a.c., la recomandarea Înalt Prea Sfinţiei Sale Nicolae, Mitropolitul Banatului, s-a hotărât alegerea arhimandritului Daniil Stoenescu în funcţia de episcop vicar al Mitropoliei Banatului, cu sarcina de administrator al Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia, precum şi trecerea Episcopiei de aici sub dependenţa acestei Mitropolii.

Născut la 23 septembrie 1957 în satul Hăţăgel, comuna Densuş, judeţul Hunedoara din părinţii Atanasie şi Victoria, şcoala primară şi gimnaziul le-a urmat în comuna natală după care a frecventat cursurile Seminarului teologic din Caransebeş între anii 1972—1977. După satisfacerea stagiului militar a urmat cursurile Institutului Teologic Universitar din Sibiu pe care l-a absolvit în anul 1982, luând licenţa în Teologie la disciplina Patrologie.

Între anii 1982—1985 a urmat cursurile pentru doctorat la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, secţia Teologie istorică, disciplina Patrologie, susţinând în februarie 1988 examenul aprofundat de admisibilitate pentru doctorat la acelaşi Institut.

Datorită rezultatelor obţinute, în perioada anilor 1993—1996 a fost bursier al Bisericii Ortodoxe din Grecia, la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universităţii din Tesalonic, susţinând teza de doctorat în octombrie 1996 cu tema „Învăţături dogmatice în Apophthegmata Patrum". Intră în monahism la 25 martie 1987 în mânăstirea Hodoş-Bodrog din cadrul Eparhiei Aradului, fiind hirotonit preot pe seama aceleiaşi mânăstiri la 1 aprilie 1984. Din 1991 este cadru universitar la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad, disciplina Patrologie şi Literatura Postpatristică. În perioada aprilie 1986 — septembrie 1996 a slujit ca preot la mânăstirea Prislop judeţul Hunedoara, după care a fost numit preot la biserica monument istoric din Densuş.

A publicat studii şi articole de specialitate în revistele şi periodicele bisericeşti, elaborând în manuscris un Curs de teologie patristică şi o lucrare intitulată „500 Capete gnostice, teologice şi practice". Cunoaşte limbile greacă şi franceză. Între anii 1999—2000 a ctitorit schitul „Retezat" cu hramul „Schimbarea la Faţă" din Munţii Retezat.

Festivităţile religioase legate de hirotonirea P.S. Sale Daniil au început sâmbătă, 31 martie, odată cu oficierea vecerniei de către mai mulţi preoţi, având-l în frunte pe noualesul episcop-vicar. La această slujbă au asistat I.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae, Prea Sfinţiii Episcopi Timotei al Aradului, Laurenţiu al Caransebeşului, Sofronie al Gyulei, Lucian, episcop-vi-

(Continuare în pag. a 2-a)

ADRIAN CAREBIA

In memoriam

Se împlinesc în aceste zile scăldate în lumina binefăcătoare a Învierii Mântuitorului 7 ani de când venerabilul arhipăstor al Eparhiei Dunării de Jos, Dr. ANTIM NICA, a trecut în Patria Cerească, după o viaţă pilduitoare închinată lui Hristos, Bisericii şi poporului celui dreptcredincios.

A trecut dincolo, în zările veşniciei încărcat de ani şi de alese vrednicii după o lungă şi grea suferinţă exact în ziua Sf. Paşti, când întreaga suflare ortodoxă prăznuia Învierea Mântuitorului Cel care a călcat cu moartea pe moarte şi celor din morminte viaţă dăruindu-le.

A închis ochii la vârsta căruntelor cinstite, sălăşluindu-se întru odihna cea fericită a aleşilor lui Dumnezeu în al 86-lea an al vieţii sale pământeşti dintre care 50 i-a închinat slujirii altarului străbun ca arhiereu.

S-a mutat *„la casa cea de lut a strămoşilor săi"*, după cuvântul mitropolitului cărturar Varlaam al Moldovei, lăsând în urmă o eparhie înfloritoare cu *„sate şi preoţi"* ataşaţi de credinţa şi de glia străbună, cu mânăstiri şi schituri, dar ne-a lăsat nouă celor de astăzi pilda şi icoana unui ierarh luminat, a unui sacerdot pătruns de sublimitatea chemării de a sluji lui Dumnezeu şi semenilor.

Chipul vrednicului Antim ne apare azi majestuos, plin de har şi de înţelepciune îndrumând în chip nevăzut corabia Bisericii de pe aceste binecuvântate plaiuri dunărene spre zările Împărăţiei lui Dumnezeu.

Vlădica Antim a fost omul providenţial ales şi trimis de Dumnezeu să slujească Bisericii în vremuri tulburi, de multe ori potrivnice credinţei.

A străbătut toate treptele ierarhice, de la aceea de preot şi monah până la cea a arhieriei, încununându-şi în chip strălucit studiile cu titlul de doctor în teologie al Universităţii din Iaşi cu o teză pe deplin actuală şi astăzi.

A fost rânduit de Dumnezeu în vremuri grele să-i păstorească pe românii din Basarabia istorică pentru ca numai după 7 luni de slujire, odată cu retragerea administraţiei româneşti de acolo, după 1944, să ia şi el calea pribegiei, fiind ultimul episcop al străvechiului scaun eparhial din Cetatea Albă - Ismail, din sudul Basarabiei, scaun ce a fost înfiinţat de către un alt mare ierarh cărturar Melchisedec Ştefănescu.

A fost ani îndelungaţi episcop-vicar patriarhal cu titlul de „Târgovişteanul" fiind colaborator apropiat şi devotat al patriarhului de pioasă amintire Justinian Marina. În această calitate l-am cunoscut şi eu, fiind apoi vreme de trei ani colegi în slujirea de episcopi-vicari patriarhali şi vecini cu chiliile la Mânăstirea Antim. A fost un om de caracter, uneori poate prea intransigent, un bun liturghisitor, un bun administrator, şi un om al rugăciunii, un bun misionar, un bun condeier şi un ecumenist în adevăratul sens al cuvântului.

Dumnezeu l-a ales apoi să reînnoade firul ierarhilor de la Dunărea de Jos, înscriind şi aici pagini alese şi realizări de excepţie în viaţa bisericească de pe aceste meleaguri. Munca şi strădania sa îi este continuată astăzi cu osârdie şi dragoste de către actualul Intâistătător al Eparhiei Dunării de Jos, P.S. Casian Crăciun devotat ucenic şi colaborator al său în ultimii săi ani.

Acum la acest pios popas de pomenire al lui, ca unul care ne-am învrednicit a primi marele dar al arhieriei şi prin mâinile şi prin rugăciunile Sale îi aducem un smerit omagiu şi rugăm pe Părintele Ceresc să-i aşeze sufletul său în ceata bineplăcuţilor Lui şi Să-l învrednicească de cununa cea neveştejită a slavei Sale iar amintirea lui, faptele lui, slujirea şi pilda vieţii lui să ne fie tuturor un far călăuzitor întru slujirea lui Dumnezeu şi a semenilor.

Veşnică să-i fie pomenirea!

† **ANTONIE**
Mitropolitul Ardealului

Crearea lumii şi crearea omului. Provocări şi probleme la sfârşit de mileniu*

„Al Domnului este pământul si plinirea lui; lumea şi toţi cei ce locuiesc în ea" (Ps. 23, 1)

Sfânta Mare Biserică a lui Hristos, Patriarhatul Ecumenic de Constantinopol, a reunit, în Constantinopol — Regina cetăţilor — o conferinţă ştiinţifică internaţională asupra temei: *„Crearea lumii şi crearea omului. Provocări şi probleme ale anului 2000"*. Conferinţa a fost organizată în contextul celebrărilor consacrate celei de a două mii aniversări a Naşterii lui Hristos Mântuitorul.

Pe parcursul sesiunilor Conferinţei, mai mult de 150 de participanţi, veniţi din lumea întreagă, reprezentând la scară internaţională, în egală măsură gândirea ortodoxă şi cunoaşterea ştiinţifică contemporană, au examinat sub toate aspectele chestiunile majore care preocupă comunitatea ştiinţifică în ansamblul său. Participanţii au dezbătut, în special, teme privind umanitatea şi mediul ambiant pe baza surselor învăţăturii ortodoxe şi a cuceririlor ştiinţei moderne. Acest eveniment a adunat reprezentanţi ai Tronului ecumenic, ai Bisericilor Ortodoxe surori, ai sfintelor mânăstiri, ai Şcolilor şi academiilor teologice, precum şi delegaţi ai vechilor Biserici orientale, ai Bisericii romano-catolice, ai Bisericilor şi comunităţilor ieşite din Reformă, ai organizaţiilor eclesiastice internaţionale, ai fundaţiilor şi asociaţiilor culturale.

Lucrările Conferinţei au fost axate pe ideea că suntem în prezenţa unui plan măreţ al lui Dumnezeu pentru lume şi umanitate. Acest plan, rod al iubirii creatoare, unificator şi comunicativ al Sfintei Treimi, constituie contextul în care omul creat „după chipul" lui Dumnezeu, va fi condus spre „asemănarea" cu Dumnezeu.

Tematica, în ansamblul său, dezbătută pe parcursul lucrărilor conferinţei, a urmărit să arate cu câte probleme universale suntem confruntaţi noi, creştinii, şi ce poziţie trebuie să adopte Biserica şi teologia ei vis-à-vis de acestea. Asupra acestui punct, s-a constatat că, la nivel mondial, se manifestă un interes crescând, cu privire la lumea naturală (creată), evidenţiindu-se, pe de o parte optimismul pentru progresele considerabile ale ştiinţelor naturale, iar pe de altă parte, exprimându-se îngrijorarea pentru degradarea tot mai accentuată a mediului natural.

De altfel, dogma creării lumii „din nimic" („ex nihilo") merită astăzi o aten-

(Continuare în pag. a 2-a)

Traducere: Pr. prof.
D. ABRUDAN

* Sub genericul unei astfel de teme s-a desfăşurat, între 28.VIII—2.IX 2000, o Conferinţă ştiinţifică internaţională, la sediul şi sub patronajul Patriarhiei Ecumenice de la Constantinopol. Dată fiind actualitatea şi importanţa temei, vom reda, în traducere românească, cuprinsul Mesajului final al acestei conferinţe, publicat în „Episkepsis" nr. 587 din 30 septembrie 2000.

Iisus din copilărie

Iisuse, ca să te urci la Ierusalim de Florii,
Treceai şi prin oraşul unde eram la şcoală.
Cum te-aşteptau sufletele de copii să vii,
Plângând pe la gazde-n cămăruţa goală!
Tu ne mântuiai şi ne trimiteai iar la părinţi,
Cu brişci şi căruţe pornindu-ne acasă
Sub soarele cu luciri fierbinţi
Pe drumuri domoale de plasă.
Şi ajungeam la cuiburile noastre prin sate
Înaintea rândunelelor întârziate.
Amurgurile îşi ardeau în cer răşina
Prin nori întruchipând răstigniri şi vedenii.
Clopotele mâhnite înmormântau lumina
Şi lin o coborau amestecând-o-n denii.
Toată săptămâna ţi-o închinam numai Ţie
Şi patimilor Tale minunate,
Dar bătea în noi, ascuns, tainica bucurie
Că toate sunt un joc măreţ şi Tu le birui pe toate.

Joi porneam în cete la pădure
S-adunăm călţunaşi şi viorele,
Umpleam de chiot şi cântec dealurile sure,
Uitând că eşti mort şi c-o să Te împodobim cu ele.
Zăceau pe sfânta masă biete flori vinete,
încă înfrigurate,
Şi printre ele lucea, vie, zugrăvită pe icoană,
Roşia floare a coastei tale însângerate
Şi stropii de sânge picuraţi din coroană.
Dar dacă zarzării erau înfloriţi, făceam jaf,
Şi te-năbuşeam sub troiene de cununiţe
Pe Tine şi tot alaiul de pe sfântul epitaf,
Iosif, Nicodim, mironosiţe
Şi Maica Domnului cu mahrama pe cosiţe.
Vineri Te prohodeam apoi de-a bine.
Biserica era o slavă de fum şi pară,
Vădanele boceau toţi morţii pe-afară.
Mama mă strângea la piept cu suspine
Şi muream şi noi toţi cu Tine,
Până ce duminică înviam iară:
Tu ca să te urci la cer şi să Te schimbi la faţă,
Noi să ne-ntoarcem jinduiţi la viaţă,
La ouă, la miel, la cozonaci
Şi la scrânciobul aninat între copaci.

Mângâietorule încununat de spini,
Oricâte amărăciuni am înghiţit pe cale,
Mi-s încă stupii sufletului plini
De toată mierea amintirii Tale.

VASILE VOICULESCU

Academica

Încununarea unor susţinute strădanii

Sâmbătă, 12 mai 2001, a avut loc, la sediul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, examenul de doctorat al preotului Cristian Ştefan, lector universitar la Facultatea de Teologie a Universităţii de Nord, din Baia Mare.

Candidatul a prezentat tema: „Misiunea creştină în Apus şi Răsărit, în secolele V—X".

Conducătorul ştiinţific al lucrării a fost pr. prof. dr. Aurel Jivi, iar din Comisie au mai făcut parte: pr. prof. dr. Mircea Păcurariu (Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna"), Arhid. prof. dr. Constantin Voiçu (Facultatea de Teologie a Universităţii din Oradea), prof. dr. Pompiliu Teodor (Facultatea de Istorie a Universităţii „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca) şi pr. prof. dr. Dumitru Abrudan (de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu) — preşedinte.

Fundamentată pe mărturii extrase dintr-o vastă bibliografie de specialitate, lucrarea de doctorat a candidatului pr. Cristian Ştefan oferă bogate mărturii privind misiunea creştină în Apus şi Răsărit, în răstimpul dintre secolele V—X. Este vorba în fapt de evanghelizarea populaţiilor din Peninsula Britanică, în Olanda, Norvegia, Suedia, Finlanda, Germania, făcută de misionari de la Roma, şi de vasta activitate misionară pornită din Bizanţ, în Moravia şi în rândul bulgarilor, sârbilor şi ruşilor. A fost, de asemenea, prezentată dubla operă misionară de la Bizanţ şi Roma care a avut drept obiectiv încreştinarea ungurilor în Câmpia Panonică.

Prestaţia candidatului a fost apreciată de comisie cu calificativul „Foarte bine".

Proaspătul doctor în Teologie este licenţiat şi doctorand al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu şi a beneficiat de o bursă de studii la Universitatea din Leeds, Colegiul Teologic din Mirfield, Marea Britanie.

Pe lângă activitatea didactică îndeplineşte şi funcţia de păstor duhovnicesc al credincioşilor din parohia Şurdeşti.

D.A.

Vicenţiu Fântână — dirijorul corului Bisericii „Sf. Arh. Mihail şi Gavril" din Sibiu

La sfârşitul anului trecut, pe 29 decembrie 2000, a plecat dintre noi unul dintre reprezentanţii de seamă ai vieţii muzicale sibiene, profesorul, dirijorul şi compozitorul Vicenţiu Fântână.

S-a născut la Slimnic, în ziua de 14 octombrie 1922, într-o familie de oameni harnici, cu dragoste de neam şi cu o viaţă trăită în limitele moralei creştine. Bunicul compozitorului, patriot şi gospodar de frunte, a participat la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918 şi a fost primar al Slimnicului după marele act al Unirii, iar tatăl compozitorului, de asemenea, a fost primar până la 23 August 1944.

Urmează primele clase la şcoala din sat şi apoi, Şcoala Normală „Andrei Şaguna" din Sibiu, unde are ca îndrumători în domeniul muzicii pe Timotei Popovici şi Dumitru Eremia. În perioada 1946—1950, ca student al Conservatorului de Muzică „Gh. Dima" din Cluj, beneficiază de o bună pregătire profesională din partea unor dascăli de elită: Mihail Vulpescu, Sigismund Toduţă, Lucian Surlaşiu, Romeo Ghircoiaşu, Tudor Jarda, Ana Voileanu.

După terminarea studiilor, în anul 1950, se întoarce pentru o scurtă perioadă în Slimnic, profesor la şcoala unde, cândva, a învăţat şi el. În anul 1951 se

(Continuare în pag. a 4-a)

NICOLAE SCUTEA

(Urmare din pag. 1)

car al Arhiepiscopiei Timişoarei, precum şi numeroşi preoţi şi credincioşi.

Duminică, 1 aprilie s-a desfăşurat în catedrala mitropolitană din Timişoara ceremonia hirotoniei noului episcop vicar, fiind prezenţi ierarhii amintiţi, alături de reprezentanţi ai celorlalte culte din Timişoara şi judeş.

Îndată după otpustul sfintei Liturghii a luat cuvântul Î.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae care a făcut referire la importanţa deosebită a acestei zile pentru întreaga Biserică şi toţi credincioşii din această parte a ţării, prin hirotonirea unui episcop-vicar pentru a administra Episcopia Ortodoxă Română din Iugoslavia. Înalt Prea Sfinţia Sa a încercat să explice tuturor că vremurile pe care le trăim necesită o contribuţie mai deosebită din partea tuturor credincioşilor la aşezarea societăţii noastre pe temeiurile morale de dreptate şi adevăr. Toate nedreptăţile, crimele, furturile, nelegiuirile sunt săvârşite de oameni care probabil formal se consideră a fi credincioşi ai unei Biserici, confesiuni sau ai unui cult creştin.

De aceea se impune ca toţi cei ce cred în Dumnezeu, indiferent cum îl mărturisesc, să-şi dea mâna pentru a contribui la redresarea societăţii noastre de pretutindeni, nu numai din ţara noastră sau continentul nostru, ci din întreaga lume.

În încheiere a luat cuvântul noul ales, Prea Sfinţia Sa Daniil Stoenescu. Prea Sfinţia Sa a menţionat: „Acum se încheie un capitol din viaţa mea şi începe altul. De aceea în tonul Sfintei Evanghelii de astăzi care vorbeşte de cererea fiilor lui Zevedeu făcută Mântuitorului Hristos, rog pe Bunul Dumnezeu ca de acum înainte, de-a dreapta şi de-a stânga mea pe drumul arhieriei să-mi stea dragostea şi smerenia. Dragostea faţă de Dumnezeu, de Mântuitorul Iisus Hristos, faţă de Biserică şi smerenia în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor".

„Toate zilele vieţii mele de până acum le înţeleg ca premergătoare, pregătitoare şi înaintemergătoare acestei zile în legătură cu care pot spune că „aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm şi să ne veselim într-însa".

„Voi purta în inima şi sufletul meu mahrama Sfintei Veronica pentru a şterge faţa însângerată a poporului iugoslav. Mă duc cu ramura de măslin, cu dragostea noastră a tuturor pentru că poporul român şi cel sârb sunt asemeni lui Luca şi Cleopa care împreună merg spre Emaus după Înviere fiind însoţiţi întotdeauna de Mântuitorul Iisus. Prin tot ceea ce doresc să fac nu vreau altceva decât să fiu un porumbel al păcii, al dragostei lui Hristos din partea poporului român pentru poporul sârb."

★

Duminică, 8 aprilie a.c., s-a desfăşurat în biserica ortodoxă din Vârşeţ (Iugoslavia), instalarea Prea Sfinţitului Daniil Stoenescu, încredinţat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române cu administrarea Episcopiei Ortodoxe Române din Iugoslavia, în cadrul sfintei Liturghii arhiereşti săvârşită de Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae al Banatului şi de mai mulţi preoţi asistaţi de numeroşi credincioşi prezenţi.

La sfârşitul sfintei Liturghii arhiereşti a luat cuvântul Î.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae al Banatului care între altele a spus: „Ziua de astăzi este un eveniment deosebit de important pentru creştinii români din Iugoslavia. Potrivit rânduielilor bisericeşti, acolo unde este episcopul, acolo este şi Biserica, unde nu este episcop nu este nici Biserică. După ce vreme îndelungată credincioşii ortodocşi români din Iugoslavia n-au avut parte de episcop, cu toate că exista aici din veacurile trecute o episcopie românească, astăzi cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române comunităţile ortodoxe române din Iugoslavia au dobândit un episcop în persoana Prea Sfinţitului Daniil. Momentul acesta prin care toţi preoţii, credincioşii, toate comunităţile din această parte a Iugoslaviei vă împărtăşiţi acum de un episcop trebuie să contribuie la preamărirea lui Dumnezeu şi la mântuirea noastră a oamenilor. În încheiere aş adresa Prea Sfinţitului Daniil un cuvânt de încurajare la acest început de drum, dar şi asigurarea că vom fi toţi alături de el, în ceea ce priveşte consolidarea Episcopiei de aici, continua dezvoltare a vieţii religioase şi bisericeşti a tuturor românilor din această ţară binecuvântată de Dumnezeu. Cu aceste cuvinte vi-l încredinţez pe Prea Sfinţitul Episcop Daniil, cu convingerea că veţi fi permanent alături de el, aşa cum el va fi alături de dumneavoastră cei ce vă aflaţi aici, şi cei care din bine uvântate pricini n-au putut să vină astăzi aici, formând o singură familie.

Prea Sfinţitul Părinte Daniil Stoenescu a arătat că: „Vin la voi cu credinţa puternică în acelaşi Hristos, Dumnezeu adevărat şi Om adevărat, care şade de-a dreapta Tatălui, că El Arhiereul cel veşnic (Evrei 4, 14), ne va ajuta, întări şi călăuzi în lucrarea pe care El o săvârşeşte de acum înainte în noi, prin Duhul Său cel Sfânt. Vin la voi cu nădejdea sigură a unei împreună şi rodnice lucrări şi colaborări cu toţi preoţii, credincioşii şi intelectualii români din Banatul iugoslav, din Voivodina şi întreaga Iugoslavie, spre binele tuturor în cadrul Bisericii şi neamului nostru. Vin la voi cu dragostea jertfelnică a lui Hristos care a murit pentru noi toţi pe cruce, ca să ne răscumpere din moarte şi păcat şi să ne dea viaţă veşnică prin înviere.

Vă mulţumesc pentru prezenţa dumneavoastră aici, pentru numărul mare în care aţi venit să mă primiţi şi să mă întâmpinaţi cu ramurile de finic ale bucuriei creştine, ale păcii, dragostei, frăţietăţii care trebuie să se sădească între noi. Bunul Dumnezeu să vă binecuvânteze. Ne vom vedea de acum înainte aici ca şi în toate bisericile româneşti, ne vom vedea aici la deniile din săptămâna patimilor, ne vom vedea aici în noaptea sfânta Paştilor, a Învierii Domnului nostru Iisus şi la orice praznic şi sărbătoare, şi la orice invitaţie căreia voi da curs şi răspuns dorinţei şi dragostei de a veni în mijlocul dumneavoastră. Bunul Dumnezeu să vă binecuvânteze şi sfintele Paşti, care se apropie de noi şi noi de ele, să fie mai luminate decât oricând în viaţa noastră a tuturor".

Prin cele prezentate anterior considerăm şi noi că s-a înscris o nouă pagină de istorie în cronica Arhiepiscopiei Timişoarei, dar nu numai, iar consecinţele ce vor decurge din evenimentul la care ne-a ajutat Bunul Dumnezeu să luăm cu toţii parte, sperăm să le vedem într-un viitor nu foarte îndepărtat.

Crearea lumii şi crearea omului

(Urmare din pag. 1)

ţie sporită din punct de vedere ortodox, căci ea ne sensibilizează şi asupra pericolului distrugerii ei latente, (a întoarcerii în neant), ca urmare a crizei ecologice. Existenţa lumii nu este un scop în sine, pentru că ea nu-şi găseşte sensul şi plenitudinea decât în relaţia sa cu Dumnezeu, relaţie care se realizează prin mijlocirea omului. Lumea, ca realitate creată, primeşte de la Dumnezeu substanţa, forţa şi viaţa sa pentru a exista, a se menţine „în fiinţă", şi a participa la „fericirea veşnică". Relaţia sa cu Dumnezeu este necesară, pentru ca ea să poată ajunge la desăvârşire, deoarece altfel este inevitabil pericolul dispariţiei ei.

În tradiţia ortodoxă, conflictul între ştiinţă şi teologie a fost evitat în măsura posibilului graţie dublei metodologii epistemologice a sfinţilor părinţi ortodocşi, fondată pe distincţia ontologică dintre creat şi necreat.

Astfel, Biserica se bucură de reuşitele ştiinţifice ale umanităţii. Ea consideră cu respect amestecat însă cu teamă, cu atenţie şi prudenţă, mijloacele de cercetare ştiinţifică şi aplicaţiile ingineriei genetice moderne, ale bio-medicinei şi ale bio-tehnologiei; ea aspiră în mod egal a instaura un dialog esenţial cu ştiinţa, împărţind cu ea responsabilitatea de a uşura soarta omului „care geme sub greutatea poverii".

Totodată, ea aminteşte că tot ceea ce anulează respectul faţă de creaţie, ca miracol al iubirii şi libertăţii lui Dumnezeu, alterează criteriul biblic şi patristic al adevărurilor etice, tulbură relaţiile umane, limitează liberul arbitru şi degradează unicitatea persoanei.

Descoperirile ştiinţifice care uşurează suferinţa umană, ameliorează sănătatea fizică şi prelungesc viaţa umană, sunt cu adevărat daruri ale lui Dumnezeu destinate omului. Datoria Bisericii nu este de a împiedica progresele ştiinţifice, ci de a mântui omul şi de a apăra valorile morale.

Viaţa veacului ce va să vină este viaţa împărăţiei lui Dumnezeu. Această viaţă începe „în timp" şi se desăvârşeşte în veşnicie. Timpul istoriei devine locul de întâlnire cu veşnicia. Prezentul mântuitor al împărăţiei lui Dumnezeu se oferă „în Biserică" şi durabilitatea (caracterul peren) al Bisericii se află în împărăţia lui Dumnezeu. Viaţa prezentă nu este numai o pregătire pentru viaţa viitoare ci şi o pregustare a aceleia prin credinţă, prin participarea la Tainele Bisericii şi prin respectul faţă de poruncile lui Dumnezeu. Cu cât mai mult omul respectă porunca îndoită a iubirii (faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele), cu atât el anihilează egocentrismul său şi găseşte adevărata sa persoană în întâlnirea şi comuniunea cu Dumnezeu şi cu aproapele.

Omul, în calitatea sa de persoană, se împlineşte trăind în Hristos unitatea genului uman, urmând modelul de unitate a persoanelor Sfintei Treimi. Viaţa sfinţilor este un veritabil exemplu de experienţă a veşniciei, mărturie diacronică cu valoare universală. Graţie lor (sfinţilor), noi ştim că într-adevăr căutarea veşniciei, din timpul vieţii pământeşti, îl conduce pe om la posibilitatea de a se elibera de frica de moarte şi de a se împăca cu întreaga creaţie. De altfel, conform teologiei ortodoxe, nu numai omul ci toată creaţia, în calitate de nouă creaţie, participă la împărăţia lui Dumnezeu celui în Treime.

Teologia ortodoxă, fundamentându-se pe presupoziţiile teologice sus-menţionate, poate discuta, fără prejudecăţi, cu ştiinţele aplicate şi în colaborare cu acestea să răspundă chestiunilor care, mai ales cele care în ultimii douăzeci şi cinci de ani ai secolului trecut (al XX-lea), au alimentat dezbaterea socială, ca spre exemplu cea privitoare la instituţia familiei, ca atare, la raporturile familiale, precum şi la procesul de reproducere umană.

Nimeni nu poate contesta că „misterul" vieţii, din stadiul celular şi până la formarea unui organism complex, este centrat pe noţiunea de existenţă. Sarcina este deci o etapă de dezvoltare a unui organism viu dintr-o dată autonom, a unei existenţe umane care, indiferent ce va deveni, se va împlini într-o etapă ulterioară. În consecinţă, nu e nici o îndoială că, după credinţa ortodoxă, întreruperea sarcinii este un act care trebuie evitat pentru mai multe motive. Luarea de măsuri preventive şi de susţinere permanentă va permite nu numai de a ameliora calitatea vieţii familiale, ci şi de a remedia problema denatalităţii.

Între altele, tradiţia liturgică a Bisericii pune în evidenţă calitatea pluridimensională şi plurivalentă a Tainei căsătoriei. Prin acest fapt, Biserica poate, în mod cert, să contribuie la soluţionarea acestor probleme, la întărirea rolului şi a importanţei familiei pentru a forma celule sociale sănătoase.

După aceste presupuneri teologice, este posibil de a răspunde altor probleme majore ale bioeticei, cum ar fi eugenia, transplanturile de organe, clonarea şi eutanasia.

Pentru acest motiv, teologia ortodoxă nu poate aborda bio-etica independent de învăţătura sa dogmatică. Bioetica nu poate exista fără bio-teologie.

Bio-genetica nu trebuie să se angajeze doar pe calea şi să urmeze gândirea lui Asclepios şi a lui Hipocrat, ci să ţină de asemenea în mod serios cont de principiile fundamentale ale Evangheliei. Caracterul antropologic şi filantropic nu trebuie să fie neglijat în cercetările şi aplicaţiile din acest domeniu.

Opinia publică nefiind suficient mobilizată pentru a formula o bază juridică comună pentru soluţionarea acestor probleme, se impune ca Biserica Constantinopolului, care deţine primul rang, să ia iniţiative la nivel atât interortodox, cât şi intercreştin, pentru a elabora un limbaj juridic clar, conform cu preceptele evanghelice.

Mulţumind cu gratitudine lui Dumnezeu în Treime pentru darurile Sale cele bogate şi reculegându-ne în faţa misterului creaţiei, noi îl slăvim pe Dumnezeu şi aşteptăm „ceruri noi şi un pământ nou, în care să locuiască dreptatea" (II Petru 3, 13).

Cărturari sibieni de altădată

„Apostolatul" lui Gheorghe Lazăr la Sibiu

Așa își intitulase tânărul profesor Nicolae Colan, viitorul episcop de la Cluj, apoi mitropolit la Sibiu, o conferință rostită la Avrig, în 1923, cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la trecerea la cele veșnice a marelui dascăl al întregului neam românesc. Nici nu se putea găsi un titlu mai potrivit, căci Gheorghe Lazăr, într-adevăr, făcuse în Sibiu slujbă de „apostol", deși mulți din contemporanii lui sibieni nu l-au înțeles; sau, mai corect ar trebui să spunem, că l-au invidiat... Patimile și invidiile n-au lipsit niciodată în decursul istoriei...

Cel mai distins fiu al Avrigului s-a născut la 5 iunie 1779 în familia unor țărani, Gheorghe și Maria Lăzăroae. După unele cercetări, s-ar fi născut numai la 9 ianuareie 1782. A învățat în satul natal, apoi și-a continuat studiile la Gimnaziul călugărilor piariști din Cluj (1799-1801), continuând la Gimnaziul din Sibiu (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr"), în 1801-1802 (în registrele matricole ale Gimnaziului sibian figura ca fiind de 18 ani). În 1802 s-a reîntors la Cluj, unde a făcut studii de Filosofie și Drept până în 1806. Încă de la începutul anului 1806, fiind încă la studii în Cluj, a solicitat Consistoriului din Sibiu un „stipendiu" pentru continuarea studiilor la Viena. În urma recomandării vicarului Nicolae Hușovici (scaunul episcopal fiind vacant), i s-a acordat un stipendiu anual în valoare de 200 florini anual, din așa numitul „fond sidoxial" al eparhiei („sidoxia" era o taxă anuală pe care o plătea fiecare familie ortodoxă pentru nevoile Bisericii). Gheorghe Lazăr se angaja ca la terminarea studiilor să lucreze ca profesor al „candidaților de preoție" la Sibiu.

Potrivit condițiilor impuse de Consistoriu, Gheorghe Lazăr s-a înscris la Facultatea de Teologie catolică a Universității din Viena, la care a urmat cursuri de Exegeza Vechiului și Noului Testament, Dogmatică, Apologetică, Morală, Filosofie, Istorie bisericească, Pastorală și Drept canonic. Pe lângă acestea, biblioteca lui Gheorghe Lazăr - cunoscută parțial - arată că în perioada studiilor vieneze a fost preocupat de probleme de Matematică, Fizică, Chimie, Inginerie, Medicină și altele.

Cu o asemenea pregătire enciclopedică, după trei ani de studii teologice la Viena, Gheorghe Lazăr se reîntoarce la Sibiu, se pare cu intenția de a candida la scaunul episcopal vacant de aici, care urma să fie completat, potrivit unei rezoluții imperiale din 25 mai 1809. De la Sibiu, a fost trimis însă, la Carlovița, pentru a face studii de teologie ortodoxă, în vederea hirotonirii întru preot. Din nefericire, mitropolitul sârb Ștefan Stratimirovici nu l-a acceptat în Seminarul din Carlovița, se pare în urma unor intrigi și reclamații care-l aveau ca autor principal pe protopopul Gheorghe Haines din Sibiu, devenit „director al școlilor naționale neunite din Ardeal", care desigur nu vedea cu ochi buni ascensiunea tânărului teolog din Avrig.

În această situație, Gheorghe Lazăr s-a reîntors acasă, iar la începutul anului 1810 a plecat din nou la Viena, unde a continuat să audieze cursurile de Teologie pastorală și s-a ocupat cu traducerea în românește a unor lucrări cu conținut popular - moralizator, între care: *Învățăturile morale pentru băieți* ale pedagogului Johann Heinrich Campe, *Istoria lui Ioan Moritz și a copiilor săi, Istoria morală a împăratului Octavian și a soției sale, Învățătura ortodoxă sau Catehismul* mitropolitului Platon Levșin al Moscovei (din nemțește), din nefericire toate pierdute.

Din această nouă perioadă a studiilor sale la Viena se cunosc mai multe memorii pe care le-a adresat Curții imperiale, prin care solicita „un ajutor în bani și grabnică aplicare la neamul său care zace în adâncul întuneric". În mai 1810 primea 300 de florini, iar în septembrie același an 100 de florini. La 23 februarie 1811 i se acordau alți 100 de florini, ca bani de călătorie spre casă cu îndrumarea de a se prezenta la noul episcop Vasile Moga, pentru ca „să fie instruit în cunoștințele dogmatice și rituale ale Bisericii sale", ca apoi „să poată fi promovat în trepte mai înalte, dacă, în urma moralității și a însușirilor inimii sale și a altor calități necesare, este vrednic de aceasta".

Părăsind Viena, Lazăr se reîntoarce la Sibiu, unde se prezintă la Gheorghe Haines, pe atunci „directorul școlilor ortodoxe din Ardeal". Deși nu va fi fost încântat de reîntoarcerea acestui tânăr atât de bine pregătit după 12 ani de studii, totuși, l-a încredințat cu pregătirea candidaților la preoție, pe care o făcuse, provizoriu, dascălul Simion Jinariu, la școala sa de pe lângă biserica „Bunavestire" („din groapă") ctitoria lui Hagi Constantin Pop. Activitatea lui Gheorghe Lazăr la cursul de preoție de la Sibiu a început la *15 martie 1811*, așa cum reiese dintr-o declarație dată de el însuși. Este greu de spus dacă Lazăr a început să pregătească o nouă serie de candidați care trebuia să urmeze cursurile timp de șase luni, ori a preluat o serie de la Simion Jinariu, completându-le pregătirea.

În acest răstimp, nou alesul episcop Vasile Moga se găsea în mânăstirea sârbească Cruședol, unde își făcea noviciatul, în vederea călugăririi, care a avut loc la 18 aprilie 1811. Peste câteva zile, la praznicul Sfântului Gheorghe, a fost hirotonit arhiereu în catedrala din Carlovița, de către mitropolitul Ștefan Stratimirovici. Reîntors acasă, la 29 iunie 1811 a fost instalat la Cluj, unde i se fixase sediul prin decretul imperial de numire. Dar la scurt timp, a cerut Guvernului transilvan acordul ca să-și stabilească reședința în Sibiu, cerere pe care Curtea din Viena a admis-o. Drept aceea, după scurt timp și-a stabilit sediul în Sibiu, într-o casă închiriată, așa cum procedaseră înaintașii săi sârbi; la 10 august 1811 aducea la cunoștința clerului numirea și instalarea sa ca episcop.

Probabil numai după ce s-a stabilit în Sibiu îl va fi cunoscut pe tânărul profesor de la școala de preoție. Nu se știe ce neînțelegeri vor fi survenit între ei sau care au fost motivele reale care l-au determinat pe Gheorghe Lazăr să părăsească Sibiul și să plece la Brașov, ca să-și caute o altă ocupație. Episcopul Vasile a așteptat o vreme reîntoarcerea lui, dar la 26 decembrie 1811 se plânge Guvernului transilvan. La 9 ianuarie 1812, Guvernul ordonă primarului din Brașov să-l caute pe Lazăr, să-l ancheteze în legătură cu motivele care l-au determinat să-și părăsească postul și apoi să fie trimis „sub pază" la Sibiu. La anchetă, Lazăr se plânge că de la 15 martie 1811 și până la 1 noiembrie 1811 i s-a plătit salariul în bilete de bancă devalorizate, încât din salariul său lunar de 25 de florini i s-a plătit doar o cincime, deci 5 florini pe lună. Reieșea clar că dorea o slujbă mai bine retribuită, deci un salariu corespunzător pregătirii și muncii pe care o presta. În urma raportului primarului din Brașov, Guvernul dispune să i se achite salariul de profesor, începând cu data de 15 martie 1811, în valoarea încincită a bacnotelor, adică 125 de florini lunar, cu excepția timpului petrecut la Brașov.

Se pare că și-a reluat cursurile, cu o nouă serie, încă din ianuarie 1812, căci la 3 februarie 1812 se plângea Consistoriului de lipsa de interes și punctualitate a candidaților, cerând „să li se impună să respecte cu strictețe orele stabilite pentru lecții și să nu lipsească fără a fi anunțat". Mai solicita să se stabilească și anumite norme sau reguli de care să se conducă în munca de profesor. Așadar, Lazăr voia să fie la înălțimea chemării sale de dascăl și să formeze tineri cât mai bine pregătiți pentru viitoarea lor misiune preoțească. Din nefericire, Lazăr a întâmpinat greutăți atât din partea episcopului - care hirotonea mulți tineri înainte de terminarea cursurilor de șase luni - cât și din partea „diecilor" săi care nu aveau nici o pregătire corespunzătoare și nici nu arătau prea mult interes pentru studiu. Se cunosc chiar câteva cazuri când Lazăr a eliminat de la cursuri pe anumiți tineri care nu corespundeau așteptărilor, dar aceștia se plângeau apoi episcopului de profesorul lor. Din „protocoalele" (procesele verbale - n.n.), ședințelor consistoriale, rezultă că au existat mai multe neînțelegeri între episcopul Vasile și profesorul Lazăr, culminând cu un memoriu adresat de cel din urmă direct Guvernului din Cluj, prin care se plângea de episcop și „consistoriali", cerând ca școala de preoție să fie subordonată direct Guvernului din Cluj sau Primăriei din Sibiu.

În cele șase luni de pregătire, Gheorghe Lazăr „teolog și profesor candidaților de preoție neuniți", cum semna el însuși, le preda un curs de Dogmatică și de Morală, probabil după Catehismul lui Platon al Moscovei pe care l-a tradus el însuși la Viena. La aceste două discipline, se mai adăugau Cântările bisericești, Tipicul și Practica liturgică, încât avea câte 6 ore zilnic. De aceea, în mai 1814 se plângea de greutatea predării Cântărilor bisericești și a Tipicului, fapt pentru care episcopul a chemat de la Viena pe Moise Fulea, care a fost numit „director al școalelor naționale neunite", în locul lui Gheorghe Haines († 1812), fiind încredințat să predea și Cântările bisericești și Tipicul.

În perioada destul de scurtă a activității sale la Sibiu, Gheorghe Lazăr a încercat să remedieze - măcar în parte - și lipsa manualelor necesare într-o școală teologică. Așa se face că la 17 octombrie 1814, a înaintat Guvernului traducerea pe care o făcuse la Viena a cunoscutului *Catehism* al mitropolitului Platon Levșin al Moscovei, după o versiune germană. Guvernul cere avizul episcopului Vasile. Acesta, - probabil ofensat că Lazăr ceruse acordul pentru tipărire direct Guvernului - recomandă să fie tipărită o lucrare trimisă de Consistoriul sibian, propunere cu care Guvernul a fost de acord. Și astfel, traducerea lui Lazăr a rămas în manuscris și s-a pierdut.

La 15 martie 1815, Lazăr prezintă Guvernului un nou manuscris, și anume un *Compendiu de Geografia Transilvaniei.* De data aceasta, Guvernul și-a dat aviz favorabil și a trimis manuscrisul episcopului Vasile spre a fi tipărit și întrebuințat în școlile românești până se va alcătui un manual și mai bun. La 18 aprilie 1815 înaintează Guvernului a treia lucrare, *Gramatica româno-germană;* manuscrisul a fost înaintat Consistoriului spre revizuire, cu îndrumarea ca pe viitor Lazăr să respecte calea ierarhiei. Din păcate și aceste două manuscrise s-au pierdut, fără să fi văzut lumina tiparului.

În toată această perioadă, raporturile dintre Vasile Moga și Gheorghe Lazăr s-au agravat, mai cu seamă datorită faptului că acesta îi nesocotea cu totul autoritatea de ierarh. La un moment dat, Lazăr a fost bruscat și lovit de „diacul" Ioan Fechetici, omul de încredere al episcopului, fără ca acesta să ia vreo măsură disciplinară.

Ulterior Lazăr devine un adevărat acuzator al episcopului Vasile, în cadrul unei anchete efectuate de autoritățile locale sibiene, dar acuzațiile lui sunt considerate ca neîntemeiate.

Situația lui Lazăr a fost definitiv compromisă în urma unui raport înaintat de șeful poliției din Sibiu, la 4 iulie 1815, prin care era acuzat că duce o viață dezordonată și că a ridicat paharul în „grădina publică" a orașului în cinstea împăratului Napoleon. O asemenea atitudine nu putea fi tolerată de autoritățile de atunci, cunoscute fiind permanentele războaie ale Imperiului habsburgic cu Napoleon. Guvernatorul Transilvaniei, Gheorghe Bánffy, înaintează Curții vieneze un raport, prin care propunea o mustrare aspră pentru Gheorghe Lazăr, cu 10 zile de închisoare, în care, în două zile să fie pus la un regim de pâine și apă, iar după executarea pedepsei să se prezinte la episcop și să dea o declarație că-și va schimba atitudinea față de el. Dar Cancelaria aulică din Viena a considerat pedeapsa prea ușoară, drept care, la 15 septembrie 1815, a propus împăratului Francisc I suspendarea lui Lazăr din postul de profesor.

Împăratul aprobă sentința la 22 octombrie 1815, dar cu precizarea ca episcopul să-l pedepsească conform canoanelor și să fie pus sub supravegherea poliției. La 8 noiembrie 1815, Lazăr încerca o reabilitare, înaintând Guvernului transilvan un memoriu, în care relata toate neplăcerile pe care le-a îndurat din partea episcopului Vasile Moga, recomandând transferul școlii de preoție de la Sibiu la Cluj. Dată fiind sentința imperială din 22 octombrie, memoriul său a trebuit să fie pus la dosar. Cu aceasta, se încheia activitatea lui Gheorghe Lazăr la Sibiu.

A fost dureros că n-a fost înțeles și ajutat de oamenii Bisericii de atunci, căci munca lui ar fi putut contribui din plin la ridicarea nivelului intelectual al viitorilor preoți ardeleni, la îndrumarea lor în probleme spirituale, culturale, social-naționale sau de altă natură. Plecarea lui la București a fost o pierdere pentru Biserica din Ardeal, dar un mare câștig pentru întreaga cultură națională, contribuind, prin munca sa, la „regenerația românilor", cum scria Ioan Heliade Rădulescu.

De la Sibiu, Gheorghe Lazăr a plecat la Brașov, ca dascăl în familia logofetesei Ecaterina Bărcănescu, venită din Țara Românească. În 1816 a trecut munții, stabilindu-se la București, unde își va consacra întreaga activitate pentru dezvol-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Nicolae Vulcu, SATUL DIN VALE,
Oradea 2000, 208 pag.

Satul din Vale este comuna Rahău de lângă Sebeș Alba. Descriind satul, autorul grupează materialul în următoarele capitole:

1. Satul, 2. Popa, 3. Vasile Muran, 4. Ana Muran, 5. Întoarcerea lui Vasile Muran, 6. Epitropii bisericești, 7. Viața în sat, 8. În loc de Epilog.

Autorul, Nicolae Vulcu este din Rahău. A părăsit satul ca „să se facă domn". După terminarea studiilor s-a stabilit la Oradea, în Strada Luminii. A colaborat la revista orădeană „Lumina".

În capitolul: „Satul" descrie geografia satului, caracterul oamenilor, iubitori de pământ, celebritățile satului, personalitățile, clădirile care se impun, cum este Școala măreață. În capitolul „Popa" îi descrie pe preoții satului care s-au impus, și dintre care îl amintim pe preotul Nicolae Cărpinișan, care a scris monografia satului premiată de „Astra" din Sibiu. Autorul se ocupă, apoi de atâtea alte celebrități precum Bâscă Simeon, pictor iconar, Costandă Ioan, care a urmat Belle Artele la Budapesta, ca și de poetul Ion Răhoveanu alias Ion Bâscă, care a lăsat în urma sa peste 24 de volume, proză și poezie. La fel, se cuvine a fi amintiți: profesorul Dr. Sădean Avram, doctor în drept și filosofie, Ioan Floca, profesor la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" Sibiu, Neaga Nicolae, profesor universitar, Ing. Ioan Gosia, Nicolae Ghibu, medic, Gh. Goția, interesantul preot Hoagea, care umbla în costum românesc, și numai după barbă și pălărie cunoșteai că este preot, Ioan Cărpinișan (azi în Blaj), profesorul Ioachim Rodeanu și alții. Interesantă este viața lui Vasile Martin și a Anei Muran. Într-adevăr, cei din satul din Vale iubesc pământul chiar mai mult decât cei din alte sate. Aș exemplifica aceasta cu un caz:

„Am dus în pețite, la un țăran bogat, un prețios profesor universitar de mai târziu și doctor honoris causa, la șapte universități. Acesta, țăranul, de teamă că va cere pământ — mi-a șoptit de 3 ori: spune-i, te rog că nu vând și nu dau pământ, nici măcar de zestre".

Așadar dragostea de pământ a fost mai mare decât fericirea copilei sale.

Constatăm din cele scrise de autor, că epitropii bisericești sunt așa cum cade bine bisericii și nu interesului personal.

Cartea se impune prin bogăția informației și cursivitatea exprimării. Se impune și prin talentul autorului Nicolae Vulcu, care s-a documentat și în arhive, dar și din tradiția locului.

Pr. Prof. Dr.
NICOLAE NEAGA

Înălțatu-te-ai întru mărire...

(Urmare din pag. 1)

lui Dumnezeu" (Marcu 16, 15-19). Sf. Ev. Luca ne arată că Iisus *„s-a înălțat și un nor L-a luat de la ochii lor"* și că, după lămuririle date de cei *„doi bărbați îmbrăcați în haine albe"*, cu siguranță doi îngeri, apostolii închinându-se Lui *„s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare"* (Luca 24, 52).

De ce oare s-au umplut de bucurie ucenicii Domnului la Înălțare în loc să fie triști de despărțirea de Învățătorul lor? Tocmai pentru faptul că primiseră făgăduința Sf. Duh, a Mângâietorului care va fi cu ei. Apoi pentru că știau că Cel care plecase la Tatăl era viu și că S-a dus să le pregătească și lor loc lângă Tatăl și că Cel care s-a înălțat luase cu El întreaga fire omenească asemenea firii lor pe care o îndumnezeise și că prin trupul Său Hristos va face cale liberă spre cer tuturor oamenilor care vor crede într-însul.

Prin înălțarea Sa Hristos unește iarăși cerul și pământul și împacă firea omenească cea stricată prin patimi și prin păcat cu Creatorul ei. Înălțarea la Cer desăvârșește lucrarea Fiului lui Dumnezeu începută prin întruparea Sa când a luat chip de rob și *„s-a smerit pe Sine ascultător făcându-se până la moarte și încă moarte pe Cruce"* (Filipeni 2, 6-11).

Prin smerenia, prin chenoza Sa Hristos intră în slava Tatălui și odată cu El și întreaga umanitate a cărei fire este înălțată, preamărită și așezată pentru totdeauna de-a dreapta lui Dumnezeu. Patimile, umilirea și moartea lui Hristos sunt poarta spre biruința Învierii și apoi a Înălțării și a revărsării de har în ziua Cincizecimii. Pentru tot ceea ce a făcut și a suferit pentru mântuirea noastră *„Dumnezeu L-a preaînălțat - pe Iisus și I-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume."* (Filipeni 2, 9), *„ca în numele lui Iisus tot genunchiul să se plece al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt"* (Filipeni 2, 10). Și pentru noi, cei de astăzi, ziua Înălțării Domnului trebuie să fie ca un *memento* pentru *misiunea* pe care o avem de îndeplinit în lume ca ucenici și *„martori"* ai lui Hristos, ca *„apostoli"* ai păcii și ai bunei învoiri între oameni.

Este de datoria noastră să fim convinși de misiunea la care am fost chemați, aceea de a fi martori ai Credinței, ai nădejdii și ai dragostei propoveduite de Mântuitorul.

Să cântăm și noi împreună cu Biserica imnul de biruință ce răsună în această zi în toate sfintele locașuri ca un prinos de mulțumire pentru întreaga lucrare mântuitoare a Domnului: *„Înălțatu-te-ai întru mărire, Hristoase, Dumnezeul nostru, bucurie făcând învățăceilor Tăi cu făgăduința Sfântului Duh, încredințându-se ei prin binecuvântare că Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii"*. AMIN.

Copiii îl aleg pe Dumnezeu. Ce aleg demnitarii din Republica Moldova?

Mult aşteptata Lege cu privire la „educaţia moral-spirituală", adoptată anul trecut de Parlamentul Republicii Moldova, nu satisface aşteptările părinţilor, elevilor, ale clerului bisericesc. În loc să soluţioneze o problemă atât de imperioasă, ea generează mai multe disensiuni.

Problema introducerii educaţiei religioase a început să fie mediatizată acum câţiva ani. Nu este un lucru absolut nou pentru Republica Moldova, or se ştie, că până la 1940 religia a fost un obiect de studiu în şcolile din Basarabia. Urmând acest exemplu, mai multe şcoli din capitală, în special cele private, au introdus în programele lor studierea facultativă a religiei, fapt salutat atât de elevi, cât şi de părinţi. Astfel încât iniţiativa grupului de deputaţi ai Frontului Popular Creştin Democrat de a introduce religia ca obiect de studiu în învăţământul de stat a fost ceva firesc. Propunerea a fost pe larg mediatizată în presa naţională, fiind susţinută nu numai de populaţie, de clerul bisericesc, dar şi de funcţionarii de stat. În cadrul discuţiilor pe marginea proiectului respectiv de lege se profila crearea unui sistem complex de predare, bazat pe sistemele existente deja în Grecia, România, Bulgaria, alte state post-sovietice şi post-socialiste, care au readus deja religia în şcoală.

Şi iată că, în sfârşit, Legea a fost adoptată, dar într-o formulă modificată, care stipulează introducerea nu a religiei ca obiect de predare în şcoală, ci a unui curs de educaţie moral-spirituală. La adoptarea ei în Parlament Gheorghe Duca, preşedintele comisiei pentru cultură, ştiinţă, învăţământ şi mass-media, a declarat, că denumirea obiectului nu va influenţa nicidecum conţinutul lui. Dar implementarea legii respective denotă o situaţie inversă.

Recent M.E.Ş. a acceptat ca proiect de predare a cursului de educaţie moral-spirituală două concepţii, care urmează să fie aplicate de la 1 septembrie 2001 în şcolile din Moldova. Aceste concepţii se bazează, conform M.E.Ş., pe valori general-umane, naţionale, culturale etc. În acelaşi timp ministerul de resort a respins concepţia elaborată de Biserica Ortodoxă din Moldova în baza programelor din România. Mitropolia şi-a exprimat în multiple rânduri poziţia sa faţă de obiectul în cauză şi faţă de tratarea lui de către M.E.Ş. Problema a fost abordată şi la o recentă conferinţă de presă, la care au participat reprezentanţi ai Mitropoliei, M.E.Ş., părinţi, elevi.

Tatiana Neculce, specialist principal la Direcţia învăţământ preşcolar, primar, gimnazial şi liceal de la M.E.Ş. a infirmat existenţa unei legi, care ar stipula predarea religiei în şcoală ca obiect obligatoriu. Şi ea are dreptate, combătând astfel afirmaţia parlamentarilor precum că denumirea nu influenţează conţinutul. Ea a mai spus, că colegiul ministerial nu are de gând să facă vreo schimbare în concepţiile adoptate şi că religia va fi studiată doar opţional.

Un alt oficial, Vladimir Guţanu, şeful direcţiei respective, a afirmat într-o conferinţă de presă, că M.E.Ş. sprijină predarea religiei doar ca cultură, şi nu ca dogmă şi canoane.

Doctorul în teologie Nicolae Fuştei susţine, că în ambele concepţii, aprobate de M.E.Ş., se vorbeşte de „Dumnezeu", „rugăciune", „cruce", care de asemenea, sunt nişte dogme. În acest caz statul îşi asumă drepturi ce aparţin exclusiv Bisericii, deoarece explicarea noţiunilor religioase nu poate fi făcută de persoane fără studii teologice. În opinia Domniei sale, cele două concepţii, acceptate de M.E.Ş., nu aduc nici un folos spiritual copilului, ci doar fac mai dificil procesul de studii. Pe când religia în şcoală îşi propune să educe un om creştin, conştient de faptele sale, capabil să deosebească adevăratele valori spirituale. „Sunt trei factori, care educă personalitatea, - a spus dl. Fuştei -, Familia - Şcoala - Biserica. Excluderea unuia din aceşti factori - în cazul dat - Biserica - face această educaţie nedesăvârşită". Acest fapt conduce la îndepărtarea copiilor de credinţa poporului lor şi nerespectarea dreptului constituţional la studierea propriei confesiuni. „Credinţa, istoria şi limba poporului nostru sunt strâns legate între ele şi constituie tezaurul naţional, care trebuie studiat şi valorificat", - a mai spus dl. Fuştei. Această idee a fost susţinută şi de părinţii elevilor, care nu sunt de acord cu poziţia ministerului.

Nu ştiu care este motivul, că M.E.Ş. a respins programul Mitropoliei privind predarea religiei. Toată cultura noastră se bazează pe valorile religiei ortodoxe. De ce atunci nu învăţăm ce ne aparţine? În programul propus de M.E.Ş. figurează sintagma „rugăciune la Dumnezeu", dar nu este specificat - la care Dumnezeu - Allah, Budda, Crişna? Învăţăm copiii să se roage neştiind care este Dumnezeul lor adevărat. Nu este oare o absurditate? O asemenea tratare a educaţiei spirituale, a religiei în şcoală este chiar păgubitoare.

Decât aşa, mai bine deloc. Or, astfel este deschisă calea liberă oricăror curente religioase şi pseudo-religioase străine poporului nostru.

Pe de altă parte, N. Fuştei este de părere, că adoptarea unei sau altei concepţii nu depinde de conţinutul ei, ci ţine mai degrabă de anumite interese financiare. Or, pentru editarea manualelor necesare sunt alocaţi şi nişte bani, care pot fi gestionaţi cu un anumit profit de către cineva. Astfel, Mamona dictează, în ultima instanţă şi conţinutul educaţiei moral-spirituale.

A consemnat,
Drd. OCTAVIAN MOŞIN

(Urmare din pag. a 2-a)

transferă la Şcoala generală nr. 15 din Sibiu. În perioada 1960—1973 este profesor la Liceul „Gh. Lazăr" din Sibiu şi apoi, până la pensionare, în anul 1983, profesor şi director al Liceului de Muzică şi Arte Plastice. Începând cu anul 1987, până la trecerea sa la cele veşnice, s-a apropiat de corul Bisericii „Sf. Arh. Mihail şi Gavril" din cartierul sibian „Trei Stejari", pe care l-a îndrumat cu competenţă şi pentru care a compus mai multe piese religioase — pricesne, cântece liturgice, colinde. „Sosirea la corul acestei biserici, notează Vicenţiu Fântână în *„Amintirile"* sale, a constituit pentru mine un mare şi unic experiment în viaţă. Regretul meu este că întâlnirea cu această practică muzicală, de creaţie şi înstruire muzicală bisericească s-a întâmplat puţin târziu dar, zic eu, bine că totuşi s-a întâmplat". Împreună cu profesorul Ion Vizeteu, au încercat să ridice calitatea repertoriului şi cea a interpretării reuşind ca, la sfârşitul anului 1989, de Crăciun, să poată organiza, după modelul Catedralei Mitropolitane, un concert de colinde apreciat de numărul mare de credincioşi prezenţi în biserică. Multe dintre colindele, pricesnele şi alte cântece religioase create de Vicenţiu Fântână au fost interpretate în primă audiţie de corul Bisericii din cartierul „Trei Stejari".

În creaţia sa religioasă, Vicenţiu Fântână urmează linia strălucitoarelor realizări ale înaintaşilor săi — Gheorghe Dima, Timotei Popovici, Gheorghe Şoima, Ioan Popescu — motivându-şi întreaga sa operă printr-o formaţie muzicală bogată şi serioasă şi o îndelungată experienţă dirijorală şi componistică. Armonia pieselor sună plin, folosind cu pricepere registrele favorabile ale coriştilor, piesele sale sunt accesibile şi vocilor mai puţin şcolite. Economia folo-

Vicenţiu Fântână

sirii vocilor dovedeşte multă măiestrie, mai ales în scurtele dialoguri polifonice din unele lucrări — *Heruvicul, Iubi-Te-voi Doamne, Pe Tine Te lăudăm, Axionul* etc. — sau în unele pricesne. Întotdeauna textul, atât de important în slujbele religioase, este bine pus în valoare prin diferite procedee componistice folosite — *Sfânt, Sfânt, Sfânt, Veniţi să ne închinăm, Sfinte Dumnezeule* — cântările religioase create de el dând impresia unui stil echilibrat, armonios şi stenic, calităţi apreciate în primul rând de credincioşii bisericii „Sf. Arh. Mihail şi Gavril", acolo unde aceste lucrări au fost cântate duminică de duminică în ultimii ani.

Vicenţiu Fântână a acordat o mare atenţie, în activitatea sa de creaţie dar şi dirijorală, colindei, specie ceremonială cu certe rezonanţe magice ce evocă atmosfera plină de optimism şi încredere în care se desfăşoară colindatul de Crăciun. Cele treizeci şi cinci de colinde prelucrate de el pentru cor mixt sau cor pe voci egale constituie un mic tablou al vieţii de basm pe care o trăieşte comunitatea creştină în preajma sărbătorii Naşterii Domnului, atmosferă creată de prezenţa colindătorilor care apar ca nişte vrăjitori, „oaspeţi buni" cu puterea de a săvârşi miracole, aducând în fiecare gospodărie sănătate şi fericire. Simţi cum pulsează în fiecare colindă — *Astăzi prorociile, Colindătorii, Culcă-te-mpărat ceresc, Deschide uşa creştine, În sara de Moş Ajun, Magii daruri au adus, Noi în sara de Crăciun, Sus la poarta raiului* etc. — universul lumii rurale cu acei „juni colindători" pe care compozitorul i-a cunoscut, cu siguranţă, în copilărie, adevăraţi depozitari magici ai norocului, ai bogăţiei, sănătăţii şi longevităţii, atât de aşteptaţi şi primiţi cu mare dragoste în fiecare casă. Atras, deopotrivă, de colindele religioase şi de cele profane, compozitorul reţine elementul comun ambelor specii, sărbătorescul, acel duh al sărbătorii care străbate lucrările sale de la prima până la ultima notă.

Acesta a fost Vicenţiu Fântână, om de o apreciată cultură generală, fire aleasă, meditativă, mereu atent cu cei din jur dar şi cu sine însuşi. Bun, prea bun coleg, cum îl caracteriza mai vârstnicul său prieten, profesorul şi compozitorul Gheorghe Şoima, el s-a bucurat de preţuirea şi dragostea colaboratorilor săi şi de admiraţia tuturor iubitorilor de muzică. Va rămâne o pildă vie de ceea ce a însemnat chezăşia unui prestigiu demn de noblețea idealurilor de frumos şi adevăr pe care le-a cultivat întotdeauna.

În Editura Centrului Mitropolitan din Sibiu a apărut recent ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC pe anul 2001. Preţul unui exemplar este de 30 000 lei, iar comenzile se pot face pe adresa: *Arhiepiscopia Sibiului, str. Mitropoliei nr. 24. 2400 - SIBIU.*

● În editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut recent o nouă ediţie a OCTOIHULUI MIC, solicitat foarte mult de către cântăreţii de strană din Transilvania. Preţul unui exemplar legat este de 100 000 lei. Comenzile se pot face pe adresa: Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 24, 2400 SIBIU.

„Apostolatul" lui Gheorghe Lazăr la Sibiu

(Urmare din pag. a 3-a)

tarea învăţământului românesc. Desigur, la solicitarea lui, Eforia şcolilor din Ţara Românească a hotărât numirea lui ca dascăl de Aritmetică şi Geometrie la şcoala românească de pe lângă biserica „Sfântul Gheorghe Vechi". În februarie 1818 Lazăr - sprijinit de banul Constantin Bălăceanu - pledează în Divanul ţării pentru predarea unor discipline umaniste şi exacte la nivel superior în limba română. Drept urmare, la 24 martie 1818, domnitorul de atunci, Ioan Caragea, aprobă „anaforaua" Eforiei şcolilor privind deschiderea unei şcoli superioare româneşti la Bucureşti. Ea s-a şi deschis, în august 1818, în chiliile mânăstirii „Sfântul Sava" în centrul Bucureştilor, pe locul actualei clădiri a Universităţii. Într-o „Înştiinţare" către „De toată cinstea vrednică tinerime", noul profesor, exprimându-şi admiraţia pentru trecutul ţării şi pentru bogăţiile ei, arăta că „patria" trebuie să fie preocupată de formarea „mădularelor următoare", fapt pentru care invita pe toţi la „izvorul tămăduirii" din noua şcoală românească. Expunea apoi programul de studii, desfăşurat pe patru cicluri, ultimul incluzând Dreptul şi Filosofia.

Se punea accentul pe o serie de alte discipline, ca Limba română, Istoria naţională (care figurează pentru prima oară, ca obiect de studiu), Matematica. În felul acesta şcoala superioară de la „Sfântul Sava" va forma jurişti, profesori de discipline umaniste, dar şi primii ingineri „hotarnici" din Ţara Românească. Pe lângă Lazăr, vor mai fi numiţi profesori noi, ca Eufrosin Poteca, Ioan Heliade Rădulescu, Petrache Poenaru. Lazăr preda Matematica şi Filosofia, la cursurile sale asistând - pe lângă elevi - şi auditori din afară. Desigur, la sugestia sa, Eforia şcolilor a decis, în 1820, trimiterea câtorva tineri la Universităţile din Paris şi Pisa, pentru desăvârşirea studiilor lor, între care şi călugărul Eufrosin Poteca, până atunci el însuşi profesor, tineri care îi vor continua apoi activitatea la şcoala de la Sfântul Sava.

Pentru trebuinţele elevilor săi, Lazăr a întocmit şi câteva manuale, din păcate rămase în manuscris. În 1822 încerca să tipărească un curs de matematici, compilat după Chr. Wolf şi după alte manuale germane; s-au păstrat doar *Aritmetica matematicească* şi *Temeiurile trigonometriei cei drepte*, precum şi un capitol de *Geometrie*. A alcătuit şi cursuri de *Filosofie generală, Logică* şi *Metafizică*, prelucrate după Kant, dar s-au pierdut. Abia după un secol, o parte din lucrările sale au fost publicate de G. Bogdan-Duică şi G. Popa-Lisseanu (în lucrarea *Viaţa şi opera lui Gheorghe Lazăr*, Bucureşti, 1924). Iar mai târziu, profesorul de Matematică Axente Creangă, de la Liceul „Gheorghe Lazăr" din Sibiu, a editat lucrarea *Scrierile matematice ale lui Gheorghe Lazăr* (Bucureşti, 1968), ca un binemeritat omagiu adus patronului spiritual al Liceului sibian, în care a învăţat el însuşi.

Gheorghe Lazăr s-a implicat şi în viaţa social-politică şi bisericească a Ţării Româneşti. De pildă, la 20 mai 1819, a rostit un *Cuvânt* la înscăunarea mitropolitului Dionisie Lupu, primul ierarh pământean după trei mitropoliţi greci, cu îndemnuri de emancipare naţională a păstoriţilor săi români, cu aluzii critice la adresa regimului fanariot care a dus la decăderea ţării. „Ajungă lacrimile patriei, ajungă jugul robiei, vreme este de când cu oftare aşteaptă căzuta seminţie cuviincioasă izbăvire, ţărâna strămoşească cu drept cuvânt pretende acum mântuirea căzuţilor strănepoţi. Fără sfială, întinde-ţi pasul spre descoperirea brazdei strămoşeşti; aici frica n-are rost, sfiala zace moartă, călcată la pământ ... noi toţi cu bucurie îţi urmăm". La 30 iulie 1822, tot „profesorul Lazăr, învăţătorul şi directorul şcoalelor româneşti din Bucureşti", a rostit un nou cuvânt, la înscăunarea primului domn „pământean", Grigorie Ghica, după înlăturarea regimului fanariot, prin care urmărea o redeşteptare a sentimentelor naţionale.

Gheorghe Lazăr s-a implicat în mişcarea revoluţionară condusă de Tudor Vladimirescu. Se pare că l-a cunoscut prin intermediul episcopului Ilarion al Argeşului. Mulţi contemporani dau mărturie cu privire la participarea directă a lui Lazăr la mişcarea revoluţionară din 1821. De pildă, Ioan Heliade Rădulescu şi Christian Tell scriau că era zilnic la Cotroceni, unde îşi instalase tabăra Tudor Vladimirescu, dând îndrumări cu privire la modul de folosire a tunurilor sau la producerea unor arme noi, încât Lazăr putea fi considerat ca un adevărat sfetnic militar al lui Tudor. Cărturarul venit din Ardeal era un luptător prin cuvânt, ostaşul venit din Oltenia era luptătorul cu sabia, amândoi uniţi în gând şi simţire pentru emanciparea socială-naţională şi culturală a neamului.

Activitatea atât de prodigioasă a lui Gheorghe Lazăr în Bucureşti a încetat pe neaşteptate în 1823. Fiind grav bolnav s-a retras la un văr al său care stătea - în condiţii mai mult decât modeste - într-o vie la marginea Bucureştilor. De acolo, în iunie 1823 a fost dus de un frate al său, Onu, în Avrigul natal, petrecut până la Băneasa de elevii săi I. Heliade Rădulescu şi Christian Tell, viitor general şi ministru, împreună cu părinţii lor. Şi-a sfârşit viaţa în ziua de 17 septembrie 1823. Două zile mai târziu, era redat pământului în cimitirul din faţa bisericii din Avrig, în care a fost botezat şi în care s-a rugat în anii copilăriei.

Moartea lui a impresionat profund pe foştii săi discipoli. Ioan Heliade Rădulescu, de pildă, a înfiinţat o tipografie chiar pe locul casei din via în care stătuse Lazăr bolnav; în acea tipografie s-a editat ziarul „Curierul românesc" şi diferte lucrări ale lui.

Iar un alt elev, Scarlat Rosetti (implicat mai târziu în aşanumita „luptă pentru canonicitate" din timpul lui Alexandru Ioan Cuza), îi va ridica un monument funerar la Avrig, pe care se pot citi până azi cuvintele: „Precum Hristos pe Lazăr din morţi a înviat / Aşa tu România din somn ai deşteptat".

Viaţa şi opera sa au fost cercetate de mulţi istorici ai culturii şi învăţământului românesc de la moartea sa şi până azi. Toţi au avut numai cuvinte de apreciere faţă de opera sa de organizator al învăţământului, autor de manuale şcolare şi orator. Nicolae Iorga, de pildă, îl considera „cel dintâi învăţător de ideal naţional". Nu trebuie trecut cu vederea nici faptul că în şcoala întemeiată de Lazăr se vor forma o seamă de cărturari de pe întreg spaţiul geografic şi etnic românesc, ca Nicolae Bălcescu, Ion Ghica, Cezar Bolliac, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, viitorul mitropolit al Moldovei Iosif Naniescu şi atâţia alţii, toţi însufleţiţi de marea personalitate a fiului de ţăran din Avrigul Transilvaniei. Un liceu din Bucureşti şi unul din Sibiu (în care a învăţat el însuşi), îi poartă numele, păstrând un adevărat cult pentru acest „apostol" al neamului.

El trebuie să rămână un model vrednic de urmat pentru orice tânăr intelectual român şi mai cu seamă pentru sibieni, un exemplu de dăruire până la jertfa vieţii pentru neam, pentru emanciparea politică, socială şi culturală a românilor de pretutindeni.

Întâlnirea Grupului Internaţional URM (Urban Rural Mission), Dakar, Senegal, 25 februarie–5 martie 2001

Mandatul programului Consiliului Ecumenic al Bisericilor intitulat *Comunitate şi Dreptate în Misiune (Community and Justice in Mission)* este acela de a activa pentru ca Bisericile să înţeleagă şi să practice *misiunea* şi în sensul solidarităţii cu cei săraci şi marginalizaţi din întreaga lume.

Misiunea Urbană şi Rurală (Urban Rural Mission - URM) este instrumentul prin care Consiliul Ecumenic doreşte implementarea acestui mandat. *URM* a fost parte integrantă a implicării în *misiune* a Consiliului, începând cu anii '60 după Adunarea Generală din New Delhi.

URM se auto-defineşte ca o mişcare ecumenică a solidarităţii cu cei marginalizaţi, exploataţi, sau refugiaţi, în vederea construirii unor comunităţi bazate pe dreptate şi lipsa oricărei discriminări, în perspectiva Împărăţiei lui Dumnezeu. *URM* consideră că această căutare a *comuniunii,* în contextul globalizării, însoţită de fragmentarea societăţii, marginalizare, negarea identităţilor şi a drepturilor, individualismul crescând, constituie o problemă misiologică centrală. De aceea *URM* încurajează, asistă şi sprijină Bisericile implicate în viaţa celor necăjiţi prin:

- participarea la eforturile celor care au devenit săraci şi marginalizaţi datorită structurilor nedrepte.

- construirea, organizarea şi sprijinirea comunităţii celor aflaţi în necazuri şi dureri.

- proclamarea vieţii, a speranţei şi a dreptăţii într-o lume a deznădejdii şi a nedreptăţii.

Călăuzită de aceste principii, *URM* s-a dezvoltat, devenind o reţea *(network)* a organizatorilor de comunităţi, şi a tuturor celor ce vor să se implice în efortul de a construi comunităţi umane inclusive, primind aspectul unei „familii" unite în diversitatea contextelor în care activează în cele şase regiuni: Africa, Asia, America Latină, America de Nord, Europa, Orientul Apropiat. Deşi organizate diferit, fiecare regiune are un grup de lucru/contact sau un comitet, ales de obicei de o adunare regională. Aceste comitete sunt alcătuite din organizatori de comunităţi din diferite ţări aparţinând unei regiuni. În cadrul acestei structuri fiecare regiune este îndrumată de munca şi reflecţia grupului de contact. Planificarea activităţilor cât şi evaluarea lor se desfăşoară la nivelul regiunilor. Comitetele regionale răspund pentru păstrarea principiilor comune, strategiile fiind discutate la întâlnirile anuale ale *Grupului Internaţional URM.* Acesta din urmă este format din reprezentanţi aleşi de fiecare regiune şi din cei numiţi de *Comisia de Misiune şi Evanghelizare (Commision on World Mission and Evangelism - CWME)* a Consiliului Ecumenic, în faţa căreia răspunde *Grupul Internaţional.* Actuala *CWME* constituită după Adunarea Generală a Consiliului Ecumenic din Harare (decembrie 1998) a ales la prima sa întâlnire (Morges, Elveţia, martie 2000) pe trei dintre membrii săi pentru a face parte din *Grupul Internaţional URM:* Prof. Violeta Rocha, Nicaragua, Rev. Nono Kepatou, Cameroun şi Pr. lect. univ. dr. Nicolae Moşoiu, România, Facultatea de Teologie «Andrei Şaguna» din Sibiu. Programul *URM* este coordonat de părintele Kwame Labi, preot ortodox din Ghana, absolvent al Facultăţii Sfântul Vladimir din New York.

URM promovează credinţa şi viaţa creştină în mod *holistic,* realizând legătura dintre doctrină şi practica misionară. De faptul însuşi - termenul *misiune* implică o înţelegere *holistică (holon*=întreg): *proclamarea* şi împărtăşirea Evangheliei prin cuvânt - *kerygma,* fapte - *diakonia,* rugăciune şi cult - *liturgia* şi prin mărturia de zi cu zi a vieţii creştine - *martyria; învăţarea* credincioşilor în vederea zidirii şi întărirea legăturii lor cu Dumnezeu şi între ei; şi *tămăduirea* lor pentru a deveni integri din punct de vedere trupesc şi sufletesc, şi reconcilianţi în vederea comuniunii - *koinonia* cu Dumnezeu, comuniunii între ei, şi comuniunii cu întreaga creaţie.

Rostul *URM* în lumea de astăzi este evident. Se ştie că o faţetă majoră a contextului misionar contemporan este globalizarea - un fenomen relativ recent, corelativ dezvoltării economice, schimbării mijloacelor de comunicare şi în consecinţă impunerii unei mono-culturi şi a unui nou set de valori (ierarhii a valorilor) majorităţii societăţilor umane. Aceste tendinţe nu sunt absolut noi, dar schimbările politice de la sfârşitul anilor '80 le-au permis să influenţeze întreaga lume, fără a fi oprite de vreo altă forţă globală.

Un aspect important al globalizării este accentuarea liberalizării economiei caracterizată prin transferul nelimitat de capital la nivel mondial în scopul obţinerii profitului maxim în termen cât mai scurt. Aceste operaţiuni financiare au propriile lor reguli, de cele mai multe ori fără legătură cu producţia reală de bunuri sau servicii. Ele au efecte imprevizibile şi subminează economiile naţionale, nelăsând guvernelor şi instituţiilor naţionale posibilitatea de a le influenţa. În acest sens globalizarea este o provocare şi ameninţă înseşi temeliile societăţii umane.

În urma colapsului comunismului, piaţa liberă a devenit singurul sistem economic funcţional. Economia a devenit un criteriu major în relaţiile umane. Întregul tărâm al realităţii sociale prezente, inclusiv oamenii, sunt definiţi şi clasificaţi în categorii economice şi financiare. În economia de piaţă oamenii contează în măsura în care sunt consumatori. Doar cei care sunt mai puternici şi mai competitivi supravieţuiesc. Cei care nu au valoare pentru acest tip de economie - cei săraci, bolnavi, şomeri şi fără putere - sunt pur şi simplu marginalizaţi. Excluderea acompaniată de violenţă fizică şi spirituală a atins niveluri intolerabile în multe părţi ale lumii. Impactul globalizării asupra aşaziselor ţări sau regiuni în curs de dezvoltare este o problemă de viaţă şi de moarte: asigurarea necesităţilor umane fundamentale ca: adăpost, sănătate, alimentaţie şi educaţie în rândul celor săraci este mai deficitară decât era acum 30 de ani. Aceasta a dus la creşterea „migraţiei economice" a muncitorilor, ţăranilor şi populaţiei autohtone, porniţi în căutarea unor locuri de muncă sau ca rezultat al expulzării de pe pământurile lor.

Printre consecinţele acestor tendinţe este şi creşterea degradării mediului. Natura este în multe locuri exploatată în mod sălbatic, ducând la crize ecologice şi dezastre care ameninţă însăşi perpetuarea vieţii pe planeta noastră.

Al doilea aspect al globalizării este legat de noua tehnologie informaţională şi de posibilităţile de comunicare în masă a căror dezvoltare şi creştere accelerată transformă relaţiile umane şi sociale. La prima vedere străvechiul vis de a face lumea una pare a deveni în final o realitate. Planeta pare să fi devenit foarte mică. Oameni din toate părţile lumii pot şi chiar beneficiază de noile dezvoltări tehnologice. Comunicarea interumană înfloreşte. Descoperirile ştiinţifice şi medicale recente pot fi împărtăşite instantaneu la nivel global. Noile mijloace de comunicare electronică pot fi folosite pentru progresul uman, pentru crearea unei lumi mai deschise şi mai transparente, pentru răspândirea informaţiilor legate de abuzuri asupra drepturilor omului şi crime ale dictatorilor. Totodată acestea ajută asociaţiile şi Bisericile din întreaga lume să fie în contact permanent. Dar sunt de asemenea folosite de grupuri criminale şi rasiste şi în special de cei care în timp de câteva secunde pot transfera milioane de dolari acolo unde vor fi capabili să obţină cel mai mare profit. Cei care nu au acces la această nouă reţea de comunicare sunt din nou excluşi.

Prin procesul globalizării, „valorile" *postmodernismului* care îşi au rădăcinile în culturile din Vest, se răspândesc rapid pe tot globul. Identităţile popoarelor sunt în pericol de a fi slăbite sau diluate în creuzetul foarte ispititoarei şi atractivei mono-culturi cu noul ei set de valori. Însuşi conceptul de naţionalitate este grav ameninţat. Individualismul este preferat vieţii în comunitate. Valorile tradiţionale care până acum erau trăite ca valori publice sunt considerate chestiuni personale, private. Chiar şi religia este tratată în principal ca o problemă personală. Experienţa proprie ia locul raţiunii, cunoştinţei şi înţelegerii. Imaginile sunt preferate cuvintelor şi au un mai mare impact asupra oamenilor în ce priveşte publicitatea, promovarea sau transmiterea unor idei şi bunuri. Importanţa momentului este accentuată; trecutul şi viitorul nu mai contează. Oamenilor li se induce convingerea că ei sunt stăpânii propriei lor vieţi, de aceea sunt liberi să aleagă şi să ia ceea ce li se potriveşte.

Forţele centripete ale globalizării sunt însoţite de forţele centrifuge ale *fragmentării,* care se simt din ce în ce mai mult. Fragmentarea este trăită la nivel personal, naţional şi internaţional. Modelele familiale tradiţionale se descompun. Divorţurile înregistrează rate fără precedent şi familiile cu un singur părinte se înmulţesc în numeroase locuri. Totodată oameni care au trăit împreună de generaţii nu mai pot vieţui laolaltă. Identităţi culturale şi etnice sunt folosite pentru a opresa alte identităţi. „Purificarea etnică" şi genocide au loc în multe locuri producând suferinţe imense.

După multe decenii de dialog ecumenic şi împreună-vieţuire, asistăm la o paradoxală resurecţie a confesionalismului, care este, indubitabil, în relaţie cu procesul fragmentării. Prozelitismul practicat de vechile şi mai recentele mişcări religioase proliferează peste tot.

Acesta ar fi contextul în care Biserica trebuie să mărturisească Evanghelia şi să dezvolte alternative viabile fiind pe deplin fidelă misiunii „la modul lui Hristos".

Biserica va trebui să reafirme cu curaj şi perseverenţă *valoarea unică şi eternă a oricărei persoane umane.* În contextul reducţionismului uman şi al captivităţii spirituale, există semne ale căutării sensului existenţei, aspiraţiei după desăvârşire şi viaţă duhovnicească în general. Se constată existenţa unui entuziasm misionar şi se întemeiază noi comunităţi creştine.

„Viaţa în Hristos" implică redescoperirea identităţii umane depline şi autentice, de aceea nu poate fi o chestiune privată ci, dimpotrivă, va modela întreaga perspectivă a vieţii, oferind în acelaşi timp căi spre relaţiile inter-umane. Creştinii nu pot duce o viaţă dihotomică: viaţa religioasă şi cea seculară constituie o singură realitate. Viaţa însăşi trebuie să fie o continuă *liturghie după liturghie,* o comuniune de iubire cu Dumnezeu, cu semenii şi cu întreaga creaţie. De aceea toate realităţile cu care se confruntă omul, trebuie să fie subiecte de reflecţie teologică. Credinţa trebuie să atingă toate domeniile vieţii - inclusiv justiţia socială şi economică, politica, etica, genetica şi mediul înconjurător - şi să facă posibilă oferirea unor răspunsuri şi îndrumări profetice.

O altă provocare la care misiunea creştină trebuie să răspundă este *individualismul,* care tinde să penetreze şi să influenţeze toate sferele vieţii. Mulţi concep chiar şi mântuirea ca o problemă individuală, ignorând rolul comunităţii, al Bisericii. Viaţa de comuniune intratrinitară este sursa şi modelul pentru diversitatea, alteritatea şi relaţiile fundamentate pe iubire, proprii unei comunităţi creştine. Biserica îl aşează pe om în relaţie cu lumea, într-o manieră care nu este determinată de legile biologice. Creştinii primelor veacuri, care aveau clară şi pură conştiinţa fiinţei Bisericii, au exprimat depăşirea relaţiilor determinate de ipostasul biologic, transpunând în Biserică numirile proprii familiei. Astfel, pentru ei tată nu era în primul rând şi în exclusivitate cel după trup, ci Cel din ceruri, de asemenea mamă, nu doar cea după trup, ci Maica Domnului; fraţi, erau consideraţi toţi creştinii şi virtual toţi oamenii. Nu este vorba de relaţii convenţionale, ci de conştiinţa unei *consangvinităţi mistice,* conştiinţa de a avea prin Sfânta Împărtăşanie acelaşi sânge, sângele lui Hristos.

Discriminarea rasială nu are nici un temei, orice *cultură* este concepută ca rezultat

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. NICOLAE MOŞOIU
Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna"
Sibiu

Între Roma şi Constantinopol: Sf. Fotie, Patriarhul Constantinopolului — o viaţă, o istorie, un destin (I)

„Şi cei înţelepţi vor lumina ca strălucirea cerului şi cei care vor fi îndrumat pe mulţi pe calea dreptăţii vor fi ca stelele în vecii vecilor" (Dan. 12, 3).

Personalitate complexă, cu o istorie tot pe-atât de zbuciumată, figura Sf. Fotie, Patriarhul Constantinopolului, a dominat întreaga perioadă a celei de-a doua jumătăţi a sec. al IX-lea, continuând până în zilele noastre să trezească curiozitatea, admiraţia, dar şi împotrivirea.

Supranumit încă de timpuriu „cel Mare" şi înzestrat cu o genială eficacitate şi capacitate intelectuală, Sf. Fotie a reuşit să restaureze şi să înnoiască moral şi intelectual Biserica Răsăriteană, înfăptuind totodată, prin tenacitate şi energie personală, opera de misionarizare a bulgarilor şi a ruşilor. Datorită acestora, dar nu numai, Sf. Fotie a fost considerat ca unul dintre marii Sfinţi Părinţi ai Bisericii Ortodoxe.[1]

1. *Naşterea, copilăria, anii tinereţii şi cariera politică*

Despre anul naşterii, copilăria şi anii tinereţii patriarhului Fotie nu avem date certe. Ipotezele avansate în legătură cu această temă se bazează exclusiv pe diverse conjuncturi şi evenimente datate cândva în perioada de dinaintea numirii sale în demnitatea de patriarh al Constantinopolului.[2]

Cercetători mai vechi, precum Hergenröther şi Ziegler propun ca şi „terminus ante quem" pentru naşterea lui Fotie anul 827.[3] Hergenröther îşi întemeiază punctul de vedere bazându-se pe data hirotonirii lui Fotie în treapta episcopală şi anume, 857 sau 858. Pe baza acestei ipoteze avansează Hergenröther ideea conform căreia, Fotie, ca şi candidat la treapta episcopală şi conform prescripţiilor canonice, trebuia să fie în vârstă de cel puţin 30 de ani (altfel i s-ar fi făcut vreun reproş oarecare cu prilejul sinodului antifotian, lucru despre care însă, nu există nici cea mai mică dovadă). Tocmai de aceea, Hergenröther avansează anul 827 (sau puţin mai devreme) ca dată a naşterii lui Fotie. Aceasta trebuie în orice caz să fi avut loc cândva în perioada ultimului an de guvernare a împăratului Leon al V-lea, sau în cea a lui Mihail al II-lea (816-826). Hergenröther îşi dezvoltă mai departe teoria, sprijinindu-se şi pe aceea că, binecunoscutul misionar Constantin sau Chiril, care s-a născut în anul 827 şi a murit 42 de ani mai târziu (869), a fost un foarte bun şi apropiat prieten al lui Fotie, ceva mai tânăr decât acesta, şi a putut chiar beneficia de cursurile pe care Fotie le-a ţinut la universitatea din Constantinopol, binecunoscut fiind faptul că, în jurul anului 850 Fotie era deja profesor.[4]

Dvornik, Fritz, Beck, Erbse şi Reichert aşează data naşterii lui Fotie cândva în jurul anului 820.[5] Cercetători mai noi (Ahrweiler, Treadgold, Lemerle) merg dimpotrivă, până în anul 810. Aceleiaşi păreri se raliază şi Stéphanou şi Moschos.[6] Tinnenfeld, care îi citează pe Ahrweiler şi Treadgold, optează tot pentru anul 810, ca dată a naşterii lui Fotie.[7] Ahrweiler îşi întemeiază părerea ţinând cont de anumite evenimente ivite pe parcursul vieţii lui Fotie şi anume, persecuţia iconoclastă şi delegaţia trimisă la curtea arabă, premise care conduc la datarea ceva mai timpurie a naşterii lui Fotie.[8] Alţi istorici şi cercetători nu pot să dea o dată precisă, oscilând între 810 şi 820. Ca exemplu, putem cita aici pe Capizzi şi Hoffmann, care aşează chiar mai devreme, anume între 810 şi 815, anul naşterii lui Fotie.[9]

Membru al unei familii de vază, Fotie s-a născut în Constantinopol. Tatăl său, Serghie, a fost un înalt funcţionar şi se înrudea îndeaproape (frate sau văr) cu patriarhul Tarasie, cel care a prezidat lucrările celui de-al doilea sinod (al şaptelea ecumenic) de la Niceea din anul 787. Fotie însă nu l-a cunoscut pe Tarasie, acesta murind înaintea naşterii sale. Mama lui Fotie se numea Irina.[10]

Dvornik ne oferă informaţia conform căreia familia lui Fotie nu era doar o familie grecească, ci ea aparţinea dinastiei macedoniene, deci era o familie nobilă.[11] Pentru ataşamentul său ferm faţă de cultul icoanelor, ea a avut mult de suferit sub domnia iconoclastului Leon al V-lea (813-820) şi a fost exilată de către împăratul Teofil (829-842).[12] Fotie însuşi îşi elogiază ambii părinţi,[13] arătând că aceştia au mărturisit neclintit credinţa cea adevărată în timpul persecuţiei, dobândindu-şi astfel prestigiul unor martiri.[14] El venerează virtuţile lor şi supunerea lor în faţa lui Dumnezeu. Din cauza credinţei sale, tatăl lui Fotie şi-a pierdut toate avuţiile sale, funcţia şi poziţia sa socială şi a murit în exil.[15]

Se presupune că Fotie, în vârstă de 20 de ani a intrat ca profesor de filosofie la universitatea imperială din Constantinopol.[16] Educaţia şi cultura sa cuprinzătoare i-au permis să predea nu numai filosofie, ci şi logică, dialectică, matematică, teologie etc.[17] Strânsele şi bunele relaţii ale fraţilor săi, Tarasie şi Serghie (soţul Irinei, sora mai tânără a împărătesei Teodora) cu palatul imperial, i-au înlesnit şi lui intrarea în viaţa curţii imperiale. Nu mult după aceasta, Fotie a fost numit în postul de secretar imperial, în rangul primului ofiţer al gărzii imperiale şi curând în cel de prim-ministru.[18]

În anul 838 Fotie a făcut parte din delegaţia trimisă la curtea arabă, pentru a mijloci pacea cu Bizanţul. Unii cercetători vorbesc chiar de două astfel de călătorii, una împreună cu Constantin Filosoful, în anul 845 sau 851 (după opinia unora, în anul 855, dată care este însă puţin probabilă) în Mesopotamia (Bagdad), la curtea califului Mutawakil sau Al-Watiq.[19]

Anul în care Fotie a intrat în viaţa Curţii imperiale nu ne este cunoscut cu certitudine. Se presupune însă că, după moartea ultimului împărat iconoclast, Teofil (842), Fotie şi-a putut începe, după toate probabilităţile, viaţa la curtea imperială unde, văduva împăratului,

(Continuare în pag. a 6-a)

LUCIAN D. COLDA

După înălţarea lui Iisus la cer, sfintii apostoli n-au avut alt mijloc mai adecvat pentru consolare decât întreţinerea legăturii prin rugăciune, cu mirele înviat din morţi, plecat din mijlocul lor. În cei trei ani şi mai bine, de contemporaneitate cu Iisus, în care l-au urmat de aproape, şi-au întipărit chipul Fiului Omului, ceea ce le-a permis cu atât mai mult, să intre la măritul Domn Iisus, prin legătura intimă, personală, de rugăciune. Iată deci temeiul alegerii celui de al 12-lea apostol, înaintea pogorârii Duhului Sfânt, la ziua Cincizecimii — şi anume Matia — dintre bărbaţii care împreună cu cei 11 apostoli s-au adunat, de la botezul lui Iisus de către Ioan, până în ziua când s-a înălţat la cer (Fapte 1, 21—22).

Prin contrast, apostolul Pavel, convertit de la iudaism la creştinism, pe drumul Damascului — cel mult în anul 37 — nu l-a cunoscut pe Iisus după trup, adică pe Iisus, omul istoric, ci pe Fiul lui Dumnezeu, înălţat la cer, întru mărirea Tatălui (Heiler Fried, Das Gebet, V-te Auflage, München, 1923, p. 241).

Înainte de convertirea la creştinism — asemeni coreligionarilor săi — Pavel a adresat rugăciuni lui Iahve, singurului Dumnezeu, creatorul cerului şi al pământului, stăpânul absolut al creaţiunii. Convertit la creştinism, Pavel adoră şi cheamă într-ajutor pe acelaşi Dumnezeu, adorat în sânul iudaismului. În mod explicit, se roagă Dumnezeului lui Israel, pentru mântuirea poporului său, căci — zice ap. Pavel despre sine — „şi eu sunt israelit, din sămânţa lui Avraam, din spiţa lui Veniamin“ (Rom. 11, 1).

Dumnezeu pe care ap. Pavel îl adoră şi îl cheamă într-ajutor, este acelaşi pe care îl adorase şi-l invocase şi în sânul iudaismului, dar este de asemeni Dumnezeu al umanităţii (V. Ermoni, Saint Paul et la Prière, II-ème èd., Paris, 1907, p. 9). Acestui Dumnezeu îi aduce mulţumiri pentru Romani, care — deşi erau robi păcatului — s-au supus din toată inima dreptarului învăţăturii cu care s-au deprins (Rom. 6, 17). Lui îi aduce mulţumiri, pentru că a sădit în inima lui Tit, aceeaşi râvnă pentru Corinteni (II

Rugăciunea în epistolele pauline

Cor. 8, 16). Aceluiaşi Dumnezeu îi aduce închinăciune, pentru grija ce le-o poartă Corintenilor, căci „într-adevăr Dumnezeu este în mijlocul vostru“ — mărturiseşte ap. Pavel (I Cor. 14, 25).

Prin dragostea sufletului său, ap. Pavel se înalţă la Dumnezeu, în rugăciunile sale, stăpânit fiind de sentimentul recunoştinţei pentru binefacerile oferite prin el în comunităţile creştine (Fil. 1, 3—5). Îi sfătuieşte pe Filipeni să nu fie împovăraţi de griji şi — prin rugă cu mulţumiri — cererile lor să fie arătate lui Dumnezeu, căruia i se cuvine mărire în vecii vecilor (doxa is tus eonas ton eonon) (Fil. 4, 6 şi 20). Cu gândul de mulţumire la izvorul a tot binele, Pavel raportează roadele mântuirii la Cel ce l-a chemat la apostolat şi-i aduce mulţumiri.

Intrând în creştinism, ap. Pavel a ajuns la deplina conştiinţă, că Dumnezeu este Tatăl tuturor oamenilor, căruia, cu evlavie, i se adresează ca unui Tată, căci „toţi câţi sunt mânaţi de Duhul lui Dumnezeu, fiii lui Dumnezeu sunt“ (Rom. 8, 14). Este drept, că paternitatea lui Dumnezeu este exprimată şi în V. T.: „Tu, Doamne, eşti Tatăl nostru“ — a grăit evanghelistul V.T. (Isaia 63, 16). Duhul legii vechi însă este duh de robie şi de frică; al legii celei noi este duh de înfiere, prin care strigăm: Abba! (Părinte!) (Rom. 8, 15). Venind în lume, Fiul lui Dumnezeu ne-a acordat înfierea morală, făcându-ne astfel fii adoptivi ai lui Dumnezeu (Ermoni V., op. cit., p. 13—15).

În multe pasaje din epistolele sale, ap. Pavel îi adresează rugăciuni şi proslăviri Domnului Hristos (o Kirios), Domnul meu!, Domnul nostru! (Dominus noster!), pentru că prin învierea sa a dobândit stăpânire asupra împărăţiei cerurilor. „Pentru aceasta a murit şi a înviat Hristos, ca să aibă stăpânire şi peste morţi şi peste vii“ (Rom. 14, 9). Ca stăpân al întregului neam omenesc, din înălţimea cerului, Iisus împarte darurile sale celor ce-i solicită ajutorul. Ca răsplată pentru smerenia şi ascultarea sa, „Dumnezeu l-a prea înălţat şi i-a dăruit lui numele care este mai presus de orice nume, ca întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de desubt şi toată limba să mărturisească (faptul), că Domn este Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl“ (Filip. 2, 9—11).

Apostolul Pavel a afirmat de multe ori, că Dumnezeu este Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos (Efes. 1, 3) şi iarăşi: „Bine a voit (Dumnezeu) să descopere pe Fiul său întru mine, ca să-l propovăduiesc între neamuri... fără să mă sfătuiesc cu nici un om“ (Gal. 1, 15—16). Ca urmare, Mântuitorul este mereu prezent în gândirea ap. Pavel. Aproape niciodată, sufletul acestui apostol nu s-a înălţat spre Dumnezeu, fără ca — într-un fel oarecare — să treacă prin Iisus. În acest sens, solicită el: „Toţi laolaltă şi cu o singură gură, să preamăriţi pe Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

*

Între Roma şi Constantinopol

(Urmare din pag a 5-a)

Teodora, înrudită cu mama lui Fotie, guverna deja împreună cu logotetul Teoctist, în numele fiului ei minor, Mihail al III-lea. În anul 856 însă, prin asasinarea lui Teoctist, Cezar Bardas, fratele Teodorei, şi-a însuşit regenţa şi a exilat-o pe Teodora într-o mânăstire.[20] Mihail, în vârstă de aproximativ 17 ani,[21] reprezentase pentru Bardas cel mai bun mijloc pentru satisfacerea ambiţiilor sale politice. Teodora fusese de fapt total depusă de putere, atunci când fusese dusă cu forţa în mânăstire.

Patriarhul Ignatie al Constantinopolului a dezaprobat însă în mod public acest comportament inuman al lui Bardas şi nu a făcut din aversiunea sa faţă de acesta nici un secret. Mai mult: când s-a răspândit zvonul, conform căruia Bardas trăia în incest cu soţia fiului său decedat, Ignatie, fără a verifica exactitatea faptelor, l-a exclus pe Bardas, în mod public, de la primirea euharistiei. Când s-a văzut şi în situaţia de a-i acorda chiar el fostei împărătese voalul monahal, Ignatie a refuzat categoric, probabil şi din loialitate faţă de cea care îl ridicase la demnitatea de patriarh.[22] Pentru Bardas a fost însă acum măsura plină. La 23.11.858 îl acuză pe Ignatie de înaltă trădare şi-l exilează pe insula Terebinthos.[23] Ignatie însuşi, în interesul bisericii demisionează, sub condiţia că, noul patriarh va recunoaşte legitimitatea patriarhatului său şi hirotoniile episcopale pe care le săvârşise. Chiar el va fi cel care îi va stimula pe adepţii săi să aleagă un nou patriarh.

Împotriva lui Ignatie, numit şi „zelotul“, ca unul care făcea parte din partidul ultraconservator al călugărilor studiţi, Cezar Bardas s-a folosit de partidul „moderaţilor“, aflat sub conducerea arhiepiscopului Grigorie Asbestas al Syracusei.[24] Acesta fusese bruscat chiar de către Ignatie în timpul ceremoniei de instalare a sa în demnitatea de patriarh, şi la scurt timp după acest episod, depus şi excomunicat, pe baza unor nefondate acuzaţii, conform cărora, arhiepiscopul Grigorie săvârşise unele hirotonii necanonice, din însărcinarea fostului Patriarh, Metodie, între timp decedat. Prin aceste ilegitime şi abuzive măsuri însă, Ignatie făcea primul pas spre o dispută cu Roma (care şi-a însuşit cazul lui Grigorie Asbestas al Syracusei, care se adresase Romei pentru clarificarea situaţiei, în baza dreptului de apel existent), dispută care va degenera într-o ceartă cu un final tragic (cunoscută în istorie sub numele de schisma fotiană), antrenând într-o furtună extraordinară nu doar nume precum Fotie, Grigorie şi Ignatie, ci destinul a două Biserici: cea a Romei şi cea a Constantinopolului.[25]

(continuare în numărul viitor)*

1 K. Fritz, art. Photius, în: EKL 3 (1959) 213.

2 J. Hergenröther, Photius, Patriarch von Konstantinopel. Sein Leben, seine Schriften und das griechische Schisma 1 (Regensburg 1867) 315.

3 F. R. Gahbauer, Photius - Heiliger und Feind Roms? Gelehrter, und Ökumeniker auf dem Patriarchenstuhl von Konstantinopel, în: Der christliche Osten. Amtliches Mitteilungsblat der Catholica Unio Deutschlands und der Schweiz 53 (1998) 184. Vezi de aceea şi K. Ziegler, art. Photios (13), în: PRE 20/1 (1941) 667-737 şi art. Photius, în KP 4 (1979) 813.

4 J. Hergenröther. op. cit., 315-316.

5 F. Dvornik, art. Photius, Patriarch, în: LThK² 8 (1963) 484; K. Fritz, art. Photius în: EKL 3 (1959) 213; H. - G. Beck, art. Photius, în: RGG³ 5 (1961) 363; E. Reichert, art. Photius, Patriarch von Konstantinopel, în: BBKL 7 (1994) 557; H. Erbse, art. Photius în: LAW 2 (1995) 2317.

6 P. Stéphanou, art. Photius, patriarche de Constantinopole în: Dsp 12 (1984) 1397; D. Moschos, art. Photios, în: MarL 5 (1993) 208.

7 F. Tinnenfeld, Art. Photius, în: TRE 26 (1996) 586 şi art. Photios, în: LMA 6 (1993) 2109. Vezi de aceea şi H. Ahrweiler, Sur la carrière de Photius avant son patriarcat, în: Byz 58 (1965) 348-363; W. T. Treadgold, The Nature of the Bibliotheca of Photius (Washington 1980) (=DOS 18); P. Lemerle, Le premier humanisme byzantin (1971) (=BByz.E 6) 177-204.

8 F. R. Gahbauer, art. cit., 184.

9 C. Capizzi, art. Photios, hl., Patriarch von Konstantinopel, în: LThK³ 8 (1999) 267; G. Hoffmann, art. Photius, Patriarch, în: LThK¹ 8 (1936) 254.

10 F. Dvornik, art. cit., 484; F. Tinnenfeld, art. cit., 586.

11 F. Dvornik, Le schisme de Photius. Histoire et légende (Paris 1950) 31.

12 É. Amann, art. Photius, în: DThC 12 (1935) 1537; F. Dvornik, art. cit., 484; Idem, op. cit., supra, 31; F. R. Gahbauer, art. cit., 184; P. Stéphanou, art. cit., 1397.

13 Phot., ep. 63 (în ed. Montacut., ep. 234, p. 347), în: PG 102, 971 D.

14 Idem, ep. ad Eccl. Antiochen., în: PG 102, 1020 A.

15 J. Hergenröther, op. cit., 320-321.

16 C. Capizzi, art. cit., 267-268.

17 E. Reichert, art. cit., 557; J. Hergenröther, op. cit., 324-327.

18 G. Hofmann, art. cit., 254-255.

19 F. R. Gahbauer, art. cit., 185; C. Capizzi, art: cit., 268; G. Hofmann, art. cit. 255; F. Dvornik, art. cit., 484; P. Stéphanou, art. cit., 1397; V. Yioultsis, art. Photios, în: EncRel 11 (ed. M. Eliade, New York 1987) 318.

20 F. Tinnenfeld, art. cit., 587; Idem, art. cit., în: LMA (v. supra), 2109; G. Hofmann, art. cit., 255; F. Dvornik, art. cit., 484; C. Capizzi, art. cit., 263; P. Stéphanou, art. cit., 1398.

21 H.-G. Beck, Geschichte der orthodoxen Kirche im byzantinischen Reich (Göttingen 1980) (=KIG 1) 97.

22 Ibidem, 97-98.

23 F. Dvornik, art. cit., 484.

24 C. Capizzi, art. cit., 268.

25 H.-G. Beck, Die byzantinische Kirche im Zeitalter des photianischen Schismas, în: HKG 3/1 (Freiburg, Br./Basel/Wien 1985) 199.

* Citările au fost făcute după normele internaţionale în vigoare: prima cifră reprezintă numărul volumului, cifra dintre paranteze reprezintă anul apariţiei iar ultima cifră indică pagina sau coloana din care s-a făcut citarea; cifra micşorată ce însoţeşte uneori publicaţia citată, reprezintă numărul ediţiei respective; semnul = indică seria publicaţiei respective.

Abrevieri: **BBKL** - Biographisch-bibliographisches Kirchenlexikon; **ByZ** - Byzantinische Zeitschrift; **Bbyz.E** - Bibliothèque Byzantine. Études; **DOS** - Dumbarton Oaks studies; **Dsp** - Dictionnaire de spiritualité; **DThC** - Dictionnaire de théologie catholique; **EKL** - Evangelisches Kirchenlexikon; **EncRel** - Encyclopedia of religion; **HKG** - Handbuch der Kirchengeschichte; **KIG** - Kirche in ihrer Geschichte; **KP** - Kleine Pauly; **LAW** - Lexikon der alten Welt; **LMA** - Lexikon des Mittelalters; **LThK** - Lexikon für Theologie und Kirche; **MarL** - Marienlexikon; **PG** - Patrologie cursus completus. Accurante Jaques-Paul Migne. Series Graeca; **PRE** - Paulys Real-Encyclopädie der classischen Alterthumwissenschaft; **RGG** - Religion in Geschichte und Gegenwart; **TRE** - Theologische Realenzyklopädie.

Întâlnirea Grupului Internaţional URM

(Urmare din pag. a 5-a)

atât al harului lui Dumnezeu cât şi al creativităţii umane. Cultura include totalitatea elementelor constitutive vieţii, tot ceea ce este esenţial pentru înţelegerea relaţiei cu Dumnezeu, cu semenii şi cu natura. Religia este parte a culturii, adesea inima acesteia. Desigur, orice cultură poate exprima iubirea lui Dumnezeu şi nici una nu are dreptul să se considere noma exclusivă pentru legătura lui Dumnezeu cu omul. Când Evanghelia interacţionează în mod autentic cu o cultură, se înrădăcinează în acea cultură, afirmând unele aspecte ale respectivei culturi, dar în acelaşi timp va critica şi transforma altele. Prin astfel de procese culturile pot fi transfigurate, dar pot şi ilumina şi îmbogăţi înţelegerea Evangheliei. În orice cultură Evanghelia trebuie proclamată folosind limba şi simbolurile respective.

Pluralismul religios a devenit una din cele mai serioase provocări pentru misiunea creştină în secolul următor. Datorită emigrărilor, pluralismul religios este un fenomen prezent în ţări şi zone tradiţional creştine. Apar astfel, în mod inevitabil, probleme teologice cu privire la mântuirea însăşi, deoarece nu putem pune limite lucrării mântuitoare a lui Dumnezeu, chiar dacă afirmăm că unicul Mântuitor este Iisus Hristos, Arhetipul şi împlinirea omului.

Un alt fenomen care poate afecta receptarea mesajului creştin este *relativismul* dezvoltat în special printre filozofii şi oamenii de ştiinţă din Occident. Potrivit concepţiei post-moderne, noţiunea de adevăr absolut şi universal, în politică, ştiinţele sociale, economie sau chiar în domeniul religios, este aşezată sub semnul întrebării sau respinsă. Adevărul este privit ca o chestiune de discernământ individual, ca o preferinţă, experienţă şi decizie de genul „alege şi serveşte-te“. Nu mai există un adevăr obiectiv, universal şi absolut, ci „adevăruri“ care sunt paralele, dar coabitează. Există voci care cer să se renunţe la atitudinea „arogantă“, manifestată prin prezentarea creştinismului ca unicul adevăr care duce la mântuire, şi cer să fie considerat doar unul din multele adevăruri existente în diferitele religii şi în creaţie în general.

Societatea post-modernă impune *dialogul* ecumenic şi chiar cel inter-religios. Dar orice încercare de a-L mărturisi pe Hristos împreună este subminată de prozelitism şi de pericolul relativizării învăţăturii de credinţă (v. documentul *Mission and Evangelism in unity Today* al *CWME).*

Primii creştini stăruiau în „învăţătura Apostolilor - te didahe ton Apostolon, doctrina Apostolorum, în părtăşie - te koinonia, communicatione, în frângerea pâinii - te klasei ton arton, fractionis panis, şi în rugăciuni - tais proseuhais, orationibus“ (F. Ap. 2, 42). Succesiunea este de la sine grăitoare. Nu putem fi în deplină comuniune prin împărtăşirea din acelaşi Potir, cât timp nu avem aceeaşi credinţă şi viaţă frăţească. Creştinii se pot ruga împreună pentru unitate şi pot face fapte bune, pregătind astfel atmosfera propice receptării unor viitoare posibile convergenţe doctrinare.

În acest context misionar *URM* este mai mult decât „vocea celor fără voce“, scopul său este mai degrabă acela *de a permite celor fără voce să aibe propria lor voce,* pentru a deveni propriii lor apărători. Astfel oamenii îşi pot redobândi încrederea în ei, demnitatea pierdută, îşi pot croi un rost nou în viaţă.

Recenta întâlnire a *Grupului Internaţional URM* în Dakar, Senegal a oferit posibilitatea revederii vechilor membri, dar şi prezentarea celor noi. Vizita de două zile întreprinsă de grup în sudul Senegalului, în regiunea Casamance, a prilejuit cunoaşterea situaţiei din această zonă de conflict, cauzat de lupta pentru secesiune. După cum se ştie împărţirea teritorială a Africii s-a făcut adesea conform interesului colonial, de aici anumite conflicte ivite ulterior cuceririi independenţei. După ce au fost primiţi cu mult entuziasm de un mare număr de tineri, membrii grupului au participat împreună cu ei la un marş pentru pace. Apoi au fost primiţi şi au purtat convorbiri atât cu autorităţile locale cât şi cu şeful mişcării secesioniste, abatele Augustin Diamacoune Senghor, aflat în domiciliu forţat într-o clădire a Bisericii Romano-Catolice, păzită de armată. Lucrările grupului au continuat în Dakar, unde s-au prezentat rapoartele celor şase regiuni şi s-a stabilit strategia şi programul pentru următoarea perioadă, de asemenea şi locul viitoarei întâlniri din martie 2002 (Brazilia). Ospitalitatea africană a fost copleşitoare, grupul fiind deosebit de impresionat şi de colaborarea creştinilor cu musulmanii în special de asociaţia culturală *ACAPES* care promovează solidaritatea atât între elevii şcolilor pe care le coordonează, cât şi între părinţii lor.

Delegaţii au avut prilejul de a se familiariza cu problemele Africii, datorită participării la *Forum*-ul african, desfăşurat în clădirea *UNESCO* din Dakar în ziua de 2 martie, unde s-a vorbit despre *renaşterea* celui mi oropsit continent. Vizitarea insulei Goree, aflată în proximitatea portului Dakar, locul de pe care, timp de peste trei secole (până în 1848), zeci de milioane de africani au pornit pe drumul fără întoarcere al sclaviei. Aceste tragice realităţi l-au determinat pe reprezentantul român să vorbească despre importanţa unei „culturi a restituţiei“; cei care au profitat atât de mult timp de pe urma exploatării populaţiei Africii ar trebui să se simtă obligaţi să contribuie la vindecarea rănilor trecutului, şi din păcate adesea, şi ale prezentului, deoarece *astăzi există noi forme de sclavie,* de aceea Biserica nu poate să tacă, ci trupul ecclesial reacţionează profetic (v. I Cor. 12). Ideea promovării acestei „culturi a restituţiei“ de către Bisericile din ţările bogate a fost extrapolată şi la nivelul Europei, deoarece popoarele din est au suferit, au fost victimele unor aranjamente politice arbitrare (de la Yalta la Malta). Ideea va fi reluată şi susţinută la întâlnirea *URM* pentru Europa din Germania, august 2001, prima întâlnire a unui grup de zece membri aleşi la întâlnirea *URM* pentru Europa (din Huissen, Olanda, ianuarie 2001), pentru a îndruma formarea unei *mese rotunde* privind misiunea *URM* în Europa.

În viitorul apropiat estul Europei va constitui o preocupare majoră pentru *URM,* iar România, se doreşte a fi *centrul pilot* de unde se vor putea extinde programe *URM* şi în celelalte ţări ortodoxe europene. Nu e vorba de programe prestabilite, ci doar de sensibilizare, de împărtăşirea unor gânduri şi experienţe, de asistenţă şi sprijin deoarece *URM* este o mişcare ce emerge din interiorul Bisericii, Duhul Sfânt revarsă mereu darurile Sale în Biserică, noi trebuie să fim disponibili pentru a le primi, de aceea toţi credincioşii sunt chemaţi să fie membri activi, vii ai Trupului Domnului şi să facă misiune „la modul lui Hristos“ Cel Care spune:

„Duhul Domnului este peste Mine, pentru care M-a uns să binevestesc săracilor; M-a trimis să vindec pe cei zdrobiţi cu inima; să propovăduiesc robilor dezrobirea şi celor orbi vederea; să slobozesc pe cei apăsaţi“ (Lc. 4, 18).

Lumină spre desăvârşire

Din teascurile străvechii Tipografii Arhidiecezane din Sibiu, întemeiată cu 150 de ani în urmă de mitropolitul Andrei Şaguna, a ieşit recent o nouă lucrare a Întâistătătorului Mitropoliei Ardealului Dr. Antonie Plămădeală intitulată sugestiv *„Cuvinte duhovniceşti"*, Sibiu, 2000, 390 pagini.

Lucrarea aceasta este o verigă din lanţul de aur al celor peste 25 de lucrări ale Înalt Prea Sfinţiei Sale şi care-l plasează în galeria iluştrilor ierarhi cărturari şi patrioţi pe care i-a avut Biserica noastră în general şi Biserica transilvană în special.

„Cuvinte duhovniceşti" se vrea să fie în acelaşi timp un prinos de mulţumire pe care ierarhul transilvan îl aduce Bisericii ardelene şi deopotrivă un prinos de recunoştinţă pentru atâtea mari figuri ale teologiei şi spiritualităţii româneşti.

Lucrarea cuprinde modele de întruchipat pentru viaţa duhovnicească şi pentru desăvârşirea cea întru **Hristos, dar şi metode şi** căi prin care se poate ajunge la viaţa îmbunătăţită şi anume: asceza, ostenelile duhovniceşti, renunţările de tot felul, rugăciunea inimii şi a minţii, etc.

Autorul se ocupă pe larg în paginile acestui adevărat tratat de teologie mistică, tratând despre ascultare şi despre libertate în tradiţia ortodoxă, despre ascultare şi disciplină, despre iertare şi despre smerenie, despre mândrie ca păcat luciferic, despre paza gândurilor şi despre rugăciunea făcută din inimă. Este subliniat rolul de căpetenie al îndrumătorului spiritual, respectiv al duhovnicului în viaţa duhovnicească a creştinului, în capitolul intitulat atât de sugestiv *„Dumnezeu ascultă pe cel care-şi ascultă duhovnicul"*.

Nu lipsesc paginile despre rugăciune şi despre necesitatea împletirii ei cu postul şi cu faptele cele bune, despre paza simţurilor, despre conştiinţă ca far călăuzitor al nostru de la Dumnezeu şi despre viaţa în Hristos.

Lucrarea cuprinde adevărate pagini de catehism, de morală creştină şi de teologie dogmatică şi chiar de teologie biblică.

Portrete admirabile face autorul în ea unor mari personalităţi ale vieţii duhovniceşti din primele veacuri creştine, unor *„eroi ai credinţei"* cum ar fi Sf. Antonie cel Mare, avva Moise cel din pustie, Sf. Efrem Sirul, Avva Amona, dar şi unor mari duhovnici ai epocii noastre cum ar fi Părintele Paisie din Moldova, de la Sihla şi părintele Dometie Manolache de la Râmeţi.

Nu sunt trecute cu vederea nici marile praznice ale anului bisericesc, care sunt explicate şi aprofundate în înţelesul lor mistico-liturgic şi în contextul vieţii creştine actuale.

Iată pe scurt cuprinsul bogat şi variat al acestei lucrări recente a Î.P.S. Mitropolit Antonie, care ne îmbie la bucuria lecturii unei cărţi de căpătâi în spiritualitatea ortodoxă românească.

Iată ce spune în prefaţă chiar Î.P.S. Sa: *„Cred că această carte e mai mult decât folositoare. Trebuie citită cu multă atenţie şi nu trebuie să ne grăbim. Trebuie să intrăm în ea cu răbdare. Să ne oprim când am citit o pagină, când am terminat de citit un studiu. Să-l trecem prin tot studiul nostru şi apoi să mergem mai departe. Căci cartea aceasta e mai mult decât o carte.*

Doresc tuturor cititorilor ei o lectură bună, liniştită, fiindcă această carte e o carte de învăţătură. Mai mult decât o carte de lectură care se citeşte o dată şi apoi se lasă bibliotecii. E o carte care trebuie reluată mereu".

Să ne străduim să o citim şi mai ales să ne modelăm sufletele şi inimile noastre după cuvintele de har şi de credinţă ale acesteia întru dobândirea vieţii celei noi şi a mântuirii.

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- **29 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a primit un grup de studenţi teologi de la **Colegiul Învierii** din Mirfield - Anglia, aflaţi în vizită la Sibiu.
- **30 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrala mitropolitană, hirotonind întru diacon pe tânărul teolog Cristinel-Nicolae Husarciuc.
  — Seara a săvârşit tot acolo Denia Acatistului Maicii Domnului.
- **31 MARTIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Săcădate, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
  La timpul potrivit a hirotonit întru preot pe diaconul Cristinel Husarciuc pe seama acestei parohii. A cercetat şi biserica „Botezul Domnului" din aceeaşi parohie precum şi şantierul noii biserici din Sibiu - Mihai Viteazu (Preot paroh Achim Băcilă).
  — Seara, a săvârşit Vecernia în Catedrala mitropolitană.
- **1 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Adormirea Maicii Domnului" din Bradu, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.
  P.C. Pr. paroh Vasile Nechifor a fost hirotesit întru sachelar.
  — A cercetat în aceeaşi zi şi a predicat în bisericile parohiale din Şelimbăr, Bungard şi Veştem, prot. Sibiu.
  — Seara a participat la Concertul coral de Paşti susţinut în Catedrală de Corala mitropolitană din Sibiu.
- **2 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a susţinut o conferinţă având ca temă **„Săptămâna Patimilor"** la Grupul Şcolar din Copşa Mică.
  — A cercetat biserica Sf. Ioan Botezătorul din Copşa Mică şi şantierul noii biserici din Slimnic, prot. Sibiu.
- **4 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.
  — A participat la vernisajul expoziţiei de icoane şi ouă încondeiate, deschisă la Muzeul Artelor din Sibiu, rostind un cuvânt de învăţătură.
- **6 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie a Sf. Grigorie Dialogul în Catedrală.
  — Seara a slujit Pavecerniţa Mică şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **7 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A săvârşit un Te-Deum la Şcoala de Aplicaţie şi rachete „Ioan Vodă" din Sibiu cu prilejul împlinirii a 120 de ani de la înfiinţarea acesteia.
  — La orele amiezii a săvârşit slujba parastasului pentru Arhim. Sofronie Achim la Mânăstirea Orlat şi a predicat.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **8 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală (Duminica Floriilor).
- **9-15 APRILIE a.c., — P.S. Sa a săvârşit toate serviciile divine din Săptămâna Patimilor** în Catedrala mitropolitană Sibiu.
- **15 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a oficiat slujba **Învierii** şi Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
  — A săvârşit în sobor, seara slujba Vecerniei în Catedrală (A doua Înviere) la care s-a citit Evanghelia în 12 limbi.
- **16 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Mediaş, rostind cuvânt de învăţătură. A înmânat P.C. prot. Ioan Găban Crucea Patriarhală, oferită de **P.F. Teoctist.**
  — A cercetat noua biserică din Mediaş, cartierul Vitrometan, aflată în construcţie şi şantierele bisericilor „Sf. Dumitru" din Mediaş şi „Învierea Domnului" din oraşul Dumbrăveni.
  — Seara a săvârşit Vecernia şi a predicat în biserica „Sf. Arhangheli" din Dumbrăveni (Pr. Paroh Erneanu Cornel).
- **17 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în monumentala biserică din Jina, prot. Sălişte, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A oficiat un parastas pentru preotul Crăciun Poplăcean, fostul paroh al bisericii.
  — Seara a slujit şi predicat la slujba Vecerniei în biserica „Sf. Arhangheli" din Rod, prot. Sălişte (preot paroh Sorin Bucur).
  — A cercetat în aceeaşi zi bisericile parohiale din Poiana Sibiului.
- **19 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
- **20 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Brâncoveanu" - Sâmbăta de Sus, cu prilejul hramului „Izvorul Tămăduirii", hirotonind întru diacon pe monahul Daniel Breban.
  — În aceeaşi zi a cercetat canonic cele două biserici parohiale din Cârţişoara şi Mânăstirea de maici de la Cârţişoara unde s-a construit recent o nouă biserică.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **21 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană la care a asistat şi un grup de studenţi de la Conservatorul din Graz - Austria cu care a avut apoi o întâlnire protocolară.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.
- **22 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a noii picturi din biserica „Sf. Gheorghe" a mânăstirii Bunești şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. Monahul Dometie Comănici a fost hirotonit întru ierodiacon.
  — Seara a slujit şi predicat la Vecernie în biserica „Sf. Treime" din Rupea (Pr. paroh Dorin Străulea).

Arhid. VASILE AVRAM

Rugăciunea în epistolele pauline

(Urmare din pag. a 6-a)

Iisus Hristos" (Rom. 15, 6) şi „toate să le faceţi în numele Domnului Iisus şi prin el să mulţumiţi lui Dumnezeu şi Tatăl" (Col. 3, 17), (Heiler F., op. cit., p. 242).

Din epistolele pauline şi din relatările Faptelor apostolilor reiese, că sf. ap. Pavel s-a distins şi prin practica rugăciunii, oriunde era cazul, cu toate că nu ne-a transmis nici un model de rugăciune, asemănător Rugăciunii domneşti. Pavel, împreună cu presbiterii bisericii din Efes, „a îngenunchiat şi s-a rugat cu ei toţi" (Fapte 20, 36). Împreună cu tovarăşii de călătorie, „la ţărmul mării am îngenunchiat şi ne-am rugat" (Fapte 21, 5). La Ierusalim, ap. Pavel s-a rugat în templu şi — fiind răpit în extaz — L-a văzut pe Domnul (Fapte 22, 17—18). Văzând pe fraţii care au venit de la Roma, până la Forul lui Apiu... ca să-l întâmpine, Pavel a mulţumit lui Dumnezeu (Fapte 28, 15). Fiind răpit până în al treilea cer, ap. Pavel mărturiseşte despre sine: „De trei ori am rugat pe Domnul, ca să-l depărteze (pe îngerul Satanei) de la mine" (II Cor. 12, 8). În epistolele sale, ap. Pavel face şi referiri, cu caracter general, la rugăciunile efectuate: „în rugăciunile mele" (Rom. 1, 10), „în toate rugăciunile mele, mă rog pentru voi toţi cu bucurie" (Fil. 1, 4), „noaptea şi ziua ne rugăm cu ardoare" (I Tes. 3, 10).

În cea mai mare parte a rugăciunilor şi a doxologiilor sale, ap. Pavel asociază pe Dumnezeu Tatăl şi pe Domnul Hristos, în raporturi ale căror nuanţe permit mai buna sesizare a importanţei acestui mod de a proceda (Ermoni V., op. cit., p. 22—23). „Dar vouă şi pace de la Dumnezeu Tatăl şi de la Domnul nostru Iisus Hristos" (Col. 1, 2). „Mulţumim Tatălui celui ce ne-a învrednicit pe noi să luăm parte la moştenirea sfinţilor... El ne-a scos de sub puterea întunerecului şi ne-a strămutat în împărăţia Fiului iubirii sale" (Col. 1, 12—13). „Ne rugăm pururea pentru voi, ca Dumnezeul nostru să vă facă vrednici de chemarea sa... ca să se preamărească, în voi, numele Domnului nostru Iisus..." (II Tes. 1, 11—12).

În biserica creştină a fost continuată datina evreilor de a face rugăciuni la orele din zi şi din noapte. „Trebuie să mânecăm, (Doamne), şi să-ţi mulţumim mai înainte de răsăritul soarelui şi să ne rugăm ţie din revărsatul zorilor" (Înţel. lui Sol. 16, 28). La rândul său, ap. Pavel mărturiseşte: „Noaptea şi ziua ne rugăm cu ardoare..." (I Tes. 3, 10). De asemeni, este atestată rugăciunea întru multă răbdare, din timpul veghei de noapte, slujitorii lui Dumnezeu făcându-se astfel cunoscuţi (II Cor. 6, 4—5).

Unele rugăciuni de mulţumire, din epistolele pauline, sunt personale, spre exemplu: „Mai întâi mulţumesc Dumnezeului meu, prin Iisus Hristos, pentru voi toţi, fiindcă credinţa voastră este vestită în toată lumea" (Rom. 1, 8). Altele sunt impersonale, ca următoarea: „Mulţumită lui Dumnezeu, Celui ce ne dă nouă biruinţa, prin Domnul nostru Iisus Hristos!" (I Cor. 15, 57).

Ca principal obiect al rugăciunii ap. Pavel a fost dorinţa de a-i vedea pe credincioşii săi: „... cerând, în rugăciunile mele, pururea, să am, prin voinţa lui... prilej de drum până la voi să vă văd" (Rom. 1, 10). Prin rugăciune, a cerut pentru efeseni (1, 17) duhul înţelepciunii: Dumnezeul Domnului nostru Iisus Hristos, Tatăl slavei, să vă dea vouă duhul înţelepciunii şi al descoperirii, spre cunoştinţa lui". Romanilor (15, 30) le-a cerut ap. Pavel, prin epistolă, şi să se roage lui Dumnezeu pentru el: „Vă rog, fraţilor, pentru Domnul nostru Iisus Hristos şi pentru iubirea Duhului Sfânt, să luptaţi pentru mine în rugăciunile voastre către Dumnezeu".

Rugăciunea în duh, calitate a rugăciunii evanghelice (Ioan 4, 24), este calitate şi a rugăciunii sf. ap. Pavel. Se cere prin aceasta, ca rugăciunea să fie lăuntrică, spirituală, să izvorască din adâncurile conştiinţei, spre a se ridica spre Dumnezeu ca un strigăt al slăbiciunii, dar cu încredere şi cu nădejde. Principiul interior mişcă sufletul, conducându-l pe calea evlaviei. Ca o condiţie de bază, în adevărata rugăciune, omul renunţă la propria voinţă şi se încredinţează în mâna Providenţei, acţionând în conformitate cu voinţa divină. Aşa a propovăduit sf. ap. Pavel, convins fiind de adevărul filozofic, că în această lume nimic nu se întâmplă fără îngăduinţa voinţei divine. Prin voinţa lui Dumnezeu a fost chemat Saul la apostolie (Efes. 1, 1). Este lăudată dărnicia creştinilor din Macedonia, care „ei singuri pe sine s-au dat Domnului, mai întâi şi nouă, apoi, prin voinţa lui Dumnezeu" (II Cor. 8, 5). Cel mai eclatant exemplu l-a dat Domnul Hristos, care „după voia lui Dumnezeu... s-a dat pe sine pentru păcatele noastre" (Gal. 1, 4). Tot ap. Pavel precizează sentenţios, că „voinţa lui Dumnezeu aceasta este: sfinţirea voastră" (I Tes. 4, 3) (Ermoni V., op. cit., p. 43—45).

Tonul divin al rugăciunii, adică lucrarea lui Dumnezeu prin rugăciune, o găsim bine lămurită prin cuvintele sf. ap. Pavel, care vorbind despre zbuciumul întregii firi, slăbite din cauza păcatului, zice: „Duhul vine slăbiciunii noastre într-ajutor, căci să ne rugăm cum trebuie, nu ştim, ci singur Duhul se roagă pentru noi cu suspinuri negrăite... căci el se roagă pentru sfinţi după voia lui Dumnezeu" (Rom. 8, 26-27). Marii închinători creştini, referindu-se la această mărturisire a apostolului neamurilor, au afirmat, că rugăciunea nu este invenţie omenească, ci revelaţie dumnezeiască, nu lucrare omenească, ci darul lui Dumnezeu (Heiler F., op. cit., p. 227). Duhul se roagă pentru noi, după voia lui Dumnezeu, iar „Hristos, cel ce a murit, ba mai bine cel ce a înviat... mijloceşte pentru noi" (Rom. 8, 34), intervenţii însă care nu se fac, fără voia noastră.

Ca dovadă a dragostei frăţeşti, i se cere celui ce se roagă, să facă pomenirea aproapelui sau cel puţin să-şi aducă aminte de el. „Nu încetez a mulţumi pentru voi — zice sf. ap. Pavel — pomenindu-vă în rugăciunile mele" (Efes. 1, 16) şi cf. Rom. 1, 9. Rugăciunea este deci un mijloc puternic în favoarea credincioşilor şi a slujitorilor Bisericii, spre a-l îndupleca pe Dumnezeu într-o cauză a adevărului şi a dreptăţii.

În epistolele pauline este recomandată cu căldură rugăciunea reciprocă, adică deopotrivă să se roage unii pentru alţii, spre a se reuşi astfel „ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vie" (I Tim. 2, 4) şi cf. II Cor. 1, 11.

În rugăciunea sf. Pavel, se revarsă din belşug suflul puternic de care era străbătut acest suflet de apostol. Această rugăciune se adaptează tuturor împrejurărilor vieţii religioase şi tuturor nevoilor apostolatului la neamurile păgâne, spre a întreţine comuniunea sufletească dintre credincioşi.

Sf. ap. Pavel a fost pe deplin încredinţat, că Mântuitorul, după moartea sa dureroasă şi învierea sa biruitoare, s-a reîntors în cer, spre a lua locul de slavă, de unde mijloceşte la Tatăl pentru noi. Iată de ce este adecvat corolarul lui V. Ermoni (op. cit., p. 62), care spune că — spre a învăţa să te rogi — după ce l-ai ascultat pe Domnul Hristos, să intri în şcoala sf. ap. Pavel.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SĂLIŞTE

— **Parohia ortodoxă română JINA - la transferări**
— **Parohia ortodoxă română POIANA I - la transferări**

Termen de concurs: 1 MAI - 1 IUNIE 2001.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară examene absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului. Vechimea în preoţie trebuie să fie de minimum 5 ani.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Nu se primesc dosare din alte Eparhii.

† ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Consilier Ad-tiv Bisericesc

Cu prilejul Sf. Sărbători ale Paştilor din acest an, Arhiepiscopia Sibiului a oferit ajutoare băneşti şi materiale Caselor de Copii din Sibiu, Centrelor de plasament şi altor persoane fizice în sumă de 17.550.000 lei *din Fondul Filantropic Eparhial. Şi la nivel de parohii au fost organizate de Sf. Sărbători acţiuni de ajutorare cu bani şi alimente a celor aflaţi în nevoi.*

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **Luni, 2 APRILIE 2001 — Î.P.S. Sa** a primit pe Dl. Valentin Hondrea din București.
- **Miercuri, 4 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Arhid Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
- **Joi, 5 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Dl. Ing. pensionar Octavian Pătroiu, fost angajat al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Sibiu.
  — A primit pe Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
  — A primit pe Maica Eufrasia Bularcă și pe sora Irina Matei, angajate ale Schitului Păltiniș.
- **Duminică, 8 APRILIE — Duminica Floriilor — Î.P.S. Sa** a asistat la Sf. Liturghie săvârșită în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învățătură.
  — În după-masa aceleiași zile **Î.P.S. Sa** a primit la Reședința mitropolitană pe Dl. Dr. Liviu Telea și pe fiul acestuia Asistent univ. Dr. Marius Telea de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia.
- **Marți, 10 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la Sf. Liturghie săvârșită de **P.S. Visarion Răşinăreanu,** Episcop-vicar, în Capela Facultății de Teologie.
  — A primit pe Ierom. Lavrentie de la Sf. Mânăstire Frăsinei și pe Dl. Director al Societății „COMPA" S.A., ing Ioan Deac.
- **Vineri, 13 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a acordat un interviu reporterului Adriana Hodârnău de la Radio Contact Sibiu, legat de Pastorala Învierii Domnului Iisus Hristos.
- **Duminică, 15 APRILIE a.c., — „Sfintele Paști" — Î.P.S. Sa** a primit la Reședința mitropolitantă în sala de protocol pe Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, Decanul Facultății de Teologie din Oradea, Pr. Prof Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" Sibiu, Prof. Dr. Ilie Crăciun, Decanul Facultății de Medicină din Sibiu, preoți și profesori, slujitori ai Catedralei mitropolitane, preoți parohi din Sibiu, alte persoane care au ținut cu ocazia Sf. Paști să adreseze **Înalt Prea Sfințitului Mitropolit** creștineasca urare de **„Hristos a Înviat!"** A fost de față **P.S. Visarion Răşinăreanu,** episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului
- **Luni, 16 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe dl. Teodor Răpan, Director în Ministerul de Externe din București.
  — A primit pe dl. Nicolae Lazăr din Sibiu.
- **Joi, 19 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** s-a deplasat la Mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, vizitând șantierul de construcție a noii Academii Teologice.
- **Vineri, 20 APRILIE a.c., — „Izvorul Tămăduirii"** — Hramul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, **Î.P.S. Sa** a participat la Sf. și dumnezeiasca Liturghie oficiată de **P.S. Visarion Răşinăreanu** înconjurat de un număr de 70 de preoți și diaconi și o numeroasă asistență. La sfârșitul Sf. Liturghii **Î.P.S. Sa** a rostit un cuvânt de învățătură.
  — În după-masa aceleiași zile a primit pe Maica Stareță a Mânăstirii Cârțișoara, Monahia Elisea Papacioc
- **Sâmbătă, 21 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la Mânăstirea Brâncoveanu pe Dl. Nicolae Lazăr cu familia, din Sibiu
- **Marți, 24 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la Reședința mitropolitană din Sibiu pe Protos. Gherasim Stavarache, duhovnicul Mânăstirii Rătești, jud. Buzău și pe Pr. prof. Pană Sorin, Directorul Seminarului Monahal Rătești.
- **Miercuri 25 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Ierom. Matei Bilăucă, preot slujitor la Mânăstirea Boholț-Băcel, prot. Făgăraș.
- **Luni, 30 APRILIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Arhid. Ezechil Oancea, Consilierul economic al Arhiepiscopiei.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

ALEASĂ CINSTIRE

Duminică, 6 mai a.c. la Sibiel, așezare pitorească din Mărginimea Sibiului, a avut loc un eveniment de excepție. Muzeului de icoane pe sticlă întemeiat aici prin strădania fostului preot paroh Zosim Oancea i-a fost atribuit numele acestuia.

Dimineața a fost oficiată în biserica satului cu hramul „Sf. Treime", monument istoric și de artă, Sfânta Liturghie arhierească de către P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de un ales sobor de preoți și diaconi. La slujbă au participat autorități civile și culturale ale județului Sibiu și mulți credincioși îmbrăcați în frumoase costume populare din Mărginime. În cuvântul său P.S. Sa, după tâlcuirea Sf. Evangheliі, a făcut un portret venerabilului preot Zosim Oancea.

După oficierea Sf. Liturghii s-a mers în procesiune la sediul Muzeului de icoane pe sticlă aflat în grădina bisericii parohiale, unde P.S. Sa a binevuvântat placa omagială așezată pe frontispiciul clădirii. Au luat cuvântul apoi reprezentanți ai Inspectoratului de Cultură Sibiu, ai Muzeului ASTRA din Sibiu, ai Protopopiatului Sălișteі, ai asociației Sibiel 2000, organizație locală care s-a și ocupat de organizarea acestei festivități.

La sfârșit a luat cuvântul nonagenarul preot Zosim Oancea, care a reliefat crâmpeie din activitatea sa ca preot paroh la Sibiel și mai ales cu privire la înființarea acestui muzeu care este unic prin patrimoniul său.

De menționat că temeliile acestui locaș de cultură au fost puse în anul 1970, mai întâi într-o clădire modestă din spatele vechii biserici, apoi construindu-se cu fonduri de la Consiliul Ecumenic al Bisericilor o modernă clădire cu etaj care adăpostește peste 700 de icoane pe sticlă vechi, zeci de cărți de cult de patrimoniu, obiecte de artizanat ș.a.

Sibielul, grație Muzeului de aici ca și bisericii sale, este cunoscut atât în țară cât și în străinătate, fiind vizitat anual de sute de turiști din Europa și de peste ocean.

Preotul Zosim Oancea este cunoscut și ca scriitor, având câteva cărți scrise, unele cu caracter autobiografic — a fost condamnat la 17 ani de temniță grea pe care i-a executat în întregime — apoi ca un predicator versat, fiind autorul unor volume de predici apreciate de slujitorii Bisericii.

De remarcat faptul că pe teritoriul Protopopiatului Ortodox Român din Sălișteі mai există încă două muzee bisericești — cel din Cacova (Fântânele) și cel din Sălișteі de la Sediul Protopopiatului.

PARTICIPANT

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura Arhiepiscopiei Sibiului publică *Îndrumătorul Bisericesc* pe anul 2001 și retipărește *Octoihul Mic.*

Îndrumătorul anului 2001 păşeşte în al 149-lea an de apariție neîntreruptă la Sibiu (din 1852), încercând și de data aceasta să-și facă drum în conștiința clericilor și a credincioșilor de pe aceste meleaguri, readucându-le în memorie amintirea unor fapte mari ale înaintașilor și crestând pe fila prezentului faptele vremilor noastre, cu oamenii și problemele lor.

După o sută patruzeci și nouă de ani, încă viu și reîntinerit, *Îndrumătorul Bisericesc* își păstrează calitatea de instrument de informație și de îndrumare a clerului și a credincioșilor noștri, și sperăm ca și acesta din 2001 să fi reușit să răspundă așteptărilor și încrederii cititorilor.

* * *

● Gala Galaction, *Opere.* Minunea din drumul Damascului. Sionismul la prieteni. Viața lui Eminescu. Meditare la Rugăciunea Domnească (vol. al VI-lea), ediție îngrijită, note și comentarii de Teodor Vârgolici, Editura Minerva, București, 2000, 405 pag.

E o carte care nu mai are nevoie de nici o prezentare. Este *Opera* în proză a scriitorului, bună pentru orice bibliotecă.

* * *

● Semnalăm lucrarea de doctorat: *Antropologia Sfinților Părinți Capadocieni,* de Asist. univ. Dr. Marius Telea, cu un bogat *Cuvânt înainte* semnat de Arhid. Prof. univ. Dr. *Constantin Voicu* (pag. 5-9), Ed. „Reîntregirea" Alba Iulia, 2001, 465 p.

„Lucrarea își propune prin folosirea de mijloace specifice Patrologiei ca disciplină istorică, prezentarea concepției despre om a celor mai importanți Părinți Capadocieni: Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie de Nazianz și Sfântul Grigorie de Nyssa, trăitori în veacul al IV-lea, cu precizarea învățăturilor comune dar și a diferențelor în abordarea acestei probleme. Criza de identitate a lumii contemporane a impus ca un imperativ de prim ordin reconsiderarea problemei omului, căruia atât filosofii cât și, moraliștii au căutat să-i aducă o cât mai adecvată rezolvare. Iată de ce, din multitudinea de învățături și concepții despre om, autorul caută să aprofundeze gândirea și învățătura despre om a celor mai importanți Sfinți Părinți ai *„veacului de aur"* - Părinții Capadocieni - pentru care taina creștinătății este taina înomenirii lui Dumnezeu și a îndumnezeirii omului. În comuniune cu ceilalți Sfinți Părinți ai Bisericii ei au devenit apărători neînfricați ai demnității umane, au luptat spiritual împotriva păcatului și a patimilor individuale și colective care degradează pe om, lucrând pentru mântuirea lui".

Este o lucrare solidă care își merită din plin aprecierea. Felicităm autorul și îi dorim putere de muncă.

* * *

● Constantin Necula publică cartea: *Iată, Mirele vine...* (predici și meditații duhovnicești radiodifuzate) - perioada Triodului și a Penticostarului - apare cu un *Cuvânt înainte* de *P. S. Visarion Răşinăreanu,* episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Editura „Tehnopress", Iași, 2001, 195 p.

Este o carte de predici care răspund necesităților vremii. Îi dorim autorului tot succesul pentru viitor.

* * *

● Editura Diecezană Caransebeș publică cartea: *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase* de P.C. Pr. prof. Dr. Ene Branişte și Prof. Ecaterina Branişte, tipărită cu binecuvântarea *P. S. Laurențiu,* Episcopul Caransebeșului, care și deschide acest *Dicționar* cu un *Prinos de recunoștință,* pag. 3-4.

Cuvântul înainte aparține D-lui *Acad. Virgil Cândea* care printre altele spune: „Cartea de față a fost întocmită cu rigoare, și mai ales cu intenția folosului ei duhovnicesc, cu gândul permanent și bine intenționat la cititorii care o vor folosi în scopuri educative și culturale, și în primul rând pentru împlinirea lor spirituală. Dicționare de informație religioasă s-au mai publicat și, probabil se vor mai publica la noi, din diverse perspective și cu felurite scopuri. Cel de față are privilegiul unei tradiții doctrinare și al unei binecuvântări unice".

Iată ce scrie în prefață *D-na prof. Ecaterina Branişte:* „Problemele dezbătute au caracter instructiv-informativ și, îmbrăcate adesea în haina catehezei, ele urmăresc și un scop educativ-formativ, în spiritul doctrinei și moralei creștine (prin ilustrarea cu texte din rugăciunile cultice și din scrierile Sfinților Părinți). Credinciosul dornic să cunoască și să înțeleagă îndatoririle sale, prevăzute de învățăturile și ritualurile Bisericii (Ortodoxe, în special) va afla aici îndrumările și lămuririle necesare legate de: Sfintele Taine (Botez, Împărtășanie, Sf. Mir, Spovedania, miracolul Sfântului Maslu, etc.), rânduielile pentru sfârșitul vieții omului, cu ritual tradițional: rugăciuni (stâlpii); parastase și pomeni, vămile văzduhului, Judecata de apoi, raiul și iadul (în concepția creștină și a altor religii), slujbe și ierurgii care intră în practica vieții creștine (sfeștanii, acatiste, sărindare, soroace ș.a.); învățături despre: post, sărbători, icoane, calendar, importanța slujbelor bisericești (explicarea Sfintei Liturghii). În scop informativ, unii termeni se referă la: organizarea bisericească, treptele clerului creștin (cu specificul fiecărei confesiuni) și clerul altor religii; probleme de istorie universală (privind: sinoade, apariția confesiunilor creștine și a sectelor - cu doctrinele lor); istoria religiilor, cu doctrinele și specificul lor; arta religioasă (stiluri arhitectonice bisericești, iconografie, muzică psaltică, veșminte sacerdotale); cele mai importante mânăstiri din România, vestite biserici din București etc., mitologie și folclor religios, precum și variate noțiuni legate de viața religioasă și formele ei de manifestare.

Este o carte necesară oricui, fie din domeniul religios, fie din cel laic. E o carte binefăcătoare și clarificatoare.

* * *

● *Patericul Mânăstirii Ciolanu.* La 400 de ani de la atestarea documentară (1600-2000). Lucrare și studiu introductiv de P.C. arhim. dr. Iosaf Popa, Editura „Valahia", București, 2000, 222 pag.

Lucrarea se bucură de un *Cuvânt înainte* semnat de *P. S. Eftimie Luca,* episcopul Romanului, care spune următoarele: „Într-adevăr lucrarea părintelui Iosaf este o înregistrare directă auditivă și vizuală a luminatelor figuri duhovnicești cu care autorul și smerenia noastră am viețuit, am dialogat cu aceștia față către față, le-am sorbit povețele și ne-am străduit să-i urmăm fiecare în felul nostru în locurile și condițiile rânduite de Dumnezeu. Astfel împlinim cuvântul „Aduceți-vă aminte de mai marii (adică înaintașii) voștri . . .; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința" (Evr. 13, 7).

E o carte pe care numai părintele Iosaf o putea scrie. Îl felicităm și o recomandăm tuturor viețuitorilor din mânăstiri.

Ne pare bine că îl amintește aici și pe părintele Dometie Manolache, care mi-a fost coleg și cu care am și intrat în monahism îndată după licență, la Mânăstirea Prislop în anul 1949. A fost un mare om și e păcat că l-a luat Dumnezeu atât de devreme.

* * *

● *Biserica și neamul în diaspora,* de Mircea Basarab, Editura „Limes", Cluj, 2001, 270 pag.

Cartea cuprinde șase capitole: I. *Amvonul Românesc în Diaspora;* II. *Biserica și Lumea;* III. *Diaspora Românească;* IV. *Evanghelie și Cultură;* V. *Hristos în mijlocul nostru;* VI. *Biserica Ortodoxă și uniatismul.*

Iată ce spune autorul în *Cuvântul înainte:* „Majoritatea temelor tratate constituie răspunsuri la diferite întrebări cu care am fost confruntat de-a lungul anilor din partea credincioșilor, dar și din partea germanilor, în mijlocul cărora trăiesc de mai bine de 25 de ani. Alte teme mi-au fost sugerate de preocupările mișcării ecumenice sau de evenimente din istoria Bisericii Ortodoxe Române. Cele mai multe dintre ele au rămas până azi actuale, fapt ce m-a determinat să le public în volum și, pe această cale, să le încredințez celor ce au ridicat întrebările, ca și celor ce m-au ascultat, în speranța că cel puțin pentru o parte dintre ei vor fi încă de folos".

Această carte este bună mai ales pentru străini, dar tot atât de bună și pentru cei din țară.

* * *

● Sf. Ambrozie, *Viu va fi sufletul meu,* părți alese din Comentariul la Psalmul 118, traducere, adaptare și introducere de Pr. asistent Canstantin Necula, cu un *Cuvânt înainte* de *P.S. Visarion Răşinăreanu,* Editura Oastea Domnului - Sibiu, 2000.

Este o nouă lucrare a părintelui Constantin Necula de la Facultatea de Teologie din Sibiu care a văzut lumina tiparului de curând.

În *Cuvântul înainte, P. S. Visarion* spune:

„Dintre lucrările sale, Comentariile la Psalmii lui David s-a bucurat și se bucură de o atenție deosebită. Sf. Ambrozie, la fel ca și alți Sfinți Părinți, s-a aplecat cu dragoste și cu venerație asupra acestei cărți de căpătâi a evlaviei creștine și mai ales ortodoxe, care este *Psaltirea.* Și aceasta, pentru că și atunci, în vechime, ca și astăzi, Psaltirea era cartea nelipsită a fiecărui creștin care tindea spre desăvârșire întru sfințenie.

Avem bucuria de a saluta astăzi apariția în limba română a unor părți alese din Comentariul la Psalmul 118 al Sf. Ambrozie prin osârdia *P.C. Pr. asist. univ. drd. Constantin Necula, de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna"* din Sibiu. Acest psalm, cel mai lung dintre cei 150 de psalmi, se constituie în catisma a 17-a din cuprinsul Psaltirii. El este citit la toate slujbele de noapte din mânăstiri. în cadrul rânduielii Miezonopticii, la slujba înmormântării mirenilor, iar versetele sale se citesc în taină înaintea troparelor Prohodului Domnului, în Vinerea cea Mare".

E o carte ce se recomandă de la sine pentru toți iubitorii de frumos și de liniște sufletească.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S U.A. (cont nr. 2,11.1 -61 15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută. B C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149

SIBIU

1 şi 15 iunie

Nr. 21—24

2001

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

Praznicul Rusaliilor — Taina întemeierii Bisericii celei una*

Nu am de gând să vă ţin o cuvântare lungă, dar aş vrea totuşi să spun cât de însemnată este în Biserica noastră această zi: Pogorârea Sfântului Duh, peste Sfinţii Apostoli, Cincizecimea sau Rusaliile.

Este un fel de încercare de zidire şi de înmulţire a creştinismului, pentru că, iată, ne aflăm acum la zece zile după Înălţarea Domnului şi la cincizeci de zile de la Învierea Domnului şi, fiind într-o zi ca aceasta la Ierusalim, am luat cunoştinţă toţi de existenţa Sfântului Duh. Ştiam şi mai de mult acest lucru, de la Botezul Domnului (Fapte 1, 5).

Într-o zi ca aceasta, se face cunoscut oamenilor în mod clar, declarat, că există şi Duhul Sfânt, acela care vrea să reverse peste toţi cei aleşi, Harul lui Dumnezeu: *„Şi s-au umplut toţi de Duhul Sfânt şi au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi“* (Fapte 2, 4). Cei care-i ascultau, deşi erau de foarte multe naţionalităţi, *„din tot neamul de sub cer“*, scrie autorul Faptelor Apostolilor, locuitori din Capadochia, Pont şi din Asia, Egipt, Siria, etc. ..., toţi îi înţegeau. E mare lucrul acesta. Ştim că în acea zi s-au botezat circa trei mii de suflete, întemeindu-se astfel în chip văzut Biserica lui Hristos.

Prăznuind Pogorârea Sfântului Duh, prăznuim taina Bisericii celei una, sfântă, sobornicească şi apostolească, temeluită în jertfa de pe Cruce a Fiului lui Dumnezeu cel întrupat. De aceea noi serbăm această zi, îndeosebi, ca zi în-

(Continuare în pag. a 2-a)

* Cuvânt la Rusalii, rostit în biserica din Valea Aurie — Sibiu, cu ocazia hramului, la 3 iunie 2001.

† Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

Bucurie pentru copilăria fericită. Întristare pentru soarta copiilor năpăstuiţi*

„Cine nu va primi Împărăţia lui Dumnezeu ca un copil nu va intra în ea“ (Marcu 10, 15).

„Iubiţii mei,

În viaţa fiecăruia dintre noi există perioade distincte în care locul şi rolul nostru este circumscris într-o arie specifică de vârstă şi activitate.

Pentru vârsta copilăriei specifică este inocenţa, expresie a purităţii sufleteşti la care face referire şi Mântuitorul Iisus Hristos prin cuvintele: „De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi precum pruncii, nu veţi intra în împărăţia cerurilor“ (Matei 18, 3).

Copilăria este vârsta biologică caracterizată prin stare de linişte, lipsă de griji, la care se adaugă dragostea cu care copiii trebuie să fie înconjuraţi de părinţi, Şcoală, Biserică, societate, de toţi factorii interesaţi în instruirea, educarea şi formarea lor. Numai într-o asemenea ambianţă putem realiza climatul sănătos în care ei trebuie să trăiască şi să se dezvolte.

Copilăria este asemenea stării paradisiace, copiii bucurându-se de dragostea părintească şi împărtăşind-o în aceeaşi măsură, precum era în Rai comuniunea de dragoste a omului cu Dumnezeu. De aceea, Sfânta Scriptură aduce adesea în prim plan copilul, viaţa lui şi grija pentru el, iar prin Întrupare, Mântuitorul, ca Prunc, a devenit simbolul copilăriei.

Importanţa acestei etape de viaţă a determinat ca la nivel mondial să se consacre o sărbătoare copiilor din întreaga lume, care să aducă în prim plan toate aspectele de viaţă, educare, formare şi conturare a personalităţii lor.

1 Iunie — Ziua Internaţională a Copilului — evidenţiază, şi la acest început de secol şi de mileniu, tocmai preocuparea pentru soarta copiilor lumii, exprimând bucuria pentru cei cu o copilărie fericită, dar şi îngrijorarea pentru soarta celor năpăstuiţi.

Starea normală a copilăriei este aceea de inocenţă, de manifestare a dragostei, de joacă, de fericire. Toate acestea exprimă lipsa de griji, totala detaşare de orice constrângere şi încorsetare socială, pe care copilul nu le realizează, toate acestea fiind preluate de cei cărora le revine protejarea lui. De aceea, el îşi revarsă, prin zâmbetul şi jocul său, dragostea faţă de cei care îl îngrijesc şi în acelaşi timp este receptiv la tot ce este în jur, integrându-se într-o comunitate specifică, în devenire, bazată pe valori care îi asigură ordinea şi armonia.

Apreciem că, în general, toţi factorii antrenaţi în acest proces manifestă interes şi preocupare pentru soarta copilului.

Adesea se manifestă însă reversul, în care unii copii, din păcate tot mai mulţi, nu se bucură de aceste condiţii, iar dragostea şi grija pentru ei sunt înlocuite cu violenţa.

Violenţa, întâlnită cel mai frecvent sub forma bătăii, a constrângerilor în plan moral, a umilinţelor de tot felul, nu trebuie să-şi aibă locul în creşterea şi educarea copilului. Dacă se vorbeşte de dragoste părintească, etalon valoric în relaţia părinte-copil şi nu numai, este de neconceput ca aceasta să fie înlocuită cu violenţa.

Manifestările violente au urmări grave asupra copilului. Vătămările corporale, traumele psihice, suferinţele de tot felul, umilinţa şi minimalizarea reprezintă îngrădirea drepturilor legitime ale copilului şi determină formarea unui copil fără personalitate, dezorientat, speriat, care nu-şi poate valorifica posibilităţile sale native de dezvoltare armonioasă şi echilibrată.

Oare cei care manifestă violenţă faţă de copii se uită mai întâi în ochii lor, sau au propriii ochi întunecaţi de furie? Realizează ei disproporţia dintre forţa fizică şi condiţia firavă a copilului, iar în furia dezlănţuită înţeleg spaima şi neputinţa celui lipsit de apărare?

Într-o asemenea situaţie, atitudinea celui care recurge la astfel de mijloace este sub condiţia umană, antrenând şi copilul într-un asemenea climat, determinându-l să devină şi el rău, dușmănos, nesociabil şi înstrăinat de preocupările specifice vârstei şi devenirii sale.

Creştinismul este religia dragostei, Mântuitorul Iisus Hristos este chipul blândeţii şi, prin Biserică, învăţătura Sa urmăreşte să realizeze pe pământ „pace şi între oameni bunăvoire“, iar atunci când El a zis „Lăsaţi copiii şi nu-i opriţi să vină la Mine, că a unora ca aceştia este împărăţia cerurilor“ (Matei, 19, 14) a avut în vedere ca ei să fie primii beneficiari ai acestei stări de pace şi bunăvoire.

Iată de ce, în numele acestor valori, chemăm pe cei cu inima împietrită să-şi deschidă sufletul şi să convertească împietrirea inimii în dragostea pentru copii, întunecarea minţii în lumina pe care să o reverse asupra lor şi răutatea, care nu se justifică, în bunătate şi înţelegere şi să ia aminte la cele spuse de Mântuitorul: „cine va sminti pe unul dintre aceştia mici care cred în Mine, mai bine ar fi să i se atârne de gât o piatră de moară şi să fie afundat în adâncul mării“ (Matei 18, 6).

Reflectând asupra acestor lumini şi umbre în viaţa copiilor, cu nădejdea că lumina va birui întunericul, dorim ca Ziua Copilului să fie prilej de bucurie pentru toţi copiii ţării şi ai lumii, să fie ziua liniştii sufleteşti atât pentru cei care au fost violentaţi, cât şi pentru cei ce au recurs la violenţă, să fie într-adevăr o sărbătoare închinată copilului, inocenţei şi dragostei pe care el le exprimă.

Îmbrăţişându-Vă cu dragoste, doresc tuturor copiilor viaţă liniştită şi lipsită de griji şi rog pe bunul Dumnezeu să binecuvinteze strădaniile celor care manifestă grijă faţă de copii şi să reverse peste toţi harul Său şi dragostea Sa nemărginită.“

* Mesajul Prea Fericitului Părinte **Teoctist** adresat cu prilejul Zilei Internaţionale a Copilului.

† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

P.S. Justinian Chira al Maramureşului şi Sătmarului - octogenar

Prinos de cinstire

Aniversarea împlinirii a 80 de ani de viaţă, ne oferă prilejul plăcut de a-i adresa *Prea Sfinţiei Sale JUSTINIAN CHIRA*, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, cele mai alese urări de sănătate şi fericire, precum şi noi împliniri arhiereşti în slujirea sfintei noastre Biserici şi a poporului român celui binecredincios de pe binecuvântatele plaiuri ale Maramureşului şi Sătmarului.

Chemat de Dumnezeu să păstorească turma cea cuvântătoare, mai întâi ca episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului, alături de venerabilul arhiepiscop *Teofil Herineanu*, iar din 1990 ca episcop titular al nou-reînfiinţatei episcopii a Maramureşului şi Sătmarului, *Prea Sfinţitul JUSTINIAN* s-a identificat întru totul cu năzuinţele păstoriţilor săi şi a lucrat *„cu timp şi fără timp“* la păstrarea credinţei străbune, la temeluirea unei vieţi bisericeşti şi culturale autentice, pe deplin ancorate în realităţile societăţii româneşti contemporane.

A slujit Biserica lui Hristos vreme de 60 de ani, punându-şi toată priceperea sa în slujba unităţii de credinţă şi de neam, a românilor ortodocşi din această parte de ţară.

A slujit altarul străbun cu toată dragostea şi dăruirea, dar în acelaşi timp a slujit şi semenilor săi aflaţi în suferinţe sau în încercări, mai ales în vremurile pe care le trăim.

Acum la împlinirea celor 80 de ani de viaţă, chipul vlădicii *JUSTINIAN* ne insuflă tuturor dragostea faţă de Dumnezeu, credinţa neştirbită, iubirea faţă de pământul strămoşesc, evlavia şi slujirea jertfelnică a Bisericii şi a Patriei.

La ceas de sărbătoare ne alăturăm şi noi bucuriei Eparhiei Maramureşului şi Sătmarului şi îi facem urări de ani mulţi cu pace, cu binecuvântare şi cu spor duhovnicesc în numele ierarhilor, al preoţilor şi al credincioşilor din Mitropolia Ardealului.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

† Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

La ceas aniversar

Cu ajutorul şi binecuvântarea lui Dumnezeu, arhipăstorul Maramureşului şi Sătmarului, P. S. JUSTINIAN CHIRA, împlineşte venerabila vârstă de 80 de ani.

Este o vârstă şi o culme la care nu mulţi sunt cei învredniciţi să ajungă şi o vârstă cu care nu prea mulţi se pot bucura de realizările lor de excepţie.

Prea Sfinţitul JUSTINIAN CHIRA a fost ales de Dumnezeu din fragedă tinereţe să-i slujească lui Hristos şi Bisericii Sale, mai întâi ca monah, apoi ca preot şi 27 de ani ca arhiereu.

A bătut de mic copil la poarta mânăstirii Rohia din ţinutul de legendă al Maramureşului, fiind primit ca frate de vrednicul de pomenire stareţ *Nifon Matei*, un om ales cu o viaţă sfântă.

A străbătut toate treptele ascultării şi slujirii călugăreşti, până la cea de ieromonah, de arhimandrit şi de stareţ, treapta în care a depus o muncă jertfelnică şi stăruitoare pentru bunul mers al mânăstirii Rohia, cât şi la păstrarea dreptei credinţe în sufletul credincioşilor maramureşeni.

A trecut prin multe încercări şi greutăţi, dar întotdeauna a răzbit prin încrederea neclintită pe care o avea în Dumnezeu şi în Maica Domnului, faţă de care nutrea o evlavie deosebită.

Impus în ochii tuturor ca un bun gospodar şi ca un slujitor desăvârşit, a fost ales de Sfântul Sinod în luna iunie a anului 1973, la recomandarea arhiepiscopului de atunci *Teofil Herineanu*, ca episcop-vicar.

Vreme de 17 ani, Vlădica JUSTINIAN a lucrat la Cluj cu mult spor duhovnicesc, cercetând aproape toate parohiile şi filiile Eparhiei, slujind, hirotonind preoţi şi diaconi, binevestind cuvântul lui Dumnezeu, târnosind biserici, şi toată această lucrare a făcut-o cu dăruire şi cu conştiinţa că a fost che-

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Pe urmele Sf. Apostol Pavel
Călătoria Papei Ioan Paul al II-lea în Grecia, Siria şi Malta (4—9 mai 2001)*

Papa Ioan Paul al II-lea a întreprins, între 4—9 mai a.c., o călătorie-pelerinaj pe urmele Sf. Apostol Pavel, ca semn de pioasă cinstire a memoriei Apostolului neamurilor.

Astfel, vineri, 4 mai a.c., la orele amiezii, suveranul pontif a sosit la Atena şi a fost primit la palatul prezidenţial de către Dl. Kostas Stephanopoulos, preşedintele Republicii Elene, care i-a adresat oaspetelui un cuvânt de bun venit.

Răspunzând, papa a arătat că dat fiind evenimentul împlinirii a două milenii de la Naşterea Mântuitorului Hristos, a dorit să marcheze acest moment făcând un pelerinaj la locurile legate de istoria mântuirii. Acest pelerinaj a cuprins Sinaiul şi Ţara Sfântă şi a fost legat de Sărbătorile Crăciunului.

De această dată, scopul întâistătătorului Bisericii romano-catolice a fost acela de a călca pe urmele Sf. Apostol Pavel *„a cărui importantă figură domină cele două mii de ani de istorie creştină“*.

La Atena, Sf. Pavel a întemeiat una dintre primele comunităţi creştine. Tot aici a angajat el un dialog între mesajul creştin şi cultura elenistică. *„Acest dialog a modelat în mod decisiv civilizaţia europeană“*.

În continuare, papa a omagiat poporul grec şi a reliefat aportul excepţional al acestuia la răspândirea

(Continuare în pag. a 4-a)

* Informaţii preluate după „L'Osservatore Romano“ nr. 19/8 mai, 20/15 mai şi 21/22 mai a.c.

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Între Roma şi Constantinopol: Sf. Fotie, Patriarhul Constantinopolului — o viaţă, o istorie, un destin (II)

2. PRIMUL PATRIARHAT ŞI DESTITUIREA

Căutarea unui candidat pentru scaunul patriarhal al Constantinopolului, de acum vacant, nu a fost deloc uşoară. În cele din urmă, s-a ajuns la un compromis şi alegerea a fost făcută în favoarea lui Fotie. El s-a găsit dispus şi pregătit să accepte condiţiile cerute de către Ignatie la demisia sa şi astfel, (în perioada noiembrie/decembrie) înainte de Crăciunul anului 858 (nu 857 precum susţine Hergenröther), Fotie a putut primi hirotonia şi instalarea ca nou patriarh al capitalei imperiului. Cu toate că înainte de acest eveniment Fotie nu a fost nici călugăr şi nici cleric, a putut direct din starea de laicat să urce pe cea mai înaltă treaptă a slujirii bisericeşti. În şase zile a primit consacrările necesare până în treapta de episcop.[1]

Hergenröther propune următoarele date: în prima zi (20 decembrie) Fotie a fost tuns în cinul monahal, a doua zi a fost hirotesit în treapta de lector (citeţ), a treia zi în cea de subdiacon (hypodiacon), a patra zi a fost hirotonit diacon, a cincea zi preot, iar în ziua de Crăciun (25 decembrie) a fost consacrat în treapta episcopală. Probabil această sărbătoare a fost aleasă special, tocmai pentru că, în urmă cu 73 de ani, unchiul lui Fotie, Tarasie, fusese hirotonit episcop şi instalat ca patriarh al Constantinopolului.[2]

Hirotonia aceasta grăbită stătea însă în contradicţie cu prevederile canonului 13 al sinodului de la Sardica (342/343), conform căruia, numai un preot cu o oarecare vechime în treapta sa putea să devină episcop. Canonul acesta nu a fost însă receptat ca atare în Bizanţ.[3] Hirotoniile foştilor patriarhi ai Constantinopolului, Pavel al III-lea (686), Tarasie (784) şi Nichifor (806) s-au ivit tot în momente de criză ale Bisericii, ca acesta, şi astfel, ei au putut direct din oficiul sau starea de laicat să acceadă la cea mai înaltă demnitate sacerdotală.[4]

Ca şi episcopi consacratori, Fotie a ales doi episcopi aderenţi ai grupării ignatiene (şi nu pe Petru de Sardes şi Evlampie de Apameea, aderenţi ai săi, precum susţin unii istorici) şi pe arhiepiscopul Grigorie Asbestas al Syracusei. După toate probabilităţile însă, acesta nu a fost consacratorul principal, ci numai participant. Consacratorul principal trebuia să fie, conform unui vechi obicei, deja statornicit ca drept, mitropolitul de Herakleia, sau în lipsa acestuia, întâistătătorul scaunului Cezareei Capadociei; este foarte posibil, ca unul dintre cei doi episcopi ignatieni să fi fost purtătorul unuia dintre aceste două titluri.[5]

În ceea ce-l priveşte pe Asbestas, trebuie menţionat faptul că, depunerea nefondată şi condamnarea lui de către patriarhul Ignatie, nu a fost de prima dată recunoscută de către Roma. Deoarece el se adresase însă Romei, în baza dreptului de apel existent, trebuie că luase depunerea sa în mod serios, nerecunoscând, desigur, măsura îndreptată împotriva lui. Decizia definitivă a Romei s-a lăsat însă aşteptată mai mult de zece ani, iar teoria conform căreia, Asbestas ar fi fost considerat în acest timp de către Roma ca depus şi excomunicat, este mai mult decât îndoielnică (şi neacceptată de cercetările recente), el exercitându-şi pe mai departe prerogativele sale episcopale, fiind nestingherit de nimeni.

În felul acesta, Fotie s-a putut vedea salvat din punct de vedere canonic. Afrontul a rămas însă în orice caz, pentru ignatienii radicali. Întrebarea care se ridică este aceea dacă, nu cumva potrivnicii lui Ignatie au fost de acord cu alegerea lui Fotie numai sub condiţia participării lui Grigorie Asbestas la actul hirotoniei. În orice caz, extremiştii rigorişti, membri ai fracţiunii monahale studite, nu au fost de acord atât cu demisia forţată a lui Ignatie, cât şi cu înlăturarea Teodorei de la putere, evenimente pe care ei le-au considerat şi interpretat drept persecuţie religioasă, căutând în felul acesta să arunce întreaga răspundere a celor întâmplate nu atât asupra lui Bardas, cât asupra lui Fotie. Este însă prea puţin probabil, că Fotie s-ar fi arătat de acord cu măsurile respective, mai ales că el însuşi s-a plâns împăratului în repetate rânduri cu privire la tratamentele inumane la care au fost supuşi Ignatie şi Teodora. Cu toate acestea, ignatienii s-au întrunit în Biserica Sf. Irina, declarându-l pe Fotie depus şi recunoscându-l pe Ignatie ca patriarh legitim. Din nefericire, Ignatie însuşi nu a protestat împotriva acestei reabilitări necanonice, lăsând astfel să se înţeleagă, că ar fi de acord cu mişcarea antifotiană.[6]

Fotie a convocat şi el în anul 859 un sinod în biserica Sf. Apostoli, la care au fost invitaţi chiar şi aderenţii fracţiunii potrivnice lui. Cu toate acestea, lucrările sinodului au fost întrerupte des de manifestări şi demonstraţii furtunoase, pe care însă împăratul, datorită substratului lor politic, s-a văzut nevoit să le înăbuşe în sânge. Fotie a protestat şi de această dată şi l-a ameninţat pe Bardas cu demisia sa din demnitatea de patriarh. După restabilirea liniştii şi ordinii, s-au continuat lucrările sinodului în Biserica din Vlaherne.[7]

Sinodul a declarat hotărârile partidei extremiste cu privire la reinstalarea lui Ignatie ca nule, neavenite şi fără valabilitate, Ignatie însuşi fiind declarat de data aceasta ca depus definitiv din demnitatea patriarhală, iar cei care ar refuza aceste hotărâri, au fost ameninţaţi cu excomunicarea. Chiar şi alţi clerici, aderenţi ai lui Ignatie şi tulburători ai păcii în cadrul Bisericii Constantinopolitane, au fost destituiţi, în special stareţi, care au trebuit să plece din mânăstirile lor, fără a fi însă mai departe prigoniţi.[8]

Abia în anul 860 a putut Fotie să-i trimită papei Nicolae I epistola lui sinodală, aşa-numita „intronistică" (ep. 82), în care el a explicat, că a acceptat demnitatea patriarhală nu cu plăcere, şi aceasta abia după ce predecesorul său, Ignatie, a plecat (gr. - „tou pro hemon hypexeltontos"), aşadar, abia după ce acesta a demisionat. Împăratul Mihail al III-lea a trimis şi el o scrisoare papei, în care arată că patriarhul Ignatie a plecat în cele din urmă, din impuls propriu, părăsindu-şi turma lui încredinţată, şi de aceea a şi fost destituit şi condamnat de către sinodul constantinopolitan.

Doi episcopi (Radoald de Porto şi Zaharia de Agnani) va trimite papa Nicolae I la Constantinopol pentru a cerceta situaţia la faţa locului, împuternicindu-i cu hotărâri definitive. Papa a trimis însă aceşti doi episcopi în capitala bizantină şi cu însărcinarea de a readuce Iliricul de Est, sudul Italiei şi Sicilia de sub jurisdicţia Bizanţului înapoi sub cea a Romei, jurisdicţie pe care, alături de cea asupra posesiunilor din Calabria, împăraţii iconoclaşti au aşezat-o cu de la sine putere, sub custodia Constantinopolului.[9]

Bizantinii au privit însă problema patriarhului Ignatie întotdeauna ca o problemă internă a Bisericii Constantinopolului, deja definitivată prin procedură sinodală, şi nu ca o problemă ce reclama intervenţia papei de la Roma. Cu toate acestea, la sosirea legaţilor papali, sinodalii din Constantinopol s-au declarat dispuşi să reia procesul lui Ignatie, dar numai pentru a fi confirmată şi de către reprezentanţii Romei, în numele papei, hotărârea deja luată. Legaţii papali au interpretat această atitudine drept recunoaştere a papei ca cea mai înaltă instanţă în Biserică şi drept urmare, într-un sinod întrunit în anul 861, au confirmat destituirea lui Ignatie.

Biserica bizantină nu a acceptat însă canoanele Sinodului de la Sardica din 343, prin care apelul la Biserica Romei fusese recunoscut şi astfel, aceste canoane au fost trecute cu vederea. Ignatie însuşi, deşi s-a supus în cele din urmă hotărârii, a protestat împotriva amestecului Romei, zicând legaţilor papali: „Ego non appellavi Romam nec appello, quid vultis iudicare?", adică „Eu nu am apelat la Roma şi nici nu apelez, pe cine vreţi deci să judecaţi?" Cu toate acestea, papa nu a fost mulţumit de decizia legaţilor săi şi, excomunicându-i, a pretins noi dovezi pentru justificarea sentinţei. Lui Fotie însă, nu i-au parvenit niciodată aceste decizii ale papei.[10]

Conflictul a izbucnit din nou, când o parte a aderenţilor lui Ignatie, sub conducerea stareţului Teognost, au ajuns la Roma (spre sfârşitul anului 862 ori începutul lui 863) şi au înaintat papei un apel sau o petiţie, prin care au reuşit să-l determine pe acesta să convoace (în iulie ori în decembrie 863) un sinod în Biserica Sf. Petru şi mai târziu în Lateran, prin care Ignatie a fost recunoscut ca patriarh legitim şi Fotie excomunicat. Acesta din urmă nu a reacţionat nici într-un fel. Probabil s-a bazat pe o scrisoare de ameninţare a împăratului Mihail al III-lea trimisă papei Nicolae I doi ani mai târziu, în 865, la care papa a răspuns, punct cu punct, la 28.09.865, prin Anastasie Bibliotecarul.[11]

Acest nou conflict a adus cu sine noi distanţări, separări şi deosebiri între Roma şi Bizanţ, în al cărui curs au fost reaccentuate deosebirile tradiţionale de doctrină, mai ales adaosul „filioque" din simbolul de credinţă şi divergenţele de practică cultică ivite între cele două Biserici cu ocazia misionarizării şi consolidării vieţii bisericeşti în Bulgaria.

Între timp, conducătorul bulgarilor, Boris (852-888) s-a aliat cu regele Ludovic Germanul împotriva Bizanţului şi a fost pregătit să primească creştinismul în tradiţia romană. Curând însă, prin ameninţare militară. el a fost silit să-şi schimbe planurile şi astfel, a primit botezul în ritul bizantin, din însărcinarea patriarhului Fotie, luându-şi numele Mihail, punându-şi astfel ţara la dispoziţia misionarilor bizantini. Fotie însuşi a alcătuit pentru Boris în perioada 865/866 o lungă scriere despre îndatoririle unui principe creştin, neaprobând însă dorinţa arzătoare a acestuia, de a-i trimite un patriarh numai pentru Bulgaria.

Într-o astfel de situaţie, Boris se adresează în aprilie 866 papei Nicolae I, cerându-i ajutorul pentru misionarizarea pe mai departe a Bulgariei, astfel încât clerul bizantin a trebuit să părăsească ţara.

Un sinod întrunit la Constantinopol în 867, a condamnat amestecul şi greşelile de doctrină ale misionarilor latini, iar în august/septembrie 867, la un alt sinod, papa a fost declarat destituit, depus şi anatemizat.

La 24 septembrie însă, Vasile, un aventurier şi intrigant de la curtea imperială din Constantinopol, l-a asasinat pe Mihail al III-lea şi s-a autoproclamat împărat. Pentru că se temea, datorită nelegiuirii sale, ca nu cumva să intre în conflict cu papa, noul împărat, Vasile I a ordonat destituirea lui Fotie şi readucerea lui Ignatie pe scaunul patriarhal.

Între octombrie 869 şi februarie 870, Ignatie şi Vasile I au convocat, în asentimentul noului papă, Hadrian al II-lea, reprezentat prin episcopii Donatus şi Ştefan, precum şi prin diaconul Marinus, un sinod în Constantinopol, care în Apus a fost socotit drept al VIII-lea Sinod Ecumenic, şi prin care Fotie şi susţinătorii lui au fost condamnaţi.[12]

(continuare în numărul viitor)*

LUCIAN D. COLDA

1 H.-G. Beck, op. cit., 200; F.R. Gahbauer, art. cit., 185.
2 J. Hergenröther, op. cit., 379.
3 F. R. Gahbauer, art. cit., 185.
4 F. Dvornik, op. cit., 92-93.
5 Ibidem, 93-94.
6 H.-G. Beck, Geschichte der orthodoxen Kirche im byzantinischen Reich (=KIG 1, D) (Göttingen 1980) 99-100.
7 F. Dvornik, art. cit., 485.
8 H.-G. Beck, Geschichte der orthodoxen Kirche im byzantinischen Reich (=KIG 1, D) (Göttingen 1980) 100.
9 C. Capizzi, art. cit., 268-269.
10 F. Dvornik, art. cit., 485.
11 C. Capizzi, art. cit., 269.
12 F. Tinnenfeld, art. cit., 587; F. Dvornik, art. cit., 486.

* Pentru lucrările citate şi modalităţile de citare ale acestora, să se consulte numărul trecut, în care a apărut prima parte a acestui articol.

La ceas aniversar

(Urmare din pag. 1)

mat de Dumnezeu, să-i slujească în acele vremuri care nu au fost întotdeauna prielnice Bisericii şi credinţei.

Ca elev seminarist, l-am cunoscut bine pe vlădica JUSTINIAN şi de multe ori m-am ospătat la masa lui.

L-am cunoscut ca pe un om al slujirii şi al rugăciunii, ca pe un om al ascezei şi al nevoinţei călugăreşti şi mai presus de toate ca pe un om apropiat tuturor şi în primul rând al seminariştilor.

Era nelipsit la Catedrală, la Vecernie sau la Sfânta Liturghie, atunci când nu era plecat pe teren.

Era nelipsit şi la slujbele dumnezeieşti din vechea Capelă a Seminarului, unde slujea, predica şi ne îmbărbăta. Liturghiile slujite de P.S. Sa erau adevărate bucurii duhovniceşti şi impuneau prin evlavie, prin sobrietate şi prin dragoste faţă de sfântul altar.

După 1990 a fost chemat să reînoade firul străvechii Eparhii a Maramureşului, astfel că s-a reîntors la maramureşenii săi dragi, pe care îi iubea atât de mult, socotindu-i aidoma unor voievozi ai istoriei.

La Baia Mare, P. S. Sa a desfăşurat o muncă asiduă pe plan misionar, bisericesc, cultural şi filantropic, dovadă stând realizările de excepţie din eparhie, zecile de noi biserici, noile vetre monahale temeluite, şcolile teologice, presa bisericească şi multe altele.

La ceas aniversar rugăm pe Dumnezeu să-i hărăzească multă sănătate, puteri sporite întru cârmuirea turmei cuvântătoare maramureşene şi sătmărene pe calea mântuirii şi a păstrării dreptei credinţe pe aceste binecuvântate plaiuri, a slujirii lui Dumnezeu şi a semenilor.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

Praznicul Rusaliilor

(Urmare din pag. 1)

semnată de fondare a creştinismului.

Într-o zi ca aceasta deci, ucenicii au luat şi ei putere de la Dumnezeu, în mod deosebit, ca să fie de atunci încolo propovăduitori ai Evangheliei. Şi să scrie profund. Şi să scrie frumos.

Am ţinut să fac aceste precizări pentru că ziua aceasta în care este şi hramul Bisericii acesteia, înscrie în istoria creştinismului o zi de început, o zi cum nu mai este alta, după Naşterea Mântuitorului, desigur, ziua în care ne-am născut ca Biserică creştină ortodoxă.

Aş vrea să ştim toţi acest lucru şi, să nu plecăm înainte de a şti, că astăzi s-a născut creştinismul. Apostolii care au primit pe Duhul Sfânt au ieşit în faţa mulţimilor şi au început să vorbească. Primii propovăduitori au fost Petru şi Ioan, dar şi ceilalţi erau cu ei (F. Ap. 14). Mai întâi a luat cuvântul Petru, a trecut la tema propriu-zisă, la împlinirea mandatului de a-L propovădui pe Hristos.

Confirmarea darurilor Cincizecimii îndată după eveniment, a constatat-o şi Sfântul Pavel (I. Cor. 12, 10).

Sfântul Pavel mărturiseşte că şi el avea darul vorbirii în limbi, aceasta se înţelege din textul care urmează: *„în biserică voiesc să spun mai bine cinci vorbe pricepute, ca să se folosească şi alţii, decât să rostesc un potop de vorbe în limbi"* (I Cor. 14, 19). Sf. Pavel în Epistola către Galateni, ne spune cât de multe şi cât de importante sunt roadele Duhului în viaţa noastră: *„iubirea, bucuria, pacea, îndelunga-răbdare, bunătatea, milostenia, credinţa, blândeţea, înfrânarea poftelor"* (Gal. 5, 22). Prezenţa Sfântului Duh e nevăzută, e invizibilă. Călătoriile Sf. Pavel în Apus şi a celorlalţi Apostoli, la noi în părţile dobrogene a propovăduit Sf. Andrei, au structurat încetul cu încetul o Biserică care, iată, a ajuns până în zilele noastre.

Se cuvine să mulţumim dar lui Dumnezeu, pentru o zi ca aceasta, pentru că nu e lipsit de însemnătate, faptul că într-o zi ca aceasta, se structurează Biserica, se întemeiază Biserica care avea să dureze până în zilele noastre, şi va dura de acum încolo până la sfârşitul veacurilor.

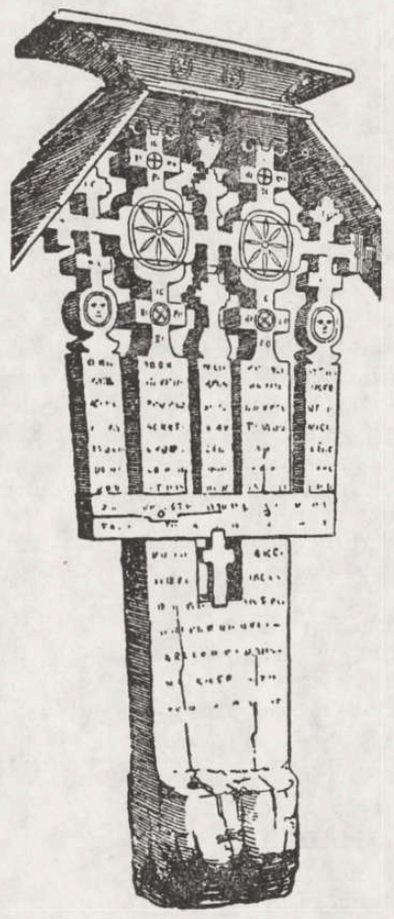

N-am vrut să adaug prea mult, de fapt nu aveam de adăugat mai nimic la cele ce v-a spus Părintele Abrudan, Decan al Facultăţii de Teologie, dar am ţinut să întăresc prin cuvântul meu cele spuse de P.C. Sa.

Să-mi daţi voie acum, aşa s-a nimerit să fie în ziua aceasta, şi eu cred că s-a nimerit bine, pentru că ne aflăm aici în faţa unei biserici, în al unsprezecelea an de când se zideşte, şi care va fi terminată cu ajutorul lui Dumnezeu, de aceea am ţinut să fiu prezent astăzi, cu toată neputinţa mea, şi să-i acord părintelui paroh Simion Săsăujan din partea Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *„Crucea patriarhală"*, care este o decoraţie a Bisericii noastre pentru ostenelile deosebite în activitatea Bisericii.

Dumnezeu să te ajute în continuare, P.C. Părinte, să termini Biserica aceasta, iar credincioşilor le urez ani mulţi, sănătate şi toate cele bune, pentru slujirea Bisericii lui Dumnezeu.

Duhul Sfânt să se pogoare peste noi toţi, în viaţa noastră şi în viaţa lumii, şi să ne dea tuturor care astăzi suntem prezenţi într-un număr atât de mare, linişte, bucurie şi bună înţelegere, în familiile dumneavoastră, şi să ne lumineze mintea ca să-l putem preamări pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sf. Duh, Treimea cea de-o fiinţă şi nedespărţită, în vecii vecilor, Amin.

Dumnezeu să vă binecuvânteze!

Un preot român condamnat la moarte în 1917: Coman Baca din Poplaca († 1921–2001)

Alte popoare şi alte Biserici ştiu să-şi cinstească eroii şi martirii mai mult decât o facem noi, românii. Iar atunci când ne aducem aminte de această elementară îndatorire a fiecărui român şi creştin faţă de înaintaşi, îi cinstim numai pe cei mari, pe conducători, pe când cei mici, cei din marea masă a fiilor unui neam, rămân, în continuare, într-un nemeritat „anonimat". Aşa a fost cazul şi cu preotul Coman Baca din Poplaca, sat mare, situat la aproximativ 5 km de Sibiu, pe un drum paralel cu cel care duce spre Răşinari. Satul Poplaca, străveche aşezare românească, este atestat documentar încă din anul 1468, fiind menţionat mereu în actele medievale şi mai noi, precum şi în diferite „conscripţii" (statistici) bisericeşti. De pildă, în conscripţia efectuată din dispoziţia generalului Bukow din 1761-1762, în Poplaca apar şase (!) preoţi uniţi la numai 22 de familii; în schimb erau 231 de familii ortodoxe, dar fără preot (cf. Virgil Ciobanu, *Statistica românilor din Ardeal făcută de administraţia austriacă* ... Cluj, 1926, p. 78-79). După patru decenii, în 1805, satul avea 421 de familii ortodoxe, cu trei preoţi: Radu Neagră, Ioan Neagră şi Ioan Bădilă (Matei Voileanu, *Contribuţii la istoria bisericească din Ardeal*, Sibiu, 1928, p. 100-101).

Tatăl preotului de care ne ocupăm, numit tot Coman Baca, s-a născut la 6 august 1830, fiind fiul lui Oprea Baca şi al Mariei Muntiu; a absolvit Institutul Teologic din Sibiu în 1854, fiind coleg cu viitorul economist şi om politic Visarion Roman. La 24 octombrie 1857 s-a căsătorit cu fiica preotului Radu Neagu (desigur descendentă din familia lui Radu Neagră, cel menţionat în 1805), iar în 1858 a fost hirotonit preot de Andrei Şaguna pentru parohia Poplaca; probabil de la absolvire până la hirotonie funcţionase ca învăţător, aşa cum se obişnuia pe atunci. A slujit ca preot în Poplaca până la moarte, survenită la 8 septembrie 1890. Unul din fiii lui Coman Baca sen. şi al preotesei Maria s-a născut la 4 aprilie 1866 şi a primit, la botez, acelaşi nume ca şi tatăl său, Coman. A făcut şcoala primară confesională din sat care, potrivit prevederilor Statutului Organic şagunian, era condusă chiar de preotul Coman Baca sen., în calitate de director. A fost înscris apoi la Gimnaziul maghiar de stat din Sibiu, pe atunci cu limba de predare maghiară, unde a urmat numai şapte clase (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr"). Între anii 1887-1890, a urmat cursurile Institutului Teologic din Sibiu, între cei 25 de colegi ai lui numărându-se şi Ilie Cristea, viitorul patriarh Miron şi Ioan Stroia din Cacova, viitorul episcop al Armatei. Între profesorii lor trebuie să-i menţionăm pe pedagogul Ioan Popescu, compozitorul şi dirijorul Gheorghe Dima, viitorii memorandişti Dimitrie Comşa şi Daniil Popovici Barcianu, profesorul de Cântări bisericeşti Dimitrie Cunţan şi alţii. La 8 septembrie 1890 s-a stins din viaţă tatăl său, încât, organizându-se concurs pentru alegerea unui nou preot, tânărul absolvent de teologie Coman Baca jr. a fost ales cu unanimitate de voturi. După căsătoria cu Dobra din Răşinari a fost hirotonit de mitropolitul Miron Romanul ca diacon la 25 martie 1891, iar ca preot la 6 aprilie 1891, fiind instalat apoi de protopopul Sibiului, Ioan Papiu. A păstorit în Poplaca aproape un sfert de veac, slujind la altarul Bisericii de acolo - pe care a şi refăcut-o, îndrumând întreaga viaţă pastorală şi culturală a satului (ca „director" al şcolii), implicându-se însă şi în probleme de interes naţional ale românilor. Pin străduniile lui, s-au efectuat şi ample lucrări de restaurare la biserica satului. Dumnezeu i-a binecuvântat familia cu cinci copii; din nefericire, doi au fost ucişi de două obuze căzute în curtea casei lor, în cursul primului război mondial; din cei rămaşi în viaţă, unul a devenit medic veterinar, altul impiegat de mişcare în gara Mediaş, iar fiica, Constanţa, s-a căsătorit cu profesorul Ioan Isac din Sibiu.

Nenorocirile asupra familiei Părintelui Baca au venit odată cu izbucnirea primului război mondial în cursul căruia, după cum se ştie, au fost închişi ori deportaţi în judeţul Şopron din Ungaria şi în Sombor, în nordul Serbiei, sute de preoţi români; alţii - mai ales din judeţele Sibiu şi Braşov - au fost nevoiţi să se refugieze în vechea Românie, unii din ei ajungând în Moldova, în Basarabia şi chiar în Ucraina; mulţi au murit în închisoare, în deportare sau curând după eliberare.

Părintele Coman Baca a avut, însă, o soartă mult mai tristă. Imediat după izbucnirea primei conflagraţii mondiale, activitatea serviciilor de spionaj austro-ungare s-a intensificat. Între alţii, a fost angajat de acestea şi un evreu cu numele Rafael Mendel, care, în vara anului 1915, l-a contactat pe învăţătorul David Pop din Hărman, de lângă Braşov, prezentându-se sub numele de Stoica, subofiţer într-o unitate a armatei de la Azuga. Deşi, în cele din urmă, David Pop a aflat că „Stoica" este „agent secret", totuşi, slab de înger şi mai cu seamă tentat de cele 50 000 de coroane care i se ofereau ca recompensă pentru serviciile aduse, acceptă să-i dea numele mai multor intelectuali români consideraţi ca „duşmani" ai patriei maghiare. Şi astfel, începând cu ziua de 23 octombrie 1915, au fost arestaţi succesiv 16 intelectuali români - între care şi Părintele Baca - majoritatea din Braşov sau din împrejurimi. Despre Părintele Baca se spune că ar fi fost arestat noaptea de jandarmii unguri care au venit în sat îmbrăcaţi în haine de călugări şi ar fi intrat în curtea unui ţăran, cerând găzduire. Celor arestaţi li s-a intentat un proces de „trădare de patrie", cu acuzaţia că ar fi avut legături cu armata română, între altele şi pentru ca să le faciliteze trecerea clandestină a Carpaţilor, în vechea Românie.

Procesul s-a judecat la Cluj, din toamna anului 1915 până la 5 martie 1917, când s-a pronunţat sentinţa. Este bine să prezentăm în aceste rânduri şi numele celor condamnaţi la moarte sau la închisoare. Nouă dintre acuzaţi au fost condamnaţi la moarte prin spânzurătoare: Dr. Spiridon Boita, avocat din Braşov, Dr. Zaharia Muntean, avocat din Alba Iulia, Pompiliu Dan, revizor (inspector) şcolar în Zărneşti, Romul Cristoloveanu, învăţător şi director şcolar în Râşnov, Victor Pop, farmacist în Alba Iulia, Nicolae Hamzea, învăţător în Târlungeni - Braşov, Părinţii Coman Baca din Poplaca şi Ioan Coman din Întorsura Buzăului, dar şi învăţătorul David Pop, cel care îi trădase.

Alţi opt au primit pedepse cu închisoare, însumând 45 de ani: Dumitru Greceanu din Hărman, Iosif Popovici din Sfântu Gheorghe, Preoţii Gheorghe Negoiescu din Întorsura Buzăului, Ioan Modroiu din Vama Buzăului şi Ioan Nan din Sânpetru - Braşov, Ioan Suciu, funcţionar în Sibiu, Romul Popescu, funcţionar de bancă în Sibiu şi Elisabeta Boita, soţia avocatului Spiridon, amintit mai sus. Executarea sentinţei pentru cei condamnaţi la moarte prin spânzurătoare s-a amânat mereu, până la 12/25 octombrie 1918, când au fost „graţiaţi" de ultimul împărat al Austriei, Carol IV. Din nefericire, doi au murit curând după eliberare. Aşa a fost cazul Părintelui Ioan Coman din Întorsura Buzăului, mort după trei săptămâni, la 6 noiembrie 1918.

Părintele Coman a avut aceeaşi soartă tristă. Îndată după eliberare, şi-a reluat slujba la parohia sa, Poplaca. La 17 octombrie 1918, fostul său coleg de teologie, acum protopop al Sibiului, Dr. Ioan Stroia, intervenea la Arhiepiscopie pentru a i se acorda un ajutor financiar, întrucât gospodăria şi casa i-au fost jefuite de ostaşi din armata germană. La 22 octombrie, Consistoriul sibian i-a şi „votat" un ajutor de 400 de coroane din „Fondul Rudolfin". Arătam în paginile anterioare că doi copii i-au fost ucişi de obuze germane în curtea casei părinteşti din Poplaca. Curând, i-a urmat şi Părintele Coman pe acelaşi drum al veşniciei, din cauza suferinţelor şi maltratărilor din cei trei ani de detenţie. A avut, totuşi, parte de bucuria adusă de ziua „învierii neamului românesc", la 1 decembrie 1918. Bucuria i-a fost, însă, de scurtă durată. A trecut la cele veşnice la 27 februarie 1921. A fost prohodit în biserica în care slujise aproape un sfert de veac, la 1/14 martie 1921, de un ales sobor de preoţi, format din asesorul Matei Voileanu din Sibiu, Ioan Baptist Boiu din Sibiu (fost coleg de Teologie), Ioan Manta sen. şi Ioan Manta jun. din Gura Râului, Maniu Lungu, Emilian Cioran (tatăl viitorului filosof Emil), Emil Dancăş din Răşinari şi Gheorghe Modran din Poplaca. Din cuvântarea asesorului Matei Voileanu reiese că pe lângă pierderea celor doi fii, preoteasa Dobra cu ceilalţi copii a fost nevoită să ia „drumul pribegiei", casa le-a fost pustiită şi distrusă, ca şi alte case din Poplaca, fiind „sfărâmate de gloanţe, sabie şi foc". În aceeaşi cuvântare funebră, făcea şi o succintă caracterizare a Părintelui Coman, adevărat martir al neamului său, care fusese „iubit şi stimat de parohieni pentru îngrijirea turmei sale credincioase şi pentru zelul cu care o conducea pe căile bune, iubit în familie pentru îngrijirea cu dragoste părintească faţă de ai săi", fiind o adevărată „pildă vie pentru preoţimea noastră".

Părintele Coman Baca poate constitui „o pildă vie" şi pentru preoţii de azi, care au datoria morală de a se gândi mereu şi la cei ce au suferit în primul război mondial, dar mai ales sub regimul comunist şi să nu-i uite în pomenirile pe care le fac în taină la proscomidie. „Pomenirea Părintelui Coman să fie din neam în neam"!

Pr. prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Demnitatea de împărat a Domnului Hristos

Pe baza învăţăturii de credinţă, Hristologia ne arată, că pentru mântuirea lumii, Iisus Hristos a îndeplinit trei serviri: de profet, de arhiereu şi de împărat. „Pentru noi s-a făcut Iisus înţelepciune de la Dumnezeu, şi dreptate şi sfinţire şi răscumpărare" (I Cor. 1, 30). Întreita servire a lui Iisus este nedespărţită, centrul ei fiind slujirea de arhiereu, pentru împăcarea omului cu Dumnezeu. Abordarea separată a acestor slujiri, funcţiuni sau demnităţi, este solicitată de cerinţe de studiu, pentru cercetarea lor. Dacă pentru răscumpărarea neamului omenesc, Mântuitorul a îndeplinit cu necesitate servirea de învăţător prin excelenţă, ca Fiu al lui Dumnezeu, i se cerea să-şi vădească slava sa divină, prin cea mai ilustră funcţiune omenească şi anume prin cea de împărat.

Într-adevăr, Domnul Hristos a fost împărat, dar nu în înţelesul obişnuit al cuvântului. „Ştiţi că domnitorii păgânilor stăpânesc peste ei şi cei mari au asupra lor toată puterea ... între voi nu va fi aşa ..." le-a zis Iisus apostolilor săi (Matei 20, 25-26). Şi iarăşi: „Împărăţia mea nu este din lumea aceasta", i-a zis Iisus lui Pilat (Ioan 18, 36). Psalmistul l-a văzut pe Unsul Domnului ca împărat peste Sion, muntele cel sfânt al Domnului. „Cere de la mine şi-ţi voi da neamurile: moştenirea ta, şi marginile pământului: stăpânirea ta" (Psalm 2, 8). Profetul Isaia (9, 6) l-a văzut pe Mesia că „va împărăţi pe tronul lui David şi peste împărăţia lui, ca s-o întărească ... până în veac". Proorocul Ieremia (23, 5) l-a prezis pe Mesia ca „odraslă dreaptă lui David, un rege care va domni cu înţelepciune". Cu deosebită claritate vesteşte proorocul Zaharia (9, 9-10) intrarea lui Iisus în Ierusalim: „Bucură-te foarte, fiica Sionului, ... căci, iată, împăratul tău vine la tine, drept şi mântuitor, smerit şi călare pe asin. El va vesti popoarelor pacea, şi împărăţia lui se va întinde ... până la marginile pământului".

Vestindu-i Prea Sfintei Fecioare Maria zămislirea dintr-însa a Fiului lui Dumnezeu, îngerul Gavriil confirmă cele spuse de prooroci, că împărăţia ce o va întemeia nu va avea sfârşit (Luca 1, 33). Magii de la răsărit, venind la Ierusalim, au întrebat: „Unde este împăratul Iudeilor cel ce s-a născut?" (Mt. 2, 2). Ajungând la Iisus, au căzut la pământ şi s-au închinat Lui, oferindu-I daruri, ca unui mare împărat (Matei 2, 11). Predicând, în pustiul Iudeii, Sf. Ioan Botezătorul le cerea celor ce au venit la el să se pocăiască (metanoite), că s-a apropiat împărăţia cerurilor (Matei 3, 2), împărăţie în care va domni Mesia-Hristos.

Demnitatea împărătească a Domnului Hristos s-a făcut cunoscută prin multele minuni, pe care El le-a săvârşit. Fiind cu ucenicii în corabie, pe mare, pe timp de furtună, la cererea lor, Iisus a liniştit marea pe deplin, certând vânturile. Miraţi, cei de faţă s-au întrebat: „Ce fel de om este acesta, că şi vânturile şi marea ascultă de El!" (Matei 8, 27). După săturarea minunată, în pustie, a mulţimii de cinci mii de bărbaţi, afară de femei şi de copii, cu cinci pâini şi doi peşti, norodul era decis „să-L ia cu sila, ca să-L ridice împărat" (Ioan 6, 15). Şi-a vădit astfel Iisus puterea sa asupra naturii.

După învierea fiului văduvei din Nain, precum şi a fiicei lui Iair, vuiau văile şi înălţimile de marea putere a lui Iisus. Uimiţi fiind de acestea, ziceau că „prooroc mare s-a ridicat între noi şi că Dumnezeu a cercetat pe norodul său" (Luca 7, 16). Mai mult decât prin aceste două minuni, prin învierea lui Lazăr, cel mort de patru zile, şi-a arătat Iisus puterea sa asupra morţii.

A doua zi, după ungerea cu mir de mare preţ, auzind mulţimea, că Iisus vine în Ierusalim, la praznic, i-a ieşit în întâmpinare cu stâlpări de finic, aclamându-l cu cuvintele: „Osana! Bine este cuvântat, cel ce vine întru numele Domnului, împăratul lui Israil!" S-au împlinit atunci cele prezise fiicei Sionului, despre venirea împăratului său, şezând pe mânzul asinei (Ioan 12, 13-15).

Iisus şi-a vădit demnitatea sa împărătească mai ales prin minunile săvârşite asupra sa însuşi. Pe muntele Taborului, ucenicii săi: Petru, Iacob şi Ioan, au văzut slava dumnezeiască a lui Iisus; faţa lui a strălucit ca soarele, iar hainele lui erau albe ca lumina. Dumnezeu fiind, şi-a dovedit puterea de a sta de vorbă cu Moise şi Ilie, prooroci ai T.V. Din nouri s-a auzit atunci mărturia lui Dumnezeu Tatăl: „Acesta este fiul meu cel iubit, întru care bine am voit; pe acesta să-l ascultaţi" (Matei 17, 5).

O altă mărturie despre demnitatea sa împărătească a prezentat-o Iisus prin coborârea întru cele mai de jos ale pământului, dezlegând veşnicele legături, care îi ţineau pe dreptii T.V. Ca un Dumnezeu, coborând cu sufletul în iad, după biruinţa de acolo, a ieşit călcând cu moartea pe moarte, spre a învia din morţi, a treia zi. Aceasta este dovada prin excelenţă a demnităţii sale împărăteşti. În virtutea puterii sale dumnezeieşti, după învierea sa din morţi, Iisus i-a investit pe apostolii săi cu putere de sus, grăindu-le: „Datu-mi-s-a toată puterea în cer şi pe pământ ..." (Matei 28, 18). Aceasta a fost confirmată de Ap. Pavel, care în I Tim. 6, 15-16, îl consideră pe Iisus ca pe „singurul stăpânitor, Împăratul împăraţilor şi Domnul domnilor, Cel ce singur are nemurire şi locuieşte întru lumina cea neapropiată". Săvârşind lucrul încredinţat, Iisus s-a adresat Părintelui ceresc, cu cuvintele: „Şi acum, la Tine însuţi mă preamăreşte, Tu, Părinte, cu slava pe care la tine am avut-o, mai nainte de a fi lumea" (Ioan 17, 5).

La patruzeci de zile de la învierea sa din morţi, de pe muntele Eleon, Domnul Hristos s-a înălţat la cer. Pentru desăvârşita sa ascultare, „Dumnezeu l-a prea înălţat şi i-a dăruit lui numele care este mai presus de orice nume, ca întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de dedesubt şi toată limba să mărturisească faptul, că Domn este Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl" (Filipeni 2, 9-11).

După cum mărturisim în Crez, înălţându-se la ceruri, Iisus, Fiul lui Dumnezeu, şade de-a dreapta Tatălui. Sfântul Ioan Damaschinul ne spune, că nu poate fi vorba de o dreaptă spaţială a Tatălui. Cum ar putea să aibă o dreaptă spaţială cel ce este necuprins? A sta de-a dreapta Tatălui, are înţelesul de a fi în slava Dumnezeirii, în care Fiul, deofiinţă cu Tatăl, se află din veşnicie. Cu trupul întru nestricăciune; cu care a înviat din morţi, înălţat la ceruri, este slăvit de toată creaţia, într-o singură adoraţie (Sf. Ioan Damaschinul, Dogmatica, ed. a III-a, trad. de D. Fecioru, Bucureşti, 1993, p. 147-148).

În derâdere, cei fărădelege au pus pe capul lui Iisus, nu coroană de împărat, ci cunună de spini. Hlamidă roşie au pus pe umerii lui şi lovindu-l cu trestia peste cap, i s-au închinat Lui. Răstignit fiind apoi pe lemnul crucii, pe o tăbliţă pusă deasupra capului Său, au scris: Iisus Nazarineanul, împăratul Iudeilor (Ioan 19, 19).

Potrivit iconomiei dumnezeieşti, venind în lume, Iisus a înfiinţat împărăţia sa, de natură spirituală şi morală, al cărei cap este Iisus însuşi. După cuvântul Sf. Ap. Pavel, „Dumnezeu l-a dat pe el cap Bisericii, ca una care este trupul lui" (Efeseni 1, 22-23).

Prin parabola grăuntelui de muştar, Iisus a arătat modul în care s-a dezvoltat împărăţia cerurilor. Din grăuntele mărunt de muştar, sămănat în ţarină, răsare, creşte şi se face un copac, în ale cărui ramuri, păsările cerului venind se sălăşluiesc. În acelaşi mod cu concursul apostolilor, Biserica, împărăţia întemeiată de Domnul Hristos, a crescut dintr-un mic nucleu şi sporeşte treptat prin veacuri, ca biserică luptătoare, pe pământ şi biserică triumfătoare, în ceruri. În biserică, cei ce au împlinit voia lui Dumnezeu îşi află odihna şi fericirea sufletelor lor (Andrutsos H., Dogmatica, trad. de Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 227).

O ultimă mărturie a demnităţii împărăteşti a lui Hristos va fi la împlinirea făgăduinţei exprimate prin cei doi bărbaţi (Fapte 1, 11), că „Iisus care s-a înălţat de la voi la cer, va veni în acelaşi fel, precum l-aţi văzut ducându-se la cer". Ap. Pavel ne spune, că la această a doua venire „însuşi Domnul, cu strigare mare, la glasul arhanghelului şi întru trâmbiţa lui Dumnezeu, se va pogorî din cer ..." (I Tes. 4, 16). Atunci, la sfârşitul timpului, va fi „naşterea din nou a lumii, când Fiul Omului va şedea în jeţul măririi sale" (Matei 19, 28), ca să judece lumea, viii şi morţii. „Tatăl nu judecă pe nimeni, că toată judecata a dat-o Fiului, ca toţi să cinstească pe Fiul, precum cinstesc pe Tatăl" (Ioan 5, 22-23). Domnul Hristos va înnoi cerul şi pământul şi va fi un cer nou şi un pământ nou (Apoc. 21, 1). În împărăţia sa, adică în Biserică, despre care a spus, că „porţile iadului nu o vor birui" (Matei 16, 18), Domnul va împărăţi, în continuare, cu aleşii împărăţiei sale, în vecii vecilor (is tus eonas ton eonon), adică la nesfârşit (Andrutsos H., op. cit., p. 232). Iisus Hristos, „Domnul împăraţilor pământului, capul nevăzut al Bisericii, adică al împărăţiei sale spirituale, a fost, este şi va fi, în mod neîndoielnic, împărat, atât în cer, cât şi pe pământ.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

(Urmare din pag. 1)

și consolidarea creștinismului în spațiul european și în întreg bazinul mediteranian, prin aceea că limba greacă, în care a fost tradus Vechiul Testament, în sec. III—II î.d.Hr., și a fost scris Noul Testament, a constituit vehiculul răspândirii noii credințe. În plus, dialogul creștinismului cu filosofia platonică a favorizat sistematizarea și dezvoltarea teologiei și misticii creștine răsăritene. În egală măsură a beneficiat și Apusul de dialogul cu filosofia și cultura greacă. Prin Toma d'Aquino, care a aprofundat filosofia lui Aristotel, s-a ajuns la o „magistrală sinteză teologică și filosofică", ce constituie specificul creștinismului apusean.

În partea a II-a a discursului său, papa Ioan Paul al II-lea a stăruit asupra oportunității de a milita cu toată dăruirea pentru restabilirea armoniei și unității dintre partea orientală și partea occidentală a Europei, între creștinismul din Orient și Occident, astfel încât *„Biserica să poată respira prin cei doi plămâni ai săi"*.

În după-amiaza aceleiași zile, papa a făcut o vizită de curtoazie Prea Fericirii Sale Christodoulos-Christos Paraskevaidis, Arhiepiscop al Atenei și al întregii Grecii.

În cuvântul de întâmpinare, întâistătătorul Bisericii Greciei a spus: „Un papă al Romei vizitează Atena pentru prima dată în istorie. Acest eveniment ne umple de bucurie. Dar, din nefericire, bucuria noastră este umbrită prin separarea noastră. Diferențele dogmatice și eclesiologice, care există de un mileniu, au înveninat atmosfera și afectează condițiile necesare pentru ca vizita pe care o faceți să fie fructuoasă și să aducă rezultate. Anatemele au fost ridicate prin harul lui Dumnezeu, dar nu și cauzele care au dus la acelea.

În pofida unei atari stări de lucruri, Biserica Greciei dorește, prin intermediul persoanei mele, să vă adreseze cuvinte de iubire și adevăr, lipsite de orice formă de curtoazie convențională, dacă într-adevăr trăim „după adevăr și în dragoste" (Efes. 4, 15) și sperăm ca recunoscând greșelile noastre să putem ajunge la unitatea credinței".

Referindu-se la reacțiile pe care vizita papală le-a trezit, în rândul credincioșilor ortodocși, a clerului de mir și a monahilor, arhiepiscopul Atenei a arătat că „o mare parte a pleromei Bisericii Greciei *se opune prezenței Voastre aici*". Explicând care ar fi motivația acestei atitudini, vorbitorul a făcut pomenire de acele „experiențe traumatizante care au decurs din atitudinea nefrățească a lumii creștine occidentale față de popoarele ortodoxe, pe tot parcursul celui de al doilea mileniu, după marea schismă din 1054. ... Poporul grec ortodox, mai mult decât celelalte popoare ortodoxe, a precizat în continuare Prea Fericirea Sa, resimte mai intens în conștiința sa religioasă și în memoria sa națională experiențele traumatizante care au lăsat răni deschise în corpul său viguros, prin mania destructivă a cruciaților și a întregii perioade de dominație latină ca și prin procesul ilegal de prozelitism susținut de uniații latini. Aceasta cu atât mai mult cu cât, până astăzi, nici o cerere de iertare n-a fost încă făcută".

„Într-adevăr, a accentuat arhiepiscopul Atenei, în nenumărate ocazii din cursul istoriei noastre, poporul grec a remarcat cu amărăciune că puternica Biserică a Romei a ignorat (chiar a negat) această cerere de iertare în cursul unor perioade dificile; că ea și-a înnăbușit constant conștiința eclesială și și-a discreditat-o, chiar și în ce privește problemele de interes național. Ar fi inutil, a subliniat vorbitorul, ca noi să alcătuim o listă a evenimentelor, atât a celor care aparțin de acum trecutului cât și a celor care au rămas ca o amărăciune pentru trupul istoric al Bisericii".

În mod expres, arhiepiscopul Christodoulos a arătat că *„problema uniaților constituie rațiunea fundamentală a întreruperii dialogului teologic între catolici și ortodocși"*. Apoi a continuat spunând că „dialogul în adevăr, între Biserica romano-catolică și Biserica ortodoxă, trebuie să se fundamenteze pe credința apostolică comună Bisericii nedespărțite a celor șapte sinoade ecumenice și pe tradiția noastră patristică". Exemplul ilustru al Părinților Bisericii din Răsărit și Apus, din primul mileniu creștin, trebuie să lumineze calea către adevărata unitate. „Aceștia au iluminat și continuă să ilumineze, prin mijlocirea cuvintelor și faptelor lor calea spirituală a Bisericii în această lume... Prin glasul lor, *comuniunea credinței a fost întărită prin legătura dragostei*".

Reflectând asupra prezentului, arhiepiscopul Christodoulos a precizat că „dorim a lucra, cu binecuvântarea Domnului, *în vederea formării unei Europe unite*. A sosit timpul, a subliniat vorbitorul, ca să acționăm împreună pentru primirea popoarelor slave, baltice și a altor popoare europene, a celor care sunt ortodoxe sau nu..., în sânul Europei unite".

Apoi, Prea Fericirea Sa a adăugat că este de asemenea necesar să fie coordonate eforturile spre a asigura ca Europa să rămână un pământ creștin, departe de tendința care se observă de a transforma națiunile sale în state atee (state laice), negându-se astfel identitatea lor creștină.

Și minorităților trebuie să li se acorde și să li se recunoască drepturile lor legitime, astfel încât credința, limba, cultura, tradițiile și identitatea lor spirituală, să nu fie în nici un fel îngrădite.

Readucând din nou în atenție problema relațiilor dintre Biserici, arhiepiscopul Christodoulos a ținut să sublinieze că este o datorie morală pentru fiecare de a evita recurgerea la măsuri care să vizeze creșterea influenței unei Biserici în detrimentul alteia sau de a impune superioritatea uneia pe baza unor criterii seculare, străine duhului evanghelic. Prioritară să fie preocuparea de a reîmplanta în sufletul omului contemporan speranța, credința și pacea interioară, cu atât mai mult cu cât bunurile materiale și cuceririle tehnologice care îl asaltează nu-i garantează fericirea.

Pe urmele Sf. Apostol Pavel

După cuvântul de întâmpinare al primatului Greciei, papa Ioan Paul al II-lea a adresat urări cordiale membrilor Sf. Sinod al Bisericii Greciei, clerului, cinului monahal și credincioșilor ortodocși. În mod expres a exprimat dragostea și considerația Bisericii Romei față de Biserica Atenei, cu care împreună împărtășește credința apostolică în Iisus Hristos.

Nici suveranul pontif n-a ezitat să se refere la povara controverselor trecute și prezente și la neînțelegerile persistente. „Într-un spirit de dragoste și înțelegere reciprocă, a subliniat solul Bisericii apusene, acestea pot și trebuie să fie depășite, pentru că un astfel de lucru ni-l cere chiar Domnul". În numele fiilor și fiicelor Bisericii romano-catolice, papa a cerut iertare de la Dumnezeu pentru orice păcat sau neajunsuri săvârșite de aceia contra fraților și surorilor lor ortodocși. Între aceste păcate, papa a enumerat asaltul cruciaților din Apus împotriva Constantinopolului, atunci când aceia și-au fixat ca obiectiv eliberarea locurilor sfinte. Față de un asemenea fapt, la care au participat creștinii latini, săvârșind o mare nedreptate, sufletele catolicilor de azi sunt stăpânite de „un profund regret".

Îndreptându-și însă speranța spre un viitor în care dificultățile, obstacolele și dezbinările să fie depășite, papa a vorbit despre un *„ecumenism al sfințeniei"*, care va conduce în final spre deplina comuniune, ecumenism ce nu trebuie să fie nici absorbție și nici fuziune ci o regăsire în adevăr și dragoste.

★

În continuarea vizitei în Grecia, papa Ioan Paul al II-lea a avut, în aceeași zi, o întâlnire cu membrii Conferinței episcopilor catolici la Nunțiatura apostolică din Atena, unde a fost omagiat de către președintele Conferinței Mgr. Nikolas Foscolos, după care a urmat vizita particulară la catedrala catolică Sf. Dionisie Areopagitul din Atena.

În faptul serii, s-a desfășurat pelerinajul la Areopagul din Atena, unde Sf. Apostol Pavel s-a adresat membrilor acestui for, în urmă cu aproape două milenii, vestindu-l pe Iisus Hristos și aducând mărturie despre Învierea Sa din morți*. Papa a fost însoțit de Arhiepiscopul Christodoulos al Atenei. Acolo, în Areopag, s-a dat citire Declarației comune a celor doi reprezentanți ai Bisericilor: ortodoxă greacă și Romano-catolică asupra *„Rădăcinilor creștine ale Europei"*.

Vom reda, în rezumat, fragmente din această declarație, care reflectă responsabilitatea pe care și-o asumă creștinii în fața problemelor grave ale contemporaneității.

Astfel, în paragraful 2 se spune textual: *„Noi reproducem*, cu un singur glas și o singură inimă, cuvintele Apostolului neamurilor: „Vă îndemn, fraților, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos, ca toți să vorbiți la fel și să nu fie dezbinări între voi; ci să fiți cu totul uniți în același cuget și în aceeași înțelegere" (I Cor. 1, 10). Ne rugăm pentru ca acest îndemn să fie ascultat de către întreaga lume creștină în așa fel încât pacea să se instaleze între „toți cei care cheamă numele lui Iisus Hristos" (I Cor. 1, 2). Condamnăm orice recurs la violență, la prozelitism și fanatism, în numele religiei. Afirmăm, în mod special, că relațiile între creștini trebuie să fie împregnate de onestitate, prudență și cunoaștere reală a tuturor chestiunilor divergente".

În paragraful următor al declarației se spune: „Observăm că evoluția umană socială și științifică n-a fost succedată de o aprofundare, în sensul cel mai deplin al cuvântului, a valorii vieții, care, în toate împrejurările, este un dar al lui Dumnezeu, nici de o apreciere a demnității unice a ființei umane, creată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu: Din contră, de dezvoltarea economică și tehnologică nu profită de o manieră echitabilă toată umanitatea ci doar o mică parte din ea. În plus, îmbunătățirile condițiilor de viață n-au angajat deschiderea inimii oamenilor spre semenii lor care suferă de foame și de sărăcie. Suntem chemați să lucrăm împreună pentru a face să prevaleze dreptatea, spre a veni în întâmpinarea nevoilor și pentru a-i sluji pe cei care suferă, având totdeauna în minte cuvintele sfântului Pavel: „Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt" (Rom. 14, 17).

Făcându-se referire la stările conflictuale din diferite părți ale lumii, în declarație se spune: „Suntem consternați de a constata că războaiele, masacrele, tortura și martirajul constituie o teribilă realitate cotidiană pentru milioane de frați ai noștri. De aceea, ne angajăm noi înșine pentru a lupta pentru progresul păcii în lume, pentru respectul vieții și al demnității umane și pentru solidaritatea cu toți cei care sunt în nevoie. Suntem fericiți de a asocia vocile noastre la vocile multor oameni din întreaga lume care și-au exprimat speranța că, cu ocazia Jocurilor olimpice care vor avea loc în Grecia, în 2004, va reînvia tradiția antică greacă a armistițiului olimpic, în sensul de a înceta toate războaiele și de a se opri terorismul și violența.

O problemă majoră a contemporaneității și anume mondializarea sau globalizarea și-a găsit de asemenea locul cuvenit în declarația celor doi conducători spirituali din Apus și Răsărit. Referitor la aceasta s-au precizat următoarele: „Urmărim cu atenție și nu fără neliniște ceea ce vrea să fie mondializarea. Sperăm ca aceasta să dea roade bune. Cu toate acestea, dorim să punem în evidență că roadele sale s-ar putea dovedi periculoase, dacă ceea ce am putea numi „mondializarea fraternității" în Hristos nu va fi realizată în toată sinceritatea și eficacitatea.

În sfârșit, o ultimă problemă abordată în Declarația comună a fost cea a succesului și progresului Uniunii europene. Semnatarii declarației și-au exprimat satisfacția față de perspectiva acestui organism, ținând însă să avertizeze că, în cadrul acestei entități civile, trebuie să se evite pericolul ca popoarele să-și piardă propria lor conștiință, tradițiile și identitatea lor națională. Precizarea a fost necesară întrucât se observă o tendință din ce în ce mai evidentă ca unele țări din Europa să fie transformate în state secularizate, fără de nici o referință la religie. Această constatare reprezintă în opinia semnatarilor declarației un motiv pentru care concomitent cu sprijinul pentru unificarea Europei să existe și grija pentru păstrarea intactă a rădăcinilor creștine ale Europei și a sufletului ei creștin.

Prima zi a vizitei papei în Grecia s-a încheiat cu o recepție la Nunțiatura apostolică din Atena, unde a fost prezent și Arhiepiscopul Christodoulos.

Sâmbătă, 5 mai, la ora 8,15 a fost oficiată de către suveranul pontif, o missă în palatul sporturilor din Centrul olimpic al Atenei. Președintele Conferinței Episcopilor catolici din Grecia, Nikolas Foscolos a rostit o alocuțiune, iar papa o Omilie.

Imediat după aceasta, papa Ioan Paul al II-lea s-a îndreptat, pe calea aerului spre Siria.

La Damasc, suveranul pontif a fost întâmpinat de președintele Republicii, Dl. Bashar Al-Assad, care i-a adresat un cuvânt de bun venit, iar oaspetele a rostit un discurs, în care a spus printre altele: „Astăzi, când am pus piciorul pe pământul Siriei, sufletul și inima mea se îndreaptă spre figura lui Saul din Tars, marele apostol Pavel, a cărui viață a fost transformată pentru totdeauna pe drumul Damascului. Slujirea mea ca episcop al Romei este legată în mod special de mărturia Sfântului Pavel, încoronat cu martirajul la Roma".

Referindu-se apoi la evenimente foarte importante din perioada apostolică și mai târzie, care s-au derulat în Siria, papa Ioan Paul al II-lea a spus: „Cum voi putea să uit măreața contribuție a Siriei și a regiunii înconjurătoare la istoria Creștinismului? Chiar de la începutul noii religii au existat aici comunități creștine înfloritoare. În deșertul sirian s-a dezvoltat monahismul creștin; apoi nume ale unor sirieni precum Sf. Efrem și Sf. Ioan Damaschinul sunt gravate pentru totdeauna în memoria creștină. Câțiva dintre predecesorii mei s-au născut în această regiune".

Dat fiind caracterul islamic al civilizației siriene contemporane, papa a făcut referire la datoria de a cultiva un nou spirit de dialog și cooperare între creștini și musulmani. „Împreună, noi recunoaștem pe unicul și nevăzutul Dumnezeu, creator a tot ceea ce există. Împreună, trebuie să proclamăm lumii că numele unicului Dumnezeu este un nume al păcii și un imperativ al păcii", a spus suveranul pontif.

Inevitabil, oaspetele a atins și punctul nevralgic al regiunii: tensiunile și conflictele care copleșesc de foarte multă vreme regiunea Orientului Mijlociu. „Este momentul crucial — a subliniat vorbitorul, de reîntoarcere la principiile legalității internaționale: interzicerea acaparării de teritorii prin forță, dreptul popoarelor de a dispune de ele însele, respectul față de rezoluțiile O.N.U. și a convențiilor de la Geneva".

La ora 17,45 a avut loc o vizită de curtoazie a papei la palatul prezidențial din Damasc, iar la ora 19,00 s-a derulat o întâlnire ecumenică la catedrala ortodoxă Adormirea Maicii Domnului, în prezența patriarhului ortodox grec Ignatie I Hazim al Antiohiei și al Întregului Orient și a patriarhului siro-ortodox Ignatius Zakka I Iwas al Antiohiei și Întregului Orient, șef suprem al Bisericii siro-ortodoxe universale.

Într-un astfel de cadru, în discursul pe care l-a rostit, papa a ținut să risipească unele nedumeriri și neliniști pe care un prelat catolic de la Vatican le-a stârnit printr-o declarație recentă în care respingea valabilitatea apelativului de „Biserici-surori" aplicat Bisericilor ortodoxe. În mod expres, suveranul pontif a arătat că: „În virtutea succesiunii apostolice, Preoția și Euharistia unesc cu adevărat, prin legături foarte strânse, Bisericile noastre particulare, care se numesc și le place să se numească „Biserici-surori". Papa a mai adăugat apoi: „Această viață de Biserică-soră noi am trăit-o pe parcursul secolelor, celebrând împreună sinoadele ecumenice, care au apărat depozitul credinței contra alterării. Acum, după o lungă perioadă de separare și neînțelegere reciprocă, Domnul ne hărăzește șansa de a ne redescoperi ca Biserici-surori, în pofida obstacolelor care s-au interpus între noi". Iată de ce astăzi, în pragul celui de al treilea mileniu, când noi căutăm să restabilim deplina comuniune, este necesar să tindem spre acest statut de Biserici-surori, pe care ni-l recunoaștem.

Ocazia care a fost dată în acest an ca toți creștinii să prăznuiască Sfintele Paști la aceeași dată, l-a stimulat pe suveranul pontif să stăruie pentru a se ajunge cât mai repede posibil, la o decizie a tuturor reprezentanților Bisericilor ca această mare sărbătoare să nu mai fie un factor de diviziune.

Cuvântul de bun venit la catedrala ortodoxă a Adormirii Maicii Domnului, din Damasc a fost rostit de către Prea Fericitul Ignatie IV Hazim, patriarhul grec ortodox al Antiohiei și al Întregului Orient. Între altele, vorbitorul a dorit să definească statutul Bisericilor ortodoxe așa cum se raportează acesta la perioada primară, de dinainte de marea schismă (1054). Referitor la aceasta patriarhul a arătat că: „în pofida nevredniciei membrilor lor, Bisericile ortodoxe știu că învățătura lor este conformă cu Tradiția Părinților și cu credința Sinoadelor ecumenice. Noi credem de aceea, cu toată smerenia, că Biserica ortodoxă, întemeiată de Hristos, con-

(Continuare în pag. a 5-a)

---

* Areopagul este o colină aproape de Acropole, partea cea mai înaltă, care domină întregul oraș Atena. Aici își desfășura lucrările tribunalul suprem al Greciei antice.

Mărturii despre activitatea „Reuniunii Sodalilor" din Sibiu 1867—1918

În acest studiu am căutat să oglindim pe baza izvoarelor edite și inedite, unele din cele mai semnificative aspecte din trecutul istoric al „Reuniunii Sodalilor* Români" din Sibiu, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și primele decenii ale secolului următor care au dus la desăvârșirea unității Statului Național Român. În această perioadă de istorie politică, economică și culturală zbuciumată a românilor din monarhia dualistă austro-ungară, această asociație profesională de ajutor reciproc și culturalizare a tinerelor vlăstare țărănești, a jucat un rol însemnat în viața viitorilor meseriași români, ce vor forma treptat clasa de mijloc în dezvoltarea socială a tuturor românilor din Transilvania și Banat.

Odată cu constituirea acestei „reuniuni" a apărut prima formă de organizare modernă a meseriașilor români din Transilvania și „s-a pus temei în dezvoltarea unei clase (sociale - n.n.), care românilor din cauza vitregității timpurilor din trecut le lipsea fiindcă nu le era permis să o creeze"[1] sub dominația regimului politic habsburgic.

Trebuie să subliniem că după modelul de organizare al sodalilor din Sibiu au fost înființate în decurs de 51 de ani un număr de 24 reuniuni de sodali români în Transilvania și Banat (Brașov, Cluj, Făgăraș, Arad, Lugoj etc.).

Tot în acest context se cuvine să fie menționate legăturile profesionale ce s-au înfiripat între sodalii sibieni și reuniunile de profil similar, care în condițiile de opresiune socială și națională ale regimului dualist austro-ungar, au resimțit permanent nevoia de a strânge relațiile și de a acționa în coordonare cu centrul sibian, căruia i-a revenit în unele perioade și rolul de a centraliza și conduce activitatea acestor reuniuni de calfe și meseriași.

Dacă examinăm activitatea „Reuniunii" din Sibiu, în raport cu activitatea desfășurată de celelalte reuniuni similare transilvănene, vom constata că autoritatea și prestigiul acestei „reuniuni" s-a datorat în primul rând, în special preocupărilor ei multilaterale care au cuprins pe lângă „convenirile sociale" și alte forme concrete de manifestare: expoziții de produse industriale, publicarea de lucrări de specialitate, organizarea de cursuri profesionale pe categorii de meserii, înființarea unui despărțământ feminin, etc.

Spre deosebire de studiile și lucrările de specialitate ce au apărut până în prezent despre sodalii sibieni, în care au fost utilizate unele din documentele „Reuniunii", în această lucrare am căutat să valorificăm și alte mărturii inedite din arhivele sibiene.

Orientarea spre această temă de cercetare, cu caracter local și de interes social-economic transilvănean, a fost determinată de rolul ei activ de propagator al culturii naționale în rândul meseriașilor români și de factor de propășire socială și națională a poporului român.

ÎNFIINȚAREA „REUNIUNII"

Premise social-economice

După înăbușirea revoluției de la 1848-1849, în Transilvania au apărut, odată cu abolirea iobăgiei și restrângerea privilegiilor breslelor meșteșugărești, perspective mai favorabile pentru dezvoltarea relațiilor de producție capitaliste în toate ramurile economiei, cu toate că acest proces obiectiv era încă frânat de puternice rămășițe feudale.

Confirmarea actului din 1848, de desființare a iobăgiei prin patentele urbariale din 1853 și 1854, a însemnat primul pas făcut în direcția dezvoltării relațiilor capitaliste în agricultură, unde în deceniile următoare mulți mici producători s-au ruinat și au fost „nevoiți să-și vândă forța de muncă".[2] De asemenea în dezvoltarea industriei, menținerea breslelor cu caracterul lor exclusivist „pe care stadiul pătrunderii relațiilor moderne de producție le golise de conținutul lor economic",[3] constituia o piedică în creșterea forțelor de producție capitaliste. Din această cauză în Transilvania procesul de trecere de la producția meșteșugărească la producția de fabrică, se va dezvolta destul de lent. În aceste împrejurări istorice, care au devenit specifice unei provincii, căreia politica economică habsburgică i-a destinat în primul rând rolul de furnizoare de materii prime și de piață de desfacere pentru mărfurile austriece, reprezentanții gândirii economice românești, dintre care menționăm pe Gheorghe Barițiu, P. Vasici, N. Cristea, Ioan Roman și B. Baiulescu, deși au subliniat în scrierile lor superioritatea industriei față de manufacturi și meserii, au fost nevoiți, din cauza situației social-economice și naționale în care se găseau românii transilvăneni, să acorde o atenție sporită meseriilor.

Prin promovarea în rândul poporului român a meseriilor s-a urmărit nu numai consolidarea forței economice și politice a burgheziei românești, ci și formarea unei clase de mijloc care urma să facă legătura între „inteligență" și clasa țărănimii noastre. Constatând lipsa acestei clase sociale de mijloc, Bartolomeu Baiulescu arată că, prin formarea acesteia noi „facem un serviciu însemnat nu numai indivizilor respectivi, asigurând multor români pâinea de toate zilele, dar ne creem și o burghezie, creiem factori care să ne arate orașe românești, creiem o clasă mijlocie, creiem sucursale comercianților români, creiem puterea țării".[4]

Dacă până la revoluție, regulamentele de breaslă interziceau primirea la meserii a fiilor de iobagi români, după 1851, o dată cu publicarea „instrucțiunii provizorii" de către guvernul absolutist de la Viena, s-a produs „prima mare breșă în privilegiile breslelor"[5] și s-a deschis un câmp larg de activitate pentru toți locuitorii Transilvaniei care puteau proba că au învățat o meserie.

Din această epocă, când dezvoltarea relațiilor capitaliste a grăbit fenomenul de dezagregare a breslelor conservatoare, s-a desfășurat în toată Transilvania, din dispoziția episcopului Andrei Șaguna, „în tot locul și în toate prilejurile" acțiuni sistematice de lămuriri în popor a celor mai importante prevederi din această dispoziție. Concomitent s-a desfășurat în această direcție și o susținută propagandă, în presa sibiană, unde s-au publicat o serie de articole, despre însemnătatea meseriilor.[6]

O dată cu formarea unei pături de meseriași români se trece, din 1857, la primele îndemnuri concrete de organizare a meseriașilor noștri, în reuniuni cu caracter profesional și cultural.[7]

Deși au existat în perioada absolutismului habsburgic, asemenea preocupări de asociere a meseriașilor români, acestea nu s-au putut realiza din cauza opoziției vechilor bresle conservatoare.

Abia în timpul regimului liberal habsburgic, începând din 1861, vechile propuneri de asociere a meseriașilor români, au fost transpuse în viață de către profesorul Nicolae Cristea, redactor la ziarul „Telegraful Român".[8]

Încă din anii de studii de la Lepzig, el a urmărit cu deosebită atenție sistemul de organizare al meseriașilor germani, pe care l-a comparat, după ce a revenit la Sibiu, cu starea de inferioritate social-economică a meseriașilor români transilvăneni, care singuri, neorganizați, aveau de întâmpinat din partea autorităților habsburgice și a breslelor, încă destule greutăți în practicarea liberă a meseriilor.

Începând din 1866, Nicolae Cristea a trecut, atât prin activitatea de propagandă desfășurată în cadrul Telegrafului Român, cât și direct prin diferite deplasări la atelierele meșteșugărești, să lămurească pe meseriașii români din Sibiu și din împrejurimi, să constituie o reuniune profesională. După o serie de consultări cu meseriașii români s-a constituit un comitet provizoriu pentru a elabora statutele de organizare ale reuniunii profesionale. La începutul lunii martie 1867, comitetul provizoriu a prezentat autorităților

(Continuare în pag. a 6-a)

Prof. LIDIA și MIRCEA STOIA

* Denumirea de „SODAL" provine din limba latină și înseamnă în sens general, tovărășie, frăție, reunire etc. În secolul al XIX-lea, odată cu folosirea ei de către meseriași sași, a căpătat un dublu sens, unul general, cel definit de termenul latin „SODALES" și un sens mai restrictiv, de precizare a unei anumite categorii de asociere sau tovărășie, adică o tovărășie de calfe. În această variantă mai restrânsă, cuvântul sodal a devenit în Transilvania sinonim cu cel de calfă a meșteșugarilor autorizați.

1 Apel public, publicat în ziarul „Tribuna", nr. 84/1892, p. 334-335.

2 Istoria României, vol. III, Ed. Academiei, București, 1964, p. 1010.

3 Ioana Cristache Panait, **O cerere a meseriașilor și negustorilor din București de la 1866 pentru repaos duminical,** în revista Studii nr. 2/1969, p. 303.

4 B. Baiulescu, **Despre unele mijloace care ar putea ameliora starea materială a poporului român** în Rev. Transilvania nr. 20, 15 oct. 1975, p. 227.

5 C. Göllner, **Contribuții la istoricul luptei calfelor, din Transilvania împotriva regimului reacționar al breslelor (1849-1860),** în rev. **Studii** nr. 4/1968, p. 124.

6 V. Roman, **Culegere de învățături pentru popor,** în Telegraful Român nr. 62, 63, 64/1857, p. 248, 252, 256; 260.

7 V. Roman, **Reuniunile binefăcătoare,** în ziarul Telegraful Român, nr. 99, 100, 101, 102/1857.

8 Despre viața și activitatea lui N. Cristea (1834-1902) s-au scris până în prezent puține lucrări, deși el a fost în mișcarea națională românească din Transilvania, o fire dinamică și întreprinzătoare în lupta de emancipare social-economică și culturală a poporului român. Din cauză că referirile bibliografice despre el sunt încă destul de sumare, am considerat că sunt utile unele informații privind preocupările lui publicistice, economice și politice.

S-a născut la 26 octombrie 1834, într-o familie de țărani din comuna Ocna Sibiului, unde a urmat cursurile școlii primare ortodoxe. După absolvirea, în 1857, a gimnaziului de stat din Sibiu, a urmat în localitate cursurile Seminarului teologic, unde deosebitele sale calități intelectuale au fost remarcate de episcopul Andrei Șaguna, care l-a numit în 1859 funcționar în dioceza consistorială din Sibiu. În această calitate el a devenit unul din colaboratorii lui Șaguna și la recomandarea acestuia a primit o bursă de studii de 300 florini pe an pentru a frecventa în străinătate, Universitatea din Leipzig. În anii de studii, între preocupările sale, mai constante au rămas istoria și aplicația pentru științele politice. Tot aici a desfășurat o vie activitate extrașcolară, studiind cu deosebită atenție modul de organizare a meseriașilor germani și a devenit membru activ în cadrul societății „Allgemeiner Wissenschaftlicher Verein".

Revenit în 1863 la Sibiu, a fost numit profesor la Seminarul Andreian iar din 1865 redactor la „Telegraful Român", unde a desfășurat o intensă activitate publicistică pentru apărarea drepturilor sociale și naționale ale poporului român.

Prin activitatea desfășurată, dar mai ales datorită gândirii sale social-politice, el a stârnit nemulțumirea autorităților dualiste austro-ungare, care l-au recuzat, în 1883, în funcția de redactor la Telegraful Român, iar mai târziu, în 1894, l-au implicat, în calitate de fruntaș al Partidului național român din Transilvania, în procesul memorandist, când a fost condamnat la 8 luni închisoare.

Demn de relevat este faptul că un asemenea publicist care a făcut „epocă strălucită" în istoria Telegrafului Român iar în viața politică românească a avut un rol important, a fost ctitorul Reuniunii sodalilor români din Sibiu, unde a funcționat ca președinte timp de 30 de ani.

Ținem să subliniem că în timpul procesului memorandist și a condamnării lui N Cristea, sodalii sibieni au fost solidari cu actele politice ale președintelui „Reuniunii", cu toate că acest gest ar fi putut amenința existența asociației lor.

În această calitate, el a avut un rol important în constituirea și sprijinirea reuniunilor de sodali români din Transilvania, în recrutarea copiilor de țărani, în instruirea profesională și cultural-religioasă ortodoxă și națională a meseriașilor români, care au format clasa de mijloc a societății românești și au consolidat în același timp baza economică și politică a burgheziei românești din orașele transilvănene.

Pe urmele Sf. Apostol Pavel

(Urmare din pag. a 4-a)

tinuă să subziste en plenitudine, în Biserica ortodoxă". Precizarea a fost făcută desigur, nu în sens exclusivist ci tocmai spre a respinge acest sens pe care îl pun în evidență unele declarații oficiale ale Bisericii Romano-Catolice când se are în vedere problema de perspectivă a refacerii unității creștine. Această refacere este concepută ca o revenire la sânul acelei Biserici și mai puțin ca o reîntoarcere la credința Bisericii nedivizate.

În legătură cu această problemă a refacerii unității, patriarhul a ținut să amintească faptul că la Balamand, în 1993, reprezentanții Bisericii catolice împreună cu cei ortodocși, care au participat la dialogul teologic dintre cele două Biserici, au afirmat împreună că *„uniatismul nu poate să fie un model de unitate"*. După acel moment, consensul la care s-a ajuns acolo, pare a se fi erodat iar pozițiile par a se fi crispat din nou. Trebuie să veghem, a spus vorbitorul, pentru a nu se redeschide răni care sunt încă rău cauterizate. Multe Biserici ortodoxe se plâng de reluarea prozelitismului (din partea Bisericii Romano-Catolice), pe care ele îl califică drept agresiv. Noi înșine, aici în Siria, ne simțim jenați de *practica sălbatică* a ospitalității euharistice, pe care o resimțim ca un prozelitism latent".

Pe lângă prozelitism, un alt motiv care amenință sistarea dialogului teologic dintre cele două Biserici este cel al anatemelor formulate la Conciliul II Vatican contra celor care nu recunosc infailibilitatea papală. „Suntem cumva obiectul acelor anateme?" a întrebat direct patriarhul Ignatie.

În continuare, vorbitorul s-a referit la starea conflictuală din Orientul Mijlociu și a arătat că atât creștinii cât și musulmanii trebuie „să se roage fără încetare pentru ca pacea să domnească în Ierusalim și în Palestina" și pentru ca dreptatea să fie respectată pentru toți care suferă opresiuni și discriminări.

În egală măsură, vorbitorul a ținut să arate că „după atâtea secole de masacre, de anateme și de tot felul de refuz al altuia (refuz de a trăi și gândi altfel), comunitatea creștină este chemată să încarneze din ce în ce mai mult mesajul lui Iisus pentru cei săraci; nu numai pentru indivizi ci și pentru toate popoarele sărace. Trebuie, a accentuat vorbitorul, ca noi să găsim cuvintele și mijloacele practice pentru a reaminti națiunilor bogate că bunurile pământești trebuie să fie împărțite ca pentru împărăția lui Dumnezeu, unde... totul aparține lui Dumnezeu și unde toți trebuie să se îndestuleze de bunurile Sale, fără a exclude pe nimeni ... Ca și Mântuitorul, creștinii trebuie să spele picioarele tuturor oamenilor, indiferent de religia sau rasa lor. Noi suntem chemați să ștergem lacrimile tuturor celor care plâng".

Duminică, 6 mai a.c., pe Stadionul Abbaisin din Damasc a fost oficiată o missă, în cadrul căreia, patriarhul greco-melkit Grigorie al III-lea Laham, care este și președinte al Adunării episcopilor catolici din Siria, a rostit cuvântul de omagiere.

La rândul său, papa s-a referit, în cuvântul pe care l-a rostit, la *„devoțiunea filială"* a Siriei față de Sf. Maria, Maica Domnului. Un aspect interesant a fost reținut din cuvântul papal, anume că nu numai creștinii din Siria au o mare iubire filială și o profundă venerație față de Fecioara Maria, ci *„în egală măsură și frații noștri musulmani o respectă"*.

Anticipând finalul vizitei sale în Siria, papa Ioan Paul al II-lea a adus mulțumiri patriarhilor și episcopilor catolici din Siria, apoi „iubiților frați" — patriarhii și episcopii ortodocși, tuturor responsabililor altor Biserici și coordonatorilor eclesiali, care s-au asociat catolicilor spre a pregăti și cinsti vizita sa în acea țară, unde Sf. Pavel, din prigonitor al Bisericii lui Dumnezeu a devenit slujitor devotat al ei, țară unde adepții lui Hristos s-au numit pentru prima dată creștini (F. Ap. 11, 26).

În după-amiaza aceleiași zile, programul vizitei la Damasc s-a derulat astfel:

— la ora 13 — Întâlnire cu patriarhii și episcopii Patriarhatului greco-melkit din Damasc.

— la ora 17 — Întâlnire în catedrala siro-ortodoxă din Damasc cu clericii, călugării și călugărițele ortodocși și catolici din Damasc și deopotrivă cu credincioși aparținând celor două confesiuni, în prezența Sanctității Sale Ignatie I, Zakka Iwas, patriarhul siro-ortodox din Antiohia.

— 18,15 — Vizită la memorialul Sf. Ioan Botezătorul, în sala de rugăciune a marii Moschei a Omeizilor din Damasc. Apoi, în curtea acestei Moschei, papa a avut o întâlnire cu comunitatea musulmană din Damasc, fiind omagiat de către marele muftiu al Damascului Sheikh Ahmad Kuftaro.

Și ziua de 7 mai a fost petrecută de suveranul pontif în Siria. Astfel, după o missă oficiată la ora 8 în capela Nunțiaturii apostolice din Damasc, la 9,15 a avut loc vizitarea bisericii Sf. Pavel din Damasc și, în continuare o vizită la memorialul Sf. Pavel din acel oraș.

Tot înainte de prânz, papa s-a aflat la Quneitra, în Podișul Golan, unde în biserica greco-ortodoxă din acea localitate a înălțat o rugăciune pentru pace în Orientul Mijlociu.

La ora 17,45 papa a avut o întâlnire cu tinerii, în catedrala greco-melkită din Damasc.

Marți, 8 mai a.c., după oficierea missei private, în capela Nunțiaturii, papa s-a îndreptat spre aeroportul internațional din Damasc, unde a avut loc ceremonialul plecării, în prezența președintelui Republicii arabe siriene.

În aceeași zi, la ora 14,00 avionul papal a aterizat pe aeroportul internațional din Malta, în prezența președintelui Republicii, Guido Di Marco. La ora 18,00 a avut loc vizita de curtoazie la palatul prezidențial al Marilor Maeștri din La Valetta, capitala Republicii.

Miercuri, 9 mai a.c. s-a derulat ceremonialul de beatificare a unor mărturisitori ai credinței creștine în acele locuri. Arhiepiscopul de Malta, Joseph Mercieca, i-a adresat papei cuvântul de omagiere.

La ora 16,30 a avut loc vizita la mormântul uneia dintre persoanele beatificate (Dom George Preca) și o întâlnire cu membrii „Societății pentru Doctrina Creștină".

La ora 18,00, papa a încheiat vizita sa în Malta, fiind condus la aeroport de către președintele Republicii.

Spre edificare asupra acestei ultime etape a călătoriei papale se cuvine a lectura capitolele 27 și 28 din cartea Faptele Apostolilor. Aici vom afla întâmplările legate de naufragiul corăbiei, care îl transporta pe apostolul neamurilor, în călătoria numită a captivității, spre a fi judecat de către cezarul, la Roma, unde petrece timp de doi ani de zile, învățând cele despre Domnul Hristos, cu toată îndrăzneala" (F. Ap. 28, 31).

Vom căuta să prezentăm în numerele următoare, ale publicației noastre, ecouri ale acestei importante călătorii papale pe urmele Sf. Apostol Pavel.

Adevărata pricină a suferinţei — păcatul

Una dintre ideile fundamentale ale religiei creştine este cea referitoare la atotprezenţa lui Dumnezeu, prin aceasta definindu-se faptul că universul întreg şi omul deopotrivă sunt locuite de prezenţa Lui. Începând de la cea mai umilă vietate şi până la sublimul suflet omenesc toate sunt scăldate de harul divin, fără a se contopi însă cu ele, cum greşit susţineau panteiştii.

Dumnezeu, fiinţa spirituală absolută, Creatorul cosmosului şi al omului, Puterea care le însufleţeşte şi le susţine pe toate în drumul lor spre împlinire, este şi rămâne într-o permanentă comuniune cu ele prin energiile necreate izvorâte din fiinţa Lui.

În pofida acestei realităţi, omul este adeseori încercat de sentimentul că Dumnezeu s-a îndepărtat de el. Această senzaţie insolită şi dureroasă de golire a fiinţei sale de divinitate se datorează păcatului.

Nimic nu este însă mai dificil decât a încerca să-i vorbeşti omului de astăzi despre realitatea păcatului. După ce a ajuns la nişte performanţe deosebite, fie în cultură sau în artă, spre a nu aminti decât descinderea pe lună, străpungerea sistemului solar sau pătrunderea în infrastructura materiei, toate acestea te fac să te întrebi în ce măsură este dispus omul acestui sfârşit de secol atât de puternic marcat de amprenta scientismului, să se aplece asupra unei chestiuni de ordin teologic? Un lucru este evident: în ştiinţă, în artă şi în cultură, omul a făcut progrese uriaşe, dar în plan spiritual am înaintat în vreun fel? Putem afirma cu certitudine că am crescut şi în acest domeniu sau dimpotrivă, sufletul a rămas acelaşi dintotdeauna cu aceleaşi nostalgii şi nelinişti, cu aceleaşi înfrigurări şi pasiuni, cu farmecul şi misterul lui?

Mulţi dintre contemporanii noştri nu acceptă să li se vorbească despre păcat pe considerentul că n-ar fi decât o chestiune anacronică sau ceva mult prea vag, scuturându-se doar la amintirea numelui său, aşa cum te scuturi de umbra unui gând neplăcut care te bântuie şi-ţi dă târcoale şi de a cărui prezenţă ai vrea să scapi. Pentru ei păcatul nu este decât o închipuire care poate duce cel mult la crisparea conştiinţei, o stavilă care se interpune între noi şi viaţa care-şi cere cu impetuozitate dreptul de a fi trăită. Păcatul este o problemă de prea mult timp depăşită şi cu totul nepotrivită spiritului vremii noastre, ca să mai merite atenţie, sau dacă chiar există, atunci, în nici un caz nu trebuie luat în seamă, fiind prea neînsemnat pentru a ne mai sinchisi de prezenţa lui.

Şi totuşi, el există atâta timp cât va exista omul, iar faptul acesta îl confirmă cu prisosinţă atât realitatea vieţii de zi cu zi, cât şi propria noastră existenţă căci, dacă am fi sinceri cu noi înşine, va trebui să recunoaştem că el există în fiinţa fiecăruia dintre noi, fie că-l numim păcat, fie că-l definim într-alt fel. Indiferent însă de modul în care-l desemnăm, trebuie finalmente să recunoaştem că el există şi că face parte din însăşi structura noastră cea mai intimă: *„găsesc deci în mine, care voiesc să fac bine, legea că răul este legat de mine... Văd în mădularele mele o altă lege, luptându-se împotriva legii minţii mele şi făcându-mă rob legii păcatului, care este în mădularele mele“* (Rm. 7, 21—23).

Am putea spune, într-un anume fel, că ne definim ca oameni în măsura în care conştientizăm realitatea păcatului, iar acest sentiment va exista atâta timp cât noi înşine existăm, şi cum la calitatea de om nu poţi renunţa nicidecum, oricât de mult te-ai strădui, conştiinţa păcatului va rămâne vie şi trează în fiecare dintre noi. Poate aceasta şi explică drama omului contemporan, care în loc să-şi recunoască cu sinceritate şi să-şi asume cu responsabilitate propria-i realitate existenţială, încearcă mereu să o escamoteze, afundându-se tot mai mult în deşertăciunea lumii exterioare, care nu-i poate asigura niciodată altceva decât gustul amar al nimicniciei. Fie că-i contestă cu vehemenţă prezenţa, fie că-l ignoră din inconştienţă, păcatul subzistă în firea lui ca o rană dureroasă şi nevindecabilă pe care te temi să o atingi sau să o priveşti căci s-ar putea să te îngrozească prin hidoşenia ei. Oricât de mult te vei lăsa prins în vertijul lumii exterioare, încercând să fugi de această prezenţă lăuntrică nedorită, ceva nelămurit, ca un foc ce arde mocnit sub cenuşă, va stârni mereu nelinişte înlăuntrul fiinţei tale.

Teologic, păcatul înseamnă „greşirea ţintei“, deci înstrăinarea şi îndepărtarea de la scopul pentru care ai fost creat şi pe care Dumnezeu l-a imprimat existenţei tale — îndumnezeirea. Deci păcatul este o pervertire atât a funcţiilor fiziologice, cât şi a celor spirituale. Dacă, spre exemplu, hrana este una din condiţiile fără de care n-am putea exista, atunci îmbuibarea este păcat pentru faptul că nu mai este decât o dereglare a instinctului de autoconservare; la fel, procurarea hranei este una dintre reperele majore ale existenţei noastre, avariţia însă, nu mai este decât o denaturare grosolană a simţului proprietăţii, aducătoare în acelaşi timp de infinite suferinţe.

Copleşit de suferinţe şi dureri dintre cele mai diverse, pe care nu şi le poate explica, omul recurge la cele mai stranii mijloace spre a-şi afla măcar alinarea, dacă nu izbăvirea de sub imperiul acestora. Întrebarea firească pe care ne-o punem în faţa unei atari situaţii, aparent fără ieşire, este dacă avem vreo posibilitate prin care să ne putem elibera de suferinţă?

Oamenii de ştiinţă recunosc în genere că principala cauză a majorităţii bolilor şi a suferinţelor nu este una de natură fizică, ci mai degrabă de natură spirituală. La un moment dat, ceva se rupe în sufletul omului, pierzându-şi astfel capacitatea de a mai lupta, lăsând astfel câmp liber bolii. Dar, chiar dacă ştiinţa recunoaşte, sau mai bine zis intuieşte această realitate, de cele mai multe ori însă, ea este obligată să se declare neputincioasă.

Marea greşeală a ştiinţei constă în faptul că abordează lucrurile dintr-o perspectivă greşită, aşezând efectul înaintea cauzei, deci în loc să lucreze la anihilarea cauzei pentru a obţine suprimarea efectului, procedează invers. Spre a obţine vindecarea unei boli, trebuie eliminată mai întâi cauza sa reală. Or, se ştie că la rădăcina tuturor suferinţelor şi bolilor se găseşte o cauză mult mai profundă decât cea pe care o presupune ştiinţa, şi deci cu atât mai greu de detectat cu mijloace omeneşti, şi tot pe atât de greu de definit cu

(Continuare în pag. a 7-a)

Preot NICOLAE STOIA

Sfântul Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava

La 2 iunie Biserica îl pomeneşte pe Sfântul Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava, unul dintre sfinţii ale căror moaşte se află pe pământul ţării noastre. La Suceava, în vechea cetate de scaun a Moldovei, într-o ctitorie mușatină, moaştele acestui mare Sfânt mucenic sunt venerate în fiecare zi de o mulţime de credincioşi. În decursul vremurilor, acest Sfânt mucenic şi-a câştigat supranumele de ocrotitor al ţinutului Sucevei şi împreună cu Sfânta Prea Cuvioasă Parascheva, al întregii Moldove. Prăznuit în fiecare an la 2 iunie, Sfântul Mare Mucenic Ioan cel Nou are şi o altă zi de cinstire la 24 iunie, când Biserica aminteşte de aducerea sfintelor lui moaşte în cetatea Sucevei, sărbătoare suprapusă naşterii Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul. În această zi numită şi a Sânzienelor, oraşul Suceava este mai animat ca niciodată. Străzile din preajma mânăstirii sunt practic paralizate. Oamenii petrec noaptea din ajun în aer liber. Maramureşenii, cu portul lor specific, se remarcă printre miile de pelerini care privegheză în curtea încăpătoare a mânăstirii. După Liturghia sărbătorii, racla cu sfintele moaşte străbate oraşul aflat în sărbătoare. Împreună ierarhi, preoţi şi mulţi, mulţi credincioşi, transformă această zi în sărbătoarea de suflet a unei cetăţi cu o bogată şi veche istorie.

Aşa este pomenit la Suceava un mărturisitor al învăţăturii creştine. Faima acestei sărbători a trecut de mult graniţele ţării. Aşa se face că an de an, tot mai mulţi clerici şi credincioşi din alte locuri au venit la Suceava să-l venereze pe acest *„prieten“* al Mântuitorului Hristos.

În 1982, la ziua aducerii moaştelor Sfântului Ioan cel Nou, într-un mare sobor de arhierei a slujit la Suceava patriarhul Diodor al Ierusalimului (†2000). În timpul Sfintei Liturghii care s-a săvârşit afară, o ploaie torenţială a vrut parcă să strice frumuseţea acelei zile. Patriarhul Diodor s-a uitat către poarta cea mare, dar nimeni nu s-a mişcat în timpul ploii care a durat câteva minute bune. Aceasta l-a făcut să remarce în cuvântul său: *„Am rămas mirat de credinţa şi statornicia voastră. Aici este Ierusalimul şi voi spune tuturor ce-am văzut astăzi“*. Rămaşi credincioşi învăţăturii Mântuitorului Hristos, mulţi credincioşi din Bucovina şi din alte zone întâmpină pomenirea Sfântului Ioan cel Nou cu o mare bucurie.

Sinaxarele ne spun că Sfântul Ioan s-a născut în Cetatea Trapezunta de lângă Marea Neagră. Era negustor şi călătorea mult. Se ruga îndelung, postea şi făcea milostenie. Era un creştin râvnitor şi nu-şi ascundea credinţa nici atunci când întâlnea potrivnici ai învăţăturii celei adevărate. Vremurile erau tulburi. Turcii trimiteau uşor la moarte pe cineva care nu le împărtăşea credinţa. Călătorind pe mare, tânărul creştin Ioan a întâlnit un apusean răuvoitor şi depărtat de Dumnezeu. Ajungând la Cetatea Albă care era atunci păzită de turci (1332), apuseanul acela s-a dus la dregător cu o pâră mincinoasă, spunându-i: *„Este o, dregătorule, un bărbat, care a venit aici cu mine şi vrea să se lepede de părinteasca lui predanie şi de creştineasca credinţă a se înstrăina şi de credinţa voastră a se apropia şi părtaş predaniilor voastre vrea să fie. Pentru care, cu multe jurăminte, s-a făgăduit mie, mergând pe mare. Pentru aceasta să faci în grabă, cele de trebuinţă pentru el, ca să primeşti mare laudă, fiindcă este de rang slăvit, printre cei dintâi din Cetatea Trapezunta“*. Auzind acestea dregătorul s-a bucurat şi de faţă cu mulţi locuitori ai cetăţii i-a spus tânărului creştin Ioan: *„Destul am auzit despre tine, că vrei să te apropii de credinţa noastră, fiindcă credinţa noastră atrage pe cei cu gând curat, iar pe credinţa voastră, să o laşi şi să o blestemi înaintea poporului...“*. Fericitul Ioan cu tărie a răspuns dregătorului: *„...Să nu fie mie să mă lepăd de Hristosul meu... Deci, lasă tu, dregătorule, înşelăciunea necredinţei sufletului tău şi primeşte haina dumnezeiescului Botez, care străluceşte mai mult decât soarele, şi crede în Domnul nostru Iisus Hristos...“*.

Acestea auzindu-le dregătorul s-a aprins de ură şi a poruncit să-l întindă pe creştin la pământ şi să-l bată cu toiege fără milă. Seara l-a legat cu două lanţuri şi l-a aruncat în temniţă. A doua zi, după refuzul lepădării de credinţă, Ioan a fost bătut cumplit. Sinaxarele spun că slugile dregătorului *„se schimbau“* bătând pe plăcutul lui Dumnezeu, în timp ce acesta rostea rugăciuni. Mai târziu, a fost legat de un cal sălbatic care l-a purtat prin toată cetatea. După atâta suferinţă, capul i-a fost tăiat de sabie. Sângele lui a curs pe pietrele cetăţii iar Sfintele lui moaşte au rămas pe uliţă, pentru că nimeni nu îndrăznea să le atingă. În noaptea aceea multe făclii s-au văzut arzând şi trei bărbaţi luminaţi cântau cântări negrăite, cădindu-l şi un stâlp de foc se vedea deasupra trupului Sfântului. Dregătorul auzind de minunile ce s-au făcut şi temându-se, a poruncit să fie îngropat la loc de cinste trupul Mucenicului.

La locul pătimirii sale şi la mormânt s-au întâmplat multe fapte minunate. Auzindu-le, voievodul binecredincios al Moldovei, Alexandru cel Bun, a ţinut sfat cu boierii şi cu mitropolitul Iosif şi a adus de la Cetatea Albă sfintele moaşte, aşezându-le în biserica domnească din Suceava, în anul 1402.

Mai târziu, mutându-se tronul Moldovei şi Mitropolia din Suceava la Iaşi,

(Continuare în pag. a 7-a)

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Mărturii

(Urmare din pag. a 5-a)

sibiene, trei exemplare din proiectul de statute, împreună cu cererea meseriaşilor sibieni de înfiinţare a „reuniunii“. Concomitent cu demersurile făcute pentru aprobarea statutelor, comitetul provizoriu condus de N. Cristea a lansat un apel către românii sibieni şi din alte localităţi pentru a sprijini material înfiinţarea acestei asociaţii de meseriaşi.[9]

La 4 aprilie 1867, Guberniul Transilvaniei din Cluj, după ce a examinat cererea meseriaşilor români, anunţă că a trimis „la dispoziţia onoratului magistrat sibian două exemplare din statutele Reuniunii sodalilor români din Sibiu, prevăzute cu clauza de confirmare“,[10] ordonând ca unul din exemplare să fie predat lui Nicolae Cristea. Pe baza aprobării guberniale nr. 6181, comitetul fondator, constituie legal „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“.

La prima adunare generală a „Reuniunii“, din 12 mai 1867, care s-a ţinut în sala Seminarului Andreian din localitate, au participat, pe lângă cei 28 de sodali şi 2 maiştri, un numeros public, încât sala era arhiplină.[11] Cu acest prilej festiv, Nicolae Cristea a vorbit despre apariţia şi dezvoltarea meseriilor la diferite popoare europene, subliniind totodată şi cauzele care au împiedicat dezvoltarea meseriilor în rândurile poporului român din Transilvania.

După constituire „Reuniunea“ a început să desfăşoare la Sibiu o intensă activitate profesională şi culturală alături de „Astra“ şi celelalte aşezăminte de interes naţional românesc din localitate, bucurându-se în tot cursul existenţei sale de sprijinul şi ocrotirea lor.

9 Până la 9 martie 1867, listele de subscriere au fost completate de către intelectualii şi meseriaşii români din Sibiu. Cu acest prilej, judecătorul Ioan Maxim, unul din colectorii voluntari, anunţă comitetul fondator că a strâns pentru „reuniune“ suma de 61 florini. La 10 martie 1867 N. Cristea mulţumeşte în numele sodalilor sibieni, tuturor celor care au sprijinit această „intreprindere“ cf. **Telegraful Român** din 12 martie 1867.

10 Arhiv. Stat. Sibiu, fond comitatul Sibiu, doc. nr. 53/1879.

11 Telegraful Român, 16 mai 1867, etc.

Gudrun-Liane Ittu, MUZEUL BRUKENTHAL DE LA CONSTITUIREA COLECŢIILOR PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE, Sibiu, Forumul Democrat al Germanilor din România, 2000, 112 p.

Cartea cercetătoarei sibiene Gudrun-Liane Ittu — doctorand în Istoria Culturii, în acest moment — este binevenită în peisajul cultural sibian şi transilvan, prin natura subiectului tratat. De menţionat faptul că această carte apare sub patronajul Forumului Democrat al Germanilor din România, fiind inclusă în *Convergenţe transilvane*, adică în seria de materiale şi documente privind istoria şi cultura transilvană. Seria, ajunsă astfel la vol. 9, are menirea de a familiariza cititorul român necunoscător de germană cu temele de istorie şi cultură transilvană ce au constituit obiect de studiu şi preocupare pentru generaţiile de învăţaţi anterioare nouă. Structurată pe 11 capitole, cu materialul elegant „dozat“ pe domenii, de la cel de istoria artei, la cele de istorie, numismatică, patrimoniu de colecţii ori arhitectural, cartea îşi propune să prezinte Muzeul Brukenthal în evoluţia lui. Autoarea foloseşte materialul de arhivă existent în colecţia de manuscrise a Bibliotecii Brukenthal, înglobând pentru prima dată o traducere integrală în română a *Testamentului* baronului von Brukenthal, redactat în 1802.

După *Argument*, care are rolul capitolului introductiv, următoarele trei abordează etapele importante din existenţa Muzeului Brukenthal, biografia fondatorului, baronul Samuel von Brukenthal, în calitate de iluminist transilvănean şi, respectiv, originea colecţiilor acestuia, colecţii ce au constat iniţial din pinacotecă şi cabinet de stampe, bibliotecă şi colecţie numismatică şi au luat naştere, în principal, în intervalul 1759—1774. Urmează prezentarea Palatului Brukenthal ca reşedinţă a guvernatorului şi loc de păstrare a colecţiilor acestuia, opiniile unor vizitatori străini care au văzut colecţiile respective, prezentarea testamentului baronului von Brukenthal — repetăm, pentru prima dată într-o traducere integrală în română — şi consecinţele sale, analizate în următorul capitol (al 7-lea), intitulat *Muzeul Brukenthal după Brukenthal*. De asemenea interesante, prin materialul inedit, sunt următoarele trei capitole, despre muzeu în prima jumătate a secolului al XX-lea şi până la naţionalizare, apoi de la actul naţionalizării la revoluţia din decembrie 1989, în fine, după decembrie 1989. Ultimul capitol *(Anexe)*, util istoricului de azi, cuprinde o întreagă serie de documente de arhivă pe care autoarea le-a folosit în munca sa. Informaţie bogată şi nu de puţine ori inedită, serios argumentată bibliografic, lectură alertă, antrenată, iată numai câteva din caracteristicile cărţii recenzate.

[CLEMENT]

Moonismul – o provocare serioasă pentru creştinismul din Basarabia

După ce a devenit un adevărat poligon pentru zeci de secte, comunităţi şi grupări religioase din Occident şi Orient, acum aici prinde rădăcini Biserica Unificării, considerată una din cele mai reacţionare din lume.

Biserica Unificării sau pionierii Noului Ev mai este cunoscută în lume ca secta lui Moon. Acesta este fondatorul şi conducătorul ei, considerat de adepţii ei drept un nou Mesia. Sun Myung Moon s-a născut în 1920 în Coreea de Sud. El a fost exclus din Biserica Penticostală, fiind acuzat de imoralitate. În 1954, împreună cu soţia sa, fondează biserica Unificării, declarându-se „părinţii adevăraţi" ai omenirii. Ideologia sectei este reflectată în lucrarea sa fundamentală, intitulată „Începutul divin". Potrivit ei, Iisus Hristos nu a reuşit să-şi îndeplinească misiunea pe pământ, de aceea este nevoie de un nou Mesia. Acesta trebuie să fie neapărat descendent dintr-un stat oriental, traversat de paralela 38. Orientale, conform acestei lucrări, sunt doar statele asiatice, iar la paralela 38 sunt doar trei ţări: Japonia, China şi Coreea. Prima este considerată militaristă, a doua comunistă şi deci nu pot fi patria unui Mesia. Şi doar Coreea este ţara cea mai indicată, iar Moon noul Mesia.

În literatura de specialitate secta moonistă este considerată drept una din cele mai păgâne, amorale, care exercită un impact negativ asupra personalităţii şi a societăţii, sectă, al cărui scop suprem este crearea unui „stat în stat" — „Imperiul Moon". Membrii sectei contribuie în modul cel mai direct la crearea şi prosperarea acestui imperiu prin acumularea pe diferite căi a mijloacelor financiare. Secta dispune de mai multe întreprinderi industriale, bănci, alte instituţii şi unităţi economice în Coreea de Sud, Europa occidentală, SUA. Prin mituire şi corupţie Moon a reuşit să se facă recunoscut în cercurile politice şi ştiinţifice din mai multe ţări. Altele, însă, cum ar fi Franţa, Belgia, au interzis activitatea mooniştilor pe teritoriile lor.

În Republica Moldova moonismul a început să pătrundă în anul 1995. La început secta era reprezentată de Federaţia Internaţională-Interconfesională pentru pace în lume şi Federaţia familiilor pentru unificare în lume.

Pentru a racola mai mulţi membri ambele organizaţii afişează cele mai nobile scopuri, pe care le denotă însăşi denumirile lor — consolidarea familiei, a rolului ei în societate. Ei sunt acei care ne întâmpină pe stradă cu un zâmbet larg, prietenos, ne întreabă, dacă avem familie şi ne propun tot felul de anchete. Dar şi acele organizaţii, care au organizat conferinţe somptuoase în cea mai mare sală de ceremonii — Palatul Republicii, la care au participat şi demnitari de stat.

Pradă acestei secte cad, în primul rând, tinerii. Vladimir Griţcu şi Sergiu Chirsanov sunt doi dintre aceşti tineri racolaţi în 1995, dar care au reuşit să părăsească ulterior secta. Iată ce a relatat Vladimir Griţcu la o conferinţă de presă:

Eram student în anul întâi la Facultatea de Istorie. Ca şi alţi tineri de vârsta mea, eram preocupat de filozofie, eram în căutare de sine, a sensului vieţii. M-a impresionat mult sistematicitatea doctrinei mooniste. Am părăsit universitatea, m-am distanţat de societate, am intrat practic într-un conflict social, dar a fost alegerea mea conştientă. În sectă auzeam tot timpul, că noi, moldovenii, suntem o naţiune inferioară, că poporul coreean este cel ales de Dumnezeu. Timp de doi ani, cât m-am aflat în această sectă, mi-am dat seama că acolo se produc lucruri urâte. Totul se concentrează în jurul personalităţii lui Moon, care are interesele sale politice, economice, şi pe care tinde să le atingă prin orice mijloace legale sau ilegale, morale sau imorale. Astfel, Federaţia Femeilor are drept scop sarcina să racoleze soţiile demnitarilor de stat, iar Federaţia Familiilor — să-i atragă pe înşişi aceşti demnitari. Personal am fost martor când au fost mituiţi funcţionari de stat. Deseori aceştia nici nu şi-au dat seama cu cine fac cârdăşie, nu ştiu ce reprezintă această sectă. Ce-i drept, ştiu şi o persoană cu funcţie înaltă, care nu s-a lăsat convinsă de moonişti şi a refuzat nişte favoruri, care i se propuneau.

Vladimir Griţcu ajunsese să ocupe şi o funcţie — organizator şi translator — în una din subdiviziunile sectei. Fire curioasă şi meticuloasă, a încercat să afle mai multe detalii despre structura acesteia, dar nu a primit nici un răspuns. Structura ierarhică a sectei este o taină pentru moonistii de rând. Se ştie doar, că toată comunitatea mondială este împărţită în zone. Republica Moldova face parte din acelaşi grup de state cu ţările baltice, Rusia, Mongolia. Se face racolaj de membri. Cei din Rusia activează în ţara noastră, moldovenii — în Rusia. În Moldova sunt trei conducători de diferite ranguri: unul este coreean, altul japonez şi altul englez sau american.

Vladimir Griţcu spune, că nu ştie precis, câţi membri are secta moonistă din Moldova, dar crede că sunt în jur de o sută. Ei desfăşoară diverse activităţi. Racolează noi membri, organizează tot felul de conferinţe pentru a se infiltra mai lesne în societate, dar şi adună mijloace băneşti. În acest scop se practică chiar şi cerşitul. Astfel, Sergiu Chersanov a fost delegat în acest scop la Moscova. Aici el lucra câte 12 ore pe zi. „Lucrând" la un hotel din metropola rusă, a avut un conflict cu poliţia. Băiatul cinstit şi educat, le-a promis poliţiştilor, care îl reţinuseră pentru cerşit, că o să părăsească zona. Dar conducătorul grupului l-a trimis din nou acolo, spunându-i că pentru atingerea scopului suprem sunt scuzabile toate mijloacele, inclusiv şi minciuna. Sergiu Chersanov spune, că el într-adevăr, era convins la început că serveşte o cauză nobilă. Apropo de morala acestei secte. Aici sunt acceptate de rând cu minciuna, violenţa, asasinatele, falsul, corupţia, teroarea, destrăbălarea. Mesia Moon recomandă poligamia. Pentru a ajunge „mamă" spirituală o membră a sectei trăieşte în comun cu toţi „taţii" spirituali. Nu am încercat să aflăm, cum s-a derulat activitatea în acest sens a celor doi tineri, aceasta fiind o temă prea delicată. Dar am înţeles, că unul dintre ei a trăit o adevărată dramă sufletească.

Iată aşa, trecând prin mai multe încercări, Vladimir Griţcu şi Sergiu Chersanov s-au convins de adevărata esenţă a acestei pseudo-religii. Ambii tineri au părăsit secta. Totodată ei încearcă acum, pe toate căile, să împiedice propagarea moonismului în Basarabia. Ei merg prin locurile publice, unde moonistii fac agitaţie, şi combat deschis spusele acestora. Deseori sunt agresaţi, ameninţaţi cu răfuială fizică. Dar moonistii folosesc şi alte mijloace de racolare. Iată ce a spus la aceeaşi conferinţă de presă Sergiu Chersanov: Una din metodele cele mai cruciale este introducerea în şcoală a unui curs de morală şi etică, intitulat „Lumea şi Eu". Materialul este expus în aşa mod, încât copilul află mai întâi despre Buda, Alah, Mohamed, alţi prooroci din diverse religii şi abia mai apoi, undeva spre sfârşit, printre altele se vorbeşte despre Iisus Hristos. Iar la cursul superior, elevilor li se spune direct că noul Mesia este Moon, ei iau cunoştinţă de un discurs de-al acestuia. Chirsanov spune, că moonistii au desfăşurat seminarii pentru pedagogii chişinăueni în vederea introducerii acestui obiect facultativ. O şcoală a acceptat acest curs.

Conducerea eclesială consideră că pătrunderea în şcolile moldoveneşti a acestei şi a altor învăţături sectariste este facilitată şi de o nouă concepţie de educaţie moral-spirituală, acceptată de Ministerul Educaţiei şi Ştiinţei. Ori însăşi sintagma „educaţie moral-spirituală", şi nu creştină, deschide calea oricăror învăţături, religii şi pseudo-religii, străine poporului nostru, care este preponderent creştin-ortodox. Decât o asemenea educaţie moral-spirituală, mai bine să nu fie introdus deloc un asemenea curs. Cât priveşte pătrunderea diverselor secte în Moldova, statul trebuie să aibă o poziţie mai fermă în faţa comunităţilor religioase care solicită înregistrare în ţara noastră. Departamentul Cultelor, abilitat cu această activitate, ar trebui să dea dovadă de mai mult discernământ, să studieze cât decât esenţa, caracterul comunităţilor religioase, care solicită înregistrare, lucru care practic nu se face. După paravanul „democraţiei", al „drepturilor omului", al „libertăţii de conştiinţă" sunt înregistrate tot felul de culte, care nu au nimic comun cu spiritualitatea noastră. Astfel, se ajunge la situaţii paradoxale, când, spre exemplu, într-o localitate rurală a fost permisă deschiderea unei case de rugăciuni pentru o singură familie de baptişti, sosită din alt sat. Sau alta: tinerii moldoveni intră în diverse secte doar pentru a evita satisfacerea serviciului militar. Toate acestea vorbesc, în primul rând, de imperfecţiunea legislaţiei naţionale în acest domeniu. Legea privind prozelitismul, adoptată acum câţiva ani, nu funcţionează deloc. Tocmai de aceea în R. Moldova activează curente religioase şi pseudo-religioase care au fost interzise în majoritatea ţărilor pentru impactul lor negativ asupra organismului uman în plan fizic şi psihic, dar şi asupra societăţii în general. Este vorba de menţionata deja biserică a Unificării, dianetica lui Habbard şi a. Autorităţile Bisericii Ortodoxe din Moldova sunt foarte îngrijorate de sănătatea spirituală a populaţiei, care în proporţie de 90 la sută confesează religia creştin-ortodoxă.

OCTAVIAN MOŞIN,
doctorand în teologie

Sf. Ioan cel Nou

(Urmare din pag. a 6-a)

au fost aduse la Iaşi şi sfintele lui moaşte. În anul 1686, din pricina tătarilor, Mitropolitul Dosoftei al Moldovei a dus cinstitele moaşte în Polonia, la Jolkiew, unde au rămas 97 de ani, până în 1783, când s-au întors la Suceava prin stăruinţele Episcopului de Rădăuţi, Dositei.

Astăzi, într-o vreme când mulţi se leapădă de adevărata credinţă pentru avantaje trecătoare, pătimirea şi râvna pentru dreapta credinţă a Sfântului Ioan cel Nou trebuie să fie pentru noi toţi o icoană, un exemplu de statornicie şi de fidelitate.

Pomenirea sa este un prilej de a aminti că nimic nu contează mai mult decât şederea în preajma lui Dumnezeu şi păstrarea credinţei celei adevărate, după modelul pe care ni l-a oferit noul mucenic de la Cetatea Albă, Sfântul Ioan.

Adevărata pricină a suferinţei

(Urmare din pag. a 6-a)

concepte din sfera ştiinţelor pozitiviste, şi anume păcatul. Una dintre noutăţile de dată relativ recentă — psihoterapia, propune o abordare a lucrurilor dintr-o altă perspectivă decât cea consacrată în domeniul ştiinţelor tradiţionale, încercând să vindece trupul de metehnele sale lucrând asupra sufletului. Rezultatele, chiar dacă sunt remarcabile în felul lor, sunt totuşi, departe de ceea ce se doreşte.

Noi, oamenii, gândim nu cu mult diferit de felul în care gândeau fariseii din vremea Mântuitorului. Aceştia, puşi în faţa *vindecării slăbănogului* (Mc. 2, 1—12), pe care patru bărbaţi I l-au adus înainte, au fost scandalizaţi de cuvintele cu care Hristos îl va întâmpina pe slăbănog: *„ţi se iartă păcatele"*. Modul în care proceda, precum şi ordinea de abordare a lucrurilor li se părea absolut nefirească, ba, mai mult, nu puteau înţelege de ce trebuia să-L implice pe Dumnezeu într-o treabă strict omenească. Nu, hotărât lucru, ceva nu era cum se cuvine în această întâmplare, şi în cugetul lor nu ezită să-L acuze pe Hristos că *„huleşte"*.

Privind lucrurile din perspectiva Legii vechi în care fariseii se găseau şi după canoanele căreia judecau, raţionamentul nu era câtuşi de puţin incorect, pentru că Legea decreta clar că *„nimeni nu poate ierta păcatele, fără numai unul Dumnezeu"* (Mc. 2, 7). Cine îndrăznea să-şi asume o atare responsabilitate se făcea vinovat de păcatul cel mai grav, al blasfemiei, şi în consecinţă devenea vrednic de a fi lapidat.

La prima vedere, Iisus se punea într-o situaţie delicată, din care, aparent nu exista ieşire, iar lucrul acesta nu putea decât să-i bucure pe farisei. Aşa Îi mai adăugau încă o piesă la dosarul pe care I-l pregăteau.

Aşa cum procedase şi-n alte momente la fel de delicate, şi de data aceasta îi va lăsa pe ei înşişi să răspundă la întrebare şi să dea ei soluţia ieşirii din dilemă: *„Ce este mai uşor: a zice slăbănogului: Iertate îţi sunt păcatele; sau a zice: Scoală-te, ia-ţi patul şi umblă"?* (Mc. 2, 9). Sigur că numai Dumnezeu putea să ierte păcatele, lăsa Iisus să se înţeleagă, confirmând astfel ceea ce afirmau fariseii. Dar de ce alătura iertarea păcatelor de vindecarea trupului? Şi de ce aşeza mai întâi iertarea păcatelor, şi ce legătură tainică, care scăpa puterii lor de înţelegere, putea exista între ele? Erau acestea câteva din întrebările care le colindau prin minte, fără să poată găsi însă un răspuns mulţumitor. Copleşiţi de neputinţa de a răspunde, se vor închide într-o tăcere vinovată, aşteptând cu înfrigurare să vadă deznodământul acestei întâmplări atât de neobişnuite.

În acel moment, întorcându-se spre cel care zăcea ţintuit pe targă, Iisus îi va spune: *„Scoală-te, ia-ţi patul şi umblă!"*. Acolo, sub privirile mulţimii uimite, slăbănogul s-a ridicat, uimit el însuşi de ceea ce se întâmpla cu el.

A fost o lecţie prin care Iisus le demonstra fariseilor cum trebuie privite lucrurile şi care este adevărata lor ordine: la baza tuturor suferinţelor se găseşte păcatul, iar de sub stăpânirea acestora nu ne putem elibera decât atunci când ne eliberăm de robia păcatului.

Or, procedând mai întâi la iertarea păcatelor, rezulta că tocmai aceasta era adevărata pricină a suferinţei slăbănogului. Vindecarea de boală nu era decât efectul unei cauze mai subtile care nu se putea însă verifica cu mijloace omeneşti. Întâmplându-se însă faptul extraordinar al vindecării, Hristos demonstra — printr-un fapt material verificabil —, că pricina sa încetase. Având deci puterea să ierte păcatele, rezulta că Cel care le-a iertat avea calitatea, pe care numai Dumnezeu o avea, şi că deci El însuşi era Dumnezeu.

Prin această minune a vindecării slăbănogului, Iisus avea să împlinească ordinea Legii celei vechi, instituind mai apoi o altă ordine, care nu contravenea celei vechi, în care puterea de a ierta păcatele va fi conferită urmaşilor săi nemijlociţi — apostolii: *„Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit şi Eu pe voi. Şi zicând aceasta, a suflat asupra lor şi le-a zis: Luaţi Duh Sfânt, cărora veţi ierta păcatele, le vor fi iertate şi cărora le veţi ţine vor fi ţinute"* (In. 20, 21—23).

Minunea vindecării slăbănogului este şi pentru noi o lecţie şi un răspuns la întrebarea pe care ne-o punem în legătură cu posibilitatea de a ne izbăvi de suferinţă. Dacă Iov spunea că suferinţa este inevitabilă şi că *„ne naştem suferinţa aşa cum vulturul se înalţă în zbor"* (Iov 5, 7), această întâmplare vine să ne arate o cale, o posibilitate de a ne izbăvi de suferinţă. Da, omul poate ocoli suferinţa, i se poate sustrage dacă va şti să evite cauzele care duc la suferinţă, şi anume păcatele. Nu întâmplător, multora dintre cei pe care îi vindeca, Mântuitorul le adresa îndemnul *„de acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu ţi se întâmple şi mai rău"* (In. 5, 14).

Ion Popescu Argeşel, MÂNĂSTIRI ŞI BISERICI DIN MUSCEL LA CUMPĂNA DINTRE MILENII, Bucureşti, 2000, 266 p.

Semnalăm apariţia unui volum deosebit de util pentru cei ce doresc să îşi formeze o imagine completă şi complexă totodată asupra lăcaşurilor de cult existente în Muscel, „judeţul cu faţa către Soare".

Această publicaţie constituie o zestre spirituală de nepreţuit nu numai pentru musceleni, ci pentru toţi acei care trăiesc pe pământul românesc, milenară vatră a creştinismului.

Profesorul Ion Popescu Argeşel pune în valoare prin această carte-ghid toate cele 203 biserici de mir, mănăstiri, schituri, capele, durate cu evlavie şi dor de Înalt, de sacru, scoţându-le din anonimat. Nu poate fi trecută sub tăcere existenţa lor deoarece constituie „locurile noastre sfinte", fiecare monument bisericesc reprezentând o filă de istorie, un moment aparte al acesteia.

Bine documentată, lucrarea oferă date interesante cu privire la fiecare edificiu în parte, nefiind omis detaliul semnificativ. Un element binevenit este prezentarea slujitorilor altarelor lăcaşurilor de cult supuse cercetării.

Ne exprimăm convingerea că această carte, care mărturiseşte peste timp credinţa acestui popor materializată în sfinte monumente, nu va rămâne fără ecou, pătrunzând în repertoriul de referinţă al literaturii de specialitate.

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Marți, 1 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C: Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, însoțit de Ierom. Daniel Breabăn de la aceeași Mânăstire.

● **Miercuri, 2 MAI a.c.,** — A primit pe Maica Stareță Stavrofora Filofteia Potcoavă de la Mânăstirea Bunești, Protopopiatul Rupea, și pe sora Ana Suciu de la aceeași Mânăstire.

● **Joi, 3 MAI a.c. — Î.P.S. Sa** a efectuat o vizită de lucru la Șantierul „Academiei Teologice" de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.

● **Vineri, 4 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la reședința mitropolitană în prezența **P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar** și a Permanenței Arhiepiscopiei Sibiu pe Dl. Ing. Ilie Carabulea și pe D-na economist Maria Belașcu, în legătură cu cauza Hotelului Bulevard.

● **Duminică, 6 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Monahia Eusebia de la Reședința Episcopală Buzău.

● **Luni, 7 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** s-a întâlnit cu **P.S. Visarion Răşinăreanu**, P.C. Consilier Ezechil Oancea și P.C. Consilier Ioan Floca.

● **Marți, 8 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a prezidat la Reședința mitropolitană lucrările Permanenței Consiliului Eparhial.

● **Miercuri, 9 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe secretarul Mânăstirii Frăsinei, P.C. Ierom. Ioanichie și pe P.C. Ierom. Lavrentie.

● **Joi, 10 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Monahia Irina Călin, stareța Mânăstirii Pissiota, jud. Prahova.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediașului, jud. Sibiu.

● **Vineri, 11 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a făcut o vizită la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus unde s-a întâlnit cu Arhitect Modran Victor, Arhitect Alexe Plămădeală și Ing. Ioniță toți din București, responsabili ai proiectului de construcție a Academiei Teologice de la Mânăstirea Sâmbăta.

● **Luni, 14 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P. C. Consilier Arhid. Ezechil Oancea.

● **Miercuri, 16 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Romul Roșca, Protopopul de la Sălișteud. Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Prof. Drd. Victor Neamțu, Directorul Seminarului Teologic din Brașov.

● **Joi, 17 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** s-a întâlnit cu D-na Rodica Bălașa din Tg. Mureș.

● **Vineri, 18 MAI a.c.,** — A primt pe P.C. Pr. Tiflea de la Capela Spital din Tg. Mureș.
— S-a întâlnit cu P.C. Pr. Alexandru Comșa, protopopul de la Rupea.
— A primit pe P.C. Pr. Vasile Zărnescu, parohul Bisericii „Bartolomeu" — Brașov.

● **Duminică, 20 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la Sf. Liturghie în Capela Spitalului Universitar din Tg. Mureș.
— A primit vizita P.C. Arhim Ioan Iovan și a Maicii stareță stavrofora Cristina de la Mânăstirea Recea, jud. Mureș.

● **Luni 21 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit vizita P.C. Pr. Silviu Negruțiu din Tg. Mureș.

● **Marți, 22 MAI a.c., —Î.P.S. Sa** a primit pe **Î.P.S. Andrei Andreicuț**, Arhiepiscopul Alba Iuliei, însoțit de P.C. Pr. Protopop Nicolae Șincan din Tg. Mureș.
— **Î.P.S. Sa** s-a întâlnit cu **P.S. Visarion Răşinăreanu**, episcopul vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **Miercuri, 23 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus și pe P.C. Pr. Valentin Sicoe, Secretar eparhial.

● **Joi, 24 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** s-a întâlnit cu Dl. Adrian Păunescu, scriitor și poet, Senator de Dolj și cu Dl. Prof. Ioan Nicolaescu, Senator de Tg. Mureș.
— A primit pe Dl. consilier ec. Mircea Solovăstru, din Tg. Mureș.

● **Vineri, 25 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Prof. Ing. Dr. Dumitru Șoaită, Decanul Facultății de Inginerie „Petru Maior" din Tg. Mureș cu familia.
— A primit pe P.C. Pr. Silviu Negruțiu și pe Dl. ec. Mircea Solovăstru din Tg. Mureș.

● **Sâmbătă, 26 MAI a.c.,** — A avut o întâlnire particulară cu dl. prof. univ. dr. Ioan Pascu, Șeful Secției de Neurologie din Tg. Mureș.

● **Marți, 29 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilier ad-tiv bisericesc al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **Miercuri, 30 MAI a.c.,** — A primit pe P.C. Pr. lector Dr. Mircea Ielciu de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

● **Joi, 31 MAI a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Vasile Cheslărean de la Parohia Aciliu, Protopopiatul Sălișteu.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AGNITA
— Parohia Ighișul Vechi — numiri

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAȘOV
— Parohia Holbav — numiri

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SIBIU
— Parohia Turnișor I — examen concurs
— Parohia Broșteni — numiri

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN MEDIAȘ
— Parohia Florești — numiri

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SĂLIȘTE
— Parohia Rod — numiri
— Parohia Poiana I — la transferări

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN FĂGĂRAȘ
— Parohia Recea — numiri

Termen de concurs: 1 IUNIE - 1 IULIE 2001

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile Protopopești anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Oficiile Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa, vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, situația socială (domiciliul, copiii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Vechimea în preoție trebuie să fie de minimum 5 ani, la transferări.

Nu se primesc dosare din alte Eparhii.

Termen de contestație: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
Arhiepiscop și Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Consilier ad-tiv bisericesc

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

● **23 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica Schitului Foltea cu hramul „Sf. Gheorghe" rostind cuvânt de învățătură. A săvârșit apoi în sobor slujba sfeștaniei și taina Sf. maslu.

● **24 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană cu prilejul zilei Sf. Ierarhi Ardeleni.

● **27 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a vizitat mânăstirea Vladimirești, jud. Galați și Mausoleul de la Mărășești.

● **28 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a participat la invitația **P.S. Casian Crăciun** la lucrările Simpozionului organizat de Episcopia Dunării de Jos cu prilejul împlinirii a 7 ani de la trecerea la cele veșnice a arhiepiscopului **Antim Nica.**
— A vizitat mânăstirea de maici de la Lacul Sărat și biserica Precista din Galați.

● **29 APRILIE a.c., — P.S. Sa** a făcut parte din soborul de arhierei care au săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala episcopală din Galați și slujba parastasului pentru arhiepiscopul **Antim Nica** al Dunării de Jos.

● **1 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu iar seara Vecernia și Acatistul Învierii în Catedrală.

● **4 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **5 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— A vizitat noua biserică cu hramul „Pogorârea Sf. Duh" din Sibiu - Valea Aurie.
— Seara slujește Vecernia în Catedrală.

● **6 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica monument istoric „Sf. Treime" din Sibiel, prot. Sălișteu, rostind cuvânt de învățătură.
— A participat la festivitatea de atribuire a numelui Pr. Zosim Oancea muzeului de icoane pe sticlă din Sibiel.
— A cercetat canonic bisericile parohiale din Cristian și Orlat vorbind credincioșilor prezenți la slujba Utreniei.
— Seara a săvârșit slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Schimbarea la față" din parohia Valea Lungă - prot. Mediaș (pr. paroh Marius Custelcean), rostind cuvânt de învățătură.

● **8 MAI a.c., — P.S. Sa** a participat la deschiderea festivă a manifestării **„Zilele Educației Naționale"** desfășurate la Sibiu.
— A luat parte la lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Învierii în Catedrală.

● **9 MAI a.c., — P.S. Sa** a făcut o vizită canonică la Schitul Păltiniș.

● **10 MAI a.., — P.S. Sa** a făcut o vizită canonică la biserica „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul" din Sibiu aflată în șantier de construcție.

● **12 MAI a.c., — P.S. Sa** a făcut parte din soborul slujitor care a slujit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Craiova și slujba parastasului pentru vrednicul de pomenire, Mitropolitul **Nestor Vornicescu** al Olteniei.

● **13 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Treime" - Bariții Brașov rostind cuvânt de învățătură și a înmânat Crucea patriarhală P.C. prot. Zenovie Moșoiu.
— A săvârșit taina Sf. Cununii tinerilor Florin și Bianca Gârlonța în biserica „Sf. Paraschiva" din Brașov.
— Seara a slujit Vecernia și a predicat la biserica „Înălțarea Domnului" din Brașov și a acordat Crucea Patriarhală P.C. Pr. prof. Victor Neamțu parohul bisericii.
— În aceeași zi a cercetat și bisericile parohiale din Șona, prot. Făgăraș.

● **15 MAI a.c., —P.S. Sa** a săvârșit Vecernia și Acatistul Învierii în Catedrală.

● **17 MAI a.c., — P.S. Sa** a prezidat lucrările Conferinței preoțești din protopopiatul Mediaș.

● **19 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
— A vizitat noul Muzeu al Satului din Tălmăcel, prot. Avrig.

● **20 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Împărați" de la mânăstirea Boholț-Făgăraș, rostind cuvânt de învățătură.
Ierod Daniel Breabăn a fost hirotonit întru preot pe seama mânăstirii „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.
— Seara a slujit și predicat la Vecernie în biserica „Sf. Trei Ierarhi" din Făgăraș - Combinat (Pr. paroh Ioan Onciu).
— A cercetat și șantierul noii catedrale aflate în construcție în Făgăraș.

● **21 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Împărați" din orașul Victoria (Pr. paroh Octavian Smădu), rostind cuvânt de învățătură cu prilejul zilei hramului.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul „Sf. Împărați" în Catedrală.

● **22 MAI a.c., — P.S. Sa** a prezidat lucrările Conferinței preoțești din protopopiatul Rupea.
— A cercetat canonic și mânăstirea „Sf. Gheorghe" din Bunești și a vizitat Mânăstirea Recea.

● **24 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Înălțarea Domnului" din Vistea de Jos, prot. Făgăraș, rostind cuvânt de învățătură. P.C. pr. paroh Ioan Năftănăilă a fost hirotesit întru sachelar.
A fost sfințită și noua troiță ridicată în comună în memoria eroilor căzuți în cele două războaie mondiale. Seara a slujit Vecernia și a predicat la mânăstirea din Berivoii Mari cu hramul „Înălțarea Domnului".

● **26 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
— A vizitat Capela Militară de la U.M. 01336 - Zalău.
— A participat la programul festiv organizat la Teatrul Dramatic din Baia-Mare cu prilejul împlinirii a 80 de ani de viață ai **P.S. Episcop Iustinian Chira.**

● **27 MAI a.c., — P.S. Sa** a făcut parte din soborul slujitor care a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Baia-Mare.
— A luat parte la recepția oficială oferită de Consiliul Eparhial al Episcopiei Maramureșului în onoarea **P.S. Episcop Justinian.**

● **29 MAI a.c, — P.S. Sa** a prezidat lucrările Conferinței preoțești din protopopiatul Brașov.
— În aceeași zi a cercetat canonic și mânăstirea Bucium, prot. Făgăraș.

● **30 MAI a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela Seminarului Teologic din Făgăraș.
— A prezidat examenul de atestat teologic de la același seminar.

● **31 MAI a.c., — P.S. Sa** a prezidat lucrările conferinței preoțești din protopopiatul Sibiu la care au participat și preoții din prot. Avrig, Sălișteu și Agnita.

Arhid. VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura Humanitas publică *Psihologia lui Platon*, de Yvon Brès, traducere din franceză de Mihaela Alexandra Pop, București, 2000, 469 p.

„Studiul lui Yvon Brès, profesor la Universitatea Paris VII, propune o lectură în cheie psihanalitică a Dialogurilor, focalizată asupra problemei erosului la Platon.

La capătul unei analize de o desăvârșită rigoare, certătorul ajunge la concluzia că opera platonică dezvăluie o experiență a iubirii și un mod de a o înțelege pe care abia modernitatea le-a redescoperit. Platon pare astfel să vestească ponderea psihologiei abisale în gândirea secolului XX.

Iată m-am oprit puțin asupra capitolului VII care se ocupă cu: *Lumea de dincolo*. Ce va vrea oare să ne spună? Și voi cita următorul pasaj:

„Este știut de multă vreme că meditația filozofică despre moarte nu are decât foarte rar drept cauză teama justificată de o moarte apropiată (boală, bătrânețe) sau spectacolul morții altuia. Reacția asupra morții - eveniment nu este, în majoritatea timpului, decât expresia preocupărilor filozofice sau spirituale privitoare la sensul vieții umane în actualitatea, și nu în limita ei. De la Platon însuși la Sartre, această ambiguitate a reflecției despre moarte poate fi urmărită în operele lui Epicur, Montaigne, Bossuet, Rilke și Freud.

Ni se pare mai verosimil că Platon a folosit moartea lui Socrate ca temă pentru trei dialoguri în momentul în care desfășurarea propriei sale cercetări îl obligă să abordeze tema filozofică a morții".

Cartea cuprinde XII capitole care merită citite cu mare interes.

★

● *Onisie Morar - o credință, un drum, o viață* - ediție îngrijită de: Prof. Rodica-Ana Dan (n. Morar), Prof. Valeria-Gemma Moraru, volum tipărit cu binecuvântarea *Î.P.S. Bartolomeu Anania*, Arhiepiscop al Clujului, Editura „Renașterea", Cluj-Napoca, 2000, 235 p.

Părintele Onisie Morar a trecut la cele veșnice în 1995, după ce a fost la început greco-catolic, iar în 1958 la 8 septembrie a trecut la ortodoxie, și a fost Vicar-administrativ al Arhiepiscopiei Clujului între anii 1974-1979.

A fost un preot bun și a rămas credincios ortodoxiei până la moarte.

Cartea aceasta e o amintire despre dânsul scrisă de prieteni și admiratori. E o carte bună despre un preot revenit la ortodoxie, pe care a iubit-o și a slujit-o până la moarte.

Iată ce spune într-o Confesare din 1994: „Pe lângă licențele obținute în urma studiilor universitare, am dobândit suprema licență în experiența vieții pentru care nu pot prezenta un act scris, însă o am în inima și sufletul meu, drept călăuză în viață".

L-am cunoscut și am prezidat examenul de doctorat al ginerelui său Alexandru Moraru.

Să ne amintim de dânsul cu dragoste.

★

● *Scrisori* de Ioan Alexandru și Iustinian Chira, Baia Mare, 2001.

Până la pagina 133, avem scrisorile lui Ioan Alexandru, iar mai departe până la pag. 315 sunt scrisorile lui *Iustinian Chira* către el.

„Viața lui Ioan Alexandru a fost o chemare, o sfântă și înaltă chemare spre lumină, spre viață, spre harul cel mai presus de tot ce este creat, de tot ce este trecător și zadarnic".

Prea Sfințitul *Justinian Chira*, care a corespondat cu poetul Ioan Alexandru, își face o datorie de demnă prietenie publicându-i aceste scrisori care ne arată sufletul mare al lui Ioan Alexandru.

Acest poet credincios își arată toată credința lui în Dumnezeu și neamul său.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.

★

● Editura „Almarom" - Râmnicu Vâlcea publică: *În dar ați luat, în dar să dați*, de P.C. arhim. dr. Chesarie Gheorghescu, Mânăstirea „Dintr-un Lemn", 2000, 355 pag. E o adunare de articole și predici bune, care merită citite.

Semnalăm și cea de a doua lucrare cu titlul: *Învățătura ortodoxă despre iconomia divină și iconomia Bisericească*. Este teza de doctorat în teologie, ediția a II-a, a părintelui Chesarie Gheorghescu, lucrare foarte bună care îi face dreptate.

Iată ce spune P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae: „Tema este tratată atât de extins și de bogat și pentru faptul că autorul o concepe ca identificându-se cu toate aspectele operei de mântuire înfăptuită de Dumnezeu în Hristos. Considerăm că autorul a făcut un lucru bun, trecând în revistă studiile de teologie românească referitoare la iconomie, deși, ni se pare, că, din această «listă» au rămas pe dinafară unele studii din teologia românească mai veche.

Lucrarea este însă merituoasă prin abundența de material concentrat în ea și prin problemele de mare interes pe care le pune și care pot suscita noi preocupări cu tema iconomiei în Biserica Ortodoxă, temă atât de caracteristică acestei Biserici".

E păcat că prea cuviosia sa n-a ajuns la vreme în ierarhia superioară a Bisericii.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S U.A. (cont nr. 2,11.1 -61 15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B C.S A., Sucursala Sibiu.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
1 şi 15 iulie
Nr. 25—28
2001

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

Asigurări Divine

„Luminătorul trupului este ochiul. Deci, dacă ochiul tău va fi curat, tot trupul tău va fi luminat; iar dacă ochiul tău va fi rău, tot trupul tău va fi întunecat. Aşa dară, dacă lumina, care e în tine, este întuneric, atunci cum e întunericul?" (Mt. VI, 22—23).

Duminica a III-a după Rusalii

Una dintre cele mai obişnuite stări din viaţa omului pământean, dacă nu chiar cea mai obişnuită, este grija. Grija trupului, grija pâinii, grija îmbrăcămintei — grija zilei de mâine, apoi grija copiilor, grija gospodăriei, grija măririi sau dacă eşti mare grija căderii, grija sănătăţii, grija păzirii legilor — deci grija libertăţii. Griji, griji, griji din toate părţile. Aşa-i de hărţuit bietul om, că n-are nici zi nici noapte binecuvântată de tihnă, fără de griji.

Duhul acesta al „grijii de multe", aşa-numit de Sfântul Efrem Sirul în cea mai scurtă, mai frumoasă şi mai cuprinzător creştină rugăciune, — rugăciunea pe care o rostim plecându-ne genunchii în timpul Postului mare — duhul acesta este un duh viclean şi înşelător, un diavol. Şi e diavol cu cele mai mari înlesniri de izbândă asupra omului, pentru că îl îndeamnă pe om la gânduri şi fapte oarecum fireşti, în aşa fel că sărmanul om nu-l miroase pe dumnealui şi, dacă nu-l miroase nici nu-l alungă.

Căci, să ştiţi, cum spun Sfinţii Părinţi că cea mai iscusită metodă a diavolului de a-şi face ucenici, e aceea de a-l face pe om să creadă că nu există diavol. Căci ce e mai nevinovat dar şi mai înşelător decât ca din umbră să rostească la urechea cugetului omului:

Ce vei mânca oare? Eşti, şomer, ce vei face mâine? Ai nevastă, copii, şi ai datoria să-i hrăneşti şi să-i îmbraci. Fă-ţi socoteală bună. Nu ştii proverbul: „Dumnezeu dă, dar în traistă nu pune". Nu-i drept?

Frământă-te, îngrijeşte-te din vreme. Munceşte, adună. Oare nu Sf. Scriptură spune că „cine nu vrea să muncească nici să nu mănânce!" Şi uite aşa şopteşte diavolul acesta al grijii. Şi cu toate acestea, vrând omul să-şi îndreptăţească cugetele şi faptele, face voia diavolului. Nu degeaba învaţă Psalmistul: *„Că nu se va îndreptăţi înaintea Ta (Doamne) tot cel viu, că a prigonit vrăjmaşul sufletul meu"*.

Dar lucrul trebuie adâncit şi lămurit.

Două sunt lumile în care e hărăzit omul să trăiască: lumea aceasta, pământească — scurtă, precum o vedem şi lumea cealaltă, cerească — veşnică precum o dorim şi ne-o învaţă Sf. Scriptură. Dar ţinta, osteneala unde este, şi anume: dobândirea vieţii veşnice în Împărăţia lui Dumnezeu. Căci nu avem aici pe pământ cetate stătătoare, precum spune Apostolul, ci suntem străini şi călători aici, pentru o vreme, iar

(Continuare în pag. a 2-a)

† **Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA**
Mitropolitul Ardealului

Apel către toţi românii din ţară şi din lume

Acum, la intrarea în cel de-al treilea mileniu, noi, toţi românii, fie că suntem pe pământul moşilor şi strămoşilor noştri, fie că suntem cetăţeni loiali ai altor state, avem datoria să ne gândim la destinul naţiunii române, la viitorul ei, într-o lume aflată în profundă schimbare.

Societatea românească trece prin mari transformări şi se confruntă cu numeroase greutăţi de ordin economic, social şi politic. Dificultăţilor inerente oricărei schimbări - şi mai ales ale uneia de amploarea şi profunzimea celei începute prin Revoluţia din decembrie 1989 - li se adaugă efectele deceniilor de guvernare totalitară, care au separat România de Europa Occidentală.

Avem mai mult ca oricând nevoie de solidaritate, de muncă inteligentă şi îndârjită, de un proiect de viitor care să răspundă aspiraţiilor noastre fireşti de pace, prosperitate şi dezvoltare.

Cu toate greutăţile trecutului şi ale prezentului, graţie unor oameni care şi-au păstrat şi apărat idealurile, Românii nu şi-au pierdut credinţa în Dumnezeu, identitatea naţională şi culturală, ataşamentul faţă de valori precum democraţia, libertatea, toleranţa, respectul demnităţii umane. Românii pot fi mândri de valorile lor naţionale, de tradiţiile şi de obiceiurile lor, de umanismul lor, de apartenenţa la creştinătatea ortodoxă. Aceasta este zestrea pe care o aduc ei în proiectul Europei Unite, o zestre bogată şi originală.

Viaţa generaţiilor noastre, a semnatarilor acestui Apel, nu a fost una uşoară. Am văzut multă durere şi multă suferinţă, am văzut visuri prăbuşite dar şi speranţe împlinite. Am văzut cum din trupul României Mari, înfăptuită prin jertfa de sânge a părinţilor şi bunicilor noştri, au fost rupte teritorii. Am suferit alături de cei care au suferit din cauza totalitarismelor.

Nu vrem ca românii, oriunde s-ar afla ei, să mai sufere precum au făcut-o cei din generaţiile trecute. Avem multe de făcut pentru a ne împlini această dorinţă.

Pentru săracii şi pentru copiii României, fiecare din poziţia sa şi după puterile sale, am hotărât să ne unim eforturile în acţiuni conjugate în favoarea celor nevoiaşi. Vă chemăm pe toţi să vă alăturaţi acestui efort. Să arătăm lumii că nouă ne pasă de copiii orfani şi de bătrânii singuri. Să demonstrăm solidaritate şi ataşament faţă de valorile generalumane. Doar aşa vom reuşi să ne atingem idealul împărtăşit de toţi românii - de integrare europeană şi euro-atlantică.

Diferenţele de idei şi disputele politice rămân esenţa oricărei democraţii. Românii din interiorul ţării şi cei din lumea întreagă nu au numai dreptul, dar trebuie să fie încurajaţi să analizeze cât mai profund posibil viitorul naţiunii noastre, compoziţia guvernelor şi alegerea politicienilor noştri. Totuşi, aceste dezbateri trebuie să fie călăuzite de interesele noastre istorice. În viitorul apropiat România se va afla în faţa unor momente majore. Fără progres economic nu vom realiza integrarea ca membru deplin în Uniunea Europeană; fără sprijinul dumneavoastră, cererea României de integrare în NATO nu ar avea acelaşi ecou. Împlinirea acestor două deziderate ne priveşte pe noi toţi, şi se aşează deasupra oricăror calcule politice sau personale.

Vom dedica toate eforturile noastre pentru împlinirea acestor ţeluri. Şi aşa cum ţările din regiunea noastră au reuşit să fructifice creativitatea diasporei lor pentru binele naţiunilor lor, facem apel la toţi românii să ne ajute pentru a reuşi în marile încercări care ne stau în faţă.

Procesul început în secolul al XIX-lea, prin mişcarea de renaştere naţională, trebuie să se împlinească în secolul nostru, astfel încât românii să devină parteneri egali în familia europeană a naţiunilor.

Ca semn al acestei voinţe comune, dorim să contribuim practic la împlinirea câtorva mari proiecte de asistenţă socială şi de marcare a identităţii noastre creştin-ortodoxe. Un prim proiect pe care dorim să-l sprijinim, şi în folosul căruia îi chemăm pe toţi românii cu posibilităţi să ni se alăture, este schimbarea în bine a vieţii copiilor României, inclusiv prin adopţii ca alternativă la orfelinate, şi a bătrânilor, tot mai lipsiţi de posibilităţi. Ne gândim de asemenea, să sprijinim ctitoriile româneşti de peste hotare, lăcaşuri de închinare în limba noastră şi mărturii ale credinţei neamului românesc, cum ar fi Aşezămintele de la Ierusalim şi Ierihon. Astfel, ne facem datoria de oameni cu credinţă în Dumnezeu şi în valorile creştine şi lăsăm un semn al trecerii noastre prin lume.

Aceasta este o datorie nu numai faţă de strămoşii noştri, care au luptat şi au murit pentru independenţa noastră, ci şi faţă de generaţiile viitoare, care trebuie să aibă garanţia că niciodată nu vor mai îndura ceea ce generaţiile anterioare au îndurat.

Aşa să ne ajute Dumnezeu!

Regele
M I H A I I

Prea Fericitul
T E O C T I S T
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

ION ILIESCU
Preşedintele României

Catedrala Mitropolitană din Sibiu
— 95 de ani de la Sfinţire —

Se împlinesc în acest an, 95 de ani de la sfinţirea măreţei Catedrale Mitropolitane din Sibiu, monument de arhitectură reprezentativ pentru stilul bizantin din Transilvania şi din întreaga ţară.

Au trecut 95 de ani de când un sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi avându-l în frunte pe vrednicul de pomenire mitropolitul Ioan Meţianu într-o dimineaţă senină de primăvară au săvârşit slujba de târnosire a acestui Sion al Ortodoxiei româneşti simbol al credinţei şi al dragostei neamului românesc faţă de Biserica străbună şi faţă de pământul strămoşesc.

Evenimentul de acum 95 de ani încununa într-un fel toată lupta şi toate strădaniile românilor ortodocşi din Ardeal de a-şi afirma identitatea lor naţională şi confesională şi totodată apartenenţa lor cu trupul şi cu sufletul la aceste plaiuri pe care ei dintotdeauna le-au locuit.

Ideea ridicării unei catedrale ortodoxe în oraşul de reşedinţă al Mitropoliei - Sibiu, a aparţinut mai întâi marelui mitropolit Andrei Şaguna cel care a fost aici în Ardeal *„începător întru toate"* şi care printr-o circulară trimisă în eparhie în preajma Crăciunului anului 1857, după ce în toamna aceluiaşi an a obţinut aprobarea Împăratului Francisc-Iosif I, îi îndemna pe preoţi şi pe credincioşi să jertfească din puţinul lor pentru înălţarea unei sfinte catedrale în oraşul Sibiu, care *„să fie maica tuturor bisericilor din eparhia noastră..."* şi care să fie zidită *„spre mărirea lui Dumnezeu şi spre binele vostru"*, cum se exprima el.

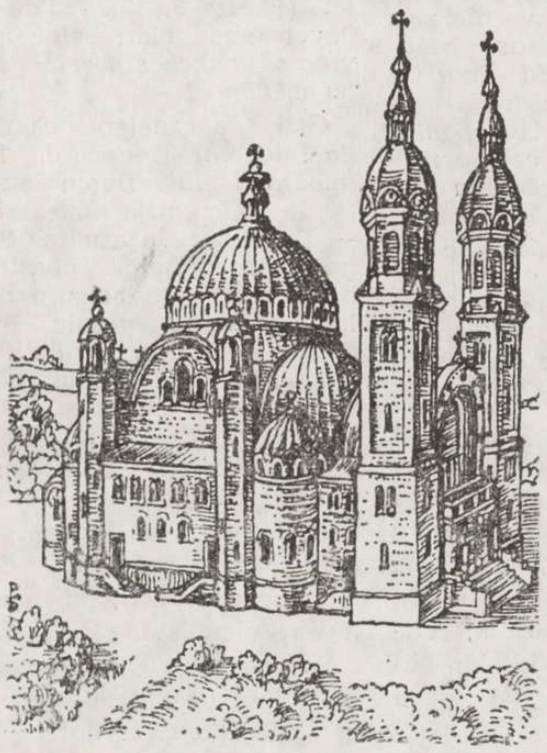

În urma apelului făcut s-a început organizarea Colectei propriu-zise, primul donator fiind însuşi împăratul Francisc-Iosif I care a donat 1 000 de galbeni, urmat apoi de guvernatorul Transilvaniei cu 50 de galbeni, de Mitropolitul Andrei cu 2 000 de florini şi de mulţi alţii.

Din cauza vitregiei vremurilor mitropolitul Andrei a adormit întru Domnul fără să-şi poată vedea visul împlinit. Sub urmaşii săi a continuat strângerea de fonduri pentru catedrală, astfel că sub păstorirea mitropolitului Ioan Meţianu (1899-1917) s-a pus piatra de temelie a actualei biserici catedrale în str. Mitropoliei nr. 33. Pentru degajarea locului, a fost nevoie de demolarea câtorva case din jur precum şi a vechii bisericuţe greceşti din Sibiu care până atunci servea drept catedrală episcopală.

Lucrările au început în anul 1902 şi au continuat până în 1904, când biserica a fost pusă sub acoperiş, fiind coordonate de către arhitectul Sibiului de atunci Iosif Schussnig. Planul catedralei a fost acceptat în urma unui concurs la care s-au prezentat 31 de arhitecţi, fiind declarat câştigător planul arhitecţilor Virgil Nagy şi Iosif Konemer.

În ziua de 13 decembrie 1904 au fost sfinţite şi aşezate în cele două turnuri cele 4 clopote. S-au confecţionat apoi iconostasul şi strănile în Bucureşti la firma lui Constantin Babic, a fost introdusă lumina electrică şi a fost pictată cupola. Pictura acesteia ca şi a

(Continuare în pag. a 4-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

Ecouri ale „pelerinajului" papal în Grecia şi Siria*

Redăm sub acest titlu câteva aspecte şi ecouri ale vizitei Papei Ioan Paul al II-lea, în special în Grecia, la începutul lunii mai.

Astfel aflăm că Biserica Ortodoxă Greacă s-a opus mult timp acestei vizite, mai precis din iunie 1999 când papa şi-a exprimat dorinţa de a călca pe urmele paşilor Sf. Apostol Pavel, cu prilejul jubileului anului 2001. Până la urmă, invitarea papei s-a făcut în calitate de şef de stat de către preşedintele Republicii elene, Dl. Costis Stephanopoulos, în ianuarie 2001, iar sinodul Bisericii Ortodoxe din Grecia şi-a ridicat veto-ul său abia în martie 2001.

Nici un reprezentant al Bisericii ortodoxe n-a fost prezent la aeroport. Mai mult, manifestaţii de protest au avut loc la Atena, iar în mânăstiri au fost arborate drapele negre. Şi cu o săptămână înaintea vizitei manifestaţiile contra vizitei papale au adunat mii de credincioşi, între care mulţi călugări şi călugăriţe. În 2 mai, la apelul comunităţilor monahale din Athos, a avut loc un marş de protest în centrul Atenei. Au fost prezenţi nu numai ierarhi şi clerici, dar şi foarte mulţi credincioşi veniţi din toată ţara, care purtau pancarte cu inscripţii ca: „Nu venirii Papei", „Noi protestăm contra acceptului Bisericii noastre pentru vizita papală şi contra participării ierarhiei la această vizită". Un reprezentant al Muntelui Athos a citit un mesaj de aspru rechizitoriu la adresa papalităţii.

În Siria, în schimb, papa s-a bucurat de o mai bună primire. Astfel, încă, în ajunul sosirii sale la Damasc, Patriarhul Ignatie al IV-lea al Antiohiei şi primat al Bisericii Ortodoxe din Siria, Liban, Irak şi Kuweit a acordat presei un interviu în care a ţinut să sublinieze importanţa acestei vizite pentru comunităţile creştine locale. El a spus între altele: „Papa Romei vine să viziteze ţara creştinătăţii autentice. Vizita sa va fi foarte utilă... căci prin aceasta papa va spune oamenilor că religia creştină este din punct de vedere istoric autentică în această ţară şi că nu e doar un fenomen efemer".

Redăm, în continuare, şi un ecou al vizitei, venit de această dată, de la Paris, din partea lui Jean-François Colosimo, conferenţiar la Institutul de Teologie Ortodoxă din Paris (Institut Saint-Serge), care a acordat în 5 mai, un interviu ziarului „Le Monde". În opinia interlocutorului vizita papală a avut drept con-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

* Am preluat aceste ecouri din S.O.P. (Service Orthodoxe de Presse) nr. 259, Paris, iunie 2001.

In memoriam

Se împlinesc în aceste zile 15 ani de la trecerea la cele veşnice a doi dintre marii ierarhi ai Bisericii noastre. Este vorba de patriarhul JUSTIN MOISESCU şi de fostul mitropolit al Ardealului NICOLAE MLADIN.

Amândoi au fost ierarhi luminaţi, bine şcoliţi la Universităţi celebre din Apus, ambii au fost mari profesori de teologie care au luminat şi au pregătit de-a lungul carierei lor zeci de generaţii de studenţi teologi deveniţi apoi preoţi slujitori în ogorul Domnului.

După ce au intrat în ierarhia bisericească ca şi arhierei amândoi au fost la înălţimea chemării lor, aceea de a fi slujitori ai lui Dumnezeu şi ai oamenilor. Au ilustrat împreună în chip strălucit, deşi patriarhul JUSTIN doar pentru un an, scaunul mitropolitan din Sibiu, scaunul istoric al lui Andrei Şaguna şi al lui Nicolae Bălan, înscriind în vremurile acelea destul de grele şi de potrivnice credinţei, pagini de adevărat misionarism, de cultură şi de veritabilă teologie românească.

Ambii au fost mari ecumenişti, înscriindu-şi numele lor printre pionierii ecumenismului practic din România şi făcând cunoscut numele Bisericii noastre peste hotarele ţării, ca delegaţi ai acesteia.

Au plecat dincolo, în zările veşniciei la un interval de aproape două luni, unul de celălalt, în anul Domnului 1986, lăsând în urmă un „nume bun" şi o figură luminoasă vrednică de urmat şi de întruchipat.

Au rămas în conştiinţa ierarhilor, a clerului şi a credincioşilor ca doi ierarhi devotaţi cauzei lui Hristos şi Bisericii Sale şi ca două făclii care au luminat la altarul strămoşesc în vremuri de cumpănă şi de încercare.

Acum, la împlinirea celor 15 ani de la trecerea lor dincolo, să le urmăm pilda vieţii şi a slujirii lor, să rugăm pe Marele arhiereu Hristos Domnul să le facă odihnă în ceata dreptţilor şi să le aprindem smerit o lumânare la mormintele lor din Catedrala patriarhală din Bucureşti şi de la Mânăstirea Bâncoveanu, Sâmbăta de Sus, de la poalele Făgăraşului, rostind creştineasca rugăciune: *„În veci pomenirea lor".*

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-Vicar
Sibiu

Penticostarul — izvor al predicii şi catehezei

Cultul creştin constituie şi a constituit întotdeauna o sursă extraordinară pentru propăvăduirea creştină. Fără predică nu s-ar desfăşura normal echilibrul liturgic al cultului creştin. Bogata imnologie bisericească constituie pentru orice credincios un prilej de a reflecta la aspectele cele mai variate ale învăţăturii creştine în forma în care Biserica le-a păstrat şi le-a transmis dintotdeauna. De cele mai multe ori cultul a fost un instrument important de luptă împotriva ereziilor, în toate componentele cultului creştin, dar mai ales în Sfânta Liturghie. Părintele Petre Vintilescu spune despre imne că ele reprezintă „credinţa cântată", iar condacele au fost definite îndeosebi ca predică poetică sau o poezie în care este transpusă dogma.

Penticostarul ca şi carte de cult îşi are originile în Sfânta Scriptură a cărei învăţătură este exprimată în scris de către Sfinţii Părinţi ca un omagiu închinat lui Dumnezeu. De aceea cred că înainte de a spune că Penticostarul este izvor al predicii şi catehezei trebuie spus că Sfânta Scriptură reprezintă prin excelenţă sursa din care autorii Penticostarului se inspiră. Este de la sine înţeles că Evangheliile sunt principala sursă dacă admitem că Penticostarul ca perioadă liturgică se concentrează asupra marelui eveniment al Învierii Domnului. Unii evanghelişti au cunoştinţe mai simple despre fapte, alţii din contră le cunosc mai în amănunt adăugând şi fapte noi pe care Penticostarul le preia în întregime. Important este că Scriptura ne transmite totul în lumina adevărului. Din această sursă aflăm că toate personajele aflate în preajma Mântuitorului după Învierea Sa din morţi au primit cel mai puternic şi mântuitor sprijin pentru Dumnezeu. Exemplul cel mai elocvent al mesajului pe care trebuie să-l primim în această perioadă este scos în evidenţă tot de o predică; este vorba despre predica Sfântului Apostol Petru de la Cincizecime care arată că: „Dumnezeu a înviat pe Acest Iisus, Căruia noi toţi suntem martori. Deci, înălţându-se prin dreapta lui Dumnezeu şi primind de la Tatăl făgăduinţa Duhului Sfânt L-a revărsat pe acesta, cum vedeţi şi auziţi voi". (F. Ap. 2, 32—33).

În ce priveşte perioada imediat următoare primului veac creştin, documentele existente oferă destul de puţine informaţii în ce priveşte cultul creştin dar există destul de multe în ceea ce priveşte propovăduirea creştină pe care se fundamentează şi o parte a cultului creştin. Constituţiile Apostolice ne informează că duminica în cinstea Învierii Domnului, pe când se lumina de ziuă, în Biserică se făceau rugăciuni şi cereri către Dumnezeu. Cultul se continua cu citiri şi explicări ale pericopelor evanghelice sau vetero-testamentare. De asemenea Testamentum Domini ne informează că sâmbăta spre duminică credincioşii se adunau la biserică unde se făceau cântări şi citiri din psalmi iar episcopul sau preotul predica.

În primele patru secole creştine când oratoria clasică creştină era mai înfloritoare decât orice altceva din cultul divin, şi aceasta deoarece gândirea creştină era frământată de probleme foarte importante cum ar fi hristologia sau triadologia, foarte multe cuvântări ale marilor părinţi ai Bisericii au intrat în uzul liturgic. Aşa se face că Sfântul Ioan Damas-

(Continuare în pag. a 7-a)

Drd. EMIL-RADU MOCIOIU

Ecouri ale „pelerinajului" papal în Grecia şi Siria

(Urmare din pag. 1)

secinţă o dezbinare şi o provocare a ortodocşilor. În orice caz, a subliniat vorbitorul, „în Grecia şi Rusia, papa are cele mai puţine motive să se impună, atâta vreme cât acolo, creştinismul nu este atât de apropiat pe cât de divergent de acela pe care el îl reprezintă (papa). Apoi, ortodocşii nu pretind neapărat ca Ioan Paul al II-lea să ceară iertare cât mai ales să facă un gest clar, de respingere definitivă a oricărei forme de uniatism şi de prozelitism".

Întrebat asupra manifestaţiilor ostile din Grecia, faţă de vizita papală, Jean François Colosimo a subliniat că acestea au fost datorate „ambiguităţii vizitelor papei", care îi irită pe ortodocşi. „Când el (papa n.n.), nu este invitat ca şef religios, el se face invitat ca şef de stat. Aşa s-a întâmplat înainte în Georgia iar acum în Grecia şi se va întâmpla în viitor în Ucraina". „Memoria ortodoxă" păstrează despre papalitate amintirea unei „prăzi spirituale", caracterizată prin „tentative uneltite de către Roma, pe parcursul ultimelor patru secole, de cucerire a unor poziţii şi de convertire a unor populaţii în ţări ortodoxe". Din această cauză, încrederea în papă este „foarte zdruncinată".

În continuare, cel intervievat a arătat că: „ceea ce îi împiedică pe catolici şi ortodocşi de a se împăca este tocmai figura papalităţii, anume aceea a „păstorului" cu pretenţie universală".

La întrebarea „cum anume (în Grecia), Biserica ortodoxă poate să se dedea la un naţionalism atât de puternic, chiar dacă legitim din considerente istorice şi pentru suferinţele suportate, care naţionalism însă este totuşi puţin compatibil cu integrarea europeană", Jean François Colosimo a răspuns subliniind că atâta vreme cât „grecii au sentimentul de a fi izolaţi şi rău înţeleşi în Europa (pentru că, n.n., sunt ortodocşi) ... Biserica lor refuză o Europă care ar nega specificitatea sa ortodoxă, ... o Europă tehnocratică ce ar nega identităţile, o Europă care nu va fi fidelă mărturiei sale biblice, de apărare a valorilor comune şi a unei convieţuiri fără de care s-ar cădea în barbarie". Interlocutorul a insistat asupra legăturilor strânse care unesc populaţia de cler, amintind că „grecii nu vor putea uita niciodată că Biserica ortodoxă a fost aceea care a asigurat dăinuirea culturii şi limbii lor, le-a garantat libertatea pe parcursul aproape a patru secole de ocupaţie otomană, a instruit naţiunea, a propagat ideile de emancipare, iar în secolul al XIX-lea s-a aflat în fruntea luptei pentru independenţă... Cum s-ar putea ca în aceste condiţii Biserica să nu fie populară? Cum să ne mai mirăm că ea face ca 500 000 de persoane să iasă în stradă, la Atena, pentru a-şi apăra rădăcinile? Dacă în Franţa, omul care zice nu globalizării este neapărat un ţăran: şi anume José Bové, în Grecia, omul acela este neapărat un preot, un episcop. Arhiepiscopul Christodoulos este José Bové al Greciei".

O altă personalitate din Franţa, intervievată de această dată de cotidianul italian *„L'Avvenire"*, a fost binecunoscutul teolog Olivier Clément, profesor şi el la Institutul Saint Serge din Paris.

Întrebat în legătură cu această vizită, catalogată în mass-media occidentală drept „istorică", profesorul O. Clément a spus între altele că dintru început vizita a fost rău privită şi aceasta datorită faptului că Biserica locală, pe care urma să o viziteze papa (respectiv Biserica Greciei) nu l-a invitat pe oaspete ci s-a autoinvitat prin mijlocirea guvernului. „Mulţi greci au avut deci impresia unui vizitator care s-a impus" şi astfel toată afacerea a fost fără îndoială politică, derulată oarecum împotriva voii arhiepiscopului Atenei. „Un pelerinaj pe urmele Sf. Apostol Pavel", au spus catolicii. În schimb ortodocşii s-au întrebat: „Ce fel de pelerinaj cu o escortă de o sută douăzeci de echipe de televiziune?". Au existat apoi demonstraţiile ostile, cu pancarte pe care numele papei era prezentat ca opozant al lui Hristos.

„Această teamă, această mânie vin dintr-o istorie tragică, afirmă profesorul Clément. Se cuvine a reaminti drama din 1204, când a avut loc cea de a patra cruciadă şi când cruciaţii au îngenunchiat Constantinopolul, papa de la Roma din timpul acela, numind în Bizanţ un patriarh latin. Seniorii occidentali şi-au împărţit, atunci între ei imperiul bizantin, iar Grecia de azi se revendică drept moştenitoarea acelui imperiu. „Imperiul n-a fost prin urmare distrus numai de Otomani, ci mai întâi de către Latini. În epoca modernă, îmbrâncitura uniată a fost cea care a detaşat vaste regiuni ale lumii ortodoxe, spre a le supune Romei, având doar atâta grijă de a le conserva ritul oriental". Şi acum, în secolul al XX-lea grecii vin cu unele mărturii ale implicării Vaticanului în diferite situaţii dramatice pentru ortodocşi precum: latinizarea forţată a Insulei Rodos şi a Dodecanezului, cedarea în favoarea Albaniei a Imperiului de Nord, înjumătăţirea Insulei Cipru în favoarea turcilor şi nu în ultimul rând, recunoaşterea pripită de către Vatican a republicilor catolice provenite din muribunda Iugoslavie.

„Toate acestea au fost reamintite în mod viguros papei Ioan Paul al II-lea printr-o lungă scrisoare a arhiepiscopului Atenei. Cu toate acestea, papa a persistat în intenţia sa de a vizita Grecia".

Profesorul Olivier Clément apreciază totuşi pozitiv această vizită arătând că papa, care a văzut în Grecia „inima închiderii (rezistenţei n.n.) ortodoxe", aici în Grecia a voit el să aducă un cuvânt de reconciliere şi pace. „Şi într-adevăr, în Grecia a rostit el cuvinte decisive: a cerut iertare pentru drama de la 1204, a renunţat în mod solemn la orice prozelitism şi a lăsat foarte clar să se înţeleagă că uniatismul nu a fost o bună metodă pentru reunificarea Bisericii". În pofida declaraţiei „Dominus Iesus", papa a folosit expresia de Biserici surori, vizându-le pe cele ortodoxe.

Concluzia profesorului francez a fost aceasta: „Nu pot fi distruse atât de uşor prejudecăţi colective, indiferent de care parte ar fi acestea. Cu toate acestea, speranţa este posibilă şi această călătorie a ajutat-o".

(Urmare din pag. 1)

casa noastră, obârşia noastră este în ceruri, de unde am venit odată cu strămoşul Adam.

Două sunt şi părţile alcătuitoare ale omului: trupul — pământul organizat de mâna lui Dumnezeu şi sufletul, care însufleţeşte trupul.

Trupul din pământ vine şi în pământ se întoarce. Iar sufletul se întoarce la Dumnezeu, de unde a venit. El nu moare, nu dispare. Sufletul, gândul, mintea, simţirea, dorul, iubirea noastră, trăieşte. Şi numai cu această nădejde ne mai mângâiem pe malul gropii noastre către care clipă de clipă ne tot prăvălim. Căci noi toţi vrem cu tărie să trăim veşnic. Şi aşa de mult vrem, că ne înşelăm şi ne vine adesea să credem că noi, poate numai noi nu vom mai muri. Că e drept lucrul acesta, ne stau dovadă grijile cele multe pe care le punem în slujba vieţii de pe pământ.

Şi aşa ne descoperim necredincioşi şi îndoielnici.

Oare din vrerea şi cu puterea noastră am venit noi la viaţă aici pe pământ? Oare am venit cu un scop al nostru aici pe pământ? Cu siguranţă nu. Nici gând.

Învăţătura Bisericii Ortodoxe însă spune aşa: că Dumnezeu nu numai că a creat lumea, ci o şi conduce, îi poartă de grijă, iar grija lui Dumnezeu faţă de lume se cheamă *Pronie* sau *Providenţă.*

Învăţătura minţii omului însă, nu prea crede în Providenţă, şi toată necredinţa e în paguba omului. Căci în loc să-şi afle omul rosturile cele adevărate pe pământ, rosturile cele către Împărăţia Cerurilor, în loc să-şi trăiască viaţa senin, trândăveşte după agonisite trecătoare, de care se leapădă când moare, căci nici nu-i încap în mormânt, şi nici nu-i trebuiesc acolo.

Acolo trebuieşte altceva. Despre aceste trebuinţe esenţiale, pentru veşnicie, a învăţat lumea Iisus Mântuitorul: *„Nu vă îngrijiţi pentru viaţa voastră, cu ce vă veţi îmbrăca... pentru că Tatăl vostru cel ceresc ştie că aveţi trebuinţă de toate acestea".*

„Priviţi la păsările cerului: ele nici nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în grânare, şi Tatăl vostru cel ceresc le hrăneşte".

Acesta este cuvântul lui Iisus: Nu vă îngrijoraţi căci nu suntem singuri pe lume şi n-am venit de capul nostru. Iar cel ce ne-a trimis ne poartă de grijă. Aşa cum poartă de grijă păsărilor cerului, crinilor câmpului, fiarelor pădurilor. Aşa are şi grija noastră.

Asigurări Divine

Cu toate aceste cuvinte frumoase, pe lume sunt oameni care n-au mâncare şi n-au îmbrăcăminte, nu au case, stau prin canale, gări, parcuri. Copii abandonaţi, copii maltrataţi, bătrâni alungaţi de propriii copii. Azilele, casele de copii, sunt pline şi nimeni nu le deschide uşa. Sunt uitaţi. Dar Dumnezeu îi mângâie, îi binecuvintează, prin cadrele sanitare care îi îngrijesc.

Dumnezeu e Duhul Adevărului, e Adevărul însuşi. Cuvintele Lui sunt adevărate. Şi dacă pe lume mai sunt neajutoraţi, apoi pricina stă nu în Dumnezeu, ci în oameni. Căci iată ce spune Mântuitorul: *„Căutaţi mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, şi toate celelalte se vor adăuga vouă".*

Condiţia pe care o pune Dumnezeu este clară şi categorică, tot aşa ca şi asigurarea pe care ne-o dă: de vom căuta mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu, de vom recunoaşte pe Dumnezeu ca Tată, toate ni se vor adăuga pe urmă. Toate trebuiesc căutate pe urmă, nu înainte şi împotriva Împărăţiei lui Dumnezeu.

Oare pentru cei ce caută Împărăţia lui Dumnezeu, pentru credincioşii cei buni şi drepţi, e de ajuns să fie buni şi cinstitori, şi încolo să stea cu mâinile în sân şi să aştepte totul de-a gata de la Dumnezeu? Să nu se mai îngrijească de nimic?

Cuvântul Domnului trebuie înţeles bine. Avem în Cartea Facerii poruncă să muncim: *„în sudoarea frunţii tale îţi vei mânca pâinea ta".* (Facere 3, 19). Sfântul Pavel spune clar: *„cine nu vrea să muncească nici să nu mănânce".*

Grija de căpetenie să ne fie întoarcerea *„acasă, în Împărăţia lui Dumnezeu".* De lepădăm grija lumească, — Dumnezeu ia asupra Sa grija trebuinţelor noastre pământeşti, ne asigură de împlinirea lor, veşnic îndestulate şi frumos gătite. Şi aşa ne arată drumul către Raiul cel atât de dorit de noi toţi.

De aceea ne spune Mântuitorul că Împărăţia Cerurilor e în noi, că începe de aici de pe pământ. Că de nu începe de aici, nu mai începe niciodată.

Să ne ajute Dumnezeu ca toţi să ne putem vedea în Împărăţia Cerurilor.

Un avrigean martir: prof. dr. Vasile Stoica

„Cimitirele sunt pline de oameni de neînlocuit"
CH. de GAULLE

„În februarie 1919, Ion I. C. Brătianu m-a chemat la Paris unde, la Conferința de Pace, am fost ofițerul său de legătură pentru delegațiunile engleză și americană". Acesta a fost VASILE STOICA, născut în Avrig, în anul 1889 și mort la închisoarea Jilava, în 29 iulie 1959, în chinuri insuportabile, la vârsta de 70 de ani.

Dar să vedem, în continuare, cine a fost cel supranumit „OMUL CARE A CONTRIBUIT LA DOUĂ CONFERINȚE DE PACE", omul care a luptat pentru întregirea și reîntregirea fruntariilor României.

Supradotat intelectual, fiu de țărani de frunte ai Avrigului, după studii secundare la liceul unguresc din Sibiu, apoi la cel ortodox (liceul „Andrei Șaguna", n.a.), din Brașov, unde își ia bacalaureatul în anul 1909, Vasile Stoica își continuă studiile universitare la universitățile din Budapesta, București și Paris. La numai 24 de ani își ia doctoratul în litere cu mențiunea „EMINENT", devenind profesor de limbile română, maghiară și franceză la Școala Civilă a ASTREI din Sibiu, începând cu anul 1913, fiind și un membru marcant al ASOCIAȚIUNII. Tot atunci înființează revista „ROMÂNUL", care prin conținutul patriotic al publicațiilor, incomodează autoritățile Austro-Ungare, silindu-l să treacă peste muntele Suru în Vechiul Regat. În Capitală face ziaristică, tipărește lucrări ca: „Habsburgii, ungurii și românii", „Suferințele din Ardeal" și alte asemenea lucrări, care îi atrag ura ungurilor, condamnându-l la moarte în contumacie, dar și simpatia marilor personalități bucureștene, cu vederi unioniste, ca Ionel I. C. Brătianu, Tache Ionescu, N. Titulescu, N. Filipescu, care-l atrag în cercul lor și împreună cu aceștia îl conving pe Regele Ferdinand de necesitatea intrării României în război, împotriva imperiului Austro-Ungar (1916) și tot el este acela care a redactat documentele necesare din partea regelui, în special proclamațiile către țară și armată. Vine, însă, războiul și pentru noi, Românii: este concentrat, trimis pe front, unde luptă eroic, ca sublocotenent, fiind rănit (de două ori) și pentru faptele de arme săvârșite pe câmpul de luptă este decorat cu Ordinul MIHAI VITEAZUL și VIRTUTEA MILITARĂ.

Apreciat de primul-ministru (Ion I. C. Brătianu), în anul 1917, este trimis în S.U.A., unde ține conferințe despre România și publică articole la gazete importante ca: „New York Times", „New York Tribune", „Washington Post", „The Nation", „New Republic", și alte publicații; aici, leagă o serie de relații și chiar prietenii folositoare țării noastre cu Președintele Wilson, cu prof. T. Masaryk (ceh), cu polonezul Pederewski, devenit, după război, primul președinte al Poloniei renăscute.

Așa, cum am arătat la început, în februarie 1919, a fost chemat la Paris, de către primul-ministru, Ion I. C. Brătianu, pentru a participa la Conferința de Pace. Aici a desfășurat o activitate favorabilă României, mai ales în ceea ce privește stabilirea fruntariilor noastre, el fiind unul dintre cunoscătorii buni ai situației noastre etnice.

În anul 1921, Vasile Stoi-

(Continuare în pag. a 6-a)

ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central Astra Sibiu

Portretul ciobanului din „Miorița"

Frumusețea *Mioriței* constă și în arta portretului ciobanului, pe care i-l face măicuța bătrână:

Mândru ciobănel
Tras printr-un inel,
Fețișoara lui,
Spuma laptelui;
Mustecioara lui,
Spicul grâului;
Perișorul lui,
Pana corbului;
Ochișorii lui,
Mura câmpului! . . .

E un portret al tinereții bărbătești, al frumuseții veșnice, în stil direct, plin de metafore, într-un paralelism enumerativ.

Ciobanul e *„tras printr-un inel"*. Este vorba de un frumos obicei rămas în părțile Banatului: la botez copilul se trece printr-un colac, ca să fie zvelt, subțirel, agil.

Portretul e lucrat în două culori: alb și negru. S-a afirmat că ar fi patru culori. Culorile cailor din Apocalips: alb, negru, verde și roșu — ceea ce e absurd. S-a mai spus că *„mustăcioara lui / spicul grâului"* ar fi blondă, galbenă. Că sunt „inadvertențe" în construcția portretului. Nimic mai fals. În privința musteții nu e vorba de culoare, ci de formă, de așezarea perilor în mustață. Deci tot neagră.

Portretul ciobanului din *Miorița* e portretul clasic, în strălucirea lui de briliant, al literaturii noastre populare. Acest portret a fost inclus în motivul măicuții bătrâne. Într-o poezie din lirica populară din colecția lui M. Eminescu, o fată înșelată spune părinților ei cum era tânărul:

Un voinicel nant,
Nant și sprâncenat,
Sprâncenele lui,
Pana corbului,
Ochișorii lui
Mura câmpului,
Fețișoara lui
Spuma laptelui.
Mustecioara lui
Spicul grâului,
Coaptă la răcoare,
Neajunsă de soare,
Coaptă la pământ
Neajunsă de vânt.

După cum se observă cu ușurință portretul tânărului se aseamănă cu cel al ciobanului din *Miorița.*

Balada aceasta nu e „sfinxul" românilor, fiindcă nu-i nimic de neînțeles, nimic enigmatic, totul s-a explicat științific! Ca toate capodoperele, *Miorița* rămâne, în continuare, deschisă interpretărilor, fiindcă e opera clasică a literaturii noastre populare, prin tăria de diamant a expresiei.

GRAȚIAN JUCAN

Sfântul Ștefan — voievodul cel strălucit al Moldovei

Din anul 1992, Biserica îl pomenește în rândul Sfinților pe marele voievod al Moldovei - Ștefan - unul dintre cei mai străluciți conducători ai românilor. Dar cu multe veacuri înainte de canonizarea sa, *„Sinodul infailibil al poporului"* l-a considerat sfânt, după cum spune cronicarul: *„. . . după moartea lui îi ziceau Sfântul Ștefan-Vodă, nu pentru suflet, că este în mâna lui Dumnezeu . . ., ci pentru lucrurile sale cele vitejești carele nimeni din domni, nici mai înainte, nici după aceea nu l-au agiunsu".*

Cronicarul spune că într-o zi, abătut și mâhnit din pricina pierderii unei lupte, voievodul Ștefan a ajuns la chilia Sihastrului Daniil, într-un loc singuratic, în munți. Sihastrul se ruga. I-a spus lui Vodă să aștepte, până va isprăvi ruga. Apoi l-a primit și vodă s-a *„ispovedit"* la dânsul. După ce l-a povățuit și l-a binecuvântat, Sihastrul l-a îndemnat să lupte și Vodă a prins curaj și i-a biruit pe dușmani. Acest episod consemnat de cronicar, ni-l înfățișează pe Sfântul Ștefan ca ca pe un voievod smerit și evlavios. Dincolo de omenești lui slăbiciuni, Sfântul Ștefan căuta iertarea duhovnicului și împăcarea cu Dumnezeu. Sihastrul Daniil este mărturia căinței voievodului, altfel *„om cu păcate"*, după spusa cronicarului. Smerenia unui voievod care așteaptă iertare de la un călugăr solitar este, cred, un exemplu rar în istoria capetelor încoronate. De altfel, întreaga lui viață și mai ales nețărmurita iubire față de pământul moldav, constituie una din cele mai frumoase pagini din istoria lumii.

Din acel aprilie 1457, când la Direptate Moldova i-a ieșit înainte cu *„mitropolit, episcopi, egumeni, boieri și țărani"*, până când a pus mâinile pe piept, la 2 iulie 1504 Ștefan cel Mare și Sfânt a ars ca o flacără apărând creștinătatea, Moldova și Biserica lui Hristos.

De câte ori, în multele-i războaie, nu s-a pus în stare de jertfă?! Neînfricat, bizuindu-se pe ajutorul lui Dumnezeu, era primul în luptă: *„unde era lupta mai grea, acolo îl vedeai și pe dânsul"*. Ca altădată Împăratul Constantin, Ștefan poruncise să aibă în luptă steaguri creștine, brodate în mânăstiri și sfințite cu puterea rugăciunii. Ele stau mărturie: unul la Vatoped în Athos și altul pe pământ românesc.

A luptat până când a fost doborât de o rană primită în luptă. Și lupta aceea a fost dreaptă. El n-a vrut pământul nimănui. A vrut doar să apere Moldova. Alături de calitatea de neînfricat apărător al Moldovei trebuie s-o amintim și pe aceea de mare ctitor de locașuri sfinte. Nu știu câți domni din istoria lumii se pot mândri cu peste 40 de biserici și mânăstiri ridicate într-o țărișoară jefuită și cotropită în fiecare an. Vorbesc despre marele ctitor mânăstirile ori bisericile de la Putna, Neamț, Suceava, Probota, Bistrița, Huși, Vaslui, Tazlău, Milisăuți, Pătrăuți, Baia, Voroneț, Hârlău, Popăuți, Dobrovăț, Volovăț, Răuseni și atâtea altele. Pe toate le-a înzestrat cu icoane și odoare de mare preț, cu odăjdii și Evanghelii ferecate în aur, clopote și moșii, cu o mărinimie greu de egalat. Venea adeseori la hramurile marilor mânăstiri și descăleca de pe calu-i alb, la Neamțu, de Înălțare sau în atâtea locuri din Țara Moldovei. Trebuie să amintim și de ajutorul pe care Sfântul Voievod l-a dat unor mânăstiri de la Muntele Athos. În primul rând Mânăstirea Zografu, căreia i-a făcut numeroase danii, fapt ce-l determina pe monahul Isaia din Hilandar să afirme că Mânăstirea Zografu a fost întemeiată de Ștefan cel Mare (deși în realitate, Ștefan era doar un ctitor adăugător, nu fondator). Pentru multele sale danii, Ștefan cerea viețuitorilor de la Zografu: *„să-l scrie la Proscomidie pe el, pe soția sa și pe copii și să-i cânte sâmbătă seara un paraclis și marțea o liturghie și să-l pomenească până va fi în viață, iar după aceea să-i facă în anul întâi pomenirile obișnuite și apoi să-i cânte într-o zi din an seara parastas și dimineața Liturghie".*

De asemenea, mânăstirile: Sf. Pavel, Vatoped, Grigoriu, Constantimonitu și altele îl consideră mare ctitor. Dincolo de multele sale danii trebuie remarcată dorința marelui voievod de a fi pomenit la Proscomidie, la Sfânta Liturghie și la Paraclisul Preacuratei Născătoare de Dumnezeu. Daniile către bisericile Moldovei arată pe de o parte mărinimia ctitorului, iar cererea de a fi pomenit la Proscomidie arată pe de altă parte înțelegerea voievodului că Sfânta Liturghie este cea mai importantă slujbă, care șterge păcatele oamenilor, prin jertfa cea nesângeroasă a Domnului.

Au trecut aproape 500 de ani de când slăvitul voievod a fost strămutat în veșnicile locașuri.

Trecerea anilor i-a sporit faima. Oriunde mergi în Moldova, vei întâlni zidiri mărețe, mânăstiri, biserici, cetăți, fântâni, poduri. Dar mai ales vei întâlni la fiecare casă amintirea unui voievod neînfricat, luptător, ctitor. Și pe buzele pruncilor și ale bătrânilor, numele său se rostește cu bucurie și mândrie: *„Într-însul găsise poporul românesc cea mai curată și mai deplină icoană a sufletului său cinstit și harnic, răbdător fără să uite și viteaz fără cruzime, strașnic în mânie și senin în iertare, răspicat și cu măsură în grai, gospodar și iubitor al lucrurilor frumoase, fără nici o trufie în faptele sale . . .".*

La sfârșitul vieții, marele domn se pregătea de întâlnirea cu Mântuitorul Hristos, Căruia îi închinase viața și Căruia îi ceruse iertare pentru păcatele săvârșite ca un om purtător de trup și viețuitor în lume. Vartolomeu Măzăreanu într-o lucrare de la începutul secolului XX transcrie ultimile cuvinte ale voievodului: *„. . . Doamne, numai tu singur știi ce-a fost în inima mea. Nici eresurile înșelătoare, nici focul vârstei tinerești, n-au putut-o sminti, ci am rămas întărit pe piatra care este Însuși Hristos, pe a căruia Cruce de-a pururea îmbrățișată la piept, ținând, viața mea am închinat-o, nădejde nesmintită printr-însa la părintele veacurilor având, prin care pe toți vrăjmașii am gonit și am înfrânt . . .".*

La ziua pomenirii sale, la 2 iulie, cântăm împreună marelui voievod: *„. . . Apărător neînfricat al credinței și patriei străbune, mare ctitor de locașuri sfinte, Ștefane voievod, roagă pe Hristos Dumnezeu să ne izbăvească din nevoi și din necazuri".*

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Sfântul Sisoe cel Mare

— Iscusit lucrător al smeritei-cugetări —

Biografii aghiografi nu ne-au lăsat date personale ale marelui ascet, ci i-au scos în evidență, însușirea principală a sufletului său, a smeritei-cugetări, pierzătoarea patimilor, cu care era înzestrat de la Dumnezeu.

Smerita-cugetare este un har al sufletului. Ea este o virtute, o bogăție neprețuită, pentru binefacerile ce le revarsă sufletului.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos zice: „Învățați-vă de la Mine", deci nu de la înger, nici de la om și nici de pe hârtie, ci „de la Mine", adică din lucrarea Mea în voi, „căci sunt blând și smerit cu inima" și cu gândul și cu cugetul și „veți afla odihnă", din partea patimilor și a gândurilor rele, „sufletelor voastre". (Matei XI, 29). Cine a câștigat această virtute rară, când începe ea să lucreze, urăște îndată cu durere „toată slava deșartă" și nu ia în seamă cele ce se petrec în jur, ci doar numai ceea ce este plăcut lui Dumnezeu și este deosebit de vigilentă, drept, care nu poate fi păgubită cu nimic. (Filocalia IX, pag. 298).

Din cele cincizeci și două apoftegme din Patericul egiptean[1] atribuite marelui nevoitor al monahismului primar, reiese că s-a născut pe la mijlocul sec. al IV-lea și din tinerețe s-a nevoit cu multă osârdie peste 60 ani în deșertul Skete din Egipt, sub povățuirea avvei Or, de unde auzind că Marele Antonie (250—356) a trecut la cele veșnice, cu binecuvântarea egumenului a plecat la muntele Colzim, locul de nevoință al lui Antonie.

Aici, l-a întrebat un părinte: „Cum ai lăsat Skete și pe Avva Or și ai venit aici?". Și i-a răspuns bătrânul: „Când s-a mărit obștea în Skete și auzind că Avva Antonie a adormit, m-am sculat și am venit aici în munte și găsind liniște șed de puțină vreme aici". Acela l-a întrebat din nou: „Câți ani ai părinte?" I-a răspuns bătrânul: „Am șaptezeci și doi ani." (Pag. 212).

De aici va trece la Klisma în 429, iar în anul următor (430), se va stabili în Muntele Sinai, unde curând a trecut la cele veșnice și se face pomenirea sa la 6 iulie al fiecărui an.[2]

Putem spune fără să exagerăm, că iubind pe Dumnezeu din tinerețe, a urmat cu osârdie lui Hristos, nevoindu-se cu mari osteneli, post, rugăciune, ascultare, tăcere și singurătate în deșerturile sus amintite.

A trăit retras în tăcere, chiar dacă în jur roiau mulțime de monahi și nu vorbea decât întrebat. De la Sfintele Slujbe ale Bisericii, se grăbea pe cât putea spre chilie, pentru liniște, rugăciune și rucodelie (ascultare). (pag. 213). S-a ferit pe cât a fost cu putință de „slava deșartă", care produce multă sminteală vieții duhovnicești.

Prin smerenie profundă și rugăciune neîncetată, viața lui s-a asemănat cu viața îngerilor. S'lindu-și firea s-a făcut biruitor asupra patimilor, iar petrecerea covârșea orice înfrânare. Se spune că prin smerita-cugetare și paza de a nu-și arăta harismele, prin rugăciune și binecuvântare, a înviat morți și a izgonit duhurile necurate. Patericul amintește că un mirean oarecare, a pornit de acasă cu fiul său să vină la Sfântul Sisoe, pentru rugăciune și binecuvântare, așa cum obișnuiesc și astăzi mulți credincioși. Pe cale a murit copilul. Tatăl său nu s-a descurajat. A luat copilul în brațe și ajungând la chi-

(Continuare în pag. a 4-a)

Ierodiacon
TEOFILACT CIOBÂCĂ,
Mân. Putna — Suceava

1. Patericul egiptean, Alba Iulia, 1990, pag. 207—213.
2. Patericul Sinaitic, Sibiu, 1995, pag. 222.

La proscomidiar

«Mi-aduc aminte, vedeam satul aşezat înadins în jurul bisericii şi cimitirului, adică a lui Dumnezeu şi morţilor. Această împrejurare care numai foarte târziu de tot mi s-a părut foarte semnificativă, ţinea oarecum isonul întregii vieţi, ce se desfăşura în preajma mea... Localizam pe Dumnezeu în spaţiul ritual de după iconostas, de unde îl presimţeam iradiind în lume... La fiecare pas perspectivele se adânceau şi se înălţau... Undeva lângă sat era un sorb; convingerea noastră era că acel noroiu fără fund răspundea de-a dreptul în Iad de unde izvorau şi clăbucii. Trebuie să te transpui în sufletul unui copil care stă tăcut pe marginea sorbului, şi-şi imagina acea dimensiune „fără fund" ca să ghiceşti ce poate însemna pentru om o geografie mitică... Satul era astfel situat în centrul existenţei şi se prelungea prin geografia sa de-a dreptul în mitologie şi metafizică».

În acest *Discurs de recepţie la Academia Română*, Lucian Blaga - al cărui nume îl poartă Universitatea din Sibiu - a făcut o adevărată introspecţie a spiritualităţii rurale româneşti. O spiritualitate în care *credinciosul trăieşte prin cult, cu morţii săi, cu însuşi Iisus. Ceea ce nu înţelege cu mintea, înţelege cu sufletul şi din dorinţa de a exterioriza ceea ce simte, creează, făcând loc larg imaginaţiei şi fanteziei.*[1] Şi astfel, ajungem să constatăm că *lumea ne este, împreună cu timpul, graţie şi judecată*[2].

După o legendă românească - pe care Lucian Blaga a cercetat-o, în cadrul preocupărilor sale de psihologia religiei - cerul era, la început, foarte aproape de pământ, încât putea fi atins cu o aruncătură de piatră. Dar cerul a fost murdărit de răutatea oamenilor şi atunci Cel de Sus l-a înălţat. Ţăranul român părea aşa de convins de prezenţa divină în lume, încât îşi închipuia că cerul trebuie să fi fost odată vecin cu omul[3]. Ideea vecinătăţii dintre cer şi pământ a fost întâlnită de Blaga într-o altă legendă românească, în care se spune că pământul ar fi fost iniţial transparent, mai precis până la uciderea lui Abel. După omor, Cain a îngropat trupul fratelui său, care se vedea, însă, din pământ, ca din apă, iar atunci Dumnezeu a întunecat pământul. Viziunea despre pământul transparent este una sofianică,[4] iar prin *sofianic*, o determinantă stilistică importantă a Ortodoxiei, Blaga înţelege un anumit sentiment al omului în raport cu transcendenţa, sentiment graţie căruia omul se simte receptacol al unei *transcendenţe coborâtoare.*[5]

Localizam pe Dumnezeu în spaţiul ritual de după iconostas, de unde îl presimţeam iradiind în lume... spune Blaga. Or, acest spaţiu include şi *proscomidiarul*, unde preotul, pentru a săvârşi rânduiala proscomidiei, are nevoie de prescuri. Să-l lăsăm pe Ioan Alexandru să ne vorbească, poetic, despre ele:

Dumineca măicuţa în veşmânt cernit / Cu busuioc în mână şi într-o năframă / Duce din bruma cât avem de grâu / O prescură de jertfă la icoană // Atâta-i casa noastră, o vatră în sălaş / Unde se-ncinge focul şi se coace pâne / O parte pentru prunci şi alta la altar / Spre pomenirea numelor străbune // Sfânt obicei, părinţii din părinţi / O mână sapă, alta se închină / Şi Domnul picură din mila lui / Ulei în graiul lămpii pe colină.[6]

La altar, cum spune poetul, sau, mai precis, la proscomidiar, cum găsim în *Liturghier* şi în *Tipic*, sunt aduse (puse) prescuri de diferite forme, făcute din făină de grâu şi dospite, de regulă cinci, având fiecare întrebuinţarea ei. Pe scurt, din prima prescură se scoate Sf. Agneţ - care se va preface în Sf. Trup al Domnului -, din a doua, părticica pentru Maica Domnului, din a treia, părticele pentru cele *nouă cete* sau grupe de sfinţi, din a patra, miridele pentru credincioşii vii iar din a cincea, miridele pentru morţi.[7]

În momentul în care preotul ajunge la a cincea prescură, scoate cu sfânta copie părticele mici şi le pune pe sfântul disc la locul rezervat lor, în dreapta sa, toate la un loc. În timpul acesta, preotul se roagă pentru cei trecuţi la viaţa de dincolo, rugă din care, deliberat, spicuim doar fragmente. Cuvintele de început sună astfel: *Pentru pomenirea şi iertarea păcatelor tuturor celor din veac adormiţi întru dreapta credinţă: ale strămoşilor, ale moşilor, ale părinţilor, ale maicilor, ale fraţilor, ale surorilor, ale fiilor şi fiicelor, ale celor dintr-o rudenie şi ale celor dintr-o seminţie cu noi şi ale tuturor celor ce au adormit întru nădejdea învierii şi a vieţii veşnice;* şi continuă tot aşa, ajungând să-i pomenească, în momente sau succesiuni diferite, pe drept-măritorii creştini pe care *tâlharii i-au ucis*, apoi pe cei *sfârşiţi... de palmă, de pumn.* Şi toate acestea pentru *bătrâni, tineri, voinici, copilandri, copii, prunci fără de vreme, parte bărbătească şi femeiască.*[8]

Dar împrejurările în care *tâlharii i-au ucis* pe cei pomeniţi de preot, *sfârşiţi* fiind *de palmă* sau *de pumn*, ne pot direcţiona interesul spre un spectru oarecum larg de domenii de interes, de investigaţie. Chiar dacă, la prima vedere, cel justiţiar, pământesc, pare a fi o prioritate, interesul nostru se îndreaptă în altă direcţie: anume, câţi dintre cei ucişi de tâlhari sau de adversarii de o clipă, au fost ucişi cu palma sau pumnul stâng? Când vorbim despre adversarii de-o clipă - nu şi de tâlhari -, ne temem că, de fapt, conflictul a alunecat - poate pe nesimţite - în locul diferenţei, în situaţia în care diferenţa nu este cea care maschează sau îndulceşte conflictul, ci ea se cucereşte deasupra conflictului, fiind *dincolo* şi *alături* de el. În astfel de coordonate, conflictul n-ar fi nimic altceva decât starea morală a diferenţei, iar agresiunea devine cel mai tocit dintre limbaje.[9]

În acest sens, încă din prima decadă a secolului XX, specialiştii în domeniu au constatat că ideea superiorităţii mâinii drepte este universală. Ea a caracterizat gândirea primitivă ca atare şi formează baza clasificărilor dualiste care se extind la întreaga lume. Acest gen de clasificări, pornite de la categorii binare, precum dreapta-stânga, sus-jos, zi-noapte, bărbat-femeie ş.a.m.d. au fost analizate de o serie întreagă de antropologi, iar concluziile lor arată, în mare, că diviziunea dualistă *face mai mult decât să clasifice: ea oferă o ierarhie a categoriilor.*[10]

Datele de care dispune azi ştiinţa, arată că disparitatea funcţională dintre mâna dreaptă şi cea stângă se bazează, de fapt, pe supradezvoltarea, prin specializare, a emisferei stângi a creierului, în situaţia în care cele două emisfere sunt cuplate invers la cele două jumătăţi - *luate* sau privite pe verticală - ale corpului uman, cu excepţia nărilor. În atare situaţie, emisfera stângă - repetăm, supradezvoltată, supraspecializată - comandă partea dreaptă a corpului şi, implicit, mâna dreaptă, în vreme ce emisfera dreaptă, mai puţin specializată, comandă jumătatea stângă a corpului, inclusiv mâna stângă. Numai la animale cele două emisfere ale creierului se află într-un echilibru perfect, echilibru sau situaţie în care ele (animalele) nu pot dezvolta criterii pentru o *conştiinţă ierarhică binară.*[11]

Emisfera stângă s-a specializat în funcţiile limbajului, în timp ce numai la 5% din populaţia mondială funcţiile emisferei stângi sunt preluate de cea dreaptă, de aşa manieră încât să poată folosi mai bine mâna stângă. Procentul indivizilor care conservă echilibrul celor două emisfere, al ambidextrilor, este şi mai redus.[12]

Aceste descoperiri neurofiziologice fundamentale ne permit să afirmăm că dominaţia universală a mâinii drepte a determinat, şi la nivelul faptelor pe care le-am avut în vedere, ca procentul celor ucişi de adversari *stângaci* să fie net inferior celor ce au căzut victime unor tâlhari ori adversari *dreptaci*, fără a ne hazarda în aprecieri privind frecvenţa sau procentajul unor asemenea fapte.

Dr. CONSTANTIN ITTU

1 D. Fecioru, **Poporul român şi fenomenul religios**, Bucureşti, 1939, p. 33.

2 D. Stăniloae, **Ascetica şi mistica sau Teologia vieţii spirituale**, Bucureşti, 1939, p. 160.

3 I. Mânzat, **Elemente de psihologia religiei la Lucian Blaga**, în „Revista de filosofie", 2, 1995, pp. 155-61, la p. 160.

4 Mânzat **op. cit.**, p. 159.

5 Perspectiva sofianică a fost declanşată de experienţele spirituale ale asceţilor ortodocşi de la Muntele Athos. Asceţii athoniţi, care îşi impun rigori şi penitenţe extreme ajung datorită meditaţiilor şi reculegerilor spirituale, la „experienţa lumii taborice". În momentele de extaz mistic ei se simt pătrunşi lăuntric de o lumină suprafirească, cu totul indefinibilă şi inefabilă neavând nici o analogie în lumea terestră **(Ibidem**, pp. 157-8).

6 Ioan Alexandru, **Casa părintească**, în „Foaia Diecezană", Caransebeş, S.N., VI, 9-10 (67-68), sept.-oct. 2000, p. 21.

7 **Tipic Bisericesc**, Bucureşti, 1976, p. 71 şi n 51. În caz de lipsă trebuie să fie cel puţin două prescuri - una pentru Sf. Agneţ şi una pentru miride - sau, cum mai este datina în unele părţi, chiar una singură, mai mare, cu cinci cornuri sau părţi. În cazul în care nu sunt prescuri, se poate folosi o pâine dospită pe care preotul înscrie cu copia semnul Crucii şi iniţialele **Is, Hs, Ni** şi **Ka**, în locul peceţii.

8 **Liturghier**, Bucureşti, 1995 pp. 105-107.

9 R. Barthes, **Plăcerea textului**, Cluj, 1994 p. 25.

10 R. Needham (ed.), **Right and Left: Essays on Dual Symbolic Classification**, Chicago 1973, pp. 3-31; **Idem, Symbolic Classification**, Santa Monica (Cal.), 1979, pp. 9 şi 78.

11 I. P. Culianu **Gnozele dualiste ale Occidentului**, Bucureşti, 1995, p. 42.

12 **Ibidem**, p. 43.

Sf. Sisoe cel Mare

(Urmare din pag. a 3-a)

lia cuviosului, l-a aşezat cu faţa în jos, la picioarele lui, cerând binecuvântare şi a ieşit apoi afară. După rugăciune, văzând avva că copilul nu iese şi el afară, i-a zis: „Fiule, scoală-te şi du-te afară" (căci nu ştia că e mort). Şi îndată a înviat copilul şi a ieşit afară. Văzându-l tatăl său s-a spăimântat şi intrând s-a închinat marelui cuvios, vestindu-i lucrul. Auzind bătrânul ce s-a făcut s-a mâhnit adânc, căci nu voia să-i iasă faimă de „făcător de minuni" şi să fie tulburat de mulţimile credincioşilor (pag. 210).

Cineva dintre fraţi i-a vestit cuviosului, zicând: „N-ai ajuns la măsurile avvei Antonie, părinte?". Iar bătrânul i-a răspuns modest: „De aş fi avut unul din cugetele lui Avva Antonie, m-aş fi făcut tot ca focul" (pag. 208). Pe bună dreptate a zis Avva Matoie al Patericului: „Când veţi auzi pe un bătrân slăvind pe aproapele mai presus de sine, a ajuns la măsuri mari" (pag. 145—146).

O învăţătură deosebit de importantă e în legătură cu durata de penitenţă. În continuare dăm o discuţie a unor părinţi cu marele ascet. Întrebare: „De va cădea vreun frate în păcat, îi este destul un an de pocăinţă?" Răspuns-a avva: „Aspru este cuvântul acesta". Din nou i-au zis: „Atunci şase luni, se cade să se pocăiască cel ce a greşit?". Bătrânul a răspuns: „Este mult". Şi iarăşi i-au zis părinţii: „Dar patruzeci de zile îi este deajuns pentru pocăinţă?" Răspuns-a cuviosul: „Este mult". Şi a continuat a lămuri fraţii zicând: „Cred în milostivirea lui Dumnezeu, că de se va pocăi unul ca acesta din tot sufletul său, trei zile sunt deajuns, pentru a primi Dumnezeu pocăinţa lui" (pag. 211).

Pentru cei ce se stăpânesc cu greu, de a cădea în păcat, fie din obişnuinţă, puţina credinţă, slăbiciune sau lene le-a spus celor ce l-au întrebat: „Ridică-te fiule şi te vei mântui". Altul i-a zis: Părinte, „după ridicare, iarăşi am căzut". Avva a răspuns: „Ridică-te iarăşi". Atunci fratele a întrebat din nou: „Până când va fi căderea şi ridicarea mea?". Cu multă răbdare marele ascet i-a zis lui: „Până te va ajunge şi te va găsi sfârşitul, ori în cele bune, ori în cele rele. Până atunci ni se cade să petrecem, totdeauna în ridicare din păcate, pentru ca în pocăinţă să ne ajungă sfârşitul" (pag. 211).

Pentru a avea mereu cugetul smerit, fără înălţare nefolositoare sufletului, care lucru bucură mult pe diavoli, un răspuns minunat l-a dat avva unui frate care i-a spus: „Părinte, văd eu cum pomenirea lui Dumnezeu rămâne în mine". Îi spune atunci bătrânul: „Nu e mare lucru să fie gândul tău la Dumnezeu, dar mare lucru este ca să te vezi pe tine sub toată zidirea". (pag. 209).

În fine se poate vedea cum Avva Sisoe, pe când era la Skete, probabil în tinereţe, l-a întrebat pe Avva Or, stareţul Sketului: Spune-mi un cuvânt. Şi i-a zis: „Ai încredere în mine?". A răspuns ucenicul de atunci: „Da, am". Stareţul său a continuat: „Du-te şi ce m-ai văzut pe mine că fac, fă şi tu". Cuviosul Sisoe a replicat: „Ce să văd la tine, părinte?". Şi i-a răspuns Avva Or: „Cugetul meu este mai prejos decât al tuturor oamenilor" (pag. 240). Se prea poate, ca această învăţătură să fi stat la baza formării marelui ascet, nu de formă, ci în toată lucrarea ei duhovnicească, din care împărtăşea şi altora, care îi cereau cuvânt de folos.

Când s-a îmbolnăvit Avva Sisoe, îl cercetau părinţii şi fraţii din obşte, ceea ce îl tulbura că nu poate a se concentra la rugăciune ca de obicei şi a zis unora: „Văd că vin la mine unii părinţi şi îi rog să mă lase să mă pocăiesc". A zis unul din părinţi aşa: „De te vor lăsa, de acum poţi să te foloseşti spre pocăinţă". Cu multă îngăduinţă a răspuns bolnavul: „Deşi nu pot face, dar suspin în sufletul meu puţin şi-mi este deajuns" (pag. 214).

Înainte de a trece la cele veşnice, şezând părinţii în preajma lui, faţa strălucea ca soarele. Şi le-a zis lor: iată avva Antonie a venit!. Şi după puţin a zis: iată ceata proorocilor a venit!. Şi iarăşi faţa lui a strălucit şi mai mult. Şi a zis: iată, ceata apostolilor a venit!. Şi lumina de pe faţă s-a îndoit. Şi părea ca şi cum cu altul vorbea. Şi l-au întrebat părinţii: Cu cine vorbeşti avvo?. Iar el a zis: iată îngerii au venit să mă ia şi mă rog să fiu lăsat să mă pocăiesc puţin. Şi i-au zis atunci părinţii: „NU ai trebuinţă să te pocăieşti părinte". Şi le-a zis lor cuviosul: „Cu adevărat nu mă ştiu pe mine, de m-am atins măcar de începutul pocăinţii mele". Atunci au cunoscut toţi, că este desăvârşit şi deodată s-a făcut faţa lui ca soarele şi s-au temut toţi. Marele Cuvios a spus: „Vedeţi, Domnul a venit". Iar Domnul a zis: „aduceţi-Mi pe vasul pustiului"! Şi îndată şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu şi s-a făcut ca un fulger, iar chilia s-a umplut de bună mireazmă. (pag. 209).

Cu acest fericit sfârşit, Sfântul Sisoe, marele ascet şi-a săvârşit viaţa vremelnică şi s-a mutat la viaţa cea veşnică (Ps. 115 v. 6).

Aşadar un monah înzestrat cu această înaltă virtute creştină acumulată cu efort susţinut de o viaţă şi cu harul lui Dumnezeu, poate fi alături, pe bună dreptate alături de vârfurile monahismului primar, cu exemplul său unic.

De aceea am găsit de cuviinţă să-i scoatem la iveală marea sa virtute sufletească, pentru a fi de folos, celor ce vor avea prilejul să citească cu atenţie (Apoc. I, 3), fie credincioşii noştri în general şi în special fraţii monahi, căci această însuşire deosebit de aleasă şi atât de necesară, lasă mult de dorit în viaţa noastră duhovnicească.

Sper că această modestă lucrare, va aduce la cunoştinţa multora pe un mare martir al conştiinţei şi un atlet al intensificării ascezei sale de o viaţă, despre care prea puţini au auzit de numele său.

Catedrala Mitropolitană

(Urmare din pag. 1)

iconostasului a fost făcută de către Octavian Smigelschi originar din părţile Sibiului.

La 30 aprilie 1906, catedrala a fost sfinţită de către mitropolitul Ioan Meţianu împreună cu episcopul său sufragan de la Arad Ioan Papp alături de un ales sobor de preoţi şi diaconi. La sfinţire a fost prezent şi profesorul Nicolae Iorga, care a donat un engolpion de argint şi o icoană valoroasă pentru biserică şi care a doua zi după sfinţire a ţinut şi o conferinţă publică în Sibiu.

În decursul vremii catedrala din Sibiu a fost restaurată de mai multe ori şi împodobită în vremea noastră cu o frumoasă pictură neobizantină executată de Iosif Keber şi Anastasie Demian.

Sub păstorirea mitropoliţilor Nicolae Bălan, Nicolae Colan, Nicolae Mladin ca şi sub păstorirea actualului mitropolit al Ardealului *Dr. Antonie Plămădeală*, Catedrala mitropolitană din Sibiu a fost înzestrată cu obiecte liturgice, veşminte, cărţi, instalaţii de sonorizare ş.a. necesare pentru buna desfăşurare a serviciului divin.

De 95 de ani la altarul acestei catedrale ce are hramul simbolic al „Sf. Treimi" se săvârşeşte zilnic Sf. Liturghie şi Vecernia precum şi celelalte servicii religioase prevăzute de tipicul bisericesc.

Se cuvine deci acum să-i mulţumim lui Dumnezeu pentru această frumoasă şi înălţătoare realizare spirituală şi culturală a înaintaşilor noştri şi să le închinăm un gând pios de rugăciune şi de pomenire, iar ori de câte ori vom intra în Catedrala noastră ortodoxă din Sibiu să ne rugăm *„pentru pacea de sus, pentru pacea a toată lumea şi pentru mântuirea sufletelor noastre"*.

Cărturari sibieni de altădată:

Zaharia Boiu, „fala amvonului român"

Una dintre străzile principale ale Sibiului poartă numele acestui strălucit teolog, pedagog, poet, ziarist şi militant pentru drepturile românilor ardeleni. Ar fi interesantă o anchetă în rândul celor care locuiesc pe strada respectivă, ca să se vadă câţi dintre ei ştiu cine a fost Zaharia Boiu. Dintre locuitorii Sibiului - chiar şi intelectuali - numărul celor care ar şti ceva despre el ar fi cu totul insignifiant. Doar în rândul teologilor numele său este pomenit cu veneraţia pe care o merită.

Zaharia Boiu (sau Zacharia, cum semna el) s-a născut în Sighişoara, la 4 martie 1834, în casa preotului - devenit mai târziu protopop - cu acelaşi nume. Mama sa, Ioana, născută Pălăşan, era originară din Veneţia de Jos, în părţile Făgăraşului. Bunicul său, Moise Boiu, a fost preot în Hetiur, lângă Sighişoara. Mai târziu, fiul lui Zaharia Boiu „junior", Ioan Baptist (absolvent de teologie la Sibiu în 1890), va fi preot în Sibiu, iar fiul acestuia, Ionel (absolvent de teologie tot la Sibiu în 1930) preot în diferite parohii ale Arhiepiscopiei Sibiului; cel din urmă va încheia această „dinastie" de cinci preoţi ardeleni de altădată.

Zaharia Boiu a învăţat la şcoala primară confesională ortodoxă din Sighişoara, continuând apoi la Gimnaziul evanghelic - luteran de acolo, unde şi-a susţinut şi examenul de maturitate, în 1854, fiind primul elev român care s-a bucurat de o asemenea promovare. În anul şcolar 1854/1855 a ocupat un modest post de învăţător confesional în Săcele, lângă Braşov. Între anii 1855-1857 a urmat cursurile Institutului teologic din Sibiu, pe atunci cu numai doi ani de studii, fiind coleg cu Ioan Popescu, viitorul profesor şi apreciat pedagog. Îndată după terminarea studiilor, Andrei Şaguna i-a numit pe amândoi profesori suplinitori în „secţiunea pedagogică" a Institutului sibian. După doi ani, deci în 1859, tot amândoi au fost trimişi pentru studii de specializare la Universitatea din Leipzig (Lipsca). Reîntors de la studii în 1861, a fost numit profesor definitiv în ambele „secţiuni" ale Institutului. În secţia „teologică" a predat doar Omiletica (1861-1870), iar în anii şcolari 1863-1865 l-a suplinit pe Nicolae Popea la Isagogie şi Exegeza Sfintei Scripturi, dar a predat mai mult în secţia „pedagogică". Profesorul Petru Şpan, care l-a cunoscut bine, a aflat de la foştii lui elevi că „era un profesor excelent, mai ales în tratarea de materii istorice. Îţi ştia povesti atât de frumos şi fluent, încât te captiva de la primul cuvânt ce-l rostea. Ştia, prin umorul său plăcut şi printr-o înfăţişare simpatică, impunătoare, să-ţi lege atenţia cu aşa putere, încât puteai să-l asculţi cu ceasul. Nu mai puţin maestru era în punerea de întrebări, o chestie capitală în învăţământ. Peste tot, era un cap luminat şi foarte clar". (*Şcoala lui Şaguna*, Sibiu, 1909, p. 38).

Paralel cu misiunea sa de profesor, Zaharia Boiu a fost redactor al ziarului şagunian „Telegraful Român", de la 1 ianuarie 1863 până la 14/26 octombrie 1865, îndatorire pe care a îndeplinit-o cu multă conştiinciozitate. După căsătorie, a fost hirotonit preot şi numit în fruntea parohiei Sibiu-Cetate, slujind, în această calitate, în fosta biserică „grecească" de pe locul actualei catedrale; a îndeplinit această slujbă până la 1 ianuarie 1885. În 1870 a părăsit catedra, fiind numit „asesor consistorial ordinar", slujbă pe care a deţinut-o până în 1902, când s-a pensionat. După ce a intrat în vigoare Statutul Organic şagunian, Zaharia Boiu a fost ales mereu membru în Sinodul eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului şi în Congresul naţional - bisericesc al întregii Mitropolii a Transilvaniei. Între anii 1865-1875 a fost şi catehet al elevilor ortodocşi români de la Liceul de stat din Sibiu (actualul Colegiu „Gheorghe Lazăr").

Încă din primii ani de activitate la Sibiu, Zaharia Boiu s-a implicat şi în viaţa culturală a românilor ardeleni. S-a făcut cunoscut între contemporani ca autor de manuale didactice, ca orator şi conferenţiar, ca poet, ca traducător. După întoarcerea de la studii, Andrei Şaguna l-a încredinţat cu întocmirea unui Abecedar pentru şcolile primare confesionale din dieceza sa. Şi astfel a apărut, în 1861, în Tipografia Diecezană, un *Abecedar pentru şcoalele populare române*, cu 92 de pagini; în anul următor a tipărit o nouă ediţie, dar şi o *Manuducere pentru învăţători la întrebuinţarea Abţedariului* (94 p; ed. II în 1865). În anii următori au apărut noi ediţii ale Abecedarului, ajungând, în 1886, la cea de-a 14-a (Petru Şpan susţinea că ar fi fost 15 ediţii). În cuvântarea funebră la înmormântarea sa, în 1903, asesorul Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului, spunea: „Şi dacă n-ar mai fi făcut nimic pentru binele obştesc, singur acest Abecedar trebuie să-i asigure stima şi respectul în ochii tuturor românilor, până şi în ochii duşmanilor" („Telegraful Român", nr. 119 din 1903, p. 486). Într-adevăr, după Abecedarul său au învăţat zeci de mii de copii ardeleni din vremea aceea. În ce priveşte *Manuducerea*, se pare că a fost folosită şi de Ion Creangă, în timp ce era învăţător la Iaşi.

În 1865 a editat, în tipografia devenită acum „arhidiecezană", o *Carte de citire pentru şcoalele poporale româneşti*. Partea I (6 f. + 100 p.); partea a II-a a apărut abia în 1869 (3 f. + 100 p.). În anii următori s-au tipărit noi ediţii, revizuite, încât partea primă a ajuns la nouă ediţii, ultima fiind în 1894, iar partea a doua la trei ediţii, ultima în 1872, cu un număr sporit de pagini. În ambele cărţi apar şi o serie de texte traduse din marii scriitori germani.

Au urmat apoi alte manuale: *Elemente de Geografie pentru şcoalele populare române greco-orientale* (1869, 4 f. + 173 p., ed. II în 1869, 204 p. şi ed. III în 1872 cu 210 p.); *Elemente de istoria naturii şi fisica* ... (1869, 3 f. + 103 p., ed. III în 1873, cu 112 p.); *Elemente de istorie patriotică şi universală* (1869, 2 f. + 98 p.; ed. II în 1870, 121 p. şi ed. III „înmulţită şi revăzută", în 1872, 123 p.). Spre sfârşitul vieţii a tipărit un *Catehism mic al Bisericii ortodoxe orientale pentru usul şcoalelor elementare române* (1897, 48 p.). Şi aceste manuale şcolare au făcut bune servicii învăţământului primar românesc ortodox din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Zaharia Boiu a fost apreciat, în timpul vieţii, şi ca poet. Primele versuri le-a scris încă pe când era elev la Gimnaziul din Sighişoara, în limbile română, germană şi latină. Începând cu anul 1853, a publicat numeroase poezii, mai ales în periodicele sibiene „Telegraful Român", mai târziu în „Transilvania" şi „Tribuna", uneori semnate cu pseudonimul Eugen Silvan. Poezia „Salutare la Telegraful Român", scrisă cu ocazia apariţiei ziarului şagunian, în 1853, deschide cariera unui nou poet, prezent mereu în momentele de seamă ale istoriei românilor transilvăneni. Poezia lui patriotică încearcă să se inspire din poeziile lui Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri sau Andrei Mureşanu, deşi mult inferioare acelora. „Pios în faţa trecutului istoric şi al înaintaşilor, încrezător în viitorul naţiunii, el exprimă cu energie chemări întru înlăturarea întunericului şi a despotismului". În 1862 a publicat, în Tipografia Diecezană, un prim volum de versuri, intitulat *Sunete şi răsunete. Cercări poetice* (104 p.).

Cele mai însufleţite poezii le-a scris spre sfârşitul Războiului de independenţă purtat de vechea Românie, în paginile ziarului „Telegraful Român" din 1878. Era şi aceasta o formă de manifestare a solidarităţii româneşti în condiţiile istorice de atunci (soţia sa, Caliopi, a fost aleasă, la 17 mai 1877, secretară a Comitetului de romînce sibiene care s-a ocupat de strângerea unor colecte pe seama armatei române şi a ostaşilor ei). Poeziile lui Zaharia Boiu, - inspirate după cele ale lui Vasile Alecsandri - prezintă faptele de eroism ale soldaţilor români, străbătute de optimism şi încrederea în victoria finală. Printre cele mai reuşite se numără: *Trecerea Dunării, Statuia lui Mihai, Testamentul soldatului, Sultan şi curcan, Geniul României, Armatei române, Stindardul, Doctorul Paştea şi cu frate-său* şi altele. Toate aceste poezii au fost reeditate de fiul său, preotul Ioan Baptist Boiu, sub titlul *Frunze de laur. Poezii eroice din anii 1877-1878* (Sibiu, 1904, 43 p.).

Mai notăm că la moartea mitropolitului Andrei Şaguna, a compus imnul „*Românime mult cercată*", care s-a cântat apoi ani în şir şi la parastasele anuale pentru marele

ierarh. În 1887 a tipărit o *Odă* dedicată episcopului Ioan Popasu al Caransebeşului, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de slujire preoţească; în aprilie 1891 o altă *Odă* la împlinirea a 25 de ani de la înfiinţarea Academiei Române; în acelaşi an, o nouă *Odă*, închinată regelui Carol I al României, cu prilejul aniversării a 25 de ani de domnie.

Dar Zaharia Boiu şi-a câştigat un loc de frunte în istoria Bisericii noastre ca strălucit predicator. Pe lângă predicile la duminici şi sărbători rostite în fosta biserică „grecească" din Sibiu, al cărei paroh a fost, a rostit şi multe cuvântări funebre la prohodirea unor personalităţi sibiene ale timpului. Aşa se face că a tipărit patru volume de predici, care au fost apoi de un real folos preoţilor de parohie. Primul volum a apărut în 1889, sub titlul *Cuvântări funebre şi memoriale, cu un adaus de texte biblice pentru cuvântări funebre* (240 p.). Volumul cuprinde două cuvântări rostite la parastasele săvârşite pentru Şaguna (1874 şi 1876), una la parastasul pentru marele mecenat Emanuil Gojdu, urmate de 21 cuvântări funebre şi de 410 texte biblice folosite pentru astfel de cuvântări.

Au urmat alte trei volume, sub titlul general: *Seminţe în agrul* (ogorul, n.n.) *lui Christos*. I. *Cuvântări bisericeşti la toate duminecile* ... (1898, X + 324 p.), cu 56 de predici, începând de la Duminica Învierii şi încheind cu Duminica Floriilor. II. *Cuvântări la prasnicele şi sărbătorile de peste an şi la casuale bisericeşti* (1899, 4. f. + 352 p.), cuprinzând 30 de predici la sărbători, opt cuvântări ocazionale (sfinţirea bisericii, alegerea de preot etc.), şase la Taina Botezului şi alte şase la Cununie; III. *Cuvântări bisericeşti la înmormântări, parastase şi alte festivităţi funebrale, cu un adaus de texte pentru cuvântări funebrale* (1899, 4 f. + 352 p.); acest ultim volum este o reeditare îmbunătăţită a volumului de *Cuvântări funebrale* din 1889, acum cu 20 de predici în plus, iar textele biblice erau în număr de 434.

Cuvântările lui Zaharia Boiu nu sunt o compilaţie, ci el se prezintă ca un autor original, care ştie să folosească mai ales textele biblice, dar care se inspiră şi din realităţile cotidiene, pe care a ştiut să le expună cu un veritabil talent literar şi oratoric, într-o frumoasă limbă românească. Iacob Negruzzi scria că predicile lui „au fost compuse cu mult talent şi scrise în limba cea mai frumoasă şi corectă". Prezentând într-o frumoasă formă literară conţinutul pericopelor evanghelice, Zaharia Boiu căuta întotdeauna cele mai potrivite îndemnuri de ordin moral şi social pentru ascultătorii săi. Majoritatea se încheiau cu câte o scurtă rugăciune. Au fost apreciate şi folosite de multe generaţii de preoţi, el fiind considerat cel mai de seamă predicator al Ardealului ortodox în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Au fost apreciate şi de Academia Română, al cărei membru corespondent era încă din 1/13 septembrie 1877. De pildă, Dimitrie A. Sturdza, fost secretar general al Academiei Române, în Raportul de activitate al Academiei pe anul 1903, îl caracteriza drept „fala amvonului românesc de peste Carpaţi". În 1900, înaltul for cultural al românilor de pretutindeni a încununat această trilogie omiletică - „Seminţe în agrul lui Christos" - cu premiul „Adamachi".

Zaharia Boiu a fost şi un distins conferenţiar în cadrul „Astrei", în care a activat încă de la început, din 1861, ajungând apoi să fie ales în Comitetul central şi secretar prim, între anii 1892-1895. De exemplu, la adunarea generală a Astrei de la Haţeg, din 4/16 august 1891, a prezentat o „disertaţie" despre *Academia Română* (tipărită în rev. „Transilvania", apoi în broşură, cu 17 pagini), în 1894, la Adunarea generală de la Sebeş, a vorbit despre „Fundaţia lui Ioan Oteteleşanu pentru Academia Română" (publicată în rev. „Transilvania", nr. 11, 1894, p. 345-358).

În calitate de secretar prim al Astrei, a devenit şi redactor al revistei „Transilvania", organul ei de publicitate, între anii 1892-1895. În paginile ei a publicat mai multe articole referitoare la misiunea Astrei, precum şi o serie de schiţe biografice ale unor personalităţi culturale.

Reţinem doar câteva titluri: *Cultura poporului nostru* (nr. 1, 1892, p. 1-8), *Texte macedoromâne* (nr. 3, 1892, p. 78-91), *Limba maternă în şcoalele noastre* (nr. 2, 1893, p. 33-37), *Şcoalele noastre confesionale* (nr. 6, 1894, p. 161-165), *Cărţile noastre bisericeşti* (nr. 12, 1894, p. 377-380). A publicat, de asemenea, dări de seamă despre lucrările Academiei Române, despre Adunările generale ale Astrei şi altele.

S-a remarcat şi ca un bun traducător, ca unul care cunoştea încă din şcoală limba germană. Pe lângă bucăţile de lectură traduse şi publicate în *Cartea de citire* (fraţii Grimm, Herder, Lessing, Ch. Schmidt ş.a.), a mai tradus *Nathan der Weise* (Nathan cel înţelept) a lui Lessing, iar din limba latină *Confesiunile Fericitului Augustin*. Împreună cu colegul său Ioan Popescu, a tradus volumul II din *Istoria bisericească* a lui Andrei Şaguna - care se ocupa cu Istoria Bisericii Române -, fiind tipărit sub titlul *Geschichte der griechisch orientalischen Kirche in Österreich* (Hermannstadt, 1862). Tot el a tradus în limba germană şi *Memorandumul* Conferinţei naţionale române din anul 1881, care a fost dus apoi la Viena de către fiul său Olimpiu.

Pentru prestigioasa sa activitate culturală, Societatea Academică Română (din 1879 Academia Română) a ales pe preotul Zaharia Boiu ca membru corespondent, în şedinţa din 13/25 septembrie 1877 (tot atunci au mai fost aleşi Ioan Popescu, membru corespondent şi arhimandritul - vicar Nicolae Popea, membru onorar).

În viaţa de familie am menţionat anterior că Zaharia Boiu a fost căsătorit cu Caliopi, născută Demian. Au avut patru fii: Romul - medic, Ioan Baptist - cu studii de teologie la Sibiu, apoi de filosofie, care a fost preot la Sibiu, Olimpiu - diplomat al Academiei forestiere din Viena, stabilit mai târzu în vechea Românie şi Anastasiu, care, după Unirea din 1918, a fost un timp prefect al judeţului Sibiu.

Zaharia Boiu s-a stins din viaţă în Sibiu, la 6 noiembrie st. n. 1903. A fost prohodit în biserica „din suburbiul Iosefin" („ din groapă"), întrucât vechea biserică „grecească" fusese demolată în vederea construirii noii catedrale mitropolitane. Erau prezenţi înşişi mitropolitul Ioan Meţianu, consilierii arhiepiscopeşti, profesorii Institutului teologic-pedagogic, reprezentanţi ai autorităţilor locale şi ai altor culte din Sibiu, ai Astrei, ai Reuniunii meseriaşilor, precum şi o mulţime de credincioşi din Sibiu, dar şi ţărani din satele învecinate, în frunte cu preoţii lor. Predica funebră a fost rostită de asesorul Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului. A fost aşezat spre veşnică odihnă în cimitirul bisericii „din groapă". „Telegraful Român" a publicat un frumos necrolog şi un amplu reportaj asupra funeraliilor (nr. 118 şi 119 din 1903).

*

În cei aproape o sută de ani care au trecut de la moartea lui Zaharia Boiu, s-au publicat numeroase studii şi cercetări care pun în lumină personalitatea acestui teolog sibian de excepţie, iar numele său este trecut şi în unele dicţionare de specialitate. O stradă centrală din Sibiu îi poartă numele, iar pe casa în care a locuit, în Strada Mitropoliei (fostă Strada „Măcelarilor") s-a aşezat o placă comemorativă. În felul acesta, amintirea lui se perpetuează şi printre cei de azi, care pot vedea în el un model vrednic de urmat, ca om care a preţuit munca şi ca bun român, care şi-a slujit cu devotament neamul. Închei acest scurt medalion prin caracterizarea pe care i-a făcut-o profesorul Petru Şpan: „Un spirit cald şi luminat, orator superior, blând şi dulce la vorbă şi la faptă. Deci pomenirea lui vrednică va rămâne". (P. Şpan, *op. cit.*, p. 41).

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○

Bobul de grâu

Pe tine bob de grâu curat
E chipul lui Iisus sculptat.
Aşa de mic deşi tu eşti
Toţi muritorii îi hrăneşti.
Eşti pâinea care cerem s-o primim
Când rugăciunea „Tatăl nostru" o rostim.
Tu, eşti anafura ce-aduce
Creştinilor, o hrană dulce.
Eşti „Trupul lui Hristos" care cu Vinul
La cei ce le primesc, aduc ... Seninul!
Pişcotul pentru mire şi mireasă
În ziua când păşesc în noua viaţă.
Eşti cozonacul de Crăciun!
Pentru flămânzi eşti bunul cel mai bun!
Tu eşti colacul pentru răposaţi,
Un semn că nu-i uităm, chiar dacă sunt plecaţi ...
Iar gazdele când oaspeţi de seamă aşteaptă
Cu pâine şi cu sare-i întâmpină în poartă.
Eşti subiectul din acea zicală:
Fie cât de rea, mai bine-n a ta Ţară!
Tu, bob de grâu, ce creşti printre neghini
Şi pălămide - buruieni cu spini,
Tu, hrana noastră cea de zi cu zi,
Ce-am face oare dacă ne-ai lipsi?

ANA BORZA-LEPĂDATU
Sălişte

Între Roma şi Constantinopol: Sf. Fotie, Patriarhul Constantinopolului — o viaţă, o istorie, un destin (III)

3. *Al doilea Patriarhat şi ultimii ani*

Marea majoritate a episcopilor au rămas credincioşi lui Fotie cel exilat. Din acest motiv a avut Ignatie mari greutăţi şi, în cele din urmă, a intrat în conflict cu papa Ioan al VIII-lea, deoarece apărase reorientarea bulgarilor dinspre Roma spre Constantinopol. Chemat din exil, şi numit educator princiar, Fotie s-a împăcat cu Ignatie care, între timp, prin intermediul unei delegaţii trimise la Roma, a cerut aprobarea şi convocarea unui nou sinod în prezenţa legaţilor papali, menit să aducă pacea în Biserica bizantină. Episcopii Paul de Ancona şi Eugen de Ostia nu au mai găsit însă pe Ignatie în viaţă atunci când ei au intrat în Constantinopol.

În urma acestui eveniment, papa Ioan al VIII-lea l-a trimis pe cardinalul Petru cu însărcinarea fermă de a-i acorda lui Fotie recunoaşterea Romei, sub condiţia că acesta îşi va cere iertare în faţa sinodului. În conştiinţa nevinovăţiei sale - doar fusese ales în mod canonic - Fotie a respins condiţia impusă. Sinodul trebuia însă cu orice preţ să reinstaureze pacea între cele două partide aflate în conflict. Din acest motiv, cu aprobarea expresă a legaţilor papali, au fost modificate scrisorile papei către sinod, în sensul cerut de situaţia existentă, şi citite astfel în faţa sinodalilor. Concomitent a fost respins şi sinodul antifotian din 869/870. Cele mai importante locuri din scrisori, prin care se reclama recunoaşterea primatului papal, nu au fost traduse în versiunea greacă a acestora. Ioan al VIII-lea a protestat împotriva acestui fapt, dar a recunoscut totuşi canonicitatea alegerii lui Fotie.

În timpul celui de-al doilea patriarhat, Fotie s-a străduit să se împace cu toţi potrivnicii lui. El i-a oferit pacea şi împăcarea chiar legatului Marinus care, datorită sentimentelor sale antibizantine, a fost sechestrat o lună în Roma de către papa Ioan al VIII-lea în anul 869. De asemenea, Fotie i-a făcut papei concesii cu privire la jurisdicţia asupra Bulgariei, concesii pe care însă, ţarul Boris le-a respins. Fotie i-a invitat în Constantinopol chiar şi pe duşmanii săi, pentru a se împăca cu ei. După o versiune a Synodiconului Vetus (Sinaiticus 482 [1117] 357-365) l-a canonizat chiar el pe Ignatie, a cărui sărbătoare a fixat-o la 22 octombrie, aşa după cum dă mărturie Typiconul care, sub patriarhatul lui Fotie, a fost revizuit.[1]

În felul acesta a putut Fotie să triumfe. Poziţia sa a rămas însă stabilă doar pentru scurt timp, până la moartea împăratului Vasile I Macedoneanul (august 886). Fiul şi urmaşul acestuia, Leon al VI-lea, l-a silit pe Fotie, din motive personale şi încă necunoscute, la 29 septembrie 886, să demisioneze şi apoi l-a exilat într-o mânăstire (Hieria sau mânăstirea armeană Gordonos) unde, probabil, la 6 februarie 893 sau 894, el a trecut la cele veşnice.[2]

Cu toate că în Roma, după asasinarea Papei Ioan al VIII-lea, au fost recunoscute ca îndreptăţite măsurile luate de Nicolae I împotriva lui Fotie, nu există nici o dovadă că papii Marinus I, Ştefan al V-lea sau Formosus ar fi refuzat recunoaşterea celui de-al doilea patriarhat al lui Fotie, astfel încât, aşa după cum arată şi renumitul teolog şi istoric catolic iezuit F. Dvornik şi benedictinul F. R. Gahbauer, Fotie a murit pe deplin împăcat cu Biserica Romei.[3]

4. *Venerare*

Biserica Ortodoxă îl venerează pe Fotie ca sfânt, de la sfârşitul secolului al X-lea sau începutul celui de-al XI-lea. Ipoteza conform căreia Fotie ar fi fost cinstit deja ca sfânt începând cu sec. al IX-lea, îndată după moartea sa, este falsă. Abia într-un manuscris din Muntele Athos, provenind din sec. al X-lea, Fotie este desemnat cu apelativul de „sfânt". Numele său se află înscris şi într-un sinaxar (Codex 40) al mânăstirii Sf. Cruce din Ierusalim, datat cândva între sfârşitul sec. al X-lea şi începutul sec. al XI-lea.[4]

Biserica Romei a văzut în Fotie, dimpotrivă, un timp îndelungat, un precursor al marii schisme din 1054. Această viziune a fost corectată de către iezuitul F. Dvornik, dar în defavoarea lui Ignatie.[5]

Este adevărat însă, că urme ale cultului lui Fotie sunt sporadice, în timp ce Ignatie ocupă un loc important în calendarul sfinţilor bizantini. Tocmai de aceea, poate, a găsit el (Ignatie) şi un aghiograf care să-i consemneze viaţa[6] (Nichita David, Vita Ignatii patr.: Mansi XVI 209-292, PG 105, 487-574).

Cu toate că la sfârşitul sec. al X-lea Fotie a fost consemnat ca „sfânt" în unele sinaxarii, nu este corectă afirmaţia, că la Duminica Ortodoxiei 897 şi la sinodul bizantin din anul 920, el ar fi fost invocat ca „sfânt". Se ştie, de asemenea, că patriarhii Sisinie (996-998) şi Serghie (999-1019) au făcut, pentru Fotie, adăugiri la „Tomus Unionis". În prezent, Biserica Ortodoxă îl sărbătoreşte pe Fotie la 6 februarie.[7]

5. *Erudiţia lui Fotie*

Despre erudiţia lui Fotie şi despre opera sa au fost exprimate opiniile cele mai favorabile, atât din partea teologilor catolici, cât şi a celor vechi - catolici, chiar dacă aprecierile referitoare la viaţa lui şi evenimentele care au dominat-o nu au fost întotdeauna cele mai favorabile. Dar, cu cât mai mult a fost dezavantajat din acest punct de vedere, cu atât mai mult i-a fost ridicat prestigiul erudiţiei sale.[8]

Din tinereţea sa, Fotie a primit una dintre cele mai alese educaţii, fiindu-i oferite studii din toate domeniile accesibile; el însuşi a predat altora, deja la o vârstă fragedă. Cultura sa acoperea domenii ca cele ale gramaticii, poeticii, retoricii, filosofiei şi teologiei, dar şi ale medicinii, matematicii, dreptului juridic. O perioadă îndelungată a fost atras de ideea vieţii monahale, dar, în cele din urmă, şi-a desăvârşit cu un strălucitor succes cariera academică.[9]

Informaţii despre profesorii lui nu avem. Foarte des vorbeşte chiar el despre elevii săi cu mare mândrie, dar niciodată despre profesorii săi. Nu ar fi exclus, ca cel puţin un timp, Fotie să fi frecventat cursurile renumitului filosof Leon, un iconoclast, căci lui îi este dedicată una dintre scrisorile lui Fotie, în care acesta îi adresează o întrebare de natură gramaticală. Este posibil, de asemenea, ca şi patriarhul Metodie, recunoscut pentru erudiţia sa, să fi fost profesorul lui Fotie, deoarece după moartea sa, el s-a bucurat de o atenţie deosebită din partea lui Fotie. Ar mai putea fi vorba şi despre Grigorie Asbestas, unul dintre consacratorii săi în treapta episcopală, Fotie arătându-i mereu o stimă aparte.[10]

Întrebarea care s-ar mai putea ridica, este şi aceea, dacă nu cumva, Fotie a fost un autodidact. Din tăcerea lui Fotie referitoare la dascălii săi, patriarhul Dositei al Ierusalimului (Tomas Haras, Râmnic 1705) a tras tocmai această concluzie, că Fotie trebuie să fi fost un autodidact. Hergenröther, Ziegler şi Dvornik însă nu sprijină această concluzie. Dvornik explică tăcerea lui Fotie, prin aceea că Leon Filosoful, care a predat la universitatea din Constantinopol, a fost trecut cu vederea de către Fotie, datorită faptului că acesta (Leon), făcea parte din partidul iconoclaştilor. Din ambiţie şi mândrie, din dorinţa de a nu fi discreditat, Fotie ar fi păstrat o tăcere absolută asupra acestui personaj.

La universitate, Fotie a putut să dobândească cunoştinţe din toate domeniile importante la acea vreme. Ziegler crede chiar, că Fotie însuşi a predat ca profesor la o academie privată, iar Dvornik arată că, viitorul patriarh a activat ca profesor pentru dialectică şi filosofie, păstrându-şi catedra până în anul 850 sau 851.[11] În orice caz, fără putinţă de tăgadă, el a fost un enciclopedic, un cărturar renumit, care prin devotamentul şi ataşamentul elevilor săi, şi-a câştigat un renume deosebit.[12] Din punctul de vedere al bizantinisticii şi medievisticii, Fotie apare nu numai ca o figură cheie a sec. al IX-lea, ci a întregului ev mediu.[13]

6. *Opera sa: scrieri profane şi teologice*

Bogata operă literară a lui Fotie cuprinde atât scrieri cu conţinut profan, cât şi religios. Din domeniul teologic amintim: predici şi cuvântări bisericeşti, referate cu conţinut exegetic la Noul Testament, care s-au păstrat doar fragmentar, un tratat împotriva „noilor manihei", o sectă dualistă a paulicienilor, o „Mistagogie" despre purcederea Duhului Sfânt de la Tatăl şi aşa numita „Amfilohia", o culegere de aproximativ 300 de dezbateri, în forma întrebărilor şi răspunsurilor, despre diferite probleme, în special teologice, dar şi filosofice şi cu caracter profan. Titlul acestei lucrări face aluzie la mitropolitul contemporan lui Fotie, Amfilohie al Cyzicului, pe care Fotie şi-l închipuie ca partener de dialog. Scrierile cu caracter mixt, profan şi teologic subsumează şi corpul corespondenţei fotiene, nu mai puţin de 299 de de scrisori. Scrierilor cu caracter pur profan aparţin aşa-numitul „Lexicon", o listă alfabetică a cuvintelor şi construcţiilor dialectului atic, şi celebra „Bibliotecă" sau „Myrobiblion", o compilare de notiţe, excerpte şi rezumate a diverse opere ale antichităţii (aproximativ 386), lucrare structurată în 280 de capitole sau codici. De la Fotie au rămas şi poezii şi sentinţe filosofice.

Probabil a luat el parte şi la reformularea lucrării „Eisagoge", cunoscută mai timpuriu sub numele de „Epanagoge", operă care, la îndemnul lui Vasile I Macedoneanul (cândva între 885-886) şi mai apoi sub îndemnul lui Leon al VI-lea a fost prelucrată şi transformată într-o admirabilă codificare a canoanelor. Versiunea primară a Synodiconului Ortodoxiei trebuie că va fi luat naştere nu sub patriarhul Metodie între 843-844, ci abia sub cel de-al doilea patriarhat al lui Fotie, perioadă în care se cristalizează şi generalizarea „Duminicii Ortodoxiei".[14]

De la Fotie a rămas şi o culegere de sentinţe morale (Opusculum Pareneticum). Că tot el este şi autorul micilor şi celebrelor opere polemice „Către aceia care afirmă că Roma ar fi cel dintâi tron" şi „Sinagogai", este încă discutabil şi foarte îndoielnic. Probabil însă, el este autorul „Typiconului" bisericii Sf. Sofia, un text liturgic oficial, de cea mai mare însemnătate pentru ritul bizantin.[15]

LUCIAN D. COLDA

1 F. Dvornik, art. cit., 486-487.
2 F. Tinnenfeld, art. cit., 587.
3 F. Dvornik, art. cit., 487; F. R. Gahbauer, art. cit., 186.
4 Idem op. cit., 525.
5 F. Tinnenfeld, art. cit., 588.
6 H.-G. Beck, Die byzantinische Kirche im Zeitalter des photianischen Schismas, în: HKG 3/1 (Freiburg, Br./Basel/Wien 1985) 212.
7 G. Hofmann, art. cit., 257; É. Amann, art. cit., 1604.
8 J. Hergenröther, op. cit., 3 (1869) 4.
9 F. Tinnenfeld, art. cit., 587.
10 J. Hergenröther, op. cit 3 (1869) 322-324.
11 F.R. Gahbauer, art. cit., 184.
12 G. Hofmann, art. cit., 257.
13 C. Capizzi art. cit., 272.
14 F. Tinnenfeld, art. cit., 588; G. Hofmann, art. cit. 257; D. Moschos, art. cit., 208.
15 C. Capizzi, art. cit., 271-272; F. Dvornik, art. cit., 487-488.

* Pentru lucrările citate şi modalităţile de citare ale acestora, să se consulte antepenultimul număr, în care a apărut prima parte a acestui articol.

Vizita la Sibiu a Prof. Dr. Walter Dietrich de la Facultatea de Teologie Reformată din Berna (Elveţia)

În zilele de 10—11 mai 2001 Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu a primit vizita D-lui Profesor Dr. Walter Dietrich de la Facultatea de Teologie Reformată din Berna (Elveţia). Domnul Walter Dietrich este reprezentantul Facultăţii sale (unde predă Vechiul Testament) pentru Parteneriatul dintre cele două Facultăţi de Teologie din Sibiu (cea Ortodoxă şi cea Evanghelică) şi cele două Facultăţi de Teologie din Berna (cea Reformată şi cea Veche-Catolică, ambele în cadrul Universităţii din capitala Elveţiei).

Vizita în România a Profesorului Walter Dietrich a început încă în data de 5 mai, fiind mai întâi oaspetele Facultăţii de Teologie Evanghelică din Sibiu. Acolo a susţinut mai multe prelegeri şi ore de seminar.

Vizita la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" a început joi, 10 mai, printr-o prelegere ţinută studenţilor de anul II, cu tema „Violenţa şi eradicarea violenţei în Sfânta Scriptură". Aceeaşi temă fusese prezentată cu o zi înainte şi la Sighişoara, în cadrul Conferinţei Preoţilor Bisericii Evanghelice C.A. din România. În acest referat, Prof. Dietrich a analizat anumite texte din Vechiul Testament (în care sunt prezentate acţiuni violente ale poporului evreu împotriva duşmanilor externi, cât şi împotriva celor care nu respectau monoteismul), comparându-le cu pasaje scripturistice care oglindesc dragostea lui Dumnezeu şi porunca iubirii şi a înţelegerii dintre oameni. Prof. Dietrich a subliniat faptul că politica pacifistă îşi are originea în Biblie, Biserica trebuind să îi susţină pe toţi aceia care urmăresc consolidarea păcii.

După această prelegere, a avut loc o întâlnire a oaspetelui cu mai multe cadre didactice ale Facultăţii de Teologie Ortodoxă (Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii; Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi, şef de catedră; Diac. Conf. Dr. Dorin Oancea, responsabilul din partea Facultăţii pentru parteneriatele externe; Pr. Lect. Dr. Irimie Marga). S-au discutat mijloacele pentru întărirea parteneriatului dintre Facultăţile din Sibiu şi Berna. Acestei discuţii s-au alăturat apoi şi cadre didactice de la Facultatea de Teologie Evanghelică din Sibiu (Dr. Hans Klein, Decanul acestei Facultăţi; Dr. Berthold Koeber; Dr. Jeno Kiss şi Dr. Marc van Wijnkoop-Luthi). S-a discutat organizarea unei călătorii de studiu în România, în anul 2002, la care să participe atât cadre didactice, cât şi studenţi ai Facultăţii din Berna, precum şi organizarea în anul 2003, la Sibiu, a unui simpozion teologic, cu tema „Biserica şi eradicarea violenţei din societate".

Vineri, 11 mai, Prof. Walter Dietrich a susţinut o a doua prelegere la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", cu tema „Reflectarea personalităţii regelui David în cultura europeană". Domnia regelui biblic David a fost, mai întâi, analizată în contextul concepţiei despre regalitate din Orientul Apropiat Antic. Pentru a ilustra modul în care au fost receptate diferitele trăsături ale regelui David de către cultura europeană, Prof. Dietrich a prezentat o serie de diapozitive, înfăţişând diferite sculpturi şi picturi ale unor artişti celebri.

Oaspetele şi-a încheiat vizita la scurt timp după susţinerea celei de a doua prelegeri, întorcându-se în Patrie încă în aceeaşi zi.

Asistent
PAUL BRUSANOWSKI

Un avrigean martir

(Urmare din pag. a 3-a)

ca intră în diplomaţie, având o lungă şi strălucită carieră, sub îndrumarea lui N. Titulescu. Între anii 1930—1936, ca ministru plenipotenţiar la Sofia şi Tirana, obţine pentru românii de acolo importante drepturi ca: învăţământ în limba maternă, serviciul religios, dar mai ales în domeniul construcţiilor de şcoli şi biserici.

Este trimis, ca ambasador şi în Ţările Baltice, la Riga şi Kaunas, între anii 1936—1939, apoi la Ankara (1939—1940), unde contribuie masiv la cunoaşterea României în aceste ţări.

În timpul celui de-al doilea război mondial, a deţinut funcţia de secretar general la Ministerul Afacerilor Externe, unde duce o politică de protejarea evreilor din România, fiind susţinut de Mihai Antonescu şi de Mareşal.

În anul 1946 este trimis de dr. Petru Groza, la Conferinţa de Pace de la Paris, (deci, la a II-a), unde este însărcinat să întocmească materialul documentar pentru apărarea integrităţii Transilvaniei, documentar bine apreciat de Conferinţă, apoi în misiune diplomatică la Haga şi Bruxelles, de unde, distinsul diplomat cu studii „burgheze", vederi prooccidentale şi care vorbea curent zece limbi şi citea, tot bine, încă patru, atrage atenţia şi antipatia spionilor sovietici, este chemat în ţară la 1 iunie 1947, pentru a primi „noi instrucţiuni". Ca un ardelean disciplinat şi leal, împreună cu soţia şi copiii, vine la Bucureşti, fiind destituit de către Ana Pauker. În următoarele luni este interogat, anchetat, înscenându-i-se un simulacru de proces. Este condamnat şi face închisoare opt ani. Eliberat (1956), este reares-tat, în 1957 şi condamnat la zece ani temniţă grea, unde din cauza persecuţiilor şi a schingiuirilor la care a fost supus, nu rezistă şi la 27 iulie 1959, decedează în închisoarea Jilava; este înmormântat în cimitirul satului, de unde, familia cu eforturi mari, îl aduce în Avrigul lui drag, aşezându-l pentru odihna sa veşnică lângă părinţii săi, Gheorghe şi Maria, n. Mohan.

Aceasta a fost viaţa marelui Bărbat de Stat, marelui patriot, care a luptat pentru binele fraţilor săi, români, Vasile Stoica din Avrigul lui Gheorghe Lazăr.

Rămâne ca, urmaşii săi, consătenii, Primăria, să-i aducă, cel puţin acum, după 42 de ani de la decesul său de martir, în 27 iulie, un prinos de recunoştinţă.

P.S. Mulţumesc doamnei înv. Ana Chialda, nepoata marelui patriot, pentru informaţiile date.

„Fericit este omul care a aflat înţelepciunea pentru că... viaţă lungă este în dreapta ei"

Pilde, 3, 13.16.

Părintele Prof. dr. Nicolae Neaga la 99 de ani

La 26 iulie a.c. părintele profesor dr. Nicolae Neaga va împlini venerabila vârstă de 99 de ani. Deşi în spiritul gândirii biblice vârsta ideală este 120 de ani (anii vieţii lui Moise), totuşi vârsta centenară este un dar de care se bucură foarte puţini dintre oameni. O astfel de vârstă este în mod cert o răsplată de la Domnul pentru viaţă cumpătată, trăită sub semnul credinţei, în cultul muncii şi al iubirii faţă de oameni. Toate aceste virtuţi: credinţa, activitatea creatoare şi iubirea faţă de semeni au caracterizat personalitatea atât de complexă a ilustrului dascăl şi zelosului slujitor al altarului.

Anii tinereţii au însemnat perioada temeinicei pregătiri în cele mai prestigioase instituţii de învăţământ gimnazial, liceal şi universitar din ţară şi străinătate. Astfel, între 1914—1918 a urmat clasele gimnaziale la gimnaziul german din Sebeş, iar între 1918—1922 — clasele liceale la Liceul „Andrei Şaguna" din Braşov şi Liceul „Aurel Vlaicu" din Orăştie. Studiile teologice universitare le-a frecventat la Cernăuţi (1922—1926), unde şi-a luat licenţa, iar cele postuniversitare la Facultatea de Teologie din Atena şi la Facultăţile de Teologie catolică şi protestantă de la Strasbourg, încununate cu doctoratul, în 1933, promovat la Cernăuţi.

A debutat apoi ca profesor de studiul Vechiului Testament şi Lb. ebraică (1928), la Academia teologică „Andreiană" din Sibiu, post pe care a rămas până în 1973, când s-a pensionat. Este vorba de 45 de ani de activitate didactică neîntreruptă, prestată cu competenţă şi dăruire. Cam tot pe atâtea serii de absolvenţi şi licenţiaţi ai acestei instituţii de învăţământ teologic, venerabilă şi ea ca şi dascălul pe care îl omagiem, au cunoscut poruncile Legii şi prevestirile profeţilor din cursurile atractive ale preotului profesor dr. Nicolae Neaga. O parte din aceste cursuri au intrat în alcătuirea manualului de Studiul Vechiului Testament, publicat în 1958, în colaborare cu pr. profesor dr. Vladimir Prelipcean, de la Bucureşti şi pr. prof. dr. Gh. Barna de la Oradea.

În paralelă cu munca didactică a desfăşurat şi o prodigioasă activitate de cercetare, concretizată în publicarea a mai multor volume, a sute de studii, articole, recenzii, cronici. Prioritar s-a preocupat de profeţiile mesianice, pe care le-a selectat şi comentat în volumul intitulat „Hristos în Vechiul Testament" (Sibiu, 1944) ca şi în alte volume precum „Profeţii mesianice în Vechiul Testament. Texte" (Sibiu, 1929); „Contribuţii la lămurirea textelor mesianice din cartea Facerii" (Sibiu, 1930); „Profetul Daniel despre Hristos" (Sibiu, 1933); „N-am venit să stric Legea!" Consideraţii generale privitoare la însemnătatea Vechiului Testament" (Sibiu 1940).

A prezentat apoi, în substanţiale studii, personalitatea unor reprezentanţi de seamă ai perioadei biblice vechitestamentare precum: Avraam, Moise, David şi Solomon. S-a aplecat cu dăruire şi asupra scrierilor unora dintre profeţi precum Ieremia, Daniel şi Obadia. Valoarea spirituală şi socială a Vechiului Testament, Poezia biblică, Ideea de mântuire în Vechiul Testament, Statul în concepţia vechitestamentară, Probleme de ecologie în Vechiul Testament sunt tot atâtea teme pe care le-a abordat cu competenţă eruditul dascăl dr. Nicolae Neaga.

În colaborare cu alţi profesori de Teologie biblică a alcătuit un comentariu complet al Bibliei, care din nefericire se află încă în manuscris.

S-a remarcat şi ca un foarte activ traducător din scrierile patristice. De altfel, toată cercetarea pe care a întreprins-o a fundamentat-o pe literatura Părinţilor Bisericii.

A condus, în calitate de rector, destinele Academiei Teologice din Sibiu şi a redactat Anuarele acesteia, în perioada 1946—1949.

A fost o pilduitoare prezenţă la altarul şi amvonul catedralei mitropolitane din Sibiu. A activat ca membru în Adunarea eparhială şi în Consiliul eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A participat la conferinţe şi congrese în ţară şi peste hotare. A fost membru în comisii de doctorat şi a condus doctoranzi în specialitate.

De un deceniu părintele prof. Nicolae Neaga şi-a stabilit domiciliul la Timişoara, slujind şi predicând la catedrala mitropolitană, iar după înfiinţarea secţiei Teologice din cadrul Facultăţii de Litere, Istorie şi Filosofie a Universităţii de Vest, a predat disciplinele de specialitate la acea secţie.

La acest popas aniversar, înălţăm rugăciuni către Părintele ceresc să reverse asupra iubitului nostru dascăl harurile sale cele bogate, să-l păzească sănătos, îndelungat în zile, spre bucuria noastră a tuturor.

Îi cerem scuze că n-am aşteptat centenarul, dar făgăduim să-l omagiem şi după împlinirea vârstei de 100 de ani. Pentru că ne spune mereu că *„face umbră pământului"*, dorim să-l asigurăm că ne plecăm fericiţi la umbra sa ocrotitoare.

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Penticostarul — izvor al predicii şi catehezei

(Urmare din pag. a 2-a)

chin a adus canonul de la Utrenia Paştilor la un normativ folosindu-se de frumoasa predică de Paşti a Sfântului Grigore de Nazianz: „Ziua Învierii, popoare să ne luminăm! Paştile Domnului, Paştile! Că din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cântăm cântare de biruinţă" sau „Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase; astăzi mă ridic împreună cu Tine, Cel ce ai înviat. Răstignitum-am ieri împreună cu Tine; Însuţi Mântuitorule mă preamăreşte, întru Împărăţia Ta". O altă cuvântare a Sfântului Grigore de Nazianz se termină cu următoarele cuvinte: „O, Paştile cele mari şi preasfinţite; O, Hristoase, Înţelepciunea şi Puterea şi Cuvântul lui Dumnezeu, dă-ne nouă şi mai cu adevărat a ne împărtăşi în ziua cea neînserată a Împărăţiei Tale", iar în Penticostar citim până în ziua de astăzi Cuvântul de învăţătură al Sfântului Ioan Gură de Aur.

După secolul al V-lea cultura în Răsărit, dar nu numai, intră într-un proces de decădere iar oratoria suferă un declin, de aceea ultimele secole ale primului mileniu nu abundă în predici cu semnificaţii pentru conturarea unor aspecte ale cultului divin. Cu toate acestea acum este epoca în care cultul creştin se cristalizează, mai ales prin contribuţia unor mari personalităţi ale primelor opt secole: Roman Melodul, Andrei Criteanul, monahii de la mânăstirea Studion şi nu în ultimul rând Sfântul Ioan Damaschin.

Pentru a face cât mai simţită prezenţa în Biserică într-un cadru sărbătoresc a lui Iisus Hristos Cel înviat, Sfinţii Părinţi au alcătuit Penticostarul şi au aşezat în cele opt duminici cuprinse în el, prăznuirea numai a acelor momente din viaţa Mântuitorului care scot în evidenţă mesianitatea şi dumnezeirea Sa, întărind totodată şi credinţa în adevărul Învierii Sale. Unele duminici ale Penticostarului cum sunt: duminica vindecării slăbănogului de la Vitezda, duminica samarinencii şi a vindecării orbului din naştere meritau să fie aşezate în acest răstimp pentru că ne amintesc de acele evenimente din viaţa Mântuitorului care s-au împlinit tocmai în acest răstimp al Cincizecimii cu deosebirea că în acele timpuri sărbătoarea Paştilor, a înjumătăţirii Praznicului şi a Cincizecimii se prăznuiau după porunca Legii date de Dumnezeu evreilor prin Moise. Aceste cuvântări şi fapte primesc alte semnificaţii în Biserică după Învierea Domnului. Toate aceste duminici oferă şi admirabile subiecte de predică pentru preotul slujitor. Mai mult, imnografia destul de bogată şi consistentă oferă nu numai tematici interesante de abordat dar ele însele devin adevărate catheze pentru urechea creştinului practicant. Este suficient să amintim doar câteva dintre acestea: Coborârea Mântuitorului la iad; Hristos — Lumina lumii; Hristos — Paştele nostru care s-a jertfit; Despre desăvârşirea creştină; Învierea, garanţia vieţii noastre veşnice. Referitor la cultul creştin un apusean spunea undeva că în comparaţie cu Biserica romano-catolică în Biserica Ortodoxă valoarea didactică a cultului divin este mai pregnantă, deşi — spune el — în Biserica Ortodoxă nu există şcoli speciale de catehizare. Cu toate acestea poporul ia parte mai apropiată şi mai îndestulătoare la serviciul liturgic. Catehizarea maselor aşa cum se face la ortodocşi e mai eficace decât lecţiile de pe băncile şcolilor de catehizare apusene. Constatarea lui este adevărată dacă admitem că scopul imnelor liturgice este unul practic şi urmăreşte formarea conştiinţelor religioase şi transformarea vieţii. Cel mai simplu exemplu este mesajul pe care ni-l transmite imnul „Ziua Învierii...". Ce altceva ne învaţă acest imn dacă nu încercarea de către fiecare dintre noi a sentimentului iubirii, care este cel mai mare fior care străbate sufletul omului. Rolul pedagogic se reflectă în scopul trezirii celui mai înalt sentiment al iubirii, atât faţă de Dumnezeu cât şi faţă de aproapele, care merge atât de departe până la iubirea faţă de duşmani.

Textul Penticostarului dar şi perioada în sine sunt o valoare şi pentru viaţa duhovnicească a credincioşilor. Iată doar unul din cele mai potrivite texte care pune în evidenţă una din cele mai cuprinzătoare chemări cuprinse în Penticostar. „Veniţi să bem băutură nouă, nu din piatră seacă făcută cu minuni, ci din izvorul nestricăciunii, din Hristos Cel ce a izvorât din mormânt, întru care ne întărim". Această perioadă dezvăluie fiecăruia dintre noi actul final al desăvârşirii creaţiei. Trecerea „de la moarte la viaţă" este ideea centrală de care abundă cântările Penticostarului şi exprimă de fapt miezul credinţei Bisericii cât şi a fiecărui credincios în parte. Nota dominantă a celor mai multe cântări ale Penticostarului constă în tendinţa susţinută de a scoate în evidenţă, de a întări şi preamări dumnezeirea Mântuitorului a cărei certitudine stă tocmai în faptul Învierii. De aceea în scop pedagogic Biserica a folosit în ambianţa textelor scrise acele imagini, acele asemănări sau comparaţii care ar transpune mai adecvat realităţile spirituale dumnezeieşti, plasându-ne cu mintea şi cu simţirea în „veacul luminii celei pururea fiitoare" cum zice o cântare de la Paşti. În acest fel Penticostarul, prin conţinutul dogmatic şi de învăţătură, împlineşte în bună măsură funcţia catehetică a Bisericii devenind în acelaşi timp şi unul din cele mai importante izvoare ale predicii creştine.

In memoriam: AUREL POPA

În istoria culturii româneşti, profesorul AUREL POPA este reprezentativ prin modul strălucit cum a ilustrat catedra, prin patriotismul său integral, prin devotamentul cu care şi-a slujit Ţara şi poporul şi a adus o valoroasă contribuţie la desăvârşirea statului naţional unitar. Aşa se conturează şi azi în amintirea noastră imaginea celui pe care l-am cunoscut.

Care dintre elevii săi nu-şi aduce aminte de fostul profesor AUREL POPA, de prelegerile sale de înaltă ţinută, de crezul naţional cu care el le însufleţea.

Prin AUREL POPA, Arpaşul, satul său natal se găseşte printre aşezările de renume ale Transilvaniei. Se observă aici spiritul înnoitor pe care i l-a imprimat, puternica personalitate a lui AUREL POPA.

Distinsul dascăl făgărăşan, pe lângă simţul demnităţii naţionale, a adus cu sine şi o deosebită experienţă de luptător, pentru drepturile românilor.

AUREL POPA a fost un filosof versat şi un intelectual de marcă, aşa cum îl caracterizează academicianul IOAN PETROVICI.

În misiunea sa de dascăl a fost un om de concepţii lucide şi de acţiuni hotărâte. Neîndoielnic, s-a numărat printre fruntaşii învăţământului din Ardeal, cum scria marele nostru poet OCTAVIAN GOGA. **Iar omul de Stat** IOAN POPESCU PUŢURI, **afirma despre el că a fost luptătorul care a dezvoltat o activitate deosebită şi o luptă intensă pentru realizarea desăvârşirii Statului unitar român. Iar** ŞTEFAN METEŞ **îi scria: „Ai mers pe drumul intereselor naţionale, te rog dă zor la scrierea amintirilor şi actelor tale aşa de prestigioase". Iar profesorul universitar şi apoi mitropolitul** NICOLAE MLADIN **scria: „Aurel Popa a fost un fidel interpret al doleanţelor legitime ale românilor de a avea propriul lor stat naţional independent".**

Chiar şi academicianul profesor şi preot DUMITRU STĂNILOAE **a omagiat viaţa şi activitatea lui AUREL POPA când scria:**

„Profesorul AUREL POPA a reprezentat în conducerea treburilor obşteşti cea mai bună, cea mai reprezentativă contribuţie a unui suflet ardelenesc".

Am consemnat toate acestea spre a-l readuce printre noi pe AUREL POPA şi pentru a arăta că într-o zi însorită din vara anului 1930, el a părăsit Bucureştiul şi a venit la Sibiu în casa surorilor din Str. Xenopol nr. 28. Nu după multă vreme, în 18 august acelaşi an, inima sa a încetat să mai bată.

A fost înmormântat la Arpaş. La căpătâiul lui au veghiat ai săi şi alţi prieteni şi admiratori.

Călătorul care trece prin Arpaşul de Sus, va zări în dreapta bisericii un singur mormânt cu o cruce înaltă, albă, pe care scrie, simplu precum modestă i-a fost toată viaţa: „Aici odihneşte Aurel Popa, profesor de filosofie şi limba română, 1888—1980".

Regret că monografia dedicată acestui vestit dascăl, pe care am lucrat-o ani şi ani, nu s-a tipărit.

Pr. Prof. Dr. NICOLAE NEAGA

Dan Râpă-Buicliu, CARTEA ROMÂNEASCĂ, 2 vol., Galaţi, Editura Alma, 2000, vol. I: **STUDIA BIBLIOLOGICA,** 248 p., vol. II: **ADDITAMENTA,** I, 1536—1830, 496 p.

Cartea cuprinde rezultatele cercetărilor lui Dan Râpă-Buicliu — doctor în istorie (medievist), bibliolog şi bibliofil — desfăşurate câteva decenii, privitoare la un domeniu generos al culturii româneşti, acela al cărţilor vechi. Ineditul lucrării este subliniat de autorul însuşi în concluziile primului volum, care cuprinde un bagaj informaţional bogat privind cărţile româneşti, autorii şi artizanii lor, în contextul mai vast, al civilizaţiei tiparului. Sunt paginile care sugerează cel mai bine relaţia dintre bibliologie şi istoria culturii, cu detalii pasionante, care trimit direct la disciplina, mai tânără la noi, a istoriei mentalităţilor. Pornind de la cărţile înregistrate bibliografic în cele patru volume ale *Bibliografiei româneşti vechi (1508—1830)* a lui Ioan Bianu, Nerva Hodoş şi Dan Simonescu, precum şi de la contribuţiile ulterioare ale unor cercetători în domeniu, printre care se numără autorul însuşi, D-Sa a adunat tot ceea ce s-a scris şi s-a interpretat în jurul fiecărei tipărituri: paginaţia, cuprinsul, izvoarele utilizate, paternitatea de autori, traducători ori meşteri tipografi, datarea şi localizarea imprimării, ornamentica, ediţiile, consideraţiile privind semnificaţia în plan cultural-istoric, efectul şi mesajul lor de când au apărut şi până azi, alcătuind un tablou sintetic de referinţe. Este cunoscut faptul că orice lucrare ştiinţifică, oricât de bine documentată ar fi, trebuie să răspundă unor cerinţe impuse de actualizarea informaţiei tematice, de interdisciplinaritate, de o revizuire şi adăugire, efectuată fie de autor, fie de alţi redactori în perioada postumă, pe calea reeditării, care să-i confere un plus valoric. În primul volum, *Studia bibliologica,* autorul face referinţe speciale asupra *cărţii vechi româneşti,* fiind analizat un întins registru tematic, în aşa fel încât avem în faţa noastră o lucrare complementară, un „supliment" la *Bibliografia românească veche.* În cel de al doilea volum — numit de autor *secţiune* — avem la dispoziţie o adiţionare bibliografică motivată obiectiv, constând din opera imprimată a unor autori şi cărturari români şi străini asimilaţi spaţiului cultural-istoric românesc. În calitate de corector, pretins neglijent, autorul solicită *stimatului cititor* — citându-l pe monahul poet Rafail — *de a fi crezut şi iertat ...* [acolo] *unde am greşit.*

[C.I.]

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

- **2 IUNIE a.c., — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mânăstirea de maici de la Valea Hârtibaciului, prot. Agnita.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală şi a adresat cuvânt de învăţătură membrilor Oastei Domnului prezenţi la slujbă.
- **3 IUNIE a.c., — RUSALIILE — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu rostind cuvânt de învăţătură. Seara a slujit tot acolo Vecernia cu rugăciunile speciale de plecare a genunchilor.
- **4 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu cu prilejul zilei hramului (Sf. Treime).
  — Seara a participat la Vecernia ecumenică din Dumbrava Sibiului rostind un cuvânt de învăţătură cu tema **„Duhul Sfânt şi Botezul"**. Au participat reprezentanţi ai confesiunilor creştine din Sibiu.
- **5 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mânăstirea de maici de la Sibiel, prot. Sălişte, cu prilejul hramului rostind cuvânt de învăţătură.
- **6 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela Seminarului Teologic din Cluj-Napoca cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la terminarea Seminarului.
- **7 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a participat la banchetul festiv al absolvenţilor Seminarului Teologic Ortodox din Făgăraş.
  — A cercetat biserica parohială din Feldioara, prot. Făgăraş, aflată în şantier de pictură.
- **8 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **9 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A participat la lucrarea revistei ecumenice a studenţilor teologi **„Corpus Christi"** rostind o alocuţiune.
  — A săvârşit Taina Sf. Cununii tinerilor Dumitru şi Ionela Rotaru în biserica din Turnu-Roşu.
  — A cercetat canonic Mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu-Roşu.
- **10 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în oraşul Tălmaciu rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit şi predicat la Taina Sf. Maslu de obşte în parohia Sebeşul de Sus, prot. Avrig.
- **12 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a făcut o vizită la Ferma Mitropoliei din Ţiglari şi la şantierul noii biserici ce se construieşte în acest cartier sibian.
- **14 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a noii Capele cu hramul „Sf. Ev. Luca" de la Spitalul ASTRA din Braşov şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. Ciprian Comşulea a fost hirotesit întru sachelar.
  — A cercetat Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, jud. Braşov.
- **15 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a participat la vernisajul unei expoziţii organizată de Muzeul de Istorie din Sibiu rostind o alocuţiune.
  — Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **16 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu iar seara Vecernia în Catedrală.
- **17 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea de maici de la Măgura-Jina, prot. Sălişte rostind cuvânt de învăţătură.
  — A săvârşit tunderea în monahism a monahiei Tecla din soborul mânăstirii.
- **18 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit slujba înmormântării credinciosului Dumitru Ivan din Tălmaciu, fost cântăreţ şi epitrop al parohiei, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A prezidat lucrările unei comisii în legătură cu Hotelul Bulevard.
  — A primit pe Rev. Gibson din Anglia.
- **19 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela Mitropolitană.
  — Seara a slujit în Catedrală Vecernia şi Acatistul Mântuitorului.
- **21 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a vizitat canonic biserica parohială din Poplaca, prot. Sibiu, aflată în şantier de restaurare exterioară.
- **23 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **24 IUNIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica de lemn cu hramul „Naşterea Sf. Ioan Botezătorul" din Poiana Braşov rostind cuvânt de învăţătură. La vremea potrivită a hirotonit întru preot pe Ierod. Dometie Comănici pe seama Mânăstirii Sâmbăta de Sus.
  — Seara a slujit şi predicat la Taina Sf. Maslu de obşte în parohia Moeciu de Sus prot. Braşov (Pr. paroh Gheorghe Colţea).
  — În aceeaşi zi a vizitat cele două biserici parohiale din Râşnov.

Arhid. VASILE AVRAM

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **Duminică, 3 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la Sf. Liturghie la biserica din Cartierul Valea Aurie. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învăţătură şi a acordat distincţia „Crucea patriarhală" **P.C. Pr. Simion Săsăujan**, parohul bisericii şi consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.
- **Luni, 4 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană, oficiată de **P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar** şi un impresionant sobor de preoţi, cu ocazia hramului **„Sf. Treime"** şi a 95 de ani de la sfinţirea Catedralei. A rostit un cuvânt de învăţătură.
- **Marţi, 5 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a participat la Sf. Liturghie în Capela mitropolitană cu ocazia încheierii cursurilor promoţiei absolvenţilor anului universitar 2001 şi a întrunirii absolvenţilor care au terminat în urmă cu 30 de ani. A rostit un cuvânt de învăţătură tuturor celor prezenţi.
- **Joi, 7 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit la Reşedinţa mitropolitană pe P.C. Pr. Ioan Trifan, parohul bisericii „Azil" din Sibiu.
  — A primit pe P.C. Pr. Chifor Nicolae, lector universitar la Facultatea de Teologie din Iaşi.
- **Luni, 11 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Florentin Gheorghiu din Suceava.
- **Miercuri, 13 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.
- **Joi, 14 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus şi pe Ierom. Daniel Breabăn, Secretarul Mânăstirii.
- **Luni, 18 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Rev. Gibson (Anglia) şi pe Pr. Boian din Sighişoara.
- **Joi, 21 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. Traian Valdman, parohul bisericii ortodoxe române din Milano, împreună cu un grup de 14 persoane aflaţi în trecere prin Sibiu. A fost prezent şi **P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar.**
- **Vineri, 22 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Arhim. Dr. Chesarie Gheorghescu, duhovnicul Mânăstirii „Dintr-un lemn", judeţul Vâlcea.
  — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial la care au fost invitaţi Dl. Ing. Ilie Carabulea, patronul Societăţii ATLASIB, D-na economist Maria Belaşcu, Managerul general al Societăţii S.C. CIBINUM S.A. şi dl. av. Ioan Morariu, colaboratorul Arhiepiscopiei Sibiu, discutându-se problema Hotelului Bulevard, proprietatea Arhiepiscopiei.
- **Luni, 25 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus.
- **Marţi, 26 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Dl. ec. Nicolae Lazăr din Sibiu.
  — A prezidat Lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.
  — A primit pe P.C. Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
  — A primit pe P.C. Ierom. Lavrentie de la Mânăstirea Frăsinei.
- **Joi, 28 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe dl. Ing. Paul Andrei şi pe dl. ec. Dacian Ştefan din Bucureşti.
- **Vineri, 29 IUNIE a.c., — Î.P.S. Sa** a primit pe Dl. Ovidiu Preutescu, pictor din Bucureşti.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

† Ivan Dumitru — cântăreţ bisericesc

Sâmbătă 16 iunie a.c., a trecut la cele veşnice după o scurtă dar grea suferinţă cel ce a fost cântărețul bisericesc şi epitropul bisericii „Sf. Nicolae" din Tălmaciu, jud. Sibiu, IVAN DUMITRU.

Născut în anul 1929 în localitatea Tălmăcel într-o familie de ţărani ortodocşi, a urmat cursurile şcolii generale şi ale şcolii de ucenici din Făgăraş, fiind vreme de 40 de ani muncitor la fabrica „Firul Roşu" din Tălmaciu.

Înzestrat de Dumnezeu cu un glas frumos a devenit cântăreţ principal şi epitrop al parohiei din Talmaciu, fiind un exemplu de credincioşie, de evlavie şi de devotament faţă de Sf. Biserică. Era un spirit mereu novator, un bun chivernisitor al averii Bisericii şi un iubitor al podoabei Casei Domnului.

Slujba înmormântării a avut loc luni 18 iunie a.c., în monumentala biserică cu hramul „Sf. Nicolae" din oraşul Tălmaciu, fiind oficiată de un sobor de preoţi avându-l în frunte pe P.S. VISARION RĂŞINĂREANU, episcop-vicar **al Arhiepiscopiei Sibiului care a ţinut cuvântul de învăţatură în care a reliefat personalitatea celui adormit întru Domnul şi care a transmis familiei condoleanţe din partea** Î.P.S. Mitropolit ANTONIE **al Ardealului.**

Regretat de toţi credincioşii din Tălmaciu ca şi de toţi cei care l-au cunoscut, în sunetul jalnic al clopotelor, sicriul cu trupul neînsufleţit al cântăreţului DUMITRU IVAN a fost aşezat spre odihnă veşnică în cripta pregătită din vreme, lângă biserica pe care a slujit-o vreme de peste 40 de ani.

Veşnică să-i fie pomenirea.

PARTICIPANT

Stavropoleos. Ctitorie, oameni, fapte,
Bucureşti, 2000, 144 p.

Biserica Stavropoleos — martoră tăcută a timpurilor cărora le-a supravieţuit, a oamenilor care, în trecerea lor efemeră, şi-au plecat genunchii înaintea altarului ei sacru.

Era o datorie morală a slujitorilor şi credincioşilor care au readus la viaţă — prin prezenţa lor — străvechiul lăcaş de cult de aici, redactarea unei cărţi care să prezinte acest monument al artei bisericeşti de la noi. Această datorie a fost asumată de protosinghelul Iustin Marchiş, Constantin Bălan, Dan Mohanu, Gh. Mănucu Adameşteanu.

Cartea este în acelaşi timp un album, extrem de bine realizat artistic, care reuşeşte să transpună privitorul în atmosfera unică a ctitoriei ieromonahului grec Ioanichie, viitor arhiereu, cu titlul „Stavropoleos", din secolul al XVIII-lea, iniţial mănăstire. Informaţiile sunt dense, cartea este bine documentată, fără când cunoscute celor interesaţi dificultăţile prin care a trecut monumentul, egumenii care i-au slujit şi l-au consacrat, fostele proprietăţi ale mânăstirii, numele binefăcătorilor ei, ecumenismul pe care îl propovăduieşte în numele iubirii de oameni.

Părintele Iustin Marchiş reuşeşte să ne convingă de faptul că trăirea spirituală de la Stavropoleos este irepetabilă pentru cel ce îi calcă pragul, lăcaşul ocupând un loc distinct între bisericile şi comunităţile ortodoxe din România. Şi parcă ne dorim să se împlinească un vis, o rugăciune stăruitoare: „Stavropoleos va fi din nou, să nădăjduim, mânăstire, la cumpăna dintre milenii".

Cert rămâne faptul că aşa cum biserica Stavropoleos reprezintă o bijuterie arhitectonică, această carte constituie o „bijuterie" sub raportul realizării artistice.

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Serghei Bulgakov, *„Rugul care nu se mistuie"*, Studiu de interpretare dogmatică a unor elemente ale cultului Maicii Domnului în Ortodoxie. Traducere din lb. rusă de Boris Buzilă, Editura Anastasia, 2001, 257 p.

„Prezentul studiu consacrat cultului Maicii Domnului în Biserica Ortodoxă a fost conceput iniţial, acum câţiva ani, ca o analiză critică a dogmei catolice a imaculatei zămisliri a Maicii Domnului (1854). Pe parcursul elaborării am ajuns la concluzia că n-ar trebui să mă limitez la o analiză negativă, ci să încerc să privesc problema dintr-o perspectivă constructivă, pe baza doctrinei Bisericii despre Maica Domnului, aşa cum este cuprinsă în manifestările liturgice ale cultului. Autorul este conştient de dificultăţile pe care le ridică o asemenea exegeză teologică, neavând intenţia să acorde o importanţă exagerată propriilor supoziţii, considerându-le opinii teologice personale, într-un domeniu pe cât de dificil, pe atât de insuficient investigat. În această chestiune, temelia de neclintit a teologhisirii este, dincolo de ceea ce definesc dogmatic explicit Biserica, Sfânta Scriptură, tradiţia patristică şi viaţa liturgică a Bisericii, inspirată de Duhul Sfânt, îndrumările şi mărturiile acesteia. Cu alte cuvinte, realitatea dogmatică trece înaintea doctrinei teologice.

Prea Sfântă Stăpână, de Dumnezeu Născătoare, dă tărie neputincioasei şi sărmanei mele mâini!" (Serghei Bulgakov).

E un studiu care trebuie citit cu toată atenţia şi mai ales cu toată bunăvoinţa. Căci Maica Domnului este fiinţa de legătură cu Iisus Hristos şi nu putem să nu îi acordăm toată cinstea.

Cartea trebuie citită cu multă atenţie, cu adevărată credinţă în vederea sporului duhovnicesc. Atunci ne putem apropia cu convingerea că e o încercare care o ridică pe Maica Domnului la starea de *Rug Aprins* care nu mai are stingere.

● Tot Editura Anastasia ne dă posibilitatea de a semnala o carte interesantă, cum ar fi: *„Un modern la Athos"*, de Axinte Frunză, Bucureşti, 2001, 320 p. Cartea se bucură de o introducere a Acad. Virgil Cândea, de la pag. 5-18.

Despre autor aflăm că s-a născut în satul Scorţeni, jud. Orhei, în anul 1860, a absolvit Seminarul Teologic din Chişinău, iar studiile superioare la Odesa. Trece la cele veşnice în 1933, şi este înmormântat în cimitirul Bellu.

„Cartea lui Frunză nu este un jurnal de călătorie, ci mai degrabă un amestec de observaţii, judecăţi şi impresii despre oameni şi locuri în care spaţiul şi timpul rămân adesea într-un plan secundar.

El împărtăşeşte mulţumirea românilor din Sfântul Munte că dintre „ai lor" fac parte cei cu vieţuirea cea mai aspră dusă în peşterile şi între stâncile din sud-vestul Peninsulei, la Kiraşa cea „pustie ca şi marea din faţa ei".

Ediţia de faţă reproduce, aşadar, primele două capitole din Muntele Athos după „Viaţa românească", restul textului după ediţia 1943, cu minime îndreptări tacite, semnalate în note numai în cazurile unor erori insolubile. Au fost lăsate însă în mod deliberat deoparte în minime cazuri şi înlocuite cu puncte de suspensie [între paranteze drepte], câteva expresii licenţioase şi reflecţii cu totul nepotrivite, la care, probabil, chiar autorul ar fi renunţat într-o formă definitivă a cărţii lui". (Virgil Cândea).

Această carte este de mare folos sufletesc. Cuprinde în ea tot ceea ce găsesc oamenii mari ai duhovniciei şi lasă fiecăruia posibilitatea să-şi aleagă un model care i se pare potrivit pentru sine. Şi sunt foarte mulţi aceia care i se recomandă. Cred că e o bună selecţie şi toţi îşi vor găsi îndrumătorul pe care îl preferă.

● *Parusia* sau despre *a doua venire*, de Pr. Petre Chiricuţă, cu o pledoarie de Aurel P. Savin, ediţie îngrijită de Radu Comănescu, Editura Anastasia, Bucureşti, 2001, 354 p.

Este o carte scrisă de părintele Petre Chiricuţă, care era un căutător veşnic şi sincer pentru a găsi drumul cel bun.

„Scopul acestei cărţi nu este să stârnească curiozitatea cititorilor, ci mai ales să-i prevină de primejdia în care se găsesc, să-i deştepte, prin conţinutul ei creştin, din letargia şi din inconştienţa lor de azi.

În zilele noastre se repetă, cu împietrire în păcat, starea de lucruri premergătoare Potopului lui Noe. Azi nu suntem mai ignoranţi, ci, mai ales, prin sarcasm, vădim acelaşi duh satanic ce va robi şi pe acei „hristoşi" mincinoşi, care vor face semne şi minuni atât de mari încât să ne înşele, dacă va fi cu putinţă, chiar şi pe cei aleşi, toate acestea spre încântarea lui Antichrist... Pentru că puternicei chemări la mântuire îi întoarcem spatele, preferăm faţa crispată a unei lumi corupte şi mizerabile, a cărei mască politicoasă şi prevenitoare ascunde, de fapt, o nepăsare înveninată de ură...

Însă, citirea acestei cărţi îţi pune la îndemână înţelepciunea Bisericii, în care vei găsi harul de a te putea întări în lupta cu păcatul! Şi atunci, autorul, ca şi editorul, la fel vor zice: „Mulţumim Ţie Doamne!" ... (Aurel P. Savin).

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.14 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
1 august
Nr. 29—30
2001

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

SCHIMBAREA LA FAŢĂ

Ultimul praznic împărătesc din cuprinsul anului bisericesc este Schimbarea la Faţă a Mântuitorului Hristos, zi prăznuită în fiecare an la 6 august, deci în plină vară.

Grecii o numesc *„Metamorfosis"* şi i-au închinat numeroase biserici şi mânăstiri mai ales la Sf. Munte Athos, la Meteora şi în alte părţi ale ţării, neamurile slave o denumesc *„Preobrozjenia"* iar latinii o cunosc sub numele de *„Transfiguratio Domini"*.

Din antichitatea creştină se ştie că ea a fost instituită în amintirea inaugurării bisericii ridicate pe muntele Tabor din Ţara Sfântă de către Sfânta împărăteasă Elena în sec. al IV-lea al erei creştine.

Documente certe despre includerea acestei sărbători în calendar avem în sec. V, când ea este amintită în predicile lor de către patriarhul Proclu al Constantinopolului, Chiril al Alexandriei şi Papa Leon cel Mare. Sfântul Andrei, episcopul Cretei, autorul celebrului Canon de pocăinţă ne-a lăsat o frumoasă predică închinată acestui măreţ praznic.

În Apus ea a fost generalizată de către Papa Calist al III-lea fiind legată de biruinţa câştigată de oştile creştine asupra turcilor în urma bătăliei de la Belgrad din anul 1456. Praznicul este închinat în întregime evenimentului petrecut pe muntele Taborului când Mântuitorul Hristos s-a schimbat la faţă înaintea celor trei ucenici ai Săi.

Acest eveniment petrecut înaintea Sfintelor Patimi ale Mântuitorului este istorisit pe larg de către trei dintre sfinţii evanghelişti şi anume: Matei 17, 1-9; Marcu 9, 2-9 şi Luca 9, 28-36.

Înainte de Patima Sa, ştiind ce i se va întâmpla în Ierusalim, Mântuitorul Hristos i-a întrebat pe ucenicii săi: *„Cine zic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului?"* (Matei 16, 13). La răspunsul lor variat Mântuitorul le adresează şi lor, ucenicilor, aceeaşi întrebare: *„Dar voi cine ziceţi că sunt?"* (Mt. 16, 15), întrebare la care Sf. Ap. Petru, în numele colegiului apostolilor, răspunde: *„Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu"* (Matei 16, 16).

După acest episod, Mântuitorul le vesteşte ucenicilor Săi apropiata Sa patimă, răstignire şi înviere, la care acelaşi apostol Petru îl dojeneşte, zicându-i: *„Fie-ţi milă de Tine, să nu ţi se întâmple ţie aceasta"* (Matei 16, 22).

Pentru a-i încredinţa pe ucenicii Săi de dumnezeirea Sa, Mântuitorul Hristos se schimbă la faţă înaintea a trei dintre aceştia: Petru, Iacob şi Ioan pe muntele Taborului din Galileea, când *„a strălucit faţa lui ca soarele iar veşmintele lui s-au făcut albe ca lumina"* (Matei 17, 2). Lumina pe care au văzut-o apostolii în munte strălucind este slava lui Dumnezeu şi pe care Ioan evanghelistul o mărturiseşte în prologul Evangheliei sale: *„şi am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl plin de har şi de adevăr"* (Ioan 1, 14).

Ea este în acelaşi timp *„energia necreată"* de care vorbesc sfinţii părinţi, energie care vine de la Dumnezeu direct prin *„Soarele dreptăţii"*, care este Hristos Domnul. Apostolii văd în munte pe Dumnezeu şi Omul, pe Creatorul şi răscumpărătorul întregii făpturi şi a întregii creaţii.

Apostolii îl văd apoi pe Mântuitorul vorbind cu două personaje celebre ale Vechiului Testament, cu Moise, primitorul Legii pe Muntele Sinai, şi cu Ilie, proorocul cel mult râvnitor pentru dreapta credinţă în Israel. Moise şi Ilie au fost martorii schimbării la

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Cărturari sibieni de altădată:

Constantin Stejar - „căpitan chesaro-regesc în penziune"

Sunt prea mulţi „anonimi" sibieni care ar merita să fie cunoscuţi de generaţiile de mai târziu, pentru că pilda vieţii lor merită să fie urmată — pe cât se poate — şi de cei de azi. Unul dintre aceştia a fost „jinarul" Constantin Stezar — cum semna el, — care a slujit o vreme în armata habsburgică, dar mai mult şi-a slujit neamul său din Transilvania asuprită de străini.

Constantin Stejar s-a născut la 16 mai 1814, în familia unui ţăran — „grănicer" din Jina. Va fi deprins primele cunoştinţe de carte la şcoala „poporală" de pe lângă biserica din sat, apoi la „şcoala militară" din Orlat, în care erau primiţi fiii „grănicerilor" din Regimentul român de graniţă de aici, din Orlat. Dovedindu-se a fi un tânăr capabil, conducerea Regimentului l-a trimis cu o bursă — pentru doi ani — la Laibach (azi Liubliana, în Slovenia) şi la Viena, pentru a face studii de pedagogie. Reîntors acasă, a fost numit învăţător la şcoala din Orlat, iar în 1834 la cea din Jina. Probabil, în paralel a slujit şi în cadrul „Regimentului de graniţă" de la Orlat, pentru că în 1849, deci în plină revoluţie antikossuthistă, a fost avansat la gradul de sublocotenent, în cadrul Regimentului respectiv. Dar după doi ani, deci în 1851, Regimentul a fost desfiinţat, iar Constantin Stejar transferat la „Regimentul de linie 46", cu gradul de locotenent, probabil la Sibiu; peste câţiva ani a fost avansat la gradul de căpitan, iar în martie 1863 pensionat, în Sibiu, la vârsta de 49 de ani.

De acum înainte, proaspătul „căpitan chesaro — regesc (sau crăiesc) în penziune" se va implica cu toată energia în slujba neamului său. Astfel, în 1864, în cadrul unei Adunări a reprezentanţilor foştilor grăniceri români din Regimentul de graniţă, a fost ales preşedinte al „comitetului pentru administrarea fondului şcolar grăniceresc", funcţie pe care a deţinut-o până în 1871, când a fost ales în locul său colonelul pensionar baronul David Urs de Margina. După moartea acestuia (1897), Constantin Stejar a fost reales ca „prezident"; în 1902, din cauza vârstei prea înaintate, a renunţat la această funcţie, dar adunarea generală din acel an l-a proclamat în unanimitate ca „prezident onorar pe viaţă" al Comitetului administrativ al fondului şcolar. În această calitate, a dus o muncă neobosită pentru susţinerea şcolilor zise „grănicereşti".

În 1861, deci încă pe când era militar activ, s-a numărat printre membrii fondatori ai „Asociaţiunii transilvane pentru literatura şi cultura poporului român din Transilvania" (Astra). Între anii 1865—1883, a fost „cassarul" Astrei.

Apreciat de mitropolitul Andrei Şaguna, la 1 septembrie 1864 a fost numit „inspector" la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu, o funcţie care corespunde cu cea de „administrator de imobil şi de internat", în termenii de azi, pe care a deţinut-o până la 1 septembrie 1876. A avut astfel ocazia să cunoască

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. MIRCEA PĂCURARIU

Comunicat de presă

În zilele de 4—5 iulie a.c., la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-au desfăşurat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Dintre problemele abordate şi hotărârile luate menţionăm:

— aprobarea hotărârii Consiliului Naţional Bisericesc de elaborare, prin consultarea cultelor religioase recunoscute, a unui regulament de aplicare a legii 103/1992 privind dreptul exclusiv al cultelor religioase pentru producerea şi valorificarea obiectelor de cult;

— aprobarea ridicării la rang de mitropolie a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală şi Meridională la propunerea Adunării eparhiale a acesteia;

— alegerea Prea Cuviosului Protosinghel Varsanufie Gogescu, cu titulatura „Prahoveanul", în cel de al doilea post de episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor;

— alegerea Prea Cuvioşilor Arhimandriţi Gurie Georgiu, cu titulatura „Strehăianul" şi Nicodim Nicolăescu, cu titulatura „Gorjeanul", ca episcopi vicari ai Arhiepiscopiei Craiovei;

— alegerea Prea Cuviosului Ieromonah Siluan Ciprian Şpan, cu titulatura „Marsilianul" în postul de episcop vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală şi Meridională;

— aprobarea înfiinţării în centrele universitare Bucureşti, Iaşi şi Cluj-Napoca a câte unei comisii locale mixte de bioetică, alcătuite din teologi şi oameni de ştiinţă, în perspectiva constituirii Comisiei Naţionale Consultative a Bisericii Ortodoxe Române pentru probleme de bioetică;

— aprobarea demersurilor privind îmbunătăţirea salarizării personalului clerical şi neclerical din unităţile bisericeşti;

— aprobarea propunerii Arhiepiscopiei Iaşilor ca Facultatea de Teologie din Iaşi să poarte numele părintelui Dumitru Stăniloae;

— au mai fost aprobate măsuri privind îmbunătăţirea calităţii învăţământului teologic şi predării religiei în şcolile publice;

— au mai fost discutate diferite aspecte privind canonizarea unor sfinţi români, comunităţile ortodoxe româneşti din jurul graniţelor ţării şi Diaspora, participări ale unor membri ai Sf. Sinod şi a altor teologi ortodocşi români la întruniri internaţionale pan-ortodoxe şi ecumenice, alte probleme curente ale vieţii bisericeşti interne şi externe.

În legătură cu controversele din aceste zile referitoare la legea privind accesul la dosarele fostei Securităţi, Sfântul Sinod admite că un preot sau altul a putut să cedeze presiunilor din perioada dictaturii comuniste şi să accepte să devină informator al Securităţii, dar respinge categoric postulatul că această colaborare presupune deconspirarea secretului spovedaniei. Taina Mărturisirii este spaţiul ermetic al duhovnicului, în care nici o instituţie — inclusiv autoritatea episcopului — nu are dreptul şi nici posibilitatea să pătrundă. Cerând exceptarea preoţilor de la „legea Ticu", Sfântul Sinod apără Taina Mărturisirii ca instituţie sacră şi intangibilă, precum şi autonomia cultelor care au propriile lor instanţe de judecată canonică şi morală.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Prof. dr. Nicolae Paulescu (1863–1931)
„o viaţă închinată lui Dumnezeu şi ştiinţei româneşti"

— la 70 de ani de la moartea sa —

În valul mereu curgător al vieţii răsar bărbaţi, care în durata unor zile mai puţine „trăiesc mult", strălucind la locul unde Providenţa divină şi vrednicia lor i-a aşezat prin înţelepciunea minţii, prin frumuseţea caracterului şi bogăţia faptelor bune.

Din sânul poporului român, în decursul timpului, s-au ridicat oameni de seamă, adevărate genii, comori de gândire şi de frumuseţe morală. Caracteristica dominantă a adevăratului om de cultură, de ştiinţă a fost religiozitatea — a crezut în Dumnezeu. M. Eminescu, V.V. Voiculescu, C. Brâncuşi, N. Titulescu, G. Enescu, N. Iorga, L. Blaga şi alte mari personalităţi româneşti — au fost „oameni religioşi". Dumnezeu a vorbit prin creaţiile minţii, ale mâinilor şi descoperirilor lor.

Indiferent de vârstă, formaţie intelectuală, omul — mai ales în zilele noastre — are nevoie de modele de urmat, oameni morali, modeşti, toleranţi. Oameni care la rândul lor au avut ca modele pe Hristos şi învăţătura Sa.

Drum greu de urmat, cale spinoasă, aspră, să nu te abaţi nici la stânga, nici la dreapta. Satisfacţiile sunt numai pentru acei ce urmează acest drum, pentru acel care îşi împleteşte aspiraţiile vieţii cu credinţa în Dumnezeu.

Prof. Dr. Nicolae Paulescu — a fost în acest sens un model demn de urmat pentru omul iubitor de cultură. Ca om de ştiinţă, savantul român a fost însufleţit de flacăra nestinsă a credinţei în Dumnezeu.

Istoricul Nicolae Iorga îl caracterizează astfel pe prof. Paulescu: „A trăit ca un mucenic şi a murit ca un sfânt. Înfăţişează în chipul cel mai expresiv pe învăţatul român, aşa cum îl fac cele mai bune tradiţii ale ţării noastre". A fost icoană a adevăratului „Om" pentru care ştiinţa este scara către Dumnezeu şi oglindirea duhului românesc în lucrurile Adevărului.

Prof. Dr. Nicolae Paulescu face parte din elitele intelectuale şi morale ale ţării noastre. Înzestrat cu o inteligenţă pătrunzătoare, o mare putere de muncă, încă din anii de şcoală s-a impus prin însuşirile sale excepţionale.

Primul care a găsit în El „genialitatea" a fost prof. Lancereaux — una din gloriile ştiinţei medicale franceze, clinician incomparabil şi neîntrecut astmo-patologist, pe lângă care s-a format şi despre care s-a spus „că omenirea n-a avut medic mai mare ca Lancereaux".

Nicolae Paulescu a lucrat ca medic internist — alături de marele maestru. A susţinut trei doctorate: în Medicină (1897), în Ştiinţele Naturale (1899) şi în Chimie organică (1901). Refuzând o catedră la Universitatea din Freiburg se întoarce la Bucureşti, fiind numit profesor de Fiziologie la Facultatea de Medicină din capitala ţării.

Opera lui ştiinţifică se sintetizează în două tratate de mare răsunet în lumea medicală: Traite Medicine — 5 vol. şi Traite de Psychologie medicale — 3 vol. A publicat lucrări de popularizare, spre ex.: Cele patru patimi şi remediile lor, Instincte sociale, Patimi şi conflicte, etc.

Prof. Dr. Nicolae Paulescu este cel care a descoperit medicamentul tratării diabetului, care este insulina. Această reuşită i-a adus bucurii dar şi amărăciuni. Descoperirea românească a insulinei şi-au însuşit-o trei medici biochimişti canadieni, care au primit în anul 1923 premiul Nobel pentru Chimie.

Oamenii (de ştiinţă) de specialitate au recunoscut după 50 de ani prioritatea şi paternitatea acestei epocale descoperiri şi extraordinara ei valoare ştiinţifico-medicală.

Treizeci şi unu de ani prof. Nicolae Paulescu s-a mistuit pe altarul ştiinţei medicale româneşti, împărtăşind învăţăceilor săi cunoştinţele şi înflăcărarea inimii sale spre a-i forma

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. EUGEN GOIA

Harismă şi putere: vocabula „Io" în titulatura domnilor români

În titulatura domnitorilor români din secolele XIV—XIX figurează în documente, în sigilii şi pe monede, înaintea numelui de botez al domnitorului, vocabula *Io* sau *Ioan* (întreg sau prescurtat). Asupra originii şi sensului ei, discuţia a început încă din secolul al XVI-lea, la ea intervenind atât istorici români, cât şi străini, de talia şi suprafaţa intelectuală a unui I. Sommer sau Balthasar Walther. O întâlnim în Ţara Românească, în anul 1330, în titulatura lui Basarab I (cca 1310—1352), sub forma Basarab *Ioanco*, iar mai târziu şi în Moldova, venită, desigur, de la sud de Milcov, prin Biserică. De altfel, vocabula *Io* nu este întâlnită doar în hrisoavele moldo-valahe, ci şi în documentele altor popoare, din vecinătate, ca în cazul bulgarilor, începând cu secolul al XI-lea şi în cel al sârbilor, din secolul al XIV-lea.

În interpretarea vocabulei s-au emis, în mare, trei opinii, acestea constituindu-se, de fapt, în expresii a trei curente de gândire istorică. Conform primei opinii, *Io — Ioan* ar veni de la numele lui Ioniţă Asan *(Kaloioannes)*, din dinastia omonimă, a Asăneştilor, cunoscuta dinastie a Imperiului româno-bulgar din secolele XII—XIII. Acest nume ar fi ajuns titlu — cum a fost cel de *Caesar* în Imperiul Roman şi într-o primă perioadă a celui Bizantin sau precum titlurile imperiale de *Augustus*, din Roma antică şi *Kaiser* (variantă germanizată a latinescului *Caesar)* —, opinie adoptată de o serie de istorici, dintre care ne rezumăm să-i menţionăm pe Samuil Micu şi pe Bogdan Petriceicu Haşdeu[1]. Argumentul care o invalidează este faptul că particula *Io* apare în documentele bulgarilor în 1018, cu mult înainte de domnia lui Ioniţă Asan (1197—1207).

Cât despre tradiţia imperială, Sf. Constantin, care în calitate de împărat a desfiinţat sistemul tetrarhiei, păstrează calificativul *caesar* în titulatura imperială, dar înfiinţează şi o demnitate cu acest nume, fără o funcţie precisă. Din acest moment, demnitatea este acordată fiilor împăratului şi, obligatoriu, moştenitorului tronului înainte de încoronare. Paralel, titlul este primit şi de ginerii împăratului ori de alţi membri ai familiei imperiale: tată, frate, unchi, nepoţi. Până la venirea Comnenilor la putere, în 1081, cezarul este cel mai înalt demnitar în stat. După ce Alexios Comnenul creează, pentru fratele său Isaac, titlul de *sebastocrator*, pe care îl plasează imediat după cel suprem, titlul de cezar cade pe cel de-al treilea loc. Când Manuel Comnenul (1143—1180) introduce demnitatea de *despot*, demnitatea de *caesar* mai coboară o treaptă pe care rămâne până la sfârşitul Imperiului. Titlul a fost acordat şi khaganului bulgar, la începutul secolului al VIII-lea, sfârşind prin a deveni cel oficial al suveranilor bulgari, sub forma de *ţar*, din momentul creştinării lui Boris[2].

Conform celei de a doua variante, susţinută în special de către Dionisie Fotino, *Io — Ioan* n-ar fi altceva decât pronumele personal *eu*, în forma populară *io*, care corespunde perfect cu pronumele italian şi portughez *io*. Această opinie este anulată de faptul că nu aduce argumente în privinţa prezenţei lui *Io* în textele slave.

O a treia opinie — pe care autorul acestor rânduri o crede cea mai apropiată de realitate — susţine că vocabula în discuţie a fost împrumutată, prin intermediul Bisericii Ortodoxe, din cancelaria bizantină, unde figura în subscrierea documentelor imperiale. A fost adoptată în cancelaria bulgară, apoi o găsim în cancelariile cnezilor şi despoţilor sârbi, precum şi cele ale Ţărilor Române. În context, menţionăm faptul că la formaţiunile politice medievale ale „slavilor de sud" *(iugo-slavilor)*, titlul de *cneaz* era echivalentul celui de *prinţ*, spre deosebire de români (în special cei din Transilvania), unde cnezii formau nobilimea (nu boierimea) mică. Ulterior, titlul princiar de *cneaz* a fost înlocuit la sârbi cu cel de *despot*, primul care a făcut această „mutare", în 1402, fiind Ştefan Lazarevici (1389—1427). Părerea conform căreia avem de-a face cu un împrumut, prin intermediul Bisericii Ortodoxe, din cancelaria bizantină a fost întărită de D.P. Bogdan cu argumentul că prescurtarea *Io* apare cu aceeaşi grafie în actele solemne bizantine şi în cele slavo-române. Numismatul Emil Vârtosu precum şi o serie întreagă de medievişti amplifică supoziţia, arătând că vocabula respectivă, prescurtare a numelui grecesc Ioan, *cel dăruit de Dumnezeu* (cu domnia) sau *cel ales de Dumnezeu* (spre a domni) a fost un titlu acordat domnilor la ungerea lor de către Biserică. Aceasta arată că nu avem de-a face cu un simplu *decalc paleografic* — cum, cu eleganţă, se exprimă Aurelian Sacerdoţeanu — ci cu o expresie încărcată de valoare simbolică, în concordanţă cu concepţia medievală asupra domniei şi cu caracterul harismatic, de origine divină, al puterii domneşti[3].

Vocabula *Io* a fost atât de intim legată de persoana domnitorului, încât rămânea integrată în numele lui chiar şi după moarte. Ea se adăuga şi la numele moştenitorului prezumtiv al tronului, în situaţia în care, în Ţările Române, nu se aplica principiul primogeniturii (primul născut urmează la tron), căci domniile erau ereditar-elective, în sensul că toţi urmaşii masculini ai domnului — legitimi şi ilegitimi (naturali) — aveau acces la tron, cu condiţia să nu fie *însemnaţi* (ciungi, cocoşaţi, orbi, cu nasul tăiat etc.). În terminologia epocii, urmaşii masculini legitimi ai unui părinte — voievod, boier sau om simplu — erau numiţi *feciori*, în timp ce ilegitimii (bastarzii) erau numiţi *copii*. Pentru că terminologia nu a intrat în sfera preocupărilor noastre, nu putem preciza la câte popoare din Peninsula Balcanică s-a mai folosit acest sistem, dar ştim cu certitudine că în limba croată contemporană, *copil* (pronunţat ca în româneşte) înseamnă *bastard*.

Având la dispoziţie precizările de mai sus, nu trebuie să ne mire faptul că au fost cazuri când vocabula *Io — Ioan* apărea nu numai la moştenitorul prezumtiv al tronului, ci şi la toţi *feciorii* domnului. Prin exces — ca să nu spunem prin abuz, cum pe bună dreptate se exprimă Petre Strihan — titulatura a ajuns în titulatura unor soţii de domni, ca Stanca, doamna lui Mihai Viteazul (1593—1601), Marghita a lui Simion Movilă (1600 — iunie 1601; după 15 sept. 1601—1602 în Ţ. Românească; 1606—1607 în Moldova), ba chiar a unor fiice de domn, ca Maria, fiica lui Petru Şchiopul (1574—1577; 1578—1579; 1582—1591). De altfel, vocabula a figurat statornic în titulatura domnilor români timp de cinci secole, până în 1828[4]. În Moldova, vocabula *Io — Ioan* a fost schimbată uneori, şi numai în actele latine, cu pronumele *nos (noi)*, în special în vremea fanarioţilor.

Între 1828 şi 1834, Ţările Române s-au aflat sub ocupaţie ţaristă, perioadă ce corespunde cu introducerea *Regulamentelor organice*, ce erau statute de guvernare ale Moldovei şi Ţării Româneşti, întocmite sub îndrumarea generalului rus Pavel Kiseleff, comandantul trupelor de ocupaţie, rămase după războiul ruso-turc din 1828—1829. În acel moment, Basarabia nu mai făcea parte din trupul Moldovei, ea fiind răpită încă din 1812, prin Pacea de la Bucureşti, care încheia războiul ruso-turc din 1806—1812. Din acest motiv, un grup de boieri moldoveni au cerut audienţă lui Kiseleff în problema Basarabiei. Aflând despre ce este vorba, generalul, fără să-i primească în audienţă, a exclamat: *am să las moldovenilor doar ochii, să plângă!* În preajma zilei de 9 aprilie 1918, ziua Unirii Basarabiei cu România, unul dintre fruntaşii politici români de pe acele meleaguri, octogenar, cu gândul la cuvintele lui Kiseleff, şi-a exprimat sentimentele folosindu-se de cuvintele dreptului Simeon: *Acum liberează pe robul Tău, Stăpâne, în pace, după cuvântul Tău, căci văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feţei tuturor popoarelor: lumină spre descoperirea neamurilor şi slavă poporului Tău, Israel.* Şi să nu uităm că atunci când moare un bătrân, arde o bibliotecă...

Românii au ţinut la vocabula adusă de noi în discuţie, vocabulă care, prin harisma şi prin aura ei, constituia un element de tradiţie al monarhiei româneşti. De aceea, în 1859, s-a încercat reintroducerea ei în titulatura legală a domnitorului Alexandru Ioan Cuza, iar la 1866, în cea a domnitorului Carol I, încercare nereuşită, poate şi datorită faptului că monarhia secolului al XIX-lea, prin caracterul ei constituţional, era diferită de cea medievală, autoritativă sau cu pretenţii de autoritativitate.

---

1. *Instituţii feudale din Ţările Române. Dicţionar*, Bucureşti, 1988, p. 233.
2. St. Brezeanu, *O istorie a Imperiului Bizantin*, Bucureşti, 1981, pp. 220 şi 222.
3. *Instituţii*, p. 234.
4. *Idem.*

Dr. CONSTANTIN ITTU

Concert vocal-simfonic extraordinar cu participarea Corului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu (Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna")

Joi, 28 iunie 2001, Sala Cercului Militar din Sibiu a fost gazda unui *Concert vocal-simfonic extraordinar*, prilejuit de închiderea Stagiunii de concerte 2000-2001 a Filarmonicii de Stat din Sibiu.

Desfăşurat sub bagheta experimentată a Maestrului Petre Sbârcea, programul concertului a cuprins în prima parte a sa *Simfonia nr. 41*, în Do major, „Jupiter", K 551 din creaţia lui W.A. Mozart, iar în partea a doua *Missa încoronării*, a aceluiaşi compozitor. Soliştii concertului au fost soprana Carmen Gurban, mezzo-soprana Iulia Merca, tenorul Dumitrie Saleno şi basul Mircea Sâmpetrean, care au susţinut cu brio părţile solistice ale Missei.

Surpriza şi totodată revelaţia serii a constituit-o Corul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, format în cea mai mare parte din membrii corului mixt al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", pregătit de către Asist. Drd. Sorin Dobre. După o serie de alte succese obţinute la diferite festivaluri şi concursuri corale (ultimul fiind Premiul I la Concursul de muzică sacră de la Orăştie — decembrie 2000), formaţia condusă de tânărul dirijor — cadru didactic al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" — şi-a dovedit încă o dată valoarea deosebită prin maniera strălucită cu care a susţinut părţile corale ale Missei încoronării de W.A. Mozart.

Buna primire atât din partea publicului cât şi din partea specialiştilor ne îndreptăţeşte să sperăm într-o continuare cât mai fructuoasă a colaborării Corului Universităţii „Lucian Blaga", în particular a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", cu instituţiile muzicale sibiene.

Pr. VASILE GRĂJDIAN

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SĂLIŞTE

— Parohia ortodoxă română ACILIU - la transferări
Termen de concurs: 1 iulie — 1 august 2001

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN FĂGĂRAŞ

— Parohia ortodoxă română ŞERCAIA I - la transferări
Termen de concurs: 1 iulie — 1 august 2001

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Of. Protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliul, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au actele doveditoare ale acestor puncte, nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Vechimea în preoţie trebuie să fie de minimum 5 ani la transferări.

Nu se primesc dosare din alte Eparhii.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii,

† ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Consilier ad-tiv bisericesc

Constantin Stejar

(Urmare din pag. 1)

mulţi viitori preoţi şi învăţători ai satelor româneşti de altădată. După el, funcţia respectivă a fost deţinută, pentru perioade mai scurte, de câţiva profesori tineri ai Institutului, chiar dintre cei care obţinuseră doctoratul: Simion Popescu, Ioan Crişan, Dimitrie Cunţan, Ioan Stroia, Timotei Popovici sau profesorul Ştefan Iosif, tatăl poetului, Augustin Bena, viitorul mare compozitor, dirijor şi profesor şi alţii.

În 1870 a fost ales „asesor consistorial" (consilier n.n.), în „Senatul epitropesc" şi „cassar la Consistoriul arhidiecezan", funcţii pe care le-a onorat cu multă dăruire, până în 1888: i-a urmat în această slujbă cinstitoare un alt „căpitan chesaro — regesc în penziune", Pantaleon Lucuţa.

În afară de aceste slujbe, Constantin Stejar a mai activat în „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român", în „Reuniunea sodalilor români", în „Reuniunea română de agricultură" din judeţul Sibiu, creată de Eugen Brote, în „Casina română şi germană", în „Comitetul pentru înfrumuseţarea oraşului", toate la Sibiu, şi altele. Oricând era gata să ajute cu cuvântul, dar mai ales cu sume de bani, când era nevoie. Într-un necrolog publicat la moartea sa, în „Telegraful Român", puteau fi citite şi aceste rânduri emoţionante: „Nu numai că a jertfit din puţinul ce a avut, făcându-se membru la multele corporaţiuni amintite, dar nu era scop filantropic la care să nu fi contribuit. Câţi studenţi bravi, câţi necăjiţi n-au ieşit mângâiaţi de la el, care, cu inima lui caldă, avea totdeauna o mână deschisă pentru cel ce-i cerea ajutorul!"

Foarte înaintat în vârstă, în 1907 s-a retras în Jina natală, unde a trăit în casa preotului Nicolae Vlad Stejar (absolvent de teologie în 1905), pe care l-a crescut şi l-a adoptat. Acolo a şi murit, la 17/30 octombrie 1909, în vârstă de 95 de ani. Comitetul fondului şcolar grăniceresc a hotărât „ca în loc de cunună pe sicriul său" să se facă donaţii de 20 de coroane catedralei din Sibiu, Muzeului etnografic al Astrei, Societăţii de lectură a teologilor sibieni, Reuniunii meseriaşilor, iar 30 de coroane Şcolii primare din Jina. Iată cum ştiau cei de atunci să cinstească memoria înaintaşilor, dar să se şi implice în problemele culturale şi sociale ale neamului lor!

Constantin Stejar merită din plin preţuirea posterităţii pentru tot ceea ce a dăruit poporului din care s-a ridicat, culturii româneşti şi Bisericii ortodoxe. Fiul său adoptiv, preotul Nicolae Vlad Stejar, i-a ridicat un frumos monument funerar, în cimitirul satului, în care sunt consemnate câteva date biografice şi demnităţile de care a fost învrednicit în viaţă.

Ce bine ar fi dacă o stradă din Sibiu (poate chiar actuala stradă „Jina") ar purta numele însufleţitului patriot român Constantin Stejar!

Schimbarea la Faţă

(Urmare din pag. 1)

faţă a lui Iisus şi temeiuri ale dumnezeirii Lui. Ei stau acolo pe munte şi văd Lumina, deoarece în timpul vieţii lor pe pământ ca şi Isaia proorocul au fost singurii oameni cărora le-a fost îngăduit de Dumnezeu să-L vadă. (Ieşire 33, 18-.23, I Regi 19, 9-13).

La Schimbarea la Faţă se produce şi o epifanie a Treimii la fel ca şi la Botezul Domnului în Iordan: *„Şi iată un nor luminos i-a umbrit pe ei şi iată glas din nor zicând: „Acesta este Fiul Meu cel Iubit în Care am binevoit; pe acesta să-L ascultaţi"* (Matei 17, 5). Norul luminos este Sfântul Duh care luminează şi însufleţeşte totul, căci numai prin Sfântul Duh omul poate să-l contemple pe Dumnezeu şi să intre în comuniune cu El. Praznicul Schimbării la Faţă a Domnului este o pregustare a Slăvitei Sale Învieri dar şi o anticipare a Celei de a doua Sa Veniri întru Slavă *„Când va judeca vii şi morţii"*. Şi pentru noi, cei de astăzi, ziua aceasta este o zi de lumină, de bucurie şi de har căci prin viaţă curată şi primeniţi sufleteşte ne apropiem de Izvorul vieţii şi al Luminii celei neînserate pentru a ne împărtăşi cu El şi prin El de întreaga Sfântă Treime.

Să ne urcăm şi noi deci în Taborul cel duhovnicesc pentru a contempla cu ochii minţii şi ai trupului nostru pe Hristos cel ce se schimbă la faţă în fiecare zi pe masa Sfântului altar şi să ne îndulcim de cina Lui euharistică primind *„Lumină din Lumină"* până când *„va străluci ziua şi Luceafărul va răsări în inimile noastre"* (II Petru 1, 19). AMIN.

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA" SIBIU
Facultatea de Teologie Ortodoxă
„Andrei Şaguna"
Str. Mitropoliei 20, Sibiu, Cod 2400, România
Tel.: 004 (0)69 210530; Fax: 004 (0)69 215905;

ADMITEREA 2001

SPECIALIZĂRILE FACULTĂŢII

1. Teologie Pastorală

Durata: 4 ani - zi
5 ani - frecvenţă redusă (preoţi, călugări, a doua facultate etc.)
Locuri zi: 50 fără taxă
Locuri frecvenţă redusă: 50 cu taxă
Discipline de concurs:
— aptitudini muzicale şi dicţie (pentru absolvenţii de liceu) - Probă eliminatorie
— control medico-psihologic - Probă eliminatorie
— Dogmatică (33%) - Probă scrisă
— Istoria Bisericii Române (33%) sau Limba Română (la alegere) - Probă scrisă
— Media de bacalaureat (33%)

2. Teologie Litere
Limba şi literatura română

Durata: 4 ani - zi
Locuri zi: 10 fără taxă
15 cu taxă
Discipline de concurs:
— aptitudini muzicale şi dicţie (pentru absolvenţii de liceu) - Probă eliminatorie
— control medico-psihologic - Probă eliminatorie
— Dogmatică (33%) - Probă scrisă
— Limba şi literatura română (33%) - Probă scrisă
— Media de bacalaureat (33%)

3. Teologie Litere
Limbă şi literatură străină
(engleză, franceză, germană)

Durata: 4 ani - zi
Locuri zi: 10 fără taxă
15 cu taxă
Discipline de concurs:
— aptitudini muzicale şi dicţie (pentru absolvenţii de liceu) - Probă eliminatorie
— control medico-psihologic - Probă eliminatorie
— Dogmatică (33%) - Probă scrisă
— Limba şi literatura străină (40%) - Probă scrisă
— Media de bacalaureat (20 %)

4. Teologie Asistenţă socială

Durata: 4 ani - zi
Locuri zi: 10 fără taxă
15 cu taxă
Discipline de concurs:
— aptitudini muzicale şi dicţie (pentru absolvenţii de liceu) - Probă eliminatorie
— control medico-psihologic - Probă eliminatorie
— Dogmatică (33%) - Probă scrisă
— Psihologie (33%) - Probă scrisă
— Media de bacalaureat (33%)

5. Teologie Istorie
(Specializare propusă pentru obţinerea aprobării de funcţionare provizorie)

Durata: 4 ani - zi
Locuri zi: 8 fără taxă
17 cu taxă
Discipline de concurs:
— aptitudini muzicale şi dicţie (pentru absolvenţii de liceu) - Probă eliminatorie
— control medico-psihologic - Probă eliminatorie
— Dogmatică (33%) - Probă scrisă
— Istoria românilor (33%) - Probă scrisă
— Media de bacalaureat (33%)

6. Teologie Patrimoniu - Conservarea şi restaurarea operelor de artă
(Specializare propusă pentru obţinerea aprobării de funcţionare provizorie)

Durata: 4 ani - zi
Locuri zi: 7 fără taxă
13 cu taxă
Discipline de concurs:
— aptitudini muzicale şi dicţie (pentru absolvenţii de liceu) - Probă eliminatorie
— control medico-psihologic - Probă eliminatorie
— Dogmatică (33%) - Probă scrisă
— Desen (33%) - Probă scrisă
— Mapă interviu
— Media de bacalaureat (33%)

STUDII POSTUNIVERSITARE

CICLUL DE STUDII APROFUNDATE

Condiţie de înscriere:
- media de licenţă minim 8,00
Condiţie pentru a fi declarat ADMIS:
- media minimă la concurs 8,50

Secţia biblică

Durata: 1 an
Locuri zi: fără taxă
şi cu taxă
Discipline de concurs:
- Vechiul Testament
- Noul Testament

Secţia istorică

Durata: 1 an
Locuri zi: fără taxă
şi cu taxă
Discipline de concurs:
două materii **la alegere** din
- Istoria Bisericii Române
- Istoria Bisericii Universale
- Patrologie

Secţia sistematică

Durata: 1 an
Locuri zi: fără taxă
şi cu taxă
Discipline de concurs:
- Dogmatică
- Morală sau Istoria Religiilor

Secţia practică

Durata: 1 an
Locuri zi: fără taxă
şi cu taxă
Discipline de concurs:
- Teologie liturgică
- Drept sau Catehetică

CALENDARUL ADMITERII - 2001

- **Înscrierea:**
20-25 august 2001
între orele 8,30-14,00
la sediul Facultăţii de Teologie
- **Proba eliminatorie:**
3 septembrie
ora 8,00
- **Probe de concurs:**
4 septembrie, ora 9,00
Dogmatică
5 septembie, ora 9,00
Proba a II-a

CICLUL DE STUDII APROFUNDATE

- **Înscrierea:**
12-13 septembrie 2001
între orele 8,30-14,00
la sediul Facultăţii de Teologie
- **Probe de concurs:**
17-18 septembrie 2001

ACTE NECESARE LA ÎNSCRIERE:

— Diploma de bacalaureat sau adeverinţă de absolvire - în original (pentru absolvenţii de liceu);
— Diplomă sau adeverinţă de absolvire a Seminarului Teologic - în original (pentru absolvenţii de Seminar);
— Certificat de naştere - copie legalizată;
— Certificat de căsătorie (pt. femei) - copie legalizată;
— Certificat de botez - în original;
— Recomandarea preotului de parohie;
— Binecuvântarea ierarhului (de unde domiciliază candidatul);
— Buletin de identitate;
— 4 fotografii tip buletin;
— Adeverinţă medicală (elib. de medicul de familie);
— Copie legalizată după diploma de licenţă (pentru cei care sunt licenţiaţi ai unei facultăţi de minim 4 ani);
— Adeverinţă de student - pentru cei care frecventează încă o facultate);
— Un dosar plic şi 10 coli de hârtie format A4.

TAXA DE ÎNSCRIERE: 300 000 LEI
TAXA DE ŞCOLARIZARE: 250 USD/an

OFERTA EDUCAŢIONALĂ

— Dublă specializare profesională;
— Participarea la modulul pedagogic conferă dreptul licenţiatului în Teologie, indiferent de secţie, să predea ore de Religie;
— Frecventarea în paralel a cursurilor de la alte specializări ale facultăţii şi consemnarea lor în foaia matricolă;
— Diplome recunoscute de Ministerul Educaţiei şi Cercetării şi de Patriarhia Ortodoxă Română;
— Metode interactive de predare - învăţare - evaluare;
— Suport pedagogic continuu, asigurat de către cadre didactice de specialitate;
— Cercuri ştiinţifice studenţeşti şi alte activităţi cu profil teologic şi academic;
— Participări la sesiuni ştiinţifice şi simpozioane naţionale şi internaţionale;
— Acces la surse de documentare: biblioteca Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", cu peste 150 000 de titluri, Biblioteca Universitară, INTERNET etc.;
— Laboratoare dotate cu PC pentru editare de text;
— Burse şi ajutoare sociale, în funcţie de rezultatele obţinute în sesiunile de examene;
— Burse de studii în străinătate, prin programele europene TEMPUS, SOCRATES etc.;
— Studii postuniversitare (Ciclul de studii aprofundate şi Doctorat) în Teologie;
— Vizite de documentare la obiective de interes naţional: biserici, mănăstiri, muzee, monumente istorice, vestigii arheologice etc.;
— Condiţii de cazare în Căminul Facultăţii de Teologie;
— Condiţii de luare a mesei în Cantina Facultăţii.

Repartizarea locurilor subvenţionate şi cu taxă
Pentru anul universitar 2001-2002

Nr crt.	Specializarea	Locuri subvenţionate	Locuri cu taxă	Total locuri
1.	Teologie Pastorală, 4 ani zi	50	—	50
	Teologie Pastorală, frecvenţă redusă, 5 ani (Preoţi, personal monahal, a II-a facultate)	—	50	50
2.	Teologie Litere (Română), 4 ani zi	10	15	25
	Teologie Litere (Limbi străine), 4 ani zi	10	15	25
3.	Teologie Asistenţă socială, 4 ani zi	10	15	25
4.	Teologie Istorie, 4 ani zi (Specializare propusă pentru obţinerea aprobării de funcţionare provizorie)	8	17	25
5.	Teologie Patrimoniu (Restaurare), 4 ani zi (Specializare propusă pentru obţinerea aprobării de funcţionare provizorie)	7	13	20
	Total general	95	125	220

DOGMATICA ORTODOXĂ

I. REVELAŢIA DUMNEZEIASCĂ

1. Revelaţia naturală şi supranaturală (Introducere; Revelaţia naturală; Revelaţia supranaturală; Posibilitatea Revelaţiei);
2. Căile de transmitere a Revelaţiei supranaturale.
   - Sfânta Scriptură (Introducere; Inspiraţia Sfintei Scripturi; Lectura şi tâlcuirea Sfintei Scripturi);
   - Sfânta Tradiţie (Introducere; Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie; Aspectul statornic şi dinamic al Tradiţiei; Monumente şi documente ale Sfintei Tradiţii; Criteriile Sfintei Tradiţii; Deosebirile interconfesionale; Scriptura, Tradiţia şi Biserica);

II. DUMNEZEU UNUL ÎN FIINŢĂ

1. Cunoaşterea lui Dumnezeu (Cunoaşterea naturală şi supranaturală; Cunoaşterea catafatică şi apofatică; Cunoaşterea lui Dumnezeu în împrejurările concrete ale vieţii);
2. Fiinţa şi lucrările lui Dumnezeu. Atributele lui Dumnezeu (Originea divino-umană a atributelor lui Dumnezeu; Împărţirea atributelor dumnezeieşti: Atributele naturale; Atribute intelectuale; Atribute morale).

III. DUMNEZEU ÎNTREIT ÎN PERSOANĂ

1. Dogma Sfintei Treimi.
   - Descoperirea Sfintei Treimi în Sfânta Scriptură;
   - Formularea dogmei Sfintei Treimi şi precizarea terminologiei trinitare;
   - Persoanele Sfintei Treimi (Însuşiri speciale; Distincţii şi antinomii);

IV. DUMNEZEU CREATORUL

1. Crearea lumii nevăzute (Introducere; Originea îngerilor; Natura şi funcţiunea îngerilor; Numărul şi ierarhia îngerilor; Starea morală a îngerilor; Îngerii cei răi sau diavolii; Cinstirea îngerilor);
2. Crearea lumii văzute (Introducere; Referatul biblic despre crearea lumii văzute);
3. Crearea omului (Originea omului; Natura omului. Trup şi suflet; Omul ca protopărinte).
4. Căderea omului în păcat (Originea păcatului strămoşesc; Fiinţa păcatului strămoşesc; Teorii privind transmiterea păcatului strămoşesc; Urmările păcatului strămoşesc; Existenţa reală şi universală a păcatului strămoşesc; Deosebiri interconfesionale).

V. DUMNEZEU PRONIATORUL

1. Providenţa divină. Definiţia şi aspectele providenţei;
2. Realitatea providenţei divine (Introducere; Obiecţii împotriva providenţei şi combaterea lor).

VI. DUMNEZEU MÂNTUITORUL

1. Persoana Mântuitorului în raport cu Sfânta Treime;
2. Pregătirea omenirii pentru venirea Mântuitorului;
3. Proorociri despre venirea Mântuitorului;
4. Întruparea Mântuitorului. Persoana divino-umană a Mântuitorului;
5. Unirea ipostatică şi urmările ei dogmatice;
6. Opera de mântuire a lui Iisus Hristos (Introducere; Raportul dintre Persoana şi opera Mântuitorului Hristos; Raportul dintre mântuirea obiectivă şi subiectivă);
7. Întreita slujire a Mântuitorului (Introducere; Chemarea profetică; Slujirea arhierească; Demnitatea împărătească);
8. Răscumpărarea şi aspectele ei (Aspectul de jertfă al răscumpărării; Aspectul ontologic al răscumpărării; Aspectul recapitulativ al răscumpărării; Diferenţe interconfesionale);
9. Adeverirea morţii şi Învierii Mântuitorului.

VII. DUMNEZEU SFINŢITORUL

1. Persoana şi lucrarea Duhului Sfânt. Relaţia dintre Hristos şi Duhul Sfânt în iconomia mântuirii;
2. Harul divin mântuitor. Însuşirile lui (Harul Divin; Necesitatea harului; Gratuitatea harului; Universalitatea harului);
3. Harul, harismele şi darurile Sfântului Duh.
4. Mântuirea subiectivă sau îndreptarea (Introducere; Etapele îndreptării; Condiţia însuşirii mântuirii subiective - credinţa şi faptele bune; Mântuirea subiectivă privită interconfesional);
5. Cinstirea sfinţilor în Biserica Ortodoxă (Introducere; Cinstirea lui Dumnezeu; Cinstirea sfinţilor; Temeiurile cinstirii sfinţilor; Cinstirea sfintelor moaşte; Cinstirea sfintelor icoane; Cinstirea sfintei cruci; Preacinstirea Maicii Domnului; Pururea-fecioria Născătoarei de Dumnezeu);
6. Sfânta Biserică (Doctrina despre Sfânta Biserică; Întemeierea Bisericii; Fiinţa Bisericii; Însuşirile Bisericii; Membrii Bisericii; clerul şi credincioşii. Ierarhia bisericească);
7. Sfintele Taine (Introducere; Fiinţa Tainelor; Necesitatea Tainelor; Numărul Tainelor);
8. Sfânta Taină a Botezului (Introducere; Materia; Formula; Săvârşitorul; Primitorii);
9. Sfânta Taină a Mirului (Introducere; Materia; Formula);
10. Sfânta Taină a Euharistiei (Introducere; Materia; Formula; Săvârşitorul; Primitorul; Efectele);
11. Sfânta Taină a Mărturisirii (Introducere; Instituire; Formulă; Efectele pocăinţei);
12. Sfânta Taină a Preoţiei (Introducere; Efectele; Instituirea; Săvârşitorul; Primitorul);
13. Sfânta Taină a Nunţii (Introducere; Efectele; Săvârşitorul; Primitorii; Formula);
14 Sfânta Taină a Maslului (Introducere; Materia; Săvârşitorii; Primitorii; Efectele);
15. Ierurgiile. Sfintele Taine şi ierurgiile în viaţa Bisericii şi a credincioşilor.

VIII. DUMNEZEU JUDECĂTORUL. ESHATOLOGIA CREŞTINĂ

1. Învăţătura creştină despre moarte. Judecata particulară;
2. Starea sufletească după moarte (Introducere; Rai şi iad);
3. A doua venire a Domnului Iisus Hristos (Semnele Parusiei; Învierea morţilor; Judecata obştească sau universală);
4. Sfârşitul lumii (Introducere; Cer nou şi pământ nou; Viaţa de veci; Chinurile veşnice ale păcătoşilor).

(Continuare în pag. a 4-a)

(Urmare din pag. a 3-a)

BIBLIOGRAFIE: Pr. Prof. Dr. Isidor Todoran și Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgrean — *„Teologie dogmatică" - Manual pentru seminariile teologice,* Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991 (sau ediția a doua, Ed. Arhidiecezană, Cluj-Napoca, 1997).

NOTĂ: În vederea obținerii unui rezultat cât mai bun la examenul de admitere, candidații sunt rugați să ia în considerare următoarele:

a) Subiectele de examen se formulează strict pe baza programei analitice prezentate;

b) Subiectele de examen pot să conțină un întreg capitol din programa analitică. De exemplu subiectul *Căile de transmitere a Revelației supranaturale: Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție* presupune tratarea *tuturor* subpunctelor indicate în programa analitică la capitolul respectiv. De asemenea, subiectele de examen pot să conțină doar o parte a unui capitol din programa analitică. De exemplu, subiectul *Sfânta Tradiție (Introducere, Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție; Deosebiri interconfesionale)* presupune tratarea numai a subpunctelor indicate în subiectul de examen.

c) Toate capitolele cuprinse în programa analitică, cu subpunctele lor, pot fi subiecte de examen, inclusiv cele care s-au dat în anii anteriori.

d) Baremurile de corectare se vor alcătui strict pe baza bibliografiei indicate și vor corespunde întocmai formulării subiectelor de examen. Tratarea oricăror altor subiecte care nu intră în cerințele subiectelor de examen nu se ia în considerare.

ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

1. Mărturii lingvistice și arheologice despre răspândirea creștinismului pe teritoriul țării noastre în sec. I-IV;
2. Viața creștină în Scythia Minor. Martiri, Episcopia Tomisului, teologi din Scythia Minor;
3. Începuturile Mitropoliei Ungrovlahiei. Mitropolia Severinului;
4. Mitropolia Moldovei în sec. XIV-XVI;
5. Viața bisericească în Transilvania în sec. XIV-XVI;
6. Viața monahală la români în sec. XIV-XVI. Sfântul Nicodim de la Tismana. Mânăstiri mai importante;
7. Tiparul în Țara Românească și Moldova în sec. XVI: Macarie, Filip Moldoveanu, Diaconul Coresi;
8. Mitropolia Ungrovlahiei în sec. XVII: Mitropoliții Teofil, Ștefan, Varlaam și Teodosie. Biblia de la București.
9. Mitropoliții Varlaam și Dosoftei ai Moldovei. Sinodul de la Iași;
10. Mitropoliții Ilie Iorest, Simion Ștefan și Sava Brancovici ai Transilvaniei;
11. Mitropolitul Antim Ivireanul;
12. Dezbinarea Bisericii Orotdoxe din Transilvania în anii 1698-1701. Lupta clerului și credincioșilor pentru apărarea Ortodoxiei în Transilvania în sec. al XVIII-lea.
13. Biserica din Țara Românească și Moldova în timpul regimului fanariot. Mitropoliți și episcopi - îndrumători ai culturii;
14. Mitropolitul Veniamin Costachi;
15. Mitropolitul Andrei Șaguna;
16. Biserica din România între anii 1859-1918. Reformele bisericești ale lui Alexandru Ioan Cuza. Recunoașterea autocefaliei;
17. Biserica Ortodoxă Română în perioada 1918-1944. Patriarhii Miron Cristea și Nicodim Munteanu;
18. Biserica Ortodoxă Română după 1848. Probleme generale. Patriarhii Justinian, Iustin și Teoctist.

BIBLIOGRAFIE: Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Manual pentru Seminariile teologice, ed. IV, Galați, 1996 (se pot folosi, la nevoie, și alte ediții anterioare).

NOTĂ: În vederea obținerii unui rezultat cât mai bun la examenul de admitere, candidații sunt rugați să ia în considerare următoarele:

a) Subiectele de examen se formulează strict pe baza programei analitice prezentate;

b) Subiectele de examen pot să conțină un întreg capitol din programa analitică. Aceasta presupune tratarea *tuturor* subpunctelor indicate în programa analitică la capitolul respectiv. De asemenea, subiectele de examen pot să conțină doar o parte a unui capitol din programa analitică. În acest caz se presupune tratarea *numai* a subpunctelor indicate în subiectul de examen;

c) Toate capitolele cuprinse în programa analitică, cu subpunctele lor, pot fi subiecte de examen, inclusiv cele care s-au dat în anii anteriori;

d) Baremurile de corectare se vor alcătui strict pe baza bibliografiei indicate și vor corespunde întocmai formulării subiectelor de examen. Tratarea oricăror altor subiecte care nu intră în cerințele subiectelor de examen nu se ia în considerare.

LIMBA ROMÂNĂ

MANUALE VALABILE (cele după care candidații au studiat):

- *Limba română, manual pentru clasa a V-a,* ediția 1996 și 1997; autori: Ana Dumitrescu, Vasile Teodorescu;
- *Limba română, manual pentru clasa a VI-a,* ediția 1997, 1998; autori: Mihaela Butoi, Gh. Constantinescu-Dobridor;
- *Limba română. Gramatică,* manual pentru clasa a VII-a, ediția 1998, autor: Ion Popescu;
- *Limba română. Gramatică,* manual pentru clasa a VIII-a, ediția 1999.
- *Limba și literatura română,* manualele pentru clasele a IX-a, a X-a, a XI-a, numai capitolele: Compunere școlară, Exerciții de cultivare a limbii și Noțiuni de teorie literară (numai figurile de stil).

TEMATICĂ

Proba scrisă la *Limba română (gramatică)* va cuprinde subiecte axate pe elaborarea de compuneri, interpretări de texte și exerciții de cultivare a limbii.

Cerințele vor fi corelate cu informația cuprinsă în manualele de Limba și literatura română pentru clasele a IX-a, a X-a și a XI-a, în capitolele: COMPUNERI și EXERCIȚII DE CULTIVARE A LIMBII.

Se va solicita redactarea unor tipuri de compuneri (cu destinație oficială, cu caracter epistolar, compuneri pe bază de texte literare și experiențe de viață, cu caracter oratoric, compuneri după opere literare, compuneri libere), prevăzute în programa de liceu, în care se vor valorifica cunoștințele referitoare la tehnicile de redactare a unei compuneri, cele referitoare la stilurile funcționale ale limbii și normele de natură gramaticală și stilistică.

Subiectele de examen vor putea cuprinde interpretări stilistice ale unor texte cunoscute sau la prima vedere, în care să se valorifice cunoștințele de teorie literară (mai ales figurile de stil studiate în liceu), de gramatică, lexicologie, semantică și fonetică.

Interpretarea stilistică are în vedere: relația estetică dintre idee („conținut") și expresie, adecvarea expresiei la conținutul ideatic și emoțional al textului, încadrarea textului în opera din care face parte, argumentarea apartenenței la un stil funcțional (științific, literar-artistic sau beletristic, juridico-administrativ sau oficial, publicistic etc.), evidențierea valorilor expresive și a contribuției particularităților de natură fonetică, lexical-semantică, morfologică, sintactică și stilistică, la construirea și transmiterea unui mesaj, identificarea figurilor de stil și evidențierea rolului acestora în operă, semnalarea unor abateri de la normele gramaticale și stilistice, aprecieri cu privire la originalitatea stilului și contribuția autorului la cultivarea variantei literare a limbii.

NOTA 1. Subiectele nu vor cuprinde probleme teoretice de gramatică, nici analize morfo-sintactice, lexicale sau fonetice. Asemenea informații vor fi valorificate în compunerile și interpretările de texte respective.

NOTA 2. Manualele indicate și tematica de *limba română* sunt valabile și unice pentru toate facultățile, profilurile și specializările din cadrul Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, unde *Limba română* este disciplină de concurs.

LITERATURA ROMÂNĂ

Manualele valabile (cele după care candidații au studiat):

— Limba și literatura română, manual pentru clasa a IX-a, E.D.P,. București, 1996, 1997. Autori: M. Anghelescu, Gh. Lăzărescu, N.I. Nicolae, C. Bărboi, A. Gh. Olteanu, C. Stoica, V. Gheorghiu, C. Otobâcu, E. Berea-Găgeanu, I. Coteanu.

— Limba și literatura română, manual pentru clasa a X-a, E.D.P., București, 1997, 1998. Autori: N.I. Nicolae, A. Gh. Olteanu, E. Leahu, C. Parfene, M. Pavnotescu, E. Berea-Găgeanu.

— Limba și literatura română, manual pentru clasa a XI-a, E.D.P., București, 1998, 1999. Autori: M. Pavnotescu, N.I. Nicolae, A. Gh. Olteanu, Gh. Lăzărescu, E. Leahu, L. Pavel, V. Teodorescu, M. Cerchez, F. Ioniță.

— Limba și literatura română, manual pentru clasa a XII-a, E.D.P., București, 1999, 2000. Autori: A. Grigor, M. Iancu, A. Ilian, E. Neagoe, M. Nebunu, N.I. Nicolae, A. Gh. Olteanu, L. Pavel, E. Roșca.

TEMATICĂ:

— Costache Negruzzi: *Alexandru Lăpușneanul* (subiectul nuvelei; compoziție; personaje; conflicte, trăsături romantice).

— Mihai Eminescu: *Sara pe deal; Luceafărul; Scrisoarea I; Glossă* (comentarii literare).

— Ion Creangă: *Amintiri din copilărie* (compoziție, personaje și mijloace de individualizare; viziune asupra lumii). *Povestea lui Harap-Alb* (motive narative; realism și fantastic).

= Ion Luca Caragiale: *O scrisoare pierdută* (conflictul și evoluția lui; personaje; sursele comicului); *În vreme de război* (comentarii).

— Ioan Slavici: *Moara cu noroc* (subiectul nuvelei; personaje, analiza psihologică).

— Octavian Goga: *Rugăciune* (comentariu literar).

— Alexandru Macedonski: *Noaptea de decemvrie* (comentariu de text).

— George Bacovia: *Plumb* (comentariu literar).

— Mihail Sadoveanu: *Baltagul* (subiectul romanului; compoziția; personaje; mit și tradiție).

— Tudor Arghezi: *Testament* (comentariu de text; estetica urâtului);

— Lucian Blaga: *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii, Paradis în destrămare* (comentarii literare).

— Liviu Rebreanu: *Ion* (compoziție; personaje). *Pădurea spânzuraților* (problematica romanului, compoziție, drama lui Apostol Bologa).

— Ion Barbu: *Riga Crypto și lapona Enigel* (comentariu de text).

— Camil Petrescu: Elemente de noutate în estetica romanului, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* sau *Patul lui Procust* (problematica romanului; compoziție; drama intelectualului).

— G. Călinescu: *Enigma Otiliei* (problematica romanului; compoziție; personaje; specificul narațiunii).

— Mircea Eliade: *La țigănci* (subiectul; personaje; elemente fantastice; mitul labirintului; semnificația deznodământului) sau *Maltreyl.*

— Vasile Voiculescu: *Lostrița;* (subiectul povestirii; elemente folclorice; personaje; semnificația deznodământului); *În Grădina Ghetsimani* (comentariu).

— Marin Preda: *Moromeții,* vol. I, (problematica romanului; compoziție, personaj principal; particularități stilistice).

— Nichita Stănescu: *Leoaică tânără, iubirea* (comentariu literar), *În dulcele stil clasic* (comentariu).

— Marin Sorescu: *Iona* (tematică; construcție și semnificații; personajul; semnificația deznodământului).

NOTA 1. Candidații trebuie să aibă competența:

— de a interpreta sau comenta un text literar, folosind limbajul adecvat;

— de a identifica și motiva apartenența unui text la genul liric (teme, motive, organizarea textului, tipul de imagini - structura și semnificația lor, limbajul poetic, prozodie), epic (temă, compoziție, specificul narațiunii, personaje și caracterizarea lor etc.), dramatic (compoziție, conflict, personaj etc.);

— de a explica, interpreta și comenta momente ale subiectului literar, scene din operele recomandate (cu precădere fragmente reproduse în manual), fragmente de poezie, titluri de opere, replici ale unor personaje, motive, imagini-cheie;

— de a interpreta o operă ori a caracteriza un personaj (sub formă de eseu) pornind de la un citat din opera respectivă sau din receptarea critică a acesteia;

— de a folosi adecvat cunoștințele de teoria literaturii, de a formula puncte de vedere proprii (argumente pe bază de text), de a se exprima corect din punct de vedere gramatical.

NOTA 2: Manualele indicate și programa de literatură română sunt valabile și unice pentru toate facultățile, profilurile și specializările din cadrul Universității „Lucian Blaga".

LIMBA ȘI LITERATURA FRANCEZĂ

1. Limba franceză, manual pentru clasa a VIII-a (anul IV de studiu), autor: Dan Ion Nasta. Probleme de gramatică și vocabular tratate în manual - integral, edițiile 1995—1997;

2. Limba franceză, manual pentru clasa a IX-a (anul V de studiu), autori: Aurora Botez, Malvina Ciurel, Felicia Mihai. Probleme de gramatică și vocabular tratate în manual - integral, edițiile 1995—1997.

3. Limba franceză, manual pentru clasa a X-a (anul VI de studiu), autori: Aurora Botez, Marian Perișanu. Probleme de gramatică și vocabular tratate integral în manual, edițiile 1995—1996;

4. Limba franceză, manual pentru clasa a XI-a (anul VII de studiu), autor: Marcel Saraș. Probleme de gramatică și vocabular tratate în manual - integral, edițiile 1995—1997.

TEMATICA:

Proba de limba franceză este o probă scrisă și vizează domeniile gramatică și lexic. În privința gramaticii sunt urmărite problemele de morfologie și sintaxă prezentate în manual: concordanța timpurilor la indicativ, *si* condițional, folosirea subjonctivului și concordanța timpurilor la subjonctiv, domeniul pronumelui, al numeralului, al adjectivului și adverbului, acordul participiului trecut, raporturile logico-sintactice și conectorii de frază (pronume relative, conjuncții și locuțiuni conjuncționale), fraza interogativă, pasivă și negativă.

În privința lexicului se vor propune exerciții vizând familia de cuvinte, sinonimia, omonimia, antonimia, polisemia, precum și exerciții de folosire în fraze proprii a respectivelor fenomene lexicale, inclusiv valorificarea prin construcții de fraze a expresiilor evidențiate de manuale.

Se vor propune și transformări din discurs direct în discurs indirect și invers, contrageri și dezvoltări de fraze.

Retroversiunile propuse vor viza problemele de gramatică și de lexic mai sus menționate, iar la specializarea *Litere,* textul de tradus ar putea fi beletristic.

Nu se propun comentarii literare.

Este posibil să se propună un scurt comentariu al unei fraze de autor sau al unei maxime, în cel mult 50 de rânduri, sau o compunere liberă, pe o temă dată (descriere, narațiune, dialog situațional, scrisoare etc.). Se vor urmări, în acest caz, capacitatea de interpretare și redactare corectă în limba franceză, de ordonare a ideilor și de argumentare logică, și în special corectitudinea exprimării, claritatea și precizia acesteia, abilitățile de exprimare, bogăția lexicală, originalitatea stilului candidatului.

LIMBA ȘI LITERATURA GERMANĂ

I. COMPETENȚA DE COMUNICARE SCRISĂ

Compunere liberă dirijată

- redactarea unei compuneri pe o temă dată sau pe baza unui suport vizual (cu început sau/și sfârșit dat, cu număr fix de cuvinte sau nu; texte de diferite tipuri: narative, argumentative, reflexive);
- relatarea unei întâmplări reale sau imaginare, a unei situații din universul cotidian, a unei experiențe personale;

Conținuturi tematice (inclusiv pentru compunerea tematică la specializările

B. Teologie protestantă și Științe ale comunicării)

1. Alltag (Familie, Schule, Freizeit, Hobbys und Trinken, Mode und Kleidung, Probleme der Jungendlichen, Gesundheit, Einkaufen, Reisen, Sport, Urlaub, Umwelt, Wandern);
2. Charakterisierung und Beschreibung von Personen;
3. Heimat;
4. Dorf und Stadt. Vor- und Nachteile;
5. Wirklichkeit und Phantasie, Geschichte und Wahrheit, Liebe, Stolz und Eitelkeit;
6. Krieg und Frieden, Verfremdung und Menschlichkeit, Hilfsbereitschaft und Freundlichkeit, Freundschaft, Verantwortung, Autopferung, Ideale, Vorbilder.
7. Umwelt und Umweltschutz;
8. Landeskunde;
9. Berufe.

II. ACTE DE LIMBAJ

Redactarea unui dialog situațional sau a unei scrisori (cu număr fix de cuvinte) în care să se realizeze următoarele acte de limbaj:

- a da/cere explicații/informații;
- a descrie/confirma/infirma o situație;
- a motiva o acțiune;
- a-și exprima acordul/dezacordul, bucuria/supărarea/teama/rugămintea, simpatia/antipatia, interesul/dezinteresul, siguranța/reținerea, încrederea/neîncrederea, curiozitatea/indiferența / surprinderea / înțelegerea / compasiunea:
- a confirma/contrazice;
- a încuraja, a promite, a interzice;
- a face propuneri;
- a-și exprima dorințe/rugăminți;
- a da ordine, a trasa sarcini;
- a da/refuza permisiunea;
- a-și exprima intenția/a întreba de intenție;
- a atrage atenția, a preveni;
- a transmite salutări, a invita, a prezenta pe cineva cuiva.

III. ELEMENTE ȘI STRUCTURI LEXICALE DIN URMĂTOARELE LECȚII CU CARACTER OBLIGATORIU CUPRINSE ÎN MANUALELE PENTRU CLASELE IX—XII

a) *Anul IV de studiu*

Din: *Limba germană, clasa a VIII-a* (Autori: Lidia Eremia și Mioara Savinuță) ed. 1995

1. Ein Stadtbummel
2. Falsch verstanden
3. Der Wald, ein Reichtum unseres Landes
4. Gefunden
5. In einem Warenhaus

b) *Anul V de studiu* (în funcție de manualul folosit la clasă în anul de studiu respectiv)

Din: *Limba germană, Clasa a IX-a* (Autori: Ida Alexandrescu, Christiane Cosmatu, Ioan Lăzărescu), ed. 1995 și urm.

1. Unser Vaterland

(Continuare în pag. a 5-a)

(Urmare din pag. a 4-a)

2. Braşov
3. „Erlkönig" von J. W. Goethe
4. „Warte nur, balde" von H. Spoerl „Der Stadtebauer von Bertolt Brecht sau

Din: *Deutsch mit Spaß, clasa a IX-a, Anul VIII de studiu* (Autori: Ida Alexandrescu şi Ioan Lăzărescu), ed. 1995 şi urm.

1. Fernsehen
2. Lesen
3. Freizeit und Hobbys
4. Rheinlandschaften
5. Großstädte

c. *Anul VI de studiu*

Din: *Limba germană, clasa a X-a* (Autori: I. Müller şi H. Müller), ed. 1955 şi urm.

1. „Die Abreise" nach J. H. Rosler
2. „Das Brot" von W. Borchert
3. München
4. Die Welt der Industrie und der Mensch
5. „Wenn die Haifische Menschen waren" von B. Brecht

d) *Anul VII de studiu*

Din: *Limba germană, clasa a XI-a* (Autori: I. Müller şi H. Müller), ed. 1995 şi urm.

1. „Nachts schlafen die Ratten doch" von W. Borchert
2. „Mein teures Bein" von H. Boll
3. „Leben des Galilei" von B. Brecht
4. „Die Physiker" von Fr. Durrenmatt
5. „Mein Stock" von K. H. Waggerl

NOTĂ: Verificarea nu vizează *conţinuturile* lecţiilor mai sus enumerate, *redarea* sau *interpretarea* lor, *ci elemente de vocabular, structurile de vocabular* cuprinse în ele.

IV. ELEMENTE ŞI CONSTRUCŢII GRAMATICALE

- Substantive (gen, număr, declinare, substantive compuse, derivare, substantivare);
- Adjectivul (poziţie, folosire şi grade de comparaţie, declinare, compunere şi derivare)
- Pronumele (personal, posesiv, demonstrativ, impersonal, declinare)
- Numeralul (cardinal şi ordinal)
- Verbul (predicativ, auxiliar, modal, poziţia în propoziţie, timpurile verbale, modul indicativ, modul conjunctiv, diateza activă şi pasivă, recţiune)
- adverbul (timp, loc, mod, grade de comparaţie)
- conjuncţia (coordonatoare şi subordonatoare)
- topica propoziţiei principale şi secundare
- construcţii infinitivale şi participiale
- propoziţii secundare (subiectivă, completivă, atributivă/relativă, circumstanţială temporală, condiţională, cauzală, modală, consecutivă, finală, de măsură progresivă)
- vorbire directă şi indirectă.

Cunoştinţele de gramatică vor fi apreciate integrator ca instrument auxiliar de transmitere a mesajului şi verificate în mod special prin exerciţii gramaticale de diverse tipuri. Sunt valabile tipurile de exerciţii de la prima limbă şi literatură străină.

LIMBA ŞI LITERATURA ENGLEZĂ

(Programă valabilă pentru Litere A şi B şi Limbi Moderne Aplicate* A şi B)

Subiectele concursului de admitere vor fi elaborate pe baza manualelor de limba engleză în uz, aprobate de Ministerul Educaţiei şi Cercetării, fie că sunt de tip vechi sau alternative.

Se cer problemele de vocabular: cuvinte, expresii în totalitatea lor, aşa cum sunt prezentate în manualele în vigoare. Se va acorda atenţia cuvenită expresiilor idiomatice conţinute în texte sau în exerciţiile aferente.

Problemele de gramatică conţinute în manuale şi parcurse la clasă vor fi verificate în cadrul concursului de admitere numai sub formă de exerciţii; se vor avea în vedere unele particularităţi, cum ar fi pluralele neregulate, comparaţia neregulată a adjectivelor şi adverbelor, concordanţa timpurilor, "if-clause"-ul, exerciţii de transformare de la diatiza activă la diateza pasivă şi invers, trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă şi invers, exprimarea modalităţii în limba engleză, subordonarea, precum şi altele existente în manuale sau volume folosite la pregătirea pentru admitere.

În alcătuirea subiectelor de literatură se vor avea în vedere autorii comuni tuturor manualelor menţionate mai sus: William Shakespeare, Charles Dickens, Mark Twain, Thomas Hardy, G. B. Shaw, Henry James, Ernest Hemingway.

Textul literar oferit spre interpretare nu va fi unul din manualele menţionate dar va aparţine unuia dintre autorii de mai sus.

Subliniem importanţa parcurgerii exerciţiilor ce conţin întrebări referitoare la textele literare, precum şi a tuturor noţiunilor de teorie literară studiate (satiră, ironie, perspectivă narativă, personaj, intrigă, etc.).

* Pentru secţia Limbi Moderne Aplicate cu specializările engleză-franceză, engleză-germană, franceză-engleză, germană-engleză este valabilă aceeaşi programă dar în locul subiectului de literatură candidaţii vor trebui să alcătuiască o compunere liberă pe o temă dată (scrisoare oficială/neoficială, invitaţie, descriere, dezbatere, etc.).

NOTĂ: Pentru secţiile istorie-engleză, teologie-engleză şi biblioteconomie-arhivistică (colegiu) este valabilă aceeaşi programă.

Prezentăm în continuare, sub formă de exemple, noi tipuri de exerciţii ce ar putea fi incluse în subiectele de concurs la limba engleză:

1. *Close:* Choose the correct answer from the four choices given below:

Every week a van pulls . . . (1) . . . workshop in a run-down Nottingham back street carrying a varied . . . (2) . . . - slides for playgrounds, hand-made desks and leisure materials for handicapped children.

1. a) off a looking-ordinary; b) off an ordinary-looking; c) out of a looking-ordinary; d) out of an ordinary-looking;

2. a) merchandise; b) load; c) goods; d) change.

2. *Reading:* Read the following text, then answer the questions below (unknown text):

1. Underline the sentence which does not belong to the passage.
2. Give the passage a title . . .
3. Which words of the first paragraph do the second and the third paragraphs develop?

2. . . . . .
3. . . . . .

4. Find at least two examples of "chores" (*the text being about chores*) . . . . . .
5. Find three adjectives in the text which describe the word "chores.".
6. Find the noun in the text that can be used as a synonym of "chore".
7. The *main idea* of the passage is that:

a) chores are repetitive, even boring, but necessary.

b) a "happening" is a strange sort of event opposed to a "chore".

c) chores have no visible mark of improvement or progress behind them.

d) a work, unlike a chore, has an existence of its own, outside of time, at least for a while.

8. Which of the following points support the idea "A work is an achievement"?

a) books are printed and manuscripts written.

b) the page of a book, a poem or a song live on for a while in the mind of their creator.

c) dancing and cooking are evanescent art forms.

d) if undertaken optimistically, works may produce pleasure.

9. Which of the following sentences is a restatement of the idea "Chores are repetitive"?

a) chores are neither pleasant nor unpleasant.

b) chores are foreseen in advance.

c) chores are compulsory.

3. *Translation:* Translate into English:

Ar fi putut prinde autobuzul de opt dimineaţa, dar apropiindu-se de staţie, zări o femeie tânără şi i se păru că-l aşteaptă pe el, aşezată pe o bancă, prefăcându-se că citeşte . . . (etc.).

4. *Multiple Choice:* Choose the correct form (one choice only):

1. Help! Mike (a) *fell* (b) *has fallen* (c) *is falling* into the river and he can't swim. (etc.).

5. *Literature:* Textele folosite mai jos trebuie considerate ca fiind exemple şi nu parte a programei de admitere la literatură.

a) *Multiple Choice:* Fill in with the appropriate answer:

1. Thomas Hardy is ranked among the greatest . . . . . novelists.

a) Romantic; b)Twentieth-century; c) Victorian.

2. The italicized phrase in

"On a beach at night alone / As *the old mother* sways her to and fro . . ." is a . . . . . .

a) symbol; b) metaphor; c) personification

3. "The Short Happy Life of Francis Macomber" by Ernest Hemingway is a . . . . . .

a) short novel; b) short story; c) tale

b) *True/False:* Write a T (true) or F (false) beside each sentence:

1. Sally Hayes and Jane Gallagher are main characters in the fragment from J.D. Salinger's *The Catcher in the Rye.*

2. The passage from *Tess of the D'Urbervilles* is descriptive of both natural setting and human character.

3. Ernest Hemingway's style is characterized by simplicity and conciseness.

4. *The Portrait of the Artist as a Young Man* is written from an omniscient point of view.

c) *Transformation:* Rephrase the following paragraphs in keeping with the norms of grammar, but also tuming it into a third person narrative:

"Then I thought for a minute, and says to myself, hoid on; s'pose you'd'a'done right and give Jim up, would you have felt better than what you do now?"

d) *Matching:* Match the italicized words and phrases in column A with their correspondents in column B:

A

- "... and he heard the *carawonging* roar..."
- "I thrice presented him a *kingly crown*..."
- ". . . . . and such are daffodils
- With *the green world* they live in; ..."
- "Why should I cry out robbery because of a *stamp duty and a tea duty* and so forth?"
- "I am told you are looking for a *position*"
- *Fog* everywhere . . ."

B

- pun
- onomatopoeic epithet
- allusion
- symbol
- visual image
- metonymy

e) *Short/Extended Answer:*

1. Give a personal example of a lexical and grammatical repetition based on your knowledge of Charles Dickens's *Bleak House.*

2. In no more than 50 words, explain the pun in "brutish beasts". Refer to one of the characters in William Shakespeare's *Julius Caesar.*

3. Define the italicized words and phrases in terms of figures of spech:

a) "The *band of silver paleness* along the horizon made even the distant parts of the plain appear dark and near".

b) „Ben: The jungle is full of *diamonds,* Willy".

c) "*. . . As much mud* in the streets as *if the waters* had but newly retired from the face of the earth".

f) *Guided commentary:*

1. In 50 words comment on the symbolism of the title Chosen by J.D. Salinger for his novel.

2. In no more than 50 words, comment on the dramatic irony present in the following lines from.

G.B. Shaw's *The Devil's Disciple:*

"SWINDON: As a matter of form, sir, give yor name.

RICHARD: As a matter of form, then, my name is Anthony Anderson, Presbyterian minister in this town".

g) *Inference:*

1. Do these characters' names stand for anything in particular? Why do you think they have been chosen?

Morris Townsend; Willy Loman; Stephen Dedalus

2. Who is the story within the story in *The Open Window* told by and to what purpose?

3. Distinguish a group of imaginary characters created by Huck in the fragment from *The Adventures of Huckleberry Finn* by Mark Twain and comment on their part in the plot.

h) *Cultural Awareness:*

What historical event does Swift satirize with:

"When we ate eggs we used to break them open at the larger end. But our Emperor's grandfather, while he was a boy, once cut his finger when doing this. For this reason, the Emperor, his father, made a law that eggs were to be broken at the smaller end"?

6. *Idioms:* Find and underline the expression corresponding to the italicized idiom above:

He *stood up for* his friend - means that he

a) gave his friend his seat
b) defended him
c) went out with him (etc.).

7. *Error Analysis:* Find and correct the errors in the following:

I used to break my leg in a soccer game three month ago. (etc.).

8. *Writing:* Summarize the following fragment; imagine you are a journalist writing the Flash-News column. Do not exceed 50 words.

(unknown 150-word text).

PSIHOLOGIE

I. Introducerea în problematica psihicului uman;

II. Obiectul psihologiei;

PROCESELE PSIHICE SENZORIALE

III. Senzaţiile:

1. Definirea şi caracterizarea generală a senzaţiilor;
2. Analizatorul - Structură şi funcţii;
3. Principalele modalităţi senzoriale;
4. Legile generale ale sensibilităţii.

IV. Percepţia

1. Percepţia ca proces şi ca imagine primară obiectuală;
2. Fazele procesului perceptiv;
3. Legile percepţiei;
4. Formele complexe ale percepţiei;
5. Observaţia şi spiritul de observaţie;
6. Iluziile perceptive;

V. Reprezentare

1. Reprezentare ca proces şi imagine mintală secundară;
2. Calităţile reprezentărilor;
3. Clasificarea reprezentărilor;
4. Rolul reprezentărilor în activitatea mintală.

PROCESELE COGNITIVE SUPERIOARE

VI. Gândirea

1. Intelectul şi procesele cognitive superioare;
2. Gândirea ca proces psihic central;
3. Modalităţi de operare a gândirii;
4. Algoritmica şi euristica;
5. Noţiunile şi formarea lor;
6. Învăţarea cognitivă;
7. Înţelegerea;
8. Rezolvarea problemelor.

VII. Limbajul

1. Comunicare şi cunoaştere;
2. Funcţiile limbajului;
3. Formele limbajului.

VIII. Memoria:

1. Definire şi caracterizare generală;
2. Procesele şi formele memoriei;
3. Factorii, legile şi optimizarea memoriei;
4. Diferenţele individuale şi calităţile memoriei;
5. Memorie şi uitare.

IX. Imaginaţia:

1. Caracterizarea procesului imaginativ;
2. Procedee ale imaginaţiei şi combinatorica imaginativă;
3. Formele imaginaţiei;
4. Imaginaţia ca proces predilect al creativităţii;

ACTIVITĂŢI ŞI PROCESE REGLATORII

X. Activitatea umană

1. Noţiunea de activitate;
2. Elemente componente şi structura psihologică a activităţii;
3. Formele activităţii;

XI. Motivaţia:

1. Definirea şi funcţiile motivaţiei;
2. Modalităţi şi structuri ale motivaţiei;
3. Formele motivaţiei;
4. Motivaţie şi performanţă, optimism motivaţional.

XII. Afectivitatea:

1. Definirea şi specificul proceselor afective;
2. Proprietăţile proceselor afective;
3. Clasificarea trăirilor afective;
4. Declanşarea şi rolul proceselor afective.

XIII. Voinţa:

1. Voinţa ca modalitate superioară de autoreglaj verbal;
2. Structura şi fazele actelor voluntare;
3. Calităţile voinţei.

XV. Deprinderile:

1. Locul şi rolul deprinderilor în structura activităţii;
2. Felurile deprinderilor;
3. Condiţiile elaborării deprinderilor;
4. Etapele formării deprinderilor şi curba exerciţiului;
5. Priceperi şi obişnuinţe;
6. Interacţiunea deprinderilor, transferul şi interferenţa.

XVI. Atenţia:

1. Caracterizarea şi definirea atenţiei;
2. Formele atenţiei şi interacţiunea lor;
3. Însuşirile atenţiei şi educarea lor.

INTERACŢIUNEA PROCESELOR PSIHICE

XVII. Sistemul psihic uman şi conştiinţa.

SISTEMUL DE PERSONALITATE

XVIII. Personalitatea:

1. Omul ca personalitate;
2. Personalitatea ca obiect de studiu psihologic;
3. Individ - persoană - personalitate.

XIX. Temperamentele:

1. Latura dinamico-energetică a personalităţii;
2. Tipurile de activitate nervoasă superioară;
3. Particularităţi psihologice ale temperamentelor;
4. Locul temperamentului în sistemul de personalitate;
5. Portrete temperamentale.

XX. Aptitudinile:

1. Latura instrumental-operaţională a personalităţii;
2. Dotaţie nativă şi construcţie sau modelare prilejuită de învăţare;
3. Clasificarea aptitudinilor;
4. Inteligenţa ca aptitudine generală.

XXI. Caracterul:

1. Latura raţional-valorică a personalităţii;
2. Componentele de bază ale caracterului: atitudinea stabilă şi trăsătura volitivă.
3. Sistemul de atitudini. Structuri caracteriale.

XXII. Creativitatea:

1. Conceptul de creativitate;
2. Activitatea creativă;
3. Structura creativităţii;
4. Nivelul şi stadii ale creativităţii.

ELEMENTE DE PSIHOLOGIE SOCIALĂ

XXIII. Relaţiile interpersonale:

1. Definirea şi caracterizare;
2. Tipuri de relaţii interpersonale;
3. Locul şi rolul relaţiilor interpersonale în structura personalităţii.

XXIV. Grupul şi psihologia de grup:

1. Noţiunea de grup;
2. Caracteristicile definitorii ale grupurilor mici;
3. Psihologia de grup; natură şi efecte;
4. Metode şi tehnici de cercetare ale grupurilor mici.

BIBLIOGRAFIE:

Popescu - Neveanu P., Zlat, M., Creţu T., PSIHOLOGIE, Manualul pentru clasa a X-a, Şcoli normale şi licee, E.D.P., RA, Bucureşti, 1995, 1996, 1997 şi 1998.

Capitole scoase din manual:

- Metodele Psihologiei;
- Bazele neurofiziologice ale psihicului uman;
- Elemente de neurofiziologie.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- 26 IUNIE a.c. — P.S. Sa a oficiat Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
  — A slujit şi a predicat la înmormântarea credinciosului Ezechil Oancea în biserica Sf. Ev. Luca din Sibiu.
- 28 IUNIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Înălţarea Domnului" de la Spitalul Militar din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara slujeşte Vecernia şi Litia în Catedrală.
  — A luat parte la recepţia oficială oferită de Primăria Sibiu în onoarea consulului german.
- 29 IUNIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit, cu binecuvântarea I.P.S. Andrei al Alba-Iuliei, Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ap. Petru şi Pavel" de la Penitenciarul din Aiud, rostind cuvânt de învăţătură.
- 30 IUNIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană.
  — În biserica Sf. Antonie din Sibiu a oficiat taina Sf. căsătorii unei perechi de tineri, rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara slujeşte Vecernia în Catedrală.
- 1 IULIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească şi punerea pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Învierea Domnului" d'n oraşul Dumbrăveni (pr. paroh Ioan Vuţă), rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara slujeşte şi predică la slujba Vecerniei în parohia Motiş, prot. Mediaş (pr. paroh Lucian Puşcă).
- 2 IULIE a.c. — P.S. Sa a prezidat examenul de capacitate pentru tinerii teologi din Arhiepiscopia Sibiului.
- 3 IULIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Capela mitropolitană şi slujba de Te-Deum cu prilejul deschiderii cursurilor preoţeşti de la Facultatea de Teologie din Sibiu.
- 4 IULIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sfânta Liturghie în Catedrala patriarhală din Bucureşti şi slujba de Te-Deum cu prilejul deschiderii lucrărilor Sf. Sinod al B.O.R.
- 4—5 IULIE a.c. — P.S. Sa a participat la lucrările Sf. Sinod.
  — La întoarcerea spre Sibiu P.S. Sa a vizitat, împreună cu P.S. Gherasim al Râmnicului şi P.S. Calinic al Argeşului, Schitul Trivale din Piteşti.
- 7 IULIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A participat în Piaţa Mare la festivitatea prilejuită de Ziua Poliţiei Române, rostind o alocuţiune.
  — Seara slujeşte vecernia la Catedrală.
- 8 IULIE a.c. — P.S. Sa a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" din Beclean, prot. Făgăraş, recent restaurată şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură.
  — P.C. pr. paroh Nicolae Ludu a fost hirotesit întru iconom-stavrofor.
  — Seara slujeşte şi predică la Vecernie în biserica parohială din Arpaşu de Sus, prot. Avrig. P.C. pr. paroh Bunea Ioan a fost hirotesit întru sachelar.

Arhid. VASILE AVRAM

Din activitatea Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna"

Revedere la două decenii de la absolvire

Marţi, 10 iulie a.c., s-au reîntâlnit, la sediul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, absolvenţii de acum două decenii (1981).

Programul a debutat cu Sfânta Liturghie, oficiată la ora 10,00, de către P.S. Visarion Răşinăreanu, înconjurat de un sobor de preoţi şi diaconi, dintre profesori şi absolvenţi, în paraclisul Facultăţii. P.S. Sa le-a adresat celor prezenţi un cuvânt de bun venit, din partea I.P.S. Mitropolit Antonie al Transilvaniei. Cu acelaşi cuvânt i-a întâmpinat şi P.C. părinte prof. dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultăţii. P.C. Sa a omagiat memoria dascălilor şi absolvenţilor, care între timp s-au mutat la Domnul.

La ora 15,00 a avut loc slujba parastasului pentru cei adormiţi. Cu acest prilej, s-a adresat absolvenţilor P.S. dr. Ioan Mihălţan, Episcopul Oradiei, invitat în calitate de fost profesor al acelei serii de absolvenţi. A vorbit de asemenea, în numele absolvenţilor, P.C. pr. prof. dr. Ioan Sauca, directorul Institutului Ecumenic de la Bossey — Elveţia, care se numără între absolvenţi.

La 16,00 a avut loc îndătinata „oră de dirigenţie", cu participarea unora dintre profesori şi a absolvenţilor, însoţiţi de soţii şi în unele cazuri de copii.

Fiecare dintre absolvenţi a făcut o expunere a activităţii desfăşurate, cu realizările pe plan spiritual, misionar şi administrativ gospodăresc. Acest moment al întâlnirii a prilejuit un fructuos schimb de impresii şi experienţă, seria absolvenţilor din 1981, remarcându-se prin împliniri cu adevărat demne de pregătirea şi vârsta maturităţii celor în cauză. S-a adus, în final, mulţumire lui Dumnezeu pentru tot harul şi ajutorul pe care le-a revărsat peste vieţile şi destinul slujitorilor sfântului altar. S-a remarcat faptul cu totul pozitiv că în totalitate, absolvenţii prezenţi, în număr de 49, au fost hirotoniţi.

A urmat apoi o agapă frăţească în cantina Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna".

PARTICIPANT

Prof. dr. Nicolae Paulescu

(Urmare din pag. I)

ca tămăduitori ai trupurilor.

Orele lui de curs aveau seriozitatea, demnitatea şi măreţia unui oficiu sacerdotal. Era sever, dar drept şi imparţial cu studenţii pe care îi iubea ca pe copiii săi.

Prof. Dr. Nicolae Paulescu a fost savant, om de ştiinţă în sensul cel mai autentic dar mai presus de toate „un Om de o aleasă ţinută morală".

Viaţa lui pământească a fost fără prihană — viaţă de anahoret închinată desăvârşirii intelectuale şi morale.

În cursurile sale la Facultate cu o severă dar ştiinţifică critică arăta netemeinicia materialismului, a darwinismului.

Convins de Dumnezeirea lui Iisus a trăit intens sub revărsarea harică a Bisericii strămoşeşti — Biserica Ortodoxă. Mărturisea: „Nu e Duminică şi nu e sărbătoare în care să nu mă duc la o modestă bisericuţă ortodoxă — ascult predica des la „Biserica Ene" şi acolo răpit de frumuseţea sublimei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur — să asist la jertfa Mielului lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii". Nu se ruşina să se plece sub patrafirul preotului spre mărturisirea sfântă. Se împărtăşea cu Trupul şi Sângele Domnului spre iertarea păcatelor şi viaţa de veci. Prezenţa mea în biserică — mărturisea el — înseamnă „Unirea desăvârşită ce trebuie să existe între religie şi ştiinţă", Unire pe care materialismul ateu a încercat în zadar s-o schimbe într-o infamă şi dezastruoasă duşmănie. Vin deci să aduc înţelepciunii infinite prinosul de adoraţie, al ştiinţei vieţii.

Umbla în haine albe, simbol al curăţiei şi sfinţeniei creştine. Nu a fost căsătorit.

Atât în faţa studenţilor la facultate cât şi a credincioşilor la biserică, cuvântul său avea putere — trăire.

Redăm doar câteva mărturisiri din gândirea „Paulesciană" — actuale şi în zilele noastre, care sunt demne de urmat.

— Educaţia creştină a tineretului este unica salvare a neamului.

— Creştinul trebuie să citească cel puţin o dată pe an, cartea sfântă a Evangheliilor.

— Viaţa cu toate splendorile este un Imn închinat Creatorului — ştiinţa vieţii — cu toate luminile ei. Este o punte de lumină către Dumnezeu. Ştiinţa descoperă ceea ce a creat Dumnezeu. Ea nu creează ci luminează. Omul de ştiinţă nu se poate mulţumi să zică: „Credo in Deum". El trebuie să afirme: „Scio Deum esse".

— Ştiinţa este îngenuncherea smerită a creaturii în faţa Creatorului.

— Cel mai mare păcătos poate deveni o icoană de virtute, numai să vrea să îngenuncheze sub zarea înlăcrimată a pocăinţei — în luminişul de cer şi taină al iubirii divine. Dacă Omul şi-ar da numai puţină osteneală să experimenteze trăirea spiritului în Dumnezeu prin credinţă — toţi cei ce astăzi se îndoiesc de existenţa lui Dumnezeu şi a sufletului lor, ar culege roadele unor fericite certitudini, şi-ar da seama câtă deşertăciune e în viaţa de ţărână ce-o trăim şi câtă uscăciune fără sens e în toate halucinaţiile materialiste şi atee.

— Chemarea lui Hristos răsună şi azi peste zbuciumul neamurilor: „cel ce vrea să vină după Mine să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze Mie". Crucea, adică lupta cu patimile.

— Dumnezeu este iubire. Iubirea trebuie să stea în inima vieţii umane ca paradisul visurilor noastre să devină realitate... Prin iubirea plăcerii ne robim, prin iubirea lui Dumnezeu ne eliberăm. Iubirea este călăuza voinţei; ea e puterea ce ne uneşte cu Dumnezeu, ne face asemenea Lui, ea e cheagul şi temelia oricărei societăţi umane.

— Iisus Hristos este mai adânc decât toţi filosofii, mai divin decât toţi întemeietorii de religii, mai sublim decât toţi moraliştii, mai puternic decât toţi conducătorii de popoare. Om desăvârşit şi pur ca o lacrimă de rouă a zorilor, a cărui neprihănire atinge cerul. Asemenea Lui nu a fost Om pe pământ.

— Ştiinţa fără Dumnezeu se năruie-n haos; e o mărturie a neputinţei şi a nefiinţei.

— Viaţa care nu simte prezenţa lui Dumnezeu în lume se afirmă în anarhie. Dumnezeu e temelia şi încoronarea ştiinţei şi vieţii umane.

— Şcoala trebuie să fie un sanctuar unde slujesc cele mai reprezentative figuri de savanţi, zămisliţi din plămada duhului românesc; nu azil pentru concepţiile oloage ale unei pseudo-ştiinţe îmbolnăvite de ateism... Ştiinţa românească lipsită de respiraţia marilor orizonturi n-are nici o aderenţă roditoare cu sufletul Ţării. Ea falsifică generaţiile neamului, acele generaţii care trebuie să ştie că: Natura e un templu pe lespezile căruia poţi săruta urmele paşilor lui Dumnezeu.

— Adevărata civilizaţie nu poate fi decât creştină... Credinţa în Hristos e singură în stare să civilizeze pe om.

— Civilizaţia română? Hristos este piatra de temelie a istoriei noastre. Creştinismul este unica zare care deschide istoriei româneşti porţile veşniciei.

Prof. Dr. Nicolae Paulescu a fost savant, om de ştiinţă în sensul cel mai autentic al cuvântului, dar mai presus de toate om de o aleasă factură morală.

Frumuseţea sufletului său — urmarea lui Hristos prin cuvânt şi fapte şi-a manifestat-o iertând pe cei care i-au furat descoperirea vieţii sale — insulina — pe numeroşii săi vrăjmaşi prin cuvintele biblice: „Iartă-le lor, Doamne".

S-a stins din viaţă la 19 iulie 1931. A fost îngropat în cimitirul Bellu din Bucureşti, în murmur de rugăciune cu „tricolorul românesc şi Sfânta Cruce la cap" — conform dorinţei sale.

Biserica Ortodoxă îi cinsteşte memoria.

Din pilda vieţii lui, din gândirea lui trebuie să se adape generaţiile neamului.

De sus, din lumea de fericire şi lumină divină duhul celui ce a fost Prof. Dr. Nicolae Paulescu priveşte surâzător peste veacuri.

Ctitor al ştiinţei româneşti, creştin de elită al Bisericii Ortodoxe, icoană în veac a savantului român, flacără de duh românesc — acesta a fost profesorul şi savantul Nicolae Paulescu.

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Protos. Dr. Juvenalie Ionaşcu scrie *„Sfânta Liturghie"*, reprezentare iconică a Împărăţiei lui Dumnezeu. Colecţia *Comorile pustiei*, alcătuită la iniţiativa unor monahi români de la Sfântul Munte Athos, apare cu binecuvântarea *I.P.S. Nicolae*, Mitropolitul Banatului, Editura Anastasia, Bucureşti, 2001, 150 p.

Cartea aceasta introduce în tainele credinţei. Tratează teme despre pocăinţă ca o tristeţe îmbucurătoare, despre taina iertării vrăjmaşilor, despre naştere din apă şi din Duh, şi în cele din urmă despre vieţuirea monastică, pregustare a tainei Ierusalimului de Sus. Apoi se ocupă de Rugăciunea lui Iisus şi Împărăţia lui Dumnezeu. Toate acestea se fac înţelese prin Liturghia Îngerească.

„Sfânta Liturghie este o *lucrare comună*, o împreună slujire a oamenilor, a îngerilor şi a sfinţilor, în frunte cu Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, angajând în aceasta şi întreaga creaţie: devine un fapt cosmic, care îşi dezvăluie astfel întreaga sa măreţie şi anticipează existenţial Împărăţia Cerurilor" (pag. 145).

Orice creştin e dator să treacă prin toate aceste categorii, dacă vrea să ajungă la mărturisirea lui Dumnezeu.

● Editura „Semne" publică volumul de poezii: *„Schimbarea la faţă"* de Theodor Răpan, Bucureşti, 2001, 301 p.

Este un volum de poezii substanţiale, se pare al şaselea din opera poetului. Prof. Vladimir Alexandrescu îi scrie o prefaţă frumoasă, iar el, poetul, dă o explicaţie valoroasă din care reiese că acest volum vine după treizeci de ani de aşteptare. Ceea ce e sigur, că vor veni şi altele.

El scrie printre alte lucruri interesante *„o explicaţie"*, care ar trebui citată în întregime. Scrie printre altele, citâm absolut la întâmplare din această prezentare: „Sunt fericit! După trei decenii de neliniştită aşteptare în anticamera proprii-mi fiinţe, am reuşit să tai, în sfârşit, cu briciul jugulara Cuvântului, ca apoi să las să curgă-n tipar roua acestor confesiuni: îndoieli trecute şi prezente, cazanii lirice jurnaliere, în mare parte, scrieri necesare. Am, în schimb, o singură dilemă: se va recunoaşte cineva în Poet? De-ar fi măcar unul!"

Apoi mai are un cuvânt intitulat: „Cel ce sunt", la sfârşitul volumului din care citâm:

„Jurist prin formaţie, nu magistratura, ci gazetăria şi apoi, diplomaţia mi-au fost mai aproape, deşi, judecând drept - şi cele cinci volume de până acum pot sta cumva mărturie - cred că adevărata mea profesie a fost şi a rămas totdeauna aceea de român. Iar poezia mi-a fost şi mi-a rămas marea dragoste, alături aceea pentru soţie, pentru copii, pentru prieteni, pentru cei care, precum tata, precum Nichita, nu mai sunt astăzi.

Am crezut, aşadar, în menirea mea, aceea de a-mi dărui sufletul semenilor, nu râvnind laurii celebrităţii, chiar dacă, parafrazându-l pe Bătrânul Pliniu, „poetul este singura făptură însufleţită pe care fulgerul nu o ucide întotdeauna".

În rest, las totul pe seama biografilor." (Theodor Răpan).

Citâm absolut la întâmplare doar câteva versuri din poezia „Mers desculţ": „Pâine cuvântului îmi formulează/ înţelesul. Îl leşină. Îl mistuie./ Poruncă albă - dimineaţa gândului. / Mers desculţ pe sârma Adevărului."

E o inimă şi o conştiinţă de mare poet.

● *Teologie şi Bioetică*, de Dr. George Stan; apare cu binecuvântarea P. S. Galaction, episcop al Alexandriei, Editura „Biserica Ortodoxă", Alexandria, 2001.

Autorul scrie pagini bine gândite cum ar fi: despre avort, despre procrearea medical asistată, apoi pagini foarte interesante despre SIDA, despre transplantul de organe şi despre ingineria genetică şi clonarea. Apoi are două capitole bine structurate despre: eutanasie şi homosexualitate. Adică tratează cele mai cunoscute şi mai interesante boli care bântuie societatea modernă.

„Specificul lucrării de faţă constă în faptul că aceste practici nu sunt interpretate doar din perspectiva unei etici care rămâne exterioară fiinţei umane, ci prin spiritualitatea ortodoxă, care are rădăcini în fiinţa omului. Acesta este criteriul fundamental moral care şade la baza concluziilor la care se ajunge în lucrarea de faţă. De aceea, o recomandăm călduros celor ce caută o lumină călăuzitoare în labirintul sinuos al unor probleme genetice, biologice sau etice, provocate de mersul impetuos al progresului ştiinţific şi tehnic contemporan". Acestea le scrie despre carte părintele profesor Dr. Dumitru Popescu.

Este o carte despre care nu se poate spune decât că e de mare actualitate şi un bun de circulaţie actuală, foarte interesant.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2,11.1. -61 15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

Telegraful Român

SIBIU 26 09 01 16
SIBIU 7 6 09 01 1
SB 4

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 august şi 1 septembrie
Nr. 31—34
2001

Maica Domnului — Maica Vieţii

Ne-a învrednicit preabunul şi milostivul Dumnezeu să prăznuim şi în acest an cu pace, cu bucurie şi cu mulţumire sufletească praznicul Adormirii Maicii Domnului sau Sfânta Maria Mare.

După o pregătire de două săptămâni, cu post, cu rugăciune şi mai ales cu *„Paraclisul"* Maicii Domnului săvârşit în fapt de seară, în biserici, am prăznuit şi noi împreună cu întreaga lume creştină pe Fecioara Maria cea care s-a mutat *„din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer"*.

Împreună cu milioanele de creştini ortodocşi din întreaga lume am cântat în ajunul Praznicului prohodul Maicii Domnului şi am străjuit cu lumânări aprinse şi cu florile recunoştinţei lângă mormântul Prea Curatei, mormânt care a transformat fiecare biserică într-un mic Ghetsimani.

Şi în acest an fluvii de oameni s-au îndreptat spre sfintele biserici şi mânăstiri închinate Maicii Domnului din ţară unde în cântare şi rugăciune, în tăcere şi în umilinţă s-au rugat *„Împărătesei Cerurilor"*, pentru pacea şi liniştea sufletească a lor şi a întregii omeniri.

Poate că numai sărbătoarea Paştilor ne mai dă acest fior tainic de apropiere de cer şi de cele sfinte ca şi sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului.

Această sărbătoare aduce în suflete pacea şi binecuvântarea lui Dumnezeu prin mijlocirea şi rugăciunile aceleia care s-a învrednicit să-i fie Lui Maică pe pământ.

Prin relaţia noastră de *„fii ai Celui Preaînalt"*, noi devenim la rândul nostru, fii ai Maicii Preacurate, cea care

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
SIBIU

Personalitatea şi opera părintelui Dumitru Stăniloae*

— Interviu cu profesorul de patrologie al Facultăţii de Teologie a Universităţii din Atena, Stelian Papadopoulos.

— *Domnule profesor, am dori să ne spuneţi cine a fost părintele Dumitru Stăniloae?*

— Am avut cinstea şi binecuvântarea să-l cunosc pe venerabilul părinte Dumitru Stăniloae în mod personal. Când a fost chemat din propria mea iniţiativă, în urmă cu mulţi ani, aici în Grecia, în Facultatea noastră de Teologie, eu mi-am asumat responsabilitatea găzduirii lui. Însă în afară de aceasta, în mod repetat ne-am întâlnit în străinătate, la diferite conferinţe şi dialoguri intercreştine. Venerabilul părinte Dumitru Stăniloae era de o mare personalitate atât în teologia ortodoxă română cât şi în mod general, în întreaga teologie ortodoxă şi să nu ezităm să spunem în întreaga teologie creştină. S-a născut în Transilvania în anul 1903. Acolo, într-un mediu puţin

(Continuare în pag. a 6-a)

* Acest interviu a fost realizat de către Vasilis Argiriadis şi publicat în revista Tolmi a Arhiepiscopiei Atenei, în numărul din noiembrie 2000, pag. 74—77.

Traducere — mrd.

ŞTEFAN-LUCIAN TOMA

Simţăminte cucernice la Sfânta Maria Mare

La misiunea încredinţată de Iisus apostolilor săi, înainte de înălţarea sa la cer, a colaborat un număr însemnat de bărbaţi şi femei. Încă în decursul misiunii sale pământeşti, Iisus le-a dat apostolilor ca şi colaboratori, pe cei 70 de ucenici, la care s-au alăturat apoi şi alţii ca învăţători, evanghelişti, înzestraţi cu harisme profetice. Sf. Scriptură n-a păstrat numele ucenicilor şi colaboratorilor apostolilor; rar când desprindem numele câte unuia dintre ei. În serviciul misionar al apostolilor, la loc de frunte, a fost Prea Sfânta Fecioară Maria, mama lui Iisus. Tradiţia o consideră fruntaşă faţă de cei mai însemnaţi colaboratori şi părtaşi de soartă ai apostolilor. Drept recunoştinţă, dintru începuturi, Biserica a introdus zile şi sărbători corespunzătoare pentru comemorarea ei, aducând astfel aminte despre evenimente importante şi întâmplări însemnate din viaţa ei. Scumpe ne sunt zilele închinate Prea Sfintei Fecioare Maria: Sf. Maria Mică (ziua naşterii ei), Intrarea în Biserică (la vârsta de 3 ani), Bunavestire (la 15 ani), Sfânta Maria Mare, adică Adormirea Maicii Domnului.

Născătoare de Dumnezeu fiind, Prea Sfânta Fecioară Maria şi-a înfrăţit viaţa ei cu viaţa dumnezeiescului său fiu. Cât de fericită era ea odinioară în Vitfleem, veghind asupra pruncului iubit. Şi-a ocrotit fiul, pe îndelungile drumuri ale pribegiei în ţara Egiptului. Convieţuire intimă şi liniştită le-a fost apoi în Nazaret, când copilul Iisus creştea văzând cu ochii. El era mângâierea şi soarele vieţii maicii sale. Cât timp apoi soarele fiului ei strălucea sus pe cer şi mulţimea poporului îl preamărea, preafericita mamă a stat cu smerenie la o parte. În ceasul batjocurii şi al suferinţei fiului ei, ea a păşit însă neînfricată, pe faţă şi i s-a alăturat Lui. Pe drumul crucii (pe via longa), spre Golgota, sunt însemnate în piatră locurile pe unde a păşit Iisus sub povara crucii: unde a căzut întâia oară, unde a căzut a doua oară, a treia oară şi iarăşi unde i-a ieşit în întâmpinare mama lui. Pe dealul Căpăţânei, Prea Sfânta mamă a stat lângă crucea suferinţelor de moarte ale fiului ei iubit. Cu multă amărăciune în suflet şi-a dat ea seama, că nu poate face nimic spre a-i uşura suferinţele fiului

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Prinos de cinstire*

Am căutat să realizăm aici o troiţă întru amintirea celui ce a fost părintele Arsenie Boca. Eu l-am cunoscut foarte bine, aş zice că i-am fost ucenic şi dacă n-ar fi fost Prea Cuvioşia Sa nu ştiu dacă s-ar fi ridicat Mânăstirea aşa cum o vedem astăzi. Îmi aduc aminte că am fost aici pentru prima dată în 1946. Vă daţi seama că a trecut mai mult de jumătate de veac de atunci. Eram student.

Era aici doar biserica în care spovedea părintele Arsenie şi, atâta tot. Mi-aduc aminte că veneam din Bucureşti mulţi studenţi şi studente şi ne petreceam vacanţele aici.

Mai târziu, administraţia bisericească a fost nevoită să-l mute de aici. Acestea sunt întâmplări care ţin de regimul trecut. Ceea ce ţine de noi însă, e să-i păstrăm amintirea pentru că a fost un călugăr cu adevărat mare. Mi-aduc aminte cum ne spovedea şi după aceea, undeva prin pădure, pe aici, ne ţinea conferinţe, acelea care se găsesc de fapt acum tipărite în Cărarea Împărăţiei.

A fost un călugăr mare, cu dar de la Dumnezeu. Pe la sfârşitul vieţii a trebuit să-şi caute în dreapta şi în stânga un loc, asta ţinea de regimul acela, acum însă ar trebui să ne amintim de dânsul ca de un mare călugăr, ca de un mare părinte al neamului românesc, pentru că aşa a fost. Mi-aduc aminte că eram student în anul II. L-am ascultat şi o parte din noi i-au urmat destinul. Acum Dumnezeu să-l odihnească acolo unde este la Mânăstirea Prislop, de altfel, mânăstirea mea de metanie unde a fost înmormântat pentru că aceea era ultima lui mânăstire.

Dumnezeu să-l odihnească în pace. Învăţăturile lui să rămână pentru noi toţi, cuvinte ale adevărului adresate nouă de un slujitor al adevărului şi, fie ca troiţa aceasta să ni-l amintească aici, la intrarea în Mânăstire, ca pe unul din vrednicii slujitori ai altarului românesc. Dumnezeu să-l binecuvinteze pe el şi pe noi toţi care suntem amintitorii vieţii lui, aceia care iată, astăzi am adus până la realizarea acestei mânăstiri noi nu şi fără gândul înalt al prea cuviosiei sale.

Dumnezeu să-l odihnească cu drepţii, iar pe noi să ne miluiască ca un bun şi de oameni iubitor. AMIN.

† **Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ**
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

* Cuvânt rostit cu prilejul sfinţirii troiţei de la intrarea în Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus în 16 august 2001, Sfinţii Brâncoveni.

Io Mihail Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Româneşti, al Ardealului şi a toată Ţara Moldovei

Aşa, cum o întâlnim în titlul acestui articol, suna titulatura lui Mihai Viteazul (1593—1601), aflat pe un act din 6 iulie 1600, dat la Alba Iulia. Din alte hronici aflăm că a fost feciorul postum al voievodului Pătraşcu cel Bun († 1557) şi al Tudorei, devenită ulterior monahia Teofana[1].

Domnitorul unificării a intrat în domnie într-o perioadă în care Poarta Otomană prezenta un real pericol pentru Europa creştină. Singura ieşire din situaţia existentă presupunea organizarea luptei antiotomane sub auspiciile unei coaliţii, de talia *Ligii Sfinte*, scopul final fiind alungarea otomanilor de pe continentul european. Papa Clement al VIII-lea (1592—1605) îi îndemna stăruitor pe suveranii Creştinătăţii să se unească, concentrarea urmând a se face în jurul împăratului Rudolf al II-lea (1576—1612) de Habsburg. Apelul a găsit ecou până şi în Spania lui Filip al II-lea de Habsburg — aflat atunci la o vârstă venerabilă — apoi în câteva stătuleţe germane, precum şi în seniorii nord-italiene de talia Toscanei, Mantovei ori Ferrarei[2]. O deosebită importanţă prezentau cele trei Ţări Româneşti, deoarece ele se aflau în vecinătatea nemijlocită a otomanilor şi formau o bază de operaţiune indicată.

O primă manifestare a lui Mihai Viteazul, de aderare la frontul ce se năştea, a constituit-o răscoala contra turcilor, desfăşurată în iarna anilor 1594—1595. *În ţara mea aşi fi putut să rămân liniştit şi sigur, fără nici o teamă, dacă nu m-ar fi chemat credinţa mea faţă de creştinătate*[3], i-a scris el împăratului. Era de la sine înţeles că Poarta nu putea accepta situaţia — mai ales că răscoala s-a extins şi în Moldova — primejdioasă pentru ea dintr-o întreită listă de motive, politic, militar şi economic. Ea reprezenta un exemplu, un îndemn pentru creştinătatea balcanică, apoi o importantă extindere a frontului de luptă şi, nu în ultimul rând, o perturbare serioasă a aprovizionării Capitalei de pe ţărmul bosforan. În consecinţă, sultanul a decis pedepsirea *hainului* Mihai Vodă al Ţării Româneşti, trimiţând o oştire impresionantă sub conducerea lui Ferhat Paşa, marele vizir, înlocuit încă înainte de a trece Dunărea, de adversarul său, Sinan Paşa. Bun strateg, Mihai Viteazul a ales drept teren de confruntare, un loc între Giurgiu şi Bucureşti, mai precis Călugăreni, în care adversarii, numeroşi, nu-şi puteau desfăşura forţele. Victo-

(Continuare în pag. a 4-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

1. C.C. Giurescu, **Istoria Românilor**, vol. II, partea I, Bucureşti, 1940, p. 256. Despre cei care i-au contestat ascendenţa domnească lui Mihai Viteazul vezi: C. Ittu, **Monahia Teofana sau doamna Tudora mama lui Mihai Viteazul**, în „Telegraful Român", Anul 148, Nr. 15—16, 15 aprilie 2001, p. 2; republicat în C. Ittu, **Semnale de Telegraf**, Sibiu, 2001, pp. 87—91.
2. A. Oţetea, **Istoria poporului român**, Bucureşti, 1970, p. 137.
3. Giurescu, **op. cit.**, p. 260.

Asumpţiunea Maicii Domnului*

Începând cu secolul al VI-lea, Biserica Creştină a serbat Adormirea Maicii Domnului la 15 august, o sărbătoare ce a rămas de maximă importanţă în ceea ce priveşte ultimul moment al vieţii pământeşti a Prea Sfintei Fecioare. Împăratul Mauriciu stabilea, printr-un decret imperial, această sărbătoare în ziua de 15 august, dar ea era intrată deja în tradiţia Bisericii. Până azi, Biserica Ortodoxă sărbătoreşte Adormirea Maicii Domnului cu un imn, care este chiar condacul zilei, operă a Sfântului Ioan Damaschin: „Pe Născătoarea de Dumnezeu, ceea ce este în rugăciuni şi în folosinţe neadormită, nădejdea cea neschimbată, mormântul şi moartea nu au ţinut-o. Căci ca pe Maica Vieţii, la viaţă a mutat-o Cel ce s-a sălăşluit în pântecele ei cel pururea fecioresc". Acest imn reflectă fidel învăţătura Bisericii Ortodoxe privind pe Maica Domnului nostru Iisus Hristos.

În iconomia mântuirii, Maica Domnului ocupă un loc central. Întruparea Domnului — care „s-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria s-a făcut om" — e în acelaşi timp descoperirea definitivă a lui Dumnezeu şi împlinirea desăvârşită a omului, realizarea vocaţiei umane. „Dumnezeu s-a făcut trup, astfel încât omul să poată deveni dumnezeu", afirmă Sfântul Atanasie al Alexandriei. În Hristos, Dumnezeu se descoperă într-adevăr şi real, altfel ar fi rămas inaccesibil, invizibil şi incognoscibil. Nimeni nu poate „să vadă faţa Sa... şi să trăiască" (Ies. 33, 20). Îngerii înşişi îşi acoperă faţa di-

(Continuare în pag. a 3-a)

Protos.
IUVENALIE IONAŞCU

* Este textul unei relaţiuni prezentate la Primul Forum Internaţional de Mariologie, cu ocazia aniversării a 50 de ani de la anunţarea dogmei Asumpţiunii Maicii Domnului cu trupul la cer, de către Papa Pius al XII-lea. Forumul s-a desfăşurat în Ateneul Pontifical Antonianum, la Roma, în zilele 30—31 octombrie 2000.

ASTRA 140 ani — 1861—2001
Despărţământul Miercurea Sibiului — 100 ani

Ioan Droc — protopopul Miercurii

un cleric preacucernic şi un autentic om de cultură

În anul când se împlinesc 140 de ani de la urzirea Asociaţiunii şi — binecuvântată coincidenţă — un secol de la întemeierea Despărţământului din Miercurea Sibiului, se cuvine să ne amintim cu evlavie şi recunoştinţă de cei ce ne-au fost înaintaşi. Iar localitatea Miercurea, aşezare românească datând din preistorie, după cum arată Eugen Străuţiu în recenta sa monografie a localităţii[1] a dat sau a ocrotit, de-a lungul timpului, câteva nume de mari personalităţi ale culturii, artei şi vieţii social-economice româneşti, între care îi amintim pe:

ILIE MĂCELARIU, întemeietorul primului partid politic românesc din Transilvania (P.N.R.), înfiinţat la Miercurea Sibiului, în martie 1869, şi unul dintre fruntaşii care au pornit campania pentru constituirea Asociaţiunii Transilvane pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român (ASTRA) în 1860 şi apoi, semnatar al actului de urzire din 1861, alături de Şaguna, Şuluţiu, Raţiu, Cipariu, Bariţiu şi toţi cei 176 de semnatari.

CORNEL MEDREA, artistul cu cea mai bogată operă dintre toţi sculptorii români, din lucrările căruia amintim doar două, aflate în judeţul Sibiu: bustul poetului George Coşbuc, la Sibiu şi bustul cărturarului Gheorghe Lazăr, la Avrig.

G-ral VICTOR PRECUP, cel care, împreună cu mitropolitul Nicolae Bălan, a fost însărcinat de ardeleni să transmită guvernului român exilat atunci la Iaşi, dorinţa acestora de a se uni cu Ţara.

La Miercurea şi-a petrecut câtiva ani ai adolescenţei publicistul şi omul politic VALERIU BRANIŞTE, al cărui părinte, Moise Braniste, a fost aici pretor de plasă.

Şi . . . lista ar putea continua . . .

În această ilustră galerie trebuie să-l încadrăm şi pe protopopul IOAN DROC, pentru toate înfăptuirile sale pe plan bisericesc, cultural şi . . . financiar-bancar.

Ioan Droc s-a născut la Răşinari în anul 1836, dintr-o familie cu frumos şi cunoscut nume în zonă, tatăl său fiind preot.

Urmează şcoala primară la Răşinari, apoi gimnaziul, liceul şi teologia la Sibiu. După absolvire, este, la început, numit învăţător şi catehet la şcoala confesională din satul natal, iar după primirea tainei preoţiei, chiar de la mitropolitul Andrei Şaguna, în 1864, este ales protopresbiter şi, în anul 1872, se mută la Miercurea Sibiului. Protopopiatul său cuprindea 24 de parohii, cu 26 425 suflete.[2]

Odată ajuns la Miercurea, preotul Ioan Droc este confruntat cu multe şi grele probleme financiare, în primul rând, pentru că se impunea plata tuturor datoriilor contractate cu ocazia lucrărilor de ridicare a bisericii ortodoxe din localitate. Contribuie el însuşi cu sume destul de mari pentru rezolvarea acestei importante probleme: 500 fl., chiar în 1872 şi cu 3 204 fl. în 1898, pentru repararea bisericii.

La îndemnul său, şi pentru că avea experienţa câştigată la Răşinari ca întemeietor, alături de Visarion Roman, al cooperaţiei de credit — prima din ţară — înfiinţează şi la Miercurea o „Casă de păstrare" al cărui preşedinte este ales şi căreia îi alcătuieşte Statutele.[3]

Spirit activ şi receptiv la toate evenimentele vremii sale, mai ales la cele legate de soarta neamului românesc, protopopul Ioan Droc şi soţia sa, Agapia, născută Burbea, fiica unui negustor braşovean, ia act de acţiunile românilor de peste munţi şi organizează colecte de materiale şi bani pentru ajutorarea ostaşilor români în timpul Războiului de Independenţă de la 1877/78.

Dar, remarcam mai sus, protopopul Droc a fost şi un autentic om de cultură. Sub preşedinţia sa a luat fiinţă, în anul 1901, Despărţământul Miercurea al ASTREI, **eveniment care a înviorat simţitor viaţa spirituală a localităţii şi a zonei. Printre alte activităţi culturale, este de amintit concertul teologilor sibieni sub bagheta lui Gheorghe Dima, reprezentaţiile teatrale şi înfiinţarea fanfarei româneşti din localitate.**

Casa familiei Droc este vizitată de personalităţi de seamă ale culturii româneşti, între care scriitorul Duiliu Zamfirescu, care îl portretizează în romanul „Îndreptări": „De statură mijlocie, cu barba albă, îmbrăcat curat şi, mai cu seamă, vorbind limba fără nici-un

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. NICULAE GASTONE
Miercurea Sibiului

Arhiepiscopul Victorin Ursache

Încărcat de ani şi de daruri, înalt Prea Sfinţitul VICTORIN, Arhiepiscopul românilor din America şi Canada, a trecut pragul acestei lumi trecătoare, la jumătatea lunii iulie 2001. Dincolo de ocean, departe de Mânăstirea unde-şi făcuse făgăduinţele şi de Bucovina natală, bătrânul Arhiepiscop şi-a dat sufletul în mâna lui Dumnezeu după o lungă suferinţă, pe care a purtat-o cu discreţia unui monah autentic. După dorinţa sa, trupul său a fost adus în ţară şi a fost îngropat la Mânăstirea Putna, aproape de satul natal. Sâmbătă, 21 iulie 2001, la vremea amiezii, un avion a adus de dincolo de ocean sicriul cu trupul cuviosului Arhiepiscop. Pe aeroportul Otopeni, s-a săvârşit Panihida, de către un sobor de preoţi şi diaconi, în frunte cu P.S. Vincenţiu Ploieşteanul, Episcop-vicar patriarhal, P.S. Sebastian Ilfoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor şi P.S. Gherasim Putneanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuţilor. Însoţit de P.S. Gherasim Putneanul sicriul cu trupul Arhiepiscopului VICTORIN a fost adus la Putna. Duminică, 22 iulie, după săvârşirea Sf. Liturghii, în curtea Mânăstirii s-a săvârşit slujba Prohodului, cu rânduiala înmormântării monahilor. Împreună cu soborul Mânăstirii şi al reprezentanţilor clerului din America şi Canada au slujit Î.P.S. Iosif, Mitropolitul românilor din Europa, Î.P.S. Bartolomeu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului, Î.P.S. Pimen, Arhiepiscopul Sucevei şi Rădăuţilor, P.S. Ioachim, Episcopul Huşilor şi P.S. Gherasim Putneanul, Episcop-vicar al Sucevei şi Rădăuţilor. Din Eparhia păstorită de Arhiepiscopul VICTORIN au fost de faţă Arhim. Casian şi Pr. Nicolae Apostola. De asemenea, au fost prezente trei surori ale răposatului, nepoţi, rude, consăteni şi mulţi credincioşi. Duioasele cântări de îngropăciune şi-au împletit glasul cu picăturile de ploaie, care au căzut într-una (ziarul „Evenimentul de Iaşi" a publicat a doua zi un articol intitulat „Cerul a plâns la înmormântarea Arhiepiscopului Victorin Ursache"). La sfârşitul slujbei, Î.P.S. Pimen a dat citire mesajului trimis de P.F. Părinte TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. P.S. Ioachim, Episcopul Huşilor, delegatul Î.P.S. Mitropolit Daniel, a citit mesajul trimis de Î.P.S. iar Arhim. Melchisedec Velnic, Starețul Mânăstirii Putna, a citit mesajul P.S. Casian, Episcopul Dunării de Jos. Î.P.S. Bartolomeu al Clujului a rostit un frumos cuvânt de aducere aminte, evocând anii petrecuţi împreună cu Arhiepiscopul Victorin în America, perioadă în care l-a cunoscut ca pe un ierarh cu viaţă îmbunătăţită, luptător pentru canonicitate şi pentru păstrarea legăturilor cu Patriarhia Română, într-o perioadă foarte grea. Arhiepiscopul Victorin a fost înmormântat la cimitirul Mânăstirii Putna, aşa după cum şi-a dorit aşa de mult în ultimii ani ai vieţii, pentru a aştepta aici „trâmbiţa chemării învierii de apoi" după cum remarca P.F. TEOCTIST în mesajul său.

Arhiepiscopul VICTORIN s-a născut la 24 iulie 1912 în localitatea Mănăstioara- Siret, judeţul Suceava. A absolvit Liceul din Siret, apoi Facultatea de Teologie din Cernăuţi. A făcut mai târziu studii la Institutul Biblic din Ierusalim. A intrat în rândul călugărilor la Mânăstirea Neamţ în 1937, unde a şi fost hirotonit diacon, la 20 iulie 1937 şi ieromonah la 1 august acelaşi an. A fost stareţ al Marii Lavre şi profesor şi director al Seminarului nemţean până în anul 1946. La Neamţ a legat prietenie cu monahul Cleopa, devenit mai târziu cunoscutul duhovnic şi misionar, care împrumuta în vremea aceea cărţi din biblioteca Lavrei. Cu puţin timp înainte de trecerea din această lume a părintelui Cleopa, cei doi prieteni s-au întâlnit la Mânăstirea Sihăstria, cu prilejul sfinţirii altarului noii biserici, în 1997. În anii 1946—1956, Victorin Ursache a devenit duhovnicul şi prietenul unui alt monah cuvios, Ioan Iacob, care a primit darul Preoţiei la recomandarea Arhimandritului de atunci VICTORIN. În anul 1946 a fost trimis de către Patriarhul Nicodim ca reprezentant al Patriarhiei Române pe lângă Patriarhia din Ierusalim (1946-1956). Din anul 1956 s-a stabilit în America, unde a fost preot misionar, iar din 1966 episcop (hirotonit la 7 aug. 1966). La 11 iunie 1973 a fost ridicat la rangul de Arhiepiscop. A fost membru al Conferinţei Permanente a Episcopilor Ortodocşi din America. S-a bucurat de o mare preţuire, mai ales pentru aşezarea sa duhovnicească, pentru smerenia şi evlavia sa. A fost un misionar neobosit, care a călătorit mult pentru a-L propovădui pe Hristos românilor de dincolo de ocean. După o viaţă întreagă petrecută într-o smerenie de Pateric, Arhiepiscopul VICTORIN s-a întors acasă şi aşteaptă în tihna cimitirului de la Putna ziua cea mare a Învierii.

Veşnică să fie pomenirea lui!

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Maica Domnului — Maica Vieţii

(Urmare din pag. 1)

prin ascultarea ei la Buna-Vestire a devenit *„Maica Domnului"* şi totodată Maica Bisericii şi Maica noastră a tuturor.

De la leagănul umil din Betleem şi până la Crucea Golgotei, Fecioara Maria a străjuit ca o umbră lângă Fiul ei, ascultându-i cuvintele, împlinindu-le şi mijlocind pentru oameni. De la Adormirea ei *„cea fără de moarte"*, şi până la sfârşitul veacurilor Maica Domnului împărăteşte în ceruri alături de Fiul ei preaiubit şi se roagă necontenit pentru întreaga lume. Ea este *„caldă folositoare, zid nebiruit, izvor de milă şi lumii scăpare"*, cum o numim atât de frumos în cinstitul ei paraclis, ea a devenit prin ascultarea şi smerenia ei *„roaba Domnului"* care a transformat-o apoi după moartea ei în *„Împărăteasa cerului şi a pământului"*, care veghează de atunci în chip spiritual asupra neamului creştinesc.

Ortodoxia ca păstrătoare a credinţei celei adevărate şi pure are drept tezaur de mare preţ între altele şi cinstirea Sf. Cruci şi a Sf. Fecioare Maria.

Numele ei este cinstit cu sfinţenie de către Biserică şi este invocat în rugăciune mereu dar mai ales în ceasuri de grea încercare *„la toată mâhnirea sufletului şi la vreme de nevoie"*.

Maica Domnului ocroteşte Biserica noului Legământ şi cu sfintele ei rugăciuni depărtează de la tot sufletul creştinesc care o cinsteşte şi-i cere ajutorul toată *„durerea şi întristarea şi suspinarea"*.

Ea apără în chip minunat bisericile închinate ei, sfintele mânăstiri şi schituri care o au protectoare şi întreaga lume creştină, mai ales cea ortodoxă se simte mângâiată şi întărită cu sfintele ei rugăciuni.

Să o cinstim aşa cum se cuvine pe Maica Vieţii, să căutăm să-i urmăm pilda ei de ascultare, de smerenie şi de rugăciune şi să ne ostenim şi noi întru înfăptuirea binelui în viaţa noastră pământească.

Cuvintele ei de la Nunta din Cana Galileii *„Faceţi tot ce vă va spune El"* (Ioan 3), adică Fiul Său, să ne fie un *memento* al întregii noastre vieţi. Să împlinim acest cuvânt al Maicii Domnului prin plinirea şi lucrarea poruncilor sfinte pe care le avem în sfânta Evanghelie, pentru a putea dobândi şi noi mântuirea sufletului şi viaţa de veci.

Să o fericim pe Maica Domnului *„cea întru rugăciuni neadormită"* şi să o lăudăm fără de încetare rugând-o să ne fie caldă folositoare şi rugătoare în toate zilele vieţii şi să ne fie alături în ceasul morţii noastre. AMIN.

Simţăminte cucernice la Sf. Maria Mare

(Urmare din pag. 1)

ei, nu-i poate potoli setea şi nici să-i lege rănile. S-au împlinit atunci cele prezise de dreptul Simeon, la aducerea la templul din Ierusalim, că prin sufletul Mariei va trece sabie (Luca 2, 35). Martoră la răstignirea pe cruce a Fiului ei între doi tâlhari, i-a grăit atunci Iisus, cu cuvintele stihoavnei: „Nu te tângui, maică, văzându-mă spânzurat pe lemn, pe mine Fiul tău şi Dumnezeu, cela ce am spânzurat pământul peste ape, că mă voi scula şi mă voi preamări . . ." Ea a ţinut să vestească lumii, că-i aparţine Lui şi-i rămâne devotată, chiar dacă şi apostolii l-au părăsit. Şi sta Maria la poalele crucii fiului ei (stabat Mater) (Ioan 19, 25). Nicicând n-a suferit o mamă atâtea amaruri, ştiut fiind că Iisus „nimic nedrept n-a săvârşit" şi că „omul acesta — cu adevărat — drept a fost" (Luca 23, 41 şi 47). Împreună cu proorocul Ieremia, pare că a grăit ea: „Toţi care treceţi pe cale, priviţi şi vedeţi de este vreo durere ca durerea mea" (Plâng. 1, 12). Ea n-a bestemat şi n-a cerut de la Dumnezeu răzbunare asupra pricinuitorilor de suferinţe. În acele ceasuri triste din viaţa ei, părea că grăieşte ca odinioară în faţa îngerului: „Iată roaba Domnului!" (Luca 1, 38).

Văzând Iisus la poala crucii pe maică-sa şi pe ucenicul pe care îl iubea, a zis maicii sale: „Femeie, iată fiul tău! Apoi a zis ucenicului: iată mama ta! Şi din ceasul acela ucenicul a luat-o în casa sa" (Ioan 19, 26—27).

Prea Sfânta Fecioară Maria a fost de faţă pe Muntele Măslinilor, când Fiul ei s-a ridicat la tronul ceresc, la Tatăl, de unde venise. După înălţarea lui Iisus la cer, Prea Sfânta Fecioară Maria, împreună cu femeile mironosiţe şi cu sfinţii apostoli au stăruit în rugăciune, aşteptând împlinirea făgăduinţei date de Iisus, că se vor boteza cu Duhul Sfânt, nu peste multe zile (Fapte 1, 5). Aceasta s-a întâmplat în ziua Cincizecimii.

De acum înainte, Sfânta Scriptură nu ne mai oferă informaţii asupra vieţii şi faptelor Maicii Domnului. Tradiţia însă ne spune despre soborul apostolilor, la care prin aruncare de sorţi s-a stabilit pentru fiecare apostol, în ce ţară să meargă şi la care popoare să propovăduiască Evanghelia. La acest sobor a participat şi Maica Domnului, căreia — prin tragere la sorţi — i-a revenit să meargă pe muntele Athos (A. Cosma, Sfântul Munte, însemnări de călătorie, ed. Cartea Românească, Bucureşti, p. 4). Pentru început, ea a rămas la Ierusalim, fiind alături de cei suferinzi şi întristaţi, de cei năpăstuiţi şi slabi, întărindu-i şi mângâindu-i şi mai ales rugându-se pentru turma cuvântătoare a Păstorului celui bun.

Maica Domnului, împreună cu ap. Ioan, voind să meargă cu corabia, în Cipru, la episcopul Lazăr, cel a patra zi înviat, o furtună năpraznică i-a dus departe, la ţărmul peninsulei Calcidice. Acolo, la poalele muntelui Ascalon (Athonul), toată populaţia era păgână. Prin serviciile oferite locuitorii peninsulei au fost aduşi la cunoştinţa Evangheliei şi au fost botezaţi. Maica Domnului le-a rămas apărătoare şi fierbinte mijlocitoare către Dumnezeu. Despre toate acestea l-a încunoştiinţat ea pe sf. Lazăr, petrecând mai mulţi ani în Cipru, după care, împreună cu sf. ap. Ioan, s-au întors la Ierusalim. Prea Sfânta Fecioară Maria a rămas a fi patroana Sfântului Munte Athos. Chipul ei este reprezentat pe sigiliul Republicii Muntelui Athos (A. Cosma, op. cit., p. 13).

Depăşind vârsta de 60 de ani, unica dorinţă a Maicii Domnului i-a fost să fie luată de Fiul ei, întru împărăţia sa. În continuare, ea a cutreierat multe locuri, învăţând mulţimile, mângâindu-le şi binecuvântându-le, spre a rămâne apoi cu icoana ei sfântă în suflete.

Dacă viaţa Maicii Domnului a fost sfântă, moartea ei a fost o adormire lină. Binevestitorul arhanghel Gavriil i-a vestit timpul când va fi chemată la ceruri de către Fiul ei şi Dumnezeul nostru şi anume, cu trei zile înainte. Prin chemare dumnezeiască, apostolii, de la margini, s-au adunat în satul Ghetsimani, la casa sfântului ap. Ioan, unde era Maica Domnului, ca să fie de faţă, la plecarea ei. Şi de această dată, ca şi la arătarea Domnului Hristos înaintea ucenicilor după învierea sa, numai ap. Toma lipsea, aflându-se departe spre Răsărit, în ţinuturile Indului. În prezenţa sfinţilor apostoli, într-o lumină plăcută, sufletul Maicii Domnului s-a despărţit de trup, prin adormire lină, spre a se ridica în împărăţia cerească. Preacuratul trup al Maicii Domnului a fost aşezat într-un mormânt nou, săpat în stâncă, acoperit fiind cu o lespede de piatră.

După trei zile, a sosit şi ap. Toma care nu s-a învrednicit a fi de faţă la adormirea Maicii Domnului. Stăruitor şi cu lacrimi s-a rugat să fie dată la o parte piatra de pe uşa mormântului, spre a i se închina măcar cinstitului ei trup. Dată fiind la o parte lespedea de pe uşa mormântului, au găsit mormântul gol, dar cu negrăită mireasmă. Trupul ei cel muritor se îmbrăcase întru nemurire (cf. I Cor. 15, 53) şi se înălţase la cer. De abia atunci s-a înţeles, că Domnul Hristos l-a ales pe Toma cel îndoielnic, pentru ca prin el să se încredinţeze toţi, că Maica Domnului s-a înălţat şi cu trupul său în împărăţia iubitului ei Fiu.

Este fapt ştiut, că o tradiţie mai veche îi atribuie ţării noastre, România, frumosul titlu de „Grădina Maicii Domnului". În serile liniştite din postul Adormirii Maicii Domnului, de la bisericile de pe culmile aşezărilor rurale, după vecernie, răsună versurile închinate Prea Sfintei Fecioare Maria. Cu aceste versuri, în preajma Sfintei Marii Mari, pelerinii pornesc spre mânăstiri, mai ales spre cele cu hramul Adormirii Maicii Domnului. Multe dintre cele mai vechi şi mai de seamă mânăstiri din ţara noastră, au locaşuri de închinare cu hramul Adormirii Maicii Domnului. Între acestea, sunt mânăstirile: Tismana, Curtea de Argeş, Govora, Bistriţa (jud. Vâlcea), Bistriţa (jud. Neamţ), Putna, Humor, Văratec, Nicula, Moisei, Rohia, Hodoş-Bodrog, Izbuc. Mânăstirile: Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus şi Râmeţ au şi acest hram (M. Vlasie, Drumuri spre mânăstiri, ed. III, Bacău, 1997). Şi catedrala din Cluj-Napoca are acest hram. Pe peretele ei din interior, deasupra intrării, este icoana Adormirii Maicii Domnului. La Moisei este conservată icoana Adormirii Maicii Domnului, realizată de un zugrav maramureşan, din prima jumătate a sec. al XVII-lea. Pictura a fost efectuată într-un cadru sculptat, cu elemente împrumutate din sculptura Renaşterii. În fundalul acestei icoane, apare cetatea Ierusalimului, înconjurată cu ziduri şi bastioane, asemănător localităţilor întărite din Transilvania (M. Porumb, Icoane din Maramureş, Cluj-Napoca, 1975, p. 10—11, planşa 10).

Cuvine-se ca, împreună cu troparul sărbătorii, să i ne adresăm Maicii Domnului: „Întru naştere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu ai părăsit, de Dumnezeu Născătoare. Mutatute-ai la viaţă, fiind Maica Vieţii şi pentru rugăciunile tale, mântuieşti din moarte sufletele noastre".

Miron Cristea — redactor la Telegraful Român

Începând cu data de 1 ianuarie 1898 *Miron Elie Cristea* a fost numit în funcţia de director al ziarului *Telegraful Român,* organul de presă al Mitropoliei Ortodoxe a Ardealului. Vreme de trei ani, cât a stat în fruntea *Telegrafului Român* a semănat multe îndemnuri, ducând multe şi răsunătoare campanii pentru apărarea Bisericii şi a Neamului, *pentru plivirea buruienilor ce inundau ici-colea sufletul românesc.* Încă din perioada studiilor universitare de la Budapesta, s-a dovedit a fi unul dintre cei mai activi colaboratori ai ziarului, dovedindu-şi nu numai talentul de gazetar, ci şi spiritul său treaz la toate marile probleme ale neamului din care făcea parte. Toate articolele sale se distingeau prin judecăţile şi aprecierile clare şi ferme, prin spiritul de observaţie deosebit de ascuţit, prin combativitatea curajoasă, mai ales atunci când era vorba despre problemele referitoare la românii transilvăneni, sau la Biserica Ortodoxă din Transilvania.

În chiar primul articol scris în noua sa calitate, intitulat *1898,* el scria: *Ceriul vieţii noastre naţionale a devenit tot mai înourat, ba în anul trecut norii s-au chiar înnegrit.* Aici se referă la situaţia românilor bucovineni care nu au putut fi deznaţionalizaţi, cu toate încercările repetate făcute de stăpânitorii austrieci. Tot aici formula concluzia că şi încercările ungurilor de deznaţionalizare a românilor vor fi sortite eşecului, dacă şi românii vor şti, bineînţeles, să opună un zid de rezistenţă şi de apărare. În concepţia lui Miron Elie Cristea zidul acesta este conştiinţa naţională. În materialul intitulat *Politică de pe amvon,* consideră că un preot trebuie să spună şi să propovăduiască numai Evanghelia lui Dumnezeu şi nimic altceva, cu atât mai puţin unele afirmaţii cu tentă politică.

Dovedind curaj şi combativitate, el răspunde prompt şi hotărât tuturor atacurilor presei maghiare îndreptate împotriva românilor, ca şi tuturor încercărilor de deznaţionalizare ce s-au intensificat în timpul guvernării contelui Tisza Koloman. În altă parte, ia în derâdere grandomania caracteristică politicienilor unguri, care de-a lungul istoriei au vrut tot timpul să fie mai mult decât ceea ce sunt. Viitorul Patriarh ironizează afirmaţia lui Horvath Istvan, care pleda pentru o teorie utopică potrivit căreia Adam şi Eva ar fi fost de origine maghiară, şi că în rai ar fi vorbit limba acestora. De asemenea, Cristea scrie în ajutorul preoţilor pentru întregirea veniturilor acestora, declarându-se împotriva tuturor persoanelor corupte, pentru a fi demascate şi pedepsite.

Miron Elie Cristea, ca un bun ştiutor al iconografiei orientale, a luat poziţie faţă de *producţiunile ieşite din atelierul de pictură de la mănăstirea greco-catolică din Nicula, de lângă Gherla.* El acuza pe acei pictori care *fac cutare sfânt* chiar cu mai multe degete la o mână decât indică anatomia că posedă omul normal.

Nu puteau să-i scape atenţiei sale nici marile serbări organizate la Sibiu şi Răşinari, cu prilejul împlinirii unui sfert de veac de la moartea marelui mitropolit Andrei Şaguna. În paginile *Telegrafului Român* acest eveniment este prezentat pe larg, însuşi Cristea aducând laudă celui care a fost mitropolitul Transilvaniei, Andrei Şaguna. El spune că *în jurul acestui mormânt sunt întrunite inimile românilor ortodocşi care n-au ştiut încă ridica monument vrednic acestui nemuritoriu metropolit, dar care în inimile lor au făcut altariu şi aici aduc jertfă şi se roagă pentru vecinica odihnă a arhiereului, care în viaţă a umblat pe căile domnului.* Viitorul Patriarh evocă şi personalitatea celui care i-a fost povăţuitor şi al cărui nume de călugărie l-a preluat şi el, mitropolitul Miron Romanul.

Aceleaşi teme variate, cât şi modul profund de abordare a lor, se regăsesc şi în materialele publicate de Cristea în anul 1899.

Semnează un material dedicat lui Eminescu, în care acesta îşi exprima dorinţa de a nu avea *sicriu bogat.* Cristea se adresează cu îndemnuri către toţi preoţii, zicând: *Venim deci a apela pe calea aceasta la simţul de datorinţă al preoţimii noastre şi să caute a-şi procura în original actele privitoare la cualificaţiunea personală.* Prin alte materiale, viitorul Patriarh face îndemnuri de Anul Nou, evocă pe ţăranul român, care este legat de glia strămoşească, vorbeşte despre mitropolitul Ioan Meţianu, are şi cuvânt pastoral la diferite praznice mari, vorbeşte despre conferinţele învăţătoreşti, în care el însuşi a fost implicat în mod direct.

Al treilea an al colaborării lui Cristea cu prestigioasa publicaţie ardeleană este presărat de aceleaşi variate şi profunde teme pe care viitorul mare prelat al Bisericii Ortodoxe Române le aduce în discuţie. Referitor la disciplina în biserică spune că *cele mai mari fapte crestate de istorie nu s-au făcut în virtutea vreunei legi, ci s-au făcut de oameni stăpâniţi de focul sacru al împlinirii datoriniei pentru binele public.* O problemă care l-a preocupat în mod deosebit a fost aceea a catehizării tineretului, fiind de părere că *mai ales datori suntem să o facem aceasta, când avem înaintea noastră junimea care studiază la şcolile străine; de creşterea religioasă a acesteia avem mai ales datorinţa să ne îngrijim.* De asemenea, Cristea publică materiale din care rezultă clar că el luptă împotriva vrăjmaşilor Bisericii, a corupţiei, luptă în interesul adevărului, având un articol intitulat *Mortalitatea copiilor,* în care arată că sistemul sănătăţii era slab în ţară. Vorbeşte despre emigrarea ţăranilor români peste hotare. O altă problemă abordată de el este aceea a şcolilor naţionale, *ca să luăm măsuri serioase de apărare e bine să cunoaştem chestiunea şcolilor în toate amănuntele şi să ni se arate nouă ca să o vindecăm până ce nu e târziu.*

FLORIN BENGEAN,
Facultatea de Teologie *Andrei Şaguna,* Sibiu
Master

Asumpţiunea Maicii Domnului

(Urmare din pag. 1)

Dumnezeu, pentru lumina Sa neapropiată[1]. Sfântul Isaac de Ninive spune că nici o fiinţă creată, nici chiar îngerii, nu pot vedea dumnezeirea, fără numai prin intermediul trupului lui Hristos: şi în viaţa fericită din ceruri ceea ce vor vedea sfinţii va fi Hristos. Şi Sfântul Grigorie de Nazianz zice că şi piatra în spatele căreia s-a ascuns Moise ca să-L vadă pe Dumnezeu era trupul lui Hristos[2]. Astfel, trupul uman devine, în Hristos, nu doar locaşul dumnezeirii, ci într-adevăr şi în mod real Dumnezeu. Acest trup al lui Hristos este într-adevăr şi în mod real trupul Fecioarei Maria. Acest trup şi acest sânge omenesc al Fecioarei, în care s-a îmbrăcat Dumnezeu, îl revelează întregii creaţii. „Doar prin intermediul Fecioarei Dumnezeu a venit în mijlocul nostru..., ni s-a făcut văzut..., în timp ce înainte de ea, era tuturor invizibil"[3]. Dar, ca trupul omenesc să poată fi demn pentru ca Dumnezeu să se întrupeze şi să-i dea posibilitatea să se arate creaţiei, ea trebuia să fie întru-totsfântă, lipsită de cea mai mică umbră de păcat şi să strălucească de frumuseţe[4].

Născută din Ioachim şi din Ana, bătrâni şi sterpi, au zămislit-o prin binecuvântarea lui Dumnezeu; ea, după învăţătura Bisericii Ortodoxe, a fost supusă legilor stricăciunii şi morţii, ca urmări ale păcatului strămoşesc — căci, cum zice Sfântul Grigorie Palama, doar Hristos, care n-a fost născut din sămânţă bărbătească, n-a fost supus consecinţelor căderii[5] —, dar n-a avut asupra sa greutatea păcatelor strămoşilor săi, de vreme ce era descendentă dintr-o mare familie de sfinţi, a căror origine se ridică până la David şi Avraam, până la „Noe..., Enoh..., Set, Adam..., Dumnezeu" (Lc. 3, 36, 38). Salutul: „Plină de har" al îngerului era adresat, pentru prima dată după cădere unei fiinţe umane, căci pentru prima dată s-a arătat pe pământ o fiinţă umană întru tot sfântă, lipsită de tot păcatul, demnă să guste bucuria raiului. Prea Sfânta Fecioară, după cuvintele Sfântului Nicolae Cabasila[6], a arătat omul aşa cum era în rai şi cum ar fi trebuit să fie.

Cu al său „fie", Prea Sfânta Fecioară a conlucrat cu Dumnezeu la opera de mântuire a omului. Căci Dumnezeu n-a călcat drepturile nimănui. „A fost nevoie, prin urmare, de conlucrarea lui Dumnezeu şi a omului şi legământul, într-o singură persoană, dintre cele două firi, aşa încât pentru una a fost posibil să lupte, iar cealaltă să fie în măsură să biruiască. Şi aceasta s-a întâmplat: Dumnezeu şi-a însuşit cauza omului, întrucât om; e şi omul, lipsit de păcat, a biruit asupra păcatului, întrucât era Dumnezeu"[7]. Şi Maica Fecioară, prin acordul său dat lui Dumnezeu, pentru prima dată, a ajutat pe Dumnezeu să împlinească mântuirea lumii. Sfânta Scriptură ne învaţă că Dumnezeu a creat lumea pentru comuniunea cu El, adică pentru Biserică, trupul Fiului Său veşnic. Cu alte cuvinte, lumea a fost creată în vederea lui Hristos. În această iconomie, Maica Domnului are un rol fundamental. Maria a îndreptat ceea ce a stricat Eva: l-a descoperit pe om aşa cum a fost creat, în toată frumuseţea şi în toată splendoarea sa originară; simplă fiinţă umană, cufundată ea însăşi în condiţiile create de păcatul strămoşesc, a fost în stare să ducă la împlinire scopul pentru care omul fusese creat „la început", adică să devină calea prin care Dumnezeu şi-a făcut intrarea în propria-şi lume de persoană, lucrând ca Dumnezeu-om în istoria oamenilor şi astfel să-i mântuiască, adică să-i îndumnezeiască, pe oameni.

Aşadar, e clar că locul Maicii Domnului e cu totul particular, fiind prima dintre creaturi căreia i s-a manifestat „Cincizecimea", în clipa Bunei Vestiri. Şi continuă să fie pentru noi izvor de har şi deci de binecuvântare, aşa cum a fost pentru Hristos izvor de omenitate.

În toate acestea, Biserica Ortodoxă este aproximativ aproape de cea Catolică. Sunt însă unele dogme existente în teologia catolică ce n-ar putea fi niciodată acceptate în ortodoxie. Tema noastră priveşte doar pe cea a Asumpţiunii. Dar şi aici e nevoie de unele precizări.

Când în 1950, Pius al XII-lea proclama Constituţia Apostolică *Munificentissimus Deus,* s-a cerut şi părerea teologilor ortodocşi ruşi de la Paris. Şi ei s-au mulţumit să trimită xerocopia *Sinaxar*-ului zilei de 15 august din Minei.

Sinaxar-ul zilei Adormirii Maicii Domnului, operă a Sfântului Ioan Damaschin, exprimă de fapt credinţa Bisericii Ortodoxe. Şi, în ce priveşte acest lucru, învăţătura Bisericii Ortodoxe este destul de apropiată de ceea ce mărturisesc catolicii. E ceea ce mărturisesc Sfinţii Părinţi ai Bisericii, cei care au exprimat tradiţia orală a vremii lor, ca şi date transmise de diverse scrieri apocrife.

Iată ce spune textul *Sinaxar-ului:*

„Iar Apostolii, sosind la satul Ghetsimani, au aşezat acel de viaţă începător trup în mormânt, şi au stat trei zile lângă dânsul, auzind neîncetat glasuri îngereşti. Şi de vreme ce, după dumnezeiască rânduială, a lipsit unul din Apostoli, adică Toma, care nu s-a aflat la preamărita îngropare, ci sosind cu trei zile mai pe urmă, era mâhnit foarte şi întristat, că nu se învrednicise să vadă şi el ca şi ceilalţi Apostoli trupul; şi au deschis cu socoteală mormântul pentru dânsul ca să se închine şi el acelui preasfânt şi preacurat locaş, adică trupul Născătoarei de Dumnezeu. Şi dacă a văzut s-a minunat că a aflat mormântul fără de sfântul trup, şi era numai giulgiul, care rămăsese mângâiere Apostolilor şi tuturor credincioşilor, şi mărturie nemincinoasă a mutării Născătoarei de Dumnezeu. Că şi până astăzi mormântul cel cioplit în piatră, aşa se vede deşert de trup şi este cinstit cu închinăciune, întru mărirea şi cinstea preabinecuvântatei măritei stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarei şi pururea Fecioarei Maria"[8].

Cum se poate observa, învăţătura Bisericii Ortodoxe asupra acestui aspect n-ar crea dificultăţi pentru a fi acceptată de către catolici. Atunci, ce ne împiedică să fim de acord?

În primul rând, foarte importantă este comprensiunea a ceea ce se numeşte dogmă. După teologia dogmatică a Bisericii Ortodoxe, o dogmă e un adevăr de credinţă, necesar pentru mântuire, de necuprins pentru raţiune, cu fundament explicit în Sfânta Scriptură, exprimată şi formulată de către Biserică.

În ceea ce priveşte dogma Asumpţiunii Maicii Domnului, apar două dificultăţi: una de fond şi alta de substanţă.

Prima dintre ele constă în faptul că Biserica Catolică, prin papa, a formulat dogme fără consensul întregii Biserici a lui Hristos. Puterea de a stabili şi formula învăţătura Bisericii a aparţinut dintotdeauna Sinodului Ecumenic, aşadar era de competenţa *pentarhiei apostolice.* Doar atunci când şi ceilalţi patru patriarhi ai scaunelor apostolice ar fi acceptat noua dogmă, ea ar fi devenit normativă pentru întreaga Biserică. Cu acest gest, patriarhul Romei a ofensat pe ceilalţi patriarhi, emiţând noi definiţii dogmatice.

A doua constă în faptul că despre asumpţiunea (ridicarea) Maicii Domnului la cer Sfânta Scriptură nu zice nimic. Tradiţia antică mărturiseşte acest adevăr de credinţă: de aceea, afirmaţia că Maica Domnului a fost ridicată cu trupul şi cu sufletul la cer rămâne doar un adevăr de credinţă, pe care Biserica l-a mărturisit dintotdeauna, dar nu poate fi considerată o dogmă.

Acestea sunt dificultăţile ce privesc dogma formulată şi afirmată de Papa Pius al XII-lea, în 1950. Sunt aşadar dificultăţi ce nu privesc atât esenţa învăţăturii Bisericii, ci aspecte în parte formale şi de metodologie teologică. Şi e important că Biserica Catolică propune într-o astfel de întâlnire, într-un Forum Internaţional, o astfel de temă. Cred că dialogul ar putea să clarifice şi să depăşească dificultăţile care până acum persistă şi care continuă să dividă comunităţile noastre. Prima dificultate enunţată de mine se leagă organic de funcţiunea pe care episcopul Romei o are în teologia catolică. A doua sper că va putea fi depăşită de o comisie mixtă, care să stabilească o definiţie a ceea ce reprezintă o dogmă în Biserică şi cine o poate enunţa. Deocamdată episcopul Romei abuzează de putere, punându-se deasupra Bisericii însăşi.

De aceea, în ceea ce priveşte Asumpţiunea sau Adormirea Maicii Domnului, cele două Biserici mărturisesc aceeaşi credinţă, care e credinţa Bisericii Creştine dintotdeauna. Şi mă bucur că o astfel de temă, care mi-a fost încredinţată, se raportează tocmai la „întâlnire": în credinţă, cele două Biserici se întâlnesc; în formularea credinţei, cele două Biserici au încă drum de făcut în dialogul lor.

1. Sf. Grigorie de Nazianz, **Or.** 37, II, PG 36, 324A; **Or. 45, 7,** PG 36, 632B.

2. **Or.** 32, 8, PG 36, 320BC; şi Sfântul Diadoh al Foticeei, **Visio 21,** 24, **Ouevres Spirituelles, SC 5 bis,** Paris 1966, pp. 175—176;

3. Sf. Grigorie Palama, **Omilie la Adormirea Fecioarei,** Hierosolyma 1857, p. 210.

4. Cf. Panaghiotis Nellas, **De la Mère de Dieu,** in **Contacts** 164 (1993), pp. 251—264; ed. it., **Madre di Dio, dimora del Verbo,** Ed. Qiqajon, Monastero di Bose 1994, p. 7.

5. **Omilie la Buna Vestire,** în cit., p. 73.

6. He Theométor. **Treis theometorikès homilies,** Atena 1968, p. 104.

7. Nicolae Cabasila, **La vie en Jésus-Christ,** Chèvetogne 1960, p. 37.

8. Sinaxar; întru această lună, în ziua a cincisprezecea, cinstita Adormire a Preasfintei Stăpânei noastre Născătoarei de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria, în Mineiul pe luna August, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti 1989, pp. 165—166.

† Pr. Ioan Buta

Sâmbătă, 11 august a.c., a trecut la cele veşnice, după o grea suferinţă, cel ce a fost preotul IOAN BUTA.

Adormitul în Domnul s-a născut la 24 iulie 1922 în localitatea Predeluţ, jud. Braşov în familia lui Nicolae şi Maria Buta, credincioşi ortodocşi.

Şcoala elementară a urmat-o în comuna natală, după care paşii vieţii l-au condus, atras în permanenţă de slujirea preoţească, spre Şcoala de cântăreţi „Dimitrie Cunţan" din Sibiu, Seminarul Monahal Superior din Mănăstirea Neamţ şi Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

Se căsătoreşte în anul 1963, Dumnezeu binecuvântând această familie prin naşterea celor doi copii, Ioan-Eugen şi Nicolae-Marcel.

În cursul vieţii a slujit la mai multe biserici şi mânăstiri, fiind preocupat de fiecare dată de împlinirea datoriei preoţeşti cu conştiinţa dreaptă şi veşnic trează, fapt reliefat de numeroasele realizări pastoral-administrative.

Înzestrat de Dumnezeu cu darurile dreptăţii, sinceităţii şi cu un autentic simţ literar s-a desăvârşit printr-o activitate intelectuală continuă, concretizată prin tipărirea şi apariţia de cărţi şi articole cu conţinut teologic-literar.

Slujba înmormântării a avut loc în ziua de 14 august a.c., în ajunul Adormirii Maicii Domnului, în biserica din incinta Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, fiind condusă de către P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, starețul mânăstirii, înconjurat de un sobor de preoţi şi de numeroşi credincioşi.

După cuvintele de mângâiere adresate asistenţei, de către mai mulţi preoţi, sicriul cu trupul neînsufleţit purtat pe umeri de preoţi a facut înconjurul bisericii din incinta mânăstirii în sunetul clopotelor, după care a fost depus în cimitirul mânăstirii.

Familia a oferit după aceea o masă de pomană, la care au luat parte toţi cei prezenţi la slujba înmormântării, în incinta mânăstirii.

Fie ca Bunul Dumnezeu să-i facă parte de odihnă veşnică în Împărăţia Sa.

În veci pomenirea lui!

Pr. paroh ACHIM BĂCILĂ

Arhimandritul Chiriac Râmniceanu

— Duhovnicul lui Tudor Vladimirescu —

Documentele privind viaţa şi activitatea lui Tudor Vladimirescu — de la moartea căruia se împlinesc 180 de ani — menţionează şi unele personalităţi bisericeşti, care i-au marcat desigur evoluţia vieţii sale spirituale, şi chiar patriotice. Se ştie că învaţă să citească de la preotul Pavel Ciuhoiu; în 1812 intră în strânse legături cu monahii de la Tismana; în 1816, fiind la tratament în Mehadia, ia legătura cu protopopul Stoica Nicolae care îl ţinea la curent cu publicaţiile vremii şi îi împrumută Istoria Românească să o citească; la 19 septembrie 1817 depune chezăşie la „canţilariia cinstitii Hatmănii" pentru protopopul Dincă Nigomireanu, un cunoscut al său din judeţul Mehedinţi; într-un Pomelnic păstrat pe un Penticostar donat la 27 februarie 1819 bisericii din Cloşani, dintre cele şaptesprezece nume, şase sunt de monahi; în timpul Revoluţiei, ajungând cu oastea la Slatina, este întâmpinat de protopopul judeţului, care se plânge că arnăuţii i-au jefuit catedrala. Identificaţi, făptaşii erau bulucbaşii Iova şi Hristea care plătesc fapta lor cu capul, iar Tudor, sărutând mâna protopopului, îi înmânează sfintele vase şi odoarele bisericii. După intrarea în Bucureşti — potrivit relatărilor profesorului francez F.G. Laurençon, „ofiţerii lui Tudor, urmaţi de preoţi, au străbătut întreg oraşul".

Cea mai cunoscută personalitate a clerului, în casa căruia se adăpostea Tudor când mergea la Bucureşti, este însă arhimandritul Ilarion, viitorul episcop al Argeşului (1820—1821), pe care îl considera „omul cel mai apropiat, mai înţelept în sfaturi şi mai curat sufleteşte"; el i-a fost grămătic şi consilier în timpul insurecţiei, iar la 8 mai 1821 oficiază o slujbă religioasă în Mânăstirea Cotroceni, când probabil l-a uns domn, potrivit relatărilor unui martor ocular, Ioan Petrescu din Cărbuneşti-Gorj, stegar din oastea pandurului.

De asemenea, mai sunt menţionaţi şi alţii, ca: diaconul Gheorghe Lazăr care închide cursurile de la „Sfântul Sava" şi se ataşează lui Tudor, devenind unul dintre principalii sfetnici militari; arhim. Teodosie Bistriţeanu, condamnat ca „rebelist"; preotul Ilie de la Mânăstirea Butoi, care împreună cu episcopul Ilarion au oficiat noaptea slujba de înmormântare după uciderea pandurului, iar preotul Vasile, participant la Revoluţie, avea să plătească pentru jafurile comise de unii localnici asupra bunurilor Mânăstirii Râncăciovul.

Dacă despre aceşti clerici, apropiaţi ai lui Tudor Vladimirescu, s-a scris mai mult sau mai puţin, istoriografia noastră a ignorat total pe cel care i-a fost părinte spiritual, anume arhim. Chiriac Râmniceanu care, într-o însemnare referitoare la Tudor, precizează că: „Acestui boier i-am fost duhovnic", iar pandurul din Cerneţ va fi îngenunchiat de multe ori sub epitrahilul său, mărturisindu-şi frământările şi zbuciumul sufletesc, păstrând legătura timp de un deceniu, deşi documentele confirmă întâlnirea lor numai la începutul şi sfârşitul acestei perioade, adică anii 1812—1813 şi 1821. Întrucât multe dintre informaţii aparţin anilor 1823—1827, când era prea riscant a recunoaşte contribuţia adusă la „rebelia" care a „provocat mare tulburare în toată Ţara Românească, şi jafuri şi morţi, asemenea şi în alte ţări, după cum ştiu toţi, adică mare amestecare şi peristasie ale vremii", credem că autorul nu consemnează o serie de fapte care îl privesc personal.

Dar, cine este arhimandritul Chiriac Râmniceanu? Originar din Râmnicu Vâlcea, era fiul lui Petru Ţarvelea din Tg. Jiu, comerciant de bogasiu la prăvăliile din Craiova, care s-a căsătorit la Râmnic cu Maria, fiica preotului Ghinea, nepot al Sfântului Antonie de la Iezerul. La botez, primeşte numele Constantin; a deprins „citirea" în casa părintească, apoi „în copilăria vârstei de 10 ani" a fost dat la Şcoala din Mânăstirea Bistriţa, spre „învăţarea cărţii şi a bunelor năravuri". Egumen era arhim. Nectarie (1787—1795), fiind „întâiul chivernisitoriu al meu şi rudenie", cum mărturiseşte mai târziu ucenicul. Încredinţat ieromonahului Panteleimon, eclesiarhul Mânăstirii, „după igumenul, al doilea", tânărul Constantin, „în vremea învăţăturii, sluja la slujba stranei" şi deprinde alte învăţături, timp de şapte ani.

Scos din egumenie, arhim. Nectarie devine „epistat" al metocului mitropolitan Goranul — peste Olt de Râmnicu Vâlcea — fiind urmat şi de Constantin, făcând aici ascultare trei ani; apoi este trimis la Mitropolia din Bucureşti, „spre mai buna pedepsiria învăţăturii".

După ce învaţă „puţine cântări bisericeşti", la 17 ianuarie 1800, Constantin pleacă la Mânăstirea Cernica, împreună cu fratele său Ioan — care ulterior va renunţa la pasul făcut. Acolo, „cinstitul bătrân Gheorghe, adevăratul calogheros", îi primeşte în obştea cernicană, formată din monahi români, dar şi „greci, sârbi, ungureni, încă şi din alte limbi ce se boteza, turci, ovrei". Chiar din primul an de mânăstire, fratele Constantin copiază un *Miscelaneu religios,* la finele căruia semnează: „Constandin fratele, din sfânta opşte Cernica 1801, ghenar 18". După aceea, împreună cu stareţul Iachint copiază un manuscris de *Cântări bisericeşti şi tipic,* iar cu monahul Teofil, arhim. Grigorie Râmniceanu şi ierodiaconul Ioanichie, contribuie la redactarea unui *Miscelaneu teologic.* În 1802, cu acelaşi Teofil, colaborează la transcrierea unui volum de *Cuvinte* ale Sfântului Simeon Noul Teolog.

Împlinind doi ani şi jumătate „în sfânta ascultare", fratele Constantin este călugărit sub numele de Chiril monahul; la ceremonie, participă şi tatăl său Petru care, impresionat de momentul solemn, s-a hotărât să rămână definitiv în mânăstire, devenind Panteleimon monahul. În anul 1804, Chiril este hirotonit ierodiacon de episcopul Iosif al Argeşului, despre care zice că era „niamu mieu". Din această perioadă se păstrează un *Ceaslov,* „care cuprinde întru sine şapte laude, aşezate întru acest chip la anul de la Hristos 1805, maiu. Chirill ierodiaconul".

„Auzind şi dorind de pustietate, şi auzind eu de sfântul Schit Iezerul că este la adâncă pustie, şi iaste făcut de un strămoş al nostru, spunându-mi tatăl meu, am dorit a ieşi din obşte, pentru liniştire", consemna mai târziu ierodiaconul Chiril. Astfel că, în 1806 se îndreaptă spre Iezerul. Acolo întâlneşte pe vestitul ieroschimonah Ştefan, duhovnicul „episcopului Iosif al Argeşului şi altor ipochimene, fiind bun şi cu cuviosie", de la care află că Sfântul Antonie are viaţa scrisă de ucenicii săi. Ca urmare, face ample investigaţii prin satele din jur, reuşind să o descopere, împreună cu Pomelnicul Schitului, la o

(Continuare în pag. a 5-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

(Urmare din pag. 1)

ria de la Călugăreni, din vara lui 1595, a demonstrat că turcii au pierdut o bătălie, dar încă nu şi războiul, căci aceştia au transformat ţara în ruină şi au ţinut-o aşa până toamna, cât Mihai Viteazul, cu sprijin ardelenesc, i-a aruncat peste Dunăre. De altfel, în toiul ofensivei antiotomane, Mihai Viteazul şi-a adăpostit familia în cetatea Sibiului (1595).

Luptele din 1596 i-au arătat domnitorului român că fără o temeinică pregătire diplomatică şi fără o sponsorizare serioasă din partea suveranilor creştini, campania anti-otomană devenea din ce în ce mai dificilă. În consecinţă, el s-a dus în Transilvania pentru a discuta cu nehotărâtul Sigismund Báthory — despre care, Mihai însuşi, a afirmat că *nu ştia nici ce face, nici ce vrea* — iar rezultatul pozitiv a fost unul de natură religioasă, nu politică. S-a permis ridicarea unei biserici la Alba Iulia, *extra muros,* pentru vlădica ortodox Ioan, care avea sub ascultarea sa — potrivit unui act al lui Sigismund, din 1595 — *toate bisericile româneşti din Ardeal şi părţile ungureşti, afară de acele biserici peste care, cu învoirea noastră, păstoreşte vlădica Spiridon, care este şi dânsul român*[4]. Anul 1597 a adus pacea cu imperiul Semilunei, dar Mihai Viteazul şi-a dat seama că aceasta este doar un *respiro,* motiv pentru care a (re)început tratativele cu imperialii. De altfel, la scurtă vreme după încheierea tratatului cu aceştia, războiul cu turcii era reaprins.

Între timp, în Ardeal, Sigismund a renunţat la domnie în favoarea imperialilor, a revenit şi a renunţat a doua oară, de data aceasta în favoarea vărului său, cardinalul Andrei Báthory, folo-polon, ca şi Ieremia Movilă, ajuns la domnie în Moldova cu sprijin polonez. Or, Polonia şi Moldova erau în relaţii excelente cu turcii, iar de la noul principe al Ardealului se aştepta o atitudine politică asemănătoare. De altfel, fostul cardinal dorea să-l vadă pe Mihai alungat din domnie, dorinţă ce nu concorda cu cea a imperialilor. Văzându-se ameninţat să fie scos din propria sa ţară, viteazul domn se pregăteşte să-l atace el pe adversar. Mihai Viteazul declanşează campania din Transilvania, iar ea formează unul din marile titluri de glorie ale eroului, putând servi ca model de acţiune militară şi politică.

Atunci când Andrei Báthory, ajuns principe al Transilvaniei, ameninţa să spargă frontul creştin antiotoman al celor trei Ţări Româneşti, judele regal Albert Huet din Sibiu — participant la victoria lui Mihai de la Giurgiu, în fruntea unui detaşament din propriul oraş — îi scrie lui Mihai Viteazul, sfătuindu-l să grăbească intrarea în principat (1599). Expediţia acestuia în Ardeal, ce va fi încununată cu intrarea triumfală în Alba Iulia, avea să pună la grea încercare abilitatea politică a *magistratului*[5] sibian. Andrei Báthory şi-a concentrat armata lângă Sibiu pentru a stăvili ofensiva domnului muntean. La 25 octombrie 1599, Mihai Viteazul efectua la Tălmaciu joncţiunea cu corpul de oaste condus de Radu Buzescu, ce urcase prin defileul Oltului, stabilindu-şi cartierul general la Veştem[6]. Aici îi primeşte pe conducătorii cetăţii Sibiului, domnul dând dovadă de înţelegere şi asigurându-i de bunele sale intenţii: *Văd că voi vă temeţi şi de mine şi de principele vostru, desigur nu fără pricini. Mă mulţumesc cu făgăduielile voastre, măcar să fiţi statornici*[7]. După strălucita victorie de la Şelimbăr, din 28 octombrie 1599, urmărită cu sufletul la gură de sibieni, domnul muntean porneşte în urmărirea oastei zdrobite, direcţionându-se spre Alba Iulia. Peste trei zile, Mihai Viteazul a intrat în oraş.

Io Mihail Voievod

Defilarea strălucitului cortegiu este descrisă de un contemporan: voievodul, călare pe un cal roib, purta o tunică albă şi pe deasupra o manta de aceeaşi culoare, având brodaţi cu fir, mai mulţi şoimi. Pe cap avea binecunoscuta cuşmă, al cărui panaş, din pene de cocor, era prins într-o copcă de aur. Sabia, împodobită cu aur şi bătută în rubine, îi atârna la stânga.

Având în vedere atitudinea lui Ieremia Movilă al Moldovei, duşmănoasă faţă de Mihai şi pro-otomană, trebuia găsită o soluţie pentru ieşirea din impas. Prin izgonirea domnului moldav slăbeau forţele turceşti, ar fi fost împiedicat un atac asupra Ardealului şi s-ar fi revenit la situaţia anilor 1594—1595, când cele trei Ţări Româneşti participau la lupta anti-otomană. Marea problemă o constituia atitudinea Poloniei, interesată să păstreze Moldova în sfera sa de influenţă, motiv pentru care Praga imperialilor ezita să autorizeze o expediţie într-acolo. Se poate afirma, în consecinţă, că meritul aducerii Moldovei sub acelaşi sceptru revine, în exclusivitate, lui Mihai Viteazul. Oştirea care a trecut munţii pe la Oituz, în primăvara lui 1600, cuprindea şi un corp de două mii de moldoveni. În mai, trupele coborau pe valea Trotuşului, în timp ce un detaşament pătrundea prin nord, pe la Câmpulung. În urma a două bătălii victorioase şi a unei campanii de trei săptămâni, învingătorul de la Şelimbăr a devenit domnitorul celei de a treia Ţări Româneşti, Moldova.

Vara anului 1600 a constituit momentul culminat al puterii lui Mihai, domn peste *cătestrele ţări româneşti* — cum se exprima, la un moment dat, un istoric — iar cuvântul lui era ascultat de la Nistru până în Banat şi din Maramureş până la Dunăre. În hrisoavele sale, el se intitulează *Io Mihail Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Ţării Româneşti, al Ardealului şi a toată Ţara Moldovei,* în vreme ce noul său sigiliu are o legendă apropiată de cuvintele de mai sus. Niciodată un voievod român nu a avut sub ascultarea sa atâta întindere de pământ românesc.

În istoria noastră naţională nu se cunoaşte un alt caz în care prăbuşirea să fi urmat atât de repede momentului de glorie culminantă. Păstrând proporţiile, întâlnim un caz asemănător în istoria universală, cel al lui Napoleon Bonaparte. Mihai a avut împotriva sa pe nemeşii unguri, pe partizanii Movileştilor şi pe proprii săi adversari din Ţara Românească. Acţiunea acestor opozanţi, chiar în coaliţie, n-ar fi avut succes fără intervenţia externă, a imperialilor, prin generalul Basta, respectiv a regatului polon. Atitudinea generalului a fost determinată de cea a Curţii imperiale, căci, după Şelimbăr, Rudolf urmărea să transforme Transilvania în provincie austriacă, iar Mihai Viteazul înţelegea s-o stăpânească el însuşi: *şi hotarul Ardealului, pohtă ce-am pohtit, Moldova şi Ţara Românească.* După zece luni de tratative, într-o atmosferă nesănătoasă, s-a ajuns la o soluţie de compromis. Transilvania va fi condusă de Mihai, cu titlul de guvernator, ca reprezentant al împăratului — cam aşa cum va fi guvernator, între 1777—1787, Samuel baron von Brukenthal, reprezentând-o aici pe Maria Theresia — şi fără recunoaşterea dreptului de succesiune. Soluţia a fost dată prea târziu, la 22 septembrie 1600; cu câteva zile mai *înainte,* la 18 septembrie, avusese loc lupta hotărâtoare de la Mirăslău. La 20 septembrie, învingătorii lui Mihai de la Mirăslău intră în Alba Iulia, se dedau la masacre şi dărâmă biserica ortodoxă ridicată cu trei ani înainte.

Între timp, polonii au intrat în Moldova, l-au repus pe tron pe Ieremia Movilă şi, continuându-şi operaţiunile, au ajuns în Ţara Românească, unde l-au pus domn pe fratele lui Ieremia, pe Simion Movilă. În Transilvania situaţia a devenit defavorabilă imperialilor, căci au pierdut provincia istorică în favoarea lui Sigismund Báthory, motiv pentru care, din nou, aceştia l-au „curtat" pe Mihai, atât în perioada în care domnitorul s-a aflat la Praga, cât şi în cea în care s-a aflat la Viena, adică între 23 februarie — 29 aprilie 1601. Rezultatul a fost victoria lui Mihai asupra oştilor lui Sigismund, la Guruslău (Goroslău), în valea Zalăului, iar în urma victoriei, bravul domnitor s-a considerat conducătorul principatului transilvan, lucru ce nu convenea imperialilor, reprezentaţi în teren de Basta. Acesta ştia că guvernul imperial urmăreşte stăpânirea directă a Transilvaniei — în nici un caz prin intermediul unei personalităţi de talia lui Mihai Viteazul — motiv pentru care a decis să acţioneze pe loc.

În zorii zilei de 9/19 august 1601, când voievodul se pregătea să plece din tabăra de la Turda şi să se îndrepte spre Făgăraş, generalul a trimis un detaşament de mercenari (lefegii) germani şi valoni cu ordinul să-l aresteze pe Mihai, iar în caz de rezistenţă, *să-l ucidă.* Când unul dintre ofiţeri a intrat în cortul voievodului şi i-a spus *eşti prins,* acesta i-a replicat *ba* şi a dat să apuce sabia. În acelaşi moment, un valon l-a împuşcat, un al doilea i-a străpuns pieptul, iar alţii l-au lovit cu halebardele. *Şi căzu trupul lui cel frumos ca un copaci* — spune *Letopiseţul cantacuzinesc.* După câteva zile, câţiva creştini milostivi au îngropat, pe furiş, trupul. Capul, de a cărui privire au tremurat nu puţini, creştini şi necreştini, a fost dus la mânăstirea Dealul şi îngropat sub o lespede cu următoarea inscripţie: *Aici zace cinstitul şi răposatul capul creştinului Mihail, marele voievod, ce-au fost domn Ţărei Româneşti şi Ardealului şi Moldovei.*

Mihai Viteazul este primul domnitor român care a unit sub un singur sceptru cele trei provincii istorice româneşti. Meritul său este incontestabil, şi aceasta cu atât mai mult cu cât conştiinţa naţională, în sens modern, şi ideile naţionale — inclusiv cele de unire politică — au prins viaţă în întreaga Europă numai concomitent cu apariţia burgheziei, secole bune după brava dar tragica viaţă a *domnului Unirii.* Murind Mihai a căzut o stea, una de pe firmamentul gloriei strămoşeşti. O stea care *s-arunca fulgerător, / Se scufunda în mare;* iar *Marea vieţii văzând-o înălţându-se de viforul ispitelor, la limanul Tău cel lin alergând, strig către Tine . . . mult-Milostive.*

---

4. Ibidem, p. 271.

5. Pe lângă primarul Sibiului (Bürgermeister), ales de orăşeni, oraşul de pe Cibin a cunoscut şi instituţia magistratului, instituţie care cuprindea judele şi sfatul oraşului compus din 12 pârgari (N. Lupu, Cetatea Sibiului, Bucureşti, 1966, p. 8).

6. Mitropolitul Ţării Româneşti, Teodosie Veştemeanul se trăgea dintr-o familie de români ardeleni din Veştem, familie stabilită prin părţile de sub munte ale judeţelor Argeş sau Vâlcea (C. Ittu, Un urmaş de ardeleni ajuns Mitropolit al Ţării Româneşti: Teodosie Veştemeanul (1668—1672 şi 1679—1708), în „Lumină Lină / Gracious Light", New York, An. IV, Nr. 3, Iulie-Sept. 2001, pp. 11—14).

7. A. Dumitrescu-Jippa, N. Nistor, Sibiul şi împrejurimile în lumina istoriei, vol. I, Cluj, 1978, p. 178.

„Dreptul de a nu te naşte"

Sub acest titlu a apărut în săptămânalul *„L'Osservatore Romano"* de la Vatican, nr. 31 din 31 iulie a.c., un articol semnat de Gino Concetti, care se vrea a fi o luare de poziţie în favoarea protestelor Asociaţiilor franceze de apărare a drepturilor persoanelor cu handicap. Aceste proteste au fost în legătură cu o sentinţă a Curţii franceze de Casaţie, dată într-un caz anume, care prevedea dreptul unui handicapat de a pretinde despăgubiri de la un medic, care printr-o eroare de diagnostic, nu i-a permis mamei de a avorta şi astfel a favorizat naşterea unei persoane cu handicap. Or, Curtea de Casaţie a recunoscut explicit că *este preferabil a muri decât de a te naşte cu un handicap.*

O astfel de sentinţă, atenţionează autorul, a făcut să apară în jurisprudenţa franceză un bulversant şi aberant principiu: acela al *„dreptului de a nu te naşte"*.

Vis-à-vis de acea sentinţă, Asociaţiile de handicapaţi au ripostat, arătând că cei pe care îi reprezintă se simt, pe bună dreptate, lezaţi în demnitatea lor inviolabilă şi în dreptul lor imprescriptibil la viaţă.

„În lumina doctrinei drepturilor omului, ţine să sublinieze autorul, şi a numeroaselor intervenţii ale Magisteriului Bisericii, dreptul la viaţă este fundamental şi prioritar în raport cu toate celelalte drepturi proclamate şi protejate constituţional. Nici o fiinţă umană, oricare ar fi statutul sau condiţia sa de existenţă, nu poate fi privată de acest drept, nici chiar în baza unei eventuale legi a statului, care ar autoriza avortul terapeutic sau eugenic. Ba mai mult, nici mama însăşi nu are dreptul la o atingere a acestui drept, sub nici o formă. Cu atât mai puţin medicul. Chiar şi atunci când acesta ar avea consimţământul mamei sau girul legal al statului, el nu poate să violeze un astfel de drept.

A ucide o fiinţă umană inocentă, în sânul matern este „un delict abominabil" contra vieţii.

Dreptul acesta decurge din însăşi demnitatea persoanei umane şi este protejat dintru începuturi de către legislaţia umanităţii (porunca mozaică să nu ucizi).

Nu este interzis mamelor să se supună unui „diagnostic prenatal". Dar, pentru ca acesta să fie licit şi util, trebuie să fie neapărat realizat în favoarea vieţii copilului ce se va naşte, adică pentru ameliorarea calităţii vieţii sale fizice şi nici într-un caz pentru a-i pune capăt.

Lumea s-a bucurat, arată autorul, să afle că într-un spital din Turin, un copil a fost operat în pântecele mamei sale.

Legea Statului, care doreşte să respecte prioritatea şi libertatea persoanei, nu poate să nu protejeze viaţa, din momentul concepţiei şi până la moartea naturală. O alegere, alternativă vieţii nu poate să fie decât inumană şi criminală. Punerea în practică a unui astfel de scop pervers, devine un act imoral şi blamabil.

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Arhimandritul Chiriac Râmniceanu

(Urmare din pag. a 4-a)

familie din Dobriceni-Vâlcea. Schitul fiind sărac, la 23 noiembrie, conducerea adresează o scrisoare unor „cinstiţi boieri" pentru ajutor, dar lipsa răspunsului obligă pe Chiril să părăsească Iezerul, îndreptându-se spre Tismana. La 27 noiembrie era la Tg. Jiu, în casa protopopului Andrei, de unde pleacă spre Mânăstire.

La 15 iulie 1808 este preoţit, semnând pe un manuscris: „Chiril ieromonah, sin Panteleimon monah, brat Ioan logofătul". Căutând să-şi îmbogăţească experienţa monahală, face un pelerinaj la mânăstirile de pe Valea Oltului. La Stănişoara, întâlneşte pe stareţul Sava, „ce era om vechi, ca de 70 de ani, şi umblat la Sfântul Munte şi la Neamţu şi la Poiana Mărului... carele şi la sfânta Mânăstire Tismana sihăstrise, în vârful muntelui, la Schitul Cioclovina, şi la alte locuri pustniceşti; la Cozia era renumitul duhovnic Grigorie ieroschimonahul, bunicul său, fostul preot Ghinea de la Râmnicu Vâlcea; aceştia l-au trecut în rândul schimonahilor, primind numele de „Chiriac ieroschimonahul".

După o jumătate de an, ieroschimonahul Chiriac părăseşte Stănişoara, alegându-şi loc de sihăstrie Peştera Sfântului Grigorie Decapolitul de la Mânăstirea Bistriţa, considerând-o un „loc minunat... unde am şăzut în vremea călugăriei mele cei shimniceşti... cu cel în Hristos frate Ioanichie ieromonahu", „păzind canon după putere". Acestea se petreceau în 1809. În anul următor, la 17 mai, era din nou la Tismana, iar în 1811 îl găsim duhovnic la Schitul Cioclovina, cum adevereşte dascălul Laţco din Popruia. Tot atunci, transcrie *Pomelnicul Schitului Topolniţa*, semnând: „Chiriac ieroshimonah, duhovnic". Printre penitenţii săi, are şi pe Tudor Vladimirescu. La 9 februarie 1812 înscrie în Pomelnicul Schitului şi pe cel al pandurului, adică: „Pomelnicul slugerului Theodor, comandirul pandurilor, ot Cerneţ sud Mehedinţi", iar în anul următor, notează pe Pomelnic: „Acest Theodor au ajutat la sfântul Schit Cioclov (ina) cu taleri 100, la chiliile şi moara cea nouă, prin mine Chiriac ieroshimonah, duhovnic polc(ovnicului), pe care se cade a-l pomeni ca pe un ctitor, dupre cum şi până acum. 1813, dechemvrie 31".

La Schitul Cioclovina, pe lângă activitatea duhovnicească şi gospodărească, ieroschimonahul Chiriac îşi continuă preocupările cărturăreşti; transcrie pomelnicele schiturilor Iezerul, Topolniţa şi Cioclovina, precum şi texte patristice, îmbogăţindu-şi colecţia de manuscrise până în 1814 când pleacă la Sfântul Munte.

Însoţit de ieromonahul Parthenie, economul Mânăstirii, şi de Ştefan, călugăr, cărturar tismănean, Chiriac pleacă întâi la Craiova unde, prin intervenţia negustorului Hagi-Ianuş, primeşte scrisori de la arhim. Antim Jitianul, protosinghelul şi arhimandritul metocului Episcopiei Râmnicului, şi de la Caimacamie. Apoi, la Bucureşti, sunt găzduiţi în casa fratelui său Ioan ciauşu, care le-a asigurat „căruţă cu chirigiu cu plată şi arnăut şi scrisoare către capichehaia de la Dunăre, care-mi era prieten", cum scrie Chiriac; de asemenea, le-a oferit şi 200 taleri, pentru cheltuiala drumului, apoi „au trecut Dunărea cu caic turcesc, având şi cai de călărie". Ajungând la Sviştov, au fost preluaţi de turci şi duşi la „o casă de sfat a lor şi, cercetându-ne unde voim a merge, prin acel tălmaci arnăut al fratelui meu, anume Ivancea, li s-a spus că trecem prin Ţara turcească la Sfântul Munte. După aceea, găsind o caravană mică, „greci cu marfe cordovane", care mergea la Ianina, a scris scrisoare fratelui său, şi a trimis-o prin Ivancea arnăutul, care s-a reîntors cu căruţa la Bucureşti.

Ajungând la portul athonit Ierisso, grupul de monahi români merg direct la metocul Mânăstirii sârbeşti Hilandar unde au „găsit doi proestoşi omeniţi, sârbi, părinţi ai Mânăstirii Hilandarului, unul cunoscut de la metohul Hilandarului ce-l are aicea în Ţara Românească, Baia de Aramă, în sud Mehedinţi, ce se apropie de sfânta Mânăstire Tismana, Metodie proegumenul, care adesea venea la Tismana, unde ne aflam şi noi". După ce s-au „odihnit trei zile întru pierierghia (observare atentă — n.n.) sfintelor orânduieli ale bisericii, şi altele, întru care foarte ne-am bucurat, folosindu-ne", au mers la Mânăstirea Sfântului Pavel, pentru care aveau recomandarea lui Antim de la Jitianu, Mânăstire închinată Sfântului Pavel; arhimandritului aghiopavlit i-au prezentat „scrisori de la boieri". Aici, ieromonahul Parthenie este ales egumen, iar Chiriac, eclesiarh. Însă nu după mult timp, primesc „ascultarea poslușaniei taxidului", adică a procesiunii cu sfinte moaşte prin Ţările Române, fiind însoţiţi şi de „mai micul meu tovarăş în Hristos, frate vechi şi cunoscut, şi dragoman, ierohagi Pafnutie monahul", cu metania la Cernica, potrivit însemnărilor lui Chiriac.

Deja la 22 octombrie 1814, ieroschimonahul Chiriac era în Bucureşti, unde copiază un manuscris. Procesiunea a durat patru ani, străbătând Muntenia şi Moldova; la 28 martie 1816 erau în Bucureşti, iar în cursul verii ajung cu „poslușania" la Mânăstirea Neamţ. În acest an, Chiriac este numit egumen la Sfântul Pavel, unde donează 15000 taleri rezultaţi din procesiuni; însă la 2 aprilie 1817 îl întâlnim din nou în Bucureşti, unde copiază *Proschinitarul Sfântului Munte*. La 13 decembrie termină de redactat *Capete 153* ale Sfântului Nil Sinaitul, pe care le semnează: „Chiriac, cathigumen tu Aghiu Pavlu". În această funcţie se afla şi la 2 ianuarie 1818, când încheie transcrierea celor *400 Capete* ale Avvei Talasie Libianul, menţionând că le-a scris „în anul igumeniei miale... în vremea când se făcea mânăstirea cea nouă, ostenitor fiind şi noi, după putiare". La 11 martie nu mai era egumen, ci „proigumen Aghiu Pavlu", potrivit autografului său.

Datorită meritelor deosebite, dovedite în timpul egumeniei sale, ieroschimonahul Chiriac a fost distins cu rangul de arhimandrit, fiind hirotesit în Marea Lavră de „Părintele întru fericire Chiriu chir Grigorie, proinpatriarh". Apoi primind scrisori de „exoflisis" şi binecuvântarea patriarhului, au „plecat la pământul ţării România". Aici, Chiriac urmăreşte evenimentele politice, notând, printre altele, fuga lui Caragea Vodă, „la leat 1818, septembrie 29, într-o duminică".

Ajungând mitropolit Dionisie Lupu, „pe ieromonahul Parthenie l-a făcut „în vremea răscoalei slugerului Tudor, arhimandrit şi igumen la sfânta Mânăstire Tismana", iar pe arhim. Chiriac, la Plăviceni; de aici, el constată că „după moartea lui Vodă, s-au început goana asupra boierilor ţării, jefuindu-i de la mic până la mare, începându-se resmeriţa", „comandir fiind dumnealui slugerul Theodor ot Cerneţ". La 4 martie 1821, Tudor şi pandurii intră în Slatina, unde se chibzuiesc mai multe măsuri militare; aici are el o întâlnire cu duhovnicul său, potrivit însemnării lui Chiriac: „Dimineaţa, la dumnealui Theodor... 10 martie"; este ziua în care oştile pandurilor ridică tabăra, îndreptându-se spre Bucureşti.

Arhimandritul Chiriac pleacă la Piteşti, unde rămâne două săptămâni, cum rezultă dintr-o listă de cheltuieli făcute acolo. Despre ele, C. Erbiceanu crede că se referă tot la Tudor, întrucât însemnările următoare îl privesc tot pe el. Interesant este că, arhimandritul nu era singur, ci însoţit de „căpitanul Simeon al dumisale slugerului Theodor", de polcovnicul Istrate Sălişteanu şi de vătaful Grigorie Haviargiu.

Evenimentele se precipită, turcii pătrund în ţară, Tudor este ucis, iar mulţi dintre revoluţionari caută salvarea peste graniţă, în Transilvania. Atunci, spune Chiriac, „am fugit şi noi de la metohul Plăviceni, trăgând mare necaz pe drum de frica jăcmanilor...; au venit turcii, şi am şezut un an la Braşov". Arhimandritul Parthenie de la Tismana, „neputând sta de iuţeala vremei, au purces peste munţi"; la fel au procedat şi Pafnutie şi Ioanichie şi Theodosie Bistriţeanu şi alţii.

În anul 1822, după alegerea domnului Grigorie IV Ghica, dintre „boierii pământeni", majoritatea revoluţionarilor refugiaţi s-au întors în ţară, mulţi primind funcţii. Arhim. Chiriac este numit profesor la Şcoala domnească de preoţi din Bucureşti, fiind coleg cu episcopul Ioanichie Stratonichia, arhim. Grigorie Râmniceanu şi monahul Pafnutie hagiul. De aici, în luna mai 1823 a fost numit egumen la Mânăstirea Călui, unde desfăşoară o bogată activitate gospodărească, culturală şi duhovnicească, introducând în viaţa călugărească rânduielile monahale deprinse la mânăstirile Bistriţa şi Cernica, precum şi la Muntele Athos, fiind un continuator al isihasmului românesc.

La 21 mai 1827 era tot la Călui, însă în luna septembrie se stabileşte la Mânăstirea Antim din Bucureşti, unde stă un an de zile, până în toamna anului 1828, când episcopul Neofit al Râmnicului îi încredinţează conducerea Schitului Iezerul. Ulterior s-a retras la metania sa de la Cernica, stingându-se din viaţă în jurul anului 1840.

*

Deşi documentele sunt destul de laconice, totuşi credem că arhim. Chiriac a avut un rol mult mai însemnat în pregătirea evenimentelor din 1821. Citind Pomelnicul său, constatăm că alături de Tudor Vladimirescu apar numeroase personalităţi ale epocii respective, ca vornicul Manolache Cuparu, postelnicul Ioniţă Greceanu, căpitanii Petre Strâmpteanu şi Ioniţă Ţigaranu, vătafii Marin din Bucureşti, Theodosie Gheorghiu al Plaiului Horezu şi Dascălul Hristea al Plaiului Cozia, logofeţii Gheorghe Românescu, Nicolăiţă, fiul căpitanului Radu Căpăţână, Matei, despre care notează că „l-au omorât hoţii în rebelia din 1821", precum şi Mihail Ciora, aghiotantul — cronicar al pandurului; toţi au fost implicaţi în mişcarea revoluţionară, care primeau şi analizau informaţii, pregătind astfel masele populare pentru ridicare împotriva jugului fanariot care împila ţara.

Se ştie că însuşi Tudor Vladimirescu era bine informat politic; în numeroasele călătorii făcute la Bucureşti, primea cele mai autorizate ştiri de la consulatul rus. Chiar în anul 1814, când se înfiinţează la Odessa societatea Eteria, el pleacă la Viena unde rămâne mai bine de şase luni, urmărind cursul evenimentelor europene. De acolo scria la 28 iulie boierului Glogoveanu: „Vremea pe aici este tăcere, nimic mişcare. Se aşteaptă la octombrie din toate părţile miniştri pentru Congres. Se sună că atunci va fi ceva şi pentru locurile acelea", adică pentru Principatele Române. În acest an pleacă şi Chiriac la Muntele Athos. Pregătirea, persoanele care îl însoţesc, călătoria, par a fi a unei delegaţii oficiale; scrisorile şi recomandările primite de la personalităţi reprezentative ale Olteniei, mijloacele de transport şi însoţirea de către Ivancea arnăutul, care în timpul Revoluţiei va fi bulucbaşă de arnăuţi alături de panduri, confirmă această opinie.

În Muntele Athos, monahii români fac primul popas la Hilandar, mânăstire sârbească. Se ştie însă că între pandurii din Oltenia şi revoluţionarii sârbi existau strânse legături. Încă în 1815, negustorul armean Manuc bei adresa o scrisoare lui Capodistria, informându-l că: „Domnul Ţării Româneşti se teme de sârbi, şi bănuieşte că ei se pot alătura căpeteniei pandurilor din Oltenia şi năvăli în ţară". Însuşi Nicolae Iorga afirmă că, pentru Tudor „exemplul sârbesc a fost hotărâtor", fapt repetat de multe ori chiar de Tudor Vladimirescu.

De la Hilandar — după ce au „observat toate cu pierierghia" — ei merg la Mânăstirea Sfântului Pavel. Acest aşezământ se afla sub protecţia ţarului Alexandru I, adept al eliberării popoarelor ortodoxe de sub jugul străin, cu excepţia unui conflict armat între cele două imperii: Rus şi Otoman. Aici, Parthenie şi Chiriac sunt promovaţi în cele mai înalte funcţii, însă primesc îndată „poslușania" de a străbate timp de patru ani Ţările Române. Se ştie că şi eteriştii trimiteau soli pretutindeni ca să pregătească popoarele ortodoxe de revoltă. Credem că şi Tudor a folosit această metodă.

Spiritul general evolua spre deznodământul final. Încă la sfârşitul anului 1816, consulul francez din Bucureşti constata că românii nemaiputând suporta asuprirea fanariotă, doresc o revoluţie care să-i izbăvească, iar în 1818 se credea că va izbucni. În acest an, monahii români revin din Muntele Athos, nu înainte ca ieroschimonahul Chiriac să fie distins cu rangul de arhimandrit chiar de patriarhul Grigorie V al Constantinopolului, care în cel de al treilea patriarhat al său a fost spânzurat la 10 aprilie 1821 de stâlpul porţii catedralei, fiind acuzat de participare la Revoluţie. Ajunşi în ţară, fiecare sunt numiţi la egumenia unei mânăstiri dintr-un judeţ: Parthenie, la Tismana-Gorj; Pafnutie, la Hotărani-Romanaţi; Chiriac, la Plăviceni-Argeş. Toate sunt ca nişte puncte strategice pe unde Tudor avea să-şi conducă pandurii spre Bucureşti.

Însuşi domnul Mihai Şuţu (1819—1821), susţinător al Eteriei, era îngrijorat de răspândirea „doctrinei" lui Tudor în Moldova; s-a văzut însă că în 1816, Chiriac era cu „procesiunea" pe la Mânăstirea Neamţ, iar spre sfârşitul anului 1820, Vladimirescu vorbea deschis la Bucureşti şi la consulatele străine că, de nu vor înceta abuzurile, va fi răscoală în Muntenia. Deci atmosfera era pregătită din timp.

Datorită evenimentelor din 1821, Muntele Athos a suferit persecuţii crunte din partea Imperiului otoman. Arhim. Chiriac scria că: „Sfitagora, după plecarea noastră, s-a prăpădit cu totul". Sultanul Mahmud II (1808—1839) a decis represalii categorice; numai intervenţia energică a ţarului Alexandru I l-a salvat de la un dezastru total. Totuşi, guvernatorul Tesalonicului Abdul Robut (1821—1823), în toamna anului 1821 năvăleşte asupra mânăstirilor athonite cu 3000 de soldaţi, voind să înjunghie pe toţi athoniţii, pentru că mulţi părăsiseră Sfântul Munte şi participaseră la Revoluţie.

Un cunoscător al istoriei afirmă că: „Athosul a susţinut direct sau indirect mişcările de rezistenţă naţionale ale grecilor, bulgarilor, sârbilor, românilor şi albanezilor. Chiar mişcarea revoluţionară din 1821 a fost susţinută din Athos", iar Pr. Teodor Bodogae zice că ea „găseşte în chiliile Athosului nu numai azil şi părtaşi, ci şi premergători". Credem că între aceştia se înscrie şi arhim. Chiriac, pre um şi însoţitorii săi.

Trebuie reţinută că, pentru duhovnicul Chiriac arhimandritul, Tudor Vladimirescu a fost totdeauna „dumnealui, comandirul rebeliei" — aşa cum îl numeşte ori de câte ori îi menţionează numele — ale cărui idei credem că i le-a împărtăşit, şi chiar va fi şi contribuit, cu mijloace specifice misiunii sale, la aplicarea lor în viaţa socială şi naţională a ţării.

(Urmare din pag. 1)

germanizat şi puţin francofon, şi-a făcut primele lui studii de teologie, studiind la Cernăuţi patru ani. Auzind multe despre teologia greacă, a sosit să studieze şi la Facultatea de Teologie din Atena.

— *Cum a început activitatea părintelui Dumitru Stăniloae?*

— La început părintele Dumitru şi-a făcut ucenicia în teologia scolastică şi aici văd primul său pas impresionant: în timp ce se îndepărta de teologia scolastică, aproximativ pe la mijlocul deceniului anilor 30, înţelege erorile scolasticismului, le depăşeşte şi începe să respire clima autentică a teologiei ortodoxe. Nu este întâmplător că în acea vreme a venit în contact cu teologia şi opera sfântului Grigorie Palama. Pe la sfârşitul deceniului anilor 30, părintele Dumitru Stăniloae se înfăţişează drept un alt teolog.

La început a predat la Facultatea de Teologie din Sibiu, însă, poate, oamenii din jurul său n-au putut să suporte amploarea şi dinamica teologiei lui. De aceea a continuat lucrarea sa academică la Facultatea de Teologie din Bucureşti (1946—1973), unde lucrurile au fost mai favorabile pentru acesta. A putut să lucreze cu mai multă libertate. În vremea şederii sale la Facultatea de Teologie din Bucureşti, începe prin excelenţă marea şi creatoarea sa activitate, deşi exista importantul său studiu despre Grigorie Palama din 1938.

Părintele Dumitru Stăniloae scria şi se simţea nu numai ca teolog, dar şi ca poet. A fost înzestrat cu talent poetic care se vede în scrierile sale (puţinele care sunt traduse şi în greacă), însă în mod special se făcea evident în discuţiile lui. Vorbea cu germani, vorbea cu francezi, vorbea cu noi grecii şi cuvântul lui, expresiile lui aveau poetică. Este evident impresionant, cum deşi în Grecia a rămas nici doi ani, vorbea greaca foarte curat şi cu evidentă dispoziţie poetică, încă şi la adâncile sale bătrâneţi.

— *Care a fost contribuţia teologică a părintelui Dumitru Stăniloae, domnule profesor?*

— Cu toate că este dificil să vorbim despre contribuţia părintelui Dumitru Stăniloae în cadrele strâmte ale unui interviu, totuşi putem să facem câteva evaluări generale şi intervenţii.

La consfătuirea care a avut loc la Bucureşti (2—4 octombrie 2000), pentru a studia contribuţia şi influenţa activităţii părintelui Dumitru Stăniloae în România, dar şi în afara României în general, la care am ţinut şi eu să particip şi să fac o expunere, s-au distins romano-catolici, protestanţi, dar şi proprii noştri teologi ortodocşi din diaspora. În mod unanim, cred, au perceput teologia părintelui unilateral. Am auzit pe un teolog protestant, renumit profesor şi traducător al Dogmaticii părintelui Stăniloae, că îl percepea pe părintele Dumitru drept teolog al crucii. Cei mai mulţi l-au vrut teolog al învierii. Câţiva, foarte puţini, îl vedeau ca teolog al Sfântului Duh. Acestea cred că sunt exclusivisme.

Teologia părintelui Dumitru Stăniloae nu a fost unilaterală, a fost sferică şi aceasta este măreţia ei. În mod personal, o înţeleg ca şi teologia întregii iconomii divine (şi crucea şi învierea şi cincizecimea sunt integrate în acest cadru, nu există nimic care să nu constituie şi domeniu al iconomiei divine, care să nu constituie urmare firească a fazei iconomiei divine precedente. Sfericitatea şi plinătatea iconomiei divine o vor urmări puţin mai bine în opera părintelui Dumitru Stăniloae generaţiile viitoare. Sigur, s-a spus la consfătuire şi cred că merită să notez şi aici că cele mai multe lucrări ale sale au fost scrise după vârsta de 60 ani, lucru ciudat, de vreme ce, de obicei, tot ce poate oferi cineva o face până la vârsta de 50 ani, după aceea nemaiavând posibilitatea să-şi deschidă alte orizonturi. Cu toate acestea părintele Dumitru a făcut-o şi nu ar fi exagerat să spunem că a făcut-o cu luminarea şi călăuzirea Duhului Sfânt.

— *Adică credeţi că în opera sa a fost inspirat de Duhul Sfânt?*

— Da, nu ezit să spun că da. Şi este foarte semnificativ că în ultimele sale opere menţionează în mod clar şi insistă pe aceasta: scopul teologiei este înţelegerea mai adâncă a însuşirilor Persoanelor Treimice Dumnezeieşti şi mai multa lor experiere. Evident, aşa ceva nu se face fără luminarea Duhului Sfânt, de vreme ce însuşirile Persoanelor Treimice Dumnezeieşti constituie descoperirea Lui către om şi mai adânca lor înţelegere se face numai cu ajutorul lui Dumnezeu. De aceea am spus mai sus, că părintele Dumitru a fost învrednicit de luminarea Duhului Sfânt. Şi în mod sigur, cu ajutorul Duhului Sfânt a reuşit să ajungă de la teologia energiilor divine la teologia iubirii. Cititorul este surprins de familiaritatea cu care vorbeşte părintele Dumitru despre iubire. Nu este vorba de sentimentalism şi pietism. Este importanta contribuţie teologică a părintelui Dumitru. Contribuţie care fundamentează teologia energiilor divine necreate, raţiunea acestora fiind foarte greu de înţeles, nu numai în lumea apuseană ci şi pentru mulţi ortodocşi.

Este impresionant comentariul pe care îl întreprinde părintele Dumitru Stăniloae la textele biblice, şi la interpretările Părinţilor legate de textele biblice. Să dau un exemplu: traducând părintele Dumitru minunatul comentariu al Sfântului Chiril Alexandrinul la Evanghelia după Ioan, enumeră comentarii, de multe ori mai adânci, mai analitice şi mai vaste decât acelea ale Sfântului Chiril, care a fost mare teolog. La fel se întâmplă şi cu Mistagogia Sfântului Maxim Mărturisitorul. Mistagogia este interpretare a Sfintei Liturghii şi părintele Dumitru, comentând-o pătrunde mai adânc şi mai vast în perimetrul teologic al Sfintei Liturghii, chiar şi decât Sfântul Maxim însuşi, lucru care îl afirmă pe părintele Dumitru Stăniloae ca mare teolog. Pentru că, cu adevărat, mare teolog este caracterizat acela care reuşeşte să theologhisească mai adânc şi mai vast decât teologii anteriori. Aceasta este caracteristica principală care-l desemnează pe un mare teolog şi aceasta este caracteristica care-l defineşte şi pe părintele Dumitru Stăniloae ca teolog.

— *Cât de importantă consideraţi traducerea Filocaliei în română de către părintele Dumitru Stăniloae, şi care este importanţa Filocaliei în mod general?*

— Din momentul când părintele Dumitru Stăniloae a spart corabia teologiei scolastice şi a pătruns în teologia Sfântului Grigorie Palama, Filocalia a devenit mediul natural în care a vrut să trăiască. Traducerea Filocaliei în românește este o operă măreaţă şi are o însemnătate colosală pentru Biserica Română şi gândirea teologică românească, pentru că nu este vorba în mod simplu de o traducere, ci, în acelaşi timp, de o adâncă interpretare a textelor de către traducător.

Să nu uităm că în Moldova secolului al XVIII-lea, am avut încercarea filocalică a Cuviosului Paisie Velicikovski, care a început cu diferiţi ucenici să traducă în slavonă Filocalia (corpusul care fusese întocmit de către Sfântul Macarie al Corintului, despre care a circulat recent o carte de-a noastră cu titlul „Sfântul Macarie al Corintului. Fondatorul Filocaliei"). În acest duh deci, în duhul Filocaliei trăia părintele Dumitru, şi l-a trăit intens în mod special pe durata deceniului de închisoare în care s-a aflat din pricina comuniştilor.

Foloseşte să explicăm aici că termenul „filocalism" este mai vast decât termenul „Filocalie" sau „mişcare filocalică". Filocalismul cuprinde şi viaţa mistică. Mai concret, Sfântul Macarie al Corintului, pentru prima dată în Turcocraţie, după epoca bizantină, a îmbinat teologia şi asceza — viaţa ascetică şi viaţa mistică. Această îmbinare a îmbrăţişat-o şi părintele Dumitru Stăniloae şi astfel promovează nu numai Filocalia dar şi filocalismul, cu întreaga lui teologie. Şi evident, filocalismul este prezent în opera sa într-un mod mai analitic, mai amplu, mai adânc decât în opera Sfântului Macarie şi a urmaşilor lui.

— *Filocalismul, după cum spuneţi, nu diminuează interesul părintelui Dumitru pentru teologia dogmatică?*

— Nu. Chiar din contră. Filocalismul este acela care a condus gândirea părintelui Stăniloae şi la o altă îmbinare: îmbrăţişarea dogmaticii cu zidirea (duhovnicească) — teologia pastorală. Părintele Dumitru Stăniloae nu a fost numai teolog dogmatist sau numai teolog sistematic, cum des auzim astăzi, deasupra tuturor a fost teologul care a îmbinat învăţătura dogmatică cu fundamentarea teologică a predicii ziditoare, de evlavie. Şi aceasta este de o importanţă deosebită, fiindcă se impusese din nefericire, de aproximativ două secole, un fel de literatură pietistă, care conducea spre moralism. Când respectiva literatură nu se găseşte în unire absolută atât cu mistica cât şi cu asceza, şi se limitează la un caracter „constructiv", atunci se transformă în moralism şi pietism. Acestea au fost depăşite de către părintele Dumitru, şi putem vorbi de un foarte mare aport de-al lui în perimetrul teologiei, care odată cu trecerea timpului se va conştientiza şi mai profund. Să nu uităm că au trecut deja şapte ani de la adormirea lui şi consfătuirea, la care am luat şi eu parte, a fost în întregime dedicată aportului său teologic. De altfel pe măsură ce trece timpul, se fac tot mai multe traduceri ale operei sale, motiv pentru care este firesc să se preţuiască tot mai mult influenţa sa teologică.

Am spus la început că părintele Dumitru Stăniloae este, poate, cel mai mare teolog al secolului. Şi aceasta, nu pentru că nu au existat şi alţi teologi importanţi (oare nu au fost importanţi teologii George Florovski sau Vladimir Lossky sau Ioannis Karmiris?). Şi aceasta deoarece semnalez mai mare sfericitate (decât la alţi teologi) în teologia lui o mai amplă influenţă şi o gândire mai universală a operei lui.

Voi încheia cu o anecdotă din cunoştinţa mea cu părintele Dumitru Stăniloae: când se pregătea să vină la Atena, ca şi invitat al Facultăţii de Teologie, în convorbirea pe care am avut-o împreună despre informaţiile şederii sale aici, mi-a cerut dacă pot să-i aranjez o întâlnire cu venerabilul profesor Ioannis Karmiris. Am luat legătura cu profesorul grec, care m-a felicitat pentru iniţiativa mea de a-l aduce pe părintele Dumitru la Facultatea de Teologie şi mi-a declarat că şi el ar vrea mult să-l întâlnească. Atunci eu l-am întrebat cu naivitate poate, pe cine consideră cel mai mare teolog al ortodoxiei contemporane. Mi-a răspuns cu mare naturaleţe: „Cu siguranţă pe Dumitru Stăniloae!". Când a ajuns la Atena părintele Dumitru şi de vreme ce l-am vizitat împreună cu Ioannis Karmiris, într-o discuţie personală l-am întrebat: „Pe cine consideraţi, părinte Dumitru, cel mai mare teolog al zilelor noastre?". Răspunsul său cu naturaleţe a fost: „Cu siguranţă pe Ioannis Karmiris!!!" Această mărinimie şi modestie a celor doi bărbaţi nu o să o uit niciodată!

Personalitatea şi opera părintelui Dumitru Stăniloae

IN MEMORIAM

Arhidiacon prof. dr. Ioan Zăgrean

(la zece ani de la moarte)

Lucian Blaga - într-una din poeziile sale - vorbeşte magnific despre aura ce o poartă în ele aducerile aminte. Astfel, el spune: „Pier lumini şi piere laur / cade frunte, cade drum / Amintirile de aur - / Numai ele ard sub scrum" (Tusculum).

Într-adevăr sunt înduioşătoare, „amintirile de aur" despre dascălii noştri care asemenea magului din basme, ne-au luminat „cărările pribege". Acestora le datorăm recunoştinţă şi le purtăm vie icoana în sufletul nostru, pomenindu-i cu pietate creştinească, de-a lungul anilor vieţii noastre.

Între luminaţii mei dascăli şi ai multor generaţii de elevi ai Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca şi de studenţi de la Institutul Teologic din Sibiu ce se pregăteau pentru slujba grea, dar sublimă a preoţiei, se numără şi Arhidiaconul Prof. Dr. Ioan Zăgrean. S-a născut la data de 24 decembrie 1912 în localitatea Blăjenii de Jos, judeţul Bistriţa-Năsăud. A făcut studii la Liceul Alexandru Odobescu din Bistriţa, la Academia Teologică din Cluj şi Facultatea de Filozofie a Universităţii din Cluj. Doctoratul l-a luat la Facultatea de Teologie din Cernăuţi. A funcţionat în învăţământul secundar, laic şi teologic ca profesor de filosofie la liceele din Turda, Năsăud, Arad, Braşov şi Simion Ştefan din Cluj fiind şi director al acestuia din urmă. Paralel a fost şi profesor suplinitor al Academiei Teologice Ortodoxe din Cluj, profesor titular pentru studiile biblice şi sistematice la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj, fiind şi director al acestuia (1952-1960), iar mai apoi, profesor titular de Teologie Morală la Institutul Teologic de grad universitar din Sibiu (1968-1982). A fost hirotonit Diacon în 1935. Pentru merite deosebite în învăţământul teologic a primit dreptul de a purta brâu roşu şi cruce.

Când aştern pe hârtie aceste amintiri despre părintele profesor doctor Ioan Zăgrean sufletul este stăpânit de adânci sentimente şi emoţii. A evoca gânduri şi amintiri despre un om mare, este un lucru delicat şi plin de răspundere. Şi totuşi elevii au o sfântă datorie să cinstească pe cei care le-au dat învăţătura, pe acei care i-au format ca oameni. Aş dori să-i fac un portret moral cât mai adecvat, aşa cum a fost, cu verva şi inteligenţa lui spontană, uneori cu ironie discretă, cu adânca lui cultură cu înclinaţie spre a face bine. Modest, cinstit, corect sunt calităţi care i-au caracterizat personalitatea. Deşi sever avea un suflet mare. Specialist în toate sectoarele de predare ale Teologiei, inclusiv Limba Ebraică.

Părintele Zăgrean a fost iubit de elevi şi studenţi. Îl iubeau şi îl respectau pentru calităţile sale de om, dascăl şi preot. Vocaţia sa a fost aceea de profesor de Teologie, de a împărtăşi elevilor, studenţilor cunoştinţe cât mai bogate. Vorbea captivant, spiritual, cald şi erudit. Cursurile sale aveau o ţinută academică, fiind un profesor de cultură enciclopedică.

A fost un distins slujitor al Sfântului Altar, mistuit de flacăra sfântă a datoriei faţă de misiunea sa de diacon. A slujit cu mari ierarhi şi mitropoliţi ai Ardealului.

A împodobit prin vocea sa aleasă catedralele eparhiale din Cluj şi Sibiu. În cei cinci ani petrecuţi pe băncile Seminarului Teologic din Cluj, elevii erau obişnuiţi că profesorul Zăgrean nu ştie să dea nota 10 la oral. Examinator pretenţios era temut. Dar, era foarte bucuros când elevii răspundeau bine, şi cu satisfacţia ce i se citea pe faţă, acorda nota maximă. A ocupat funcţia de director al Seminarului Teologic Ortodox din Cluj în perioada cea mai grea când furia comunistă era îndreptată împotriva şcolilor teologice. Această furie s-a făcut mult mai simţită la Cluj. După concepţia regimului comunist trebuiau distruse toate elementele care ar fi pus în pericol statul ateu: oameni, cărţi, bunuri ş.a. Cu groază ne aducem aminte cum au dispărut câteva mii de volume de cărţi din Biblioteca Seminarului Teologic, lucrări ce nu s-au mai recuperat niciodată. Sau sub ochii îngroziţi ai profesorilor şi elevilor au fost arestaţi doi distinşi profesori de Teologie: profesorul Dr. Liviu Munteanu şi părintele profesor Ioan Bunea pentru redactarea unei programe analitice de învăţământ religios.

Ca un distins slujitor al Bisericii Ortodoxe româneşti părintele profesor Ioan Zăgrean nu a făcut compromisuri. A dat dovadă de un caracter puternic, o personalitate de o aleasă ţinută morală, atitudine fermă în faţa vicisitudinilor vieţii. În ciuda vremurilor ateiste de pe băncile Seminarului Teologic Ortodox din Cluj au ieşit oameni de seamă. Numeroşi ierarhi, profesori universitari, cadre didactice, slujitori în administraţia bisericească, consilieri, protopopi, preoţi de seamă ai Bisericii străbune.

Părintele prof. Dr. Ioan Zăgrean a desfăşurat şi o bogată activitate publicistică. Are la activ o foarte extinsă şi substanţială listă bibliografică. A publicat în revistele de specialitate, studii teologice şi cu caracter istoric cum ar fi: Mitropolia Ardealului, Mitropolia Banatului, Mitropolia Olteniei, Îndrumătorul Bisericesc de la Sibiu şi Cluj, Telegraful Român. Este autor al Moralei Creştine, Bucureşti 1974, coautor al manualului de Teologie Morală Ortodoxă pentru Institutele Teologice, Bucureşti 1980 şi coautor al Manualului de Dogmatică Ortodoxă pentru Seminariile Teologice, Bucureşti 1991.

Soţ ideal, tată iubitor de copii şi prieten sincer şi devotat, săritor la necazul şi durerea semenilor, s-a stins din viaţă la 1 august 1991 după o boală necruţătoare şi o suferinţă grea. Chipul său luminos va străluci în sufletele celor care l-au cunoscut şi mai ales ale celor care l-au înţeles.

Toţi acei care i-am fost elevi şi studenţi încă călători pe drumul vieţii, nu avem voie să-l uităm pe Părintele prof. Dr. IOAN ZĂGREAN. Alţii poate l-au uitat.

Marele poet Lucian Blaga spunea: „În timpul eclipsei nu soarele este atins de întuneric ci ochii care îl privesc". Să ne adunăm amintirile şi acum la ceas aniversar în şoaptă de rugăciune să zicem: Bunul Dumnezeu să-i facă parte de veşnică odihnă şi să-i răsplătească ostenelile depuse în slujba Bisericii şi a neamului său. Să rămână candela aprinsă pururea în sufletele noastre!

Pr. EUGEN GOIA

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, **„Părintele prof. Ioan Zăgrean"**, Telegraful Român, Sibiu, nr 45, 1982.
2. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, **„Părintele prof. Ioan Zăgrean"**, Telegraful Român, Sibiu, nr. 33, 1991.
3. Pr prof. Dr. Alexandru Moraru, **„Seminarul Teologic Liceal Ortodox din Cluj-Napoca, 1952-1997"**, Presa universitară clujeană, 1997.
4. Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu, **„Dicţionarul teologilor români"**, Bucureşti, 1996.
5. Casa cărţii de ştiinţă, **„Dicţionar esenţial. Clujeni ai secolului XX"**, Cluj-Napoca, 2000.

A treia ediție a Forumului „Tinerețe și speranță" la Mânăstirea Brâncoveanu - Sâmbăta de Sus (23—29 iulie 2001)

Începând cu anul 1993, între Arhiepiscopia Sibiului și Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" a Universității „Lucian Blaga" din Sibiu, pe de o parte și Organizația internațională „Fondations pour un Monde Nouveau" (F.M.N.), pe de altă parte, s-au pus bazele unei colaborări care s-a concretizat de-a lungul anilor într-o serie de reușite remarcabile: organizarea unor reuniuni cu caracter ecumenic, acordarea de burse de studii și finanțarea participării a numeroși tineri ortodocși români la diverse manifestări internaționale, sprijinirea dotării informatice a Facultății de Teologie.

Între aceste acțiuni de interes comun, desfășurate sub semnul ecumenismului (F.M.N. fiind o asociație catolică) se numără și inițiativa organizării unui forum ecumenic pentru tineret la Mânăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus. Având un caracter anual primele două ediții au avut loc în 1999 și 2000. Anul acesta, a treia ediție a Forumului ecumenic, sub genericul „Tinerețe și speranță", s-a desfășurat între 23 și 29 iulie.

Sub înaltul patronaj și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinției Sale Î.P.S. Dr. ANTONIE Plămădeală, Mitropolitul Ardealului și a Prea Sfinției Sale P.S. Episcop vicar VISARION Rășinăreanu, s-au întâlnit la Mânăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus circa 100 de tineri studenți din Sibiu, București, Timișoara, Arad, Oradea, Botoșani etc. În marea lor majoritate ortodocși, dar și catolici sau protestanți, ei au avut alături de ei și câțiva participanți din Canada, Franța și Italia.

Programul Forumului a cuprins expuneri ale unor invitați și discuții libere având ca subiect problemele actuale ale tinerilor din România, ateliere de creație, activități sportive. Mai multe transmisiuni directe și reportaje la radio au asigurat mediatizarea necesară.

La reușita manifestării și-au mai adus o importantă contribuție Prea Cucernicia Sa P.C. Părinte Ilarion, Starețul Mânăstirii Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus și cadrele didactice din partea Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, Pr. Conf. Dr. Vasile Grăjdian și Pr. Asist. Drd. Constantin Necula, care au însoțit efortul depus de tinerii organizatori, studenți și membri ai „Asociației ortodoxe pentru o lume nouă" (care începând de anul acesta își desfășoară activitatea, împreună cu ASCOR, în incinta Facultății de Teologie din Sibiu).

Duminică, 29 iulie, la încheiere, după Sfânta Liturghie în biserica mare a mânăstirii, participanții și-au dat cu toții întâlnire pentru vara anului 2003, la o nouă ediție a Forumului.

G.V.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Luni, 2 IULIE 2001, — Î.P.S. Mitropolit ANTONIE** a primit la Reședința mitropolitană pe:
— Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic; P.C. Preot Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv bisericesc al Arhiepiscopiei; P.C. Preot Gheorghe Sabău, Parohia Pojorta, protopopiatul Făgăraș, în legătură cu sfințirea bisericii; D-na Prof. Drd. Minodora Cioban din Oradea în legătură cu teza de doctorat; Monahia Eliseea Papacioc, stareța Mânăstirii Cârțișoara, protop. Avrig.

● **Marți, 3 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a plecat spre București pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— În după-masa aceleiași zile **Inalt Prea Sfinția Sa** s-a întâlnit cu Prea Fericitul Patriarh TEOCTIST, Prea Sfințitul Episcop Epifanie al Buzăului și cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Teofan Savu al Craiovei.

● **Miercuri, 4 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— S-a întâlnit cu Prea Sfințitul Casian, Episcopul Dunării de Jos;
— D-na Dr. Eufrosina Bârhală din București; — A primit pe D-na Marieta Nicolau din București; — A primit pe D-l Teodor Răpan, Director în Ministerul de Externe; — A primit pe Maica Benedicta Chirobocea, stareța Mânăstirii „Christiana", București.

● **Joi, 5 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod.
— A primit pe D-l Economist Gheorghe Bistriceanu, contabilul șef al Arhiepiscopiei Bucureștilor, împreună cu soția; — A primit pe Maica Irina Călin, stareța Mânăstirii Pissiota, protoieria Ploiești.

● **Vineri, 6 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a vizitat Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus și șantierul de construcții al „Academiei Teologice".

● **Luni, 9 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Preot Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv bisericesc, și pe P.C. Arhid. Prof. Dr. Ioan Floca, consilierul juridic al Arhiepiscopiei.

● **Marți, 10 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a vizitat Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, unde s-a întâlnit cu d-l Academician Prof. Dr. Andrei Pleșu, fost Ministru de Externe al României.

● **Miercuri, 11 IULIE 2001 — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit la Reședința Mitropolitană pe P.C. Preot prof. Dr. Ioan Sauca, Directorul Institutului Teologic Ecumenic din Bossey (Geneva-Elveția), împreună cu soția.

● **Joi, 12 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Arhidiacon Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Alupei Constantin, protopopul Onești.

● **Sâmbătă, 14 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa,** aflându-se în drum spre Viena (Austria), a poposit la Mânăstirea „Sf. Cruce" din Oradea. A fost întâmpinat de Prea Sfințitul Dr. Ioan Mihălțan, episcopul Oradiei și de Maica stareță Mina Bădilă cu soborul.

● **Duminică, 15 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a sosit la Mânăstirea „Marien Kron" din localitatea Mönchhof, lângă Viena.

● **Luni, 16 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** s-a întâlnit cu d-na Dr. Cornelia Foit de la Crucea Roșie din Viena.

● **Duminică, 22 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a vizitat orașul Viena și împrejurimile, fiind însoțit de P.C. Preot Dr. Nicolae Dura, parohul Bisericii Ortodoxe Române din Viena și de D-l Valeriu Comoroșan, credincios al Bisericii din Viena.

● **Marți, 24 IULIE 2001, — Vizită la Viena.**

● **Miercuri, 25 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** s-a întâlnit cu Pr. Georg Sporschill din Viena.

● **Joi, 26 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit vizita P.C. Pr. Dr. Nicolae Dura și a D-lui Valeriu Comoroșan care îi prezintă proiectul de construcție și macheta viitorului lăcaș de cult ortodox și a complexului parohial al Bisericii Ortodoxe Române din Viena.

● **Sâmbătă, 28 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a vizitat Mânăstirea și Biserica franciscană din localitatea Frauenkirchen, fiind însoțit de P.C. Preot Dr. Nicolae Dura și Pr. Georg Sporschill.
— **Înalt Prea Sfinția Sa** s-a întâlnit cu Diacon Prof. Dr. Etkhard, secretarul cardinalului Austriei Schöenborn și referend al Conferinței episcopilor catolici din Austria.
— S-a întâlnit cu d-l Valeriu Comoroșan.

● **Duminică, 30 IULIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a revenit în țară și a poposit la Mânăstirea „Sf. Cruce" din Oradea, fiind întâmpinat de stareța Mina Bădilă.

● **Joi, 2 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
— A primit pe P.C. Preot Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

● **Marți, 7 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Preot Simion Săsăujan, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Pr. Ersiliu Pop cu soția.

● **Joi, 9 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a prezidat ședința lucrărilor Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **Sâmbătă, 11 AUGUST 2001, — Î.P.S. Sa** a primit la reședința mitropolitană pe monahia Eliseea Papacioc, stareța Mânăstirii Cârțișoara, prot. Avrig.

● **Luni, 13 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a vizitat Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus unde a rămas în vederea sărbătoririi hramului Mânăstirii „Adormirea Maicii Domnului."
— În după-masa aceleiași zile s-a întâlnit cu d-l Dragoș Șeuleanu, director general executiv al Radiodifuziunii Române.

● **Marți, 14 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit în audiență pe Ierom. Serafim Pătrunjel de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus;
— P.C. Preot Prof. Neculai Mihalea, Directorul Seminarului Teologic din Tulcea.
— Asistă și binecuvintează trecerea cortegiului funerar al înmormântării P C. Preot Pensionar Ioan Buta.
— S-a întâlnit cu P.C. Preot Eugen Buta și Drd. Marcel Buta, fiii P.C. Preot decedat, împreună cu preoții slujitori la înmormântarea P.C. Preot Pensionar Ioan Buta.
— A primit pe Maica Filotea Potcoavă, stareța Mânăstirii Bunești, protopopiatul Rupea.
— S-a întâlnit cu Prof. Univ. Dr. Ioan Nicolaescu, senator de Tg. Mureș.

● **Miercuri, 15 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a asistat la slujba sfințirii apei și la Sf. Liturghie arhierească, săvârșită de **Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion Rășinăreanu,** înconjurat de un impresionant sobor de preoți cu ocazia hramului Mânăstirii. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învățătură și a binecuvântat pe cei prezenți.
— A acordat distincția „Crucea patriarhală" P. Cuv. Arhim. Dan Dionisie, fost vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.
— S-a întâlnit cu Senatorul Corneliu Vadim Tudor și soția acestuia.
— S-a întâlnit cu d-l Otilian Neagoe, prefectul Brașovului.
— A primit pe D-l Profesor Univ. Dr. Ioan Nicolaescu, senator de Tg. Mureș.
— A primit pe d-l Gheorghe Duțu, deputat de Brașov.
— A primit pe D-l Gh. Păsculeț, deputat de Brașov.
— S-a întreținut cu d-l Ioan Mircea Popescu, Ministrul Industriilor și soția acestuia, care au participat la slujba hramului Mânăstirii.
— A primit pe D-l Prof. și compozitor Voicu Enăchescu din București.
— A primit pe reprezentanții Corului „Armonia" din Municipiul Onești, dirijat de Prof. Gabor Balcan Andrei care a executat trei lucrări corale religioase închinate Maicii Domnului.

● **Joi, 16 AUGUST 2001, — Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE,** înconjurat de un numeros sobor de preoți și diaconi ai mânăstirii Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus și însoțit de Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, decanul Facultății de Teologie din Oradea, P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Mitropoliei și P.C. Pr. Valentin Sicoe, secretar eparhial, de față fiind starețul mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, Arhim. Ilarion Urs și în prezența a numeroși credincioși a binecuvântat și a sfințit troița ridicată cu purtarea de grijă a **Înalt Prea Sfinției Sale** întru cinstirea memoriei marelui duhovnic Ierom. Arsenie Boca, fost viețuitor, stareț și ostenitor al Sf. Mânăstiri „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Sâmbătă, 18 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-l Ec. Gheorghe Bistriceanu din București cu familia.
— A primit pe D-l Dr. Eftodi Mihai cu soția Tania din Chișinău însoțiți de D-l Ec. Nicolae Lazăr cu familia din Sibiu și pe D-na Maria Lazăr din jud. Cluj.

● **Duminică, 19 AUGUST 2001, — Î.P.S. Sa** a primit pe D-l Andrei Costinoiu din Râmnicu Vâlcea.

● **Marți, 21 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a vizitat Schitul Pâltiniș și a sfințit cele două clădiri renovate. Au fost prezenți P.C. Prof. Dr. Ioan Floca - consilier juridic, P.C. Preot Simion Săsăujan, consilier ad-tiv bisericesc, P.C. Arhid. Ezechil Oancea consilier economic, P C Preot Valentin Sicoe, secretar eparhial, P. Cuv. Ierom. Valeriu Luca, starețul Schitului Pâltiniș și D-l Ioan Gheorghe, șeful lucrărilor executate acolo, D-l Ing. Mircea Floca de la centrul eparhial și Arhidiacon Vasile Avram.

● **Miercuri, 22 AUGUST 2001, — Î.P.S. Sa** a primit pe P.C. Preot Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

● **Joi, 23 AUGUST 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Preot Luca Dănilă, fost protopop al Sibiului și pe P.C. Preot Gheorghe Șebu, actualul protopop al Sibiului.
— A primit pe D-l Mihai Boghian și Maria, administratorii de la Mânăstirea Orlat.

● **Sâmbătă, 25 AUGUST 2001, — Î.P.S. Sa** a primit pe D-na Dr. Wang Xiaoguang, membră a Acad. de Medicină Tradițională din China, însoțită de Mihaela Ene din Pitești.

● **Marți, 28 AUGUST 2001, — Î.P.S. Sa** a primit pe D-l Prof. Florin Droc din Sibiu.

● **Miercuri, 29 AUGUST 2001, — Î.P.S. Sa** a primit vizita D-lui Ion Iliescu, Președintele României, însoțit de d-nii Mircea Silvestru Lup, prefectul Sibiului, d-l ministru secretar de stat Cindrea Ioan, alte persoane oficiale.

● **Vineri, 31 AUGUST 2001,** — A primit pe D-na Eufrosina Bârhală din București aflată la un Simpozion la Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar Eparhial —

Ioan Droc

(Urmare din pag. a 2-a)

accent, d. protopop (Marcu Stamate - n.n.) plăcu deodată lui Comănești eanu, prin aerul său deschis și hotărât".

Tot ca importante acte de cultură se înscriu și cele două călătorii efectuate în România, la București (1893) și în străinătate, la Paris, cu ocazia Expoziției Universale, din 1878, impresiile de călătorie fiind publicate în Telegraful Român din anii 1878-1879.

În anul 1972 memorialul lui Droc este publicat în volum, de Editura „Dacia" din Cluj. Iată, care sunt aprecierile redactorului de specialitate din Planul editorial pe acel an: „...I. Droc nu este un scriitor în înțelesul de azi al cuvântului, și însemnarea sa doar parțial poate fi asimilată literaturii. „Expoziționea de la Paris" e un document de limbă. Autorul este interesat de cunoașterea locurilor și realităților sociale și economice și, în multe pagini însemnarea ia aspectul unui inventar detaliat al celor văzute și auzite. Interesul său se orientează spre util, social și economic și pe notarea impresiilor. El nu are gustul aventurii în spațiu, el a călătorit pentru a vedea și a învăța. Însemnarea a publicat-o spre a da o idee compatrioților săi despre civilizația și cultura altor popoare. Intenția sa e vădit educativă".

În ce privește călătoria la București din 1893, și aceasta se constituie într-un autentic și important act cultural-științific deoarece, cu această ocazie, Ioan Droc donează Academiei Române un Supplex-Memoriu-al românilor, din 1804, despre care acad. David Prodan spune: „Versiunea românească nu e nici măcar o descoperire (în 1970 - n.n.). Se găsește de mai puțin de 75 de ani în colecția de manuscrise a Bibliotecii Academiei sub nr. 39. Manuscrisul e catalogat ca donat de I. Droc, protopopul Miercurii Sibiului, **la 1893" și mai departe „Această versiune românească (manuscrisul e în lb. germană) e într-adevăr anonimă. E semnată numai cu un N.N.... Cât privește autorul, supozițiile le încerc în prezentarea ce urmează. E foarte probabil Ion Budai Deleanu".[4]**

Pe plan politic, Ioan Droc s-a afirmat în două ocazii deosebite pentru perioada respectivă: a participat la momentul istoric al Memorandum-ului, aflându-se însă în tabăra moderaților iar cel de-al doilea moment este legat de Conferința de unificare a P.N. din Transilvania cu cel din Ungaria și Banat (1881), unde delegatul Miercurii a fost protopopul Droc.[5]

În martie 1901 protopopul Droc se pensionează și se retrage la Sălișteși apoi la Sibiu, unde se stinge în 1917.

Presimțindu-și sfârșitul, în anul 1911 își face testamentul - act ce dovedește încă o dată înalta sa ținută moral-religioasă și cultural-națională. Iată, spre exemplu, câteva extrase din acest testament, care arată cum a înțeles Ioan Droc și preoteasa sa, Agapia (familia nu a avut copii) să-și împartă averea de 106 mii coroane, după moarte:

— preoților din tractul Miercurea și învățătorilor români de la școalele române confesionale gr. ort. care au prunci eminenți la școalele mai înalte (gimnazii, teologie ori universitate) și care altcum se disting prin o purtare exemplară în toate privințele.

— preoților din tractul Miercurii care dovedesc cel mai mare zel și interes pentru moralitatea publică în popor și pentru ridicarea nivelului moral, intelectual și material al credincioșilor lor.

— să se dea la: Masa studenților români gr. ort. de la școala din Brașov" 1 000 cor., iar în caz de desființare a ei, să se dea întreținerea internatului.

— ajutarea tinerilor din Rășinari, care ar dori să cerceteze așezămintele industriale și comerciale din Patrie sau străinătate, ori să-și înmulțească cunoștințele în partea comercială și a contabilității.

Iată, deci, o puternică personalitate cu cuget și voință de astrist.

1 Eugen Străuțiu, **Miercurea Sibiului - pagini de istorie**, Sibiu, 1999, p. 8 și u.
2 Idem, ibidem, p. 63.
3 Cf. Elena și Ioan Droc, Ioan Droc, protopop al tractului Miercurea, pionier al cooperației de credit, Sibiu, 1973, lucrare în manuscris, din biblioteca prof. Florin Droc.
4 D. Prodan, Încă un Supplex libellus românesc. 1804, Ed. Dacia, Cluj, 1970, p. 6-7.
5 Eugen Străuțiu, op. cit., p. 78.

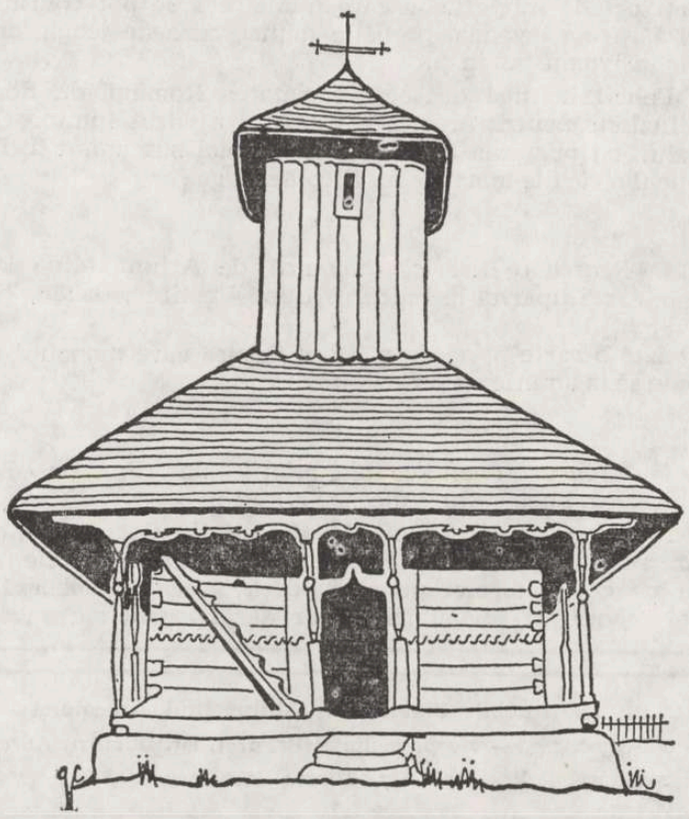

Din activitatea Facultății de Teologie „Andrei Șaguna"

Revedere la o jumătate de secol de la absolvire

Joi, 12 iulie a.c., s-a întrunit seria de absolvenți de acum o jumătate de secol (1951), ai Institutului Teologic Universitar Sibiu. Au fost prezenți 15 absolvenți, împreună cu familiile. Între ei s-au numărat și P.S. dr. Ioan Mihălțan, Episcopul Oradiei și P.C. Arhid. prof. dr. Ioan Floca, care au absolvit facultatea în 1951.

S-a oficiat și de această dată Sf. Liturghie, de către P.S. Episcop vicar Visarion Rășinăreanu, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi dintre actualii profesori ai facultății și absolvenți.

A luat parte la Sfânta Liturghie Înalt Prea Sfințitul dr. Antonie, Mitropolitul Transilvaniei, care a rostit un mișcător cuvânt de învățătură și întâmpinare.

P.S. Episcop Ioan al Oradiei a adresat, în numele absolvenților, respectuoase mulțumiri Înalt Prea Sfinției Sale pentru participarea la acest moment festiv.

A fost oficiată slujba parastasului pentru profesorii și absolvenți mutați la Domnul.

A urmat agapa frățească, în cantina facultății.

PARTICIPANT

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

● **10 IULIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană cu prilejul întâlnirii promoţiei 1981 a Facultăţii de Teologie din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.

● **11 IULIE a.c., — P.S. Sa** a prezentat conferinţa cu tema **„Importanţa parohiei pentru misiune"** în faţa preoţilor cursanţi de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **12 IULIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană şi slujba parastasului cu prilejul revederii colegiale a promoţiei 1951 a Facultăţii de Teologie Sibiu.

— A cercetat canonic bisericile istorice din Ţichindeal şi Fofeldea, prot. Agnita şi mânăstirea de maici de la Nocrich.

● **15 IULIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit împreună cu **Î.P.S. Serafim** al Germaniei şi **P.S. Laurenţiu** al Caransebeşului slujba de resfinţire a bisericii din Pojorta, prot. Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. Gheorghe Sabău a fost hirotesit întru sachelar.

— Seara a slujit şi predicat la Vecernie în biserica parohială din Cârţa, prot. Avrig.

● **17 IULIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Catedrală, iar seara, tot acolo, Vecernia şi Acatistul Mântuitorului.

● **19 IULIE a.c., — P.S. Sa** a primit un grup de pelerini francezi de la Centrul Ecumenic Sf. Irina din Paris.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **20 IULIE a.c.,, — P.S. Sa** a săvârşit din încredinţarea **Î.P.S. Andrei** al Alba Iuliei, Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Ilie" din Albac, rostind cuvânt de învăţătură.

● **21 IULIE a.c., — P.S. Sa** a primit pe Dl. Christoph Klein, episcop al Bisericii Evanghelice C.A. din Sibiu, însoţit de noul episcop lutheran din Berlin.

— A oficiat taina Sf. căsătorii tinerilor Rareş şi Simona Sârbu în biserica „Sf. Antonie" din Sibiu.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.

● **22 IULIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii parohiale din Apoldul de Jos, prot. Sălişte şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ilie Ludoşan a fost hirotesit întru iconom.

— Seara a slujit şi predicat la Vecernie în parohia Ludoş, prot. Sălişte (pr. paroh Olimpiu Fulea).

● **24 IULIE a.c., — P.S. Sa** a participat la festivitatea de deschidere a Olimpiadei Naţionale „Meşteşuguri artistice tradiţionale" din Dumbrava Sibiului, organizată şi cu sprijinul Arhiepiscopiei Sibiului, rostind un cuvânt de binecuvântare.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **27 IULIE a.c.,, — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.

— Seara a slujit în Catedrală Vecernia şi Acatistul Sf. Pantelimon.

● **28 IULIE a.c., — P.S. Sa** a participat la festivitatea de înălţare în grad a absolvenţilor Academiei Forţelor Terestre din Sibiu, oficiind un Te-Deum în Piaţa Mare din Sibiu.

— A participat la închiderea Taberei şcolare de la Fântânele, jud. Sibiu, înmânând premiile tinerilor iconari.

— A vizitat Mânăstirea de maici de la Orlat şi seara, a săvârşit Vecernia în Catedrală.

● **29 IULIE a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Cuv. Paraschiva" din Tălmăcel, prot. Avrig (Pr. paroh Horia Roman), rostind cuvânt de învăţătură.

— Seara a săvârşit Vecernia în Catedrală.

● **1 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.

— A primit pe Excelenţa Sa Christoph Klein, episcopul Bisericii evanghelice C.A. din Sibiu, însoţit de o delegaţie de la Asociaţia Diakonisches-Merk, Stuttgart.

● **3 AUGUST a.c. — P.S. Sa** a primit pe preotul romano-catolic Maranta Marcello din Elveţia.

— Seara a săvârşit Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.

● **4 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.

— A participat la inaugurarea Pieţei Vitré din oraşul Tălmaciu.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **5 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Spitalul orăşenesc din Victoria (preot capelan Năpar Toma-Dorin), rostind cuvânt de învăţătură, şi a cercetat şi noua biserică „Sf. Ilie" ce se zideşte în Oraşul Victoria.

— Seara a slujit şi predicat la Vecernie în biserica parohială din Porumbacu de Jos, prot. Avrig (pr. paroh Ovidiu Stroie).

● **6 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea **„Schimbarea la Faţă"** de la Bucium, prot. Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură.

— În aceeaşi zi seara, a slujit şi predicat la slujba Vecerniei în biserica „Sf. Gheorghe" din Părău, prot. Făgăraş, hirotesind întru iconom pe P.C. Pr. Paroh Ioan Dincă.

● **10 AUGUST a.c. — P.S. Sa** a săvârşit Vecernia şi Paraclisul Maicii Domnului în Catedrală.

— A slujit şi predicat la înmormântarea credincioasei Ana Rusu din Tălmaciu, rostind cuvânt de învăţătură.

● **12 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica parohială din Voila, prot. Făgăraş şi sfinţirea unei noi troiţe, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Ionel Şerban a fost hirotesit întru sachelar.

— Seara a participat în Catedrală la Concertul Coralei „Nicolae Oancea" din Bucureşti.

● **14 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană, iar seara a slujit Vecernia şi Prohodul Maicii Domnului în Catedrală.

● **15 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, hirotonind întru diacon pe teologul Cătălin Teulea, iar seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **16 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Dintre Brazi", Sibiu cu hramul **„Sf. Muc. Brâncoveni"**, hirotonind întru preot pe P.C. diacon Cătălin Teulea pe seama Parohiei Recea, prot. Făgăraş şi întru diacon pe teologul Gheorghe Negrea.

La orele amiezii a săvârşit un parastas întru amintirea voievodului Mihai Viteazul în Piaţa Mare din Sibiu.

● **17 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a prezidat examenul pentru ocuparea parohiei Sibiu-Turnişor.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Adormirii Maicii Domnului, în Catedrală.

● **18 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru preot pe diaconul Gheorghe Negrea pe seama parohiei Fofeldea, prot. Agnita, iar pe teologul Dumitru Iridon, întru diacon.

● **19 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu Roşu, rostind cuvânt de învăţătură. A hirotonit întru preot pe diaconul Dumitru Iridon, pe seama parohiei Ighişul Vechi, prot. Agnita, iar pe teologul Marius Nahoi întru diacon.

● **20 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe diaconul Marius Nahoi pe seama parohiei Holbav, prot. Braşov.

● **21—26 AUGUST a.c., — P.S. Sa** s-a aflat la Atena-Grecia.

Arhidiacon VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Arhid. Sebastian Barbu-Bucur publică cartea intitulată *Manuscrisele muzicale Româneşti de la Muntele Athos*. Cartea apare la Editura Muzicală, Bucureşti, 2000, tipărită cu binecuvântarea P. F. Sale TEOCTIST, Patriarhul României, iar Cuvântul înainte aparţine Acad. Virgil Cândea.

Sebastian Barbu-Bucur scoate această carte după mulţi ani de cercetare a bibliotecii mânăstirii „Prodromul" din Muntele Athos.

Iată ce spune Dl. Acad. Virgil Cândea despre această carte: „În bogata bibliografie personală a Părintelui Arhidiacon prof. Dr. Sebastian Barbu-Bucur, volumul de faţă ocupă un loc neaşteptat. Slujitor al Domnului dar şi al ştiinţei şi artei sacre, muzicolog bizantinist, compozitor şi interpret de opere psaltice, profesor de paleografie muzicală la Universitatea de Muzică din Bucureşti, Părintele Sebastian s-a consacrat de mai bine de cinci decenii cercetărilor privind melurgia bizantină şi postbizantină. Un catalog al manuscriselor româneşti păstrate în cel mai bogat tezaur de asemenea alcătuiri din afara hotarelor noastre (Sfântul Munte Athos), instrument de studiu niciodată încercat până acum, făcea parte din programul autorului acestei cărţi încă de la începutul cercetărilor sale. Dar el n-a putut fi dus la bun sfârşit, decât în ultimii ani, după care Părintele Sebastian editase critic opera lui *Filotheiu sin Agăi Jipei*, cursuri şi manuale de paleografie muzicală bizantină şi muzică psaltică, după ce reeditase creaţiile lui Dimitrie Suceveanu sau Victor Ojog şi cutreierase câteva secole de tradiţie a muzicii sacre româneşti.

Prin acest catalog, Părintele Arhid. prof. Dr. Sebastian Barbu-Bucur ridică asemenea instrumente de cercetare la nivelul altor exigenţe, cuvenite valorii spirituale, artistice şi ştiinţifice a manuscriselor patristice.

Criteriile sale, obişnuite în muzicologia străină, vor impune specialiştilor români un spor de prebătire, dăruire şi acribie. Felicităm pe autor şi pentru acest aport metodologic, menit să inaugureze un alt proiect cultural major: *Proiectul general al manuscriselor psaltice româneşti*, păstrate pretutindeni, în România dar şi în orice colecţie din lume.

Dumnezeu să-l lumineze şi să-l sprijine pe Părintele Sebastian în realizarea acestui proiect".

Este o carte de foarte mare valoare care duce literatura bisericească din România la locul meritat, dar rămas necunoscut, până azi. Îl felicităm pe Părintele Sebastian pentru această lucrare merituoasă şi o recomandăm cu toată dragostea.

*

● Societatea Română de Radiodifuziune, editura „Casa Radio", publică cartea lui N. Iorga: *Sfaturi pe întuneric. Conferinţe la Radio între 1931-1940*. Ediţie critică, note, comentarii, bibliografie de Valeriu Râpeanu şi Sanda Râpeanu, studiu introductiv de Valeriu Râpeanu. (Bucureşti, 2001, 767 pag.).

„Fiecare conferinţă tratând un subiect istoric sau unul de strictă actualitate aduce în prim-plan o atitudine. Oricare ar fi distanţele în timp către care coboară N. Iorga, conferinţele din acest volum reprezintă una din cele mai pasionante dezbateri asupra câtorva din întrebările care au străbătut deceniul al patrulea al secolului trecut. Reparaţia *integrală* a Sfaturilor pe întuneric oferă în acelaşi timp un prilej de a pătrunde mai adânc, odată cu Iorga şi datorită lui, în universul valorilor filosofice, morale, spirituale şi artistice româneşti, de a cunoaşte o epocă frământată din istoria poporului nostru şi a Europei, dar şi de a aduce o nouă mărturie cu privire la intransigenţa celor mai aleşi reprezentanţi ai gândului şi slovei acestui pământ, pentru care demnitatea naţională, apărarea principiilor umanismului, ale adeptului, ale libertăţilor cucerite prin jertfe colective au însemnat principii mai presus chiar decât propria lui viaţă".

Iată câteva cuvinte rostite din ultima conferinţă la Radio din septembrie 1940: „Ziare, cărţi vor fi împiedicate de a pătrunde. Călătoriile de la o parte la alta vor fi oprite. Dar, din fericire, ştiinţa dă astăzi celor momentan pierduţi, mijloace minunate de a putea, dacă nu a coresponda cu noi, măcar de a primi de aici ştiri, mângâiere şi îndemnuri. [. . .].

În ce mă priveşte, paznic de morminte, dar şi vestitor de vremuri, mă veţi mai auzi poate. Nu o dată, supt cuvinte veţi prinde înţelesurile care numai aşa se pot transmite. Şi fără a vă vedea, pe căile tainice care ne leagă, de la voi înşivă mă voi inspira" . . .

Felicit în mod deosebit Societatea Română de Radiodifuziune pentru această carte, care a văzut lumina tiparului, cu purtarea de grijă a celor mai sus amintiţi. Este una din cărţile mari ale lui Nicolae Iorga.

*

● *Pentru o Biserică dinamică*, de Arhim. Mina Dobzeu, carte tipărită la Editura „Buna-Vestire", Bacău, 2001. 97 p.

Este o carte plină de gânduri despre care monahul trebuie să ia aminte cu seriozitate.

*

● *Urcuşuri apofatice ale minţii* de Pr. Dr. Leon Dură, Ed. Logos, Rm. Vâlcea, 2001, 91 p.

Iată ce spune Pr. prof. Dr. Constantin Corniţescu, despre această carte: „Fiind piatră de încercare, ispitele înalţă pe cei statornici pe calea desăvârşirii şi doboară pe cei mândri şi şovăelnici. Chiar dacă poartă cineva stigmatele Domnului, să nu gândească lucruri mari despre sine, ci doar un lucru să aibă în gând şi să facă: *să iubească şi să lucreze pe măsura puterii ce i s-a dat*".

* *

● O colecţie bună de articole scrise cu diferite ocazii publică P.S. Dr. Casian Crăciun, Episcop al Dunării de Jos: *Ancora veşniciei*, în Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 2000.

„Biserica în totalitate, navă (bazilică) şi ecclesie (adunare), pentru toţi este o imensă ancoră care ne ridică spiritual de la cele de jos şi înjositoare la linia de plutire, ne încorporează în navă şi între furtunile călătoriei ne oferă propria-i mână de ajutor, ca şi o ancoră ce ne trage la liman, amintindu-ne precum Domnul Sfântului Petru: „Puţin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit" (Matei 14, 31).

Cu conştiinţa că la frontiera sufletului stă gata ancora veşniciei prin participarea noastră la viaţa Bisericii, călătorim din sfântul locaş şi din lume, bazilica şi ecclesia reunite, cu Domnul Hristos, Arhiereul cel veşnic, *episcopul sufletelor noastre*.

Să trecem ancoraţi în puterea Sa spre noul mileniu, încrezători şi-n Corăbier şi în Corabie, şi în Ancoră!"

E o carte care acoperă toate marginile Ortodoxiei, dând despre autor gânduri foarte mari. Îi dorim şi noi aceleaşi gânduri pe care fără îndoială le va şi realiza.

*

● Octavian Pop, *Drept penitenciar*, Ed. Mirton, Timişoara, 2001, 272 p.

Cartea are un *Cuvânt înainte* care începe astfel:

„Octavian Pop, doctor în ştiinţe juridice şi preot capelan, este unul dintre oamenii a căror activitate se face simţită în varii domenii, de la cea pastoral-misionară, la cele culturale şi juridice.

Colaborează, de-a lungul timpului, la diverse reviste şi ziare, fie în calitate de redactor-şef, fie de colaborator, începând din 1985, publică, în ţară şi în străinătate (Serbia, Ucraina, Australia, Franţa, SUA), peste 850 de articole, studii, proză, eseuri, poezie şi recenzie de carte.

Spirit energic, dinamic, veşnic „căutător de comori", îşi află materializate ideile şi valorile spirituale în peste 63 de lucrări (cărţi de autor), 42 dintre ele fiind cuprinse în colecţii: pastorală, juridică şi psihopedagogică, celelalte fiind proză, poezie, istorie, sociologie şi tehnologie".

„Cursul Lectorului univ. Dr. Octavian Pop încearcă să prezinte o vedere de ansamblu şi să explice în mod concret valoarea şi înţelesul normelor de legislaţie europeană în domeniu şi să ajute practicii zilnice a acelor care lucrează cu deţinuţii sau răspund în vreun fel de îngrijirea şi tratamentul lor.

Astfel, acest curs încearcă să furnizeze o bază pentru continua îmbunătăţire a practicii în închisori".

[Acad. prof. univ. dr. Gheorghe Costachi]

*

● *Monografia Colegiului Naţional „Andrei Şaguna"* de Simion Toma, Ed. Concordia, Braşov, 2000, 380 p.

„În întâmpinarea celor 150 de ani de la înfiinţarea sa, dăm tiparului mult aşteptata monografie a *Colegiului Naţional „Andrei Şaguna"*, după aproape un secol de la apariţia valoroasei lucrări a vrednicului profesor, Andrei Bârseanu, lucrare (astăzi aproape complet dispărută din biblioteci şi anticariate) care cuprindea istoria primilor 50 de ani din viaţa acestui strălucit lăcaş de cultură.

Oferim cititorilor, în loc de prefaţă, câteva opinii şi aprecieri ale unor mari personalităţi, ale unor foşti profesori şi elevi ai liceului, cu privire la rolul uriaş pe care l-a avut acest adevărat *templu al culturii* în formarea acelei intelectualităţi ardelene care a condus acţiunile şi lupta naţională a românilor pentru înfăptuirea marii Uniri de la 1 decembrie 1918.

Merite la fel de mari revin liceului braşovean, ai cărui foşti elevi şi profesori au fost cadrele de bază ale primei Universităţi româneşti din Transilvania, în frunte cu organizatorii ei: Onisifor Ghibu, Valeriu Branişte şi cu primul ei rector, Sextil Puşcariu.

Începem amintind cuvintele marelui ctitor al şcolii, mitropolitul Andrei Şaguna, care spunea: „Ca o coroană a întregii trebi şcolare din Ardeal, punem gimnaziul (liceul) din Braşov de legea noastră ortodoxă" (A. Şaguna: „Istoria Bisericii Ortodoxe Răsăritene", tom. III, pag. 224-225).

*

● *Muntele Baiul, în acte şi scrisori inedite*. Documente de la Mihai Viteazul încoace, ediţie îngrijită, note şi studiu introductiv de Horia Salcă şi Vasile Oltean, Ed. Transilvania Expres, Braşov, 1999, 98 p.

„Volumul de faţă prezintă o colecţie de documente, inedită, având ca obiect proprietatea Muntelui Baiul. Păstrată cu grijă în arhiva familiei Salcă, aceasta cuprinde acte şi scrisori de la mai mulţi voievozi, ai Ţării Româneşti - documentele de la Mihai Viteazul sunt poate cele mai surprinzătoare - toate fiind titluri de proprietate, danii făcute râşnovenilor sau plângeri ale acestora faţă de abuzurile unora interesaţi de avutul lor.

Sperăm că publicarea lor va fi apreciată de cei interesaţi şi va fi un bun exemplu pentru alţi posesori de documente, care le vor introduce în circuitul ştiinţific, fără teama de altădată, dar şi fără pericolele de atunci".

Este o carte bună a datelor exacte tocmai prin manuscrisele şi documentele inedite aflate în colecţia familiei Horia Salcă din Braşov.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2,11.1. -61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SB b SIBIU
15 septembrie şi 1 octombrie
Nr. 35—38
2001

Mesajul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist cu prilejul începutului noului an şcolar 2001–2002

Iubiţi elevi, părinţi şi educatori,

Începutul unui nou an şcolar, dincolo de momentul festiv şi al emoţiilor unei alte generaţii de şcolari ce păşesc pentru prima dată pragul şcolii, vine totuşi să ne dea nădejdea şi credinţa că urcăm încă o treaptă spre devenirea şi înălţarea noastră la ceea ce Dumnezeu a hărăzit oamenilor, ajungerea la cunoaşterea adevărului şi, prin el, la fericirea şi slava cea dintâi.

Aspiraţiile spre mai bine şi mai frumos, spre desăvârşire, trebuiesc însă susţinute de eforturi şi trudă, la care suntem chemaţi deopotrivă, şi cei din şcoală, elevi şi profesori, şi cei din afara ei, părinţii copiilor şi tinerilor, întreaga noastră societate, care, în final, se legitimează prin instruirea şi educarea tinerei generaţii, formând-o pentru viaţă, pregătind-o pentru toate înfruntările şi pentru a duce mai departe ceea ce geniul uman a creat până acum.

Întreagă această operă de formare şi modelare începe în familie, unde, încă de aici, copiii trebuie să înţeleagă şi să se obişnuiască cu dimensiunea educaţiei, se consolidează în mod organizat în şcoală şi se continuă toată viaţa în relaţiile interumane.

Iată de ce, de la mic la mare, de la copil la părinte, de la aceştia la dascăli şi educatori şi, mai departe la autorităţile de stat cu responsabilităţi în acest domeniu şi până la autoritatea spirituală — Biserica, avem datoria ca în ciuda greutăţilor să găsim calea împlinirilor.

Mai întâi, voi, dragi elevi, prin râvna la învăţătură, ascultare şi receptivitate să fiţi dornici a lua hrana spirituală din slova cărţii şi din ştiinţa educatorilor voştri ca să creşteţi frumoşi şi înţelepţi şi să fiţi aidoma Copilului Iisus, care „creştea şi Se întărea cu duhul, umplându-Se de înţelepciune şi harul lui Dumnezeu era peste El" (Luca II, 40). În alt plan, cei chemaţi la munca, deloc uşoară dar frumoasă, de educatori şi formatori să-şi deschidă inima şi sufletul către învăţăcei cu acea dragoste de pedagog socotită miracolul oricărei activităţi didactice, care luminează mintea şi sensibilizează sufletul în duhul trăirii valorilor morale.

În aceeaşi măsură şi părinţii tinerelor vlăstare care încredinţează şcolii, cu multe nădejdi, odraslele lor, trebuie să fie mereu preocupaţi nu numai de grijile materiale, adesea pentru mulţi destul de grele, ci şi de rosturile şi finalitatea muncii de educaţie, într-o strânsă relaţie cu şcoala.

În această unitate, elevi, dascăli şi părinţi, trupeşti şi sufleteşti, instituţii şi foruri cu atribuţii în domeniu, suntem chemaţi acum, la început de an şcolar, să împlinim menirea şi datoria sfântă de a instrui, educa şi forma noua generaţie.

Pe lângă lumina cărţii şi a ştiinţei va trebui să fim cu luare aminte şi la puritatea

(Continuare în pag. a 2-a)

† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

15 septembrie 2001
Palatul Patriarhal — Bucureşti

Mihai Viteazul — strateg al Ortodoxiei*

Această vestită ctitorie voievodală, care a intrat în conştiinţa noastră naţională şi creştină, găzduieşte şi stă de strajă din anul 1601 până astăzi, cu întrerupere între 1918-1920, la capul voievodului viteaz şi creştin Mihai Viteazul, voievod ce a intrat cu siguranţă în panteonul eroilor şi oamenilor iluştri, care tind spre aureola sfinţeniei.

Faptele măreţe ale iluştrilor noştri înaintaşi sunt cele care reuşesc, adeseori, să ne strângă laolaltă. Figura voievodului creştin Mihai este cea care, astăzi, din înaltul cerului tronează asupra noastră, îndemnându-ne la unitate. Chipul său străluceşte tot mai puternic, amintirea faptei lui este tot mai vie şi mai luminoasă. Cu cât informaţia documentară sporeşte, cu cât cunoaştem mai bine lupta, biruinţa şi căderea acestui mare căpitan, neînfricat luptător pentru credinţă şi ctitor veşnic al ţării de azi, cu atât sporeşte în sufletul nostru admiraţia pentru el. Alături de Mircea cel Bătrân, Iancu de Hunedoara şi Ştefan cel Mare, el este al patrulea mare luptător pentru creştinătate pe care l-a dat neamul nostru.

„Ceea ce am făcut - scrie Mihai în iulie 1595 polonilor -, *toate le-am făcut pentru credinţa creştinească, văzând eu ce se întâmplă în fiecare zi cu bieţii creştini. M-am apucat să ridic această mare greutate cu această ţară săracă a noastră, ca să fac un scut al întregii lumi creştine"* (aluzie la „Liga sfântă" împotriva otomanilor).

Aceste cuvinte ar putea constitui ţelul şi simbolul acţiunii şi vieţii marelui conducător Mihai Viteazul. Mihai este întruchiparea eroismului, este izvor de putere, de încredere şi de mândrie pentru poporul român. Viaţa lui reprezintă unul dintre cele mai impresionante momente din câte s-au desfăşurat pe pământul strămoşilor. Mihai Viteazul a cunoscut din plin şi bucuriile şi durerile vieţii, a cunoscut dulceaţa biruinţei şi a gustat din amărăciunea înfrângerii, a stăpânit cât nici unul dintre voievozii noştri, pentru ca, într-o clipă, să piardă totul, a văzut pe cei trufaşi şi nemiloşi închinându-i-se, pentru ca apoi să cadă prin trădarea lor. Contemporanii săi - prieteni sau duşmani - au simţit că au în faţă o personalitate excepţională. Unii l-au ridicat în slăvi, alţii l-au urât cu patimă, cu toţii, însă, au rămas impresionaţi de vitejia, demnitatea şi credinţa lui.

Rând pe rând, vitejia, dublată de diplomaţia sa, a reuşit să-i aducă sub ascultare întregul ţinut al Ţării Româneşti, al Ardealului şi al Ţării Moldovei.

În hrisoavele sale din vara anului 1600, cu îndreptăţită mândrie, se intitula *„Io Mihai Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al*

(Continuare în pag a 3-a)

* Cuvântul **Înalt Prea Sfinţiei Sale Nifon**, arhiepiscopul Târgoviştei, la Manifestările de la Mânăstirea Dealu.

Comemorarea a 400 de ani de la moartea martirică a lui Mihai Viteazul

— Târgovişte — 8 septembrie 2001 —

Întreaga suflare românească a comemorat în acest an împlinirea a 400 de ani de la moartea martirică pe Câmpia Turzii a voievodului întregitor de neam şi de ţară Mihai Viteazul.

La aceste manifestări de suflet a luat parte şi Biserica Ortodoxă Română ca una care s-a identificat de-a lungul vremii cu interesele majore de unitate de neam şi de credinţă a tuturor românilor de pe aceste binecuvântate plaiuri.

Au fost manifestări care au dovedit coeziunea spirituală a neamului românesc întru preamărirea figurii legendare a marelui Mihai ca şi a faptelor sale puse în slujba poporului şi a Bisericii străbune.

Un astfel de moment aniversar ce a atins cote de un deosebit dinamism şi vibraţie spirituală s-a petrecut sâmbătă, 8 septembrie a.c., în cetatea de scaun a spiritualităţii româneşti de la Târgovişte, moment ce a constituit totodată şi apogeul manifestărilor consacrate voievodului Mihai.

Printr-o fericită coincidenţă acest moment aniversar a coincis şi cu împlinirea a 500 de ani de la sfinţirea Mânăstirii, unde se află capul lui Mihai Viteazul, ca şi cu sărbătorirea zilei oraşului Târgovişte.

Printr-o strânsă conlucrare, Prefectura Judeţului Dâmboviţa, Arhiepiscopia Târgovişte, Consiliul Judeţean şi Primăria oraşului Târgovişte au organizat la Mânăstirea Dealu ca şi în oraşul de reşedinţă manifestări de o amploare deosebită şi care s-au bucurat din plin de prezenţa autorităţilor de stat şi bisericeşti ca şi de prezenţa miilor de credincioşi veniţi special pentru a comemora aşa cum se cuvine figura luminoasă a marelui voievod.

Manifestările au început vineri, 7 septembrie a.c., printr-o sesiune de comunicări ştiinţifice având ca temă: „Mihai Viteazul — voievod creştin, strateg militar şi întregitor de neam" şi la care au luat parte oa-

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Mesaj de compasiune la durerea poporului american

Am luat cunoştinţă cu durere şi îngrijorare de atacurile teroriste fără precedent îndreptate împotriva celor două oraşe americane New York şi Washington care au dus la o cutremurătoare tragedie umană.

Împărtăşind durerea poporului american şi exprimând compasiunea, clericii şi credincioşii Bisericii Ortodoxe Române se roagă lui Dumnezeu pentru odihna sufletelor celor care şi-au pierdut năprasnic viaţa şi pentru alinarea inimilor îndurerate ale celor rămaşi în suferinţă.

În acelaşi timp, ne exprimăm nădejdea că duhul dragostei şi toleranţei va birui asupra manifestărilor de ură, violenţă şi intoleranţă şi chemăm creştinii de toate confesiunile să-şi unească rugăciunile pentru înţelegere şi convieţuire paşnică în lume către Bunul Dumnezeu „care este pacea noastră" (Efeseni 2, 14).

Vineri, 14 septembrie 2001, la sărbătoarea Înălţării Sfintei Cruci în toate bisericile şi mânăstirile Patriarhiei Române se vor înălţa rugăciuni pentru odihna celor care şi-au pierdut viaţa.

Biroul de Presă şi Comunicaţii al Patriarhiei Române

Papa Ioan Paul al II-lea şi-a exprimat profunda durere pentru victimele atentatului din 11 septembrie din S.U.A.

Urmare atentatelor teroriste care au lovit Statele Unite ale Americii, marţi, 11 septembrie a.c., papa Ioan Paul al II-lea a adresat o telegramă preşedintelui George W. Bush, în care se spune:

„Bulversat de nespusă oroare pentru atacurile teroriste comise astăzi contra unor persoane nevinovate în diverse părţi ale Statelor Unite ale Americii, *je m'empresse de vous exprimer*, Dumneavoastră şi concetăţenilor Dvs., profunda mea durere şi apropierea mea în rugăciune de întreaga naţiune, în acest moment sumbru şi tragic. Încredinţând victimele veşnicei milostiviri a Atotputernicului Dumnezeu, implor puterea Sa asupra tuturor persoanelor angajate în operaţiunile de salvare şi de asistenţă a supravieţuitorilor. Îl rog pe Dumnezeu să vă susţină pe Dvs. şi întregul popor american, în acest ceas de suferinţă şi de încercare".

Papa a consacrat Audienţa generală de miercuri, 12 septembrie a.c., unei reflexii şi rugăciuni pentru toate victimile violenţei oarbe.

Scrisoarea pastorală a Secretarului General al Consiliului Ecumenic al Bisericilor

Rev. Dr. Konrad Raiser a trimis o scrisoare pastorală Bisericilor din Statele Unite ale Americii, joi, 20 septembrie, în care îşi exprimă compasiunea şi sprijinul ecumenic permanent, în urma atacurilor din New York şi Washington, DC, îndemnând la discernământ, şi încurajând reacţii locale, naţionale şi internaţionale bazate pe credinţă.

Redăm în continuare textul acestei scrisori:

„Iubite surori şi iubiţi fraţi în Hristos,
Har şi pace vouă în Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos,

În succintul mesaj pe care vi l-am trimis în numele Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor în acea tragică dimineaţă de 11 septembrie, vă încredinţam despre rugăciunile Bisericilor voastre surori din întreaga lume. A fost o afirmare a credinţei. Acum aveţi mărturia acelor rugăciuni şi a avalanşei de mesaje de compasiune, iubire şi solidaritate din partea Bisericilor din est, vest, nord şi sud.

Această expresie a unităţii, într-o perioadă de mare încercare, întruchipează cuvintele Sf. Ap. Pavel adresate Bisericii din Corint: *„Binecuvântat este Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Părintele îndurărilor şi Dumnezeul a toată mângâierea, Cel ce ne mângâie pe noi în tot necazul nostru, ca să putem să mângâiem şi noi pe cei care se află în tot necazul, prin mângâierea cu care noi înşine suntem mângâiaţi de Dumnezeu.*

(Continuare în pag. a 2-a)

Mihai Viteazul — 400 ani

— mărturii braşovene —

Lucrarea de faţă o dedicăm împlinirii celor 400 de ani de când Mihai Viteazul poposea pe meleagurile braşovene. Aflat în strânse şi trainice legături cu românii din Şcheii Braşovului şi biserica lor voievodală, Mihai Viteazul a rămas în conştiinţa localnicilor, dar şi în documentele încă păstrate aici de atâtea veacuri în arhiva istorică a acestei biserici. Prezentăm aceste documente evocând acele vremuri istorice, în care se realiza visul de aur al acestui popor - unirea tuturor românilor. Vom urmări cronologic evenimentele prezentând mai întâi cele trei popasuri braşovene ale lui Mihai Viteazul. Prezentăm apoi „oamenii" lui Mihai Viteazul: Preda Buzescul şi popa Neagoslav, precum şi documentele care au păstrat amintirea voievodului în Şchei: Pomelnicul bisericii „Sf. Nicolae" şi Testamentul urmaşilor săi, precum şi cărţile recent editate de noi: „Muntele Baiul în documente inedite", şi textul inedit al piesei „Moartea lui Mihai Viteazu la Torda".

I. *Popasurile braşovene ale voievodului:*

„La anul 1599 - se scrie în cronica anonimă din Şchei (*„Înştiinţări - reproducere după un manuscript de la finea veacului al XVIII-lea"*, Braşov, 1906, p. 6) - s-au sculat Mihai Vod(ă) domn(ul) Ţării Munteneşti, trecând muntele într-această Ţară ... pentru aceia s-au sculat judeţul de aici, anume Ţerviş şi cu alţi domni de ai Sfatului şi cu prot(opopul) Mihai şi mergând cu multe daruri, rugându-l ca să apere acest oraş şi ţinut al Bârsei, să nu facă stricăciune şi aşa au făcut bună linişte ...".

Este primul popas al marelui voievod în ţinutul Bârsei, la 20 octombrie 1599, venind prin pasul de pe Valea Buzăului cu scopul de a lupta cu secuii nemulţumiţi de politica batoreştilor. Întâmpinat de fonogul cetăţii „Ţervis", cum îl numeşte cronica pe fostul jude

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. Dr. VASILE OLTEAN

Mesajul P.F. Părinte Patriarh Teoctist

(Urmare din pag. 1)

sufletească, cunoscute fiind tentațiile, pericolele și capcanele ce ne înconjoară, încât să urmăm pilda Înțeleptului care îndeamnă la „păzirea de cel răufăcător, că rele meșteșugește, ca nu cumva să te facă să fii pururea de batjocură" (Înțelepciunea lui Isus Sirah XI, 35). În realizarea acestor scopuri și predarea Religiei în școală vine să adâncească știința cărții în izvorul limpede și pururea curgător al Cuvântului, și astfel să modeleze sufletul copilului, să-l purifice, să-l înnobileze, să-l facă mai bun, să-l ferească de toate ispitele și capcanele vieții.

Fie ca începutul unui nou an școlar să fie o zi de sărbătoare și de încredere că milioanele de elevi vor găsi în școală acea Alma Mater grijulie și protectoare; că bucuria unui nou început le va da putere dascălilor să-și asume responsabilitatea nu doar în planul strict didactic ci și al confruntării cu provocările epocii; că așteptările părinților copiilor își vor găsi împlinirea în realizările acestora, în formarea lor ca oameni cinstiți și demni.

Avem nădejdea că sunetul clopoțelului pentru noul an școlar 2001—2002 să fie înțeles precum chemarea Bisericii la o lucrare sfântă, la o Liturghie a Cuvântului, la o comuniune a dragostei și a înfăptuirilor bine plăcute lui Dumnezeu.

Binecuvântând începutul noului an școlar, rog pe Bunul Dumnezeu să lumineze mintea celor ce și-o deschid spre învățătură, să încălzească inimile și să dea putere celor chemați să învețe Cuvântul Adevărului, să dea tăria și bucuria împlinirilor celor ce veghează cu grijă la soarta copiilor, iar asupra tuturor să reverse dragostea și Harul Său.

*

Scrisoarea pastorală

(Urmare din pag. 1)

Că precum prisosesc pătimirile lui Hristos întru noi, așa prisosește prin Hristos și mângâierea noastră . . . Și nădejdea noastră este tare pentru voi, știind că precum sunteți părtași suferințelor, așa și mângâierii" (II Corinteni, 1, 3-7).

În timp ce vă scriu, la zece zile de la tragedie, îmi vin în minte, de asemenea, cuvintele din *Apocalipsa* Sf. Ioan, adresate îngerului Bisericii din Efes: *„Știu faptele tale și osteneala ta și răbdarea ta . . . Și stărui în răbdare și ai suferit pentru numele Meu și nu ai obosit"* (Apocalipsa, 2, 2-3).

În aceste zile ați căutat să răspundeți la multe voci contradictorii. Unii pledează pentru o formă de justiție care să numească răul și să identifice pe cei responsabili pentru a fi aduși în fața justiției. Alții doresc, totuși, o acțiune militară decisivă pentru a arăta dorința națiunii de a răzbuna pierderile suferite și a nu recunoaște victoria inamicilor. Mulți împărtășesc opinia aparținând Bisericilor din străinătate referitoare la perspectiva ca Statele Unite să-și demonstreze, din nou, puterea militară incontestabilă. Acestea își exprimă teama că respectiva soluție ar conduce la escaladarea violenței și la pierderea a și mai multor vieți omenești.

Cuvinte de condamnare a acțiunii și limbajul specific războiului apar așa ușor pe primul plan. Este ușor să blamezi pe „inamici", mai ales datorită imaginilor și mesajelor primite prin intermediul televiziunii, oriunde ne-am afla. Însă este mult mai greu să ne privim pe noi înșine în oglinda unei astfel de vrăjmășii, și să avem curajul să recunoaștem cât de adânc este înrădăcinată violența în noi înșine, în comunitățile noastre și chiar în Bisericile noastre. Acestea sunt lecții pe care încercăm să le învățăm cu toții în *Deceniul pentru depășirea violenței.*

Printre cei care au contribuit la această remarcabilă revărsare de simpatie față de Statele Unite, au fost și alte comunități de credincioși. Ei împărtășesc atât suferințele cât și temerile voastre. Răspunzând acestor sentimente, dar și în acord cu propriul vostru simț al justiției, ați fost în contact cu acele comunități ce fac parte din propria voastră națiune și ați condamnat vehement amenințările și actele de violență împotriva musulmanilor și arabilor americani. Această mărturie clară trebuie făcută cunoscută atât acasă cât și în străinătate. Nimănui nu trebuie să i se permită să uite că în locurile adesea vizate ca prime ținte pentru represalii militare, musulmanii, creștinii și oameni de alte credințe conviețuiesc. Comunități creștine minoritare și comunitățile majoritare care trăiesc împreună ar avea mult de suferit din cauza extremismului religios, dacă Occidentul „creștin" ar uza din nou de forță.

Mulți oameni din țara voastră și din întreaga lume s-au adunat în biserici pentru a reflecta în liniște, și pentru a invoca prezența Duhului Sfânt, Cel care ne stă alături în această perioadă dificilă și călătorește cu noi în valea umbrei și ale morții. În locașuri sacre, creștinii și ceilalți credincioși au căutat să înțeleagă implicațiile profunde ale unor astfel de acte necugetate și suferința pe care au produs-o. Într-adevăr acum este timpul pentru a discerne în tăcere „semnele vremii", pentru curaj și înțelepciune, și pentru a invoca călăuzire din partea lui Dumnezeu. După cum spune profetul Isaia: *„Liniștea și nădejdea sunt vârtutea voastră"* (30, 15).

Cu toate acestea, mesajul către Biserica din Efes se continuă astfel: *„Dar am împotriva ta faptul că ai părăsit dragostea ta cea dintâi. Drept aceea adu-ți aminte de unde ai căzut și te pocăiește și fă faptele de mai înainte"*. Statele Unite au fost printre primii artizani ai Organizației Națiunilor Unite și printre cei mai mari apărători ai domniei legii în lume. Totuși, în ultima perioadă, și-au neglijat în mod repetat obligațiile internaționale, declarându-și intenția de a ignora restul lumii, urmărindu-și doar propriile lor interese. Această atitudine a pus în pericol soarta lor și a lumii întregi. Evenimentele din 11 septembrie au amintit din nou tuturor națiunilor că toți suntem vulnerabili și că adevărata securitate este cea comună. Statele Unite, atât de des acuzate, au fost acum beneficiarele simpatiei și solidarității internaționale. Ar trebui să răspundă întocmai, și cu smerenie să-și reconsidere acum poziția și să se alăture comunității internaționale în demersul pentru realizarea dreptății pentru toți. Ar trebui să nu se mai bizuie pe forțele armate, indiferent de urmări ci să-și orienteze eforturile pentru găsirea unor soluții nonviolente la conflictele generate de sărăcie, neîncredere, lacomie și intoleranță.

Autorul *Apocalipsei* spune: *„Cel ce are urechi, să audă ce le spune Duhul Bisericilor"*.

Una dintre caracteristicile principale ale mișcării ecumenice este aceea că Bisericile înțeleg rugăciunea lui Iisus, ca toți să fie una, așa cum El este una cu Tatăl. Ei au fost chemați să aibă dragoste unii față de alții și să extindă această dragoste și față de dușmani, să devină, așa cum cântăm într-un cunoscut imn, „o mare comunitate de iubire pe întregul pământ". Nimeni nu poate trăi singur, separat de comunitatea mai largă, deoarece avem aceeași fire umană. Când unul este rănit, toți suferă.

Ca o expresie a acestei comuniuni, Comitetul Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor și-a exprimat dorința să vă trimită o delegație compusă din conducători de Biserici din întreaga lume, ca „scrisori vii" care să exprime compasiune, și să se angajeze împreună cu voi într-o reflecție comună despre cum putem să concepem o mărturie comună pentru lume într-un astfel de moment. Sper că-i veți primi și vă veți deschide inimile așa cum o vor face și ei.

Vă asigur din nou de rugăciunile noastre necontenite, de dragostea și de aprecierea noastră pentru slujirea de a consola și pentru viziunea profetică. Dumnezeu să vă binecuvinteze, să vă călăuzească și să vă dea putere.

Al vostru în Hristos, Domnul păcii".

Totodată, Consiliul Ecumenic al Bisericilor a dat publicității, în 14 septembrie, un document prin care își exprimă îngrijorarea față de recrudescența rasismului, xenofobiei și discriminării. În Statele Unite trăiesc peste 6 milioane de musulmani. Logica „granițelor de sânge" dintre Occidentul creștin și Islam i-ar exclude, fapt ce ar periclita stabilitatea socială și politică. Dialogul ecumenic interreligios apare mai necesar decât oricând altădată. Cei etichetați drept „fundamentaliști" nu sunt majoritari printre musulmani. Bin Laden, care inițial a fost recrutat, antrenat și înarmat de către CIA pentru a lupta împotriva URSS, și chiar Talibanii sunt o minoritate. De asemenea, nu este o legătură directă între situația din Palestina și cele petrecute în 11 septembrie.

În concluzie, se arată în document, creștinii și alți oameni credincioși au responsabilitatea unui act de curaj și înțelepciune: acela de a reconsidera rolul Statelor Unite în lume și indiferența lor la suferințele oamenilor. Și este foarte important să se opună propagării mitului confruntării (clash of civilization), care a devenit atât de popular printre unele elite ale politicii externe, jurnaliști și analiști, cu riscul de a funcționa ca o profeție care se împlinește de la sine.

Considerăm că atât scrisoarea redată cât și documentul la care s-a făcut referire, dau dovadă de realism și nepărtinire, îndemnând și pe credincioșii din întreaga lume să adopte o poziție asemănătoare.

Comemorarea a 400 de ani

(Urmare din pag. 1)

meni de cultură, istorici, numeroși participanți.

Sâmbătă, 8 septembrie a.c., Ziua Nașterii Maicii Domnului, patroana orașului Târgoviște, a debutat printr-o Sfântă Liturghie arhierească, săvârșită în impunătoarea Catedrală arhiepiscopală din Târgoviște, a cărei pictură a fost recent restaurată, de către Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teofan al Olteniei, Î.P.S. Ahiepiscop Andrei al Alba Iuliei și P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiu.

La Sf. Liturghie au asistat P.F. Părinte Patriarh Teoctist al României, împreună cu Î.P.S. Nifon, arhiepiscopul Târgoviștei, P.S. Gherasim al Râmnicului, P.S. Calinic al Argeșului și Muscelului și P.S. Sofronie, episcop al românilor din Gyula.

Au fost de față de asemenea M.S. Regele Mihai I și regina Ana, dl. Emil Constantinescu, fost președinte al României, miniștri, deputați și senatori și o mare mulțime de credincioși.

Spre sfârșitul slujbei în Catedrală au sosit dl. Ion Iliescu, președintele României, însoțit de dl. prim-ministru Adrian Năstase.

După otpustul Sf. Liturghii, Î.P.S. Nifon, arhiepiscopul Târgoviștei, a rostit un cuvânt de bun venit tuturor celor prezenți, arătând importanța deosebită a acestei zile pentru întreaga suflare românească.

La orele 10,30 în Catedrală a fost oficiat un parastas întru pomenirea voievodului Mihai Viteazul după care în procesiune s-a mers în piața din fața Catedralei, unde a avut loc dezvelirea și binecuvântarea statuii ecvestre a lui Mihai Viteazul. Au fost oferite diploma de merit și medalia comemorativă P.F. Patriarh Teoctist ca și unor personalități ale vieții politice din România.

Procesiunea a continuat apoi până la ansamblul muzeal „Curtea Domnească" din orașul Târgoviște unde a avut loc un spectacol omagial și unde s-a vizitat apoi biserica monument istoric din incintă.

La orele 12,45 la Mânăstirea Dealu, sanctuar național și loc de pelerinaj al românilor de pretutindeni, a început festivitatea de pomenire și de evocare a voievodului Mihai.

P.F. Părinte Patriarh Teoctist, înconjurat de membrii Sf. Sinod prezenți la festivități, a oficiat în pridvorul bisericii Mânăstirii slujba parastasului și a citit rugăciunea de dezlegare după care a stropit cu vin, după datină, mormântul unde se află capul domnitorului martir.

Au rostit apoi alocuțiuni P.F. Patriarh Teoctist, Î.P.S. Nifon, arhiepiscopul Târgoviștei, dl. Aurel Cucu, președintele Consiliului Județean Dâmbovița, M.S. regele Mihai, dl. prim-ministru Adrian Năstase și dl. președinte al României Ion Iliescu. Toți vorbitorii au reliefat personalitatea de excepție a voievodului Mihai precum și exemplul său luminos pentru întregul neam românesc în drumul său spre libertate, democrație și afirmare a valorilor credinței.

A urmat apoi parada militară și vizitarea Mânăstirii Dealu și a Muzeului Mânăstirii precum și semnarea unui Act comemorativ de către toate personalitățile prezente la manifestări. O agapă creștină oferită în trapeza mânăstirii și la care au luat parte oficialitățile prezente a încheiat această manifestare de suflet.

Prin amploarea și prin dinamismul ei această comemorare s-a transformat într-o manifestare a unității de voință și de credință a tuturor românilor, călăuziți de un singur gând și anume acela al viețuirii întru credință și demnitate după pilda strălucitilor noștri înaintași.

Fie ca Dumnezeu să odihnească în ceata aleșilor Săi pe voievodul Mihai Viteazul iar faptele sale de glorie să ne fie tuturor un imbold întru slujirea celor două altare sacre: al Bisericii și al Patriei.

Mihai Viteazul — 400 ani

(Urmare din pag. 1)

Greising Kirilus (1592-1597),[1] căci judele brașovean Valentin Hirscher (1598-1603), speriat de renumele voievodului muntean, „plecase" la Sibiu (după cum afirmă documentele oficiale ale Brașovului). Cu acest prilej Mihai Viteazul este întâmpinat și de protopopul bisericii din Șchei, popa Mihai (1577-1605) căruia documentele oficiale ale Brașovului îi confirmă numeroasele popasuri „oficiale" la curtea domnilor de peste munți. Personal însoțește pe doctorul brașovean Paulus Kyr la curtea voievodului pentru a-l trata pe acesta după un nefericit incident de vânătoare. Protopopul Mihai, în calitate de delegat al Șcheienilor fusese de mai multe ori la curtea lui Nicolae Pătrașcu (tatăl lui Mihai), a lui Petru Cercel (fratele voievodului Mihai) obținând danii pentru biserica din Șchei: „Iară către anii 1593 - se scrie în „Hronologia" din „Catastiful" copiat în Șchei de Dimitrie Cepescu - orânduind Dumnezeu la această sfântă biserică acești preoți harnici, anume Iane și altul Mihai, aceștia încă s-au dus la Valahia și au făcut rugăciune către oblăduitorul de atunci al Valahiei, anume Petru ce se zice și Cercel, feciorul lui Pătrașcu Vodă și fratele lui Mihai Vodă Viteazul, îndemnându-i să să milostivească a-i ajutora de a se putea săvârși și împodobi sfânta biserică...". Catastifele bisericii confirmă numeroasele daruri ale lui Petru Cercel și ale lui Nicolae Pătrașcu, din timpul lor datând și pictura exterioară a bisericii.

Acum, în contextul primului popas al lui Mihai Viteazul în Țara Bârsei, i se oferă voievodului daruri. Vizitând, cu siguranță Brașovul, voievodul este surprins de lipsa crucilor de pe bisericile luterane: „Numai au zis sașilor de aici - spune cronica în continuare - dacă să numesc că sânt creștini, de ce nu au cruci la bisericile lor? Și așa le-au poruncit de au pus cruci la biserici, precum să văd și în vremile de acum . . .". De atunci datează, probabil, și crucea de pe Biserica Neagră.

Tot cu acest prilej este prezent la slujba din biserica „Sf. Nicolae" din Șchei, ctitorită și de tatăl și fratele său, prilej cu care oferă un „antipendium", (învelitoare din catifea roșie), pe care - după moartea voievodului - l-au preluat sașii la Biserica Neagră, ale cărui urme s-au pierdut, după cum afirmă cronica oficială a Brașovului (*Colectaneea..., p. 388).* Nu mică ne-a fost surpriza să constatăm astăzi că acel valtrap se află și azi în colecția valorilor de patrimoniu de la Biserica Neagră, expus anul trecut (2000) cu prilejul expoziției organizate de Muzeul Județean Brașov, în onoarea lui Mihai Viteazul.

Catastiful de danii al bisericii menționează și „un stihar (îmbrăcăminte preoțească) de zarpa viarde cu sârmă la gură și la mâini de la Doamna Stanca a lui Mihai Voievod" (*„Catastif" 2, p. 31).* Cronicarul brașovean Julius Teutsch (*„Die Salomonsfels bei Kronstadt...", p. 19)* apreciază că Mihai a folosit ca loc de fortificare pentru tabăra sa, Pietrile lui Solomon, apreciere firească, știindu-se avantajul montan al acestei așezări cu posibilități strategice de comunicare atât spre Rucăr-Bran, cât și Țara Bârsei.

Al doilea popas brașovean are loc între 1 și 15 martie 1600, după strălucitele victorii de la Șelimbăr (unde la 18/28 octombrie 1599 învinsese oștile lui Andrei Batory) și după triumfala intrare în Alba Iulia. Acum Mihai este primit cu mare cinste de oficialitățile Brașovului, în frunte cu judele brașovean Valentin Hirescher. Emite o serie de acte de danie și privilegii, între care și privilegiul din 10 ianuarie 1600 oferit brașovenilor privind dreptul de a percepe „vicesima" (vama de târg) pentru negustorii aflați în popas brașovean, și la 9 martie 1600 întâmpină solia turcească, care-i aduce însemnele de recunoaștere a domniei. Tot aici, între 12 și 15 martie 1600 convoacă în Casa Sfatului (azi Muzeul Județean) dieta Transilvaniei.

După fulgerătoarea „călătorie" în Moldova, dovedindu-și „pohta ce-a pohtit", adică „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei", revine la Brașov pentru cinci zile, începând cu 17 iunie 1600, fiind de asemenea bine primit.

Nu același lucru se petrece după înfrângerea suferită de Mihai la 18 septembrie 1600, când încearcă să se refugieze în Țara Bârsei pentru a-și reface oștile cu muntenii lui Sava și Radu Buzescu și cu sârbii lui Deli-Marcu și Baba Novac, căci patriciatul săsesc trece de partea lui Basta. Brașovul este atacat de Mihai Viteazul, (acțiune la care au luat parte și români din Șchei) după ce la 1 octombrie 1600 trecea pe la Timiș și pe la moara de hârtie, ajungând să-și stabilească apoi tabăra tot la Prejmer (cca 16 000 ostași). Nemulțumit de comportamentul șcheienilor, judele brașovean poruncește să se scrie pe „Poarta Valahă" (cunoscuta Poartă a Ecaterinei) rușinoasa inscripție: „Barbara progenies dum nos vicina Valachus". Au urmat apoi evenimentele istorice cunoscute, care au culminat cu moartea voievodului pe Câmpia Turzii, la 19 august 1601.

(va urma)

1 Devenit fonog între anii 1593-1597.

Un alt „căpitan chesaro-crăiesc în penziune şi cassar consistorial" – Pantaleon Lucuţa

Iată un alt nume intrat de mult în negura uitării. Pe nedrept, căci, la vremea lui, era o personalitate binecunoscută în Sibiu şi în satele judeţului, fiind unul din marii animatori ai vieţii culturale, bisericeşti şi economice a românilor. Cine a fost acest însufleţit patriot şi om de bine de altădată?

Era originar din Josenii Bârgăului (jud. Bistriţa Năsăud), născut în 1839, în casa unor credincioşi ţărani de acolo, primind la botez numele Pantelimon; el va folosi, mai târziu, forma Pantaleon. Nu am putut afla prea multe date referitoare la prima parte a vieţii lui. Va fi învăţat carte în satul natal şi, probabil, la vreo şcoală germană din Bistriţa. La sorocul cuvenit, s-a înrolat în Regimentul al doilea „de graniţă", cu sediul în Năsăud. Ca militar în armata habsburgică, a luptat în războiul austro-franco-piemontez din 1859, cu binecunoscutele bătălii de la Magenta şi Solferino, în care armatele lui Francisc Iosif I au fost înfrânte; în vara anului 1866 a luat parte la războiul austro-prusian, în care, din nou, forţele armate habsburgice erau înfrânte. Deşi n-a avut o pregătire militară specială, a fost apreciat de autorităţile militare austriece, încât a fost promovat ofiţer şi avansat, succesiv, până la gradul de căpitan.

Se pare că în 1889 a fost pensionat şi s-a stabilit la Sibiu, unde a început o viaţă nouă, de data aceasta în slujba neamului său. Apreciat de autorităţile bisericeşti din urbea noastră, a fost numit „cassar consistorial", precum şi „asesor consistorial onorar" în „senatul epitropesc" (secţia economică - n.n.), pe care le-a deţinut până la moarte, deci sub mitropoliţii Miron Romanul, Ioan Meţianu, Vasile Mangra şi Nicolae Bălan. În câteva rânduri, a fost ales membru în „Sinodul Arhidiecezei Sibiului" (Adunarea eparhială de azi). Numele său este trecut şi pe placa din dreapta a cuprinzătoarei „pisanii" a catedralei mitropolitane din Sibiu, ca membru în „Senatul epitropesc al Arhiepiscopiei", sub numele de „Pantilimon", ca unul care s-a ocupat cu gestionarea fondurilor de zidire a catedralei.

Paralel cu munca sa la Centrul arhiepiscopesc, Pantaleon Lucuţa s-a implicat şi în viaţa economică a românilor transilvăneni, în speţă a sibienilor, ca preşedinte al „Reuniunii române de agricultură din judeţul Sibiu", ca membru în comitetul de conducere al Băncii „Albina" şi ca preşedinte al „Reuniunii române de înmormântare" din Sibiu. Vom stărui doar asupra activităţii pe care a desfăşurat-o în cadrul „Reuniunii române de agricultură", care este mai bine cunoscută. Această Reuniune a fost întemeiată la 16/28 februarie 1888, primul ei preşedinte fiind Eugen Brote, urmat, din 1893, de Dimitrie Comşa, profesor de Studii economico-agricole la Institutul teologic - pedagogic sibian, cunoscutul memorandist. La 6 mai 1905, Dimitrie Comşa s-a retras de la conducerea Reuniunii, fiind urmat de Pantaleon Lucuţa, care va deţine această cinste până la moarte; din 1893 a activat ca secretar al Reuniunii Victor Tordăşianu, secondând, cu devotamentul care-l caracteriza, pe cei doi preşedinţi, până la moarte, în 1920.

Pe lângă adunările generale ale Reuniunii, care aveau loc în diferite sate ale judeţului, Pantaleon Lucuţa, dar mai cu seamă secretarul său, au organizat o serie de expoziţii - de copii, de vite, de oi şi de fructe - în diferite sate ale judeţului Sibiu. Este adevărat că Pantaleon Lucuţa, înaintat în vârstă, a participat la puţine din ele. Vom consemna doar expoziţiile în care a fost implicat direct şi el. La propunerea lui Victor Tordăşianu, s-au organizat mai multe expoziţii de copii, la care se acordau premii pentru cei mai frumoşi şi mai bine îngrijiţi copii, între 1 şi 4 ani. Şirul acestora a început cu expoziţia de la Apoldu de Jos, din 14 octombrie 1906, la care au fost prezentaţi 400 de copii, din care au fost premiaţi 60. Au continuat la Ilimbav (oct. 1907), Poiana Sibiului (27 oct. 1908), Orlat (27 oct. 1909), Sadu (23 oct. 1910), Lancrăm (24 oct. 1911), Răşinari (7 oct. 1912, cu peste 350 de copii), Răhău (27 oct. 1913). Din nefericire, în timpul primului război mondial nu s-au mai putut organiza astfel de expoziţii, iar curând după Unirea din 1918 cei doi organizatori au trecut la cele veşnice.

În ceea ce priveşte expoziţiile de vite cornute, acestea s-au organizat la Veştem (1905), Săsciori (1906), Săcădate (1907), Şura Mare (1908), Marpod (1909), Săcel (1911), Sebeşu de Sus (1912), Alţâna (1913). Erau premiate cele mai frumoase vite ale ţăranilor din satele menţionate şi din cele învecinate. La 22 octombrie 1911 s-a organizat o expoziţie de oi la Jina (prima a avut loc în 1903 la Poiana Sibiului). Au mai fost organizate şi expoziţii „de poame (fructe - n.n.) şi struguri" la Miercurea Sibiului (1905) şi Avrig (1906). Mai notăm şi aşa-numitele „serbări ale pomilor şi păsărilor", care s-au desfăşurat la Mag (1910), Tălmăcel (1911), Cacova (azi Fântânele, 1912), Veştem (1913) şi Nucet (1914). Acestea constau în împărţirea de altoi elevilor de la şcolile primare din localităţile respective, fiind plantaţi de ei înşişi în prezenţa conducătorilor Reuniunii, după care urma o serbare dată de elevi.

Preşedintele şi secretarul Reuniunii de agricultură organizau anual şi câte 5-6 „întruniri agricole" în satele judeţului Sibiu, cu „prelegeri poporale", cu teme de agricultură, pomicultură, albinărit, încât, practic, n-a existat nici un sat din judeţ în care să nu fi avut loc asemenea manifestări cu caracter economic-agricol. S-au organizat, de asemenea, cursuri speciale „de altoit, de vierit şi de pomărit", conduse de specialişti, la care erau invitaţi mai cu seamă învăţătorii şcolilor confesionale, ca şi ei, la rândul lor, să-i îndrume pe ţărani şi pe elevii lor.

Mai notăm că între anii 1905-1919, cei doi însufleţiţi îndrumători ai Reuniunii de agricultură, Pantaleon Lucuţa şi Victor Tordăşianu, au publicat în paginile ziarului „Telegraful Român" numeroase articole cu îndrumări pentru ţărani în probleme economico-agricole. În sfârşit, nu este lipsit de interes să notăm că Reuniunea a acordat ajutoare materiale unor ţărani peste care s-au abătut unele calamităţi naturale. În 1913 şi 1914 s-a oferit o bursă anuală de 240 de coroane câte unui ţăran care dorea să urmeze un „curs de vierit" la Aiud.

Încărcat de vrednicii în slujba neamului său, Pantaleon Lucuţa, a trecut la cele veşnice la 11 februarie 1922, fiind în vârstă de 83 de ani. A fost prohodit în catedrala mitropolitană din Sibiu de însuşi mitropolitul Nicolae Bălan - care a rostit şi cuvântarea funebră -, înconjurat de şapte preoţi (între care asesorii Matei Voileanu, Lazăr Triteanu, profesorul Aurel Crăciunescu) şi un diacon. Au fost prezenţi toţi membrii Consiliului arhiepiscopesc, în frunte cu bătrânul arhiereu-vicar Iarion Puşcariu, prefectul judeţului, primarul Sibiului, preşedintele Astrei, Andrei Bârseanu, directorul Băncii „Albina", reprezentanţii altor instituţii, doi generali în retragere şi numeroşi credincioşi. A fost îngropat în cimitirul oraşului. Prin testament şi-a lăsat întreaga avere Bisericii (respectiv Arhiepiscopiei Sibiului), din care urma să se creeze o fundaţie care să-i poarte numele. Din veniturile acesteia, urma să se ofere zilnic aşa-numita „masă a ucenicilor", cu mese gratuite pentru ucenicii români ortodocşi care învăţau diferite meserii în Sibiu.

„Telegraful Român" a publicat un scurt necrolog şi o relatare asupra slujbei înmormântării, din care reproducem aceste frumoase aprecieri: „Până în ultimele clipe ale vieţii sale laborioase, Pantaleon Lucuţa şi-a închinat lucrarea dezinteresată instituţiilor bisericeşti şi economice care l-au chemat în mijlocul lor şi care s-au bucurat de vasta sa experienţă, de mintea lui luminată şi de numeroasele sale cunoştinţe de oameni şi împrejurări. Panteleon Lucuţa s-a împărtăşit pururea de stima şi încrederea desăvârşită a cercurilor în care a muncit, pentru că a rămas întotdeauna bărbatul drept, cu mâinile deplin curate şi gata de a da ajutor acolo unde se cere.".

Iată ce oameni avea Sibiul de altădată! Pentru faptele lui, el trebuie să fie aşezat în galeria marilor personalităţi sibiene şi să i se acorde cinstirea postumă pe care o merită.

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Datorie de recunoştinţă părintelui Stăniloae

Orice teolog are dipticele lui confidenţiale pe care le poartă cu el oriunde ar fi: în bibliotecă, în aula facultăţii, în sala de conferinţe, dar mai ales în altar unde comemorează la liturghie numele înscrise acolo: „Aduceţi-vă aminte de *higumenii* voştri, care v-au grăit cuvântul lui Dumnezeu; priviţi cu luare aminte cum s-a terminat viaţa lor şi imitaţi credinţa lor" (Evrei 13, 7). Părintele Stăniloae a fost higumenul meu şi al multor teologi din generaţia mea, teolog de statură internaţională care şi-a lăsat amprenta pe Ortodoxia secolului al XX-lea, în gândirea şi în spiritualitatea căruia o întreagă şcoală de teologie se poate recunoaşte. Până acum nu există la facultăţile de teologie un curs special despre opera şi sistemul său teologic. Numeroase sunt însemnările pioase, declaraţiile şi mărturiile cu caracter biografic publicate până acum, dar acestea nu pot să umple acest gol. Din fericire, relaţia dintre părintele Stăniloae şi teologii români începe să evolueze. De fapt, redresarea teologiei române contemporane a început cu o teză de doctorat despre *Dinamica teologiei în dezvoltarea tradiţiei în viziunea Părintelui Stăniloae*, susţinută de Pr. Asist. Nicolae Moşoiu la Facultatea de Teologie din Sibiu, în iunie 1999. Concluziile acesteia sunt clare: nimeni nu-şi poate imagina teologia română a secolului al XXI-lea fără *Dogmatica* Părintelui Stăniloae (tradusă parţial în franceză, engleză şi germană) şi mai ales fără împerecherea dintre *Filocalie şi Dogmatică*. De remarcat este şi teza lui Emil Bartoş, *Conceptul de îndumnezeire-theosis în teologia lui Dumitru Stăniloae*. Oradea, Editura Institutului Biblic, 1999.

Teologia română de la începutul acestui secol se recunoaşte în el. De ce?

Într-o perioadă dificilă, violentă pentru însăşi existenţa sa - la un moment dat a fost îngrozit cu desfiinţarea fizică: „Din invidie împingeau însăşi existenţa mea în prăpastia desfiinţării" *(Scrisoarea* sa din 30.12.1978), în deruta teologiei universitare din anii '50-'70, Părintele Stăniloae şi-a mărturisit încrederea fără rezerve în *teologie*, dezvoltată ca mistagogie şi evocare a misterului iubirii lui Dumnezeu Care s-a mişcat spre *iconomie*, s-a arătat în lume. Într-adevăr, el a recentrat teologia spre locul ei propriu: instrument de exegeză a Tradiţiei, de comunicare a doctrinei, de orientare a educaţiei creştine, criteriu de interpretare a lumii.

Părintele Stăniloae, spre deosebire de alţi mari teologi ortodocşi ai timpului care s-au împotmolit în ecleziologie (P. Florensky, S. Boulgakov, J. Zizioulas), sau în apofatism (Vl. Lossky, P. Evdokimov, Ch. Yannaras), a purces la exegeza revelatorie a doctrinelor clasice, dezlegându-le de postulate şi de sisteme eterogene, relevându-le sensul lor profund pentru contemporani. El a extras din toate acestea criterii de reflexie asupra lumii. Apropiind teologia de *epistemologie* a făcut din ea o critică a lumii, o poartă spre universalitate. Iar cu aceasta a basculat întreaga teologie scolastică a secolului trecut. El n-a pretins niciodată ca tezele rezultate din acest exerciţiu să fie formulate în dogme. S-a ferit de teologumene pripite, fără sprijin în experienţe ecleziale verificate.

Părintele Stăniloae a antrenat teologia română după 1963 şi mai ales după Conciliul Vatican II (1965), într-o dezbatere de fond, creatoare, a temelor ecumenice, contra unor facilităţi parateologice şi opţiuni convenţionale, fără convingere. A fost sever cu improvizaţia exegetică („bălmăjeala") şi cu corcirea sincretistă, cu orice înclinare spre subdezvoltare a teologiei, spre frazeologie demodată. De asemenea, a fost intransigent cu orice hiatus sistematic între preoţie şi celebrarea tainelor, sau un eventual dezacord între teologie şi morală. Progresul în dezvoltarea articulaţiilor unei doctrine, prin contemplaţie şi doxologie, nu justifică distanţarea faţă de disciplina morală sau evlavia creştină. El a refuzat reconcilierea cu Blaga şi pentru că l-a speriat prăpastia dintre filosofie şi morală pe care el a observat-o la filosofii din timpul său. Teologia, filosofia, contemplaţia nu înseamnă a trişa cu curăţia inimii, cu sfinţenia.

Părintele Stăniloae era revoltat împotriva teologiei mediocre şi conformiste care a facilitat dezorientarea autorităţilor bisericeşti în mediul ambiant din anii '80-'90. El şi-a dat seama că ascetica şi mistica erau practic asimilate cu intenţia contemplativă şi morală, deci şi cu tăcerea teologiei sau cu ascunderea ei într-un limbaj esoteric. În *notele* critice la *Filocalie*, el arată dinamica rugăciunii, impulsul de a se manifesta şi de a interveni în orice situaţie inumană.

El n-a fost de acord cu probleme „d'astea sociale" - cu care se ocupa Consiliul Ecumenic al Bisericilor - nici cu metoda de a le aborda. Era prea scrupulos cu morala conjugală şi sexuală, cu teologia feministă, cu politizarea teologiei eliberării. Morala socială creştină e dincolo de politică - spunea el. Înclinarea Consiliului Ecumenic spre „orizontalism", răspunsurile acestuia la crizele economice, nu l-au satisfăcut totdeauna. Aceasta i-a schimbat părerea şi despre protestantism. În general, era alergic şi nervos la conferinţele ecumenice în care raportul dintre vertical şi orizontal era frazat fără discernământ teologic.

„Orice creştin este un mistic" îi plăcea să spună fără încetare. Faptul acesta oferă demnitate creştinului. Apologia sa era fermă: „Rectorul Institutului nostru, prin 1955, m-a prezentat odată la o vizită a reprezentanţilor Departamentului Cultelor, cu cuvintele: „Iată şi pe Părintele Stăniloae, misticul nostru". La riposta mea că orice teolog e şi mistic, s-a apărat cu furie: „Eu nu sunt mistic". „Dar nu te împărtăşeşti cu *mistiki thysia* - cina mistică? Şi apoi dacă te aperi ca de un lucru periculos de acest epitet, de ce mi-l arunci mie?" (Scrisoarea Părintelui Stăniloae din Bucureşti, 30.XII.1978).

Părintele Stăniloae continua să creadă că „spaţiul mioritic" este protector al fiinţei naţionale, că întoarcerea la valorile familiei şi spiritualităţii eliberării de patimi este calea de restaurare a ortodoxiei române. Omul rămâne victima unei cunoaşteri false (gnoza), adevărată piatră de poticnire, cauza deficitului moral. El a ţinut la statura morală a ţării. O mistică fără morală, o religie fără transcendenţă, o credinţă convertită în religiozitate, o pietate încropită, aşa ceva nu a îngăduit. Aşa ceva poate să se dezvolte acolo unde există o educaţie teologică mediocră a preoţilor şi credincioşilor, împotriva căreia s-a luptat toată viaţa. El a încurajat constituirea unui cerc de discipoli care să se extindă în rândul intelectualilor români nedecişi să recunoască excelenţa teologiei ortodoxe din propria lor ţară.

Pr. Prof. Dr. ION BRIA

Mihai Viteazul — strateg al Ortodoxiei

(Urmare din pag. 1)

Ţării Româneşti, al Ardealului şi a toată Ţara Moldovei.". Ştia a vorbi turceşte şi greceşte, avea un scris frumos şi energic, iscălitura sa fiind inconfundabilă în documentele de suflet ale neamului nostru.

Mihai Viteazul a acordat o deosebită atenţie vieţii religioase. În 1596, la Târgovişte se ţinea un sinod, care discuta măsurile ce trebuiau luate pentru o mai bună organizare a mânăstirilor şi a vieţii călugărilor.

Mihai n-a fost numai un mare conducător de oşti, ci şi un domn dreptcredincios, care şi-a pus sabia în slujba credinţei, apărând biserica şi pe slujitorii ei şi înzestrând lăcaşurile Domnului. A ctitorit mânăstiri şi biserici.

Din nefericire, trădarea a făcut ca Voievodul să moară prea curând. Ostaşii generalului Gheorghe Basta l-au ucis mişeleşte în cortul său de la Gurăslău.

Întâia unire, înfăptuită de Mihai Viteazul, a constituit o pildă măreaţă pentru urmaşii săi, actul temeluit de el la 1600 găsindu-şi plinirea la 1 decembrie 1918, când ia fiinţă statul naţional unitar român.

De aici, de la Dealu, în această atmosferă sărbătorească şi de reculegere, viteazul Voievod creştin se bucură, atunci când noi păstrăm cu sfinţenie unitatea, neatârnarea şi credinţa cea dreaptă; de aici, veghează ca idealul, în slujba căruia şi-a pus credinţa şi viaţa, să fie şi idealul nostru, al tuturor românilor.

Idealul marelui Domnitor a avut ca obiectiv esenţial crearea unui stat unitar românesc; El ne-a oferit încă de atunci un principiu fundamental: unitatea naţională este condiţia esenţială a reuşitei în orice demers al României, fie el intern sau extern.

Nicolae Iorga spune că, după anul 1600, nici un român n-a mai putut gândi *Unirea* fără sabia lui Mihai Viteazul, fără barda lui ridicată spre cerul dreptăţii. Mihai Viteazul a devenit un simbol şi, sub acest aspect, el este, într-adevăr, un mit fondator, căci el şi-a depăşit condiţia epocii sale, găsind modalităţile adecvate pentru a-şi realiza idealul.

Să mulţumim bunului Dumnezeu că ne-a învrednicit astăzi, de la Mânăstirea Dealu, să ne plecăm frunţile cu toţii într-un spirit frumos de reconciliere la mormântul său şi, cu cea mai curată simţire românească şi creştinească, să omagiem, cum se cuvine, pe Marele Voievod al Unirii şi să ne rugăm pentru odihna veşnică a sufletului său.

Monahi români, egumeni la mănăstiri athonite

Primul istoriograf, care abordează tematica egumeniei monahilor români la mânăstiri din Muntele Athos, este Arhim. Chiriac Râmniceanu. Bun cunoscător al monahismului românesc și athonit, mai ales al celui contemporan timpului său, el relatează că unii călugări de la noi, cu viață îmbunătățită, „și la Sfântul Munte mulți au ajuns, care fiind în altă deosebită țară, au fost igumeni la împărătești mănăstiri“ (B.O.R. XIII, p. 29).

Perioada menționată de Arhim. Chiriac, deși relativ scurtă - referindu-se numai la două decenii (1798-1818) - reprezintă totuși o importanță deosebit de mare, întrucât atestă câteva personalități ridicate la această înaltă treaptă administrativă athonită. Faptul acesta ne îndeamnă să credem că problematica este mult mai vastă, dar cunoscută insuficient până în prezent.

Chiar din primele atestări documentare ale monahilor români la Muntele Athos, se constată că unii dintre ei ocupau funcții de conducere. Astfel, în anul 1369 sunt menționați Iacov și Mihail protopopul, frați din Țara Românească, viețuitori la Mânăstirea Cutlumuș; al doilea, călugărit sub numele de Melchisedec, ajunge egumen, fiind menționat catehumen, în anul 1375.

De asemenea, monahul Cosma, în secolul al XV-lea fusese ales protos al Muntelui Athos - cea mai înaltă demnitate athonită. Însuși Schitul „Sfântul Ilie“, refăcut de cuviosul Paisie Velicicovschi, are la temelie chilia românească a lui Cosma, zidită cu ajutorul material acordat de voievodul Vladislav al II-lea (1447-1456). La 29 august 1492 s-a sfințit biserica „ctitorită de proinprotosul Cosma“, pentru care voievodul Vlad Călugărul (1482-1495) prevede un obroc de 1.000 aspri și 100 pentru drumul monahilor veniți să-l ridice, „ca să-și împlinească cu aceasta în fiecare an cele de trebuință la acel loc al său și să facă reparații“.

Dintre egumenii români, menționați de Arhim. Chiriac, primul este *Ierom. Iachint Cernicanul.* Un document din Biblioteca Academiei (Ms. nr. 1929) precizează că Iachint era din Ploiești. Mai înainte de a se consacra vieții monahale, a slujit în casa domnului Șuțul“. Nu știm ce rol a îndeplinit acolo, însă fiind un cărturar distins, a fost probabil dascăl al coconilor domnești, sau logofăt. Cert este că, după prima domnie a voievodului Mihai Șuțu (1783-1786), se retrage la Mânăstirea Cernica, unde „plăcându-i politiia obștii călugărești, ce era pe acele vremi, foarte au iubit-o și cu vremenea îndestulându-se de dânsa, cu ajutorul lui Dumnezeu a ajuns la mare sporire sufletească“ (Idem, f. 321), fiind ucenic apropiat al starețului Gheorghe.

Din primii ani de mănăstire ai lui Iachint (1793-1795), se păstrează câteva manuscrise copiate de el. Astfel, menționăm *Canoane de pocăință* (B.A.R., Ms. nr. 1940, 303 f.), *Sentința lui Pilat* și *Scrieri ale Cuviosului Paisie Velicicovschi* (Idem, Ms. nr. 1962, f. 1 v-4 v și 69-114), iar în colaborare cu Ierom. Acachie, *Viața și minunile Sfântului Nicolae* (Idem, Ms. nr. 1943, 155 f.) și un *Miscelaneu de literatură monahală* (Idem, Ms. nr. 2159, 75 f.).

Hirotonit ieromonah, Iachint continuă activitatea de copist, fiind cunoscut manuscrisul *Stavrofilia,* cu autograful autorului: „Scrisu-s-au această sfântă carte de smeritul între ieromonahi Iachint“ (Idem, Ms. nr. 2130, f. 228 v). „Nu puțin timp după ce a fost ieromonah al Cernicăi“, cum relatează cronicarul, s-a retras la Muntele Athos, probabil în anul 1795, întrucât nu mai apare în perioada următoare între monahii cernicani.

La început, ierom. Iachint sihăstrește la „Chiliile Sfântului Iacov din Sfetagora“, apoi „acest evlavios calogheros au fost egumen doi ani la Simopetra, unde iaste Mihai Vodă, Mănăstire de aicea, închinată acolo“ (Idem, Ms. nr. 1929, f. 321 v). Mănăstirea datează de la mijlocul secolului al XIV-lea, fondată de Sfântul Simion și primind numele de la toponimul „Piatra lui Simion“; ea s-a bucurat de ajutoare românești încă din timpul voievodului Alexandru Aldea (1431-1436). Administrând cu vrednicie veniturile Mânăstirii, egumenul Iachint reușește să achite Guvernului otoman întreaga datorie, cum notează Chiriac: „Fost-au și la Țarigrad, izbăvind Mănăstirea de datoria turcească, taleri 200.000“.

În anul 1800, ierom. Iachint era iarăși la Cernica, ocupându-se cu transcrierea manuscriselor; pe un *Miscelaneu de literatură monahală,* citim: „Cărți lucrătoare din Filocaliia ce s-au prescris de sfinția sa preacuviosul chir Iachint, starețul din Cernica“, numit astfel pentru funcția ce avuse la Mănăstirea Simonopetra din Muntele Athos. Multe manuscrise le copiază în colaborare cu ierod. Chiril și monahul Theofil.

„Cu porunca mitropolitului Dositei și cu cererea sfântului sobor al obștei Cernicăi“, starețul Gheorghe numește, în locul lui Timotei, econom pe ierom. Iachint; apoi, simțindu-și sfârșitul apropiat, la 2 decembrie 1806 îl lasă conducător al Mănăstirii.

Despre stăreția ierom. Iachint, monahul Casian Cernicanul scrie: „După moartea preacuviosului stareț Gheorghe, a început părintele Iachint a păstori turma cea cuvântătoare ce i-o încredințase părintele bătrânu, fiind la număr 103, dar n-a putut să stea mult, fiindcă vrea să facă obște ca la Sfeta Gora, și părinții de aici nefiind învățați cu acea greutate, n-au primit, ci au zis să rămâie tot cum a lăsat-o cuviosul stareț Gheorghe; iar părintele Iachint a dat paritisis, stăreținд de la anu 1806 decembrie 2 până la anul 1807 aprilie 5, iar la 29 aprilie a plecat la Sfânta Gora, și acolo și-a dat obștescul sfârșit“.

Din însemnările ucenicului său Chiriac Râmniceanu, aflăm că ierom. Iachint nu ajunge la Sfântul Munte; el scrie că: „A doao oară mergând la Sfântagora cu doi dascăli, părinți de la Mănăstirea Neamțul, Gherontie și Grigorie, încă și un Calinic de la Mănăstirea Secul, duhovnic, au mers până la Seres împreună; Iachint, despărțindu-se, s-au făcut zicând că are a merge la Ierusalim. Și de atunci, până acum (anul 1828-n.n.) nu s-au mai știut ce s-au făcut. Se vede că după dorirele sale cele sufletești, l-au chemat Dumnezeu la Ierusalimul cel de sus, sau se află la vreun ostrov, neștiut aicea“ (Idem, f. 322). Despre însoțitorii lui Iachint, cronicarul relatează că, monahul Gherontie a fost ucis de tâlhari lângă Filipopol, ierom. Calinic este la Neamț, iar ierod. Grigorie la București (B.O.R. XIII, p. 30), fiind ales ulterior mitropolit, cunoscut sub numele de Grigorie al IV-lea Dascălul (1823-1829 și 1833-1834).

Nu peste mult timp - în anul 1814 - un alt monah român, *Ierom. Partenie Tismăneanul,* ajunge egumen la Mănăstirea „Sfântul Pavel“. Această vatră monahală datează din a doua jumătate a secolului al X-lea, fondată de Pavel Xeropotamitul, contemporan cu Sfântul Athanasie Athonitul; primele ajutoare românești i se acordă la începutul secolului al XVI-lea: din Moldova, de la Ștefan cel Mare (1457-1504), în 1500, iar din Țara Românească, de la boierii Craiovești, la 28 ianuarie 1501.

Mănăstirea „Sfântul Pavel“ era un renumit centru de spiritualitate și cultură monahală, unde se aflau și numeroși călugări români. La începutul secolului al XIX-lea exista un grup bine închegat, din rândul căruia unii au fost avansați în principalele posturi de conducere.

Despre Ierom. Parthenie avem puține date biografice. Monah cu alese însușiri administrative, i s-a încredințat economatul bogatei Mănăstiri Tismana. Din Pomelnicul copiat de Irom. Dionisie Eclesiarhul (B.A.R., Ms. nr. 2177), se știe că, Schitul Teiuș a fost construit „cu toată cheltuiala și nevoința de fericitul său ctitor, preacuviosul chir Parthenie ieromonahul, fiind pe acea vreme iconom al Mănăstirii Tismana, anul 1810“. În Pomelnicul Schitului Cioclovina, din anul 1812, se păstrează și cel al Ierom. Parthenie; într-o însemnare ulterioară a lui Chiriac Râmniceanu, citim: „Cu acest părinte Parthenie, al cui iaste Pomelnicul de aici, am fost la Sfetagora închinători, dar am și șezut la Mănăstirea Sfântului Pavel ot tam, unde frăția sa dând taleri 1.000, l-au făcut egumen acolo, iar eu dând taleri 500, m-au făcut eclesiarh; și venind noi cu sfinte moaște părinți în taxid, făcându-se acolo mănăstire nouă . . ., s-a lăsat fratele Parthenie de aceasta fiind lucru ostenicios. Iar în vremea răscoalei, l-a făcut părintele mitropolit al Ungrovlahiei, în vremea slugerului Tudor, arhimandrit și egumen la sfânta Mănăstire Tismana, sud Gorj, și neputând sta de iuțeala vremei, au purces peste Munte“ (B.O.R., XIV, p. 411-412).

Un alt monah român, numit egumen la Mănăstirea „Sfântul Pavel“, a fost *Ierom. Chiriac Râmniceanu;* originar din Râmnicu Vâlcea, învață carte la Mănăstirea Bistrița și la Mitropolia din București, apoi pleacă la Cernica, unde cunoaște pe Ierom. Iachint, despre care spune că: „De darul vederii sale îndulcindu-mă, și eu am poftit a rămânea la Cernica“ (Ms. nr. 1929, f. 321), devenindu-i ucenic. El l-a învățat rânduiala călugăriei și l-a primit colaborator la copierea manuscriselor; de asemenea îl recomandă pentru hirotonire, cum citim într-o însemnare: „Iar eu petreceam la Tismana . . ., pe a căreia nume am și fost hirotonit ieromonah, prin mărturia acestui cuvios părinte, chir Iachint, igumenul Cernicăi“.

Numit egumen la Schitul Cioclovina, Ierom. Chiriac cunoaște pe Tudor Vladimirescu - un mare sprijinitor al acestei sihăstrii tismănene - despre care scrie: „Acestui boier i-am fost duhovnic“.

În anul 1814, Ierom. Chiriac pleacă la Muntele Athos, împreună cu ieromonahii Parthenie și Ștefan. Stabiliți la Mănăstirea „Sfântul Pavel“, este numit eclesiarh, depunând mari eforturi pentru ridicarea prestigiului Mănăstirii, după cum însuși mărturisește: „Din multe osteneli ce am silit a face, fiind cu mari sfinte moaște în taxid, trimis cu încredințări de scrisori din Țara Românească acolo și de acolo aicea, multe folosuri s-au pricinuit din alergarea poslușaniei aceia și din darul sfintelor moaște“.

Reîntors din procesiune, în anul 1816, Ierom. Chiriac este numit egumen. În această calitate, copiază mai mult manuscrise; la 13 decembrie 1817 termină de redactat *Capete 153 ale Sfântului Nil Sinaitul,* semnând: „Chiriac, cathigumen tu Aghiu Pavlu“ (B.A.R., Ms. nr. 1841, f. 41). La 2 ianuarie 1818 era tot în aceeași funcție, precizând că, cele *400 Capete ale Avvei Thalasie Libianul,* le-a copiat „în anul igumeniei miale . . ., când să făcea mănăstirea cea nouă, ostenitor fiind și noi, după putiare“ (Idem, f. 99). Egumenatul său încetează înainte de 11 martie, când semnează: „Proigumen Aghiu Pavlu“ (Idem, f. 199).

Pentru calitățile sale morale, culturale și administrative, dovedite la Muntele Athos, Ierom. Chiriac este distins cu rangul de arhimandrit, fiind hirotesit de „Părintele întru fericire chir Grigorie proinpatriarh“ (Idem, Ms. nr. 1974, f. 275 v); apoi, primind scrisori de exoflisis, a „plecat la pământul Țării Românești“, unde mitropolitul Dionisie Lupu (1819-1821) l-a numit egumen la metocul Plăviceni-Argeș.

După izbucnirea Revoluției din 1821, la 4 martie, Tudor cu pandurii intră în Slatina; aici are o întâlnire cu duhovnicul său, cum notează Chiriac: „Dimineața, la dumnealui Theodor . . . 10 martie“ - ziua în care oștile revoluționare ridică tabăra și se îndreaptă spre București. Tudor fiind ucis, egumenul relatează că, „am fugit și noi de la metohul Plăviceni . . .; au venit turcii, și noi am șezut un an la Brașov“.

Odată cu statornicirea domnilor pământeni, prin alegerea lui Grigorie al IV-lea Ghica (1822-1828), majoritatea revoluționarilor s-au întors în țară, primind funcții importante. Arhim. Chiriac este numit profesor la Școala domnească de preoți din București, apoi egumen la Mănăstirea Căluiu, unde desfășoară o bogată activitate monahală în duhul isihasmului românesc.

Ultimul egumen român, la o mănăstire athonită, a fost *Arhim. Dometie Trihenea.* Originar din comuna Tilișca (Sibiu), rămâne orfan de părinți, iar la vârsta de 13 ani pleacă la Muntele Athos, sub îndrumarea Ierom. Diomid Velasă, consătean și monah athonit. Rânduit la Chilia românească „Sfântul Ipatie“, dependentă de Mânăstirea Vatopedu, ucenicește șapte ani, învățând rânduiala aspră a călugăriei. În 1929 primește voturile monahale, iar în anul 1937 este hirotonit ierodiacon și ieromonah; ajungând egumen la Chilia „Sfântul Ipatie“, este hirotonit duhovnic.

La 8 februarie 1965, Conducerea Sfântului Munte numește pe Ierom. Dometie - datorită vredniciei sale - egumen și arhimandrit al Mănăstirii Zografu; așezământul, fondat de călugări bulgari în secolul al X-lea, a primit numeroase ajutoare românești, mai ales de la Ștefan cel Mare, devenind „Marea lavră a Moldovei“.

Arhim. Dometie găsește Mănăstirea în paragină, iar obștea numără câțiva monahi bătrâni. Înduhovnicit și gospodar, noul egumen organizează slujbele bisericești, sporește numărul viețuitorilor, apoi restaurează o parte din chilii și arhondaricul pentru închinători, încheindu-și activitatea în anul 1975. De asemenea, a fost duhovnic la Mănăstirea Costamonitu, 15 ani, pentru greci, români, bulgari, macedoneni și albanezi, mărturisind totodată și mulți creștini din împrejurimi. Când am revenit ultima dată din Muntele Athos (1983), l-am întâlnit pe vapor; mergea la Tesalonic să mărturisească niște fii duhovnicești.

Din cercetarea documentelor, rezultă că acești vrednici monahi români au fost egumeni la unele mănăstiri athonite. Dacă ne gândim însă, că numai într-o perioadă de două decenii au fost trei egumeni la Sfântul Munte, suntem îndreptățiți să credem că numărul lor a fost mult mai mare de-a lungul secolelor. Probabil, viitoarele cercetări efectuate în arhivele athonite vor descoperi alte personalități ale monahismului românesc, care au ilustrat această înaltă demnitate în mănăstirile din Muntele Athos.

Arhim. VENIAMIN MICLE

Gala Galaction

În acest an, 2001, s-au împlinit patru decenii de la trecerea la cele veșnice a lui Gala Galaction. Era prea bine cunoscut cu chipul său patriarhal, cu barba-i albă ca zăpada. Alături de C. Hogaș și alții, G. Galaction a fost clasat de către G. Ibrăileanu între scriitorii care au dezvoltat unele teme tipic proporaniste, respectând principiul estetic elementar, de la rigorile căruia arta nu se poate sustrage (Istoria Filozofiei românești, vol. II, Ed. Acad. Rom., București, 1980, p. 97 și 99). Același critic literar l-a considerat pe G. Galaction ca fiind un scriitor foarte original, cu o concepție de creștin ortodox asupra vieții, care prin remarcabilul său talent de nuvelist, s-a bucurat curând de consacrarea literară, făcându-i-se un loc de prim rang în evoluția epicii românești (G. Galection, Antologie îngrijită de T. Vârgolici, Ed. Eminescu, București, 1978, p. 10—11).

Gala Galaction, pe numele său adevărat, Grigore Pișculescu, s-a născut la 16 aprilie 1879, în comuna Didești, jud. Teleorman, într-o familie de mici arendași agricoli. Din anii copilăriei a nutrit sentimente și atitudini, care — pe măsură ce a înaintat în vârstă — s-au dezvoltat, evidențiindu-se apoi în opera sa. Din familiile foștilor robi mânăstirești, ai schitului de călugări din Didești și-a avut el pe primii prieteni. De acolo a prins el sensul noțiunii de rob și mai târziu sensul noțiunii de libertate (T. Vârgolici, în Prefața Operelor alese ale lui G. Galaction, Ed. pentru literatură și artă, București, 1956, p. 6—7).

Contactul cu creația populară pe care G. Galaction l-a avut în anii de școală elementară, i-a încălzit sufletul, i-a promovat gustul pentru frumos, afinitatea pentru curățenia morală și dragostea față de oamenii simpli. Ca elev al liceului Sf. Sava din București și-a legat sentimentele și ideile sale de fapte concrete din viața socială, dedicându-se creației literare, care a ajuns astfel pe primul plan al preocupărilor sale. În acea perioadă a legat el prietenii cu N.D. Cocea și T. Arghezi, care aveau să dureze întreaga viață.

În 1897, cu o atitudine laică față de viață, G. Galaction a intrat în Facultatea de Litere și Filozofie. Aflându-se însă în fața unor probleme noi, acestea au condus la schimbarea de atitudine. În 1899 a părăsit Facultatea și s-a înscris la Facultatea de Teologie. După zece ani, a reușit să fie promovat doctor în Teologie. Din punct de vedere literar, această perioadă a fost mai puțin fecundă, căci — după spusele sale — „a stat la marginea holdelor literare“ (Prefața la Opere alese, p. 9).

Din 1909, ca defensor eclesiastic (adică procuror bisericesc) al episcopiilor Olteniei și Curții de Argeș, G. Galaction a străbătut regiuni pitorești, cunoscând oamenii cu păsurile și nevoile lor, care au redeșteptat puternice sentimente în sufletul său. S-a pătruns de bogăția și farmecul creației populare. A cules astfel un valoros material de viață pe care l-a fructificat apoi în creația literară, pusă pe prim plan. În opera sa s-au reliefat, ca trăsături specifice: sentimentul de umanitate și protestul față de tot ceea ce era întunecat. A reușit să expună în formă artistică poveștile ascultate în anii copilăriei. A devenit colaborator la marile ziare, precum și al revistelor de seamă. În 1914 a publicat volumul de nuvele „Bisericuța din Răzoare“, pentru care i s-a acordat premiul Academiei Române. În 1916, i-au apărut alte două volume de nuvele: „Clopotele din Mânăstirea Neamțu“ și „La țărmul mării“.

Anii de Teologie au condus la evidențierea în mod pregnant, în scrisul său, a atitudinii teologice față de viață. În 1922, la vârsta de 43 de ani, G. Galaction a intrat în cinul preoțesc, militând pentru dreptate și adevăr. Eticii laice și nedreptăților sociale, le-a opus el creștinismul primar, înclinat spre soluționarea durerilor populare, păstrând nestinsă în sufletul său, dragostea față de popor.

Între marile realizări ale lui Gala Galaction, la loc de frunte se înscrie tălmăcirea Sfintei Scripturi, împreună cu pr. prof. univ. Vasile Radu, ambii exegeți erudiți. Vasile Radu a tradus T.V., din ebraică, iar G. Galaction a tradus T.N. direct din grecește (Al. Rosetti, Călătorii și portrete, 1977, p. 211). Traducerea a fost urmată de tipărirea ei, ca jertfă aleasă, adusă la Curțile Templului. Ca tot ce este pământesc și omenesc și graiul omului

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Deschiderea festivă a noului an universitar 2001/2002

Luni, 1 oct. a.c., a avut loc deschiderea noului an universitar, la Universitatea „Lucian Blaga" din Sibiu.

Programul a început cu Sfânta Liturghie, care s-a oficiat între orele 8-10, la paraclisul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna".

A participat *Înalt Prea Sfințitul Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului.*

S-a dat citire rugăciunii de implorare a ajutorului dumnezeiesc pentru întreaga comunitate universitară sibiană.

Decanul facultății, Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan a rostit un cuvânt adecvat momentului, arătând, între altele, că noul an universitar debutează într-un context internațional de mare tensiune și confuzie, ca urmare a atentatelor teroriste din 11 sept., din America. Dacă toate aceste situații, de o extremă gravitate, au fost cauzate de oameni, este cert că ajutorul și mântuirea nu pot veni decât de la Dumnezeu. De aceea, acum mai mult decât oricând, trebuie să stăruim în rugăciune pentru ca Dumnezeu să stingă focul urei și al vrajbei și să dăruiască lumii pacea Sa, de care avem atâta nevoie.

În continuare, Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan a prezentat o succintă dare de seamă asupra înfăptuirilor pe plan didactic-educativ și pe plan administrativ-gospodăresc, în anul universitar încheiat. De remarcat finisarea lucrărilor de renovare, compartimentare și mansardare a căminului de studenți, ceea ce a permis sporirea numărului de locuri de cazare, ca și asigurarea unor condiții decente de locuit.

S-a făcut referire apoi la examenele de definitivat și de grad pentru profesorii de religie, care s-au desfășurat, la sfârșitul lunii august și începutul lunii septembrie, ca și la examenele de admitere la cursurile de licență și studii aprofundate care s-au ținut tot în septembrie. De precizat că, începând cu acest an universitar, la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, pe lângă specializările anterioare (Teologie-Pastorală, Teologie-Litere, Teologie-Asistență socială), au mai luat ființă, cu aprobarea Sf. Sinod și a Senatului Universității, încă alte două specializări: Teologie-Istorie și Teologie-Patrimoniu (Restaurarea operelor de artă). Motivația înființării acestor două specializări a fost lipsa cadrelor didactice și a unor specialiști în domeniul istoriei și al restaurării patrimoniului artistic, în această parte de țară. Existența la Sibiu a unei secții de istorie bisericească și laică de mare prestigiu, ca și a unor laboratoare de restaurare renumite în întreaga țară (la Muzeul „Brukenthal" și la Muzeul „Astra") constituie o garanție pentru o bună pregătire a unor specialiști în domeniile amintite.

În final, a vorbit *Înalt Prea Sfințitul Mitropolit* ANTONIE, care a rememorat împrejurările zbuciumate în care și-a finalizat studiile, după instaurarea în România a regimului comunist. *Î.P.S. Sa* a dorit să-i stimuleze pe actualii studenți, care beneficiază de un alt statut, de a se implica stăruitor în pregătirea lor ca viitori slujitori ai altarelor, ai catedrelor și ai instituțiilor de asistență socială. În mod special *Î.P.S. Sa* i-a vizat pe studenții din anul I, punându-le la inimă îndemnul de a „răscumpăra vremea", de a nu se lăsa descurajați de perspectiva nu prea încurajatoare a găsirii, după absolvire, a unui loc de slujire, pentru că Dumnezeu poartă de grijă de fiecare dintre noi.

La ora 12,00, în aula „Avram Iancu" a Universității „Lucian Blaga" din Sibiu a avut loc întrunirea de deschidere oficială a anului universitar. A fost prezent Prof. Dr. Werner Schaal, președintele Universității „Lucian Blaga", fost președinte al Universității „Phillips" din Marburg-Germania. A

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. prof. Dr. DUMITRU ABRUDAN

MOMENT ANIVERSAR

Primii cinci ani de misiune ortodoxă în rândul deficienților de auz din Patriarhia Română

În desfășurarea considerabilului proces de reintegrare a Bisericii în societate, cu binecuvântarea lui Dumnezeu pogorâtă asupra Bisericii și a Neamului Românesc și Ortodox și sub oblăduirea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în anul 1996 se începe o nouă formă de misiune pastorală, care are în vedere asigurarea asistenței religioase pentru deficienții de auz din România și Diaspora.

S-a avut în vedere faptul că dacă surdul este semenul nostru, ca orice alt om de pe fața pământului, asta însemnând că el trebuie să se afle lângă noi în Sfânta Biserică și să participe cu noi la comuniunea cu Hristos. Deficiența fizică, de orice fel, nu este un motiv de marginalizare, ci numai abaterile morale și doctrinale sunt obstacole în calea mântuirii. Contactul surdo-muților cu Biserica, până în anul 1996, s-a făcut netranspuse în limbaj mimico-gestual numai la solicitarea acestora cu privire la oficierea Tainelor și ierurgiilor legate de împrejurările speciale din viața omului (naștere, căsătorie, moarte), în virtutea practicii adânc înrădăcinate în tradițiile poporului român.

Primul pas făcut de Biserica Ortodoxă Română în acest domeniu a avut loc în anul 1987 când s-a purces la realizarea unui Dicționar Ilustrativ, bilingv de către Arhiepiscopia Sibiului prin Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, care a suportat în întregime grija cheltuielilor de pregătire a cărții, de procurare a materialelor, de plata fotografiilor și modelelor și de tipărire, aceasta la inițiativa doamnei Iulia Drăgușoiu.

Anul milei 1996 a însemnat cu adevărat începutul acestei noi forme de slujire pastoral-misionară pentru surzi, dar nu și integrarea imediată a surzilor în Biserică. S-au ivit adesea obstacole care păreau de netrecut și care adesea luau înfățișarea unor sfidări și dileme insolubile. Sfidarea cea mai importantă cu care Biserica se confrunta era aceea a lipsei unui program adecvat acestei categorii de oameni din lumea tăcerii. În primul rând, acest program trebuie să fie construit pe particularitățile de personalitate ale surdo-muților. În relația lor cu Dumnezeu, surdo-muții nu pot să nu țină seama de deficiența de care suferă și vor să li se spună mai multe din punct de vedere religios despre cauzele ei, mai ales în cazul în care s-au născut cu ea sau au dobândit-o în urma unor accidente. În al doilea rând, modul lor specific de comunicare este limbajul mimico-gestual. Dialogul cel mai eficient cu ei are loc dacă informațiile și datele sunt accesibilizate logicii surzilor și transmise prin limbaj mimico-gestual. De aceea, Biserica are nevoie de cadre special pregătite în acest domeniu, care să cunoască limbajul semnelor, surdopsihopedagogia și învățătura de credință ortodoxă.

În România există 17 filiale, 33 de grupe și 28 de unități de învățământ special pentru surzi (grădinițe, școli generale, profesionale și licee). Însă personalul bisericesc care să îndeplinească condițiile de mai sus este în curs de pregătire și în număr foarte mic față de necesar. De asemenea, Biserica Mamă are în vedere pentru acești credincioși, deficienții de auz, următoarele:

— constituirea de comunități ortodoxe în Patriarhia Română și Diaspora;

— desfășurarea unui misionarism creștin ortodox prin deplasări, respectând prevederile canonice de autonomie jurisdicțională, la comunități de surzi din țară și din străinătate;

— sprijinirea comunităților de deficienți de auz nouînființate în vederea amenajării sau construcției de locașuri de cult ortodox;

— realizarea de videoteci și biblioteci cu conținut biblic, patristic și liturgic la cluburile Asociației Naționale a Surzilor din România (ANSR);

— întreținerea de legături de colaborare cu Patriarhiile Ortodoxe surori și cu organisme și organe guvernamentale și neguvernamentale similare din țară și din străinătate.

Ținând cont de toate aceste considerente, în Episcopia Argeșului și Muscelului prin Prea Sfințitul Părinte Calinic s-a pus începutul unei lucrări duhovnicești care prin intermediul presei și al televiziunii a făcut să se înlăture încet, încet vechea mentalitate cu privire la locul meritat de surd în Biserică și în societate.

Împlinirile duhovnicești care au încununat activitatea misionară coordonată de Preasfințitul Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului, în rândul deficienților de auz ne îndreptățesc să sperăm într-un lucru binecuvântat de Dumnezeu:

1. În data de 6 septembrie 1997, Prea Sfințitul Calinic hirotonește primul preot pe seama unei comunități de deficienți de auz, cea din Pitești, în persoana lui Constantin Toma.

2. În 15 martie 1998, Prea Sfințitul Calinic sfințește pentru surzi, Capela «Izvorul Tămăduirii — Effatta» în Prundu, Pitești.

3. Conform punctului 1 al anexei Hotărârii Sinodale nr. 515/4 februarie 1999, s-a dispus înființarea în cadrul Episcopiei Argeșului și Muscelului a «Centrului Național de Pregătire, Catehizare și Misiune Creștin Ortodoxă pentru Deficienții de Auz din Patriarhia Română și Diaspora».

4. Se difuzează, începând cu anul 1998, un program de catehizare pentru surzi, prin intermediul posturilor de televiziune TV România 1, Antena 1 și Prima TV.

5. În data de 19 mai 1999, prin adresa nr. 396, Tribunalul Argeș legiferează înființarea Fundației «Sfântul Grigorie Palama», cu sediul în str. Stadionului, nr. 47, Pitești, jud. Argeș, cu scopul de a desfășura misiuni și de a constitui comunități ortodoxe printre surdo-muți, ea fiind un organ de activitate al «Centrului Național de Pregătire, Catehizare și Misiune Creștin Ortodoxă pentru Deficienții de Auz din Patriarhia Română și Diaspora».

6. S-au înființat la Seminarul Teologic Liceal «Neagoe Vodă Basarab» din Curtea de Argeș și funcționează, începând cu anul de învățământ 1999—2000, două clase de învățământ special pentru deficienți de auz, o clasă a XI-a cu 10 elevi și o clasă a XII-a cu 25 de elevi.

7. A apărut pe firmamentul învățământului universitar teologic ortodox românesc cea de-a opta specializare: «Comunicare și slujire prin limbaj mimico-gestual». Astfel la Facultatea de Teologie «Sfânta Mucenița Filofteia» din cadrul Universității Pitești se constituie catedra «Comunicare și slujire prin limbaj mimico-gestual" cu secțiile Teologie Pastorală și Teologie Asistență Socială, având 20 de studenți în anul I, 20 în anul II și 20 în anul III, surzi și auzitori, reprezentând filialele și eparhiile din România. Aceasta a făcut necesară admiterea și parcurgerea cursurilor de doctorat, la Universitatea din București, Facultatea de Teologie, de către preotul Onu Constantin cu lucrarea: *Misiunea Bisericii Ortodoxe Române față de credincioșii deficienți de auz și de vedere.*

8. Se transmit pe diferite posturi de televiziune tot mai multe emisiuni cu și despre studenții surzi, despre problematica lor, dar mai ales despre realizările lor, lucru ce surprinde plăcut opinia publică neobișnuită cu această categorie de oameni și cu atât mai mult cu delectarea artistic-religioasă cu care surzii se impun în ultimul timp, câștigând astfel un loc binemeritat în mijocul nostru.

9. S-au constituit în cuprinsul Patriarhiei Române, cu aprobarea chiriarhului locului comunități creștin-ortodoxe pentru surzi în orașele: Pitești și Oradea și s-au pus bazele constituirii de comunități la Craiova, Iași, Cluj-Napoca, Timișoara, București.

10. Fundația «Sfântul Grigorie Palama» a conceput și realizat o revistă cu numele «Effatta», redactată de studenții de la Catedra de Comunicare și slujire prin limbaj mimico-gestual, care are ca scop punerea în evidență a acestei forme noi de slujire pentru confrații surzi și nevăzători.

11. Ca o încununare a integrării deficienților de auz și de vedere printre cei fără deficiențe și a comuniunii dintre nevăzători și surzi, s-a născut corala «Effatta», care desfășoară concerte la momentele de praznice și sărbători la sediul filialelor și pe posturile de televiziune locale și naționale.

12. În vederea uniformizării limbajului mimico-gestual religios pentru deficienții de auz din Europa de Est, se elaborează un manual-dicționar.

13. Pentru a putea face cunoscută această nouă formă de slujire tuturor persoanelor și instituțiilor interesate atât din țară, cât și din străinătate, a fost realizată o pagină Web:http://effatta.arges.ro.

14. Izbânzile duhovnicești au depășit, până în momentul de față, limitele Patriarhiei Române și suntem solicitați de către Bisericile surori (rusă și greacă), în vederea lărgirii acestei misiuni în cadrul Patriarhiilor lor.

Astfel, cu acordul Î.P.S. Mitropolit Vladimir al Mitropoliei Republicane din Basarabia, la invitația Asociației Surzilor din Republica Moldova și cu binecuvântarea Prea Sfințitului Calinic, Episcopul Argeșului și Muscelului, delegația Fundației «Sfântul Grigorie Palama» vizitează Filialele Surzilor din Bălți și Chișinău, ocazie cu care s-au pus bazele constituirii de comunități ortodoxe pentru surzii din Republica Moldova.

Aceste acțiuni și activități pastorale ale slujirii, pe care Biserica noastră străbună le face în mod cu totul inedit și impresionant, prezentate succint în acest material, ne îndeamnă să dăm curs hotărârii Sfântului Sinod cu privire la asigurarea de personal bisericesc, în cadrul Centrului de Pregătire, Catehizare și Misiune Ortodoxă pentru Deficienții de Auz din Patriarhia Română și Diaspora, care va trebui să funcționeze în baza unei organigrame în vederea asigurării unei asistențe religioase pentru toți deficienții de auz și de vedere din Biserica Ortodoxă Română și Diaspora.

Dacă pe plan național, în cadrul Patriarhiei, forma cultică destinată surzilor se structurează și va deveni o rețea bisericească aflată sub oblăduirea Patriarhiei Române, dacă fiecare Eparhie va avea biserici pentru surzi și dacă problematica surzilor se va rezolva la nivelul Bisericii Ortodoxe Române, rămâne în datoria acestui „Centru Național de Catehizare și Misiune pentru Deficienții de Auz", pe care Sf. Sinod l-a legiferat să funcționeze în Eparhia Argeș, în orașul Pitești, să ducă acest apostolat și în afara granițelor unde există surzi neîncreștinați.

Întâlnirile panortodoxe care se vor organiza în viitor vor trebui să aibă pe ordinea de zi și problema surdo-muților, în vederea stabilirii unei strategii confesionale pentru deficienții de auz din țările ortodoxe surori, participante la dialog. În urma unui consens realizat, s-ar putea face un apel și către Biserica Romano-Catolică.

Limbajul mimico-gestual se poate prezenta astfel ca o metodă în dialogul ecumenic, dar și ca model, din trei motive suficient de edificatoare:

1. Limbajul mimico-gestual în lumea surzilor nu are granițe. Comunicarea dintre doi surzi născuți în două țări diferite se face relativ asemănător cu aceea a unor auzitori care vorbesc dialecte diferite ale aceleiași limbi. Deficiența comună îi leagă într-o firească frăție de cruce. De aceea surzii pot fi considerați ca un liant între națiuni și religii, ca element de consolidare a bunăvoinței între oameni, care devine fundamentul păcii lui Hristos.

2. Toate limbajele gestuale existente azi pe glob au un fond comun de cuvinte-semne. Fiind un sistem de prezentare a gândurilor, prin intermediul unor imagini în acțiune, limbajul mimico-gestual, ca și esperanto, deschide perspectiva comunicării la nivel internațional. Din cauză că mesajul are multe calități care-i conferă universalitatea, el poate să contribuie mult la cauza umanității, ca răspuns la nevoia unui limbaj într-adevăr universal care să realizeze un misionarism creștin ortodox de excepție.

3. Limbajul mimico-gestual transpus în vorbire sau cântare este deosebit de impresionant și capacitează atât persoanele deficiente, cât și cele auzitoare. Exprimarea prin această nouă dimensiune de comunicare creează un simțământ de mare emoție, o actualizare a manifestării Cincizecimii, Biserică ieri și azi care conferă mare putere de sensibilizare auditorului.

Prin apariția pe firmamentul lumii ortodoxe a slujirii prin limbaj mimico-gestual se înlătură o barieră de comunicare religioasă dintre milioanele de surzi de pe planetă. Toate aceste suflete existente nu au fost spovedite până acum, nici hărăzite unui locaș de cult ortodox, dar printr-un misionarism adecvat, ei, surzii, pot înțelege că Hristos S-a răstignit și a înviat și pentru ei, că mântuirea este un dar pregătit și pentru ei și că în Împărăția lui Dumnezeu ei nu vor mai avea nici un fel de deficiențe.

Sperând că lucrarea noastră, făcută cu smerenie și ascultare este spre slava Sfintei Noastre Biserici și cinstea Neamului Românesc și Ortodox, continuăm să trudim în ogorul duhovnicesc în care am fost chemați, aflându-ne sub oblăduirea Sfântului Andrei, Apostolul Românilor.

Lector univ.
Preot ONU CONSTANTIN,
președinte executiv al Fundației Sfântul Grigorie Palama, Pitești

Asistența socială în istoria Mănăstirii Neamț

În general viața monahală îmbracă diferite forme, astfel încât actualizarea acestei modalități de viețuire, se bazează pe învățăturile Sfinților Părinți, organizatori ai vieții monahale de-a lungul timpului care au avut înțelepciunea să statornicească reguli despre grija față de bolnavi. Regula 55 a Sfântului VASILE CEL MARE răspunde la întrebarea dacă este bine să folosim arta medicală în cazul de boală, arătându-ne amănunțit cum să abordăm actul medical. Urcușul duhovnicesc ca modalitate de viețuire monastică se bazează pe virtutea deosebirii binelui de rău. Sfinții Părinți prin scrierile lor s-au ocupat îndeosebi de discernerea gândurilor bune, de cele rele ca o treaptă în urcușul duhovnicesc, ea făcându-se teoretic cât și practic.

Viața creștinului cât și a monahului, în mod special, este împărțită în două faze: faza contemplativă și o fază activă, pactică sau a faptelor. La baza acestor aspecte stă virtutea deosebirii binelui de rău care exprimă relația dintre viața contemplativă și cea activă. Fără starea spirituală omul nu poate fi activ spre o stare de ascultare sub felurite aspecte.

Viața contemplativă adânc înrădăcinată în inima și mintea omului îl face *„harismatic în creativitățile lui"* adică i se dă harul de a face un anumit lucru.

Activitatea în mânăstire este concepută ca ascultare într-o formă sau alta pe care le întâlnim în viață.

Pe lângă aspectul cultural, gospodăresc, mediului ambiant, cel mai sensibil aspect al vieții active a monahului este caritatea ca stare de milă și filantropie. Este unul din principiile facerii de bine care transformă obștea spiritual prin relația dintre membrii comunității.

Milostenia este o *„teologie a aproapelui"* ca o slujire individuală născută din iubirea dumnezeiască care face trecerea de la viața activă la cea contemplativă. Teologia morală ne ajută prin caritate la faptele iubirii.

În viața de mânăstire trebuie dată o deosebită atenție filantropiei care se manifestă prin grija monahilor față de cei aflați pe patul suferinței, ușurându-le durerea sufletească și trupească.

De-a lungul existenței sale în Mânăstirea Neamț generații de monahi au desfășurat activitățile de asistență socială, imitând pe toți Sfinții Părinți care au lăsat reguli pentru grija și întreținerea sănătății trupești și sufletești a credincioșilor. Aceasta s-a materializat prin bolnițe pentru bătrâni și invalizi, ospicii, farmacii și case de oaspeți.

Încă din secolul XV au existat case de adăpost pentru călători, închinători și suferinzi. Potrivit unei însemnări de pe un minei din 1536 de la Mânăstirea Putna din care reiese că la Mânăstirea Neamțu a existat o bolniță-spital care a fost distrusă în urma unui incendiu. În anul 1735 Episcopul Varlaam de Rădăuți legat de Mânăstirea Neamț atât prin metanie, cât și ca egumen a făcut casă pentru bolniță pe care a înzestrat-o. Aceasta s-a deteriorat așa încât Sfântul Paisie Velicicovschi starețul Mânăstirii Neamț care făcuse și la Mânăstirea Secu o bolniță în anul 1791, a ridicat o bolniță nouă și o casă de oaspeți, atât pentru călugări cât și pentru mireni. Bolnița pe care a construit-o Sfântul Paisie de la Neamț este cu totul deosebită față de celelalte din trecut pentru că este și azil pentru părinții bătrâni bolnavi cu felurite neputințe, infirmi, dar creează aparte o bolniță pentru *„cei cu duhuri necurate"* adică pentru cei bolnavi psihici. În anul 1822 Starețul Ilarie a ridicat o bolniță cunoscută sub numele „bolnița lui Calimah" care a avut o existență scurtă datorită unui incendiu.

Starețul Neonil care a stărețit în trei rânduri: 1—23 octombrie, 1834—1 (12) noiembrie 1835; 2—11 aprilie 1838 — 27 decembrie 1839 și respectiv 3—19 iunie 1843 — 16 octombrie 1853, a continuat lucrarea filantropică a Sfântului Paisie ridicând o bolniță pe locul actualului seminar teologic, care a funcționat ca ospiciu. El a înființat spitalul din Tg. Neamț, ca o continuare a bolniței de la Mânăstirea Neamț. De la 1 ianuarie 1863 așezământul era sub supravegherea direcției sanitare de atunci adică a Epitropiei Sfântului Spiridon din Iași. Aici erau bolnavi cu diferite afecțiuni interne, infirmități fizice. Era înzestrat cu multe îmbunătățiri și avea servitori și duhovnici aparte. Evidențele stricte în arhiva Mânăstirii Neamț arată că ospiciul de alienați a avut un caracter strict medical, cu personal de medici calificați. La îngrijirea bolnavilor medicii erau ajutați de monahi, frați infirmieri.

Pe lângă bolnițe au existat și *„spițării"* sau farmacii. Ca atestare documentară prima farmacie a existat în anul 1760 pe care Sfântul Paisie a mărit-o, funcționând după norme tradiționale *„buruieni de leac culese și uscate de părinți"*. Evidente însemnări ce există în arhiva mânăstirii arată prezența unor lucruri de inventar, medicamente, instrumentar farmaceutic, care erau procurate de la alte farmacii din Târgu Neamț, Iași, Roma, Viena. Fratele Onufrie care venise cu Sf. Paisie de la Mânăstirea Dragomirna era priceput și cunoscut ca farmacist. De amintit ca farmaciști în istorie pe Calinic Schimonahul spițeriu 1849, Arcadie Popovici 1919, Iov Burlacu, un bun cunoscător al plantelor, căruia i-a fost ca ucenic și Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamț.

Nu departe de Schitul Vovidenia a existat un staționar cu căzi și cabine la un izvor numit „Puturosul", apă cu calități terapeutice pentru bolnavii cu afecțiuni reumatice. Dr. Ioan Chania a descoperit calitățile terapeutice ale apei de la Puturosul, izvorul din pădure. A existat o ghețărie în 1860.

Tot aici a existat și o ambulanță pentru transportul răniților mai ales în timpul războiului de independență din 1877.

Aceste repere istorice ne arată dragostea creștină a monahilor față de cei în suferință și aspectul de caritate care favorizează armonia în obște oferind progres spiritual și moral al fiecărui monah, atingând iubirea maximă a unui om față de alt om, fiind piscul cel mai înalt al depășirii de sine, perla cea mai prețioasă a personalității. Prin caracterul ei de milă, caritatea este privită ca unul din elementele de prim ordin ale desăvârșirii. *„Când vezi pe aproapele tău cât de departe ar fi el geografic sau sufletește — afirmă părintele Rafael Noica — să fii convins că e un alt eu, fie prieten, fie dușman căci el are nevoie de aceeași mărturisire. Viața fratelui meu este viața mea"*. (7). Iar Sfântul Siluan Atonitul zice: *„Fericit cel ce iubește pe fratele său, că fratele nostru este viața Noastră"*.

Filantropia ca trăsătură fundamentală a sufletului creștin este o acțiune organizată la nivel de instituții: bolnițe, case de pelerini, spițării sau farmacii și o stare educațională în același timp. Caritatea este un concept de slujire comunitară cu orientare eshatologică vizând slujirea lui Dumnezeu și a semenilor în Iubire. Sub aspectul milosteniei și jertfei pentru aproapele nostru, discernământul atinge apogeul, mai ales la judecata divină când Hristos afirmă: „Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la mine...» Matei 25, 35—40.

Prin aceasta arată răsplata celui ce a făcut bine fiind vrednic de împărăția lui Dumnezeu; iar cuvintele: duceți-vă de la mine blestemaților... nu reprezintă o pedeapsă ci o măsură pentru că Dumnezeu nu pedepsește ci măsoară „Cu ce măsură dați, cu aceea veți lua" (Mt. 7, 2).

Generațiile de monahi au dus la împlinire aceste virtuți ca poruncă a lui Dumnezeu, care au făcut din fiecare membru al obștii călugărești un vrednic al Împărăției lui Dumnezeu.

Protos. ANDREI IONIȚĂ
Mânăstirea Neamțu

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Sfântul Vasile cel Mare, Scrieri, partea a doua, Reguli Mari, pag. 296, București, 1989.
2. Paul Evdokimov „Iubirea nebună a lui Dumnezeu", tradusă de T. Baconschi, Ed. Anastasia, București, 1993, p. 124.
3. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae „Slujitori ai lui Dumnezeu, Slujitori ai semenilor", rev. B.O.R. nr. 3—4, 1970.
4. Arhid. Ioan Ivan și Pr. Scarlat Porcescu „Monografia Mânăstirii Neamț", Tipografia M. Neamțu 1981.
5. Constantin N. Tomescu, Istoria M. Neamț, p. 114.
6. Serghei Cehfericov, Ms. 154 M-rii Neamț.
7. Arhiva M-rii Neamț, Dosare cheltuieli 1860—1900.
8. Pr. Rafael Noica, „Mărturiile Părintelui Rafael însoțite de câteva cuvinte de folos ale Părintelui Simion", Ed. Anastasia, Buc. 1993, pag. 76.
9. Sf. Siluan Atonitul „Între Iadul Deznădejdii și Iadul Smereniei", pag. 86, traducere diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Alba Iulia.

Dumnezeu nu „fuge"!

Titlul pe care l-am ales pentru a sintetiza gândurile pe care intenționez să le transpun pe hârtie va stârni probabil curiozitate sau cel puțin va părea straniu. De aceea sunt datoare cu o explicație. Cu câtva timp în urmă am lecturat cu interes un articol semnat de Cristian Bădiliță, cuprins în paginile numărului 7 al revistei de cultură „Cuvântul", apărut în luna iulie, intitulat: „Aggiornamento în B.O.R. Biserica din care a fugit Dumnezeu?"

Nu doresc să polemizez cu autorul acelui articol, nici să alcătuiesc o replică la acesta. Mi-am permis însă un comentariu la acele rânduri care m-au fascinat și revoltat deopotrivă. Statutul de creștin ortodox și apoi cel de teolog m-au determinat să aștern pe hârtie ceea ce am simțit și am gândit atunci când l-am citit și ulterior.

Multe rânduri ale articolului respectiv exprimă realități pe care, din păcate, oricât am dori să le negăm sau să le justificăm, dragostea pentru adevăr ne obligă să le recunoaștem și să le înfierăm. Ideal ar fi însă să le schimbăm, eradicând răul de la rădăcină.

Articolul, mărturisesc, mi s-a părut inițial hilar, verosimil în bună parte, apoi l-am abordat cu maximă seriozitate, gravitate și chiar responsabilitate pentru tot ceea ce umbrește în ochii multora imaginea bimilenarei Biserici Ortodoxe. Realitățile evocate acolo le-am trăit și simțit personal, în mare parte, m-am revoltat la rându-mi din cauza lor: „afrontul" adus simțului olfactiv, indisciplină de precupeață, predici prolixe, constând în înșiruirea de cuvinte „goale", cântarea lipsită de dinamism, de suflu, falsată adesea, care te exasperează.

Este inadmisibil să admitem generalizarea, permanentizarea, perpetuarea acestor tare. Nu, hotărât nu aceasta este viața liturgică în Ortodoxie. Cultul, liturghia ortodoxă este slujba la audierea și trăirea căreia emisarii cneazului rus Vladimir la Constantinopol, în 987, pentru a cunoaște credința grecilor, au afirmat: „Noi nu am știut dacă eram pe pământ sau în cer. Pe pământ nu este așa o frumusețe și splendoare și noi suntem acum în imposibilitatea de a o descrie. Știm doar atât că acolo Dumnezeu locuiește între oameni și cultul lor este mai frumos decât al altor neamuri. Nu putem uita acea frumusețe". Acestea sunt slujbele ortodoxe și ar trebui oficiate în așa fel încât fiecare să simtă astfel! Reinstalarea disciplinei bisericești se impune în mod imperios. Astfel va fi redată solemnitatea slujbei religioase. În primul rând preoților le revine misiunea de a educa efectiv poporul în acest sens. Preoți „în duh și adevăr" însă, cu o pregătire temeinică și verticalitate morală; aici intervine problema selecției de care se fac răspunzătoare oficialitățile bisericești, care pot lua măsuri în această direcție.

Problema ignoranței, a inculturii maselor, nu este responsabilitatea exclusivă a Bisericii. Desigur, nu putem fi un popor de intelectuali, dar slujitorii Bisericii trebuie să cunoască „arta" apropierii de persoane provenind din orice mediu social, trebuie să găsească tipul de discurs adecvat pentru oameni de toate categoriile. Este mai actual ca oricând, pentru slujitorii altarelor, „pescari de oameni", de suflete, îndemnul Mântuitorului: „Mânați la adânc!" (Cf. Lc. 5, 4), iar pentru fiecare credincios în parte, îndemnul adresat fiului văduvei din Nain: „... ție îți zic, scoală-te!" (Lc. 7, 14). Dacă nu le vom urma, riscăm ca Ortodoxia să fie tot mai discreditată.

Există într-adevăr o mentalitate superficială, o gândire retrogradă, care îi împinge pe mulți în mrejele fanatismului, a formalismului, cultivat de numeroase persoane, unele chiar din cadrul Bisericii. De ce găsim atât de greu salvatoarea cale de mijloc, care învinge extremele? Există predilecție pentru acestea din urmă la mulți creștini: ori rigorism exagerat, sec, ori libertate greșit înțeleasă, deșănțată.

Discursul teologic trebuie modificat nu în sensul modificării substanțiale, radicale a traducerilor în limba română ale Sfintei Scripturi, a vocabularului acestora, a termenilor. Soluția trebuie căutată în modul de receptare, de interpretare și mai ales de punere în practică a îndemnurilor evanghelice, — mereu actuale—, înțelegerea în profunzime a conotațiilor lor, nu în mod simplist, ad litteram. Și iată că din nou ajungem la aceia care sunt datori să le expună și să le explice, la cei care au fost consacrați în acest sens și posedă autoritatea divină, harică, de a învăța pe alții!

Proveniența din mediul rural a unor slujitori ai Bisericii nu e responsabilă de incultură, mentalități conservatoare. Să nu uităm că somitățile culturii române provin în mare parte din acest mediu! Din familiile unor preoți din mediul rural provin personalități marcante precum: Ion Budai Deleanu, G. Coșbuc, O. Goga, Aron și Nicolae Densușianu, Lucian Blaga, Petre Țuțea, E. Cioran și atâția alții. Este necesară o adaptare a metodelor de pastorație la problematica timpului și a lumii în care trăim. Altfel riscăm, noi ortodocșii, să fim considerați anacronici.

În articolul menționat se face mereu referire la „Biserica stalinistă ortodoxă", iar locul nu e singular, nici vocea care folosește această sintagmă. Asocierea celor doi termeni, — „stalinistă", „respectiv ortodoxă" —, e o impietate de-a dreptul. Chiar dacă am admite prin absurd faptul că unele persoane aparținând Bisericii, sujitori ai acestei instituții, au împărtășit și împărtășesc idei „staliniste", Biserica nu se identifică cu acestea (nici cu persoanele, nici cu ideile) sau cu vreun sistem politic, oricare ar fi acesta. Iisus nu trebuie „destalinizat". El, Dumnezeul Iubirii, este infinit mai presus de sfera politicului, mai ales atunci când acesta promovează ura, violența, ateismul. Pe de altă parte, Bisericii Ortodoxe îi aparțin mai multe popoare, comunități care nu au avut de-a face cu stalinismul invocat niciodată.

Cât despre structura, organizarea Bisericii, sistemul sinodal, instituția Patriarhiei, acestea nu sunt de tip „stalinist", nu sunt inovații ale secolului XX, cum crede autorul, ci datează de veacuri în lumea creștină. Dacă structura aceasta este considerată absolutistă, „stalinistă", ar trebui să afirmăm că orice structură similară e caracterizată prin acești termeni, prin urmare și conducerea Bisericii Romano-Catolice, — papa, cardinalii... —, afirmație care multora le-ar părea, cu siguranță, aberantă.

Este necesară oare o reformă a Ortodoxiei? Nu ar fi mai benefică redescoperirea Ortodoxiei, prin prisma paradigmei inițiale, model perpetuu: Biserica primară? Nu de un Martin Luther are nevoie Ortodoxia, așa cum cere autorul articolului amintit, de un Andrei Șaguna, eventual. Căutăm răzvrătire, ruptură sau îndreptare și unitate în promovarea valorilor creștine, repunerea în drepturi a moralei creștine? Redresarea în plan moral a oamenilor Bisericii, a creștinilor, a societății românești, e indispensabilă, singura care va schimba efectiv actuala stare de lucruri, aflată, în mare parte, sub semnul anormalității. Se cere imperios redescoperirea valorilor creștine, a căror perenitate e indiscutabilă, a bunului simț, a echilibrului.

Nu sunt noutăți lucrurile pe care le-am expus, dar zadarnic sunt repetate dacă nu au ecou. Să nu compromitem frumusețea, puritatea, perenitatea, verosimilitatea credinței ortodoxe! Păcatul acesta ar fi mult prea grav, la fel și vina noastră în fața generațiilor viitoare.

Biserica, trupul lui Hristos, viața dumnezeiască prelungită peste timp în credincioși, nu va fi învinsă nici de „porțile iadului" (Cf. Mt. 16, 18); asigurarea aceasta vine de la Cel ce este „Adevărul" (Cf. In. 14, 6), deci nu ne este permis să o punem sub semnul echivocului. Dumnezeu nu „fuge" din Biserica întemeiată din voia Sa, de Fiul Său, prin pogorârea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii. Dumnezeu nu „fuge"! Cum ar putea să o facă, din moment ce El Însuși a rostit odinioară și, — dacă Îl primim cu sufletul curat —, ne confirmă și astăzi și totdeauna: „Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului!"? (Mt. 28, 20).

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

A VI-a întâlnire a Comisiei mixte de dialog Greco-Catolic–Ortodox

Episcopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, de Lugoj, 27 septembrie 2001

COMUNICAT

În ziua de 27 septembrie 2001, a continuat la Episcopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, de Lugoj, dialogul dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică.

Comisia ortodoxă a fost alcătuită din: Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Vadului, Feleacului și Clujului (președinte), Î.P.S. Arhiepiscop Andrei al Alba-Iuliei (vicepreședinte), P.S. Episcop Ioan al Oradiei, Bihorului și Sălajului, P.S. Episcop Timotei al Aradului, P.S. Episcop Ioan al Covasnei și Harghitei, P. S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, P. S. Iustin Sigheteanul, Arhiereu-Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Din partea Sfântului Sinod a participat P.S. Episcop Vincențiu Ploieșteanul, Episcop-Vicar patriarhal și Secretar al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Cu statut de invitați au luat parte Î.P.S. Arhiepiscop Nicolae, Mitropolitul Banatului și P. S. Episcop Laurențiu al Caransebeșului.

Comisia greco-catolică a fost alcătuită din: P.S. Episcop Alexandru al Lugojului (președinte), Î.P.S. Arhiepiscop George al Clujului și Gherlei (vicepreședinte), P.S. Episcop Virgil al Oradiei, P.S. Episcop Ioan al Maramureșului și P.S. Episcop Florentin, Episcop auxiliar al Eparhiei Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, de Cluj-Gherla.

Din motive obiective, la această întâlnire delegatul Vaticanului nu a putut fi prezent.

În prima parte a discuțiilor, ierarhii ortodocși au prezentat evoluția pe plan local a dialogului dintre cele două Biserici, cu realizările și cu problemele rămase în discuție.

S-a constatat soluționarea restituirii unor lăcașuri de cult, urmare a întâlnirilor Comisiilor locale de dialog, precum și faptul că, datorită unor probleme apărute la nivel local între comunități, unele solicitări venite din partea Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, nu au fost încă soluționate favorabil, rămânând a fi abordate și pe mai departe.

Partea ortodoxă propune diversificarea (lărgirea) acestui dialog prin abordarea în comun și a unor aspecte de natură socială și culturală. De asemenea, solicită sistarea proceselor dintre cele două Biserici românești și rezolvarea problemelor încă existente între ele pe calea dialogului.

Partea greco-catolică își menține în continuare cererea de retrocedare a bisericilor catedrale, a bisericilor protopopiale și acolo unde există două biserici dintre care una este a greco-catolicilor, una să fie restituită greco-catolicilor sau măcar, de la caz la caz, să se permită slujirea alternativă.

Se dorește continuarea dialogului în spiritul dragostei și al sincerității, al unei mai bune comunicări între ierarhii celor două Biserici.

Partea greco-catolică solicită concretizarea acestui dialog prin mai multă bunăvoință și generozitate la nivelul Comisiilor locale de dialog.

S-a convenit că îndemnul la bună înțelegere și armonie este binevenit din partea ierarhilor față de preoții și credincioșii lor și că ar putea duce la detensionarea situațiilor excepționale ce se ivesc în raporturile dintre cele două Biserici la nivel local.

Ambele părți își manifestă părerea ca opțiunea confesională a credincioșilor să fie respectată, fără a se face presiuni dintr-o parte sau alta.

În contextul ultimelor evenimente dramatice care cutremură astăzi omenirea, ambele părți își manifestă îngrijorarea față de evoluția situației internaționale și-L roagă pe Dumnezeu să le dăruiască celor puternici înțelepciune și lumină.

Următoarea întâlnire va avea loc în luna septembrie a anului 2002, la sediul Episcopiei Ortodoxe Române a Aradului, la o dată stabilită de comun acord între cele două Biserici și cu reprezentantul Vaticanului.

Spiritul Sfânt să reverse asupra tuturor darurile Sale cele bogate, ajutându-ne să ajungem, prin dragoste, la Lumina cea adevărată.

COMISIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ **COMISIA GRECO-CATOLICĂ**

Prea Sfințitul Ioan, Episcopul Oradiei, la 75 de ani

La 27 septembrie în acest an P.S. Sa Ioan Mihâlțan, episcopul ortodox al Oradiei, Bihorului și Sălajului a împlinit frumoasa vârstă de 75 de ani dintre care aproape 50 de ani în slujba Bisericii ca preot, profesor de teologie și ierarh.

Cu acest fericit prilej, Consiliul Eparhial Oradea a organizat luni, 24 septembrie a.c. la Centrul Eparhial o emoționantă festivitate.

Au fost prezenți P.S. Ioan Mihâlțan, membrii Consiliului Eparhial Oradea, reprezentanți ai învățământului universitar din oraș în frunte cu dl. rector prof. dr. Teodor Maghiar, ai învățământului teologic orădean în frunte cu P.C. Decan Dr. Constantin Voicu, preoți, protopopi, reprezentanți ai autorităților civile și militare, alți invitați.

Au participat de asemenea P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, delegat al Î.P.S. Mitropolit Antonie și P.S. Justin Sigheteanu, arhiereu-vicar al Eparhiei Maramureșului și Sătmarului.

La orele amiezii în Capela din Reședința Episcopală a fost oficiat un Te-Deum de către un sobor de preoți și diaconi în frunte cu P.S. arhiereu-vicar Petroniu Sălăjanu, care apoi la terminarea slujbei a rostit un scurt dar emoționant cuvânt la adresa sărbătoritului.

A răspuns apoi P.S. Ioan Mihâlțan care a mulțumit lui Dumnezeu pentru că l-a învrednicit să ajungă la această vârstă precum și tuturor celor prezenți pentru dragostea arătată. După o scurtă recepție la Reședința episcopală, la Cantina Universității a avut loc o agapă frățească unde s-au rostit toasturi și s-au făcut urări de îndelungă zilire pentru întâistătătorul Eparhiei Oradiei. Astfel după cuvântul festiv al P.C. Arhid. Dr. Constantin Voicu care a reliefat crâmpeie din viața P.S. Ioan, au urmat la cuvânt: P.S. Visarion Răşinăreanu, care a transmis mesajul Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P.S. Justin Sigheteanul și apoi reprezentanți ai Prefecturii, ai Primăriei și ai Consiliului Județean Bihor și ai vieții universitare orădene. Au fost citite și mesajele transmise cu acest prilej de către alți ierarhi din Transilvania.

Tuturor le-a mulțumit în cuvinte calde P.S. Ioan Mihâlțan care a creionat câteva din jaloanele activității sale ca preot, ca profesor și ca arhiereu.

În acordurile imnului arhieresc festivitatea simplă dar încărcată de emoție și de bucurie sufletească a luat sfârșit, toți cei prezenți primind binecuvântarea arhierească a celui sărbătorit.

Întru mulți și fericiți ani Prea Sfințite Părinte Episcop Ioan al Oradiei!

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar Sibiu

Gala Galaction

(Urmare din pag. a 4-a)

își are nestatornicia și fluiditatea sa, ceea ce impune cu necesitate traducerea Bibliei într-o limbă literară cuvenită. În consecință, traducătorii s-au ferit de a aduce în noua traducere a Bibliei toate arhaismele Bibliei de la 1688 și s-au ferit de modernismul traducătorilor neolatiniști. Traducătorii au fost pătrunși de menirea de a pune Biblia la îndemâna tuturor fiilor neamului nostru, de la colibe până la palate, de la opincă până la vlădică, de la elevi și studenți până la exigenții critici literari, căutători ai poeziei (Prefață la Biblia, Ed. pentru literatură și artă, București, 1938, p. IX—X).

Pentru meritele dobândite în vasta sa activitate, în 1947, G. Galaction a fost ales ca membru al Academiei Române; a intrat deci în rândurile „nemuritorilor".

Ca și în nuvelele și în articolele sale, de asemenea în romanele: „La răspântie de veacuri", „Roxana", străbate un vibrant sentiment de umanitate, năzuind pentru idealul de viață, întemeiat pe cinste și demnitate, dreptate și libertate, opunându-se față de tot ceea ce este întunecat. Prin conținutul de idei și prin mijloacele măiestrite de turnare, uzând de alese imagini artistice, G. Galaction și-a dobândit un binemeritat loc între creatorii de frumos ai literaturii noastre. Cât despre arta adevărată, aceasta are țelul înalt al slujirii oamenilor. În scrierile sale se remarcă un patos lăuntric, de nuanță lirică, servindu-se de haina meditației și a contemplației (T. Vârgolici, în Prefața la Opere alese, p. 26—27).

Militant neobosit al ideii de umanitate, în anul 1935, Gala Galaction a ajuns și în Timișoara. Pe pământ bănățean, românii au viețuit și cu etnici sârbi. Spre a-și aduce contribuția la buna înțelegere între etnii, de aceeași credință ortodoxă, G. Galaction a recurs la frumoasa sa nuvelă „De la noi la Cladova", cu conținut adecvat specificului locului. Preotul Tonea, de la noi, era „tânăr și frumos ca starețul Iakint din Kruşedol", preot vrednic, cu cucernică tresvie sufletească. Creștin cu inima curată, cel mai vrednic de pe plaiurile Mehedinților, și-a păstrat inima vas curat. Trecând printre norod, creștinii se întreceau să vie să-i sărute mâna.

În duminica Tomii, după sf. Liturghie, a venit la el un cunoscut, jupân Traico, negustor bogat din Cladova sârbească, însoțit de frumoasa și tânăra sa nevastă, Berivoje. Într-acel ceas al nenorocirii, sârbul l-a rugat pe părintele să-i dea cu împrumut o mie de franci. Pentru dobândă, urma ca la Sân-Petru părintele să meargă la Cladova. În plină vară, iată-l pe părintele Tonea cu sfintele daruri la piept, cu epitrahilul și Evhologiul, pe timp de noapte, gata să urce în corabia mult încercată, spre a trece Dunărea, în răspărul primejdiei, lăsând acasă soția cu cei cinci copii ai lor. La Cladova, în casa lui jupân Traico, părintele Tonea a ajuns în noianul ispitei. Legământul de ostaș al lui Hristos depus la taina preoției i-a fost bun sfătuitor și pavăză ocrotitoare, în clipele în care ispita a stăruit deasupra lui ca sabia amenințătoare a lui Damocle.

În toamnă, când rândunelele se ridicau în stoluri spre a o lua spre miazăzi, părintele Tonea era așteptat la Cladova spre a o pregăti creștinește pe Berivoje, care se sfârșea treptat pe picioare. Cu simțămintele răvășite, părintele Tonea în gura lumii n-a ajuns și nici nu și-a călcat legământul față de Hristos.

G. Galaction a cucerit auditoriul timișorean, care și-a întipărit în suflet chipul lui de Matusalem al zilelor noastre.

L-am cunoscut pe părintele G. Galaction, prof. univ. de Teologie, în februarie 1943. Ieșind de la proba orală a examenului de capacitate, într-o sală de curs a Universității din București, am asistat la prelegerea sa de Exegeză. Reținingenioasa comparație, prin care redeșteptarea celui căzut și înnoirea lui morală a asemuit-o cu regenerarea copacului, care fiind tăiat, prin întoarcere violentă, din rădăcini odrăslește din nou și vlăstarii lui nu contenesc (Iov 14, 7).

După patru ani l-am reîntâlnit în Cluj și m-a invitat să particip la simpozionul ce avea să se țină la Teatrul Național. Pentru susținerea aceleiași idei de umanitate, în expurerea sa a pornit de la Cimbrii și Teutonii, grupări etnice care î.H. locuiau la gurile Elbei și în peninsula Iutlanda. Popoare războinice, s-au confruntat cu Romanii (învingători în primul război și învinși în al doilea). Cele două grupări etnice au avut frecvente neînțelegeri și confruntări între ele. Singura cale de înțelegere și liniștire le-a fost pe calea muzelor, patroane ale artelor liberale. Pornind de la aceste considerente, pentru susținerea ideilor sale, s-a servit de nuvela sa „Vioara lui Hugolin".

În nuvelă este vorba despre vizita la părintele Tarsicius, parohul unui sat de la cotitura pe care Dunărea o face în Ungaria printre munți. Preot catolic, cu nume teuton și cu străbuni francezi, Tarsicius era un devotat patriot maghiar, dar menținându-se la înălțimea și noblețea universalismului creștin. În arhiva parohială se păstra un document, despre o poveste de dragoste. Înainte cu aprox. șaptezeci de ani, la castelul în ruină, deasupra satului, într-un pavilion, trăia un silvicultor, Madarassy, împreună cu mama sa și singura lui fiică, numită Celestina, geniu muzical, care cânta la violoncel, instruită fiind de bunica sa. Într-o zi de primăvară, a sosit la ei o rudă depărtată, Hugolin, băiat frumos, elev silvicultor, născut la Triest, jumătate maghiar, jumătate italian. Adusese cu sine o vioară, închisă într-o lădiță. Cu modeste posibilități, Hugolin cânta la vioară, pe ruinele castelului, de dimineața până seara. Cu plăcere, Celestina îi asculta muzica și uneori cânta și ea la violoncel. La mijlocul verii, lăsând vioara în sicriașul ei, a spus că merge la Buda-Pesta; s-a dus și dus a fost. După o vreme de așteptare, Celestina a deschis cutia și luând vioara, a pus-o la piept și a început să cânte. O legătură tainică s-a înfiripat între ea și vioara măiastră, încât în scurt timp ea a ajuns a fi geniala interpretă a acelor văi. În acest timp, Hugolin a ajuns la un baron bătrân, ca maestru al apelor și al codrilor. Recunoscut a fi strănepot de conte venețian, Hugolin a reușit a se căsători cu nepoata baronului. La rândul ei, Celestina, pornind din cuibul ei, împreună cu alți cântăreți, au ajuns și la Buda-Pesta. Acolo, la unul dintre concertele date, sfârșind una dintre rapsodii, într-o lojă din apropierea podiumului, l-a recunoscut pe Hugolin, alături de frumoasa lui soție. Cu vioara în sicriaș, s-a dus la el și i-a spus: Înainte cu cinci ani, ați uitat la castel această vioară; i-a predat-o și chiar în noaptea aceea, Celestina a plecat din Buda-Pesta. De atunci n-a mai cântat. S-a călugărit și și-a sfârșit viața într-o mânăstire din Țara Sfântă.

Prin atitudinea sa teologică față de viață, în noțiunile de adevăr, de bine și de frumos (kalokagathie), G. Galaction a căutat să armonizeze virtuțile creștine cu frumusețile fizice. Ca un corolar, la toată strădania sa de scriitor, G. Galaction avea să spună: „Am voit pururea să aduc la altarul Domnului, tot ce am putut să culeg din grădina mea, chiar dacă n-am nimerit totdeauna florile cele mai cuviincioase" (În introducere la vol. de nuvele „Bisericuța din Răzoare...". Edit. Socec, București, p. 26).

În publicistică, G. Galaction și-a sintetizat atitudinea militantă de apologet creștin, vădită după hirotonisire.

În romane, a extras din creștinismul primar sensurile cu aspect social și uman, referitoare la durerile populare. Creștinismul din romane preconizează iubirea de oameni aflați în nevoi și în suferință, echitatea socială, toleranța și conviețuirea pașnică dintre neamuri de religii și naționalități diferite. Pătrunde în clocotul vieții, în complexitatea problemelor, aplicând intențiile moralizatoare pe fapte capabile să spună ceva cititorului sau auditoriului, spre a-l atrage și spre a-l emoționa. Acestea s-au vădit în romanul „Papucii lui Mahmud", pe care G. Călinescu l-a apreciat ca pe o scriere foarte valoroasă, de izbândă stilistică, dar și o scriere morală, bună de pus în mâinile tinerilor. L-a apreciat pe Gala Galaction ca pe unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai stilului artistic din literatura română (G. Galaction, Antologia citată, p. 17—18).

În 1946, la aniversarea a 50 de ani de activitate și în 1954, la cea de 75 ani ai vieții, criticii și istoricii literari, scriitorii și cititorii l-au omagiat în cuvinte de aleasă simțire, ca pe o pildă și un simbol al prezenței sale între semeni și poporul lui.

A trecut din această viață la 8 martie 1961, după o grea și îndelungată boală, fiind înmormântat la mânăstirea Cernica, an în care a murit și Mihail Sadoveanu, Ceahlăul prozei românești.

Mihai Viteazul — sărbătorit la Braşov

— 400 ani de la moarte —

Vineri, 24 august 2001, Muzeul bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului a organizat comemorarea celor *400 ani de la moartea lui Mihai Viteazul*, prilej cu care au avut loc următoarele manifestări:

1. S-a deschis expoziția *«Mihai Viteazul și Brașovul»*, expunând cronici din timpul său (Cronica din 1603 a lui Lasenberger, tipărită la Nurenberg; Cronica Prehjmerului), danii de cărți din partea familiei; cărți (manuscrise și tipărituri) din vremea lui Mihai Viteazul; Pomelnicul ctitoricesc al lui Mihai Viteazul; Catastifele vechi ale bisericii care consemnează daniile lui Mihai Viteazul; portrete ale voievodului (între care și tabloul inedit „Mihai Eroul Românilor" editat la Buda în 1860 de A. Röhn); obiecte de cult contemporane lui Mihai Viteazul ș.a.

2. S-a lansat cartea *„Moartea lui Mihai Viteazu la Torda"*, editată de Vasile Oltean.

3. S-a organizat un simpozion cu tema *«Mihai Viteazul și Brașovul»*, la care au participat parohii bisericii; personalități ale Brașovului; membri ai mass-mediei; televiziunea și presa locală; numeros public.

Considerăm că manifestarea s-a bucurat de bună apreciere, iar televiziunea și presa au consemnat în cuvinte lăudabile singura manifestare făcută la Brașov în memoria marelui nostru erou.

În memoria acestor evenimente dedicăm studiul nostru spre publicare în „Telegraful Român".

Prof. dr. VASILE OLTEAN

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Luni, 3 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-l Dr. Emil Băcilă, Directorul Direcției Sanitare a Județului Sibiu.

● **Marți, 4 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe monahia Eliseea Papacioc, starețа Mănăstirii Cârțișoara, Protopopiatul Avrig.
— A primit pe Ierom. Daniel Breabăn, Secretarul Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.

● **Miercuri, 5 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-na Maria Gabor din Sibiu.

● **Joi, 6 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Pr. Nicolae Bordașiu și soția, din București.
— A primit pe D-na Prof. Virginia Chifan cu fiul Alin din Suceava.
— A primit pe D-na Aurelia Buda din Câmpeni.
— A primit pe D-l Paul Orza, regizor, din București.

● **Sâmbătă, 8 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Marți, 11 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** s-a întâlnit cu Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, cu care a discutat probleme referitoare la finisajele interioare și exterioare ale „Academiei" de la Mânăstirea Sâmbăta.

● **Miercuri, 12 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-l Alberto Quattrucci, de la Comunitatea San Egidio din Roma.

● **Vineri, 14 SEPTEMBRIE 2001, — „Înălțarea Sf. Cruci" — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **Sâmbătă, 15 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-l Mihai Boghian și soția Maria, de la Mânăstirea Orlat.

● **Marți, 18 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-l Asist. univ. Paul Brusanowski, de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **Miercuri, 19 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial la Reședința mitropolitană din Sibiu.

● **Joi, 20 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** s-a întâlnit cu Pr. prof. Victor Neamțu, Directorul Seminarului Teologic din Brașov și cu noul Inspector General Școlar al Județului Brașov.

● **Luni, 24 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe Arhim. Ilarion Urs, Starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe monahia Filoteea Potcoavă, starețа Mânăstirii Bunești.

● **Joi, 27 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe D-l Prof. Dr. Ion Mariș, Directorul Bibliotecii ASTRA Sibiu.

● **Sâmbătă, 29 SEPTEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Pr. Georg Sporschill din Viena, împreună cu o delegație de credincioși catolici austrieci.
— A primit pe Dl. Director Mihai Rohat, Directorul Așezământului Umanitar „Concordia" din București.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Deschiderea festivă a noului an universitar

(Urmare din pag. a 5-a)

luat parte, de asemenea, o delegație din Landul Hessen - Germania, condusă de ministrul culturii și științei al Landului respectiv D-na Ruth Wagner. Din delegație au mai făcut parte D-l Prof. Dr. Horst Franz Kern, președintele Universității „Phillips" din Marburg și D-l prof. Dr. Heinrich J. Dingeldein, vicepreședinte al aceleeași universități.

Din partea autorităților locale au fost prezenți: D-l prefect Mircea Silvestru Lup și D-l primar Klaus Johannis.

Nu în ultimul rând amintim prezența la Sibiu a Domnului Prof. univ. Dr. Lazăr Vlăsceanu, reprezentantul României pentru integrare europeană pe linie de învățământ.

D-l Prof. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop, rectorul Universității „Lucian Blaga" a făcut o expunere inaugurală, sub formă de eseu, despre valoarea timpului, stăruind asupra responsabilității ce ne incumbă în privința înțelegerii și corectei chivernisiri a propriei noastre existențe.

Au luat cuvântul și unii dintre onoranții oaspeți.

*

Marți, 2 oct. a.c., au început efectiv cursurile, în noul an universitar, al 215-lea pentru Facultatea noastră de Teologie.

La ora 12,00 a fost convocată o ședință de Consiliu profesoral, cu participarea *Înalt Prea Sfințitului Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului.* Au fost discutate planurile de învățământ și statele de funcții. S-a procedat la clasificarea anuală a studenților și la acordarea calificativelor la purtare. Au fost desemnați responsabilii de ani și s-a constituit comisia pentru activitatea științifică a cadrelor didactice. Ultimul punct pe ordinea de zi a fost analiza programului de educație duhovnicească a studenților.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie s-a interesat îndeaproape de acest aspect deosebit de important al formării duhovnicești a studenților. *Î.P.S. Sa* a reamintit existența unui regulament al facultăților de Teologie, aprobat de Sfântul Sinod, care prevede, între altele obligativitatea prezenței studenților la cursuri în proporție de 80%, la seminarii - în proporție de 90%, iar la programul duhovnicesc de 100%. Dacă nu se va respecta acest program, consecințele vor fi dureroase pentru întreaga noastră Biserică. Tinerii din Facultatea de Teologie - a precizat *Î.P.S. Sa* -, nu sunt doar studenți, ci *„studenți în Teologie"* ceea ce presupune vocație pentru misiunea preoțească și nu mai puțin pentru misiunea de dascăl de religie sau asistent social. Iar existența vocației se poate verifica în primul rând prin atracția pe care o simte studentul la Teologie în a participa la slujbele de la capelă. S-a apreciat că discutarea acestui aspect aflat pe ordinea de zi impune convocarea unei ședințe speciale a Consiliului profesoral, în care să fie dezbătut întregul program de formare duhovnicească. Ședința ar urma să fie convocată în luna noiembrie, când *Î.P.S. Sa* și-a exprimat dorința de a fi prezent.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

● **29 AUGUST a.c., —** P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru diacon pe teologul Ioan Mănișor.
— A primit în Catedrală pe Dl. Ion Iliescu, Președintele României, aflat în vizită la Sibiu.
— Seara a săvârșit Vecernia și Acatistul Sf. Ioan Botezătorul, în Catedrală.

● **30 AUGUST a.c., — P.S. Sa** a întâmpinat la Sălișteși la Tilișca, împreună cu oficialitățile locale, pe Dl. Președinte Ion Iliescu.

● **1 SEPTEMBRIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru preot pe diaconul Ioan Mănișor pe seama parohiei Broșteni, prot. Sibiu și pe teologul Constantin Oprea întru diacon.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **2 SEPTEMBRIE a.c., — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru preot pe diaconul Constantin Oprea pe seama parohiei Rod, prot. Sălișteși. A participat la cea de a 34-a ediție a Târgului Olarilor, desfășurat în Piața Mică din Sibiu.
— Seara a slujit și predicat la Taina Sf. Maslu de obște în biserica „Sf. Nicolae" din orașul Tălmaciu.

● **7 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit un Te-Deum în Biserica Azilului din Sibiu și a participat la Colocviul organizat de către un Comitet de inițiativă pe tema restaurării acesteia.

● **8 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a făcut parte din soborul slujitor ce a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala Arhiepiscopală din Târgoviște.
— A luat parte la Mânăstirea Dealu la manifestările omagiale prilejuite de împlinirea a 400 de ani de la moartea voievodului Mihai Viteazul.

● **9 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Pogorârea Sf. Duh" din Valea-Aurie Sibiu (Pr. paroh Simion Săsăujan), rostind cuvânt de învățătură.
— A săvârșit și slujba de binecuvântare a inaugurării Centrului pentru protecția copilului, organizat pe lângă această parohie.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **12 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a rostit un Te-Deum la Unitatea militară de Pompieri din Sibiu, rostind un cuvânt de învățătură cu prilejul zilei Pompierilor.
— A primit pe rev. Alberto Quattrucci de la Comunitatea San Egidio din Roma.

● **13 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, iar seara Vecernia în Catedrală.

● **14 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica de lemn, monument istoric din Dumbrava Sibiului, (pr. paroh Teodor Rădulet), rostind cuvânt de învățătură.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Sf. Cruci în Catedrală.

● **15 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană Sibiu cu prilejul zilei hramului „Sf. Muc. Nichita Romanul".

● **16 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de sfințire a bisericii parohiale din Hosman, prot. Agnita, cu hramul „Buna Vestire" și Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învățătură. P.C. Pr. paroh Călin Roajdă a fost hirotesit întru sachelar.
— În aceeași zi a vizitat canonic mânăstirea de maici de la Nocrich și Schitul Păltiniș.

● **17 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de Te-Deum cu prilejul începerii cursurilor la Seminarul Teologic „Dumitru Stăniloae" din Brașov, adresându-se cu un cuvânt de învățătură elevilor seminariști.
— A vizitat canonic biserica „Cuv. Paraschiva" (Groaveri) și Oficiul protopopesc din Brașov.

● **18 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de Te-Deum la Seminarul Teologic „Constantin Brâncoveanu" din Făgăraș cu prilejul începerii cursurilor, rostind cuvânt de învățătură.
— A cercetat noua biserică de lemn ce se construiește în curtea Spitalului orășenesc din Făgăraș.

● **19 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a avut o întâlnire cu participanții la cea de a VIII-a întâlnire dintre tinerii teologi ortodocși și evanghelici din Germania, desfășurată la Sibiu.

● **21 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru diacon pe seminaristul Gheorghe Constantin Neagovici.

● **22 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană, hirotonind întru preot pe diaconul Gheorghe Constantin Neagovici pe seama parohiei Beia, prot. Rupea.

● **23 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Măgura - Jina, prot. Sălișteși, rostind cuvânt de învățătură.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **24 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a participat la festivitățile organizate de Episcopia Oradiei cu prilejul împlinirii a 75 de ani de viață de către **P.S. Ioan Mihălțan**, transmițând mesajul **Înalt Prea Sfințitului Mitropolit ANTONIE.**
— A vizitat Facultatea de Teologie din Oradea.

Arhid. VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORT. ROM. AVRIG

— Parohia ort. rom. Avrig — la transferări
Termen de concurs: **1 octombrie - 1 noiembrie 2001.**

PROTOPOPIATUL ORT. ROM. BRAȘOV

— Parohia ort. rom. Măgura - la numiri
Termen de concurs: **1 octombrie - 1 noiembrie 2001.**

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cerere în termenul legal la Of. Protopopești anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa: vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, situația socială (domiciliu, copii, părinți, locul de muncă al soției etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Tarmen de contestație: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
Arhiepiscop și Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Cons. Ad-tiv Bisericesc

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● *„Biserica Ortodoxă Română văzută de călătorii străini (sec. XVI-XIX)"*, de P. S. Visarion Rășinăreanu, Episcop-vicar, Sibiu, 2001, 145 pag.

Jurnalele de călătorie ale străinilor peregrini, de-a lungul veacurilor, pe pământul țării noastre pe lângă informațiile de strictă necesitate și observațiile privitoare la pământul românesc, la locuitorii și obiceiurile acestora cuprind și informații privind viața bisericească a românilor.

Felicităm și binecuvântăm inițiativa P. S. Visarion Rășinăreanu de la Sibiu de a readuce în memoria noastră, prin lucrarea de față, pagini din istoria scrisă și nescrisă a Bisericii noastre străbune și nădăjduim că ea va fi de folos tuturor iubitorilor de istorie bisericească.

E o carte care ne dă bune speranțe în legătură cu scrisul teologic al P. S. Visarion Rășinăreanu, în viitor. Așteptăm cu același interes să-i vedem teza de doctorat pe care o va prezenta după terminarea studiilor în Grecia. Nu ne îndoim că va fi o teză tot atât de importantă pentru gândirea românească.

★

● *Virtuțile la părinții Filocalici*, de P. S. Petroniu Florea, Arhiereu-vicar al Episcopiei Oradiei, Ed. Universității din Oradea, 2001, 329 p.

„Filocalia cuprinde texte scrise de patruzeci și doi de autori, dintre care unii sunt necunoscuți. Filocalia este un izvor nesecat de învățături duhovnicești. Traducerea și comentariul au fost făcute de părintele Dumitru Stăniloae între anii 1946-1991".

Este o carte bună și merită citită de către tinerii studenți și nu numai de ei, cât și de cei ce doresc să își îmbogățească cunoștințele și să devină practicanți ai Filocaliei.

★

● *Adolescența, preludiu la poemul iubirii curate.* Viața intimă a elevului de liceu în perspectiva educației creștine ortodoxe, de preot prof. dr. Ilie Moldovan, tipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Bartolomeu al Vadului, Feleacului și Clujului, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2001, 322 p.

E o carte care privește sentimentul prieteniei și care îl analizează din punct de vedere teologic în toate dimensiunile lui. Adolescentul poate avea multe de învățat, fie el lecean sau student. Această carte a părintelui Moldovan își merită locul în toate bibliotecile tinerilor de astăzi și de mâine.

★

● Arhim. Arsenie Papacioc, *„Scrisori către fiii mei duhovnicești"*. Această carte apare cu binecuvântarea Î.P.S. Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, Constanța, 2001, 167 p.

Cartea cuprinde răspunsuri la scrisori de la pag. 13-125, apoi continuă cu scrisori către părintele *Cleopa la moartea părintelui Paisie, Cuvânt la o călugărie;* apoi *meditație despre Maica Domnului, cuvinte către monahi,* iar la pag. 164 găsim vorbindu-se despre *Înfricoșata judecată:* „Pentru toate păcatele omului, Dumnezeu a rânduit *două judecăți.* Ori aici, cu lacrimi, la duhovnic, care te înțelege, și păcatele de care te pocăiești nu se mai au în vedere la judecată, că mila Domnului te iartă; ori rămâi la *judecata cea mare* unde nu te va mai judeca mila Lui, ci dreptatea Lui.

Deci vă pun înainte apă și foc, alegeți pe care voiți!"

Eu am pomenit doar câteva titluri, ea cuprinde mai multe teme cu un conținut interesant atât pentru monahi cât și pentru laici.

★

● *Declarații de iubire* de Gabriel Liiceanu, Ed. Humanitas, București, 2001, 173 p.

„Paginile acestei cărți s-au născut dintr-o idee simplă: fiecare om își alcătuiește de-a lungul vieții un *edificiu afectiv.* Măsura în care el este, e dată de consistența acestui edificiu, de mâna aceea de oameni - ei nu pot fi mulți - pe care i-a preluat în el și pe care i-a iubit fără rost, fără umbră, și împotriva cărora spiritul critic, chiar dacă a fost prezent, a rămas neputincios. Acești oameni puțini care ne fac pe fiecare în parte să nu regretăm că suntem, reprezintă, chit că o știm sau nu, stratul de protecție care ne ajută să trecem prin viață.

Fiecare om face față la ce i se întâmplă pentru că este protejat în felul acesta. Fără acest zid de ființe iubite care ne înconjoară (indiferent că ele sunt sau nu sunt în viață), noi nu am fi buni de nimic. Ne-am destrăma precum o atmosferă în care fiecare este prea mare. Sau ne-am prinde, ne-am rătăci pur și simplu în viață. Dacă ura celorlalți - covârșitoare uneori -, invidia lor, mârșăvia lor, sunt neputincioase, este pentru că există câțiva oameni pe care îi iubim până la capăt.

Despre acești oameni este vorba în această carte. Ei poartă numele de Monica și Virgil Ierunca, Noica, Sebastian sau Cioran, Henri Wald, Andrei Pleșu sau Horia Bernea. Alteori sunt anonimi, sunt oameni aruncați în gropile comune ale istoriei și pe care numai iubirea, ca revers al urii care i-a împins acolo, îi poate readuce în amintirea noastră".

În această carte autorul vorbește despre prieteni, vii și morți, de tot ce își amintește cu dragoste. Astfel își amintește de Sebastian, apoi de moartea lui Cioran, de la care a primit și interviuri nemuritoare, apoi despre Noica, despre Henri Wald și dintre cei vii îi amintește pe Andrei Pleșu și alții pe care i-a iubit și îi iubește.

Această carte se citește cu plăcere fiindcă cu aceeași plăcere scrie și autorul despre ei.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — readactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2,11.1.-61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 octombrie
şi
1 noiembrie
Nr. 39—42
2001

Nan-Ioan
Str. A. Sever 27
Sibiu

Sf. Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de mir

(26 octombrie)

Între sfinţii militari cinstiţi de Biserica Creştină de o deosebită evlavie se bucură Sf. Dimitrie prăznuit de întreaga creştinătate în fiecare an la 26 octombrie. Biserica i-a acordat titlul de „*megalomartys*", adică de „mare *mucenic*", pentru stăruinţa şi bărbăţia lui în mărturisirea până la sânge a lui Hristos şi a Evangheliei Sale, precum şi acela de „*myrovlitis*", adică „*izvorâtorul de mir*", pentru faptul că atunci când i-au fost descoperite moaştele, din ele izvora mir de bună mireasmă, semn al sfinţeniei şi curăţiei sale.

Actele martirice ne istorisesc că Sf. Dimitrie sau Dumitru, cum este îndeobşte cunoscut în popor, a trăit în secolul IV al erei creştine fiind originar din Tesalonic şi fiind fiu al guvernatorului acestui oraş. Părinţii lui erau în taină creştini şi de mic copil i-au insuflat şi lui Dimitrie dragostea faţă de Hristos şi faţă de sfintele sale învăţături. După moartea părintelui său, tânărul Dimitrie, trecut fiind prin înţelepciunea vremii, a fost ridicat la dregătoria de guvernator al Tesalonicului, funcţie pe care o deţinuse şi tatăl său.

A cârmuit pe supuşii săi cu blândeţe, cu înţelepciune şi cu dragoste făcându-se iubit şi preţuit de către toţi.

Crudul împărat Galeriu, cel care-i persecuta pe creştini, întorcându-se biruitor dintr-o campanie de luptă din Răsărit, a poruncit ca în Tesalonic toţi locuitorii, în semn de mulţumire, să aducă jertfă zeilor oficiali ai Imperiului.

Mulţi creştini au refuzat acest lucru preferând mai degrabă temniţa şi chiar moartea. Între aceştia se număra şi Dimitrie guvernatorul, care, refuzând să se supună poruncii împăratului, a fost aruncat în temniţă şi supus la multe cazne. În Tesalonic s-au organizat atunci lupte cu gladiatori în circul oraşului în onoarea Împăratului Galeriu.

Un tânăr cu numele Nestor a venit în temniţă la Sf. Dimitrie şi i-a cerut ajutor şi binecuvântare pentru a se lupta cu un om deosebit de mare şi de puternic, un uriaş am spune noi, cu numele de Lie, cel care omorâse mulţi creştini în luptele din arenele oraşului. Nestor s-a avântat în luptă şi chemând în ajutor pe Dumnezeul cel adevărat l-a biruit asemenea

(Continuare în pag. a 2-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

40 de ani de la intrarea Patriarhiei Române în Consiliul Ecumenic al Bisericilor (1961–2001)

Schimbarea regimului de dictatură comunistă în Europa de Est în 1989 a răsturnat prioritățile de ordin misionar, pastoral şi ecumenic în Bisericile Ortodoxe din această regiune. Mai multe Biserici au pus între paranteze relaţiile lor cu Consiliul Ecumenic al Bisericilor (CEB) sub motiv că orientările extreme ale acestuia nu le mai permit să rămână în el. Biserica Ortodoxă Rusă a redus nivelul reprezentării ei în Consiliu până când *Comisia specială* mixtă stabilită de Adunarea generală de la Harare (decembrie 1989) va publica recomandările menite să resitueze locul Ortodoxiei în structura Consiliului. Între timp (august 2000), Sinodul rus a produs un document intern în care delimitează „Principiile fundamentale ale atitudinii Bisericii Ortodoxe Ruse faţă de celelalte confesiuni creştine" (traducere în *Renaşterea* (Cluj-Napoca), nr. 6, iunie, 2001, (4-5). Să mai amintim că dialogul teologic cu Biserica Romano-catolică este practic suspendat.

Biserica Ortodoxă Română n-a luat încă astfel de decizii. La Adunarea de la Harare, delegaţia română a avut o prezenţă şi o contribuţie remarcate de toţi, cu toate că Adunarea, în afară de câteva declaraţii timide şi eliptice, nu s-a angajat într-o dezbatere esenţială despre degradarea ecumenismului în general şi a relaţiilor cu Bisericile Ortodoxe în particular. Mai mult, conducerea CEB a lăsat a se înţelege că fiecare Biserică are datoria să-şi definească viziunea ei ecumenică, ţinând eventual seama de ceea ce se numeşte „Common Understanding and Vision", document de referinţă adoptat de Consiliu în 1997, căruia Adunarea nu i-a dat prea mare atenţie.

Biserica Ortodoxă Română a fost admisă în Consiliul Ecumenic al Bisericilor prin votul Adunării generale de la New Delhi, la 20 noiembrie 1961. (Vezi: I. Bria, *Destinul Ortodoxiei*, Bucureşti, ed. Patriarhiei, 1989, p. 104—175). Ea aducea în Consiliu o lungă experienţă ecumenică dinainte de cel de al doilea război mondial şi din timpul războiului (prin preoţi şi teologi români din Franţa, Germania şi Statele Unite ale Americii). La conferinţa interortodoxă de la Moscova din iulie 1948, a fost singura Biserică Ortodoxă care a elaborat o ecleziologie favorabilă Mişcării Ecumenice moderne care începea în acelaşi an. În 1961, angajarea Bisericii în Consiliul Ecumenic al Bisericii a fost în mod explicit coordonată cu pregătirea Sinodului Ortodox prin intemediul Conferinţelor panortodoxe. În viziunea ei, — elaborată de Mitropolitul Justin Moisescu de la Iaşi, — cele două axe ale conciliarităţii: cea ecumenică şi cea interortodoxă sunt inseparabile.

Într-un moment în care criza ecumenismului în diversele sale forme: apartenenţa la Consiliul Ecumenic, dialogul teologic cu catolicismul, conciliaritatea interortodoxă poate să destabilizeze Biserica locală în realizarea misiunii sale cruciale la început de mileniu: reconstrucţia creştinismului în România pe baza tradiţiilor locale care au rezistat restricţiilor din timpul dictaturii comuniste, autorităţile bisericeşti împreună cu facultăţile de teologie nu vor întârzia să reflecteze din nou asupra poziţiei Bisericii în comunitatea ecumenică reprezentată de Consiliul Ecumenic. Această reflexie ar putea să aibă două teme majore: 1. Re-identificarea „viziunii ecumenice" şi 2. Re-definirea misiunii ecumenice în contextul actual.

1. Viziunea ecumenică nu trebuie să fie extrasă din dispute şi limitări exclusive, ci din comparaţii inclusive şi deschideri reciproce cu celelalte Biserici creştine. Totuşi, anumite stridenţe, omisiuni şi confuzii nu pot fi trecute cu vederea. De pildă:

La Harare, delegaţii ortodocşi şi catolici au protestat contra tendinţei CEB de a uita memoria Mişcării ecumenice moderne şi de a ignora marea temă a unităţii. Paradoxal, Konrad Raiser, secretar general, a declarat la Sinodul EKD (Braunswick, septembrie 2000), că în anii recenţi a existat o prea mare tendinţă de a limita înţelegerea ecumenismului la eforturile pentru unitatea văzută a Bisericilor" *(Ecumenical Dialogue*, no. 2/2000, supliment al Buletinului EKD, Hambourg). De altfel, actuala conducere persistă în această direcţie fiind angajată în lărgirea spaţiului ecumenic *(Forum)* prin recuperarea grupurilor de tip „Evangelical", a Bisericilor penticostaliste, a mişcărilor harismatice, sau în găsirea unor alternative la globalizarea economică. Problema este că în tratarea improprie a acestor teme, CEB nu observă graniţa dintre sociologie şi ecleziologie.

CEB apare azi dezarmat în faţa amalgamului de modele de unitate şi de ecleziologii (Biserica Reformată din Franţa oferă Euharistia fără limite şi interdicţii, şi celor nebotezaţi), faţă de care nu este inocent şi neutru. Lipsa de relevanţă a modelelor propuse în mod haotic, este o cauză a resemnării şi crizei curente. Cert este că Mişcarea ecumenică modernă a „desacralizat" paradigma Reformei *(Reform Paradigm)* din cauză că reformaţii, prezbiterienii, relativizează orice ecleziologie, potrivit principiului *semper reformanda*. Paradigma protestantă eludează şi problema coeziunii doctrinare a comunităţii ecumenice invocând dilema consensului ecumenic. Reformaţii au respins convergenţele formulate în Documentul BEM *(Botez, Euharistie şi Preoţie*, 1982), sub pretext că este prea „catolic" şi prea „sacramental", că propune un consens care n-a

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. prof. ION BRIA

Imaginea voievodului Mihai în spaţiul braşovean

Bucurându-se de multă apreciere, chipul său a rămas imortalizat, nu numai de cronicile timpului, dar şi de artiştii iubitori ai penelului. Nu întâmplător Junii braşoveni poartă şi azi chipul voievodului pe steagurile lor, iar patru din grupuri, modelul căciulii lui Mihai. Legendele locale vorbesc de repetata acţiune a acestora asupra cetăţii, unii cercetători considerând Junii braşoveni o reminiscenţă a acestor vremuri. Avem încredinţarea că încă în perioada venirii sale la Braşov, pe unul din pereţii interiori ai ctitoriei voievodale din Şchei, biserica Sf. Nicolae, este imortalizat episodul intrării sale în cetatea Braşovului de către Nicolae Cretanul, pictorul grec, care l-a însoţit pe Mihai Viteazul prin Ardeal şi a executat portretele voievodului de la Alba Iulia, Râmeţ, Ocna Sibiului, Târgu Mureş, Ludişoara etc., stabilindu-se după moartea voievodului la Cluj, aflându-se apoi şi în slujba lui Radu Şerban. Existenţa acestei fresce pe peretele bisericii nu poate fi contestată, căci în „Socotelile Braşovului" pentru anul 1694 (publicate de Nicolae Iorga) aflăm că s-a plătit „şase florini unui zugrav român, care a renovat chipul lui Mihai Vodă din biserica română", iar cu patru ani înainte „de Sfânta Mărie 1690, Constantin Brâncoveanu asista la slujbă în biserică, pe pereţii căreia se vedeau chipurile lui Petru Cercel şi al lui Mihai Viteazul" (concluziona Nicolae Iorga). Când şi de ce a dispărut această frescă, nu ştim, dar aceste mărturii l-au îndreptăţit pe Costin Petrescu în 1946, cu prilejul restaurării bisericii, să realizeze în frescă, pe acelaşi perete, intrarea lui Mihai în Braşov, frescă păstrată şi azi.

Între 1860 şi 1870 mitropolitul Andrei Şaguna primeşte la Braşov în dar de la domnişoarele Molnar din Cluj chipul lui Mihai Viteazul ţesut de ele din fire de diferite culori. Acesta se păstra în cadrul Eforiei gimnaziului braşovean, fiind solicitat de Reuniunea Femeilor Române din Braşov pentru a fi „tansportat în sala de bal spre înfrumuseţare pentru seara de bal" (şedin-

(Continuare în pag. a 5-a)

Prof. dr. VASILE OLTEAN

Comunicat de presă

În zilele de 14-15 noiembrie a.c., la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST, a avut loc şedinţa Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Sesiunea a început cu un moment de rugăciune întru pomenirea Arhiepiscopului VICTORIN al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America şi Canada, trecut la cele veşnice după ultima şedinţă a Sfântului Sinod.

Pe ordinea de zi s-au aflat probleme curente ale vieţii bisericeşti interne şi externe, referitoare la lucrarea pastoral-misionară şi social-caritabilă, învăţământul teologic şi religios în şcolile de stat, relaţiile cu alte culte din ţară, situaţia comunităţilor româneşti din jurul graniţelor ţării şi diaspora, participările unor membri ai Sfântului Sinod şi ale altor teologi ortodocşi români la întruniri internaţionale panortodoxe şi ecumenice etc.

Dintre hotărârile luate menţionăm:

- Proclamarea solemnă a sărbătorii Sfântului Apostol Andrei, cel Întâi Chemat, Ocrotitorul României (30 noiembrie), ca sărbătoare naţională;
- Aprobarea hotărârii Adunării Eparhiale a Episcopiei Râmnicului privind înfiinţarea Episcopiei Slatinei, cu reşedinţa în municipiul Slatina, din motive de ordin pastoral-misionar şi administrativ;
- Aprobarea unor propuneri concrete de evaluare a învăţământului teologic şi predării religiei în şcolile publice.

Şedinţa Sfântului Sinod s-a încheiat cu un moment de cinstire a Prea Fericitului Părinte TEOCTIST cu prilejul împlinirii în aceste zile a cincisprezece ani de la întronizarea ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Biblioteca ASTRA – 140 de ani*

Intrată în conştiinţa românilor de pretutindeni ca un focar de cultură, de spiritualitate şi de simţire românească, Biblioteca ASTRA din Sibiu împlineşte în această toamnă venerabila vârstă de 140 de ani.

De tot atâţia ani ea a iradiat în sufletul şi mintea celor care i-au trecut pragul, lumina cunoştinţei, a înţelegerii şi a dragostei faţă de slova scrisă a înaintaşilor sau a contemporanilor, dragostea faţă de valorile spirituale ale unui neam trecut prin valurile zbuciumate ale istoriei, cu credinţa în Dumnezeu şi în destinul său pe acest pământ binecuvântat.

Biblioteca ASTRA a făcut aici, în Transilvania o operă de pionierat şi de apostolat cultural, luminând şi mângâind sufletul obidit al românului, întărind şi oţelind voinţa lui de mai bine, şi contribuind astfel la conştientizarea şi menţinerea vie a ideii de unitate naţională şi spirituală a întregului neam românesc.

Cu toate împilările şi încercările prin care a trecut vreme de 140 de ani, acest templu sacru al literelor româneşti, dar şi străine, a rămas de-a pururi licărind ca flacăra unei candele în noaptea întunecoasă şi călăuzind pe cititori pe drumul adevărului, al păcii şi al dorinţei de mai bine.

Acum, la ceas aniversar, să închinăm un gând pios de recunoştinţă ctitorilor şi tuturor celor care au depus strădanii, cu mintea şi cu braţele pentru înălţarea ei, celor care i-au trecut pragul până în zilele noastre, şi să-l rugăm pe Dumnezeu să ocrotească şi să binecuvinteze, ca şi până acum, această nobilă instituţie culturală a sibienilor şi a tuturor românilor.

Vivat, crescat, floreat!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului

* Mesaj transmis Bibliotecii ASTRA din Sibiu, cu prilejul împlinirii a 140 de ani de la înfiinţare.

SFÂNTA PARASCHEVA — CĂLĂUZA PELERINILOR, TRINITAS, 2000, 158 p.

An de an, în miez de octombrie, toamna aduce în sufletele creştinilor ortodocşi de pretutindeni bucuria sărbătorii Sfintei Cuvioase Parascheva, exemplul sfinţeniei întrupate, dovada că noţiunea de „sfinţenie", în esenţa ei, nu este una abstractă, ci poate deveni o realitate asumată, trăită cu maximă intensitate.

În această vreme în care reînvie ura între popoare şi oamenii neglijează din ce în ce mai mult viaţa în Duhul Sfânt, supraapreciind tot ce ţine de lumea aceasta, exemplul vieţii Sfintei Parascheva din Epivata, care uneşte în special popoarele balcanice prin evlavia comună faţă de ea şi arată universalitatea credinţei ortodoxe, importanţa şi binefacerile sfinţeniei, este foarte actual şi ziditor de suflet.

Albumul al cărui titlu l-am enunţat, tipărit la Iaşi, — oraşul din care moaştele sfintei iradiază tuturor sfinţenie —, cu binecuvântarea I.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, prelungeşte pentru cei care îl citesc sau îl deţin bucuria praznicului, perpetuând-o pe parcursul întregului an. Ce poate fi mai înălţător decât să fi antrenat, prin intermediul unui text bine închegat şi al artei fotografice, într-un pelerinaj imaginar la moaştele sfintei Parascheva, călăuzit fiind chiar de Sfânta din Epivata? La final vom descoperi cu uimire că graniţa cu realitatea a fost aproape desfiinţată, că timpul şi distanţa s-au topit în cuvânt şi imagini, iar sfânta este aproape de noi, în inimile noastre chiar.

Apărut în condiţii grafice impecabile, cu text paralel în limbile română, greacă şi engleză, albumul constituie în acelaşi timp o incursiune în viaţa Sfintei Parascheva, o reconstituire a itinerarului pe care l-au urmat moaştele acesteia, şi un pelerinaj prin timp şi locuri la bisericile închinate cuvioasei Parascheva, în ţară şi peste hotare. În final, icoanele originale, unele inedite, reprezentând chipul cuvioasei, invită privirile cititorilor la sfântă desfătare.

Odată încheiat, periplul imaginar ne ajută să conştientizăm faptul că, în fiecare clipă, sfinţenia trebuie să-şi găsească sălaş şi în sufletele noastre. Rugăciunile Sfintei Parascheva înaintea tronului ceresc, pentru fiecare din noi şi pentru umanitate în ansamblul ei, ne sunt mereu călăuză.

Ne exprimăm convingerea că acest album închinat ei va constitui, aşa cum afirmă patriarhul ecumenic Bartolomeu, *un sprijin credincioşilor aflaţi în necazuri, întărire celor slabi în credinţă, medicament celor suferinzi trupeşte şi ajutor pentru toţi cei care îl vor citi.*

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

La Sibiu, în perioada 19—25 septembrie 2001

Dialog Teologic Bilateral pentru Tineret între Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Evanghelică din Germania

Cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţiei Sale, Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu a găzduit în perioada 19—25 septembrie 2001 lucrările Dialogului Teologic Bilateral pentru Tineret între Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Evanghelică din Germania, manifestare ajunsă la cea de-a VIII-a ediţie şi dovedind, de-a lungul anilor, nebănuite resorturi de vitalitate susţinute de dorinţa firească a apropierii intercreştine. Protagoniştii acestei a VIII-a ediţii, ce a avut ca temă *Cultul ortodox / evanghelic ca expresie a credinţei,* au fost persoane cu o largă implicare ecumenică în viaţa celor două Biserici. Delegaţia română a fost compusă din: arhid. lect. Dr. Mihai Săsăujan de la Facultatea de Teologie din Arad, pr. lect. Dr. Ioan Bizău de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, mh. prep. drd. Policarp Pîrvuloiu, trimisul Arhiepiscopiei Iaşilor, pr. as. Dr. Călin Dragoş şi absolvent Lucian Farcaşiu de la Facultatea de Teologie din Arad, absolvent de teologie Laura Dobrescu, din partea Patriarhiei Române. Facultatea de Teologie din Sibiu a fost reprezentată de doi tineri absolvenţi: Alina Pătru, care a preluat şi responsabilităţile organizatorice pe plan local şi Ciprian Toroczkai.

Lucrările s-au desfăşurat în forma devenită tradiţională: două referate succinte la fiecare temă, unul al părţii române şi unul german, au avut menirea de a declanşa o discuţie, de fiecare dată antrenantă.

Referatul principal al fiecărei părţi a prezentat pe scurt concepţiile generale asupra cultului, precum şi evoluţia istorică a acestuia şi conţinuturile cele mai pregnante ale cultului azi. Dialogul s-a oprit în scurt timp asupra clarificării raportului dintre rolul omului şi cel al lui Dumnezeu în constituirea cultului, ca şi în desfăşurarea actelor de cult. Dacă în Ortodoxie conceptul de sinergie era în măsură să contribuie la elaborarea unui răspuns satisfăcător, evanghelicii oscilau în formulările lor între accentuarea în plan teoretic a lucrării lui Dumnezeu şi paradoxala subliniere practică doar a factorului uman. După cum a arătat însă asist. Friederike Schoenemann, problema de fond este sesizată şi în teologia evanghelică. „Dacă totul vine de la Dumnezeu, cum se explică faptul că existenţa creştină este totuşi atât de solicitantă?", se întreabă teologii evanghelici. Respectiva punere a problemei, precum şi anumite răspunsuri care se conturează cu timiditate la întrebările presante ale ortodocşilor („Nu spunem că omul nu trebuie să facă nimic, ci doar că în toate îl întâmpină Dumnezeu") realizează o importantă apropiere în învăţătura soteriologică, demnă de reţinut ca o reuşită pentru ansamblul prezentului Dialog.

Alte referate au avut menirea de a detalia în faţa partenerilor lumea simbolică a cultului popriu, ori de a evidenţia raportul dintre Cuvânt şi Euharistie în cadrul slujbelor divine. Ambele delegaţii au subliniat echilibrul care trebuie să existe între cele două forme ale „împărtăşirii de Hristos". Un plus de înţelegere a dobândit partea română în legătura cu practica evanghelică a celebrării liturghiilor euharistice nu în fiecare duminică, ci doar mai rar în cursul unei luni. Acest fapt este motivat prin respectul faţă de Euharistie, prin profunda ei valorizare şi se întâlneşte cu practica credincioşilor ortodocşi de a se împărtăşi nu în fiecare duminică şi sărbătoare, ci doar atunci când se simt pregătiţi.

Problema profunzimii şi a modificărilor permise în cult a stârnit, la rândul ei, o dezbatere aprinsă. Partea română s-a remarcat printr-un referat ce tematiza problema creativităţii liturgice, fiind deschisă spre a accepta înnoirile. Ea a atras concomitent atenţia că nu orice schimbare e permisă, că în numele înnoirii nu se poate accepta o sărăcire, ci numai o dezvoltare a cultului. Contribuţia germană a constat în expunerea câtorva experienţe-limită, încercări de a realiza o liturghie în acordurile muzicii rock şi într-un spaţiu precum stadionul sau discoteca. Aceste demersuri sunt motivate prin dorinţa de a atrage tineretul spre Biserică şi — a subliniat vorbitorul german — ele nu reprezintă nici pe departe regula, ci sunt încercări al căror randament este în prezent discutat şi analizat.

Discuţii antrenante s-au purtat şi pe tema reflectării problemelor contemporane în cult. Postmodernismul a fost investigat în toate faţetele lui, ajungându-se la concluzia că el nu reprezintă un curent care trebuie din start stigmatizat şi anatemizat, ci, ca oricărei realităţi istorice, Biserica este chemată să-i vină în întâmpinare, dobândind în Duhul Sfânt resurse pentru a sfinţi orişice loc şi timp.

Săptămâna a fost marcată de vizitele şi excursiile care au avut loc, de diferitele recepţii şi acţiuni cu caracter social. Întâlnirea cu primarul Klaus Johannis s-a constituit într-un veritabil dialog despre deschiderea europeană şi angajamentul ecumenic. Mesajul P.S. Ambrozie Sinaitul, Episcop-Vicar Patriarhal, sublinia importanţa evenimentului, arătând o apropiere între temele prezentei ediţii a Dialogului şi recomandările din „Charta Oecumenica", semnată în aprilie 2001 la Strassbourg. P.S. Visarion Răşinăreanu, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, prezent la Te-Deum-ul inaugural, a urat succes participanţilor, exprimându-şi bucuria că o asemenea manifestare se desfăşoară la Sibiu. Întâlnirea cu reprezentanţii Asociaţiei ASCOR Sibiu a dovedit că în viaţa Bisericii Ortodoxe Române angajamentul tinerilor este unul intens, cu orientare plurivalentă.

Pentru posibilitatea însăşi de realizare a acţiunii ţinem să aducem şi pe această cale sincere mulţumiri Arhiepiscopiei Sibiului, Prefecturii Sibiu şi în special d-rei Liliana Banciu, responsabilă în cadrul acestei instituţii cu relaţiile externe şi problemele interconfesionale, care a dat dovadă de multă înţelegere, sprijinind iniţiativa organizatorilor, precum şi societăţilor Romtelecom Sibiu şi Telerom SRL Braşov, fără al căror suport financiar finalizarea întregului proiect ar fi fost imposibilă. Cu o caldă ospitalitate a întâmpinat grupul româno-german Parohia Sibiu-Valea Aurie, în mijlocul căreia participanţii s-au simţit minunat. Din inimile tuturor se îndreaptă o autentică recunoştinţă către P.C. pr. cons. Simion Săsăujan, atât pentru primire, cât şi pentru prezentarea sistemului de asistenţă socială din Arhiepiscopia Sibiului, ca şi către d-na învăţătoare Eugenia Cubasa, ale cărei osteneli gospodăreşti izvorâte din reală iubire creştină au susţinut mersul înainte al manifestărilor.

De asemenea, mulţumim Mânăstirilor Sâmbăta, Râmeţ şi Schitului Sibiel, Institutului Teologic Luteran din Sibiu, Muzeului de icoane pe sticlă „Preot Zosim Oancea" din Sibiel, Academiei Evanghelice din Sibiu, preoţilor ortodocşi şi evanghelici Gheorghe Streza, Siegfried Schullerus şi Killian Doerr precum şi firmelor Victoria SA, Vinaria SA şi Data Pro, care şi-au adus într-un fel sau altul contribuţia la îmbogăţirea şi buna realizare a programului.

Nu în ultimul rând trebuie amintită prestaţia remarcabilă a traducătorilor, studenţii teologi Mihaela Dragoie (ortodoxă) şi Dionisie Arion (evanghelic), care au dat fluenţă discuţiilor, realizând adevărate punţi de legătură între participanţi.

Cadrul liturgic zilnic a avut un rol fortifiant pe parcursul încărcatei săptămâni. El a constituit dimensiunea practică indispensabilă discuţiilor despre cult. Cu cele două puncte de maxim ale lui — Liturghia ortodoxă săvârşită în Catedrala Mitropolitană şi Liturghia euharistică evanghelică celebrată în Biserica Evanghelică din Sibiu, el a conferit participanţilor necesara forţă duhovnicească şi gândul cel bun, dorinţa de a fi activi în slujirea lui Dumnezeu, spre folosul celor două Biserici.

Tema viitoarei întâlniri de Dialog, stabilită de comun acord în şedinţa finală, este: *Misiunea Bisericilor în contextul secularizării.* Membrii celor două delegaţii aşteaptă cu speranţă discutarea ei, programată a avea loc în septembrie 2002 la Edemissen, în Germania.

ALINA PĂTRU

Arhimandritul Theodosie Bistriţeanu

— „Inginer" şi „Rebelist" —

Printre monahii greci, stabiliţi de-a lungul secolelor în mânăstirile din ţara noastră, s-au remarcat şi personalităţi distinse, consacrate diferitelor activităţi culturale, sociale şi administrative, contribuind astfel la progresul şi prosperitatea poporului român; în această categorie se înscrie şi egumenul Theodosie care s-a afirmat în fruntea unor mânăstiri, atât în capitală, cât şi în provincie.

Despre egumenul Theodosie, arhim. Chiriac Râmniceanu scrie că era „grec sfetagoreţ, cu ştiinţă de cărţi şi alte străine limbi...; îi zicea Raduliotul, fiind fost la Radu Vodă mai-nainte egumen" (B.O.R. XIII, p. 376). Deci, era un monah format în mânăstirile din Muntele Athos, unde şi-a însuşit o vastă cultură, fiind un adevărat poliglot. Dacă un autograf contemporan — de pe manuscrisul *Cuvinte ale Sfinţilor Părinţi,* care precizează că: „Această carte este a lui Theodosie proigumenul Hilandarului de la Sfântul Munte al Athonului" (B.A.R., Ms. nr. 557, f. 2) — se referă la el, atunci înseamnă că înainte de a veni în Ţara Românească a fost egumenul Mânăstirii Hilandar.

Primele documente româneşti îl numesc „Raduliotul", întrucât ocupase egumenia Mânăstirii „Sfânta Treime" din Bucureşti, ctitoria voievodului Alexandru al II-lea Mircea (1568—1577), din jurul anului 1570; incendiată de turci, în timpul luptelor cu Mihai Viteazul (1593—1601), a fost refăcută „din temelii" de Radu Mihnea (1611—1616), primind numele de „Mânăstirea Radu Vodă", iar egumenilor li se zicea „Radulioţi". La 10 februarie 1613, Mânăstirea a fost sfinţită de patriarhul Chiril Lucaris al Alexandriei — coleg de studii cu Radu, la Veneţia şi Padova — iar voievodul o închină Mânăstirii athonite Iviron, ca recunoştinţă pentru ocrotirea şi educaţia primită în tinereţe de la monahii iviriţi.

Arhim. Theodosie este menţionat prima dată ca egumen la „Radu Vodă" în anul 1814, când postelnicelul Călin i-a devenit „slugă" (Arh. St. Vâlcea, Tribunal, dosar nr. 718/1833, f. 2); el îl numeşte „arhimandritul Theodosie Raduliot".

Deosebit de interesante sunt, pentru viaţa acestui arhimandrit, două documente din care rezultă că el ştia să construiască o „mihani" sau maşină; deci, era un „mihanicos", adică inginer constructor de maşini.

Despre ştiinţa egumenului Theodosie auzise şi domnitorul Gheorghe Caragea (1812—1818) care, între măsurile edilitare privind oraşul de reşedinţă, prevedea şi construirea unei maşini — aşa cum văzuse el la Constantinopol — pentru curăţirea albiei Dâmboviţei, în scopul de a preveni numeroasele inundaţii ce aduceau mari pagube locuitorilor capitalei.

Pentru realizarea proiectului său, la 3 iulie 1815, domnitorul porunceşte marilor boieri ai Divanului ca, împreună cu egumenul Mânăstirii „Radu Vodă" să chibzuiască în ce mod s-ar realiza maşina respectivă. În porunca sa, Caragea spu-

(Continuare în pag. a 6-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Sf. Mare Mucenic Dimitrie

(Urmare din pag. 1)

lui David pe Goliat, pe tiranul Lie.

La auzul acestei veşti, împăratul Galeriu s-a întristat şi a poruncit ca să fie ucis cel care l-a întărit cu rugăciunile sale pe Nestor şi anume Dimitrie.

Soldaţii s-au dus noaptea în temniţă şi l-au aflat pe sfânt în rugăciune, iar acesta ridicându-şi mâna a lăsat să fie străpuns cu o suliţă în coastă, la fel ca şi Stăpânul său, Mântuitorul Hristos pe Crucea Golgotei. Aşa şi-a dat sfântul său suflet în mâinile Creatorului Sf. Mucenic Dimitrie, iar la scurt timp a primit cununa muceniciei şi tânărul Nestor după cuvântul sfântului.

Trupul Sfântului Dimitrie a fost luat de creştini şi îngropat mai întâi la Tesalonic. Apoi moaştele sale au fost duse la Sirmium, ca pe urmă să fie aduse din nou în măreaţa bazilică bizantină ce-i poartă numele din centrul Tesalonicului, unde se află şi astăzi. Cercetări mai noi au emis şi ideea că Sf. Dimitrie ar fi fost cleric, fiind hirotonit diacon al bisericii din Sirmium, azi Mitroviţa din Iugoslavia, şi că ar fi fost martirizat pe vremea lui Diocleţian (284-305), iar moaştele sale ar fi fost aduse la Tesalonic într-o zi de 26 octombrie.

Oricum Sf. Mucenic Dimitrie rămâne în istoria Bisericii Creştine ca unul dintre marii apărători ai credinţei şi ca o icoană a vitejiei şi a biruinţei asupra păcatului şi asupra lumii păgâne.

El ocroteşte în chip nevăzut întreaga lume creştină din Răsărit şi din Apus care-l cinsteşte deopotrivă şi a rămas peste veacuri ca un ideal de întruchipat pentru fiecare creştin şi mai ales pentru fiecare tânăr în drumul său spre desăvârşire.

Numele său este purtat cu dragoste de către creştini, icoana sa împodobeşte sfintele lăcaşuri de închinare iar el a devenit în acelaşi timp şi patron al armatei române alături de Sf. Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruinţă.

Numele de Dumitru provine din limba greacă de la cuvintele - *gea* - pământ şi *mitir* - mamă, deci *„mamă a pământului"*, apelativ atribuit zeiţei bel şugului Demeter.

În popor, sărbătoarea este cunoscută şi sub numele de *Sâmedru* de la cuvintele străvechi latine: *Sanctus Demetrius.*

Fie ca pomenirea lui de peste an să ne insufle şi nouă credinţă, nădejde şi dragoste precum şi voinţă de a lucra cu sârg la mântuirea şi la desăvârşirea noastră sufletească.

Î.P.S. Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului, Doctor Honoris Causa al Universităţii „Lucian Blaga" Sibiu

Excelenţă,

Momentul festiv de astăzi face parte din acele momente istorice, ce pot constitui repere existenţiale în viaţa unei comunităţi, cum este comunitatea sibiană, şi chiar a unei naţiuni. Decernarea Medaliei de Aur şi a Diplomei de Merit, din partea Asociaţiei pentru Pace a Religiilor din România, Înalt Prea Sfinţiei Voastre, este dovada recunoaşterii îndelungatei activităţi pastorale, ca membru de frunte al clerului român ortodox şi a celei de om de cultură. La fel ca marele înaintaş al Înalt Prea Sfinţiei Voastre, mitropolitul Andrei Şaguna, aţi fost dăruit cu talanţii priceperii tainelor vieţii duhovniceşti, pe care i-aţi înmulţit în folosul societăţii româneşti. Doctor în teologie, v-aţi ocupat de relaţiile externe ale Patriarhiei Române, între 1970-1980, o perioadă în care prin diplomaţie aţi reuşit să stabiliţi nu numai legături cu cele mai importante instituţii bisericeşti din lume, dar chiar şi cu statul român - la acea vreme înstrăinat de valorile vieţii creştine. Din 1982, aţi început drumul pe care vă aflaţi şi astăzi, acela de păstor al românilor ortodocşi din Ardeal. Un drum dintre cele mai dificile, pe care însă l-aţi luminat cu înţelepciune, având, poate, un crez inspirat din cuvintele Mântuitorului: *„Am făcut cunoscut Numele Tău oamenilor pe care Mi i-ai dat din lume. Ai Tăi erau, şi Tu Mi i-ai dat; şi ei au păzit Cuvântul Tău"* (Ioan 17, 6). Suferinţa cea mântuitoare aţi cunoscut-o din fragedă tinereţe, lucru care v-a apropiat de Dumnezeu şi de literatură. Cu romanul „TREI CEASURI ÎN IAD" şi alte creaţii valoroase, pe lângă o publicistică impresionantă, v-aţi remarcat în viaţa culturală românească, meritele fiindu-vă recunoscute de Academia Română şi de Uniunea Scriitorilor. Dumnezeu v-a ajutat să treceţi cu demnitate de toate încercările. Sunteţi pentru noi, cei care vă iubim şi stimăm, ctitorul unor aşezăminte bisericeşti de valoare inestimabilă pentru viaţa noastră şi o prezenţă spirituală definitorie pentru echilibrul social de care avem atâta nevoie.

Acum, când întreaga omenire trăieşte evenimente care ar putea pune însăşi existenţa ei în pericol, este nevoie de oameni ca Înalt Prea Sfinţia Voastră, care, aflat la vârsta patriarhilor, ne poate spune precum Ecleziastul: *„Înţelepciunea este mai de preţ decât armele de război; dar un singur păcătos nimiceşte mult bine"*. Fie ca această zi să aducă multă linişte în sufletele oamenilor întru preamărirea Dumnezeului păcii.

Să ne trăiţi Înalt Prea Sfinţia Voastră întru mulţi şi fericiţi ani!

Sibiu, 14 octombrie 2001

Prof. Univ. Dr. DHC DUMITRU CIOCOI-POP
Rectorul Universităţii „Lucian Blaga" Sibiu

Nicolae Josan, Liliana Popa, **Cetatea Alba Iulia în timpul revoluţiei din anii 1848—1849. Documente vieneze,** Alba Iulia, Editura Altip, 2001, 231 p. + 6 p. planşe şi ilustraţii, preţ neprecizat.

Autorii, în cartea lor — structurată în următoarele capitole: *Cuvânt înainte, Notă asupra ediţiei, Studiu introductiv, Documente de la Kriegsarhiv din Viena,* însoţite de *Lista ilustraţiilor, Rezumat în limba franceză* şi *Lista ilustraţiilor în limba franceză,* plus şase pagini nenumerotate de planşe şi ilustraţii —, au valorificat un set de materiale existente în celebra Arhivă de Război *(Kriegsarhiv)* din Viena, materiale ce cuprind o colecţie de hărţi, planşe şi planuri ale fortificaţiei austriece de la Alba Iulia. Este vorba de rapoartele unor ofiţeri austrieci ai garnizoanei albaiuliene din Cetate, trimise forurilor superioare de la Viena privind asedierea Cetăţii de către trupele maghiare conduse de generalul Josif Bem, pe timpul revoluţiei din 1948—1849, cu referiri speciale la perioada martie-iulie 1849. A fost, de fapt, prima mare încercare pentru fortificaţia ridicată în 1714—1738, primul asediu al acesteia. De notat că în tot timpul revoluţiei, garnizoana austriacă a beneficiat de sprijinul şi colaborarea oastei revoluţionare române din Munţii Apuseni, condusă de Avram Iancu, Axente Sever, Simion Balint şi alţi prefecţi ori tribuni români. Cu preţul unor mari eforturi, dar şi al unor serioase distrugeri, Cetatea a rezistat asediului, până la sfârşitul revoluţiei, confirmând aprecierile lui Bariţiu că era „cea mai tare" fortificaţie din întreaga Transilvanie. Materialul prezentat în paginile cărţii este alcătuit din zece documente diferite, concepte sau copii autentificate, unele însoţite de anexe, scrise de mână, în limba germană. Stilul este tehnic, clar şi concis. În pofida caligrafiei impecabile de care beneficiază documentele în discuţie, mai ales cele păstrate în copie, apar uneori formulări incorecte în textul acestora. Cauza, presupun autorii, ar consta în faptul că redactorii şi copiştii documentelor au fost, fără excepţie, militari de grade diferite ale căror cunoştinţe de ortografie şi sintaxă nu au fost ireproşabile. În ce priveşte modul de editare, cei doi autori au preferat publicarea doar a traducerii în limba română a fondului de documente, cu păstrarea — pe cât posibil — a spiritului de epocă. Subiect interesant, documente inedite din arhive străine, abordare modernă — sunt doar câteva din caracteristicile cărţii recent apărută în peisajul cultural-istoric transilvan.

C.I.

Cărturari sibieni de altădată:

Vicecomitele şi asesorul Iosif Hodoş

Între mirenii luminaţi care au sprijinit Biserica în timpul lui Andrei Şaguna şi a urmaşilor săi trebuie menţionat cu cinste şi un fiu de preot, cu frumoase studii juridice, intrat de mult în uitare: Iosif Hodoş. Dintr-o carte pe care i-a închinat-o fiul său Enea, la vreo şase decenii după trecerea sa la cele veşnice aflăm foarte interesante date biografice, mai cu seamă privitoare la strădaniile lui întru slujirea neamului său atât de obidit în secolul al XIX-lea.

Bunicul lui Iosif Hodoş era preotul ortodox Ioan Popovici zis Hodoş din Bandu de Câmpie (azi Band, jud. Mureş), nu departe de Târgu Mureş. Acesta a avut doi fii: Vasile, care i-a urmat în preoţie în parohia Band, - tatăl lui Iosif, - Iov, care a fost preot în Moreşti (fost Malomfalău, lângă Târgu Mureş), şi trei fete: una măritată în Mădăraş, lângă Band, alta măritată cu preotul din Berghia şi ultima măritată cu preotul unit Ioan Papiu din Budăi (sau Budiul de Câmpie, azi Papiu Ilarian, jud. Mureş) - spânzurat de unguri în cursul revoluţiei din 1848/49 - aceştia fiind părinţii cărturarului şi patriotului Alexandru Papiu Ilarian.

Primul dintre cei doi fii ai preotului Ioan, Vasile, căsătorit cu Teodora Tell din Band, a avut tot cinci copii. Simion, preot unit (!) în Giula, jud. Cluj, Zenovie (Novic), preot ortodox (!) în Icland (jud. Mureş), Ioan, care i-a urmat în parohia Band ca preot ortodox, şi gemenii Iosif şi Zachei. Aşadar Iosif Hodoş, de care ne vom ocupa în paginile de faţă, era văr primar cu Alexandru Papiu Ilarian.

Iosif şi Zahei s-au născut la 29 octombrie 1829. Amândoi au făcut şcoala primară maghiară în Târgu Mureş, urmând apoi cinci clase la Gimnaziul romano-catolic tot acolo. Doar cele două clase „de filosofie" le-a făcut în româneşte, la Gimnaziul unit din Blaj. Se pare că n-au stat acolo decât un an, pentru că în 1848 s-au înscris la aşa-numitul „Liceu regesc" din Cluj, pentru studii juridice. Din nefericire, Zahei a murit pe neaşteptate în 1847, încât a obţinut certificatul numit „absolutorium" doar Iosif, la 24 iunie 1848, deci în plină revoluţie. A fost coleg cu o serie de alţi tineri români care se vor implica apoi în evenimentele anilor revoluţionari 1848/49. După relatările fiului său Enea, Iosif Hodoş ar fi avut şi calitatea de viceprefect în cursul revoluţiei.

După înăbuşirea revoluţiei din 1848/49, Simion Bărnuţiu (1808-1864), „teoreticianul" sau „ideologul" ei, deşi înaintat în vârstă, pleacă la Viena (vara anului 1849), iar de acolo la Pavia (octombrie 1852), pentru a-şi continua studiile juridice începute la Sibiu, la Facultăţile de Drept ale Universităţilor de acolo. În 1850 Bărnuţiu i-a chemat la Viena pe foştii săi elevi de la Blaj şi participanţi la revoluţia din 1848/49, Alexandru Papiu Ilarian şi vărul acestuia Iosif Hodoş. Era nevoie de jurişti cu studii superioare, în speranţa înfiinţării unei Academii de drept, cu limba de predare română, în Transilvania. În primăvara anului 1850 amândoi erau înscrişi la Facultatea de Drept a Universităţii din Viena. Amândoi obţinuseră câte un stipendiu anual de 300 de florini din „Fundaţia" creată de Simion Romanţian (Romanţai), medic român stabilit în Viena, pentru tineri români din Transilvania, administrată de Episcopia de la Blaj. Poate e bine să menţionăm că în ianuarie 1851 Al. Papiu Ilarian a primit - din partea decanului său, în sala festivă a Universităţii vieneze - decoraţia ce i-a fost acordată de împăratul Francisc Iosif I. Aici la Viena, Papiu Ilarian a reuşit să publice cunoscuta sa lucrare *Istoria românilor din Dacia Superioară* (2 vol., Viena, 1851-1852, vol. III a rămas în manuscris, apărut abia în 1943). Iosif Hodoş l-a ajutat la strângerea materialului documentar din arhive, biblioteci sau presa vremii. După trei semestre, în noiembrie 1852, amândoi tinerii erau în Padova (pe atunci în Italia „austriacă", aşa cum era şi Pavia) şi se înscriu la Facultatea de Drept a Universităţii de acolo. Bursa o pierduseră, încât s-au întreţinut mai mult din banii primiţi de acasă, mai ales de la protopopul Simion Balint din Roşia Montană şi alţi oameni cu stare materială bună. Ei au întreţinut o interesantă corespondenţă cu Simion Bărnuţiu, aflat la Padova, cu date despre traiul şi studiile făcute, cu îndrumări din partea „bătrânului" pentru foştii săi elevi. Amândoi erau interesaţi şi de studiile de istorie, iar Hodoş de dialectologia comparată, pe lângă faptul că au învăţat foarte bine limba italiană. Toţi trei au purtat discuţii cu diferiţi învăţaţi italieni asupra originii limbii şi a poporului român. La 10 ianuarie 1854 a avut loc examenul final de doctorat al amândurora, după ce la examenele parţiale Papiu obţinuse calificativul „valde bene", dar Hodoş doar „sufficiente". Bărnuţiu şi-a susţinut doctoratul la Pavia abia la 6 iunie 1854, obţinând - la examenele parţiale - acelaşi calificativ „valde bene". În vara anului 1854 cei trei doctori se întorceau acasă, prin Viena. În acelaşi an, părintele Ioan Hodoş şi preoteasa Teodora trecuseră la cele veşnice.

În 1855, Simion Bărnuţiu şi Alexandru Papiu Ilarian acceptă invitaţia care li s-a făcut de la Iaşi, unde au fost numiţi profesori la Academia Mihăileană. Iosif Hodoş a rămas, însă, între ai săi, în Transilvania. Abia la 10 decembrie 1855 îşi începe stagiul de „practicant" pe lângă avocatul Elekes László din Abrud. Deşi acest stagiu era doar de trei ani, Ministerul de Justiţie din Viena aprobă abia la 16 august 1860 să depună examenul de avocat, ceea ce a şi făcut, la Curtea de Apel din Sibiu. Între timp, la 3 noiembrie 1857, s-a căsătorit cu Ana (1837-1907), fiica cunoscutului protopop şi prefect al „legiunii Arieşului" din anii 1848/49, Simion Balint (1810-1880).

La 3 aprilie 1861, cetăţenii cu drept de vot din comitatul (judeţul) Zarand (cu teritorii care aparţin azi judeţelor Arad şi Hunedoara) - reorganizat în 1860, - îl aleg pe tânărul avocat Iosif Hodoş ca vicecomite al comitatului respectiv. Comitatul - cu sediul în Baia de Criş - avea cinci plase: Baia de Criş, Brad, Băiţa, Hălmagiu şi Aciuţa, cu peste 50 000 de români şi abia 1 300 de unguri (comite suprem a fost ales Ioan Pipoş, iar în 1867 Dimitrie Ionescu). Hodoş a fost ales din nou vicecomite la alegerile din 21 mai 1867 şi 10 aprilie 1872. În vara anului 1861, o delegaţie formată din trei români, Iosif Hodoş şi protopopii zărăndeni - Petru Moldovan şi Ieronim Moga - au plecat la Viena, ca să protesteze împotriva anexării comitatului Zarand, sub raport administrativ, la Ungaria, solicitând ca el să rămână în componenţa Transilvaniei. Cererea le-a fost respinsă, Zarandul rămânând anexat la Ungaria. Aşa se face că în 1863, Iosif Hodoş a fost ales deputat în Dieta Transilvaniei, dar din partea „cercului electoral" Câmpeni, în pofida unor încercări ale administraţiei maghiare de a invalida alegerea.

După ani îndelungaţi, Iosif Hodoş a fost ales deputat în Dieta (Camera Deputaţilor) din Pesta din partea cercului electoral Brad (în cercul electoral Hălmagiu, din acelaşi comitat al Zarandului, a fost ales Sigismund Borlea, tot aşa de bun român). Va fi reales şi după crearea statului dualist Austro-Ungaria din 1867. La 10 ianuarie 1866 a participat la prima şedinţă a Dietei, iar la 11/23 februarie 1866 şi-a rostit primul discurs parlamentar, prin care apăra autonomia şi integritatea Transilvaniei. La 21 (sau 28) aprilie a luat din nou cuvântul, respingând aberaţiile ministrului Deák Ferencz care declarase că „naţionalităţile (!) din Ungaria sunt părţi întregitoare (componente) ale naţiunii maghiare". La 8 martie 1867 ia cuvântul în problema unirii Transilvaniei cu Ungaria, iar la 24 iunie 1867 în problema limbilor naţionale. Discusurile sale au continuat şi în anii 1868, 1869 şi 1870, bucurându-se de aprecieri din partea tuturor românilor. Nu de puţine ori a primit scrisori de felicitare chiar de dincolo de Carpaţi, iar ziarele româneşti subliniau aportul său la apărarea limbii şi a naţiunii române.

La 15 iunie 1869 adresează o interpelare ministrului de Interne, baronul Wenkheim Béla, în legătură cu refuzul recunoaşterii alegerii lui Bogdan Petriceicu Hasdeu şi Vasile Alexandrescu Urechia ca membri de onoare ai Astrei. Nemulţumit de răspunsul dat de ministru, revine asupra acestei probleme în şedinţa din 7 iulie 1869. În decembrie 1869 a luat cuvântul - alături de alţi deputaţi români - în apărarea profesorului Alexandru Roman, şi el deputat, condamnat la un an închisoare pentru publicarea „Pronunciamentului" de la Blaj şi a unor articole pe marginea acestuia în ziarul „Federaţiunea" din Pesta. Intervenţiile deputaţilor români nu şi-au atins scopul propus, iar Al. Roman şi-a executat pedeapsa la Vaţ. În absenţa lui, ziarul a fost condus, pentru o lună, de Iosif Hodoş.

În şedinţa Dietei din 11 februarie 1870, Iosif Hodoş propunea o subvenţie de stat pentru înfiinţarea unui Teatru românesc; după cum era de aşteptat, propunerea deputatului român a fost respinsă. În această situaţie, la iniţiativa lui şi a lui Iosif Vulcan de la Oradea, se lansează un apel în vederea constituirii unui „fond de teatru românesc"; s-a alcătuit un comitet de cinci intelectuali, - condus de Hodoş -, iar la 4 octombrie 1870 s-a întrunit la Deva o primă adunare, prezidată tot de Iosif Hodoş; se votează Statutul şi se alege un Comitet al „Societăţii pentru fond de teatru român" - în frunte cu Iosif Hodoş - care se ocupa de strângerea fondurilor necesare în vederea înfiinţării unui teatru românesc. Societatea şi-a continuat activitatea până la Unirea din 1918, cu adunări generale - aproape în fiecare an - în diferite oraşe ale Transilvaniei. Iosif Hodoş a condus-o până în 1873 (Petru Dan, *Asociaţii, cluburi, ligi, societăţi. Dicţionar cronologic,* Bucureşti, 1983, p. 116-120).

Tot în anul 1870 solicită o subvenţie pentru Astra, dar tot fără rezultat. La 13 iulie 1870 condamnă, în termeni vehemenţi, politica de maghiarizare a Guvernului prin diferite legi votate de Dietă şi Casa Magnaţilor (Legea învăţământului primar, Legea naţionalităţilor ş.a.). Activitatea parlamentară a lui Iosif Hodoş merită o cercetare mai amplă.

Iosif Hodoş a activat şi în cadrul Partidului Naţional din Transilvania, creat la Miercurea Sibiului, în 7-8 martie 1869, sub conducerea lui Ilie Măcelariu. A fost de acord cu tactica politică adoptată atunci, a „pasivismului" („opoziţia pasivă"), deci cu neparticiparea la viaţa politică din noul stat Austro-Ungaria.

Dacă de acum înainte nu-l mai întâlnim pe Iosif Hodoş în Dietă, în schimb apără drepturile românilor printr-o lucrare tipărită la Pesta, în 1871. Se intitula *Românii şi constituţiile Transilvaniei* (VII + 111 p.); iniţial a apărut în ziarul lui Alexandru Roman, „Federaţiunea", din Pesta, apoi în volum. Lucrarea era închinată „luptătorilor pentru drepturile naţiunii şi bisericii române, pentru autonomia şi independenţa Transilvaniei, pentru limba şi patria română". În partea primă descrie starea de inegalitate politică în care trăiau românii transilvăneni, iar în partea a doua stăruia asupra drepturilor de care ar trebui să beneficieze toţi locuitorii Tarnsilvaniei. Este interesantă descrierea pe care o face - ca martor al evenimentelor - şedinţei Dietei de la Cluj din 17/29 mai 1848, în care s-a hotărât unirea Transilvaniei cu Ungaria. La acest capitol al activităţii sale naţional-politice, trebuie să notăm o serie de articole pe care le-a publicat în periodicele vremii: „Revista Carpaţilor" din Bucureşti, „Foaie pentru minte, inimă şi literatură" din Braşov, „Concordia" şi „Federaţiunea", ambele la Pesta. Erau semnate cu numele propriu, dar şi cu pseudonimele „Gemenul" sau „Castore gemenul".

În acest context, trebuie să ne reţină atenţia şi alte aspecte: activitatea culturală pe care a desfăşurat-o Iosif Hodoş, care era, de fapt, o componentă a activităţii sale naţional-politice. Între realizările de ordin cultural ale românilor zărăndeni din perioada în care a funcţionat ca vicecomite, fără îndoială că pe primul loc se situează înfiinţarea Gimnaziului ortodox - cu patru clase - din Brad. Iosif Hodoş a sprijinit din plin această acţiune; încă din 1862 a alcătuit - împreună cu Amos Frâncu - primul proiect de statut. După ani îndelungaţi de discuţii şi intervenţii la forurile de stat, cursurile Gimnaziului s-au deschis în toamna anului 1869, deşi inaugurarea festivă s-a făcut abia la 21 mai 1870, la sărbătoarea Sfinţilor Împăraţi Constantin şi Elena. Cu acest prilej, Iosif Hodoş a ţinut o prelegere inaugurală cu tema: „Despre şcoala la români în genere, şi în special la românii din

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

STATUTELE

Actul original de existenţă a „Reuniunii", recent descoperit în Arhivele sibiene reflectă în cele 11 articole, ideile esenţiale, care au fundamentat în decursul vremii activitatea ei ad-tiv-organizatorică şi profesional-culturală.

În primul articol din statute se arată că scopul reuniunii este „înaintarea în cultură cu deosebire însă înaintarea în câştigarea cunoştinţelor reale"[1]. Din această formulare reiese că scopul principal al „Reuniunii" era să asigure procesul de instruire profesională şi culturalizare a sodalilor în domeniul lor de activitate[2]. Pentru realizarea acestui scop fundamental, de care depindea perfecţionarea în meserie şi cultivarea iubirii de neam şi limbă, toţi membrii reuniunii erau datori să participe la activităţile săptămânale organizate la sediul „Reuniunii sodalilor". În această privinţă articolul 8 din statute stipula excluderea membrilor care timp de şase săptămâni lipseau nemotivat de la „orele de propuneri". În programul acestor întruniri săptămânale figurau diferite prelegeri despre meserii şi industrie, ore destinate pentru învăţarea de cântece naţionale şi alte ore de instruire în aritmetică, scriere şi citire[3].

Pentru conducerea activităţii „Reuniunii" adunarea generală alegea periodic un comitet format din nouă membri din care făceau parte un preşedinte, un vicepreşedinte, un notar, un casier, un controlor şi alţi 4 membri.

În timpul mandatului său, comitetul răspundea în faţa adunării generale de „administraţiunea reuniunei" precum de primirea noilor membri, de îngrijirea şi întrebuinţarea averii reuniunii"[4] şi de organizarea manifestărilor profesionale şi culturale. Trebuie remarcat faptul că din comitetul „Reuniunii" numai preşedintele putea fi ales dintre membrii conlucrători. Toţi ceilalţi membri din comitet erau aleşi din rândul membrilor ordinari.

Prevederile din statutele sodalilor, specificau cu privire la membri, că sunt de trei categorii: ordinari, conlucrători şi onorifici. În prima categorie intra orice sodal şi maistru. Între membrii conlucrători intrau, acei locuitori români care contribuiau, cu ajutoare materiale sau prezentau regulat la „anumite ore" prelegeri instructive, profesionale sau de cultură naţională.

Din ultima categorie de membri au făcut parte toţi acei care prin serviciile lor au adus alt ajutor pentru reuniune.

Dacă la constituirea „reuniunii" numărul membrilor a fost destul de restrâns (30), ulterior numărul lor va creşte simţitor ajungând la 37 în 1870, la 56 în 1880, la 71 în 1890, la 142 în 1900.

În statute s-a prevăzut că susţinerea activităţii reuniunei trebuia să se facă prin încasarea unei taxe de la fiecare membru ordinar şi din ajutoarele primite „de la toţi binevoitorii ei" între care figurau membri ajutători sau societăţi de cultură şi economice româneşti[5].

MANIFESTĂRI PROFESIONALE ŞI CULTURAL-POLITICE

Dacă urmărim activitatea desfăşurată de *„Reuniunea sodalilor români"* din Sibiu, constatăm că au existat două laturi principale:

1. — preocupări administrativ-organizatorice;
2. — preocupări profesionale şi cultural-politice.

1. — *Preocupări administrativ-organizatorice*

Prin activitatea administrativ-organizatorică comitetul „Reuniunii" a urmărit permanent să atragă şi să formeze pe noii membri şi să întărească astfel forţa ei economică şi materială. Totodată s-a acordat sprijin material şi moral pentru înfiinţarea de reuniuni similare la Braşov (1869), Cluj (1871), Arad, (1875), Sălişte (1882), Turda (1884), Bistriţa (1894), etc. — iar principalul rezultat al activităţilor profesionale a fost constituirea unei pături sociale, destul de numeroasă, de meseriaşi români.[6]

Mărturii despre sodalii sibieni

Tot în cadrul activităţilor cu caracter administrativ-organizatoric mai semnalăm preocupările pentru perfecţionarea cunoştinţelor teoretice şi practice ale sodalilor prin organizarea de cursuri de specializare, atragerea copiilor de ţărani şi lucrători spre meserii şi ajutorarea lor materială din fondurile proprii şi din cele acordate de „Astra" şi „Societatea Transilvania" din Bucureşti, organizarea şi menţinerea legăturilor cu reuniunile de meseriaşi germani şi maghiari, etc.

Deoarece în studiul nostru ne-am propus să abordăm în primul rând aspectele mai semnificative din activitatea cultural-profesională, ne-am restrâns aprecierile doar asupra acestui scop principal.

2. — *Preocupări profesionale şi cultural-politice*

Activitatea profesional-culturală cuprinde următoarele principale forme de manifestare:

a) — expoziţiile industriale;
b) — şedinţele literare;
c) — manifestările cu caracter cultural şi politic.

— a) — *Expoziţiile industriale*

Încă de la adunarea generală din 20 decembrie 1867, N. Cristea a subliniat în prelegerea sa despre *„Influenţa culturii şi ştiinţei asupra societăţii omeneşti"* că numai cunoaşterea profundă a meseriilor îi va ajuta pe membrii „Reuniunii" să facă faţă avântului şi concurenţei industriei, care câştigă teren în urma introducerii căilor ferate.[7]

Un mijloc practic şi eficient de perfecţionare profesională pentru sodalii sibieni au devenit expoziţiile de produse meşteşugăreşti şi casnice.

Prin organizarea de expoziţii publice, comitetul „Reuniunii" a căutat să dezvolte în fiecare meseriaş simţul de emulaţie şi gustul pentru perfecţionarea în domeniul profesiei sale.

Urmărind să realizeze acest scop, comitetul „Reuniunii" a organizat cât mai multe expoziţii de produse la care să poată participa maistrul, calfa şi chiar ucenicul.

Cele mai reprezentative expoziţii au fost cele organizate în 1892 şi 1902.

În apelul către publicul român din 20 aprilie 1892, lansat pentru strângerea de fonduri pentru organizarea unei expoziţii de către sodalii sibieni, Nicolae Cristea, după ce arată rolul industriei şi comerţului pentru bunăstarea popoarelor, subliniază că sodalii, conduşi de „vederi de aceste", s-au apucat să pregătească organizarea unei expoziţii industriale.

Expoziţia s-a deschis la 2 octombrie 1892, cu prilejul jubileului de 25 de ani de la înfiinţare.

La această expoziţie 69 de meseriaşi din oraşul şi comitatul Sibiu au expus 172 poduse industriale.

Aşa cum s-a remarcat de contemporani, expoziţia din 1892 a tins să demonstreze, în mod public, că „meseriaşii români, pe lângă toate dificultăţile din trecut şi prezent, încă năzuiesc a se apropia de soţii lor de alte naţionalităţi din patrie, mai favorite de soartă în trecut. Reuniunea crede că prin aceasta face nu numai un lucru în sfera specialităţii sale, ci totodată şi un lucru naţional-patriotic".[8]

Din aceste aprecieri reiese clar, nu numai tendinţa de a demonstra progresul realizat de sodalii români, dar caracterul naţional al expoziţiei. Trebuie să menţionăm, de asemenea, că în viaţa economică românească din Transilvania, organizarea acestei expoziţii a reprezentat prima manifestare industrială a meseriaşilor români.

Peste 10 ani, la 19 octombrie 1902, „Reuniunea" a organizat cea mai mare expoziţie industrială de produse, la care au participat 725 sodali şi meseriaşi din Sibiu şi împrejurimi, unde au expus un număr de 3.486 produse. Tot acum, în cadrul expoziţiei, au expus pentru prima oară 591 ţărani şi ţărance din 76 comune transilvănene. Cu acest prilej „Reuniunea" condusă de noul preşedinte Victor Tordăşanu[9], a căutat să realizeze o serie de deziderate majore pentru dezvoltarea vieţii economice româneşti.

Pentru atingerea acestui scop, s-a urmărit să se expună în ansamblu toate realizările obţinute de meseriaşi şi de industria casnică românească, să fie evidenţiat aportul adus de ţăranca română şi totodată să fie afirmat cu acest prilej progresul românilor transilvăneni în domeniul economic. Tot în acest cadru expoziţional s-au stabilit legături de colaborare cu reprezentanţi ai vieţii culturale şi economice din România.

Din documentele reuniunii reiese că adeziunea faţă de această manifestare economică, cu caracter naţional, a meseriaşilor noştri a fost unanimă. Iată cât de sugestiv şi-a exprimat emoţia sodalul Ionel Luch, angajat la „Chocolaterie francaise" din Viena: „Oricât de departe aş fi de patrie şi de naţiunea mea românească mă ţin şi eu de meseriaşii români"[10].

Al doilea aspect remarcabil în expoziţie a fost expunerea unui război de ţesut, sistem „România", care a fost importat pentru demonstraţie, în faţa publicului vizitator. În toate zilele de vizionare el a stârnit o adevărată „senzaţie".

În privinţa exponatelor industriei casnice, în darea de seamă asupra expoziţiei se subliniază: „Poporul român îşi are industria sa proprie. Centrul acestei industrii îl formează cu deosebire lucrul de mână femeiesc. Lucrul de mână al ţărăncii române se distinge nu numai prin frumuseţe şi hărnicie ci are în sine ceva particular, ceva ce îl deosebeşte de produsele de asemenea natură ale popoarelor conlocuitoare. Combinaţiunea de forme şi culori ale ţesăturilor şi cusăturilor româneşti caracterizează însăşi firea femeii române. Pe scurt zis, lucrul de mână al femeii române este cel mai frumos decor al ei şi una din mândriile naţionale".[11]

Cu prilejul expoziţiei s-au realizat utile contacte cu membrii reuniunilor de sodali din Transilvania, cu ţăranii şi cu reprezentanţi ai intelectualităţii din România.

Printre cei peste 8000 de vizitatori ai expoziţiei au fost remarcaţi, Eugeniu Carada, directorul Băncii Naţionale a României, profesorul universitar Ion Bianu, senatorul Stroe Beloescu, D. Leca, director al Creditului Funciar din Bucureşti, etc.

MIRCEA STOIA

1. Arh. St. Sibiu, fd. Comitatul Sibiu, doc. 53/1879.

2. În legătură cu acest scop, mărturiile contemporane relevă cum au procedat conducătorii „Reuniunii" pentru atingerea acestui ţel şi în ce condiţii. „Cu toate că scopul reuniunii în genere este frumos şi folositor, am putea zice sublim, fiindcă iniţiatorii n-au avut în vedere simplu numai meseriile, ci şi înmulţirea cunoştinţelor trebuincioase pentru meseriaşii români, acel scop nu se putea aşa uşor ajunge. Iniţiatorii au văzut d(e) e(xemplu), că pentru meseriaş nu ajunge să-şi cunoască numai meseria. Meseriaşul trebuie să aibă cunoştinţă despre înlesnirile prin care purtarea meseriei sale să fie scutită de obstacole, fie în procurarea materialului bun, trebuincios, fie în sporul grabnic al producţiilor sale industriale. Un meseriaş numai atunci are succese strălucite, când din material bun e în stare să producă în timp scurt producte de industrie multe şi bune. Nu mai puţin este de lipsă pentru meseriaşi să ştie unde şi când îşi poate desface productele sale cu înlesnire şi mai cu preţ. Succesul ce reuniunea a obţinut până acum corespunde obstacolelor care a avut a le învinge", adică sărăcia şi prejudecăţile de tot felul, care lung timp au ţinut loc plăpânda plantă în prima ei dezvoltare", cf. Tribuna, artic. citat nr. 84/1892.

3. Pentru atingerea acestui scop în articolul 2 s-a prevăzut că „reuniunea statoreşte unele zile, respective seri în săptămână, în care se adună laolaltă, ca să asculte propuneri; privitoare la starea industriei din trecut şi prezent, la starea comerţului şi mişcarea lui, la legătura industriei, comerţului cu agricultura şi alte economii din ştiinţe reale, apoi pentru recrearea şi cultura spirituală să se cetească obiecte de natură beletristică, poezii şi în fine să se facă deprinderi în scriere, comerţ şi cântări", cf. Statutele pentru „Reuniunea sodalilor români" din Sibiu, Ed. II 1978, p. 3.

4. Statutele pentru „Reuniunea sodalilor români" din Sibiu, ed. II Sibiu, 1878, p. 4.

5. Această solidaritate şi ajutorare reciprocă între români era necesară deoarece „ameninţaţi în existenţa noastră naţională trebuie să constatăm din capul locului, că noi românii nu ne putem răzima, decât pe puterile noastre. Oricât am căuta alt sprijin, acela între împrejurările de azi nu-l vom afla nicăieri", cf. Telegraful român, nr. 2/1892.

6. Traian Chirilă, **Reuniunea culturală naţională a meseriaşilor români din Sibiu la 80 de ani**, Sibiu, 1946, p. 41.

7. „Telegraful român" nr. 100/1867, p. 367.

8. Ibidem „Tribuna" nr. 84/1892.

9. Urmărind viaţa şi activitatea lui Victor Tordăşanu (1860—1920) care a devenit din 1897 al doilea preşedinte al „Reuniunii", constatăm că există doar unele referiri risipite în publicaţiile editate de această „Reuniune". El s-a născut în comuna Ilia Mureşană, în familia lui Amos Tordăşanu, fruntaş al mişcării revoluţionare româneşti din anii 1848—1849.

După ce a absolvit gimnaziul din Alba Iulia, a urmat Seminarul „Andreian" din Sibiu, şi a devenit funcţionar la Consistoriul Ortodox din localitate. Ajuns în mediul social-economic al comunităţii române din Sibiu, el şi-a legat viaţa de aspiraţiile meseriaşilor români din localitate şi din întreaga Transilvanie. Odată cu alegerea lui Victor Tordăşanu ca preşedinte, „Reuniunea sodalilor" întreprinde o serie de acţiuni pentru consolidarea forţei ei materiale. În acest scop, din iniţiativa preşedintelui au fost înfiinţate fundaţiunile, au sporit legatele şi s-au mărit fondurile materiale aflate sub administraţia „Reuniunii". Din veniturile acestor fonduri şi cu sprijinul acordat de instituţiile de cultură şi de credit româneşti, Victor Tordăşanu a cumpărat un local corespunzător pentru „Reuniune" şi a reorganizat şi completat biblioteca în care figurau peste 500 titluri de cărţi, cele mai multe din ele fiind donate de „Astra" şi de alte societăţi culturale. În această perioadă Victor Tordăşanu a luat măsuri pentru confecţionarea unei insigne pentru membrii reuniunii. La 23 septembrie 1897 a fost prezentat comitetului reuniunii un model de insignă confecţionat din piele albastră şi roşie cu ciucuri de aur, la mijloc un medalion de bronz cu inscripţia „Reuniunea sodalilor români din Sibiu", iar la mijlocul medaliei figurau două mâini împreunate.

Simbolul mâinilor împreunate exprimă plastic unirea profesională şi naţională a meseriaşilor români din monarhia austro-ungară.

Un alt aspect edificator din activitatea acestui preşedinte, care trebuie relevat, a fost deosebita grijă manifestată faţă de copiii de ţărani români veniţi la Sibiu ca să înveţe o meserie. Iată cum descrie el un asemenea episod din această acţiune de larg interes social: „Multe mizerii ce le-am îndurat zilnic cu prilejul aplicării de învăţăcei noi, sosiţi din localităţi îndepărtate de Sibiu, dintre care nu cei mai puţini, veneau la meserie numai cu îmbrăcămintea de pe ei, murdară, ruptă ca vai de ea". Aşa cum reiese din mărturiile documentare el a primit zilnic din toate părţile Transilvaniei scrisori de la părinţi, învăţători şi preoţi, în care era rugat să plaseze zeci şi zeci de copii de ţărani la meserii.

Chiar din schiţarea acestor aspecte din viaţa şi activitatea lui ne putem convinge de câtă răbdare, perseverenţă şi energie trebuie să dea dovadă în promovarea vieţii social-economice româneşti.

10. Arh. St. Sibiu, fond „Reuniunea sodalilor din Sibiu", dosar 2, doc. nr. 102/1902.

11. Idem, doc. nr. 125/1902.

„Îndrăzneşte, fiică"[1] — femeia în Biserică astăzi

Societatea românească de azi este — ne place sau nu — una încă insuficient structurată stabil, aflată într-un grad înalt de fluidizare. Libertatea a venit nu prea repede (din contră), ci prea abrupt, motiv pentru care întâlnim, la nivelul individului şi al societăţii, fenomene ce se vor ori numai par democratice, dar care sunt, în realitate, la limita anarhicului; de aici, lipsa ierarhiei valorilor. În terminologie paulinică, putem spune că deşi suntem doar la vârsta prunciei post-totalitare, societatea ne hrăneşte nu cu lapte, ci cu hrană — uneori (deseori) greu digerabilă chiar şi — pentru maturi sau maturizaţi. Trecerea de la o societate pretins egalitară la una puternic polarizată a marcat individul, motiv pentru care şi răspunsul acestuia la solicitările ori (numai) la pretenţiile acestei societăţi devine imprevizibil. Când facem aceste afirmaţii, gândul ne duce la categoriile defavorizate de indivizi care ajung la debusolare, disperare, pierderea direcţiei, urmate ori însoţite de situaţii conflictuale în familie ori în raporturile cu cei din jur (vecini etc.), situaţii care pot degenera în comportamente deviate sau delicvente. Este îndeobşte cunoscut faptul că devianţa atenteaza la bunul simţ, iar delicvenţa încalcă nişte legi scrise.

Asistăm la schimbarea statutului femeii în societate. În epoca predecembristă egalitatea femeii cu bărbatul, aşa cum a fost înţeleasă de nomenclatura roşie şi teoretizată în congrese, nici măcar nu poate fi considerată un deziderat, ci un comandament politic, un ordin venit de sus. Femeia era pusă în stare de inferioritate, tocmai pentru că se clama egalitatea în meserii în care nu avea randamentul bărbatului — deseori sudoriţa, strungăriţa sau tractorista nu atingea performanţele sudorului, strungarului ori pe cele ale tractoristului. În comunism, femeia era tovarăşa bărbatului, nu soţia acestuia. Sensibilitatea individuală şi gingăşia familială nu intrau în calculul puterii, erau excluse. Producţia conta! În schimb, în *Rugăciunea unui soţ pentru soţia sa* citim: *dacă nu cerem de la strălucitorul trandafir să înflorească afară de timpul său şi de la trageda viorea să aibă tăria şi trăinicia copacilor, cum voi cere de la soţia mea lucruri mai presus de puterile ei?*

În societatea actuală, statutul femeii este diferit de cel din totalitarismul ateu, motiv pentru care diferit trebuie să reacţioneze şi preotul. Astfel, în afară de categoriile de femei cunoscute încă înainte de '89, cum ar fi *femeia gospodină*, care şi la serviciu nu vorbeşte despre altceva decât despre ce a pus în oală, despre preţuri, copil şi soţ, *femeia activist*, pentru care orice are legătură cu religia, cu Biserica — de la participarea la sfintele slujbe, la studii, articole sau cărţi (fie numai) de interdisciplinaritate, dacă nu chiar de profil religios — denotă obscurantism, conservatorism, înapoiere din partea autorului, bârfit în spate şi batjocorit în faţă *cu gură de faţă şi ură de slugă* (Steinhardt), în afară apoi de *femeia fatală* pe care o interesează doar amanţii ori de *femeia funcţionar* — iar aici am în vedere doar pe cea pentru care litera, ce te ucide, este supremul reper şi la care, în consecinţă, nu găseşti înţelegere, cu atât mai puţin concesivitate, milă — întâlnim azi *femeia intelectual modern*. Din această categorie face parte *femeia cu doctorat*, luat prin muncă serioasă, ce a însemnat şi nişte burse de luni de zile în străinătate, ori de săptămâni în arhivele ori instituţiile de profil din ţară, ceea ce presupune respect reciproc familial extrem, opus labilităţii senzuale ce ar duce la destrămarea căsniciei. Mai face parte din categoria intelectualului feminin de azi *femeia cu a doua facultate*, matematică, jurnalistică, drept, ştiinţe politice sau teologie. Să n-o uităm nici pe *femeia manager* (general sau nu). Ei bine, am impresia că aceste noi categorii socio-profesionale feminine sunt mult mai deschise spre dialogul cu preotul, una din cauze fiind disponibilitatea ori capacitatea de abordare, cu responsabilitate, a unei întregi serii de teme din viaţa lor privată, familială, profesională etc.

(Continuare în pag. a 7-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU

1. Îndrăzneşte, fiică, credinţa ta te-a mântuit; mergi în pace! este citatul complet din Lc. 8, 48.

A doua întrunire a Comisiei Consiliului Ecumenic al Bisericilor pentru Educaţie şi Formare Ecumenică (E.E.F.)

Între 18—22 septembrie 2001 s-au desfăşurat, la Cartigny, lângă Geneva, lucrările celei de a doua întruniri a Comisiei Consiliului Ecumenic al Bisericilor pentru Educaţie şi Formare Ecumenică.

Prima întrunire, când s-a şi constituit Comisia, a avut loc la Stony Point, lângă New York, în martie 2000.

La ambele întruniri a fost prezent, din partea Bisericii Ortodoxe Române, semnatarul acestor rânduri.

Menirea Comisiei rezultă, cu claritate, chiar din denumirea ei: să sprijine Bisericile membre în organizarea şi desfăşurarea unui proces instructiv-educativ de formare ecumenică a slujitorilor şi credincioşilor acestora. Totodată, se are în vedere încurajarea dialogului inter-religios şi multicultural, care să ducă la prevenirea şi stingerea conflictelor de orice natură.

Dată fiind situaţia gravă, creată în urma atentatelor teroriste din 11 septembrie, din America, Comisia şi-a direcţionat cu precădere preocupările înspre responsabilitatea Bisericilor pentru crearea unui climat de pace, dreptate, toleranţă, bună convieţuire interumană. S-a apreciat că eradicarea violenţei, combaterea terorismului, stoparea agresiunii şi a războaielor trebuie să constituie priorităţi care să se afle în atenţia tuturor statelor şi organismelor internaţionale.

S-a accentuat rolul pe care trebuie să-l aibă mişcarea ecumenică în găsirea soluţiilor şi metodelor pentru rezolvarea tuturor problemelor pe care le determină diversitatea sub toate aspectele (etnic, lingvistic, religios, cultural, politic, social, etc.).

Desigur că tematica principală a întrunirii a vizat educaţia şi a fost formulată astfel: *„Educaţia holistică — metodă de transformare sau înnoire"*. Se are în vedere transformarea sau înnoirea mentalităţilor indivizilor şi comunităţilor, în acord cu imperativul enunţat de către Sf. Apostol Pavel, în Rom. 12, 2: „Vă îndemn, deci, fraţilor... să nu vă potriviţi cu acest veac, ci să vă schimbaţi prin înnoirea minţii, ca să deosebiţi care este voia lui Dumnezeu, şi ce este bun, plăcut şi desăvârşit".

S-a apreciat că, aşa cum se practică în prezent, învăţământul teologic este tributar unor scheme învechite. Acelaşi lucru se întâmplă pe planul general al instrucţiei şi educaţiei. Se are în vedere aproape în exclusivitate transmiterea unor forme de cunoaştere particulare, strict legate de specificul confesional şi profesional. Trebuie pus însă mai mult accentul pe valorile universale (morale, spirituale şi culturale), valori în măsură să favorizeze înnoirea, apropierea, reconcilierea, pacea şi dreptatea. Se întâmplă că învăţăm multe unii despre alţii, dar învăţăm foarte puţin împreună unii cu alţii. Acest fapt ne menţine în izolare şi înstrăinare pe unii de alţii. A sosit vremea să ne cunoaştem mai îndeaproape. De aceea s-a şi avansat ideea *„ospitalităţii ecumenice"*, a vizitelor interconfesionale, a organizării de întruniri în care credincioşii diferitelor Biserici şi mai ales tinerii să dialogheze, să se roage împreună şi să activeze în direcţia diaconiei sociale.

O prioritate care s-ar impune atenţiei Consiliului Ecumenic al Bisericilor ar fi augmentarea fondului de burse de studiu pentru formarea ecumenică. Tot în această direcţie, s-a recomandat sporirea oportunităţilor pentru învăţarea limbilor străine şi în special a englezei, pentru ca să se faciliteze dialogul şi comunicarea interreligioasă, interconfesională, interetnică. Dacă spesele pentru organizarea în centrele

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. prof. D. ABRUDAN

Zi de bucurie la Mănăstirea Orlat

Duminică, 21 octombrie a.c., de sărbătoarea Sfinţilor Ardeleni, Visarion Sarai, Sofronie de la Cioara şi Oprea din Săliște, mărturisitorii şi a Sf. Ioan din Galeş şi Moise Măcinic din Sibiel, a avut loc sfinţirea noii Mânăstiri cu hramul „Sf. Treime" din localitatea Orlat, jud. Sibiu.

Slujba de sfinţire şi Sf. Liturghie arhierească a fost oficiată de către P. S. VISARION RĂŞINĂREANU, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înconjurat de un ales sobor de preoţi şi diaconi, în prezenţa unui mare număr de credincioşi veniţi din împrejurimi ca şi din întreg judeţul Sibiu.

Tot cu acest prilej a fost instalată şi noua stareţă a Mânăstirii, în persoana sorei Daniela Grigorie, care împreună cu celelalte vieţuitoare din sobor vor veghea la buna desfăşurare a vieţii monahale a acestui nou aşezământ monahal din Mărginimea Sibiului.

Începută în anul 1993 pe un teren donat de o familie de credincioşi ortodocşi din Orlat, Mânăstirea a fost construită sub directa supraveghere a Î. P. S. Sale ANTONIE, Mitropolitul Ardealului, de către un comitet de iniţiativă, din donaţiile credincioşilor.

Un rol deosebit în construcţia acestei mânăstiri l-a avut familia Mihai şi Maria Boghean din Sibiu, precum şi Arhim. Sofronie Achim care a fost şi duhovnicul acestei mânăstiri şi care în primăvara aceasta a trecut la Domnul.

Biserica Mânăstirii este din piatră şi cărămidă în plan treflat, fiind împodobită cu o frumoasă pictură în stil bizantin executată de către pictorii Gabriela şi Sabin Drânceanu şi fiind înzestrată cu toate cele necesare serviciilor divine.

Recent a fost construit şi un corp de chilii, cu trapeză, bucătărie, sală festivă şi o nouă clopotniţă.

Menţionăm faptul că este a cincea mânăstire nou zidită şi sfinţită după Revoluţia din 1989 în Arhiepiscopia Sibiului după cea de la Sâmbăta de Sus, Bunești, Galaţi-Făgăraş şi Măgura-Jina. Protopopiatul Săliște, unde se află Mânăstirea de la Orlat, are încă trei mânăstiri pe teritoriul lui: cea de la Sibiel, cea de la Foltea ctitorită de Sf. Visarion Sarai mărturisitorul şi cea de la Măgura - Jina.

PARTICIPANT

Imaginea voievodului Mihai

(Urmare din pag. 1)

ţa din 10—22 ianuarie 1872). După 17 ani, în cadrul unei şedinţe similare se hotărăşte ca acest tablou „ce se află într-o ladă pe galeria cea mare a gimnaziului nostru să nu se mânce şi astfel să se strice prin molii, se propune ca acest tablou să se dea în păstrare Casinei Române" (Şedinţa din 12—24 ianuarie 1889), gest confirmat de Casină în 17—29 ianuarie acelaşi an.

Andrei Popovici vorbeşte şi el despre un tablou al marelui erou „în sala gimnaziului, tabloul cel mare al lui Mihai Viteazul, pictat, pare-se de Lecca, în mantie cu căciulă cu agrafă în briliante şi cu pene de cocor de baleare" (N. Iorga, „Românii şi şaşii", Braşov, 1907, p. 35). Istoric paşoptist, tipograf, traducător şi fondator de revistă, pictorul braşovean Constantin Lecca (1807—1887), solicitat să colaboreze la prima revistă ilustrată din ţară, „Biblioteca românească" a braşoveanului Zaharia Carcalechi, realizează pentru aceasta portretul cunoscut al lui Mihai Viteazul, pentru ca apoi să continue celelalte tablouri reprezentând: „Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia" şi „Bătălia de la Călugăreni". Colegul şi prietenul său braşovean Mişu Popp (1827—1892) redă figura lui Mihai Viteazul într-un impresionant tablou, înfăţişat în armura de cavaler, cu pelerina agrafată pe umeri, purtând imensa cuşmă cu surguci din pene de cocor, folosindu-se de stampa lui Sadler (contemporan lui Mihai Viteazul), aflată de pictor în arhivele din Viena.

După ce şi-a petrecut o vreme la Braşov, Carol Wallenstein (1795—1857), devenit apoi profesor la Sf. Sava, redă cunoscutele tablouri: „Bătălia de la Călugăreni" (copiată şi de Lecca), „Visul lui Mihai Viteazul" şi „Jurământul lui Mihai înconjurat de boieri" (azi la Muzeul Militar).

Prin anii 1878—1879 — confirmă Candid Muşlea, autorul monografiei bisericii din Şchei — junii Curcani şi-au confecţionat un steag frumos din mătase, înfăţişând pe una din părţi chipul lui Mihai Viteazul. Steagul a fost scos prima dată „Între Chietri" (la Pietrile lui Solomon), însă autorităţile maghiare le-a interzis să-l mai poarte la sărbători, cu condiţia alăturării tricolorului maghiar, condiţie neacceptată de juni. Păstrat cu sfinţenie în casa junelui Gheorghe Urzică, în fiecare an, în miercurea Paştilor, Jurii Curcani îl scoteau în curtea junelui vătaf, cântând după tradiţie „Hristos a înviat"!, ducându-l apoi la locul său. În anul 1916, cu ocazia intrării Armatei Române în Braşov steagul este predat festiv, pentru a însoţi voluntarii braşoveni până la Iaşi, de unde a fost returnat, păstrându-se în timpul lui Candid Muş'ea (1886—1965) în fondurile „Astrei" Braşov.

(va urma)

40 de ani de la intrarea Patriarhiei Române în C.E.B.

(Urmare din pag. 1)

existat vreodată în istorie. CEB pare deci asfixiat într-o combinaţie de modele şi de alternative, unele fără nici o legătură cu ecleziologia (Vezi: *WCC-Year Book 2001*, WCC Publications, Geneva, 2001).

În dialogul teologic dintre catolici şi ortodocşi s-a conclus că *uniatismul* nu mai are nici o raţiune să fie considerat „un model de unitate" (Documentul de la Balamand elaborat de Comisia mixtă în 1993). Acesta a fost o intruziune canonică şi o eroare ecleziologică nu numai pentru că a dezis libertatea şi integritatea (autocefalia) Bisericilor locale, autohtone, ca şi egalitatea scaunelor apostolice, ci a şi lipsit comunitatea ecumenică timp de un mileniu de o structură conciliară capabilă să recapituleze universalitatea creştinismului. Ecleziologia romano-catolică este azi epuizată de explicaţia despre unica „subzistenţă" a Bisericii universale în limitele canonice ale jurisdicţiei episcopului de Roma, la periferia căreia se află Bisericile ce păstrează câteva din acele „elementa ecclesiae". Fără dialog cu ortodocşii, dialog polemic dacă este necesar, teologii catolici nu pot debloca acest impas.

Dar şi ortodocşii au partea lor de răspundere în această evoluţie dezorganizată. Şi ortodocşii au respins documentul de convergenţe BEM pe motiv că nu reflectă credinţa totală a Bisericii nedespărţite din primul mileniu. De altfel, tipologia *Bisericii nedivizate (Undivided Church)* din primul mileniu, propusă de ortodocşi, n-a fost interpretată şi comunicată în mod explicit şi adecvat. Noile mutaţii politice, misionare şi culturale în corpul Ortodoxiei universale n-au fost gerate cum trebuie de ortodocşi. Problema noilor Biserici locale (Estonia, Albania, Moldova, Ukraina, Macedonia) nu este exclusiv de ordin canonic, jurisdicţional, ci în primul rând de ordinul identităţii de limbă, cultură şi etos local. Absenţa unei conciliarităţi interortodoxe efective, abuzul de putere al grupurilor integriste (care se opun oricărui „cult" ecumenic), afectează poziţiile şi iniţiativele ortodoxe în materie de ecumenism. Vizitele episcopului de Roma în România, Grecia şi Ucraina au provocat reacţii contradictorii. Polemica dintre Moscova şi Constantinopol arată că ecleziologia secolului al XIX-lea trebuie să fie redefinită deoarece nu consună cu noile realităţi ecleziale de la începutul mileniului al III-lea. Fără o hermeneutică critică şi creatoare a acesteia, modelul ortodox va apare ca depăşit. Paradigma *Biserica neîmpărţită* trebuie să fie confruntată cu ceea ce e Ortodoxia azi în mod real. Tradiţia diacronică-transculturală nu este viabilă fără transmitere şi întrupare în viaţa istorică şi tradiţia umană a Bisericii. De altfel, primaţii Bisericilor ortodoxe, cu ocazia sinaxelor din Anul jubiliar 2000, s-au adresat pleromei ortodoxe în acest sens, înţelegând că nu poate lăsa pe seama altora o exegeză eliberatoare a tradiţiei transculturale, arătând în mod tangibil ce porţi noi poate să deschidă Ortodoxia în ecumenismul contemporan.

2. Contribuţia teologiei ortodoxe la dialogul ecumenic de azi nu se limitează la critica deviaţiilor şi derivelor CEB, încurcat în prea multe paradigme şi alternative oblice, care complică înţelegerea ecumenismului. Această evoluţie nu constituie un motiv pentru ortodocşi să renunţe la locul şi vocaţia lor în sânul Mişcării ecumenice. Este adevărat, fiecare Biserică are ceva de afirmat şi de protejat în modelarea unui „nou ecumenism" (Cecil Robec Jr., „New Ecumenism", in *The Local Church in a Global Area. Reflections for a New Century*. Wm. Eerdmans, Cambridge, U.K. 2000, pp. 168—178). Viziunea ortodoxă a ecumenismului (Adunarea de la Vancouver, 1983, a reţinut „viziunea euharistică"), cu forţa ei de sinteză şi de recapitulare, este de neînlocuit. De aceea:

CEB trebuie să caute din nou încrederea Bisericilor Ortodoxe, diminuată din indiferenţă sau din ignoranţă. El nu trebuie să insinueze că nu înţelege obiecţiile *(desiderata)* ortodocşilor, nici să simuleze că e preocupat de probleme specifice lor, când de fapt a anulat şi desfiinţat multe programe ortodoxe.

În special, CEB nu trebuie să cadă în capcana ideologiei „şocul civilizaţiilor" care a pus lumea ortodoxă într-o poziţie de decalaj cultural în raport cu civilizaţia occidentală şi a apărat interese geopolitice ale Occidentului (susţinute în primul rând de Germania şi Vatican). Această ideologie l-ar putea conduce la atitudini destructive: să persifleze „Biserica constantiniană" (Volkskirche); să creadă că revendicarea unei „Tradiţii naţionale" ar fi pură nostalgie; să oblige Bisericile otrodoxe să răspundă la „provocarea modernităţii", o agendă specifică Creştinismului occidental, în timp ce ele au alte priorităţi şi strategii misionare.

Biserica Ortodoxă Română trebuie să fie convinsă că libertatea de a păstra identitatea şi integritatea ei (autocefalia şi autonomia) în sânul comunităţii ecumenice este garantată. Condiţiile eclesiologice ortodoxe ale ecumenismului sunt protejate. Teologia ortodoxă insistă asupra condiţiilor de apartenenţă la Biserică, asupra unităţii de credinţă, dar această unitate are profunzime şi lărgime manifestate sub diverse expresii şi harisme care conduc la inserţiune în Biserica universală.

Biserica Ortodoxă Română are o experienţă ecumenică de lungă durată şi o practică ecumenică locală pozitivă. Ea a dat totdeauna o mare importanţă formaţiei ecumenice a studenţilor, preoţilor şi monahilor. România este un adevărat spaţiu ecumenic, în care Biserica majoritară are acum o nouă misiune în raport cu celelalte Biserici minoritare, etnic, cultural şi confesional, aceea de a propune proiecte de solidaritate în vederea unei reconcilieri naţionale profunde. Dimensiunea ecumenică a Ortodoxiei este preţioasă pentru societatea şi cultura română de azi.

Graţie parohiilor şi diocezelor care constituie diaspora sa (Ierusalim, Europa, Statele Unite ale Americii, Australia), Biserica Română are un rol important în Mişcarea ecumenică mondială. Acestea participă la rugăciunea comună pentru unitate şi la diverse forme de mărturie creştină comună, prin consiliile ecumenice naţionale şi regionale. Exodul populaţiei spre partea de Vest a Europei constituie un subiect pastoral urgent, care merită atenţia tuturor Bisericilor din Europa. Solidaritatea economică şi socială a Occidentului va lărgi şi mai mult deschiderea ecumenică a Orientului. CEB a modificat într-o manieră sensibilă relaţiile dintre Bisericile din Europa şi el rămâne mai departe cel mai important instrument al Mişcării ecumenice, prin dialog teologic, mărturie comună şi cooperare ecumenică. În acest moment din istoria ţării, Biserica Ortodoxă Română are nevoie de solidaritate ecumenică particulară în vederea integrării ţării în Uniunea europeană. La rândul ei, în spaţiul ecumenic european, ea va aduce ceva inedit: „Pământul vostru românesc, între „latinitas" şi Bizanţ, poate deveni un punct de întâlnire şi de comuniune" (Papa Ioan-Paul al II-lea, Bucureşti, 7—9 mai 1999).

Reflexia autorităţilor bisericeşti române asupra participării Bisericii în comunitatea şi Mişcarea ecumenică, participare care are exigenţele ei pentru a fi coerentă şi durabilă, înseamnă, de asemenea, a recunoaşte anumite evidenţe despre rolul pe care Ortodoxia Română îl are în interiorul comuniunii panortodoxe. Apelul Sinodului român poate fi foarte reprezentativ pentru cauza unităţii.

Sperăm că Sinodul va recomanda integrarea tematicii ecumenismului în toate formele de învăţământ teologic şi de instruire creştină a studenţilor, preoţilor şi laicilor.

(Urmare din pag. a 2-a)

ne: „Fiindcă s-au găsit o mihani ca să sape şi să cureţe totdeauna matca Dâmboviţii cu înlesnire şi cu prea puţină cheltuială, care şi însine noao ne este ştiută de la Ţarigrad prin chiar vederea noastră; de aceea, poruncim dumneavoastră ca, adunându-vă la un loc, să aduceţi faţă pe cuviosul egumen al Mânăstirii Radului Vodă, carele are deplină ştiinţă a închipuirii aceştii mihani şi a energhii şi a folosului ce poate face făr'de discolie (dificultate). Şi dându-vă toată pliroforia (lămurirea), făr'de zăbavă să o chibzuiţi şi dumneavoastră, şi să ne faceţi anafora (raport) ca să poruncim a se pune în lucrare" (Arh. St. Buc., Document nr. 74/1815).

La porunca domnitorului, boierii se întrunesc la 27 iulie, redactând o anafora în care, printre altele, raportează: „Adunându-ne la un loc, unde aducând faţă pe cuviosul arhimandrit chir Theodosie, igumenul Mânăstirii Radulii Vodă, ce ni se arată că are deplină ştiinţă a închipuirii aceştii mihani, după pliroforia ce ne dete, luarăm înţelegere că cu această mihani să poate săpa şi a să curăţi matca Dâmboviţii. Ci să fie luminată porunca Mării Tale către dumnealui vel vornic al obştirilor ca, împreună cu numitul arhimandrit să epistasească (să supravegheze) a se face acea mihani cu toate cele trebuincioase şi a se pune în lucrare, dându-se cheltuiala cea trebuincioasă de la Cutie (casierie)".

A doua zi, la 28 iulie, domnitorul, prin rezoluţia de pe memoriul boierilor divaniţi, decide: „Fiindcă această mihani se face pentru izbăvirea politii (oraşului) de înecăciune, şi fiindcă tot pentru acest sfârşit se cisluiesc (socotesc) o sumă de bani pe mahalagii politii după lunca Dâmboviţii, prin osebită poruncă a domnii mele, pentru izbăvirea caselor lor de înecăciune, poruncim dumitale, vel dvornice al politiii, ca dintr-acei bani ce se împlinesc de dumneata să se cheltuiască şi pentru facerea aceştii mehani cu toate cele trebuincioase ale ei. La a căriia facere, de la început până la isprăvit epistasească napristan (neîncetat) cuviosul egumen al Mânăstirii Radului Vodă, ca unul ce are deplină ştiinţă în ce chip să se facă şi cum să se metahirisească (utilizeze) în urmă" (Idem, Document nr. 84/1815).

Deci, arhim. Theodosie era deosebit de priceput la construirea maşinii, de vreme ce domnitorul îi încredinţează lui conducerea lucrărilor, deşi nu există dovezi că ea ar fi fost realizată (Magazin Istoric XV, 1981, nr. 8, p. 60—61).

La 16 septembrie 1816, arhim. Theodosie împrumută de la slugerul Iancu Anghelescu din Bucureşti suma de 500 lei; acesta raporta la Obştească Epitropie că debitorul său era „pe aceea vreme Raduliot".

Arhim. Theodosie conduce Mânăstirea „Radu Vodă" până în luna mai 1819, când este numit egumen la Mânăstirea Bistriţa din Eparhia Râmnicului, cum rezultă dintr-o notă privind „Cheltuiala domnească, când s-a făcut egumen" (Dosar nr. 718/1833, f. 20).

În timpul egumeniei sale (1819—1821), arhim. Theodosie s-a dovedit un vrednic gospodar, contribuind la restaurarea Mânăstirii. În acest sens, intervine la marele ban Grigorie Brâncoveanu care finanţează pictarea „de iznoavă" a bisericii, în anul 1820, lucrare realizată de echipa monahului bistriţean Parthenie Zoba. Pisania de atunci, printre altele, precizează că: „S-a zugrăvit... prin osârdia şi cheltuiala domnului pan Grigorie Brâncoveanu şi cu îndemnarea şi silinţa sfinţiei sale părintelui chir Theodosie, arhimandrit şi egumen al acestei sfinte Mânăstiri Bistriţa".

Arhimandritul Theodosie Bistriţeanul

Susţinător convins al ideilor Revoluţiei din 1821, arhim. Theodosie sprijină întreaga activitate a lui Tudor Vladimirescu. Se ştie că, la 18 ianuarie, Tudor pleacă din Bucureşti cu o ceată de arnăuţi, îndreptându-se spre Oltenia; ei ajung la Râmnicu Vâlcea, unde „şi-au potcovit caii", înnoptează la Ocnele Mari, iar la 20 ianuarie trec pe la Bistriţa, către Tg. Jiu. Pandurii fortifică şi aprovizionează mânăstirile Tismana, Strehaia şi Motru. Apoi, în luna februarie — cum aflăm din scrisoarea lui Stan Popovici sibianul, adresată în 2 martie lui Zenovie Pop la Viena — însuşi „slugerul Theodor face vizite mânăstirilor pe marginea ţării despre partea noastră, nu cumva să vie până la Cozia şi Râmnic". În aceeaşi scrisoare, mai citim că: „Astăzi am auzit ca să fi venit şi până la mânăstirile Urez şi Bistriţa". Egumenul Theodosie l-a ajutat să fortifice Mânăstirea, iar Tudor aduce „cereale şi carne sărată şi mori de mână, numite râşniţe, găsite la populaţia din împrejurimi, ca să nu ducă lipsă de făină" în timpul asediului.

După pătrunderea oştilor turceşti în ţară (1 mai 1821), Tudor părăseşte oraşul Bucureşti, intenţionând să organizeze o rezistenţă în mânăstirile fortificate din Oltenia, însă uciderea sa modifică radical mersul evenimentelor.

Mulţi apropiaţi ai lui Tudor Vladimirescu se refugiază în Transilvania; printre ei, se număra şi arhim. Theodosie. El aflase de sfârşitul tragic al conducătorului pandurilor, motiv pentru care evită să intre în legătură directă cu eteriştii lui Ipsilanti. Înainte de a părăsi Mănăstirea, ascunde în mare secret — fapt cunoscut numai de monahul Gligore Stuparu — în Peştera Sfântului Grigorie Decapolitul obiecte preţioase constând din argintării, candele, sfeşnice, veselă, tacâmuri, filigrane turceşti, unelte, precum şi „46 de cărţi latine, greceşti şi franţuzeşti". Însă cele mai valoroase lucruri personale le-a încredinţat spre păstrare starostelui sudiţilor Chesaro-Crăeştii Agenţii Austriece din Craiova, anume Friedrich Drexler; ele erau depozitate „într-o ladă mare şi un cufăr cu biblioteca pecetluită" (Idem, f. 6, 22, 110—111). Numai situaţia sa de sprijinitor al Revoluţiei explică atâta precauţie pentru a-şi ascunde bunurile, întrucât aflase din timp că lucrurile refugiaţilor erau căutate şi sechestrate de autorităţile austriece, pentru aşa-zisele cheltuieli. Despre toate obiectele lăsate spre păstrare în diferite locuri ştiau ierodiaconii Antim şi Chesarie.

După dezastruoasa înfrângere a eteriştilor la Drăgăşani, unii comandanţi, ca Hagi Prodan şi Macedonschi, s-au retras cu restul de panduri în nordul Olteniei, unindu-se cu forţele de rezistenţă rânduite de Tudor sub comanda fratelui său Papa şi a căpitanilor Gârbea şi Haiducu în mânăstirile Tismana, Lainici, Crasna, Polovragi, Hurezi, Bistriţa şi Cozia.

La Bistriţa, lupta a început la 1 iulie şi a durat două zile, Mânăstirea fiind incendiată de turci. O parte dintre arnăuţi s-au refugiat la Arnota unde, unul dintre ei notează în ziua de 20 iulie pe o carte: „Aici am însemnat ca să se ştie că se adunaseră mulţi arnăuţi la sfânta Mânăstire Arnota. Şi mă aflam şi eu. Şi am îndrăznit de am scris. Şi mă rog, cei ce vor citi să mă ierte, că cu mare îndrăzneală am scris", adică i-a trebuit curaj.

Despre dezastrul produs la Bistriţa, aflăm din unele însemnări contemporane; pe o filă a Octoihului tipărit de ierom. Macarie scrie: „În anii de la leat 1821 au fost răzmeriţa lui Tudor, când au venit şi turcii în ţară", iar din Pomelnic aflăm că, un grup de credincioşi, în frunte cu monahul Dionisie, „au acoperit sfânta Mânăstire Bistriţa, fiind arsă în vremea rebelii. 1821, noiembrie 21".

În refugiul său, arhim. Theodosie întâlneşte la Sibiu pe Dimitrie Amira paharnicul, un cunoscut mai vechi, căruia îi încredinţează spre păstrare alte lucruri şi haine, cum adevereşte lista redactată la 7 octombrie 1822. Tot acolo, „s-a socotit cu ucenicul său Călin postelnicelul", dându-i o chitanţă de simbrie în valoare le 1.125 lei, începând din anul 1814 până la zi, dar incluzând şi alte datorii faţă de unii negustori vâlceni, „până se va întoarce de acolo din refugiu".

Pentru acoperirea cheltuielilor, ahim. Theodosie împrumută de la baronul Gheorghe Sachelarie, la Sibiu sau Braşov, suma de 396 taleri cu dobândă de 10% pe an, eliberând o chitanţă în limba greacă. Apoi, însoţit de ierod. Antim, pleacă în Rusia, „pentru ale sale treburi..., pe carele adăstându-l a venit; la leat 1830, am înţeles că la Iaşi fiind... şi-ar fi dat obştescul sfârşit", cum scrie ucenicul său Călin.

Vestea morţii arhimandritului Theodosie o aduce la Mânăstirea Bistriţa ierod. Antim, însoţitorul său.

Cu privire la bunurile egumenului Theodosie, lăsate în custodie lui F. Drexler, acesta relata în anul 1838 că au fost ridicate cu forţa de caimacanul Craiovei Costache Samurcaş, „după încetarea răzvrătirii", motivând că „numitul răposat arhimandrit ar fi fost rebelist, şi asemenea lucruri nu se cuvine a sta la mine" (Idem, f. 111).

Arhim. Theodosie, deşi originar din Grecia, venind în Ţara Românească, a slujit interesele poporului român; cunoştinţele sale tehnice le oferă pentru construirea unei maşini necesare la reglarea cursului Dâmboviţei, în scopul protejării vieţii locuitorilor capitalei, iar egumenia sa de la Mânăstirea Bistriţa o sacrifică, sprijinind lupta de eliberare socială şi naţională condusă de Tudor Vladimirescu.

(Urmare din pag. a 3-a)

Zarand".

A activat chiar din 1861 în „Asociaţiunea Transilvană pentru literatura şi cultura poporului român" (Astra). La câteva adunări generale a rostit remarcabile dizertaţii: *Istoria dreptului român* (Abrud, 1865), *Istoria literaturii italiene* (Alba Iulia, 1866), la aceasta fiind de faţă şi tânărul Mihai Eminescu. Spre sfârşitul vieţii, a fost - cum vom arăta în alte pagini - secretarul II al Astrei.

Apreciat şi dincolo de Carpaţi, deşi era departe de fraţii din vechea Românie, Iosif Hodoş s-a numărat printre membrii fondatori ai viitoarei Academii Române. Prin Decretul „Locotenenţei domneşti" (instituită după abdicarea forţată a lui Al. I. Cuza) din 1/3 aprilie 1866, figura printre primii 14 membri ai noii „Societăţi Literare" din Bucureşti (din partea Maramureşului, ca şi bihoreanul Alexandru Roman), care, de fapt, reprezentau „ţinuturile ungurene", deci Bihorul.

O dată cu el au mai fost numiţi şi alţi ardeleni: Timotei Cipariu, George Bariţiu, Gavriil Munteanu, dar şi bănăţenii Alexandru Mocioni şi Vincenţiu Babeş, bucovineni, basarabeni şi aromâni. La 2/14 iunie 1866 numărul lor s-a completat cu alţi membri, între care şi August Treboniu Laurian.

La 10/22 iulie 1866 s-a instituit un comitet care să se ocupe de primirea primilor membri ai „Societăţii Literare Române" convocaţi la Bucureşti pentru prima sesiune de lucru. La 31 iulie/12 august 1867, cei veniţi din teritoriile intercarpatice au fost întâmpinaţi la intrarea în Bucureşti şi, în numele comitetului, le-a adresat un cuvânt de bun venit Ion Fălcoianu. A răspuns Iosif Hodoş, cu aceste impresionante cuvinte: „Vă salutăm cu iubire, fraţi liberi din România liberă. Suntem fericiţi de a ne afla în mijlocul vostru, unde cuvântul este liber. E frumoasă libertatea voastră. Nu v-o invidiem însă, ci o dorim şi pentru noi. O dorim şi o lucrăm şi o sperăm. Am avut fericirea a fi chemaţi ca, în unire cu domniile voastre, să stabilim unitatea limbei; (dar) unitatea limbei o avem, fraţilor; de la Tisa până la Marea Neagră, toţi românii au aceeaşi limbă, prin urmare n-avem a stabili unitatea limbei, ci numai forma ei, unitatea gramaticii şi dicţionarului. Când vom avea această unitate în expunerea cugetării noastre, vom fi şi mai uniţi în sentimente şi cugete. Libertatea este dreptul tuturor; românul o cere cu binele, o pretinde în numele dreptului şi când i se contestă, o dobândeşte cu mijloacele morale sau materiale, după împrejurări. Bine v-am găsit, fraţilor"! (Enea Hodoş, *O viaţă de luptă...*, Sibiu, 1941, p. 70-71 şi Dr. Dorina N. Rusu, *Istoria Academiei Române în date* (1866-1996), Bucureşti, 1997, p. 21).

Aşadar, Iosif Hodoş este prezent şi la şedinţa de constituire a noii „Societăţi Literare", din august - septembrie 1867, denumită apoi „Societatea Academică Română". La

Vicecomitele şi asesorul Iosif Hodoş

1/13 septembrie 1867, Iosif Hodoş este ales vicepreşedinte al „secţiunii istorice" a Societăţii Academice (preşedinte fiind George Bariţiu). La 13/25 septembrie, membrii Societăţii iau parte la un banchet, cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la luptele din Dealul Spirei; a vorbit şi Iosif Hodoş, exprimându-şi speranţa că „va veni şi unitatea fizică a neamului românesc" (Dorina N. Rusu, *op. cit.*, p. 29). În şedinţa din 15/27 septembrie 1868, prezidată de principele Carol, Iosif Hodoş a prezentat o dizertaţie *Despre literatură şi belle-arte*. De notat că în şedinţa din 16/28 septembrie 1868, se face prima alegere de membri ai Societăţii Academice Române, fiind aleşi în unanimitate: Gheorghe Sion (1822-1892), Mihail Kogălniceanu (1817-1891) şi Alexandru Papiu Ilarian (1827-1877). Aşadar, Iosif Hodoş a avut fericirea să devină din nou coleg cu vărul său primar, de data aceasta sub cupola viitoarei Academii Române. În anul următor, la 15/27 septembrie 1869 a avut loc prima şedinţă a secţiunii „istorico-arheologice", când este ales un nou comitet: M. Kogălniceanu preşedinte, G. Bariţiu vicepreşedinte, Al. Papiu Ilarian secretar. În aceeaşi şedinţă a fost ales ca membru corespondent preotul răşinărean Sava Popovici Barcianu (1814-1879). Iar la 7/19 septembrie 1871 era ales, ca membru onorar, mitropolitul Andrei Şaguna.

Din încredinţarea Academiei Române, Iosif Hodoş a tradus din limba latină două din lucrările lui Dimitrie Cantemir, de fapt cele mai însemnate: *Descrierea Moldovei* (tradusă în colaborare cu Alexandru Papiu Ilarian, tipărită la Bucureşti în 1875) şi *Istoria imperiului otoman* (Bucureşti, 1876), amândouă în ortografia etimologică (latinizată), obişnuită în acea vreme. O cinstire deosebită arătată unui ardelean care, la rândul său, prin munca de traducător, îl omagia pe marele umanist moldovean. A colaborat şi la elaborarea *Dicţionarului limbii române*, în trei volume (1871-1876), al lui I.C. Massim şi A. T. Laurian (literele F şi G).

*

În 1876 autorităţile de la Budapesta au desfiinţat comitatul Zarand. Primul vicecomite român din Baia de Criş era pus în disponibilitate, după o muncă de 15 ani. În această situaţie - dramatică pentru o familie cu opt copii -, la invitaţia unor prieteni sibieni, ca Nicolae Popea, Nicolae Cristea, Ilie Măcelariu, Visarion Roman, s-a mutat în Sibiu. La 17/29 aprilie 1876 i se încredinţează postul de „asesor ordinar" (titular) în „senatul şcolar" al Consiliului Arhiepiscopesc, deci un post de consilier cultural, în termenii de azi. Începea ultima etapă din drumul vieţii lui, de abia patru ani. Invitaţia la Sibiu nu trebuie să surprindă, căci era membru în Congresul Naţional Bisericesc al Mitropoliei Ardealului, încă de la început, din 1868, când s-a adoptat „Statutul Organic", dar şi în Sinodul Arhidiecezei Sibiului (Adunarea eparhială), din partea cercului electoral Zarand.

În calitate de „asesor", Iosif Hodoş a fost preocupat mai ales de bunul mers al procesului de învăţământ al celor aproape 800 de şcoli îndrumate de Arhiepiscopia Sibiului, precum şi de Gimnaziile din Braşov şi Brad. A activat într-o perioadă dificilă pentru şcolile noastre „confesionale", când ministrul Cultelor şi Instrucţiunii, Trefort Ágoston iniţiase cunoscuta Lege şcolară 18 din 1879, privind introducerea limbii maghiare ca disciplină obligatorie în toate şcolile „poporale" româneşti. O delegaţie a celor trei eparhii ortodoxe din Transilvania - Sibiu, Arad şi Caransebeş, în frunte cu mitropolitul Miron Romanul, - s-a prezentat în audienţă la împăratul Francisc Iosif I, pentru a protesta împotriva legii. La reîntoarcerea în Sibiu, românii au organizat o adevărată manifestaţie de simpatie. O delegaţie restrânsă a fost primită de mitropolit, în numele căreia a vorbit George Bariţiu, iar seara s-a organizat un „conduct cu torţe", cu 700 de persoane, la Mitropolie, în numele cărora a vorbit Iosif Hodoş. Iată un scurt fragment din cuvântul său: „Deviza noastră a fost, este şi va fi a ne conserva intactă limba şi religiunea, naţiunea şi Biserica noastră în orice împrejurări... Nu vom pierde speranţa. Aici suntem, aici stăm, ca stânca eternă a unui popor pus aici de Dumnezeu! Vom merge pe calea civilizaţiunii, vom cultiva limba noastră, vom propaga cultul religios, vom ţine sus şi tare la patria şi la pământul nostru, ne vom pune la lucru ca elementul român să prindă rădăcină în toate ramurile de viaţă publică, socială, artistică, industrială, comercială, să prindă rădăcină, care să nu o poată zgudui nici vijeliile timpului şi nici eternitatea veacurilor". („Telegraful Român", nr. 16 din 8 februarie 1879, p. 61-62). Ce bine ar fi dacă îndrumătorii de azi ai învăţământului românesc ar fi animaţi de aceleaşi sentimente...

Din nefericire, munca sa atât de intensă şi dezinteresată în slujba neamului său, în speţă a celor două instituţii ale sale, Biserica şi Şcoala, a luat sfârşit prin moartea sa neaşteptată, la 28 noiembrie/9 decembrie 1880. Abia împlinise 51 de ani. Cu puţini ani în urmă trecuseră din această viaţă colegii săi de studii: Simion Bărnuţiu (+ 28 mai 1874) şi Alexandru Papiu Ilarian (+ Sibiu, la 23 octombrie 1877), dar şi „Craiul Munţilor," (+ 10 septembrie 1872 la Baia de Criş, pe când Iosif Hodoş era acolo vicecomite) şi apoi socrul său, fostul prefect al lui Iancu, părintele Simion Balint, trecut la cele veşnice doar cu câteva luni în urmă (+ 16 aprilie 1880).

Iosif Hodoş a fost prohodit în biserica din cartierul Iosefini („din groapă"), la 30 noiembrie (11 decembrie 1880), de un sobor de preoţi, din care făceau parte prietenii săi: arhimandritul-vicar Nicolae Popea, asesorii Zaharia Boiu (care a şi vorbit) şi Ilarion Puşcariu; la mormânt - în cimitirul bisericii - a vorbit George Bariţiu. Înmormântarea s-a făcut cu cheltuiala „Asociaţiunii", care venea astfel în sprijinul unei văduve cu opt copii. Viaţa lui a fost cu adevărat „o viaţă de luptă, suferinţă şi nădejde", aşa cum i-o va caracteriza mai târziu fiul său Enea.

CRISTIAN-BRAŞOV, 14 OCTOMBRIE 2001

Festivalul Coralelor Bisericeşti din Ţara Bârsei

— Ediţia a IV-a —

Cum deja se cunoaşte, la Cristian-Braşov, se desfăşoară din 2 în 2 ani „Festivalul Coralelor Bisericeşti din Ţara Bârsei".

Organizatorul, Parohia Ortodoxă, Primăria, Despărţământul „Bârsa de Sus" al Astrei, Fundaţia culturală „Nova Civitas" şi Şcoala Cristian, ca şi la precedentele ediţii, a dedicat a II-a duminică de Brumărel, acestui eveniment cultural, care a început cu Sfânta Liturghie şi parastasul, dedicate memoriei foştilor corişti.

La ora 15, în Casa de Cultură din Cristian, a avut loc simpozionul intitulat „100 de ani de la înfiinţarea Societăţii PSALTUL a cantorilor ortodocşi din Transilvania".

Desfăşurat într-o sală arhiplină, în care alături de localnici au participat oameni de cultură din Braşov, preoţi, cântăreţi bisericeşti şi sute de corişti, lucrările au atras atenţia asupra rolului pe care cântăreţul bisericesc şi cântarea în comun le au în tradiţia bimilenară a Bisericii Ortodoxe Române.

Simpozionul a fost deschis de prof. Ioan Popa de la „Gazeta de Transilvania", citând emoţionat din cotidianul de acum 100 de ani, care semnala înfiinţarea societăţii la Braşov, în data de 24 iunie 1901, sub preşedinţia d-lui Lazurca Lazureanu.

Mitropolitul Ioan Meţianu a fost numit „potector" iar protopopul Braşovului Vasile Saftu, „cantor" al Societăţii cantorilor din Transilvania. În continuare, profesor dr. Constantin Catrina, de la Facultatea de muzică din Braşov, a reamintit rolul pe care D. Cunţan l-a avut în uniformizarea cântării de strană din Ardeal. Este subliniată „jertfa materială" pe care cantorii au făcut-o de-a lungul timpului, plata lor fiind, în general, modică. Pr. Nicolae Floroiu, de la Cristian, el însuşi produs al unei familii de cântăreţi bisericeşti de tradiţie, arată că, în iconomia slujbelor ortodoxe, omul de la strana este la fel de indispensabil ca şi preotul de la altar, „Nici preot fără dascăl (citeşte aici şi masa credincioşilor), nici dascăl fără preot". Acest dialog permanent — subliniază vorbitorul — din punct de vedere liturgic, BISERICA: episcopul, reprezentat de preot şi credincioşii, reprezentaţi de cantor.

Fratele pr. N. Floroiu, cântăreţul bisericesc Gheorghe Floroiu, a luat cuvântul în numele celor omagiaţi — cântăreţii bisericeşti — arătând rolul propriu-zis pe care îl are dascălul în promovarea, uniformizarea cântării în comun, dar şi necesitatea momentului, apropierea tinerimii de biserică prin cântarea în comun. Într-o atmosferă de aprobare generală atât faţă de tema cât şi faţă de aprecierile la adresa rolului cântăreţului bisericesc, nu doar de „ajutor" ci chiar de co-liturghisitor, s-a trecut la partea a II-a a programului: Festivalul Coralelor Bisericeşti din Ţara Bârsei.

Pr. N. Floroiu, în calitate de gazdă, menţionează că acest festival, intrat deja în tradiţia braşoveană, reuneşte grupări corale bisericeşti din Braşov şi din împrejurimi.

Foloseşte acest prilej şi transmite binecuvântările P.S. Episcop Visarion, faţă de acest eveniment. „Dacă la precedentele festivaluri — se subliniază la începutul mesajului — au fost prezente 5—6 coruri, iată că la ediţia a IV-a nr. lor s-a dublat. Acesta arată justeţea promovării unor astfel de acţiuni, dar şi necesitatea ca umătoarele ediţii să se desfăşoare pe parcursul a două zile". Poate că tocmai acest aflux de coruri este marea realizare a acestui festival!

Este amintită prezenţa la toate ediţiile a corurilor bisericeşti din Braşov — Cetate, Braşov Valea Cetăţii, Braşovul-Vechi, Braşov Buna-Vestire, din Codlea şi Cristian, precum şi corul Seminarului Teologic din Braşov. Anul acesta au fost prezente alte grupări corale: din Râşnov, Corala bărbăt. din Sânpetru, cvintetul „Anatoly" din Bran-Centru, Braşov-Tocile, cvartetul din Bran-Predeluţ. Aşteptăm pe viitor şi corurile din Predeal, Purcăreni, Hărman, Dumbrăviţa sau alte grupări corale bârsane.

După ce cortina a fost trasă şi peste această ediţie a festivalului, se impun şi unele învăţăminte:

— o grijă mai accentuată pentru formarea muzicală şi nu numai a cântăreţilor bisericeşti.

— aportul Statului şi al Bisericii la „onorarea", de multe ori simbolică a indemnizaţiilor sau retribuţiilor cantorilor;

— o mai frăţească colaborare a „omului din altar" cu „omul de la strană";

— poate, chiar reînfiinţarea „Societăţii Cantorilor" sub grija Onor. Mitropolii.

Apoi legat de festival:

— menţinerea grupărilor existente;

— acolo unde posibilităţile o permit, înfiinţarea corurilor bisericeşti;

— implicarea preotului întru ridicarea cultural-artistică şi morală a credincioşilor;

— cooperarea permanentă cu dirijorul şi coriştii;

— familia preotului, ea însăşi să facă parte din cor.

Sunt concluzii smulse din gura şi inima celor prezenţi; asemenea luminiţelor aprinse pe cerul nopţii care abia se năştea, aceste clipe se vor menţine în inimile participanţilor sau poate se vor transforma în ceea ce Organizatorul festivalului urmăreşte: ridicarea din punct de vedere cultural şi spiritual a celor pe care-i conducem spre „bune limanuri".

De altfel, prin evenimentul petrecut în după-amiaza duminecii de Cuv. Parascheva, la Cristian au fost clipe de vis, pe care le vom repeta „iară şi iară".

PARTICIPANT

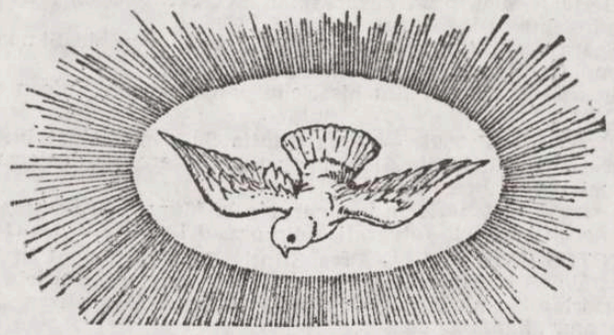

„Îndrăzneşte, fiică"

(Urmare din pag. a 4-a)

Bineînţeles, existenţa dialogului presupune un preot în postura să răspundă disponibilităţilor lor afectiv-religioase.

Mai mult, reprezentantele acestui nou segment socio-profesional feminin, pe cale de a deveni o categorie bine individualizată în societate, greu pot fi atrase de sectanţi prin acţiuni caritabile, fiindcă ele nu acceptă, din principiu, caritatea altora, indiferent dacă respectivele femei obţin un salariu modest, de bugetare, ori au un venit confortabil, de om de afaceri. Din contră, ele ar fi poate extrem de potrivite pentru a organiza — să zicem — chete pentru biserică (reparare, construire, terminarea construcţiei). Cu regret şi cu respect trebuie să admit că în comparaţie cu cei care acum ne bat pe la uşi pentru colectare de fonduri, pensionari bine intenţionaţi, apropiaţi de biserică, dar neconvingători şi în imposibilitate de a strânge bani de la nişte enoriaşi din ce în ce mai sărăciţi, femeile despre care am vorbit mai sus, prin statutul pe care şi l-au creat singure, prin siguranţa individuală, cultivată în activitatea cotidiană, ar fi în măsură să găsească sponsori evlavioşi şi bine intenţionaţi, cu sponsorizări bogate pentru biserică.

Este posibil ca aceste femei să fi venit rar la biserică peste săptămână, dar cu inteligenţă, ar putea fi determinate să vină mai des. Spre exemplu, datorită faptului că o *femeie manager* îşi încheie activitatea zilnică în jurul lui şase seara, i se poate spune, aparent în glumă: *vai, doamnă, atunci când plecaţi dumneavoastră de la serviciu, eu mă întorc la al meu, pentru vecernie!* La auzul acestei afirmaţii, s-ar putea ca multe dintre ele să-şi spună: *măcar acum, la sfârşitul zilei de lucru să mă rog, dacă n-am făcut-o la începutul ei.* Ei bine, dacă preotul, preluând ideea, va spune că, de fapt, ziua liturgică începe din seara zilei precedente, sunt convins că multe dintre aceste *businesswomen* (femei de afaceri) vor intra din ce în ce mai des în biserică la vremea vecerniei, la început doar pentru cinci-zece minute, în drum spre casă, apoi vor rămâne pe toată durata slujbei.

Sectanţii — cunoscuţi în limbaj popular drept *pocăiţi* — nu le-ar putea atrage nici cu vechiul truc pe care îl folosesc de obicei în cazul oamenilor simpli, cărora le arată, în Sf. Evanghelie, că Iisus a spus oamenilor *pocăiţi-vă.* Din contră, obişnuite să lupte pentru impunerea propriului punct de vedere în şedinţele de *management,* să-şi argumenteze eficient şi plauzibil contribuţiile personale în cadrul examenelor, referatelor, ulterior în teza de doctorat, să-şi susţină opţiunile în calitatea lor de critic ori istoric de artă — să nu uităm că Muzeul Brukenthal din Sibiu este, în primul rând, un muzeu de artă — ele ar reuşi să aducă nişte contraargumente bine fundamentate din punctul de vedere al ortodoxismului, contraargumente pe care le-au pregătit fie cu preotul paroh, fie ca rezultat al convorbirilor cu acesta.

Legătura cu Biserica se poate face şi într-un fel propriu, căci o femeie manager, o femeie director ori şef de secţie are la dispoziţie nu numai material uman angajat, ci şi — teoretic, cel puţin — propria-i bursă a locurilor de muncă. Or, în această situaţie, va privi la şomeri nu doar sentimental, cu milă şi simpatie, ci şi eficient, putând să le ofere o şansă, chiar dacă ar fi vorba doar de un singur loc de muncă disponibil. (În context, mi-aduc aminte că, odată, la Berlin, am auzit, într-o comunitate religioasă, următorul apel: *avem o croitoreasă şomeră. Cunoaşte cineva un loc de muncă? Are cineva să-i dea de lucru; o haină de reparat, de scurtat?).*

Cred, şi o spun cu toată seriozitatea, că o femeie modernă, în sensul curat şi elevat, poate să ajute biserica parohială stocând în memoria computerului personal date privind enoriaşii, de aşa manieră încât în momentul în care unul dintre aceştia împlineşte o vârstă frumoasă şi respectabilă (60, 70, 75, 80 de ani ori mai mult) să-i poată oferi, prin intermediul preotului care urmează să-l viziteze, un cadou mic şi util. Se pot include, bineînţeles, în cadou şi sume de bani, dar însoţite de un obiect laic ori religios (să zicem, baston şi iconiţă), cadou care nu obligă şi nici nu umileşte. Totul este să nu se uite cuvintele din Sf. Evanghelie *Îndrăzneşte, fiică...!*

Protos. Dr. IUVENALIE IONAŞCU, SFÂNTA LITURGHIE, REPREZENTARE ICONICĂ A ÎMPĂRĂŢIEI LUI DUMNEZEU, Ed. Anastasia, Bucureşti, 149 p.

Preţioasa colecţie „Comorile Pustiei" a Editurii Anastasia ne provoacă la o lectură spirituală a tensiunii dintre iconomia mântuirii în Hristos şi împlinirea sa în Împărăţia eshatologică prin reprezentarea iconică a Împărăţiei lui Dumnezeu din Sfânta Liturghie.

Părintele Iuvenalie îşi exersează penelul, cu abilitatea de acum cunoscută, oferindu-ne spre analiză dimensiunea eshatologică a Sfintei Liturghii ce devine prin excelenţă „icoană" a Împărăţiei Cerurilor.

Autorul face distincţie între logica comună în care cauza precede efectul şi logica biblică în care efectul se află înaintea cauzei arătând că ceea ce gustăm acum în Sf. Liturghie este efectul a ceea ce va împlini Hristos pentru noi în Împărăţia ce va să vină, pentru că Sf. Liturghie e efectul Împărăţiei viitoare, iar Împărăţia e cauza Liturghiei.

Sensul comunitar al Sfinte Liturghii se regăseşte în prezenţa credincioşilor fără de care Biserica nu mai e icoană a Împărăţiei iar Liturghia n-ar mai avea sens.

Pentru înţelegerea Sfintei Liturghii ca Împărăţie a lui Dumnezeu o condiţie esenţială este receptată de autor în asceză. Prin ea Împărăţia lui Dumnezeu coboară în lumea aceasta, primind un caracter excepţional ca trăire cu Hristos şi în Hristos. La această trăire omul colaborează prin asceza proprie care porneşte de la post spre „curăţirea sufletului şi a trupului", spre „înfrânarea poftelor" cu „nădejdea învierii" şi moştenirea Împărăţiei. Limbajul autorului ne cucereşte prin forţa imaginii, făcându-ne să înţelegem mai uşor efectul exorcizant al postului. „Întâlnirea cu Dumnezeu presupune trecerea omului prin pustiu, precum a lui Israel; căci în pustiu trebuie să rămână partea răzvrătită din noi, iar în Canaan să intre ce-i curat, nepătat, transfigurat, ca şi „feciorelnicii" din Apocalipsă (14, 4), în Împărăţia lui Dumnezeu... Abstinenţa noastră de la unele mâncăruri e expresie a compasiunii faţă de cei flămânzi şi un act de milostenie: surplusul nostru să fie hrană pentru semenii noştri... foamea trupească devine reprezentativă pentru aceea duhovnicească". Această abordare a postului ne face să înţelegem *cum* şi *de ce* în Ortodoxie ascetismul vieţii creştine rămâne o condiţie mereu constantă.

Primul pas spre acest ascetism este sugerat de autor prin starea de pocăinţă a omului care conştientizează în sine starea de păcat. Părintele Iuvenalie deschide pentru omul contemporan o înţelegere nouă asupra stării de penitenţă, ce depăşeşte limitele unui continuu regret pentru păcatele săvârşite, angajându-se într-o puternică dimensiune creativă, activă şi înnoitoare, ca perspectivă spre Împărăţia Cerurilor. Pocăinţa — spune autorul — deşi se consumă în cea mai profundă şi autentică smerenie, nu înseamnă negare de sine, ci afirmare a darului suprem, acela de a fi creatură a lui Dumnezeu şi purtători ai chipului Său, destinaţi să împărăţim împreună cu El în împărăţia Sa.

Dumnezeu nu sfidează libertatea omului, ci vine şi înnoieşte firea doar acolo unde e chemat. Chemarea ţine de efortul nostru ascetic de a dobândi un trup liturgic, de care vorbeşte şi Olivier Clément.

Autorul accentuează importanţa prezenţei credincioşilor la Sf. Liturghie a cărei jertfă nesângeroasă ne recapitulează în Hristos, devenind, prin împărtăşire, o stare ce se petrece continuu dar nu se consumă niciodată. Realitatea Sf. Liturghii face ca Duminica să fie percepută de creştin ca spaţiul în care veşnicia atinge istoria în apropierea Eshatonului, pentru că e Ziua Învierii, în care dimensiunea eshatologică se împleteşte cu cea pascală în realitatea liturgică a existenţei. În Sf. Liturghie, Sf. Euharistie, moartea şi Învierea Domnului, istoria Bisericii şi venirea a doua a lui Hristos constituie o unică realitate a veşniciei. Prin pâinea şi vinul transfigurate, omul nu mai e o „existenţă spre moarte", ci dobândeşte o existenţă spre viaţa împărătească a Sfintei Treimi, căci prin invocarea Duhului Sfânt harul transfigurator coboară atât peste darurile puse înainte cât şi peste poporul ce stă de faţă. Astfel, părintele Iuvenalie, ne face să înţelegem că problema mântuirii omului nu atârnă de stricăciunea materiei sau a timpului ci de libertatea omului de a împlini prin voinţă misiunea de a sfinţi şi transfigura materia şi timpul şi de a transforma „materiile euharistice" în elemente purtătoare de viaţă, iar nu de stricăciune şi moarte, căci prin demnitatea sa sacerdotală omul împlineşte, în Liturghie, comuniunea lucrurilor create cu Dumnezeu. Când slujeşte Sfânta Liturghie — spune autorul — Biserica mărturiseşte despre sine în faţa lumii: cum este şi cum va fi.

Părintele Iuvenalie încearcă să dea răspuns creştinului de azi ce nu mai are o credinţă stăruitoare capabilă să experieze adversităţile vieţii. Explicaţia intertestamentară a autorului este plină de sens: „Dacă poporul evreu a trebuit să treacă, peste 40 de ani, prin pustiu, suferind lipsuri şi moarte, pentru a ajunge în pământul făgăduinţei; dacă Hristos Domnul, pentru a se preaslăvi prin înviere, a trecut prin patimă şi moarte, şi creştinii, pentru a se îndulci de la lumina învierii şi de darurile Împărăţiei lui Dumnezeu, trebuie mai întâi să treacă prin ispitiri, să fie „cernuţi ca şi grâul". Doar aşa vor putea să stea „la masa (lui Hristos) în Împărăţia Sa" (Lc. 22, 28—30).

Autorul descoperă starea euharistică în cele două stări existenţiale acceptate eclesiologic: căsătoria şi monahismul. Prima este chemată să devină ea însăşi o liturghie trăită constituind o eclesia domestica, iar monahismul se exprimă plenar în comuniunea mistică de tip euharistic cu Hristos Domnul.

De fapt mesajul în jurul căruia părintele Juvenalie îşi concentrează întreaga expunere a cărţii se poate reduce, emblematic, la o singură frază: „Prezenţa lui Hristos în inima omului este una liturgică, deci euharistică iar El devine în făptura Sa izvor de înnoire pentru întreaga creaţie". De această prezenţă încearcă să ne convingă autorul, îndemnându-ne spre o trăire autentică a actului liturgic. Să-i mulţumim părintelui Ionaşcu pentru acest demers exegetico-liturgic, cu nădejdea în „binecuvântarea Domnului peste noi toţi, cu al Său har şi a Sa iubire de oameni".

Pr. drd.
CRISTIAN MUNTEAN

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Luni, 1 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a asistat la Sf. Liturghie în Capela mitropolitană cu ocazia deschiderii anului şcolar universitar la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Cu acest prilej la sfârşitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învăţătură şi de îndemn tuturor studenţilor prezenţi.

● **Marţi, 2 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a asistat la şedinţa lucrărilor Consiliului Profesoral al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

● **Miercuri, 3 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a primit o delegaţie de episcopi evanghelici din Germania, însoţiţi de Eminenţa Sa Dr. Christoph Klein, episcopul Episcopiei Evanghelice C.A. Sibiu şi pe Dl. Gunesch, consilierul economic al Episcopiei Evanghelice. A fost de faţă **Prea Sfinţia Sa Visarion Răşinăreanu**, Episcop-Vicar.

● **Sâmbătă, 6 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a primit pe Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Brâncoveau" de la Sâmbăta de Sus.

● **Luni, 8 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** s-a întâlnit cu **Înalt Prea Sfinţitul Andrei Andreicuţ**, Arhiepiscop al Alba Iuliei.

● **Marţi, 9 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a primit la Reşedinţă pe P.C. Preot Profesor Dr. Ioan Bria cu soţia, din Geneva.

— A primit pe Dl. Ion Onuc Nemeş, redactor la Ziarul „Tribuna" din Sibiu.

● **Joi, 11 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a primit pe P.C. Pr. Silviu Negruţiu de la Catedrala din Târgu Mureş.

● **Duminică, 14 OCTOMBRIE 2001, — „Sf. Cuv. Paraschiva"**, — asistă la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană. La sfârşitul Sf. Liturghii primeşte Diploma pentru pacea religiilor şi Medalia de aur, înmânate de către D-na Ec. dipl. Ghiulbenghian Marcela din Bucureşti, Preşedinta Asociaţiei pentru Pace a Religiilor din România, şi de către P.C. Pr. Prof. Dr. Alexandru Stan de la Facultatea de Teologie din Bucureşti, secretar general al Asociaţiei.

La sfârşitul Sf. Liturghii înmânează distincţia „Crucea patriarhală" preotului profesor Dr. Mircea Păcurariu, preotului Prof. Dr. Ilie Moldovan, preotului Prof. Dr. Sebastian Şebu Pr. prof. Dr. Vasile Mihoc de la Facultatea de Teologie din Sibiu, protopop pensionar Dănilă Luca şi preotului Mihai Rusu de la Catedrala mitropolitană din Sibiu. A rostit un cuvânt de învăţătură. A oferit o recepţie cu această ocazie la Reşedinţa mitropolitană.

● **Miercuri, 17 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa** a primit pe Pr. Prof. Drd. Victor Neamţu, Directorul Seminarului Teologic din Braşov.

— A primit pe Arhim. Arsenie Papacioc de la Mânăstirea Techirghiol şi pe Ierom. Dimitrie, duhovnicul Mânăstirii Cârţişoara, prot. Avrig.

● **Joi, 18 OCTOMBRIE 2001,** — A primit pe Pr. Roşca Romul, protopopul Săliştei.

● **Miercuri, 24 OCTOMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinţia Sa,** a primit pe Excelenţa Sa Dl. Peter Adamek, consulul general al Germaniei la Sibiu cu ocazia instalării în funcţie.

● **Miercuri, 31 OCTOMBRIE 2001,** — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea Consilierul economic al Arhiepiscopiei Sibiului.

— A primit pe P.C. Preot Simion Săsăujan, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN RUPEA
— Post preot spital Rupea — EXAMEN CONCURS
Termen 1—15 decembrie 2001.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SIBIU
— Parohia ortodoxă română Presaca — la numiri
Perioada de concurs: 1—15 decembrie 2001.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN MEDIAŞ
— Parohia ortodoxă română Micăsasa — la transferări
Perioada de concurs: 1—15 decembrie 2001.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termen legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Oficiile Protopopeşti ne vor înainta de urgenţă dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor, în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliu, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare, nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Vechimea în preoţie trebuie să fie de minim 5 (cinci) ani la transferări.

Nu se primesc dosare din alte Eparhii.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Pr. SIMION SĂSĂUJAN
Consilier ad-tiv bisericesc

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU **a săvârşit următoarele:**

● **26 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a participat la vernisajul expoziţiei „Cercetări arheologice în jud. Sibiu" deschis la Muzeul de Istorie din Sibiu.

● **27 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a luat parte la lucrările Comisiei mixte de dialog dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Greco-Catolică din România desfăşurate la Lugoj.

● **29 SEPTEMRBIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitantă din Sibiu.

— A vizitat via mitropoliei de la Sărăcsău.

● **30 SEPTEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a bisericii parohiale din Feldioara, prot. Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. La vremea cuvenită tânărul teolog George-Laurenţiu Bota a fost hirotonit întru diacon iar P.C. Pr. paroh Găitănaru Gheorghe a fost hirotesit sachelar.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **1 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Dejani, prot. Făgăraş cu prilejul zilei hramului rostind cuvânt de învăţătură.

P.C. diacon George-Laurenţiu Bota a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Tohan, prot. Braşov.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Acoperământului Maicii Domnului în Catedrală.

● **3 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a participat la inaugurarea Târgului naţional de carte religioasă din Sibiu, rostind un cuvânt de binecuvântare.

● **4 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a participat la Sibiu la Concertul Corului de protopsalţi ai Catedralei Patriarhale din Bucureşti şi la festivitatea lansării cărţii de predici a P.C. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu.

● **6 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru diacon pe teologul Ioan Fusărău.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **7 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit slujba de resfinţire a bisericii cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" din Râşnov III, protopopiatul Braşov şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. La vremea cuvenită P.C. diacon Ioan Fusărău a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Berivoii Mici, prot. Făgăraş, iar P.C. Preot paroh Mircea Adam a fost hirotesit întru sachelar.

— Seara a slujit şi predicat la Vecernie în parohia Şimon, protopopiatul Braşov (Pr. paroh Ştefan Popica).

— În aceeaşi zi a vizitat bisericile parohiale din Vulcan şi Brancentru.

● **8 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a participat la Facultatea de Teologie din Sibiu la susţinerea tezei de doctorat în teologie a P.C. Preot Cristian Tia.

— Seara a luat parte la inaugurarea la Muzeul Brukenthal a unei expoziţii de artă fotografică din oraşul Landshutt din Germania.

● **9 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a participat la lucrările întâlnirii coordonatorilor eparhiali de Asistenţă Socială din Patriarhia Română, lucrări desfăşurate la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **13 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit slujba Vecerniei şi a Litiei în biserica „Cuvioasa Paraschiva" din Sibiu-Triaj (Pr. paroh Vasile Ghişoiu), rostind cuvânt de învăţătură.

● **14 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu rostind cuvânt de învăţătură.

— Seara a săvârşit vecernia în Catedrală şi Acatistul Cuvioasei Paraschiva.

● **18 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica cu hramul „Sf. Ev. Luca" din Sibiu-Maieri cu prilejul hramului rostind cuvânt de învăţătură.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **19 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu, iar seara tot acolo Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului.

● **20 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a participat la Simpozionul organizat de Arhiepiscopia de Alba Iulia cu prilejul împlinirii a 350 de ani de la apariţia Psaltirii lui Simion Ştefan.

— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **21 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a noii biserici cu hramul Sf. Treime de la M-rea Orlat, prot. Sălişte şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură.

● **23 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din protopopiatul Sălişte.

● **25 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţa Sa** a participat la Simpozionul organizat de Biblioteca ASTRA din Sibiu, cu prilejul împlinirii a 140 de ani de la întemeierea ei.

● **26 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu, rostind cuvânt de învăţătură creştinească.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Dimitrie în Catedrală.

● **28 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a bisericii „Sf. Arhangheli" din parohia Şeica-Mică, protopopiatul Mediaş şi Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Preot paroh Dorin Cătinaş a fost hirotesit întru sachelar.

— Seara a slujit şi predicat la Vecernie în parohia Chesler, protopopiatul Mediaş (Pr. paroh Cătălin Langaşi).

Arhidiacon VASILE AVRAM

A doua întrunire...

(Urmare din pag. a 5-a)

ecumenice a unor cursuri intensive de învăţare a limbilor sunt prea mari, în raport cu posibilităţile, există alternativa ca astfel de cursuri să se organizeze, cu spese mai mici, chiar în locurile de unde ar proveni cei interesaţi de astfel de cursuri.

Educaţiei ecumenice trebuie să i se acorde atenţie chiar din familie. În acest sens, nu poate fi neglijat aportul pe care îl pot aduce femeile la formarea ecumenică a membrilor Bisericilor şi comunităţilor umane.

Educaţie ecumenică înseamnă şi preocuparea pentru ajutorarea şi integrarea socială a handicapaţilor, a defavorizaţilor sorţii, a bolnavilor de SIDA, a copiilor abandonaţi, a tuturor celor care suferă de pe urma nedreptăţilor sociale, a prigoanei politice sau a calamităţilor.

Dialogul interreligios trebuie înţeles ca făcând parte integrantă din programul de formare ecumenică. Asupra acestui lucru s-a atras atenţia în contextul gravelor atentate din America, când, inevitabil, s-a vehiculat ideea intoleranţei şi extremismului sau fundamentalismului.

Pe toată perioada desfăşurării lucrărilor Comisiei, participanţii aparţinând diferitelor confesiuni au făcut experienţa rugăciunii împreună şi au schimbat informaţii privind situaţia învăţământului teologic şi religios, în general, în Bisericile şi ţările de unde proveneau.

Într-una din zile s-a organizat o vizită la sediul Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Geneva şi au avut loc întâlniri cu unii dintre membrii staffului acestui organism.

De remarcat absenţa de la lucrări a membrilor Comisiei, din America, fiind împiedicaţi să sosească la timp ca urmare a disfuncţionalităţilor cauzate de atacurile teroriste din 11 septembrie.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● *Hristos în Moldova.* Antologie de documente şi studii privind Mitropolia Moldovei 1401—2001, vol. I, Editura Trinitas, Iaşi, 2001, 431 p.

Lucrarea este tipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei.

Este o carte bună, care cuprinde studii de diferiţi autori însemnaţi, făcând din ea o carte valoroasă pentru cultura română. Cuprinde printre altele: *600 de ani de rodire întru fidelitate şi unitate,* de Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, apoi printre multe alte studii găsim: *Cuvânt către cetitoriu la „Cartea românească de învăţătură"* — 1643, de smeritul arhiepiscop Varlaam al Moldovei, apoi studii de Justin, Mitropolitul Moldovei, Nicolae Iorga despre: *Tipăriturile româneşti de la Iaşi,* apoi Acad. Răzvan Teodorescu despre: *Implicaţiile balcanice ale începuturilor Mitropoliei Moldovei,* prof. dr. Vasile Drăguţ, apoi Teoctist, Mitropolitul Moldovei şi Sucevei, despre: *Mitropolitul Iacob Putneanul, apărător al „Pravilei Sfinte" şi al „Obiceiului Ţării"*, Acad. Virgil Cândea, apoi un studiu de Antonie Plămădeală, Mitropolitul Transilvaniei: *Transilvăneni în viaţa bisericească şi culturală a Moldovei şi moldoveni în Transilvania,* pr. prof. dr. Mircea Păcurariu scrie despre: *Din trecutul Bisericii româneşti în Basarabia.* Şi mulţi alţii, care fac din carte un monument de cultură ieşeană.

Dumnezeu să-i binecuvânteze pe toţi ostenitorii acestei lucrări dându-le viaţă îndelungată şi bucurii.

★

● Editura Episcopiei Râmnicului publică cartea: *Viaţa Sf. martir Constantin-Vodă Brâncoveanu şi a celor împreună pătimitori cu Dânsul,* de P.S. Gherasim Cristea, episcopul Râmnicului, 200 p.

Cartea se deschide cu un *Cuvânt înainte* al Acad. Virgil Cândea, Membru al Academiei Române. Iată ce spune: „Scopul acestei cărţi este în primul rând duhovnicesc, nu numai ştiinţific sau cultural. Ea vrea să pună în lumină, cu ajutorul mărturiilor de încredere ale trecutului — documente, manuscrise, monumente religioase, cărţi vechi — acea parte din personalitatea şi trăirea marelui domnitor român Constantin Brâncoveanu care l-a învrednicit să slujească Biserica precum puţini suverani creştini ai timpului său, şi care i-a dat puterea să mărturisească pe Hristos până la moartea de mucenic, pentru ca după aproape trei veacuri să fie recunoscut şi trecut de Biserica Ortodoxă Română în rândul sfinţilor".

Este o carte de mare valoare spirituală şi culturală, care pune în lumină şi opera de ctitor a voievodului martir. Ceea ce se poate vedea şi în ctitoria lui refăcută la Mânăstirea Sâmbăta de Sus.

★

● Semnalăm *Revista Transilvania* nr. 4/2001 Sibiu, avându-l director şi redactor şef pe Dl. prof. dr. Mircea Tomuş.

Revista cuprinde a serie de articole extrem de importante. Notăm printre altele din cuprins: pr. prof. Vasile Mihoc scrie despre: Mireni, apoi un studiu despre filozofie şi religie de George Remete, apoi articole de N. Branga, Ioan Opriş, Ioan Mariş. Apoi un eveniment editorial: Lucian Blaga, Selected Poems, Dumitru Ciocoi-Pop, Mircea Ivănescu şi mulţi alţii. Notăm printre alţii pe dl. Mircea Tomuş, care scrie despre I.L. Caragiale şi Mateiu Caragiale: Oglinzi paralele (III), apoi multe alte articole de mari scriitori români, care fac din ea una din cele mai bune reviste româneşti de cultură.

★

● *Psaltirea de la Alba Iulia 1651—2001.* Retipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Andrei, Arhiepiscop al Alba-Iuliei, Reîntregirea, 2001, Alba Iulia, 711 p.

E o carte din literatura noastră veche care merită toată atenţia. E una dintre frumoasele noastre moşteniri culturale care vine din Alba Iulia. I s-a dat astfel, prin tiparul nou, o nouă viaţă. Laudă celui ce a făcut acest lucru: Î.P.S. Andrei.

★

● Editura Bizantină din Bucureşti publică cartea: *Părintele Dometie de la Râmeţ,* ediţie îngrijită de Costion Nicolescu, 2001, Bucureşti, 255 p.

Dometie mi-a fost bun prieten. Ceea ce nu se spune în cartea aceasta este că eu îndată după terminarea facultăţii la Cluj, am plecat la Prislop. I-am scris câteva rânduri lui Stelian la Bucureşti: Ce faci? Nu vii la Prislop, că eu mă voi călugări aici. Stelian tocmai terminase şi el facultatea. M-am trezit cu el la Mânăstirea Prislop peste câteva zile. Aşa se face că ne-am călugărit amândoi, acolo, şi apoi am rămas legaţi pe viaţă. Aceasta se întâmpla în toamna anului 1949, la 14 septembrie, ziua Sfintei Cruci. După aceea eu am plecat de la M. Prislop, fiind urmărit. Dar am păstrat cu părintele Dometie cele mai bune legături până a murit. Îmi aduc aminte cum prin 1972 a venit la Bucureşti la mine. Apoi a dat examen de doctorat la teologie. A reuşit. Iar mai apoi a venit întâmplarea morţii sale pe neaşteptate. Dumnezeu să-l odihnească în pace. A fost suflet mare. A întemeiat obştea de maici de la Râmeţ şi se odihneşte acolo păstrat în amintirea maicilor pe care le-a păstorit.

Mă bucură enorm cartea scrisă despre el. Îl voi păstra de-a pururi în rugăciunile mele, aşa cum am făcut-o şi până acum.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; P.S. Visarion Răşinăreanu - episcop-vicar, — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — readactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61. 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2,11.1. -61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 noiembrie
şi
1 decembrie
Nr. 43—46
2001

„Fericiţi cei milostivi"

Ne-a învrednicit Dumnezeu ca în această perioadă de post şi rugăciune să sărbătorim şi în acest an praznicul Sf. Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni. Ziua Sf. Nicolae aduce în suflet un sentiment de iubire, de compătimire şi de dăruire faţă de cei bolnavi şi lipsiţi, faţă de cei săraci şi cu familii numeroase, faţă de cei loviţi de nenorociri şi de rele întâmplări.

Sf. Ierarh Nicolae a rămas în conştiinţa întregii creştinătăţi ca o plidă vie de milostenie, de într-ajutorare şi de iubire sfântă faţă de cei singuri şi sărmani, faţă de toţi cei care au într-un fel sau altul nevoie de ajutor şi sprijin.

Trăitor în veacul de aur al erei creştine, Sf. Ierarh Nicolae, prin întreaga sa activitate ca păstor duhovnicesc s-a făcut *„tuturor toate"*, după cuvântul apostolului, devenind, aşa cum îl numeşte troparul său *„Îndreptător credinţei şi chip blândeţelor, învăţător înfrânării, adevărul lucrurilor"*, câştigând prin *„smerenie cele înalte"* şi prin *„sărăcie cele bogate"*.

Sf. Ierarh Nicolae a rămas în conştiinţa creştinătăţii ca un miluitor al celor săraci şi al celor aflaţi în nevoi, motiv pentru care icoana şi numele său sunt iubite şi venerate de creştinii din lumea întreagă, şi

mai ales de către românii ortodocşi.

Milostenia ca faptă bună este singurul mijloc prin care şi noi, asemenea Sf. Nicolae, putem veni în ajutorul semenilor noştri aflaţi în nevoi. Făcând bine aproapelui nostru, de fapt nouă înşine ne facem bine, după cuvântul Scripturii care grăieşte prin gura înţeleptului Solomon *„Cine pe sărac ajută, pe Dumnezeu împrumută"* (Proverbe 19, 17), sau cum spune o veche vorbă din bătrâni *„Cine dă lui îşi dă"*.

Înţeleptul Tobie din Vechiul Testament ne îndeamnă pe toţi zicându-ne: *„Dă milostenie din averea ta şi să n-aibă părere de rău ochiul tău când vei face milostenie. De la nici un sărac să nu-ţi întorci faţa ta şi atunci nici de la tine nu se va întoarce faţa lui Dumnezeu. Când ai mult, dă mai mult, dacă ai puţin, dă mai puţin, dar nu pregeta să faci milostenie şi-ţi vei aduna prin aceasta, vistierie bogată pentru zilele grele, că milostenia izbăveşte de la moarte şi nu te lasă să te pogori în întuneric. În faţa Celui Preaînalt, milostenia este un dar pentru toţi cei care o fac"* (Tobit IV, 7—11).

În Predica de pe Munte, Mântuitorul Hristos, între cele 9 fericiri, rosteşte şi cuvintele: *„Fericiţi cei mi-*

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului
şi
Mitropolit al Ardealului

Biserica şi Marea Unire

În anul 1914, cu prilejul hramului mânăstirii Neamţ din Moldova, episcopul Nicodim Munteanu, viitor patriarh între anii 1939—1948, adresa acest mesaj de inimă miilor de pelerini sosiţi la mânăstire: „De sute de ani veniţi la această mânăstire ca să vă întăriţi în credinţa ortodoxă şi în dragostea de neam. Dar ca să pătrundeţi până aici, acei din provinciile subjugate a trebuit să treceţi graniţele cu multă frică şi cu mari greutăţi. Ţineţi minte însă un lucru: nu va trece mult şi aceste blestemate hotare care ne frâng trupul nostru naţional vor cădea - şi hotărât că vor cădea - şi atunci vom alcătui o apă şi un pământ . . . Duceţi vestea aceasta în părţile voastre şi vestiţi tuturor că se apropie ziua mântuirii şi unirii întregului neam".

Probabil că nimeni dintre ascultători nu ar fi bănuit că aceste cuvinte se vor împlini atât de curând. Abia patru ani au trebuit să mai treacă, şi într-adevăr toţi românii, de la Nistru până la Tisa, au fost adunaţi într-un singur stat, alcătuind „o apă şi un pământ". La realizarea acestei unităţi statale, Biserica şi-a adus un aport decisiv. Cu toate că în istoria noastră nu a existat o unitate politică, totuşi naţiunea română a cunoscut o unitate de limbă, de credinţă şi cultură, toţi aceştia fiind factori esenţiali în pregătirea unirilor politice din 1859 şi mai apoi din 1918. Iar Biserica a fost singura instituţie din Evul Mediu care a ţinut trează această unitate de limbă, cultură şi credinţă.

Abia la câteva decenii după recunoaşterea Mitropoliei Ungrovlahiei, titularii ei au primit calitatea de „exarhi ai Plaiurilor", adică de reprezentanţi ai Patriarhiei ecumenice de la Constantinopol pentru teritoriile intracarpatice aflate sub stăpânire străină şi catolică. Datorită acestui fapt, mitropoliţii Transilvaniei au fost hirotoniţi, până în anul 1698, de mitropoliţii de la Argeş, iar apoi Târgovişte şi Bucureşti. Pe de altă parte, episcopii de Vad depindeau de Mitropolia Moldovei, din această cauză ei fiind hirotoniţi la Iaşi (ca, de altfel, şi episcopii Maramureşului). Au existat însă şi cazuri în care români ardeleni au ajuns pe scaunele episcopale în cele două ţări româneşti vecine. Amintim în acest sens pe episcopii Pahomie de la Roman, Misail de la Buzău, mitropolitul Iacob Stamati de la Iaşi (toţi din secolul al XVIII-lea) şi episcopii Filotei şi Dionisie Romano de la Buzău (în secolul al XIX-lea).

În acelaşi timp, în mânăstirile din Ţara Românească şi Moldova au trăit mii de călugări şi călugăriţe de dincoace de munţi, mai ales după ce generalul austriac Bukow a distrus mânăstirile şi schiturile ortodoxe din Ardeal. Mulţi monahi transilvăneni au ctitorit schituri şi mânăstiri la sud şi răsărit de Carpaţi: Pocrov în Moldova, Suzana şi Cheia pe Valea Teleajenului, Predeal pe Valea Prahovei, Stânişoara pe Valea Oltului,

(Continuare în pag. a 4-a)

Asist. Drd. PAUL BRUSANOWSKI

Întâi pomeneşte, Doamne!

Î.P.S. Mitropolit Antonie la 75 de ani

Facultatea de Teologie „Andrei Saguna" trăieşte cu emoţie evenimentul împlinirii vârstei venerabile de 75 de ani de către Î.P.S. Arhiepiscop şi Mitropolit Antonie.

Personalitate de mare prestigiu a teologiei, culturii şi ecumenismului, *Înalt Prea Sfinţitul Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ* s-a născut în deceniul al treilea al ultimului secol al mileniului II (1926), în Basarabia, acea parte de ţară care se mai află încă separată de restul pământului românesc.

Studiile secundare le-a început la Seminarul teologic „Gavriil Bănulescu - Bodoni" din Chişinău, şi le-a terminat, în 1945, la Seminarul „Nifon Mitropolitul", din Bucureşti ca urmare a refugiului familiei Înalt Prea Sfinţiei Sale din calea trupelor de ocupaţie sovietice. În acelaşi an s-a înscris la Facultatea de Teologie a Universităţii din Bucureşti, audiind în paralel şi cursuri la Facultatea de Litere şi Filozofie. Dar precum a fost nevoit să peregrineze în timpul anilor de şcoală la seminar, tot aşa i-a fost dat să se întâmple şi în timpul studiilor universitare, pentru că după terminarea anului III, fiind implicat în organizaţiile studenţeşti anticomuniste, a fost pus sub

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. Prof. Dr.
DUMITRU ABRUDAN

Păstor al Bisericii la răscruce de vremuri*

Prea Fercirea Voastră,
Înalt Prea Sfinţite Părinte
Mitropolit NECTARIE,
delegat al Patriarhului Ecumenic,
Înalt Prea Sfinţiile şi Prea Sfinţiile Voastre,
Membri ai Sfântului Sinod,
Domnule Preşedinte al Camerei Deputaţilor,
Domnule Consilier Prezidenţial,
Domnule Secretar de Stat pentru Culte,
Prea Cuvioşi şi Prea Cucernici Părinţi,
Iubiţi credincioşi şi credincioase,

Sărbătoarea Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST este sărbătoarea întregii Biserici, pentru că, aşa cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, *„când se încoronează capul, se cinsteşte întreg corpul"*. Sărbătoarea aceasta este o sărbătoare în care mulţumim lui Dumnezeu pentru binefacerile revărsate asupra Bisericii Sale din România.

Prea Fericitul Părinte Teoctist împlineşte astăzi 15 ani de slujire arhierească în treapta de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Trei din aceşti 15 ani, primii trei ani au fost ani de păstorire în timpul dictaturii comuniste. Erau anii încrâncenatei dictaturi care s-au sfârşit prin revoluţia eliberatoare, dar sângeroasă, din decembrie 1989. Următorii 12 ani, deci până astăzi, au fost anii libertăţii învolburate, anii unei libertăţi specifice perioadei de tranziţie de la un regim totalitar la un regim politic pluralist. Aceşti ani, cei doisprezece, au fost ani de reînnoire, de regândire şi de redefinire a misiunii Bisericii în societatea nouă. Aceşti ani sunt anii în care Biserica a fost când judecată, când ajutată. Anii în care Biserica şi-a redobândit rolul ei tradiţional în societate şi, în acelaşi timp,

(Continuare în pag a 2-a)

* Cuvântul **Înalt Prea Sfinţitului Daniel**, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, la festivitatea sărbătoririi Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOCTIST cu prilejul împlinirii a 15 ani de slujire patriarhală - 16 noiembrie 2001.

P.F. Părinte Patriarh Teoctist

— 15 ani de patriarhat —

S-au împlinit în ziua de 16 noiembrie a acestui an, 15 ani de când în prezenţa autorităţilor de stat, a reprezentanţilor Bisericilor Ortodoxe şi ai altor confesiuni creştine, a membrilor Sf. Sinod a avut loc întronizarea P.F. Patriarh Teoctist ca cel de al V-lea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Au trecut 15 ani de la acea zi memorabilă ce se înscrie ca o piatră de hotar în istoria modernă a Bisericii noastre, o zi ce a însemnat un reviriment în viaţa de credinţă şi har a clerului şi credincioşilor români ortodocşi de pe aceste binecuvântate plaiuri.

Cei 15 ani de patriarhat ai Prea Fericitului Părinte Teoctist se constituie în tot atâtea trepte în drumul cel nou al Bisericii străbune întru slujirea lui Dumnezeu şi a oamenilor, întru călăuzirea turmei celei cuvântătoare spre zările Împărăţiei celei veşnice.

Cei 15 ani de patriarhat au fost totodată ani de acţiune şi de luptă întru apărarea identităţii Bisericii şi a clerului ei, ani de afirmare a valorilor spirituale şi materiale ale acesteia şi totodată ani de împliniri pe plan intern şi extern în cadrul ecumenismului practic şi teologic. Să nu uităm că din aceşti ani, trei la număr au fost petrecuţi în epoca de cruntă teroare a dictaturii ateiste care urmărea restrângerea sau chiar anihilarea acţiunii Bisericii în rândul maselor.

Este meritul nepieritor al patriarhului Teoctist şi al celorlalţi membri ai Sf. Sinod care au ştiut să conducă corabia Bisericii printre valurile dezlănţuite de furtună şi să facă în aşa fel ca Biserica să-şi îndeplinească misiunea ei în mijlocul credincioşilor.

Cei trei ani de început ai păstoririi patriarhului Teoctist au fost ani de umilinţe, de lacrimi şi de rugăciuni fierbinţi către Dumnezeu pentru salvarea Bisericii şi a poporului de asuprirea nedreaptă a dictaturii.

Puţini sunt cei care cunosc şi ar trebui cunoscut de către toţi curajul şi demnitatea patriarhului Teoctist

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar Sibiu

SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Cuvânt Pastoral

PREA IUBITULUI CLER, CINULUI MONAHAL
ŞI DREPT MĂRITORILOR CREŞTINI DIN CUPRINSUL
PATRIARHIEI ROMÂNE,
HAR, MILĂ ŞI PACE DE LA DUMNEZEU-TATĂL,
IAR DE LA NOI ARHIEREŞTI BINECUVÂNTĂRI

Iubiţii noştri fii duhovniceşti,

Printre ucenicii Sfântului Ioan Botezătorul se număra şi Andrei, fiul pescarului Iona. Alături de el se afla şi un al doilea, care nu putea fi altul decât cel ce avea să devină Sfântul Ioan Evanghelistul.

Aceştia doi erau de faţă când Domnul Iisus a venit la Iordan pentru botez şi când Botezătorul L-a arătat mulţimii prin cuvintele: *„Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii!"* (Ioan 1, 29). De îndată ce au văzut şi au auzit acestea, ei L-au urmat pe Iisus.

La rândul său, Andrei s-a dus la Petru, fratele său, şi i-a spus vestea cea bună: *„Noi L-am aflat pe Mesia - ce se tâlcuieşte: Hristos!"* (Ioan 1, 41). Şi l-a luat de mână, a mers cu el la Iisus şi i l-a înfăţişat; în acest fel, Petru a devenit şi el apostol.

Aşadar, pe de o parte, Sfântul Andrei este cel dintâi chemat de Dumnezeu la slujba apostolatului; pe de altă parte, el este primul care L-a mărturisit prin descoperire dumnezeiască, a cunoscut şi a adeverit că Iisus este Hristosul, adică Mântuitorul lumii. Mărturia lui va deveni piatră de temelie a credinţei creştine.

(Continuare în pag. a 3-a)

PREŞEDINTELE SFÂNTULUI SINOD

† TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
MITROPOLIT AL MUNTENIEI ŞI DOBROGEI
ŞI ARHIEPISCOP AL BUCUREŞTILOR

La Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, o nouă teză de doctorat în teologie:

„Exegeza (teologia) religiei în misiologia contemporană occidentală" (Interpretation (theology) of religion in contemporary Western Missionary)

Lucrarea aparţine părintelui Tia Cristian, licenţiat al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu (promoţia 1996) şi a cursurilor de doctorat (specializarea „Teologie Dogmatică şi Fundamentală), sub coordonarea ştiinţifică a părintelui Prof. Univ. Dr. Ion Bria de la Geneva.

Susţinerea oficială a tezei a avut loc în şedinţa publică din data de 8 octombrie 2001, din comisie făcând parte: 1. Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultăţii de Teologie, în calitate de preşedinte al comisiei; 2. Pr. Prof. Univ. Dr. Ion Bria de la Geneva, conducătorul ştiinţific al lucrării; 3. Pr. Prof. Univ. Dr. Ilie Moldovan, referent de specialitate din cadrul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu; 4. Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Ică, referent ştiinţific din cadrul Universităţii „Babeş Bolyai" din Cluj-Napoca; 5. Î.P.S. Arhiepiscop Conf. Univ. Dr. Andrei Andreicuţ, referent ştiinţific de la Universitatea „1 Decembrie" Alba Iulia.

Scopul lucrării declarat de autor la începutul expunerii a fost acela de a *identifica noi căi de misiune* şi de *a extrage din experienţa occidentală principii şi sinteze misiologice* valabile şi pentru lumea est-europeană post-ideologică. Cercetarea se bazează pe documente pastorale bisericeşti, pe studii de referinţă din teologia occidentală, pe comentarii şi statistici directe, triate cu rigoarea ştiinţifică ce se impune şi care sunt expuse într-un limbaj accesibil, purificat de orice agresivitate.

Evidente sunt *două dimensiuni* ale lucrării: *cea ecumenică şi cea interdisciplinară.* Cea ecumenică, deoarece experienţa Bisericii Catolice din Occident are — în opinia autorului — valoare de referinţă pentru alte contexte. Experienţa nu este transferabilă în mod mecanic, dar ea prezintă interes pentru orice comparaţie ecumenică. Angajată în „noua evanghelizare a Europei", în „ritorno del sacro" — întoarcerea religiosului în Europa occidentală, dar mai ales în „Programul cultural orientat în sens creştin" (iniţiat de Cardinalul Ruini), *Biserica Catolică din Italia are o nouă strategie misionară.* Concluzia trasă de autor pentru contextul din România este că se impune o acţiune misionară prin pastoraţie, prin cultură, prin spiritualitate, cult şi educaţie, prin diaconie. Cealaltă dimensiune a cercetării, interdisciplinară, se observă în faptul că *autorul conexează diverse discipline şi domenii (antropologia, sociologia, istoria şi filosofia religiei) care concură la faptul misionar.* În ultimele decenii, misiologia a fost studiată aproape exclusiv în raport cu ecleziologia, deoarece doctrina despre natura şi scopul Bisericii *(De Ecclesia)* are implicaţii misiologice evidente. În lucrarea ce o avem în obiectiv se identifică o origine a misiologiei în teologia fundamentală, mai precis în teologia religiei. Această abordare dă acces la fundamentul teologic al misiunii, căci misiunea Bisericii, dincolo de comandamentele biblice explicite, are o raţiune teologică: adică *oikonomia* lui Dumnezeu care se exprimă în aceste comandamente. E vorba de *„recapitularea" tuturor în Hristos* (care devine principiu misionar), de planul divin de a reuni pe toţi în El, căci toţi şi toate poartă chipul şi asemănarea Lui, în forma luată de Iisus Hristos. În acest fel, *misiologia contemporană arată explicit ce cred Bisericile despre Dumnezeu, ce imagine a lui Dumnezeu comunică în predica şi cultul lor, care este locul religiei în cultura contemporană.*

Lucrarea se împarte în trei mari părţi. Prima parte se intitulează: *Mutaţii misiologice: cazul Bisericii Catolice din Italia.* Cap. 1. Ritorno del sacro — consecinţele acesteia pentru misiunea creştină. Poziţia critică a Bisericii Catolice din Italia; În *Anexă: Teorii despre secularizare: Aventura ideologică a conceptului de „secularizare"; Secularizarea ca „desacralizare" (S.S. Acquaviva); Secularizarea ca pierdere a plauzibilităţii religiei (P.L. Berger); Secularizarea ca periferizare a religiei într-o societate tot mai raţionalizată (B.R. Wilson); Secularizarea ca „subiectivizare a credinţelor" (Thomas Luckmann);* Cap. 2: Noile mişcări religioase. Atitudinea Bisericii Catolice din Italia; Cap. 3: Evanghelizare şi inculturaţie în Biserica Italiană contemporană. Proiectul cultural orientat în sens creştin; 3.1. Elemente de fizionomie şi ontologie a culturii; 3.2. Credinţa: realitate culturală; 3.3. Pluralism sau relativism cultural. Criza culturii europene; 3.4. Biserica şi sfidările pluralismului cultural; 3.5. Sfârşitul eurocentrismului cultural; 3.6. Raportul „Biserică-Cultură" în doctrina romano-catolică contemporană; Concluzie: Misiologia pastorală/pastorala misionară. „Principii de lucru" în context românesc inspirate din realităţile occidentale.

Partea a II-a se intitulează *Teologia Fundamentală (teologia religiei) şi misiologia contemporană. Universalismul creştin în era pluralismului religios,* cu-

(Continuare în pag. a 4-a)

PARTICIPANT

„Fericiţi cei milostivi"

(Urmare din pag. 1)

lostivi că aceia se vor milui" (Matei 5, 7), chemându-ne şi pe noi cei de astăzi, să ne numărăm între aceştia, iar Sf. Apostol Pavel le scrie Corintenilor îndemnându-i ca să dea din puţinul pe care-l au celor care au şi mai puţin.

Sf. Ioan Gură de Aur ne învaţă zicând: *„dacă lipsesc faptele, numele de creştin nu foloseşte la nimic. Nu vă cer să înviaţi morţi, nici să vindecaţi leproşi prin credinţa voastră, ci vă cer să arătaţi un semn mai mare decât aceste lucruri, anume dragostea. Iar măsura dragostei este milostenia".* Şi tot el spune: *„Să nu fugim de cel sărac, căci acesta ne împlineşte o mare nevoie, el stă înaintea noastră în ziua judecăţii şi ne va izbăvi de focul cel veşnic".*

Ne îndreptăm şi în acest an cu acest Apel de suflet către toţi credincioşii din Arhiepiscopia Sibiului în vederea constituirii noului Fond Filantropic Eparhial pe anul 2002.

Fondurile strânse vor fi folosite ca şi până acum pentru alinarea suferinţelor de tot felul ale fraţilor noştri aflaţi în nevoi.

Avem pildă de milostenie şi de iubire pe Mântuitorul Hristos, Cel care s-a aplecat asupra suferinţei omeneşti *„tămăduind toată boala şi toată neputinţa din popor"* şi mângâind pe toţi cei oropsiţi.

El însuşi ne-a arătat că la Ziua judecăţii va trebui să dăm răspuns bun şi de felul cum am ajutat într-un fel sau altul pe cei săraci şi bolnavi, pe cei aflaţi în închisoare sau pe cei străini, zicându-ne că *„Întrucât aţi făcut unuia dintr-aceşti fraţi ai Mei prea mici, Mie Mi-aţi făcut" (Matei 24, 40).*

Avem datoria sfântă de a fi milostivi şi de a sta în ajutorul celor care au nevoie de sprijinul nostru material sau moral. Şi aceasta este poruncă descoperită nouă de însuşi dumnezeiescul nostru învăţător Mântuitorul Iisus Hristos, Cel care din iubire pentru noi oamenii s-a întrupat spre a noastră mântuire.

Avem nădejdea că şi în acest an, la fel ca şi în cel precedent, Dvs. veţi răspunde cu generozitate Apelului nostru pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial. În anul acesta, din fondul anterior au fost ajutaţi financiar sute de familii şi persoane nevoiaşe, săraci, handicapaţi, case de copii, oameni bolnavi, azile de bătrâni, studenţi şi elevi din familiile cu mulţi copii, iar cu prilejul marilor sărbători creştine: Crăciunul şi Sf. Paşti, au fost distribuite ajutoare în bani în valoare de peste 100 milioane de lei. Astăzi când Biserica noastră strămoşească este chemată la o slujire a oamenilor, şi în primul rând la o susţinută activitate filantropică şi misionară, obolul Dvs. dat din inimă, după cuvântul Scripturii, se va constitui într-un mijloc eficace pentru ca Biserica să-şi îndeplinească aşa cum se cuvine menirea ei pe acest pământ.

Bunul Dumnezeu să vă răsplătească tuturor jertfa făcută în numele iubirii creştine şi să Vă dăruiască Dvs. şi familiilor Dvs. sănătate, pace, bună înţelegere, belşug şi toate darurile Sale cele cereşti.

Tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului Vă fac urări de sănătate şi de a avea numai bucurii în viaţă. Dumnezeu *„cel milostiv şi de oameni iubitor"*, să Vă dăruiască sănătate şi mântuire, iar mila şi bunăvoinţa Lui să fie cu noi cu toţi. AMIN.

P.F. Părinte Patriarh Teoctist

(Urmare din pag. 1)

care vreme de doi ani de zile s-a împotrivit şi s-a luptat din răsputeri împotriva planului diabolic de mutare a Patriarhiei şi a Catedralei patriarhale de pe locul ei dintotdeauna, din Dealul Mitropoliei.

În epoca aceea numele Bisericii şi al Întâistătătorului ei au fost cunoscute şi peste hotare prin acţiuni ecumenice şi culturale. Să amintim aici retipărirea monumentalei Biblii a lui Şerban Cantacuzino în 1988, lansată chiar în Academia Română după multe oprelişti, vizita Prea Fericirii Sale la Roma şi întâlnirea cu suveranul pontif în ciuda interdicţiei dictatorului, vizitele din India, Armenia, Austria şi Grecia, care au făcut canoscută Biserica noastră peste fruntariile ţării.

După Revoluţia din 1989, lacrimile s-au prefăcut în bucurie iar pentru Biserica noastră a început o nouă epocă, care a fost însă destul de grea şi de anevoioasă.

Călăuzită de Sf. Duh şi îndrumată de Prea Fericirea Sa, Biserica a luptat pentru redobândirea poziţiei şi rolului său în societatea românească, rol avut până în anul 1948.

Este meritul patriarhului Teoctist care a reuşit să imprime un nou suflu în viaţa Bisericii, care a izbutit să impună nu cu puţine eforturi reintroducerea religiei ca disciplină obligatorie în şcoală, organizarea asistenţei religioase în penitenciare, spitale, aşezăminte sociale, în armată, a operei filantropice etc.

Prin grija Prea Fericirii Sale s-a mărit numărul eparhiilor, fie prin reactivarea celor desfiinţate, fie prin înfiinţarea altora noi, în ţară sau peste hotare. În Sf. Sinod au fost aleşi mulţi ierarhi tineri, au fost înfiinţate noi sectoare în cadrul Administraţiei patriarhale şi o atenţie deosebită a fost acordată învăţământului teologic prin înfiinţarea de noi facultăţi şi seminarii teologice.

Nu trebuie să uităm apoi deschiderea ecumenică de excepţie a Bisericii noastre concretizată prin vizita S. Sale papa Ioan Paul al II-lea în ţara noastră în luna mai a anului 1998, şi a altor Întâistătători ai Bisericilor Ortodoxe sau ai altor Biserici creştine. La acestea adăugându-se şi vizitele făcute de Prea Fericirea Sa la Bisericile Ortodoxe surori sau la alte Biserici şi confesiuni creştine.

Toate acestea ne îndreptăţesc să afirmăm că cei 15 ani de păstorire ai patriarhului Teoctist au constituit ani de glorie şi de afirmare a conştiinţei şi vocaţiei Bisericii noastre străbune, ani de apărare a valorilor morale, ani de izbândă şi de muncă sfântă la altarul Bisericii şi al Patriei.

Acum la ceas aniversar rugăm pe Dumnezeu să reverse harul şi binecuvântarea Sa asupra Bisericii Ortodoxe Române, a Întâistătătorului ei Prea Fericitul Părinte Teoctist, căruia îi adresăm din inimă tradiţionala şi creştinească urare: *Întru mulţi şi fericiţi ani!*

Păstor al Bisericii la răscruce de vremuri

(Urmare din pag. 1)

şi-a intensificat şi diversificat misiunea sa.

Prea Fericirea Voastră, împreună cu Sfântul Sinod, aţi păstorit în aceşti ani Biserica Mântuitorului Hristos din ţara noastră într-o societate în schimbare şi înnoire, cu şanse noi şi cu probleme noi. În aceşti ani aţi simţit împreună cu Sfântul Sinod, cu întreg clerul şi cu poporul credincios, puterea Duhului Sfânt sau puterea Învierii care vine din jertfă. Cine trece prin jertfă cu speranţa în Dumnezeu simte şi bucuria şi puterea Învierii, căci germenele Învierii este ascuns în Cruce, iar puterea Crucii se arată în Înviere. Aceşti ani, deci, de mare lucrare a Duhului Sfânt în Biserica Ortodoxă Română, sunt anii pe care i-aţi binecuvântat Prea Fericirea Voastră cu înţelepciune şi fidelitate pentru Biserică, dar şi cu multă deschidere spre societatea românească şi spre problemele lumii contemporane.

În aceşti ani, cu ajutorul lui Dumnezeu, pentru care am mulţumit astăzi, s-a înmulţit numărul eparhiilor din ţară şi străinătate, s-au înfiinţat sute de parohii noi, sute de mânăstiri şi schituri noi, zeci de şcoli de teologie; a fost reintrodusă Religia în şcolile de Stat şi a fost integrată reţeaua de învăţământ teologic în învăţământul de Stat. Sute de biserici noi au început să fie construite, deşi criza economică este foarte mare. Sunt puţine Biserici din lume, din cele care au fost mărturisitoare în timpul regimului comunist, care au reuşit într-un timp atât de scurt să-şi regăsească locul în inima spirituală a societăţii de azi, aşa cum a făcut-o Biserica Ortodoxă Română sub păstorirea Prea Fericirii Voastre, împreună cu Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În acest timp, opera edilitară, opera liturgică şi opera cultural-teologică a Bisericii a fost intensificată şi completată prin opera filantropică sau opera de caritate a Bisericii. Preoţii sunt prezenţi în unităţi militare, în penitenciare, în orfelinate, în spitale, unde s-au construit capele sau paraclise, într-un timp foarte scurt. Unităţile filantropice sau de caritate au crescut considerabil. Avem unităţi medicale noi, avem cămine de bătrâni, cămine pentru copiii străzii şi multe alte forme de asistenţă socială. Un eveniment cu totul nou în Europa a fost înfiinţarea în cadrul Facultăţii de Teologie a sectiilor Teologie-Asistenţă Socială, Teologie-Litere şi Teologie-Patrimoniu Cultural. Toate acestea arată o Biserică vie şi dinamică în care Duhul Sfânt lucrează potrivit ostenelii slujitorilor Bisericii noastre în frunte cu Prea Fericirea Voastră.

În aceşti ani de înnoire, Prea Fericirea Voastră, membrii Sfântului Sinod, clerul şi credincioşii noştri s-au bucurat de ajutorul lui Dumnezeu exprimat prin oameni. Din acest punct de vedere trebuie să menţionăm că foarte adesea autorităţile de Stat centrale şi locale, guvernele care s-au succedat la conducerea României, fiecare după posibilităţi şi după bunăvoinţă, au ajutat Biserica în opera sa misionară şi socială. De asemenea, trebuie să amintim aici o mulţime de instituţii neguvernamentale care au ajutat Biserica, o mulţime de instituţii filantropice din ţară şi din străinătate. Unele Biserici Ortodoxe surori au ajutat sau încurajat Biserica noastră. Şi Biserici de alte confesiuni, cu care Prea Fericirea Voastră şi membrii Sfântului Sinod au cultivat relaţii ecumenice, au ajutat Biserica noastră, iar noi, prin zelul nostru, poate, am încurajat şi noi pe alţii.

Menţionăm aici şi faptul că, din punct de vedere cultural, s-au creat zeci de subunităţi ale Bisericii cu caracter cultural-misionar, centre culturale, o mulţime de cărţi duhovniceşti au fost editate în toate eparhiile, au apărut reviste teologice şi publicaţii bisericeşti, câteva posturi de radio noi ale Bisericii, iar o mulţime de tineri ai noştri şi-au însuşit foarte repede tehnica modernă a calculatorului şi a internetului. Biserica noastră, astăzi, prin Administraţia Patriarhală, v-a oferit primul CD-Rom, în care Prea Fericirea Voastră apăreţi ca învăţător, ca slujitor şi ca părinte spiritual al poporului român.

Pentru toate acestea am mulţumit astăzi lui Dumnezeu. Am mulţumit pentru darurile Lui revărsate asupra Prea Fericirii Voastre, daruri pe care le-aţi făcut roditoare. Desigur, toate acestea, Prea Fericirea Voastră, ştiţi foarte bine, le-aţi făcut cu multă osteneală, îmbinând adesea în suflet lacrimi de durere cu lacrimi de bucurie, întristări cu încurajări, aşa cum ne prezintă Evanghelia pe Păstorul care poartă suferinţa Crucii îmbinată cu bucuria Învierii.

Desigur, mai sunt multe de făcut. Activitatea Bisericii noastre trebuie să continue. Noi suntem recunoscători tuturor celor care ne-au ajutat şi rugăm pe Bunul Dumnezeu să le dăruiască sănătate, mântuire şi noi forţe, să ajute Biserica în continuare, pentru ca Biserica să ajute şi mai mult poporul român.

Ca simbol al preţuirii, al recunoştinţei şi dragostei noastre fieşti şi frăţeşti, din partea Sfântului Sinod, oferim Prea Fericirii Voastre un epitrahil şi un omofor, semnul slujirii liturgice şi al sarcinii pastorale şi, în acelaşi timp, semnul bucuriei de a aduce lumea la Hristos, de a uni poporul credincios cu Dumnezeu, spre slava Prea Sfintei Treimi şi a noastră mântuire.

Să trăiţi întru mulţi şi fericiţi ani, Prea Fericite Părinte Patriarh!

Popa Neagoslav „omul" lui Mihai în Şchei

„1595 au fost adus popa Neagoslav din Ţara Românească, din Târgul de Floci, pe care l-a ales popa Mihai lângă sine... dar când au aflat cinstitu Sfat necuviinţa şi trufia acestui preot venit fiind din Ţara Românească, i-au poruncit să plece de unde a venit..." (din Cronica popei Vasile).

În plină perioadă de ascensiune a lui Mihai Viteazul, în Şcheii Braşovului este adus preotul Neagoslav, într-un moment în care toată familia voievodului se îndrepta prin Braşov către Sibiu pentru a-şi asigura liniştea, în condiţiile în care Mihai pregătea evenimentele belice de la Călugăreni. Faptul că Neagoslav este adus tocmai din locul de baştină al voievodului (Târgul de Floci) şi tocmai de protopopul Mihai care se afla de mult timp în legătură cu voievodul şi predecesorii săi (Nicolae Pătraşcu şi Petru Cercel), ne face să înţelegem că acest preot Neagoslav era folosit de Mihai Viteazul pentru cunoaşterea realităţilor din Ardeal. Nu întâmplător hrisovul de danie al urmaşilor lui Mihai (fiul Nicolae Pătraşcu, fiica Florica şi soţia Stanca) este semnat de acelaşi popă Neagoslav în Şchei la 1602, aşezându-i semnătura deasupra celei semnate de protopopul Mihai (document pe care-l vom prezenta mai jos). Tot el semnează şi actul de danie a mamei lui Mihai Viteazul, doamna Tudora, devenită prin călugărie monahia Teofana, pentru mânăstirea Cozia, ea însăşi fiind una din donatoarele bisericii din Şchei, numele ei apărând şi în cel mai vechi pomelnic al bisericii descoperit recent.

Deşi alungat din Şchei, în condiţiile în care autorităţile braşovene nu puteau ierta şcheienilor loialitatea faţă de voievod, popa Neagoslav revine în Şchei cu voievodul Radu Şerban, fostul paharnic al lui Mihai Viteazul, acum domn. În anul 1606, după ce autorităţile braşovene nu mai aveau nevoie nici de Radu Şerban, „cinstitul Sfat — cum spune cronica — i-au poruncit să plece de unde au venit".

Nu ştim ce s-a întâmplat în continuare cu acest preot, dar aceste dovezi coroborate confirmă calitatea popei Neagoslav de „om" al lui Mihai Viteazul în Şcheii Braşovului.

Preda Buzescu — căpitanul lui Mihai Viteazul — la Braşov.

„Căpitanul Preda Viteazul, Munteanul, izbânda turcilor, vai de dânsul... că a trăit". (Însemnare în grafie chirilică pe fila de forzaţ a unui Apostol din Şchei — C.V. 90, înscrisă de protopopul Vasile conicarul).

Mult cunoscuta şi chiar legendara luptă a unuia din fraţii Buzeşti cu nepotul hanului tătarilor pe Valea Teleajenului a dat naştere unei adevărate literaturi, având ca punct de plecare consemnările cronicarilor. Ne surprinde faptul că istoriografia de astăzi atribuie această faptă lui Stroie Buzescu, bazându-se probabil, în exclusivitate, pe piatra de mormânt a acestuia, pusă de soţia sa, Sima Buzescu pe mormântul eroului post mortem. Pornind de la însemnarea inedită a cunoscutului cronicar şchelan, potopopul Vasile, însemnare contemporană evenimentelor şi verificând şi adnotările lui Nicolae Bălcescu, făcute operei lui Mihail Kogălniceanu, atât de bine informat pentru epoca lui Mihai Viteazul, considerăm fără greşeală afirmaţia noastră că, după luptele din Valea Teleajenului, Preda Buzescu a fost adus la Braşov, în oficina din Ciocrac (azi „Casa Petcuţ"), unde putea fi tratat de acelaşi doctor Paulus Kir (Kersius), care cu câţiva ani înainte îl tratase pe Mihai Viteazul la Târgovişte. Nu întâmplător însemnarea este făcută pe un Apostol, pe care protopopul Vasile (fiul protopopului Mihai, cel care-l întâmpinase pe Mihai Viteazul la Braşov) îl folosea pentru slujba de maslu. Nu excludem posibilitatea ca protopopul Vasile să fi cunoscut pe fraţii Buzeşti în timpul popasurilor repetate ale acestora în Ardeal, înainte de lupta de pe Valea Teleajenului.

Pomelnicul lui Mihai Viteazul din Şchei.

„Pomeneşte Doamne pe Io Mihail Voievod şi doamna sa Stanca, Io Nicolae Voievod şi sora sa Florica" (Arhiva Şchei, Catastif 39).

Descoperind o filă fotografiată din vechiul pomelnic al bisericii Sf. Nicolae din Şchei, marele istoric Nicolae Iorga scrie un valoros studiu intitulat „O descoperire la biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului", publicat în „Memoriile Secţiunii Istorice a Academiei", Seria III, Tom XXII din 1932, afirmând între altele că „legăturile lui Mihai Viteazul cu această biserică sunt nehotărâte, el neafigurând în pomelnic, aceasta fiind, fără îndoială o dovadă a calităţii lui de bastard". Ideea a prins aripi şi este preluată de mulţi istorici, între care Emil Kreţulescu şi chiar Candid Muşlea, autorul monumentalei monografii dedicate acestei biserici (1942—1946). Descoperind cu puţin timp în urmă Catastiful — Protocol al bisericii, rescris la anul 1665 în Şchei, constatăm cu uşurinţă adevărul, căci exact pe verso filei I se înscrie în limbă slavă pomelnicul pe care l-am redat în antetul titlului, consemnând, imediat după pomelnicul pentru familia tatălui Nicolae Pătraşcu, pe voievodul Mihai şi întreaga familie: fiul Pătraşcu şi fiica Florica, precum şi pe doamna Stanca. De altfel Doamna Stanca apare şi în catastiful de danii, oferind bisericii „un stihar de zarpa verde cu sârmă (de aur) la gură şi la mâni".

Astăzi preoţii bisericii Sf. Nicolae din Şchei continuă să pomenească, după vechiul obicei, numele voievozilor ctitori.

(va urma)

Prof. dr. VASILE OLTEAN

Cuvânt Pastoral

(Urmare din pag. 1)

După trei ani şi jumătate, înainte de înălţarea Sa la cer, Domnul i-a trimis pe Sfinţii Săi Ucenici şi Apostoli să meargă şi să propovăduiască Evanghelia la toate neamurile şi să le boteze în numele Sfintei Treimi. Aşa se face că fiecăruia i-a revenit câte o parte a lumii de atunci, unde şi-a desfăşurat activitatea de evanghelizare.

Istoricul Eusebiu din Cezareea, care a trăit în secolul al IV-lea, precum şi alte mărturii ale vremii, atestă faptul că Sfântul Andrei, predicând Evanghelia de-a lungul coastei de sud a Mării Negre, în Heracleea, Sinope şi Trapezunt, a ajuns pe ţărmul de apus, în Sciţia, regiune care nu era altceva decât Scythia Minor, adică Dobrogea de astăzi, spaţiu în care trăia o parte din strămoşii poporului român şi de unde, prin misionarii urmaşi ai Sfântului Andrei, Evanghelia a pătruns în zonele mai adânci ale teritoriului geto-dac.

Aşadar, creştinismul nostru, al românilor, este de origine apostolică, iar aceasta i se datorează Sfântului Andrei. Aşa se explică şi faptul că el este unul dintre cei mai populari sfinţi ai noştri şi că numele lui este viu nu numai în evlavia, ci şi în folclorul românesc.

Iată de ce Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, încă din luna mai 1995, a hotărât să fie înscris în calendarul nostru bisericesc cu cruce roşie, între sfinţii mari ai Ortodoxiei, iar din anul 1997 l-a proclamat şi înscris în calendarul bisericesc drept *Ocrotitorul României.*

Iubit cler şi dreptmăritori creştini,

Văzând această evlavie a poporului dreptcredincios faţă de Sfântul Apostol Andrei, Sfântul nostru Sinod în şedinţa sa din 14 noiembrie 2001, a hotărât ca *ziua de 30 Noiembrie,* în care a mucenicit pentru Hristos şi în care se face amintirea Sfântului Apostol Andrei cel întâi chemat - Ocrotitor al României, SĂ FIE PROCLAMATĂ ŞI CINSTITĂ CA SĂRBĂTOARE BISERICEASCĂ NAŢIONALĂ.

De aceea, prin acest Cuvânt Pastoral, facem chemare clerului şi credincioşilor Bisericii noastre ca în această zi, sfântă pentru neamul nostru, în toate catedralele eparhiale, bisericile parohiale şi mânăstireşti să se oficieze Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie şi să-şi unească inimile, cugetele şi glasurile în rugăciuni de mulţumire către Bunul şi Atotputernicul Dumnezeu pentru toate binefacerile pe care Le-a revărsat asupra Ţării noastre şi a Sfintei Biserici Ortodoxe Române, iar în cuvântul de învăţătură să se sublinieze importanţa pe care o are Sfântul Apostol Andrei în viaţa spirituală a poporului român.

Venind, astfel, în întâmpinarea acestei mari sărbători a Ortodoxiei româneşti, nădăjduim ca prin chemarea noastră la rugăciune în acest popas duhovnicesc închinat Sfântului Apostol Andrei, Preamilostivul Dumnezeu să reverse binecuvântarea Sa cea cerească şi darurile Sale cele bogate cu spor de pace, bună-înţelegere şi bunăstare asupra neamului nostru românesc.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu-Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh, să fie cu voi, cu toţi. Amin!

150 de ani de la Naşterea lui Brâncuşi

Atelierul

Atelierul lui Constantin Brâncuşi este, poate, cea mai tulburătoare mărturie a frumuseţii lucrurilor în epoca modernă. Reconstituit în cadrul şi din perspectiva muzeului, atelierul şi-a păstrat somptuozitatea şi caracterul de spaţiu consacrat. Receptate în alăturarea lor iniţială, autentică, obiectele au căpătat un sens comemorativ şi simbolic.

Brâncuşi nu s-a despărţit definitiv de nici una din operele sale. Piesele care s-au acumulat în studioul parizian şi pe care le-a lăsat moştenire patriei sale adoptive, ilustrează toate temele şi fixează toate etapele creaţiei sculptorului. Atelierul a crescut organic în jurul omului, împrumutând din caracteristicile personalităţii lui, modestia (simplitatea), dublată de demnitate, de verticalitate, preţuirea muncii ca şansă a împlinirii depline.

Evlavia cu care s-a aplecat asupra sculpturii se poate citi în fiecare ungher.

Brâncuşi avea probabil credinţa, moştenită de la ai săi, că toate trebuie să aibă un duh al lor, pietrele, lemnul, focul, metalul. În arta sa, el nu a nesocotit acest duh. Nu le-a răpit pietrelor — nemişcarea, lemnului — atingerea totdeauna caldă şi prietenoasă, nici metalului alunecarea spre lumină. A asociat doar acestei materii însufleţite, din substanţa căreia şi-a construit opera, aspiraţiile propriului spirit: statornicia şi zborul.

I-a plăcut să-şi făurească singur uneltele de lucru, preţuindu-le apoi la măsura unor opere de artă. De multe ori, aceste unelte: fierăstrăul, sfredelul, dalta — i-au sugerat, prin alcătuirea lor noi teme şi forme noi. Folosul lor zilnic, rostul fiecăreia i-au transmis acea înţelegere, acea simţire atât de importantă pentru un artist, a ritmurilor vieţii, ritmuri care, dacă ştii să le asculţi, îţi pot aduce echilibru şi pacea sufletească. Acelei întâlniri armonioase între înălţarea la care aspiră sufletul şi cumpătenia statornică a pământului a căutat să-i dea formă şi înţeles artistul.

De o vreme, formele s-au lămurit, uneltele lui Brâncuşi au amuţit în atelierul învăluit de o linişte duminicală. Sculptorul se odihneşte şi el, pe undeva.

IOAN OVIDIU ABRUDAN

Teologul ortodox Paul Evdokimov (1901-1970)

Printre marile personalităţi din secolul al XX-lea, care s-au impus în domeniul Teologiei ortodoxe, se numără şi Paul Evdokimov, de la naşterea căruia se împlinesc o sută de ani.

Originar din oraşul Sankt Petersburg, Pavel Nicolaevici Evdokimov s-a născut în anul 1901. Primele studii le face în localitatea natală, pe care le-a absolvit în chip strălucit. Atras de ştiinţa sacră a Teologiei, se înscrie la Academia teologică ortodoxă din Kiev, unde a făcut cunoştinţă cu profunda spiritualitate ortodoxă rusă şi cu operele marilor personalităţi teologice şi mistice, pe care Biserica Ortodoxă Rusă le-a dăruit Ortodoxiei.

Datorită evenimentelor politice din Rusia, părăseşte patria natală şi se stabileşte în Franţa, unde urmează cursurile Facultăţii de Filozofie la Universitatea din Aix-en-Provence, făcându-se cunoscut şi atrăgând atenţia multora cu ocazia susţinerii tezei de doctorat în filozofie, intitulată: *Dostoievski şi problema răului.*

Doctor în filozofie şi teologie, Paul Evdokimov s-a consacrat total Teologiei, devenind profesor la Institutul Teologic Ortodox „Sfântul Serghie" din Paris. Animat de dragostea pentru Ortodoxie şi de dorinţa fierbinte de a-i menţine flacăra aprinsă în Occident, conduce în calitate de director *Centrul de studii ortodoxe* de limbă franceză din capitala Franţei. De asemenea, a fost o marcantă personalitate ortodoxă în cadrul Mişcării ecumenice, fiind chiar membru în Comitetul de conducere al Institutului Ecumenic din Bossey (Geneva-Elveţia).

În domeniul Teologiei ortodoxe contemporane, Paul Evdokimov s-a impus cu o vastă operă teologică, creată în duhul dragostei creştine şi al dorinţei de apropiere între toţi creştinii. Dintre operele sale, cele mai reprezentative în acest domeniu sunt: *Ortodoxia, Căsătoria - taină a dragostei, Femeia şi mântuirea lumii, Taina iubirii, Duhul Sfânt în tradiţia ortodoxă, Hristos în gândirea rusă, Arta icoanei - teologie a frumosului.* De asemenea, el a colaborat cu o serie de articole - de un profund conţinut ortodox şi de o înaltă spiritualitate creştină - la numeroase reviste teologice şi filozofice, ca: *Bible et Vie Chrétienne, Bible et Terre Sainte, Verbum Caro, Eglise Vivante,* etc. Toate acestea l-au impus în cultura timpului, încât a fost solicitat, şi a redactat, articolul despre *Biserica Ortodoxă* pentru *Enciclopedia Franceză.*

Considerat ca cel mai mare gânditor ortodox rus de la Berdiaev până în prezent, Paul Evdokimov a avut providenţiala misiune, alături de Sergiu Bulgacov, Nicolae Berdiaev şi Vladimir Losski, de a descoperi Occidentului, secularizat şi descreştinat, Teologia ortodoxă şi spiritualitatea răsăriteană, urmând linia tradiţională a gândirii şi experienţei realizate de o mare personalitate rusă, Sfântul Serafim de Sarov, în cel mai autentic duh al Patristicii orientale. Inspirându-se din sursele inepuizabile ale marilor trăitori ai ascetismului, el abordează mereu realităţile profunde ale fiinţei umane care, în colaborare cu harul divin, contribuie la îndumnezeirea omului şi a mântuirii sale. Problema transfigurării sau a îndumnezeirii omului - atât de scumpă Ortodoxiei - a produs un mare ecou în Occidentul robit materiei şi pasiunilor distructive, care contribuie la ruinarea fiinţei umane.

Bun cunoscător al culturii, filozofiei, curentelor şi crizelor care dominau societatea occidentală din timpul său - secătuită de forţele dătătoare de viaţă spirituală a creştinismului autentic - Paul Evdokimov a reuşit să introducă gândirea ortodoxă în rândurile unor distinşi intelectuali şi tineri din Apus, care au îndrăgit Ortodoxia şi s-au alăturat ei. Cauza succesului a constat în măiestria cu care a ştiut să evoce marile curente ale vieţii spirituale din cele două tradiţii: orientală şi occidentală, să arate direcţia spre care trebuie să se orienteze omul modern, pentru a descoperi calea liniştei, a rugăciunii şi a contemplaţiei; cum poate el să-şi integreze pasiunile în armonia fiinţei sale, şi să se deschidă sufleteşte vieţii spirituale.

Datorită orientării spre care şi-a îndreptat activitatea sa teologică, Paul Evdokimov s-a afirmat, în istoria creştinismului contemporan, ca teolog al dragostei creştine şi al unităţii omenirii.

Teolog laic, Evdokimov a demonstrat lumii occidentale rolul pe care îl poate îndeplini laicul în Biserica Ortodoxă, fiind o mărturie vie a libertăţii tuturor membrilor de a experimenta şi a exprima profundele realităţi divine şi umane, pe care Ortodoxia le respectă în deplină concordanţă cu tradiţia apostolică şi patristică. Fiind căsătorit, el avea posibilitatea să vorbească în termeni experimentaţi despre dragostea umană trăită în sânul familiei, despre rolul femeii în Biserică şi societate, expunându-le cu claritate în lumina învăţăturii ortodoxe.

Mare cunoscător al bogatei literaturi ruse, Pavel Evdokimov a popularizat-o în Occident sub evidenta ei semnificaţie religioasă. Pasionat de autorii săi preferaţi - Gogol şi Dostoievski - citeşte şi analizează operele lor cu pătrunzătoarea sa inteligenţă de filozof şi teolog, reuşind să-i înţeleagă şi să-i prezinte pe înţelesul tuturor.

Deşi a fost un ortodox convins, îndrăgostit şi pasionat de tot ce aparţine Ortodoxiei Paul Evdokimov nu a fost numai al ei. Puţine spirite au fost mai universale decât el; o înclinare firească a sufletului său o constituia dimensiunea ecumenică. Numeroasele contacte cu lumea protestantă şi catolică, l-au ajutat să cunoască în profunzime modul lor de gândire şi, în acelaşi timp, să le prezinte Ortodoxia. Format în spiritul gândirii ortodoxe, consacră una dintre cele mai frumoase opere icoanei ortodoxe *(L'Art de l'icône, Théologie de la beauté).* Ea constituie o adevărată teologie a frumosului; punctul culminant al elogiului ce poate fi adus frumuseţii privind spiritualitatea creştină.

În această frumuseţe - de natură divină şi umană - va putea fi salvată lumea, cum zicea şi Dostoievski. Pentru realizarea acestui imn închinat frumuseţii creştine, Paul Evdokimov nu s-a lăsat sedus nici de estetism, nici de reducerea

(Continuare în pag a 8-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Spiritul Dracula

Deşi se face o distincţie clară între personajul istoric supranumit „Dracula“ şi inamicul creştinilor, îngerul întunericului, cel ce poartă numele generic de Dracul sau Diavolul, totuşi există unele asemănări sau legături subtile care-i pun în relaţie. Pentru că morala religioasă este la baza oricărei societăţi sănătoase, am să privesc lucrurile prin această prismă, încercând să-mi dau seama ce repercusiuni ar avea o „draculizare“ masivă asupra tinerei generaţii, speranţa tuturor.

Despre diavol în sine e greu să vorbeşti, pentru că nu este construit după legile materialităţii. Fără să conştientizăm, cu el ne întâlnim cel mai adesea la nivelul spiritual, al gândurilor şi ideilor. Cel mai uşor exerciţiu, pe care îl poate face oricine, este să gândească o idee bună, pe care apoi să încerce să o pună în practică. Între momentul gândirii şi punerea în practică, inventariaţi ideile care vă vin şi veţi vedea că multe sunt potrivnice ideii iniţiale. Atunci de unde această opoziţie, când de fapt conştient aţi hotărât să înfăptuiţi acel lucru bun? Ideile străine se iau la luptă cu ideea noastră. O luptă spirituală, pe care unii nu ştiu să o ducă şi se lasă înfrânţi. Astfel, ei acceptă să intre într-un spaţiu care îi contaminează pe măsură ce înaintează în el. Este vorba despre spaţiul în care spiritul răului domină prin diferite forme: o idee, un simbol, practici şi manifestări specifice.

Ideea unui parc tematic Dracula repune în discuţie aceste temeri. Deşi este un parc de distracţii destinat turiştilor străini, el nu va reliefa adevărul istoric ci va căuta să le satisfacă acestora o poftă nebună de carnagii, vampiri, sicrie şi ţepe, care le-a fost inoculată şi cultivată prin literatură şi cinematografie. Turiştii vin în contact cu aceste orori o zi sau două, apoi pleacă, însă sighişorenii vor trăi cu acestea zi de zi, pentru că răul atrage întotdeauna răul, indiferent de ce formă de exprimare îmbracă. Se va încerca ca tot ceea ce se va face să aibă o legătură cu tematica aceasta, în ideea că ne va aduce bani. Bani cu orice preţ! Dar cu ce consecinţe?

Dracularizarea va deveni o modă, care va face din Sighişoara capitala ei, aşa cum Festivalul Medieval a fost pervertit în Festivalul Drogaţilor şi Alcoolicilor. Nu ştiu ce i-ar opri pe sataniştii din lumea întreagă şi pe imitatorii lor teribilişti, să dea năvală în oraşul nostru, pentru a fi mai aproape de „autenticul“ vampirism, care de fapt este o minciună, pe care încercăm să le-o vindem. Ce este grav e faptul că mulţi sighişoreni încep să creadă în această minciună. Mă întreb ce se va întâmpla cu copiii a căror părinţi sunt interesaţi de această minciună, dar şi de cei care intră în contact involuntar cu ea. Vor mai fi ei interesaţi de istoria adevărată sau îşi vor urma, cum e şi firesc, părinţii. Părintele este primul şi cel mai puternic exemplu.

Pentru a-mi susţine ideea că spiritul bun sau rău al unui loc influenţează pe cei care intră în contact cu el, am să vă dau două exemple petrecute în cetatea noastră. În urmă cu 2—3 săptămâni, Piaţa Cetăţii a fost amenajată pentru a se filma câteva cadre pentru un film. Pentru micii şcolari sighişoreni, care trebuiau să treacă prin piaţă, era o zi ca oricare alta, până în momentul în care s-au strecurat printre decorurile îngrămădite, care dădeau o stare de haos sau mai bine zis imaginea unei grămezi de gunoi, cu tot felul de obiecte dezafectate. Însă, ce i-a şocat pe copii, au fost manechinele umplute cu paie şi îmbrăcate în haine, care zăceau aruncate pe caldarâm, una dintre ele chiar într-o baltă roşie. Acest incident le-a captat toată atenţia astfel încât învăţătorii lor s-au declarat îngrijoraţi. Imaginea-decor a fost mai puternică decât realitatea, impactul ei producând o reacţie normală de scandalizare şi nedumerire în faţa agresiunii. Însă ce se va întâmpla dacă astfel de imagini vor agresa zilnic copiii? Cu siguranţă, cu timpul, se vor familiariza cu ele, apoi o să înceapă să se joace cu ele, însuşindu-şile. Fantezia şi întreg universul lor lăuntric se vor construi în jurul lor.

Un al doilea exemplu, care m-a impresionat foarte mult, vine ca o contrapondere benefică în raport cu primul. El este mai mult decât o alternativă la rău, este un răspuns la multe întrebări şi este un mod de viaţă. În vara anului acesta am văzut alături de artiştii care îşi vând operele în cetate şi pe copiii lor. Cei foarte mici desenau pe foi volante, încropindu-şi fiecare câte o mică expoziţie destinată trecătorilor. Deşi nu ştiu dacă cineva a cumpărat de la ei, totuşi erau perseverenţi. Deşi acţiunea este născută din dorinţa de a-i imita pe părinţii lor, nu pot să nu-i numesc Artişti, pentru că ei cred cu adevărat în ceea ce fac şi îşi doresc să o facă bine.

Concluzionând, aş vrea să remarc că spiritul locului sau al oraşului ne influenţează viaţa şi viitorul nostru, iar educaţia copiilor trebuie să se desfăşoare într-un mediu adecvat. De aceea trebuie să ne gândim ce este mai bine pentru noi şi comunitatea noastră. Astfel stau şi mă gândesc că decât să creăm un al doilea Dracula, mai bine ne-ar fi dacă am cultiva un Grigorescu, un Eminescu, un Iorga sau, de ce nu, un Titulescu.

VASILE S. MUNTEAN

O nouă teză de doctorat

(Urmare din pag. a 2-a)

prinzând capitolele: 1. Interpretare antropologică a conceptului teologic de religie; 2. Unicitatea credinţei creştine şi universalitatea experienţei religioase. Recapitularea întregii creaţii în Hristos; 3. Universalitatea mântuitoare în Hristos ca fundament teologic al misiunii;

Partea a III-a: *Misiologie şi eclesiologie*, cuprinde capitolele: 1. Sincretismul religios şi fragmentarea religiei. Era cosmopolitismului religios din civilizaţia occidentală; 2. Chestiuni teologice şi eclesiologice — în faţa misiunii contemporane; Mutaţii de paradigmă în atitudinea faţă de religiile necreştine; Raţiunile universalităţii creştine.

Concluziile lucrării prezentate sub titlul *Creştinismul şi Europa*, evidenţiază faptul că misiunea într-o Europă post-modernă interesează toate Bisericile şi teologiile europene, deoarece toate sunt confruntate cu aceleaşi probleme: secularizarea, modernitatea/post modernitatea, pluralismul religios, laicitatea, în faţa cărora toate imaginează, în diverse forme, „o nouă misiune“, în Europa.

Bibliografia se întinde pe parcursul a 35 de pagini, cuprinzând peste 800 de opere, în marea lor majoritate în limba italiană.

După cum rezultă din broşurile-„extras“ puse la dispoziţia celor prezenţi la susţinerea tezei, candidatul a fost timp de 4 ani bursier la Institutul Post-Universitar de Teologie Pastoral-Misionară din Padova (Italia), unde a obţinut titlul de master (specializare „Pastorală Misionară“) şi a prezentat referatele ştiinţifice din cadrul stagiului de pregătire doctorală. Şi-a încheiat studiile în Italia cu teza: *Chiesa e cultura nella pastorale italiana contemporanea.*

„Prin intermediul prezentei lucrări — aprecia coordonatorul principal al tezei — *teologia română se află în conversaţie cu teologiile misiologice occidentale:* putem vorbi deci de un stil românesc de reflexie dogmatic-misiologic-pastorală“.

Biserica şi Marea Unire

(Urmare din pag. 1)

Cocoş în Dobrogea ş.a. Iar unul dintre ucenicii Sf. Paisie de la Mânăstirea Neamţ a fost transilvăneanul Gheorghe. Acesta a introdus noile norme ale duhovnicului său şi în Ţara Românească, la mânăstirile Cernica şi Căldăruşani, unde a fost stareţ.

Biserica Ortodoxă a întreţinut unitatea românească în acele condiţii vitrege ale dezbinării politice şi prin intermediul culturii. Primele cărţi în limba română au fost tipărite în Transilvania de cărturari de dincolo de munţi: Filip Moldoveanu la Sibiu, diaconul Coresi la Târgovişte, apoi la Braşov. Vlahul sud-dunărean Meletie Macedoneanu a tipărit cărţi la Govora, fiind apoi candidat pentru scaunul mitropolitan de la Alba Iulia. De altfel, Pravila cea Mică de la Govora, din anul 1640, a cunoscut două ediţii: una pentru Muntenia, iar cea de a doua pentru Transilvania. O altă pravilă, dar de data aceasta din Moldova, din anul 1646, va fi inclusă în Pravila cea Mare de la Târgovişte din 1652. În acest fel, primele cărţi legiuitoare româneşti din cele trei ţări surori au fost tipărite sub imboldul Bisericii, avându-se în vedere unitatea de limbă şi simţiri dintre munteni, ardeleni şi moldoveni.

Această conştiinţă a unităţii a fost exprimată şi în cărţile de cult tipărite în secolul al XVII-lea, care poate fi caracterizat, din acest motiv, drept „marele secol al Renaşterii româneşti“. Mitropolitul Varlaam al Moldovei a intitulat Cazania sa „Carte românească de învăţătură“, ierarhul editor al lucrării fiind preocupat să înlăture regionalismele, tocmai pentru a face posibilă folosirea Cazaniei în toate ţările româneşti. Contemporanul lui Varlaam, mitropolitul Simion Ştefan al Ardealului a urmat acelaşi ideal, alegând cu grijă cuvintele folosite în Noul Testament de la Bălgrad. Cea dintâi ediţie integrală a Sfintei Scripturi, tipărită pentru „ca să lumineze celor din casă şi Bisericii noroade: rumânilor, moldovenilor şi ungrovlahilor“, acumula străduinţele cărturarilor români din toate provinciile româneşti: Noul Testament de la Alba Iulia, Vechiul Testament tradus de Nicolae Milescu Spătarul şi activitatea editorială a fraţilor Greceanu. Cele 12 Mineie au fost editate mai întâi în Ţara Românească la Râmnic (1776-1780), fiind apoi retipărite la Buda, în 1804-1805 (prin grija episcopului Iosif al Argeşului şi a medicului sibian Ioan Piuariu-Molnar), iar apoi la Neamţ (1830-1832) şi la Sibiu (1854-1856).

Conştiinţa de unitate naţională s-a afirmat deosebit de puternic în cursul Revoluţiei din 1848, care a cuprins întregul pământ românesc. La Adunarea de pe Câmpia Libertăţii din Blaj au participat şi unii tineri moldoveni, iar în mişcarea revoluţionară din Ţara Românească s-au implicat şi numeroşi români ardeleni (Aron Pumnul, August Treboniu Laurian, Nicolae Bălăşescu ş.a.). Dacă revoluţia românească din 1848 a fost înăbuşită, totuşi străduaniile generaţiei paşoptiste au fost încununate de înfăptuirea unirii Principatelor, în anul 1859. În Divanurile Ad-hoc din Ţara Românească şi Moldova au fost aleşi ca preşedinţi reprezentanţi ai Bisericii: mitropolitul Sofronie Miclescu al Moldovei şi Nifon al Ungrovlahiei (ceilalţi ierarhi au fost membri de drept). Presa românească din Transilvania a privit cu entuziasm realizarea acestui prim pas al unităţii româneşti. Iată, de pildă, cum a caracterizat cunoscutul cărturar Alexandru Papiu Ilarian (fiul unui preot ucis în timpul Revoluţiei din 1848) starea de spirit din Ardeal, în preajma Unirii Principatelor: „Românii din Transilvania, în împrejurările de faţă, numai la Principate privesc, numai de aici aşteaptă semnul, numai de aici îşi văd scăparea. Când s-a ales Cuza domn, entuziasmul la românii Transilvaniei era poate mai mare decât în Principate ... Un lucru mi se pare a fi mai mult decât sigur: că românii de peste Carpaţi, bărbaţi şi femei, bătrâni şi tineri, toţi ar fi gata de a muri pentru Domnul Cuza“.

La aproape două decenii de la Unirea mică, România şi-a câştigat independenţa de stat. În războiul care a făcut posibil acest fapt, au luptat numeroşi voluntari ardeleni şi bucovineni, printre care şi teologul sibian Vincenţiu Grama, viitor preot în satul Râuşor de lângă Făgăraş. În teritoriile aparţinătoare statului dualist austro-ungar s-au organizat peste 300 de colecte pentru sprijinirea armatei române, a soldaţilor răniţi şi a familiilor îndoliate.

Mişcarea memorandistă din 1892 a fost alt prilej de manifestare a unităţii româneşti. În procesul intentat de statul maghiar memorandiştilor (1894) au fost condamnaţi la închisoare şi cinci slujitori ai celor două Biserici româneşti din Ardeal: Vasile Lucaciu din Şisesti - Baia Mare (cinci ani) profesorii Dimitrie Comşa (trei ani) si Daniil Popovici-Barcianu (doi ani şi şase luni), ambii de la Institutul teologic - pedagogic din Sibiu, preotul Gherasim Domide din Rodna Veche - Bistriţa (doi ani şi şase luni) şi consilierul arhiepiscopesc din Sibiu, Nicolae Cristea.

Reluarea „politicii activiste“ de către Partidul Naţional Român din Transilvania a inaugurat o etapă nouă în istoria românilor ardeleni. Prin alegerile parlamentare din 1905 au fost trimişi în Dieta de la Budapesta şi o serie de clerici români: protopopii Vasile Damian din Brad şi Gheorghe Popovici din Lugoj; de asemenea şi preotul unit Vasile Lucaciu. Aceştia şi-au ridicat glasul împotriva legilor şcolare propuse în anul 1907 de ministrul Cultelor şi Instrucţiunii Apponyi Albert, prin care se urmărea desfiinţarea şcolilor româneşti îndrumate de Biserică şi înlocuirea lor cu şcoli de stat.

Sub conducerea aceluiaşi ministru Apponyi, s-a organizat în anul 1917 aşa-numita „zonă culturală“: Aceasta a însemnat trecerea în seama statului a şcolilor româneşti din judeţele situate în arcul carpatic, la graniţa cu vechea Românie. Intenţia guvernului maghiar a fost ca, în condiţiile primului război mondial, după retragerea armatei române care ocupase sudul şi estul Transilvaniei în toamna anului 1916, „ţara (adică Ungaria - n.n.) să fie pe deplin asigurată în contra strecurării oricărui spirit de atragere către statul vecin (România - n.n.), mai ales în judeţele mărginaşe“. Şi într-adevăr, guvernanţii maghiari aveau de ce să se teamă. Întreaga suflare românească aştepta împlinirea visului de unitate naţională. Când armatele române s-au retras la sud şi est de Carpaţi, peste 100 de preoţi din părţile Sibiului, Făgăraşului şi Braşovului au fost nevoiţi să urmeze armata română, de teama unor represalii din partea guvernului (printre aceşti refugiaţi se număra şi preotul-scriitor Ion Agârbiceanu, din Orlat-Sibiu).

De altfel, represaliile începuseră încă înainte de ofensiva românească, chiar după intrarea României în război. Aproximativ 150 de preoţi români (ortodocşi şi uniţi) au fost arestaţi, judecaţi şi aruncaţi în închisorile din din Cluj, Tg. Mureş, Odorhei, Oradea, Timişoara, Seghedin, prin acuzaţia de „trădare de patrie“ (maghiară!) sau pentru aceea de spionaj în favoarea României. Numeroşi alţi preoţi au fost deportaţi în regiuni îndepărtate ale Ungariei.

Dar anul 1917 a adus o schimbare în soarta războiului. Pe frontul estic, armatele române au reuşit să oprească ofensiva germano-austriacă la Mărăşeşti, Mărăşti şi Oituz. În acelaşi timp, intrarea Statelor Unite în război a asigurat supremaţia Antantei şi pe frontul de vest. În toamna anului 1918, Puterile Centrale traversau o profundă criză socială şi economică, astfel că au acceptat condiţiile pentru semnarea păcii, transmise de preşedintele american Wilson: anume de a acorda libertate naţională popoarelor supuse din Centrul Europei. În acest fel, cehii, slovacii, sârbii, croaţii, polonezii şi românii au putut trăi împlinirea viselor de libertate şi unitate. Iar dacă la începutul anului 1918, o mare parte din teritoriul României era ocupat de armate străine, la sfârşitul aceluiaşi an, teritoriul ţării crescuse de la aproximativ 138 000 km² la aproximativ 295 000 km².

Slujitorii Bisericii au avut un important rol în pregătirea actului Marii Uniri. Astfel, unirea Basarabiei cu Patria Mamă, la 27 martie/9 aprilie 1918 s-a datorat în primul rând cărturarilor români Pantelimon Halippa, Ion Inculeţ şi Ion Pehlivan (toţi trei absolvenţi ai Seminarului din Chişinău), pentru a nu-i mai aminti pe alţi teologi români basarabeni din jurul revistei *Luminătorul*. De asemenea, trebuie evidenţiat rolul preotului Dionisie Bejan în proclamarea unirii cu România a unei alte provincii înstrăinate, anume Bucovina.

În Transilvania, în condiţiile destrămării autorităţii statului maghiar, a fost constituit, la 18/31 octombrie 1918, Consiliul Naţional Român Central, cu sediul la Arad, la conducerea căruia a deţinut un rol de seamă şi secretarul Episcopiei Aradului, Vasile Goldiş. La 21 noiembrie, cei cinci episcopi români din Ardeal (scaunele mitropolitane erau vacante) au publicat o „declaraţie de aderiune“ faţă de Consiliul Naţional Român Central, considerându-l drept singurul conducător politic al naţiunii române din Transilvania şi Ungaria. Cu doar o săptămână mai devreme, acelaşi Consiliu l-a trimis pe profesorul de la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu şi viitorul mitropolit al Ardealului, Nicolae Bălan, într-o misiune pe lângă Casa Regală şi guvernul român din Iaşi. Aflat în capitala provizorie a României, Bălan îi cerea lui Vasile Goldiş întreruperea tratativelor cu guvernul maghiar şi convocarea unei Mari Adunări Naţionale, care să voteze unirea necondiţionată a Transilvaniei cu România.

Adunarea a avut loc la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918, fiind prezenţi toţi ierarhii români ardeleni, precum şi patru vicari, zece delegaţi ai Consistoriilor ortodoxe şi Capitlurilor unite, precum şi 129 protopopi. Actul de Unire, votat în unanimitate de cei 1228 delegaţi, a fost prezentat Casei Regale şi guvernului român revenit la Bucureşti, de o delegaţie formată din Vasile Goldiş, Alexandru Vaida-Voievod şi episcopii Miron Cristea de la Caransebeş şi Iuliu Hossu de la Gherla. Visul de veacuri pentru unitate a poporului român fusese împlinit.

Azi, la împlinirea a 83 de ani de la aceste evenimente, când traversăm o etapă zbuciumată din istoria ţării noastre, să ne amintim cu veneraţie de toţi făuritorii unităţii noastre statale şi să fim conştienţi de faptul că renaşterea noastră naţională nu poate fi înfăptuită decât urmând idealurile şi convingerile patriotice ale generaţiilor care au pregătit Unirea.

(Urmare din pag. 1)

urmărire şi, pentru a-şi pierde urma a plecat în Ardeal, unde în anul universitar 1948—1949, a fost profesor la Şcoala Minieră din Baia Mare, iar la sfârşitul anului şcolar, la 1 iunie, s-a prezentat la Facultatea de Teologie din Cluj, şi-a terminat şi cel de-al IV-lea an de studiu, promovând examenul de licenţă cu calificativul „excepţional", fiind şef de promoţie. A prezentat o teză de licenţă cu titlul „Importanţa pedagogiei carreliene pentru o pedagogie creştină".

Destinul maşter i-a hărăzit în continuare noi şi neplăcute surprize. Hirotonit diacon la Episcopia din Arad, călugărit la mânăstirea Prislop din aceeaşi eparhie, n-a putut să-şi împlinească în linişte votul monahal pentru că, în acelaşi an, 1949, a fost condamnat, în absenţă, de către Tribunalul Militar din Bucureşti la 7 ani de închisoare şi la 5 ani de lipsire de drepturi cetăţeneşti. Acuza care i s-a adus a fost: uneltire împotriva siguranţei statului.

În mare grabă, proaspătul ierodiacon ANTONIE, a părăsit şi Prislopul şi a stat ascuns în Bucureşti până în primăvară, după care a plecat la Schitul Crasna — Gorj unde a rămas câteva luni, după care s-a îndreptat spre Moldova, unde şi-a găsit adăpost în mânăstirea Slatina, stareţ fiind acolo părintele Ilie Cleopa, duhovnicul cu nume mare de mai târziu. Pentru aceleaşi considerente, de a nu i se descoperi urma, a fost detaşat la mânăstirile Râşca şi Dragomirna, ultima — ctitorie a mitropolitului Athanasie Crimca, în arhiva căreia se păstrau valoroase documente istorice, unele chiar din timpul lui Ştefan cel Mare. Noul primit în obşte a cercetat aceste documente, le-a catalogat şi le-a asigurat dăinuirea.

După patru ani de slujire ca ierodiacon a fost hirotonit ieromonah în 1953, iar numai după un an, în 15 octombrie 1954, a fost arestat la Iaşi, de unde a fost dus la Bucureşti la Penitenciarul Jilava şi anchetat mai multe luni de zile.

Romanul „Trei ceasuri în iad", pe care îl va publica mai târziu, va reda calvarul pe care l-a îndurat în perioada anchetei, dar şi în anii de detenţie, care s-au încheiat în 1956, când a beneficiat de un decret de graţiere.

Eliberat din închisoare se va reîntoarce la mânăstirea Slatina şi, cum dorinţa de studiu l-a caracterizat toată viaţa, s-a înscris imediat la cursurile de doctorat, la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti. Gândul că decretul de eliberare a însemnat o absolvire de orice vină s-a dovedit însă o amăgire, pentru că înainte de terminarea celui de al treilea şi ultimul an de doctorat a fost eliminat şi scos şi din monahism şi din slujirea preoţească.

Ca urmare, a ajuns şomer, cu pierderea dreptului de rezidenţă în Capitală, unde îşi avea familia.

Abia în 1961 va primi din nou buletin de Bucureşti şi se va putea angaja ca muncitor necalificat la Întreprinderea de Prelucrare a Maselor Plastice, unde a lucrat timp de 7 ani.

„Primăvara de la Praga", (4 martie 1968) care a determinat o destindere politică şi în România, i-a permis Înalt Prea Sfinţiei Sale să revină în viaţa bisericească, obţinând postul de secretar şef la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti. În acelaşi an îşi va finisa studiile de doctorat, cu susţinerea examenului de admisibilitate, ce propunea dreptul de redactare şi susţinere ulterioară a tezei.

Patriarhul Justinian, care a cunoscut încercările prin care a trecut, dar şi capacitatea intelectuală de excepţie, i-a mijlocit proaspătului absolvent al cursurilor de doctorat, posibilitatea trimiterii cu o bursă de studii în Anglia, unde şi-a pregătit şi susţinut în cadrul Institutului Pontifical „Heythrop College" de lângă Oxford, teza de doctorat cu titlul „Biserica slujitoare, în gândirea occidentală, din punct de vedere ortodox". Concomitent cu cercetarea bibliotecii în redactarea tezei de doctorat a participat la numeroase întruniri şi conferinţe ecumenice atât în Anglia, cât şi în alte ţări ale Europei, precum Belgia, Franţa, Spania, Elveţia, prezentând comunicări şi conferinţe legate de tradiţia bisericească din România.

După doi ani de şedere în Anglia, şi anume în decembrie 1970, a fost rechemat în ţară, şi la propunerea Patriarhului Justinian a fost confirmat de Sfântul Sinod ca episcop-vicar patriarhal, încredinţându-i-se Sectorul Relaţiilor Externe Bisericeşti şi conducerea Comisiei Centrale de pictură bisericească. A îndeplinit şi funcţia de secretar al Sfântului Sinod, iar din septembrie 1971, vacantându-se postul de rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti, a fost investit cu purtarea agendelor acestei funcţii, unde a activat timp de doi ani. Între timp, şi-a susţinut şi la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti examenul de doctorat, prezentând sub o formă amplificată şi cu aspecte noi, teza: „Biserica slujitoare în Sfânta Scriptură, în Sfânta Tradiţie şi în Teologia contemporană". Îndrumătorul tezei a fost Părintele profesor doctor Dumitru Stăniloae.

În noua calitate de conducător al relaţiilor externe bisericeşti a reprezentat Biserica Ortodoxă Română la mai multe întruniri, congrese, conferinţe cu caracter ecumenic şi de dialog teologic.

A făcut parte chiar din forurile de conducere ale unor organisme intercreştine precum: Conferinţa Bisericilor Europene, unde a activat în calitate de membru al Comitetului Consultativ şi în Comitetul Financiar, iar mai apoi s-a numărat între preşedinţii acesteia şi în Consiliul Ecumenic al Bisericilor, unde a fost ales membru în Comitetul Central şi Executiv, ca şi în Comitetul Financiar.

Vom mai aminti că în 1971 a fost numit membru în Comisia pregătitoare a Sfântului şi Marelui Sinod Ortodox de la Chambesy — Elveţia, iar în 1972 a condus prima delegaţie oficială a Bisericii Ortodoxe Române la Vatican. Ulterior a mai vizitat de câteva ori Vaticanul. Din 1981 a fost delegatul Bisericii Ortodoxe Române în Comisia Mixtă de dialog cu Biserica Romano-Catolică, făcând parte din Comitetul de Coordonare a acestui dialog.

În aceeaşi calitate a făcut parte din delegaţiile oficiale ale Bisericii noastre întreprinse la alte Biserici din întreaga lume.

În calitate de rector al Institutului Teologic Universitar din Bucureşti a participat la Congresul Internaţional al Rectorilor Facultăţilor de Teologie romano-catolică de la Salamanca în 1973, iar în 1975 la al II-lea Congres al Facultăţilor de Teologie Ortodoxă de la Atena.

Prezenţa Înalt Prea Sfinţiei Sale în forurile de decizie a organismelor ecumenice menţionate, i-au permis să poată mijloci ajutoare materiale nu numai pentru Biserica noastră, dar şi pentru alte confesiuni şi chiar instituţii de cultură şi sociale din ţară, precum: 1,5 milioane dolari pentru construirea Institutului Teologic din Bucureşti. 500 000 de dolari pentru Policlinica din Roşiorii de Vede, 200 000 de dolari pentru Seminarul Teologic din Bucureşti, 30 000 de dolari pentru Institutul Protestant din Cluj-Napoca, 30 000 de dolari pentru Muzeul din Sibiel şi altele.

În ţară episcopul vicar-patriarhal de atunci a îndeplinit un important rol în organizarea şi desfăşurarea lucrărilor conferinţelor teologice interconfesionale care se desfăşurau de trei ori pe an în cadrul institutelor teologice ortodoxe de la Bucureşti şi Sibiu şi în cadrul Institutului Teologic Protestant din Cluj-Napoca. Concluziile pe care le formula la încheierea lucrărilor au rămas în amintirea participanţilor ortodocşi, romano-catolici şi protestanţi ca sinteze teologice ecumenice de înalt nivel academic.

După un deceniu de activitate ca episcop-vicar patriarhal şi conducător al relaţiilor externe bisericeşti, care poate fi apreciată ca unică prin multitudinea responsabilităţilor pe care le-a îndeplinit, în decembrie 1979 a fost ales episcop al Buzăului. Aici s-a remarcat printr-o susţinută activitate predicatorială şi printr-o foarte eficientă lucrare administrativ-gospodărească, concretizată în reconstruirea şi consolidarea bisericilor şi caselor parohiale, a reşedinţei episcopale şi a Seminarului Teologic distruse de cutremurul din 1977. Aici a descoperit că Palatul episcopal din Buzău era opera lui Constantin Brâncoveanu, şi l-a refăcut ca atare, făcându-i pridvor sculptat în piatră.

Din februarie 1982, a fost chemat, prin alegerea Colegiului electoral bisericesc, să conducă destinele Mitropoliei Transilvaniei.

Dintru început, lucrarea Înalt Prea Sfinţiei Sale, la Sibiu, s-a plasat la altitudinea vrednicilor înaintaşi. Clădirea în care se află sala de şedinţe a Consiliului arhiepiscopesc a fost înălţată la scurtă vreme după instalarea ca arhiepiscop al Sibiului. Au urmat la rând restaurările capitale de la „Casa Eminescu" din vecinătatea reşedinţei, de la Schitul Păltiniş, de la Atelierul de lumânări şi Tipografie şi chiar a Aulei Facultăţii de Teologie.

Realizarea cu valoare ctitoricească o reprezintă însă construirea incintei mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, cu biserică, bibliotecă şi muzeu incluse în patrulaterul arhitectonic şi cu continuarea până astăzi a lucrărilor de construire a Academiei duhovniceşti de la aceeaşi mânăstire. Sunt binecunoscute împrejurările şi dificultăţile întâmpinate pe parcursul desfăşurării înălţării complexului. Dar toate acestea pălesc în faţa măreţiei acestei ctitorii, care echivalează în monumentalitate şi frumuseţe cu marile lavre ale Moldovei precum Neamţul şi Putna sau aşezămintele voievodale de la Horezu, Cozia şi Bistriţa Olteană.

Desigur că se cuvin menţionate şi lucrările de renovare, întreţinere şi chiar de construire de noi biserici pe tot cuprinsul eparhiei încuviinţate şi susţinute de Înalt Prea Sfinţia Sa.

Dar Înalt Prea Sfinţia Sa n-a rectitorit doar aşezăminte şi monumente bisericeşti, ci s-a preocupat şi de revigorarea şi sporirea prestigiului acelor mijloace de cultură şi spiritualitate care sunt publicaţiile şi periodicele bisericeşti: „Telegraful Român", revista „Mitropolia Ardealului", astăzi „Revista Teologică" şi „Îndrumătorul bisericesc".

Am lăsat la finalul acestei prezentări, să ne referim la activitatea cărturărească a Înalt Prea Sfinţiei Sale.

Într-un volum omagial editat de Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna" din Sibiu cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani de către Înalt Prea Sfinţia Sa, lista bibliografică a Î.P.S. acoperă exact 30 de pagini. Este vorba însă numai de bibliografia selectivă. În această listă se cuprind peste 30 de cărţi publicate în ţară şi străinătate, dintre care amintim: „Dascăli de cuget şi simţire românească", 547 pagini; „Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă", 410 pagini; „Vocaţie şi misiune creştină în vremea noastră", 462 pagini; „Pagini dintr-o arhivă inedită", 435 pagini; „Lupta împotriva deznaţionalizării românilor din Transilvania în timpul dualismului austro-ungar" 358 pagini; „Contribuţii istorice privind perioada 1918—1939", 484 pagini; „Tâlcuri noi la texte vechi", 479 pagini; „Preotul în biserică, în lume şi acasă", 300 de pagini; şi în fine trei volume intitulate: „De la Cazania lui Varlaam la Ion Creangă", „De la Filotei al Buzăului, la Andrei Şaguna", „De la Alecu Russo la Nicolae de la Rohia", precum şi lucrarea „Cuvinte duhovniceşti", peste 300 de pagini, şi multe altele.

Articolele, studiile, recenziile, cronicile, însemnările, comentariile ecumenice publicate în ţară însumează cifra de 352, iar cele publicate în străinătate, 41. Conferinţele publice ţinute în ţară şi străinătate erau până în 1996 în număr de 131. Pastoralele alcătuite cu prilejul marilor praznice creştine au depăşit cifra de 50.

În faţa acestei impresionante activităţi de cercetare şi publicare de cărţi şi studii, cel puţin noi, dascălii de la Facultatea de Teologie, ne plecăm cu adâncă smerenie. Personal aş dori să menţionez o pertinentă apreciere pe care unul dintre dascălii de teologie contemporani a rostit-o asupra operei scrise de înalt Prea Sfinţia Sa şi anume că reprezintă o excepţională „confluenţă dintre teologie şi cultură" (vezi Ion Bria, „Teologie şi cultură" în Telegraful Român nr. 43—46/1986).

Din 1994 Înalt Prea Sfinţitul Antonie este membru de onoare al Academiei Române şi din 1992, membru al Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova.

Face parte şi are funcţii de conducere în diverse asociaţii culturale, precum: Institutul Naţional pentru Romanitate şi Românistică, Asociaţia „Pro Basarabia şi Bucovina", Liga culturală creştină „Andrei Şaguna" a românilor din judeţul Covasna, Societatea culturală „Mitropolitul Varlaam" din Chişinău, Fundaţia culturală „Vasile Lucaciu" din Satu Mare, Institutul Naţional pentru studiul totalitarismului, etc.

Numele, bibliografia şi biografia Înalt Prea Sfinţiei Sale au fost incluse în cărţi biografice din străinătate.

Pentru meritele personale, i-au fost acordate Î.P.S. Sale mai multe distincţii şi titluri academice. Menţionăm astfel:

1. Titlul de Doctor Honoris Causa, acordat de Facultatea de Teologie din Presow, Cehoslovacia, în 1988;

2. Titlul de Doctor Honoris Causa, acordat de Universitatea din Oradea, în 12 octombrie 1998;

3. Este membru de onoare al Societăţii de Antichităţi din Scoţia, 1980;

4. Titlul de Cetăţean de onoare al municipiului Sibiu, în anul 2000.

5. A fost distins cu „Ordinul ziariştilor" clasa I, de ziarul „Tribuna" din Sibiu în anul 2000.

Pe plan bisericesc, Înalt Prea Sfinţia Sa a fost distins cu următoarele ordine:

1. Ordinul „Sfântul Marcu", din partea Patriarhiei Alexandriei Egiptului.

2. Ordinul „Sfântul Petru şi Pavel", din partea Patriarhiei Antiohiei.

3. Ordinul „Sfântului Mormânt", din partea Patriarhiei Ierusalimului.

4. Ordinul „Sfântul Serghie de Radonej", din partea Patriarhiei Moscovei.

5. Ordinul „Sfântul Chiril şi Metodiu", din partea Patriarhiei Bulgare.

6. Medalia „Martin Luther", din partea Bisericilor evanghelice din Germania etc.

7. Titlul de Doctor Honoris Causa din partea Senatului Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu în noiembrie 2000.

Facultatea de Teologie adresează Înalt Prea Sfinţitului Părinte Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală fiasca urare de sănătate şi fericire.

Întâi pomeneşte, Doamne!

Iubire şi recunoştinţă la o aniversare

Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit ANTONIE al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului urcă pe cea de-a 75-a treaptă a vieţii sale în această lună.

Este o binecuvântată şansă de a fi şi noi, cei de la Dunărea de Jos părtaşi ai acestei sărbători, prin rugăciuni şi cuvioase urări de sănătate şi slujire sfinţitoare în continuare. Căci un ierarh de statura Înalt Prea Sfinţiei Sale este o bucurie şi o binecuvântare pentru toţi cei ce l-au cunoscut direct sau indirect, prin valoarea personalităţii sale de excepţie atât în Teologie, cât şi în cultura şi spiritualitatea românească.

În biografia ce-l consacră ca un părinte al Bisericii Ortodoxe Române, pe linia marilor ierarhi de odinioară, reţinem în special darul abordării oricărei problematici de pe coordonata slujirii omului în integralitatea personalităţii sale. Înalt Prea Sfinţitul ANTONIE este ierarhul sintezei dintre mesajul „Dascălilor de cuget şi de simţire românească" de ieri şi a celor ce continuă vocaţia pentru misiune astăzi, atât clerici, cât şi mireni, într-o singură „Biserică slujitoare".

În relaţia clericilor cu poporul, fără a favoriza şi fără a minimaliza vreuna din categorii, propune prin cuvânt, prin exemplu şi prin operă modelul liturgic. Dar cum nu este Liturghie doar cu preotul singur în biserică, nici cu credinciosul singur în biserică ori acasă, tot aşa, nu este comuniune în societate, între noi toţi.

La întâlnirea intelectualilor cu lumea sacerdotală ori cu credincioşii practicanţi, Înalt Prea Sfinţitul ANTONIE recomandă, sfătos şi generos, exemplul „clericilor ctitori de cultură românească", iar pe intelectuali alături de preoţi îi aşază în „Calendarul de inimă românească"! Tot iubirea din darul ceresc al Bisericii poate reface organic legătura dintre toţi fiii ei.

Cuvântul adresat astăzi poporului în cadrul predicii, al cuvântului apologetic sau catehezei, al orei de religie, al simpozionului ori interviului oferă robusteţea argumentării din trăirea Părinţilor pustiei, cât şi a înţelepţilor filozofiei.

Presărarea florilor pline de parfumul sfinţeniei şi al înţelepciunii practice printre argumentele unei logici de fier a cuvântărilor şi predicilor Înalt Prea Sfinţitului a oferit „tâlcuri noi la texte vechi", ca şi „cuvinte de zile mari".

Dar mai frumoasă decât orice altă împlinire dintre cele nenumărate: teologice, culturale, misionare, administrative, ecumenice ori ctitoriceşti este inspirata invitaţie a oricărui creştin de a urma în Biserică drumul echilibrului sfinţilor nevoitori, atunci când ne propune cartea „Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă". Dacă ne amintim de una din cele mai profunde meditaţii din viaţa Sfântului Antonie cel Mare şi anume: „Eu nu mă mai tem de Dumnezeu, pentru că Îl iubesc", atunci înţelegem de ce purtătorul semnificaţiei duhovniceşti şi împlinirilor reale bisericeşti ale numelui Sf. Antonie, Mitropolitul Ardealului, se poate exprima atât de cald, atât de limpede, atât de convingător, atât de simplu, atât de direct. Aşa L-a înţeles pe Dumnezeu şi aşa L-a propovăduit şi-L propovăduieşte. De aceea, cei ce-l cunosc şi au avut sau au bucuria să-l cunoască nu-şi fac decât datoria faţă de un autentic dascăl şi duhovnic căruia la iubire şi jertfă, la ctitorie de oameni şi de aşezăminte sfinte precum Sâmbăta de Sus, trebuie să-i răspundă cu iubire şi recunoştinţă, ca Domnul să-i facă parte de mulţi şi buni ani în continuare, spre binele nostru, în biserica poporului român.

† CASIAN
Episcopul Dunării de Jos

Importanţa activităţii lui Dimitrie Cunţan pentru evoluţia cântării bisericeşti din Ardeal

Atunci când vorbim astăzi despre cântarea bisericească specifică Ardealului, nu putem ocoli niciodată numele lui *Dimitrie Cunţan* („Cunţanu" după o ortografie mai veche, „Cunţan" după una mai nouă). Acesta şi-a împrumutat chiar numele cântării ardeleneşti de strană, astăzi fiind ceva firesc să o numim pe aceasta „cântare *după Cunţan*" sau pur şi simplu „cântare *cunţană*".

Cine a fost această personalitate care a marcat atât de puternic destinul cântării noastre bisericeşti?

Dimitrie Cunţan s-a născut în localitatea Dobârca, din Judeţul Sibiu, în anul 1837[1]. A studiat la Gimnaziul de Stat din Sibiu (şase clase) până în anul 1858, iar apoi la Institutul Teologic, între 1858 şi 1860.

Din anul 1860 şi-a început activitatea ca învăţător la Şcoala poporală de pe lângă biserica „din groapă", în cartierul Sibiu-Iosefin; pe acest post a funcţionat până în anul 1872. Pe seama aceleiaşi biserici (Sibiu-Iosefin) a fost hirotonit diacon în anul 1865, iar apoi preot în anul 1872, slujind acolo până în anul 1878.

Cea mai importantă parte a activităţii sale este însă cea legată de Institutul teologic-pedagogic din Sibiu. În anul 1864, la 23 februarie, Mitropolitul Andrei Şaguna l-a numit pe Dimitrie Cunţan profesor de *Cântări bisericeşti şi Tipic* la acest Institut, pentru ambele secţiuni (teologică şi pedagogică). În anul 1877 i s-a încredinţat şi funcţia de duhovnic al Institutului şi aici a activat până la sfârşitul vieţii sale, în anul 1910.

Demn de menţionat este şi faptul că în mai multe rânduri a fost ales membru în Sinodul Arhiepiscopiei Sibiului.

De-a lungul vieţii a publicat mai multe lucrări, între care se numără: *Cântările bisericeşti după melodiile celor opt glasuri ale Sfintei Biserici ortodoxe* (Sibiu, 1890), *Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur pentru cor în două voci* (Sibiu, 1903), *Cântările funebrale pentru cor de bărbaţi în patru voci* (Sibiu, 1903), *Cântări religioase la cununii, la hirotoniri şi la sfinţirea bisericilor, pentru cor de bărbaţi în patru voci* (Sibiu, 1906).

De obicei Dimitrie Cunţan a armonizat vechi melodii bisericeşti, însă a compus şi piese originale, cum ar fi: *Imn la moartea marelui Andrei, La intrarea în biserică, Rugăciune*, toate pe texte ale lui Zaharia Boiu, *Dumnezeul nostru*, pe text de I. Lăpedatu şi altele.

A mai publicat, uneori sub pseudonimul „Duhovnicul", o serie de articole dedicate Mitropolitului Andrei Şaguna: *Mitropolitul Andrei ca păstor*[2], *Personalitatea Mitropolitului Andrei*[3], *Religiozitatea şi moralitatea Mitropolitului Andrei*[4] şi altele.

A murit la 27 iunie / 10 iulie 1910 la Sălişte, unde a fost şi îngropat.

* * *

Dintre toate lucrările menţionate mai sus, numele lui Dimitrie Cunţan este asociat cel mai mult cu *Cântările bisericeşti* publicate la Sibiu în 1890, cele prin care s-a răspândit şi s-a impus stilul „cunţan" de cântare bisericească. Interesul viu care s-a păstrat pentru aceste cântări a făcut ca ele să fie retipărite în mai multe rânduri — în 1925, 1933, 1944 la Sibiu. De asemenea, alte culegeri tipărite în Ardeal au preluat şi au reprodus numeroase cântări din cartea lui Dimitrie Cunţan[5].

În legătură cu apariţia culegerii sale de cântări, Dimitrie Cunţan mărturisea în prefaţa sa la prima ediţie cum „recunoscând necesitatea şi utilitatea, ca melodiile cântărilor bisericeşti de strană să se fixeze prin punerea lor pe note, încă la anul 1868, Metropolitul *Andreiu* m'a sfătuit: ca, pentru *conservarea* şi *cultivarea* lor mai sigură, tóte cântările de strană să le culeg şi să le scriu cu notele muzicii moderne. Urmând sfatului arhieresc, încă de pe atunci am făcut începutul acestei *colecţiuni*, scriind pe rând cântările nóstre bisericesci [...] cum — *după auz* — le învăţasem şi eu de la predecesorii mei, profesorii P. Ioan Boboş şi Ioan Dragomir. [...] [Apoi] la recomandare din parte competentă am angagiat pe cantorul bisericii nóstre din Daneş, anume *Simeon Florea*, care servesce bisericii de la a.1834 parte ca învăţătoriu, parte ca cantor. — După acest vechiu cântăreţ am scris şi Podobiile [...]."[6]

Astfel, Dimitrie Cunţan a fost primul care a fixat în scris (în notaţia apuseană, pe portativ) şi a tipărit cântările bisericeşti aşa cum se cântau şi încă se mai cântă în bisericile ortodoxe din Transilvania.

Desigur, astăzi, cunoscând mai multe lucruri despre influenţa pe care *cântarea populară* a exercitat-o asupra cântării bisericeşti din Ardeal[7], suntem destul de îndreptăţiţi să credem că la vremea când Dimitrie Cunţan şi-a publicat cântările, acestea nu constituiau singura variantă care circula în Transilvania. Totuşi, el a selectat acea variantă a cântării de strană din Ardeal pe care a considerat-o ca cea mai „de autoritate" — fiind cea învăţată de el de la profesorii (!) dinainte şi de la un cântăreţ mai reputat, aşa cum se pare că era Simeon Florea din Daneş. Publicarea acestei variante a dus la răspândirea ei pe tot cuprinsul Mitropoliei Ardealului, ca un fel de „uniformizare" zonală a cântării bisericeşti de strană — la aceasta contribuind şi „iradierea" modelului respectiv prin absolvenţii şcolii de teologie de la Sibiu.

Mai trebuie observat că impunerea cântării „cunţane" nu a însemnat şi dispariţia altor variante paralele (mai „orale") sau că ea a împiedicat dezvoltarea (eventuală a) unor noi variante de cântare bisericească în Ardeal.

Astfel, Timotei Popovici (profesor de muzică vocală şi instrumentală la Şcoala Normală „Andrei Şaguna" şi directorul Corului Bisericii Mitropolitane), împreună cu Candid Popa (şi el profesor de cântare bisericească la Academia Teologică „Andreiană") şi cu Aurel Popovici (profesor de cântare bisericească la Şcoala Normală „Andrei Şaguna") au încercat să ţină seama tocmai de aceste evoluţii în cântarea bisericească şi să aducă modificări în ediţia a doua a „Cântărilor bisericeşti" de Dimitrie Cunţanu, tipărită la Sibiu în anul 1925[8].

Şi este interesant de observat rezistenţa opusă la orice fel de schimbări de către susţinătorii variantei „originale" a cântărilor lui Dimitrie Cunţan, a căror reacţii conservatoare, ce se pare că au urmat apariţiei acestei ediţii a doua a „Cântărilor Bisericeşti", au făcut ca în următoarele ediţii (a treia — Sibiu, 1933 şi a patra — Sibiu, 1944) să se revină la versiunea iniţială, cea a primei ediţii, din 1890, care a fost reprodusă întocmai. Aceasta dovedeşte locul important pe care cântările lui Dimitrie Cunţan l-au ocupat în sufletele cântăreţilor, şi ale credincioşilor în general, din Ardeal.

Totuşi, Pr. Prof. Gh. Şoima, un alt urmaş al lui Dimitrie Cunţan la catedra cântare de la Sibiu vorbea şi el despre *„variante mai reuşite şi mai răspândite* (s.n.) decât cele tipărite de Cunţan"[9] referitor la ediţia a doua.

Şi se poate observa şi astăzi, în legătură cu execuţia practică a cântărilor pe glasurile „după Cunţan", cum cel mai adesea chiar cântăreţii care se declară fideli „cântării cunţane" fac un oarecare compromis între cântările cărţii lui Cunţan şi variantele care mai circulă. Adică, în mod curent, cântările *notate* de Dimitrie Cunţan *se cântă aşa cum sunt notate*, dar mai departe „aplicarea" (pe textul liturgic) foloseşte o serie de „formule" destul de deosebite de cele propuse de Cunţan.

Lucrul acesta este cât se poate de evident, spre exemplu, pentru melodiile pe „însuşi glasul" (stihiraric), pentru care Dimitrie Cunţan a notat cum se cântă doar „Doamne strigat-am...", „Să se îndrepteze..." şi prima Stihiră, cu stihul său. Cel mai adesea, după ce „Doamne strigat-am..." şi „Să se îndrepteze..." se cântă *după note*, mai departe, chiar de la prima Stihiră (la care deja nu se mai respectă melodia „cunţană" notată) se trece pe „formulele" melodice mai „orale".

Folosirea relativ stereotipă a acestor „formule" poate determina un caracter oarecum *monoton* al acestui stil de cântare, aşa cum au observat unii cercetători[10].

Cele remarcate mai înainte referitor la relaţia dintre textul *scris* al *Cântărilor* lui Dimitrie Cunţan şi *practica uzuală* de strană în Ardeal ne determină să observăm că avem de a face cu un sens mai larg (şi de fapt cel propriu-zis) al noţiunii de *stil*, de „stil cunţan". Ca orice stil, şi *stilul cunţan* nu înseamnă neaparat doar reproducerea identică a textelor muzicale notate de Dimitrie Cunţan, ci, aşa cum ne dovedeşte practica amintită a atâtor cântăreţi de strană din Ardeal, este vorba despre o cântare *în stil cunţan* — aşa cum vorbim despre o arhitectură (chiar nouă, dar) *în stil* brâncovenesc sau despre o muzică *în stil* preclasic, sau clasic sau al altei epoci importante.

Fiind puşi în situaţia de a vorbi despre un *stil* cunţan, aceasta ne mai dovedeşte şi altceva, şi anume maturitatea la care ajunsese cântarea de strană din Ardeal încă în vremea lui Dimitrie Cunţan. Această maturitate, singură, poate explica stabilitatea şi rezistenţa în timp a respectivului stil — asemănător stilului popular (inconfundabil, în toate variantele lui) — pe care nici o încercare de „uniformizare" nu a reuşit să-l desfiinţeze... Este ceva mult mai mult decât o simplă consemnare în scris a unor cântări oarecare. Este vorba despre o creaţie colectivă, a nenumăraţi cântăreţi ardeleni anonimi, aceiaşi care i-au statornicit numele acestui stil, după numele celui care, cel dintâi, l-a consemnat într-o scriere muzicală, D. *Cunţan*.

De-a lungul timpului, între elementele particulare ale acestui *stil*, s-a mai observat fenomenul de *diatonizare*, care este evident mai ales pentru glasul al doilea[11], unde doar câte o rară inflexiune mai aminteşte de intonaţiile psaltice ale acestui glas.

De asemenea, în ceea ce priveşte *ornamentaţia* („înfloriturile"), aceasta este simplă, putând fi notată de obicei cu note reale — deci fără semne muzicale deosebite. Variantele (şi formulele) mai „orale" nu au propus o *simplificare* a ornamentaţiei în sensul reducerii acesteia, ci mai curând a fost vorba despre propunerea unor *alte* „întorsături" melodice, familiare cântăreţului şi participantului („popular") la slujbă — şi în acest fel *mai simplu* de cântat.

Este adevărat că cele câteva observaţii amintite, cu caracter mai mult *muzical* (monotonie, diatonizare, simplificare...), pot sugera uneori o nuanţă eventual uşor depreciativă a acestui tip de cântare, în direcţia unei „lipse de profesionalism (muzical)". Dar, aceste „defecte" pot constitui „calităţi", privite dintr-un punct de vedere *bisericesc*.

Pentru că în măsura în care este vorba despre o muzică sau o cântare *bisericească* — ce se cântă în Biserică, în slujbele acesteia — aceasta schimbă cu totul condiţia cântării, inclusiv sub aspect estetic. „Lipsa de profesionalism"

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Silviu Crăciunaş, URME PIERDUTE,
Ed. Enciclopedică, Bucureşti, 2000, 383 p.

Este salutară apariţia cărţii lui Silviu Crăciunaş în limba română, în traducerea Sânzianei Coşovei şi a lui Gheorghe Dragoş, cu o postfaţă semnată de Dorana Coşoveanu. Ea se constituie într-un omagiu adus oarecum tardiv, — respectiv la doi ani după trecerea în eternitate —, unui fiu de preot român, doctor în drept şi ştiinţe economice, luptător neînfricat pentru libertatea poporului său ameninţat să fie sufocat de „cortina de fier" reprezentată de regimul comunist.

Apărută iniţial în limba engleză, sub titlul *The Lost Footsteps*, la editura londoneză Collins Harvill Press, tradusă în zece limbi (inclusiv arabă), difuzată în numeroase ţări, reeditată, cartea a suscitat un interes deosebit, primind numeroase aprecieri consemnate în cele peste 120 de cronici şi articole apărute în Anglia şi multe altele în celelalte ţări unde a fost publicată. Jurnal dramatic al tinereţii pusă în slujba unor nobile idealuri, volumul este structurat pe trei secvenţe, fiecare acoperind o anumită perioadă de timp şi însumând în total 20 de capitole.

Cititorul familiarizat cu statistici şi studii care încearcă să prezinte anii de teroare ai istaurării „noii ere" şi intrarea acesteia în drepturi depline, este frapat de acest roman al unei experienţe reale, al cărui erou devine el însuş încă de la prima pagină. Silviu Crăciunaş, aderent la organizaţia secretă înfiinţată de Iuliu Maniu, intuieşte periculul pe care regimul comunist l-ar reprezenta pentru ţara sa, pentru Europa de Est, — introducând în societate practici despotice şi inoculându-i mentalităţi retrograde —, şi îşi aduce propriul aport la tentativele întreprinse pentru stoparea „invaziei roşii", contribuind la înfiinţarea în străinătate a Comitetului Naţional Român, organ al rezistenţei împotriva regimului amintit, a cărui dominaţie se făcea simţită din ce în ce mai acut. Pe de altă parte, riscându-şi propria viaţă, ajută opozanţii sistemului să fugă în „Lumea Liberă". Cu dorul libertăţii în suflet, părăseşte şi el lagărul comunist surmontând obstacole extrem de dificile, dar revine la coşmarul iniţial, fără ezitare, atunci când consideră că poate acţiona într-un fel sau altul pentru a-i readuce pe compatrioţii săi în cadrele unei existenţe normale, cu drepturi şi libertăţi depline.

Considerat „roman de groază" de către semnatarul cuvântului înainte, Salvador de Madariaga, volumul poate fi privit şi ca roman de „aventuri", desigur cu o altă conotaţie a termenului decât cea uzuală. *Urme pierdute* înfăţişează tulburătoarea experienţă a unei existenţe clandestine: suspans, treceri frauduloase ale graniţei, evadare spectaculoasă, expuneri la diverse pericole care pot avea consecinţe dramatice, o serie de evenimente terifiante care se succed cu rapiditate, aglomerându-se pe parcursul desfăşurării acţiunii, implicând în tumultul lor cititorul. Acesta, odată prins în verigile faptelor, este captivat până la final de o lectură fluidă, deosebit de agreabilă, şi angrenat într-un periplu fascinant, trăieşte cu intensitate maximă experienţa unui om care şi-a asumat o existenţă „pe muchie de cuţit". Dramatismul acesteia evidenţiază sublima valoare a libertăţii, care trebuia apărată cu orice risc. Era o perioadă în care „setea de libertate lua forme biblice aidoma năzuinţelor evreilor de a se elibera de sub robia egiptenilor". Autorul şi totodată eroul cărţii nu se lasă subjugat de frustări, de disperare, ci demonstrează faptul că raţiunea, luciditatea, credinţa conferă fiinţei umane o rezistenţă uluitoare. Deşi „vânat" de-a dreptul prin toate mijloacele, purtând stigmatul de persoană indezirabilă, „deosebit de periculoasă" pentru statul comunist de tip poliţienesc, el refuză prizonieratul unei societăţi colectiviste, anihilarea într-o lume dominată de suspiciune care avea ca scop anularea personalităţii. Nici asprul regim de detenţie la închisori precum „Malmeson" din Bucureşti sau aceea de la Suceava, nici cei trei ani petrecuţi prin diverse ascunzători, asemenea unui animal hăituit, nu l-au făcut să renunţe la idealurile sale. Silviu Crăciunaş descoperă forţa spirituală capabilă să înfrunte cele mai cumplite agresiuni, confirmând încă o dată faptul că în spiritul uman există ceva incoruptibil, care nu poate fi definit cu exactitate, dar răzbate la suprafaţă în împrejurări tragice.

Atunci când trupul este supus unor suferinţe sau torturi împinse până la extrem, omul nu îşi pierde demnitatea, ci recurge la autocontrol, la autoeducare pentru a scăpa de aşa-numita „reeducare" prin care treceau toţi cei închişi pe criterii politice. Acesta îl ajută să analizeze ideologia adversarului, metodele şi tacticile lor. Concluzia la care ajunge eroul nostru, — mult mai târziu, în deplina libertate, în lumea occidentală —, este aceea că reprezentanţii noului sistem, comuniştii, „trebuie întrecuţi în arta luptei contrariilor între forţe opuse", deoarece „etica armoniei", mijloacele nonviolente le erau străine sau le considerau inacceptabile, anormale chiar. Rămâne de analizat dacă anii care au urmat i-au dat sau nu dreptate.

Nici Occidentul anilor '60 nu a putut să îi alimenteze speranţa salvării propriului popor. Stabilit definitiv în Lumea Liberă, s-a lovit de indiferenţa, teama celor care uitau sentimentul solidarităţii umane ce îi animase cândva, fiind preocupaţi de confortul şi bunăstarea personală. Există sau nu o vină a Occidentului pentru bezna în care au fost aruncate anumite popoare din „lagărul comunist"? Lecturarea romanului *Urme pierdute* conturează anumite răspunsuri. Însăşi publicarea lui în Europa liberă, în 1961, era, la vremea respectivă, un semnal de alarmă, un strigăt disperat după, un ajutor aşteptat, sperat.

Urmele pierdute ale lui Silviu Crăciunaş sunt regăsite în fiecare pagină care merită cu prisosinţă să fie lecturată, convingerea finală fiind de un optimism frapant: cât timp există viaţă, există şi fericire şi speranţă.

Drd. CLAUDIA DUMITRIU

Asistenţa socială astăzi. Un sistem fragmentar ce încearcă să devină unitar

La sfârşitul anului 2001 România se confruntă cu grave probleme sociale şi financiare faţă de care sistemul de asistenţă socială s-a dovedit insuficient pregătit. Aceasta şi datorită lipsei unui cadru legislativ şi a unei strategii coerente care să permită elaborarea, promovarea şi dezvoltarea unui sistem unitar de asistenţă socială.

Acest sistem a evoluat până acum printr-o multiplicare de structuri instituţionale independente (organisme publice centrale, locale şi private) care au dispersat la nivelul lor programe de asistenţă socială şi resurse financiare destinate serviciilor sociale fără asigurarea unei coordonări şi cooperări minime. S-a ajuns astfel la fragmentarea sistemului, la lipsa de flexibilitate, la imposibilitatea transferurilor financiare de la un program la altul şi de aici la scăderea generală a eficienţei acestui sistem.

La ora actuală nevoia unui cadru legislativ coerent care să promoveze implementarea unui sistem naţional unitar al asistenţei sociale a fost deja acut resimţită. În acest sens, intenţiile din ultimii ani ale Ministerului Muncii şi Solidarităţii Sociale de a elabora o lege cadru a asistenţei sociale au fost finalizate. Proiectul de lege realizat încearcă să rezolve problema fragmentării acestui sistem, dând posibilitatea apariţiei unui sistem unitar, eficient, de monitorizare şi control al tuturor serviciilor de asistenţă socială oferite pentru segmentele vulnerabile ale populaţiei. Acest proiect de lege, structurat pe 67 articole, incluse în zece capitole, reglementează modul de organizare, funcţionare şi finanţare a sistemului naţional de asistenţă socială (art. 1) şi formulează:

- ce este asistenţa socială, componentă a sistemului de protecţie socială (art. 2);
- obiectivul principal al asistenţei sociale (art. 3);
- nevoile sociale (art. 4);
- instituţiile responsabile în asistenţa socială (art. 5);
- principiile generale care stau la baza asistenţei sociale — respectarea demnităţii umane, universalitatea, solidaritatea socială, parteneriatul şi subsidiaritatea (art. 6);
- dreptul la asistenţă socială, la alte beneficii şi servicii (art. 10—17);
- modul de acordare a serviciilor sociale (art. 18—29), obligaţiile instituţiilor care acordă aceste servicii (art. 31—33, 49);
- rolul Ministerului Muncii şi Solidarităţii Sociale ca autoritate guvernamentală responsabilă cu administrarea sistemului de asistenţă socială şi cu stabilirea politicilor sociale (art. 8, 9, 34, 36, 37);
- atribuţiile Comisiei Internaţionale privind asistenţa socială, Comisie constituită pentru o mai bună coordonare a acestui sistem (art. 35);
- principalele atribuţii în domeniul asistenţei sociale a direcţiilor de muncă şi solidaritate socială judeţene, respectiv a Direcţiei Generale de Muncă şi Solidaritate Socială a Municipiului Bucureşti (art. 38—39), atribuţiile consiliilor judeţene, respectiv a Consiliului General al Municipiului Bucureşti (art. 40—41), şi atribuţiile consiliilor locale ale municipiilor, oraşelor şi sectoarelor Municipiului Bucureşti (art. 42);
- categoriile de personal care activează în domeniul asistenţei sociale (art. 43—46, 51), obligaţiile acestora (art. 47);
- obligativitatea înfiinţării unei comisii de disciplină în cadrul fiecărei asociaţii profesionale (art. 50);
- stabilirea surselor şi a modului de finanţare necesar pentru asigurarea bunei funcţionări a sistemului de asistenţă socială (art. 53—59);
- jurisdicţia asistenţei sociale (art. 60—62);
- înfiinţarea Comisiei de mediere socială în fiecare judeţ şi sector al Municipiului Bucureşti, rolul acesteia (art. 63);
- dispoziţii tranzitorii şi finale (art. 64—67).

Proiectul de lege îşi propune să dezvolte:

— un sistem unificat de

(Continuare în pag. a 8-a)

Asist. social
MARIA NECULA

Importanţa activităţii lui Dimitrie Cunţan

(Urmare din pag. a 6-a)

muzical, la modul doar aparent şi relativ, datorat caracterului repetitiv, diatonic şi „simplu" (în sensul folclorizant), este din punct de vedere bisericesc un „câştig", deschizând o cale muzicală „de mijloc" către comuniunea liturgică — „de mijloc", adică *accesibilă* unei mari majorităţi a credincioşilor cu o pregătire muzicală mai redusă, dar în acelaşi timp *acceptabilă* şi din punctul de vedere al celor relativ „profesionişti".

Iar în ceea ce priveşte „profesionalismul" cântării şi cântăreţilor bisericeşti în general, trebuie spus că este vorba despre un *concept* relativ *deosebit* de cel al profesionalismului muzical laic. „Profesioniştii muzicii bisericeşti" au răspuns şi răspund unei *alte* vocaţii şi unui *alt* caracter al pregătirii şi „performanţei" muzicale decât profesioniştii (chiar de vârf ai) artei muzicale laice. Cântăreţii Bisericii *au slujit*, de obicei modest şi anonim, la împlinirea rosturilor mântuitoare ale credinţei creştine.

De aceea multe din cele spuse de Pr. Prof. Gh. Şoima pentru perioada dinainte de apariţia şcolilor teologice în Ardeal, spre sfârşitul sec. al XVIII şi începutul sec. al XIX, rămân în bună măsură valabile şi pentru evoluţiile de până astăzi ale acestei variante a cântării bisericeşti româneşti care este cântarea de strană din Ardeal — cântarea *cunţană, după D. Cunţan* sau *în stil cunţan* — o variantă, şi ea, a cântării *post-bizantine* şi un alt fel de „românire" a acesteia:

„Veacuri de-a rândul, cântăreţii bisericeşti din Ardeal au fost oameni fără învăţătură de carte muzicală. Aşa fiind, nu a fost posibilă păstrarea şi nici reînvăţarea ocazională a cântărilor psaltice în veşmântul lor încărcat cu o mulţime de ornamente melodice, ci aceşti cântăreţi ardeleni le simplificau vrând-nevrând. Simplificându-le, cântările Sfintei Liturghii şi unele melodii ale troparelor, condacelor şi ale altor cântări bisericeşti au devenit accesibile tuturor credincioşilor cu voce şi auz muzical. Ele puteau fi cântate în comun, de către aproape toţi cei ce participau la Sfânta Liturghie sau slujbe. Acestea erau caracteristicile cântării din Biserica Ortodoxă Ardeleană în momentul când a luat fiinţă şcoala teologică de la Sibiu, în 1811 (unde mai târziu a activat şi D. Cunţan — n.n.). Era *o cântare bisericească răsăriteană, simplă, cu o pronunţată trăsătură populară românească* (s.n.)"[12].

Şi unei atât de profunde şi venerabile tradiţii ortodoxe şi româneşti a cântării bisericeşti din Ardeal putem să ne facem şi noi, cu deplină credinţă, următori.

---

1. Date privind viaţa şi activitatea lui Dimitrie Cunţan pot fi găsite (într-o formă sintetică) la Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, **Două sute de ani de învăţământ teologic la Sibiu**, Sibiu, 1987, p. 280, unde este indicată şi o bogată Bibliografie.

2. În „Revista Teologică", II (1908), nr. 5, p. 191—196.

3. În idem, II (1908), nr. 6, p. 241—246.

4. În idem, II (1908), nr. 12, p. 453—460.

5. Dintre aceste culegeri să amintim doar: Arhid. Prof. Ioan Brie, **Cântări la serviciile religioase**, Cluj-Napoca, 1988; Pr. Prof. Vasile Stanciu, **Slujbele Sfinţilor români din Transilvania şi alte cântări religioase**, Cluj-Napoca, 1990; Pr. Vasile Grăjdian, **Cântări bisericeşti**, Sibiu, 1994 etc.

6. (Dimitrie Cunţanu) **Cântările bisericesci — după melodiile celor opt glasuri ale sfintei biserici ortodoxe, culese, puse pe note şi arangeate de Dimitrie Cunţanu, Profesor la seminarul „andreian" arhidiecesan**, Sibiu, 1890, p. 4 (în „Prefaţă").

7. Pr. Prof. Gh. Şoima, **Muzica bisericească şi laică în Institutul Teologic din Sibiu**, în „Mitropolia Ardealului", VI (1961), nr. 11—12, p. 798.

8. **Cântările bisericeşti după melodiile celor opt glasuri ale sf. biserici ortodoxe culese, puse pe note şi aranjate de Dimitrie Cunţanu, profesor la seminarul andreian arhidiecezan din Sibiu, Ediţia a II-a, revăzută şi augmentată** — publicată de consistoriul arhidiecezan, Sibiu, 1925, din **Prefaţa la ediţia a II-a.**

9. Pr. Prof. Gh. Şoima, stud. cit., p. 803, apud. Arhid. Lector Ion Popescu, stud. cit., p. 312.

10. Gh. Ciobanu, **Cântarea de cult bănăţeană — origine, vechime, specific**, în „Studii de etnomuzicologie şi bizantinologie", vol. III, Bucureşti, 1992, p. 114.

11. Idem, **Muzica bisericească la români**, în „Studii de etnomuzicologie şi bizantinologie", vol. I, Bucureşti, 1974, p. 354.

12. Pr. Prof. Gh. Şoima, stud. cit., p. 798, apud. Arhid. Lector Ion Popescu, stud. cit., p. 307 ş.u.

† Visarion Răşinăreanu, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului — **Biserica Ortodoxă Română văzută de călătorii străini (sec. XVI-XIX)**, Sibiu, 2001, 145 p.

Cunoscut, încă din anii '80, ca un bun condeier, Prea Sfinţitul Episcop-vicar Visarion Bălţat Răşinăreanu de la Sibiu a publicat nenumărate articole, predici, recenzii, studii şi cronică bisericească în Telegraful Român, în revista Mitropolia Ardealului şi-n alte publicaţii. Ucenic şi colaborator apropiat al I.P.S. Mitropolit Antonie, P.S. Visarion a găsit întotdeauna timp să scrie o pagină nouă, din suflet pentru a merge la suflet.

Cuvinte de învăţătură la mari sărbători şi la prăznuirea unor sfinţi, la aniversări bisericeşti, dar şi chipuri de ierarhi venerabili au fost totdeauna în preocupările P.S. Visarion Răşinăreanu.

Recent, Prea Sfinţia Sa a publicat o carte: *Biserica Ortodoxă Română văzută de călătorii străini (sec. XVI—XIX)*, Sibiu, 2001, 145 pag. Extrem de importantă pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române, această carte vorbeşte despre părerile unor pelerini de diferite ranguri exprimate vreme de 400 de ani. Între aceştia amintim pe Georg Reicherstorffer, Antonio Bonfini, Sebastian Munster, Johann Sommer, Marco Bandini, Pavel din Alep, Evilia Celebi, Del Chiaro, Giovanni Marie Angielello, Diego Galan, Pierre Lescalopier, Thomaso Alberti, Nicolo Barsi, Parcevic ş.a.

Parcurgând paginile cărţii, constatăm totuşi că într-o perioadă de 400 de ani au fost puţini călători, aceasta datorându-se vremurilor grele, nesiguranţei şi condiţiilor modeste pe care le ofereau Ţările Române. În mod special, cartea P.S. Visarion oferă informaţii despre viaţa bisericească din Moldova. *Franco Sivori* (sec. XVI): „Petru Schiopu arată multă râvnă pentru ridicarea de biserici şi mânăstiri". *Trifon Korobeinicov* (sec. XVI); „În Iaşi sunt zece, dacă nu mai multe biserici...". *Paul Beke* (sec. XVII): „În Moldova sunt mulţi călugări şi preoţi şi nu puţini episcopi, al căror arhiepiscop aproape întotdeauna stă pe lângă domn, deoarece este singurul său sfetnic de taină". *Vito Pilluzzi din Vignanelo* aminteşte 90 de biserici ortodoxe din Iaşi, una la Siret, 13 la Suceava. Secretarul *De la Croix* — (secretarul Ambasadei franceze din Constantinopol) — a vizitat Moldova în 1676:„În Iaşi sunt multe biserici frumoase, destul de frumoase, între altele două în care slujesc călugări dintre care cea mai veche — Sf. Nicolae — aşezată aproape de palatul domnesc este toată îmbrăcată în marmură, cu frunze foarte frumos sculptate şi este zugrăvită pe dinăuntru.

Cealaltă („Trei Ierarhi" n.n.) este construită dintr-o piatră foarte frumoasă, cu bolţi şi turnuri foarte înalte, împodobită de coloane şi galerii . . .".

Vasile Gagara (sec. XVII), descrie Iaşul ca „oraşul cu numeroase mânăstiri .-. .".

Evilia Celebi (sec. XVII) — la Iaşi se găsesc 11 mânăstiri care nu au nicăieri pereche... Despre „Trei Ierarhi" se spune că nu poate fi descrisă nici cu graiul, nici cu pana.

Pavel din Alep (sec. XVII) face o largă descriere a bisericilor din Iaşi pe care le vizitează: „Sf. Sava", Golia, *„Sf. Trei Ierarhi"*. Despre ultima spune că este „unică şi preafrumoasă, seamănă cu o cetate şi este înconjurată cu ziduri de piatră". În naosul bisericii, după descrierea lui, se menţionează racla cu moaştele Sfintei Parascheva: „Un sicriu pe dinafară căptuşit cu roşu şi bătut cu cuie de argint. Sfânta parcă ar fi în viaţă, învelită în covoare şi-n mătasă...".

Leontie (sec. XVIII): „La Iaşi sunt mânăstiri foarte multe şi frumoase: ziduri vechi, dar bine îngrijite".

Ieromonahul Ipolit Văsenski (sec. XVIII): „la Iaşi sunt 70 de biserici, mânăstiri în oraş sunt 18, afară din oraş 4, acestea sunt sărace toate".

Earasmus Heinrich Schneider von Weismantel descrie biserica mânăstirii Golia ca fiind cea mai frumoasă din oraş. Biserica Trei Sfetitele este de asemenea frumoasă...

Ierom. Silvestru (sec. XVIII): În Iaşi sunt 7 mânăstiri: Golia, Trei Sfetitele, Barnovski, Sf. Sava, Galata, Cetăţuia, a Sf. Ioan Gură de Aur şi 50 de biserici parohiale.

Dincolo de cuvenitele aprecieri şi de lipsurile întâlnite „pe cale" unii călători care aveau interese străine au scris lucruri neadevărate sau n-au înţeles pe deplin viaţa românilor din acea perioadă.

Lucrarea P.S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu este rodul unor îndelungi căutări în „colbul istoriei". Ea pune în lumină viaţa bisericească de la noi în vremuri grele şi este de mare folos teologilor şi tuturor celor ce iubesc istoria ţării şi a Bisericii noastre.

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Ioan Barac — poetul din Alămor

225 de ani de la naşterea sa

La începutul veacului al XIX-lea, într-o vreme în care literatura cultă română se putea lăuda cu puţine opere în versuri, Ioan Barac reprezenta, alături de Vasile Aaron, singura încercare notorie în provincia transilvană de a asigura poeziei româneşti o existenţă de sine stătătoare.

S-a născut la Alămor, judeţul Sibiu, în anul 1776. Ca fiu de preot, conform obiceiului vremii, a fost îndrumat pe calea învăţăturii. Face studiile liceale la Aiud iar cele superioare, juridice, la Cluj. În anul 1801 îl găsim învăţător la Avrig, iar din anul următor la Braşov unde a profesat avocatura. Din anul 1805 şi până la sfârşitul vieţii sale, în anul 1848, a ocupat funcţia de „magistrual translator" al Primăriei din Braşov. Încă din perioada studiilor, Ioan Barac a arătat o anume preferinţă pentru poezie, pentru cunoaşterea unor limbi străine - vorbea, pe lângă limba română, maghiara, germana şi latina - pentru realizarea de traduceri fragmentare şi difuzarea unor opere de largă accesibilitate din literatura universală cu o evidentă intenţie culturalizatoare şi moralizatoare. Opera care l-a făcut cunoscut şi care s-a bucurat de aprecieri din partea cititorilor dar şi a unor reprezentanţi de seamă ai literaturii române din secolul al XIX-lea - Ion Heliade Rădulescu, Vasile Alecsandri, Grigore Alexandrescu, Ion Ghica, Mihai Eminescu - este *Istoria despre Arghir cel Frumos şi despre Elena cea frumoasă şi pustiită crăiasă*, tipărită la Sibiu în anul 1801. Marele critic George Călinescu descoperea în această operă de debut a lui Ioan Barac - operă citită şi citată cu plăcere de M. Eminescu mai târziu - semnele unui lirism autentic, amintind, în portretele realizate cu atâta măiestrie, de chipul fetei eminesciene de mai târziu.

Ioan Barac a desfăşurat o susţinută muncă de traducător, contribuind prin aceasta la dezvoltarea gustului pentru citit şi la răspândirea limbii româneşti bazată pe tradiţia populară. El se îndepărtează, prin folosirea filonului folcloric şi a cărţilor populare, de sursele poeziei galante şi sentimentale cultivate de poeţii vremii din Principatele Române. Prin traducerile sale, Ioan Barac a umplut un gol resimţit în cultura românească de atunci pregătind, într-o măsură apreciabilă, renaşterea literară de la mijlocul secolului al XIX-lea. Dintre cele mai apreciate traduceri ale lui Ioan Barac, de largă circulaţie printre contemporanii săi, au fost: *O mie şi una de nopţi, Risipirea Ierusalimului, Întâiul corăbier, Naşterea, viaţa şi perirea lui Iuda, Toată viaţa, isteţiile şi faptele minunatului Titu Buhoglindă*, fragmente din *Metamorfozele* lui Ovidiu, *Bunătatea şi înalta milostivire a craiului Chiru al perşilor* după Xenofon, *Amlet, prinţul de la Dania* de W. Shakespeare etc.

În afară de această muncă intensă de traducător, Ioan Barac a condus publicaţia *Foaia Duminicii*, 1837, şi a colaborat la *Foaia pentru minte, inimă şi literatură* a lui George Bariţiu, arătându-se preocupat şi de probleme de teorie literară. Este autorul mai multor fabule, a unor sentenţii - definiţii moralizatoare de genul celor scrise de Anton Pann, ceea ce atestă o concepţie modernă despre poezie. Ţinând cont de puterea de concentrare a metaforei, de concreteţea plastică a acesteia, apelul la comparaţie şi de lirismul versurilor sale, credem că-l putem socoti pe Ioan Barac printre precursorii poeziei româneşti şi acum, când se împlinesc 225 de ani de la naşterea sa, să-i reîmprospătăm memoria şi să ne aplecăm asupra operei sale păstrându-i viabilitatea în prezent şi în deceniile următoare.

NICOLAE SCUTEA

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Joi, 1 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Pr. Achim Băcilă, parohia Hipodrom „Mihai Viteazu", Sibiu.
— A primit pe P.C. Preot Eugen Buta și soția de la Parohia Sibiu-Inferior III, Terezian.
— A primit pe d-na Ilișescu Veronica, sat Mălini, jud. Suceava.

● **Joi, 8 NOIEMBRIE 2001, — „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil" — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza de la Catedrala Mitropolitană.
— A vizitat mânăstirea „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, unde însoțit de P.C. Arhim. Ilarion Urs a vizitat șantierul de construcție al „Academiei Teologice".

● **Sâmbătă, 10 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea consilier economic.
— A primit pe Maica Eliseia Papacioc, stareța Sf. mânăstiri Cârțișoara, protopopiatul Avrig.

● **Duminică, 11 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe Maria și Mihai Boghian.

● **Marți, 13 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a plecat spre București pentru a participa la Ședințele Sf. Sinod.

● **Miercuri, 14 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a participat la Ședința de deschidere a Lucrărilor Sfântului Sinod.

● **Joi, 15 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a participat la lucrările Sfântului Sinod.
— **Înalt Prea Sfinția Sa** a sărbătorit împreună cu membrii Sfântului Sinod aniversarea a 75 de ani de la nașterea **Înalt Prea Sfinției Sale.** Cu această ocazie **Prea Fericitul Patriarh TEOCTIST** adresează **Înalt Prea Sfințitului Mitropolit** urări de sănătate, viață lungă și tradiționalul „LA MULȚI ANI". Tot cu această ocazie **Prea Sfințitul Casian Crăciun** a rostit un **cuvânt omagial** la adresa **Înalt Prea Sfinției Sale.**
— **Înalt Prea Sfințitul Mitropolit ANTONIE** a oferit **P.F. Patriarh TEOCTIST,** cu ocazia aniversării a 15 ani de la alegerea **Prea Fericirii Sale ca Patriarh,** un tablou cu portretul **Prea Fericirii Sale.**

● **Sâmbătă, 17 NOIEMBRIE 2001**, ziua de naștere a **Înalt Prea Sfinției Sale,** a participat la Slujba Sfintei Liturghii, în Capela mitropolitană oficiată de **Prea Sfințitul Visarion Rășinăreanu,** cu această ocazie. A oferit cărți de rugăciuni studenților participanți la Sf. Liturghie.
— A primit pe Arhim. Ilarion Urs, starețul mânăstirii „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus.
— A primit pe Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Dl. Teodor Răpan, consilier în Ministerul de Externe și pe d-nii ec. Nicolae Lazăr, Dr. Eftodie Mihai și dl. Lazăr Ioan.

● **Luni, 19 NOIEMBRIE 2001,** — în Catedrala mitropolitană, în cinstea aniversării zilei de naștere a **Înalt Prea Sfinției Sale, Prea Sfințitul Visarion Rășinăreanu,** înconjurat de un sobor de preoți alcătuit din Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu, Consilieri eparhiali, profesori de Teologie, Preoți ai Catedralei au săvârșit slujba Te-Deumului.
— La sfârșitul slujbei de Te-Deum toți slujitorii, angajații Centrului Eparhial, alte persoane participante, au fost invitații **Înalt Prea Sfinției Sale** în Sala Festivă de la Reședința mitropolitană la o Recepție prilejuită de această aniversare. La această festivitate se adresează **Înalt Prea Sfinției Sale** cu urări de sănătate și viață îndelungată **Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion Rășinăreanu,** și dl. **Prof. univ. Dr. Ilie Crăciun,** decanul Facultății de Medicină din Sibiu și membru al Adunării Eparhiale din Sibiu.

● **Marți 20 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 22 NOIEMBRIE 2001. — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe Pr. Prof. Karavidopoulos din Grecia, care a primit titlul de „Doctor Honoris Causa" al Facultății de Teologie din Sibiu. A fost însoțit de Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan și de Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, titularul catedrei de Noul Testament de la aceeași Facultate.
— A primit pe dl. asistent univ. drd. Paul Brusanowski, de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **Vineri 23 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial unde s-au rezolvat problemele ad-tiv gospodărești, numiri și transferări de preoți.

● **Sâmbătă, 24 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe Monsenior Bârlea Oct. din Elveția, însoțit de dl. Dr. Nicolae Danciu din Sebeș.

● **Marți, 26 NOIEMBRIE 2001, — Înalt Prea Sfinția Sa** a primit pe Dl. Ion Onuc Nemeș, redactor la ziarul „Tribuna Sibiului".

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

● **30 OCTOMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **1 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a prezidat lucrările conferinței preoțești din protopopiatul Brașov.
— A vizitat Seminarul Teologic din Brașov și bisericile parohiale din Toarcla, protopopiatul Făgăraș.

● **3 NOIEMBRIE 2001, — Prea sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană, iar seara Vecernia în Catedrală.

● **4 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de resfințire a bisericii „Sf. Nicolae" din Fundata, prot. Brașov și Sfânta Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură.
P.C. Pr. paroh Vicențiu Bășa a fost hirotesit întru iconom.

● **6 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a prezidat lucrările conferinței preoțești din protopopiatul Avrig.
— A vizitat Șantierul de construcții al noii biserici din Avrig.

● **8 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Arhangheli" din Brașov (Blumăna), rostind cuvânt de învățătură.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Sf. Arhangheli în Catedrală.

● **9 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a prezidat examenul pentru ocuparea unor posturi de preoți în Brașov și Codlea.

● **10 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— S-a întâlnit cu participanții la Seminarul ecumenic „Hristos, Calea, Adevărul și Viața".
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **11 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii „Sf. Nicolae" din Comana de Jos, protopopiatul Rupea și Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură. P.C. Pr. Paroh Octavian Soancă a fost hirotesit întru iconom. A cercetat și biserica „Cuv. Paraschiva", monument istoric din aceeași localitate.
— Seara a slujit Vecernia și Acatistul Sf. Mina în Catedrală.

● **12 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a prezidat o slujbă ecumenică în biserica Azilului din Sibiu (sec. XIII), cu prilejul reînhumării osemintelor descoperite cu prilejul săpăturilor arheologice.

● **13 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de sfințire a Capelei cu hramul „Sf. Dimitrie" de la Seminarul Teologic din Brașov și Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură.

● **14—15 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod.

● **16 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a făcut parte din soborul slujitor care sub protia **P.F. Părinte Patriarh TEOCTIST** a săvârșit Sf. Liturghie în Catedrala patriarhală cu prilejul împlinirii a 15 ani de patriarhat ai **P.F. Sale.**

● **17 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **18 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinția Sa** a săvârșit slujba de sfințire a bisericii „Sf. Ștefan" din parohia Șomartin, prot. Agnita și Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură.
P.C. Pr. Ilie Doboliță a fost hirotesit întru sachelar.
— Seara a slujit Vecernia la filia Gherdeal, prot. Făgăraș.

Arhid. VASILE AVRAM

Asistența socială

(Urmare din pag. a 7-a)

oferire a asistenței sociale, a serviciilor și beneficiilor sociale pentru ajutorarea categoriilor vulnerabile ale populației în vederea prevenirii marginalizării și excluderii sociale;

— importanța relațiilor de parteneriat cu reprezentanții societății civile pentru dezvoltarea unor activități, proiecte și programe de asistență socială;

— funcțiile și rolul organismelor naționale care vor fi redefinite și chiar întărite. Astfel, la nivel central, va crește rolul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale în coordonarea, administrarea și controlul sistemului de asistență socială precum și în stabilirea politicilor sociale și a reglementărilor privitoare la funcționarea acestui sistem (art. 36).

La nivel teritorial va crește rolul:

● direcțiilor de muncă și solidaritate socială care vor prelua coordonarea în teritoriu a sistemului de asistență socială (art. 39);

● consiliilor județene, respectiv Consiliului General al Municipiului București în dezvoltarea strategiilor locale de intervenție, pentru prevenirea situațiilor de marginalizare și excludere socială (art. 25, alin. 2, art. 41);

● consiliilor locale ale municipiilor, orașelor și sectoarelor Municipiului București în identificarea problemelor sociale, în stabilirea drepturilor la prestații de asistență socială în condițiile legii, precum și în oferirea de suport financiar și instituțional (art. 42).

Trebuie subliniat faptul că mai multe articole ale acestui proiect au un caracter general. Aceasta, pentru a nu limita sau bloca procesul legislativ legat de asistența socială și de a permite elaborarea pentru viitor a actelor normative care prevăd reglementări specifice pentru rezolvarea situațiilor de risc.

Legea privind sistemul național de asistență socială se află în prezent în curs de adoptare (a fost adoptată de Senat în ședința din 20.10. 2001), și se așteaptă să intre în vigoare la începutul anului 2002, după care va urma o etapă extrem de complexă, de stabilire a metodologiei privind tehnicile, metodele și procedeele de constituire și de implementare a noului sistem unitar național de asistență socială.

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2002 este de 85 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 100 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

Teologul ortodox Paul Evdokimov

(Urmare din pag. a 3-a)

la intelectualism a tainei frumosului din concepția gândirii ortodoxe. Sensul teologiei sale, unde „cântă slava divină" în comuniune și transfigurare, păstrează neîncetat spiritualitatea ortodoxă în cel mai profund conținut, specific duhului filocalic: dragostea de frumos; este încoronarea gândirii teologico-filozofice a lui Paul Evdokimov asupra tainei lui Dumnezeu și a omului.

Contemplarea frumuseții o găsește Paul Evdokimov cea mai potrivită cale de pătrundere în aceste două mistere. De fapt, frumusețea este una dintre numirile inefabile ale lui Dumnezeu, iar omul este făcut după chipul Creatorului. Prin proslăvirea frumuseții divine, el contravine teologiei occidentale, promotoarea unei concepții a „morții lui Dumnezeu", precum și a filozofiei care tinde să proclame moartea omului, cum scrie și teologul Olivier Clément în prezentarea ultimei cărți a marelui gânditor: „Dincolo de această moarte a tuturor valorilor filozofice, morale și estetice, pe care Occidentul le străbate azi ca pe o noapte, Paul Evdokimov vede profetic conturându-se taina ireductibilă a persoanei, chipul crucificat și transfigurat, icoana în jurul căreia lumea se relevă ca rugul arzător".

Trecut la cele veșnice în 16 septembrie 1970, Paul Evdokimov lasă moștenire întreaga sa viață și operă, ca un imn de dragoste închinat lui Dumenzeu și omului. Vocea sa ortodoxă cheamă omenirea de pretutindeni la iubire, la unire și comuniune, pentru aceasta se cuvine să ne amintim de el, să-i cunoaștem activitatea teologică și să-l pomenim în rugăciune, ca Dumnezeu să-l așeze întru slava Sa, care a fost o contemplație continuă pentru el.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● *Comori duhovnicești din Sfântul Munte Athos.* Culese din scrisorile și omiliile Avvei Efrem. Editura Buna Vestire, Bacău ,2001, 383 p.

Această carte se tipărește cu binecuvântarea P.S. Galaction, episcop al Teleormanului.

Este o carte plină de învățăminte pentru orice creștin. Este un fel de Filocalie. Iată, aș cita mai ales din capitolele cuprinse în titlul „Antologie despre rugăciunea minții", numai câteva din cele 36 de sfaturi duhovnicești, pe linia teologiei celei mai înalte care ne vorbește despre isihasm. „Rugăciunea este una dintre cele mai importante și mai mari forțe care-l face pe cel ce se roagă să se nască din nou, și îi oferă bunăstare trupească și duhovnicească". (pag. 327).

„Oriunde rugăciunea este activă, este Hristos cu Tatăl și cu Sfântul Duh, Sfânta Treime, una în esență și nedespărțită. Oriunde există Hristos, Lumina lumii, există și lumina veșnică a celeilalte lumi, e pace și bucurie, sunt îngeri și sfinți, este splendoarea Împărăției. Fericiți sunt cei care în această viață s-au îmbrăcat cu Lumina lumii — Hristos — căci ei deja s-au îmbrăcat cu veșmintele nestricăciunii". (pag. 329).

„Rugăciunea este respirație. Când omul respiră înseamnă că trăiește și acesta îl însoțește pe tot parcursul vieții. Oricine începe să spună rugăciunea, începe să-și îndrepte întreaga sa viață, avându-l pe părintele său duhovnicesc drept călăuză. Așa precum răsăritul soarelui trezește, luminează și dă viață creației, la fel se întâmplă și atunci când Hristos, Soarele Dreptății, răsare, cu ajutorul rugăciunii, în mintea și inima omului, dându-i acestuia viața cea adevărată și trezindu-l spre a face lucrările lumii și ale zilei neînserate". (pag. 334).

Această carte trebuie citită. De multe ori.

★

● *Minunea fără de sfârșit,* de Gheorghe Vlădescu, Editura Victor Frunză, București, 2001.

Este o carte de versuri. Iată ce spune Titus Vâjeu despre ea: „M-aș mărgini (deocamdată) la semnalarea sincerității cuprinse în aceste poeme pe care, parcurgându-le, dobândim sentimentul afilierii versului la istoria unei patrii și chiar a unei întregi planete".

E o carte bună.

★

● *Moartea lui Mihai Viteazul la Turda,* de Constantin Halepiu. Dramă istorică în 3 acte și 6 tablouri, București, 1854. Ediție critică, studiu introductiv și comentarii de Vasile Olteanu.

Această dramă istorică este scrisă de un cărturar brăilean născut în 1816. Este un autor a cărui cea mai importantă lucrare este aceasta. Merită să fie citit, fiindcă aflăm din lucrarea sa multe amănunte despre moartea lui Mihai Viteazul la Turda.

Desigur că e importantă ca document istoric și meritul lui Vasile Olteanu este că l-a descoperit și îl publică acum.

★

● Pr. Prof. Dr. Alexandru Moraru publică cartea *„Scurt istoric al eparhiei ortodoxe române a Vadului, Feleacului și Clujului",* cu binecuvântarea Î.P.S. Bartolomeu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2001, 212 p.

Este istoria acestei eparhii, făcută cu bun simț de părintele prof. dr. Alexandru Moraru. Se ocupă în special de viața și înfăptuirile ierarhilor de la Cluj. Astfel cel dintâi ierarh căruia îi analizează întreaga activitate, este Episcopul Nicolae Ivan, căruia îi prezintă toată viața și înfăptuirile, el fiind cel dintâi episcop al Clujului. Se ocupă apoi de Episcopul Nicolae Colan, devenit mai târziu Mitropolitul Ardealului. Pe urmă se ocupă de Arhiepiscopul Teofil Herineanu și, apoi scrie despre viața și înfăptuirile pe tărâm administrativ-bisericesc, apoi pe tărâm cultural, economic, misionar-social și în cele din urmă pe tărâm ecumenic a Înalt Prea Sfințitului Bartolomeu Anania. Se ocupă mai departe de Prea Sfințitul Justinian Chira și de Prea Sfințitul Irineu Pop-Bistrițeanu și în sfârșit de Prea Sfințitul Vasile Fluieraș-Someșanu, cărora le scrie pe scurt viața și înfăptuirile.

E o carte, pe cât de valoroasă, pe atât și de folositoare.

★

● *Cioran. Amurgul gândurilor,* Editura Humanitas, București, 178 p.

Această carte este alcătuită din gânduri răzlețe. E o carte mare despre sufletul zbuciumat al omului, care știe că moare, și nu știe ce e după moarte. E o carte chinuită a unuia care știe că va muri și nu mai știe nimic altceva. Simți din fiecare frază durerea omului. Mare. E o carte care trebuie citită și recitită până la moarte.

★

● *Duhul Sfânt și chipul lui Dumnezeu, după Noul Testament,* de Asist. univ. Michel Williams Stan doctorand în teologie, București, 2000, 207 p.

E o carte care promite mult. Dumnezeu să-i stea în ajutor tânărului autor, care se poate să ajungă un mare teolog. Să ne rugăm pentru dânsul.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1.-61.14 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 149
SIBIU
15 decembrie
Nr. 47—48
2001

O, CE VESTE MINUNATĂ!

IISUS HRISTOS — CALEA, ADEVĂRUL ŞI VIAŢA

„Astăzi s-a născut
Cel făr' de-nceput
Cum au spus proorocii "

Cu ajutorul bunului Dumnezeu am ajuns să prăznuim, *„la plinirea vremii"*, din acest an binecuvântat 2001, primul an al noului mileniu creştin, marele eveniment al Naşterii Domnului sau Crăciunul. Această *„plinire a vremii"* (Gal. IV, 4), hotărâtă de Dumnezeu încă din veşnicie, spre descoperirea Fiului Său oamenilor, Biserica o repetă an de an, ca pe un praznic sfânt şi ales, spre aducere aminte a binefacerilor primite de la Dumnezeu. Spre înnoirea credinţei noastre în Fiul Cel Unul şi Întrupat, în Tatăl şi în Duhul Sfânt, Treimea cea Sfântă, de o fiinţă şi nedespărţită.

Astăzi, creştinii de pretutindeni se unesc într-un cuget şi o simţire duhovnicească, întru a-L preamări pe Acela care s-a întrupat *„pentru noi şi pentru a noastră mântuire"* şi, care prin întreaga Sa lucrare, ne-a răscumpărat din robia păcatului şi a morţii şi, ne-a făcut din nou părtaşi ai Împărăţiei Cerurilor.

Astăzi creştinii de pretutindeni văd cu ochii minţii slava Lui Hristos, slavă ca *„a Unuia Născut din Tatăl plin de har şi de adevăr"* (Ioan I, 14), slavă cântată de corul îngerilor şi omagiată de închinarea magilor de la răsărit, slavă mărturisită de minunile Lui, în toată vremea şi în tot locul.

Praznicul de astăzi al Naşterii Domnului, înmiresmat de glasul îngerilor şi înfrumuseţat de străvechile noastre colinde, ne hărăzeşte tuturor bucuria negrăită de a fi şi noi, în chip duhovnicesc, lângă ieslea sărăcăcioasă a Betleemului, împreună cu Sfânta Fecioară Maria, cu îngerii, cu păstorii şi cu cei trei crai de la Răsărit, şi de a ne închina şi noi pruncului dumnezeiesc.

Nu sunt graiuri, nici cuvinte, care să poată exprima toată bogăţia şi frumuseţea acestei zile sfinte a Crăciunului, când prin Naşterea lui Hristos a venit *„mântuirea la toată lumea"*. Când cerurile şi pământul tresaltă de bucurie, căci Cel necuprins este ţinut în braţele preacurate ale Fecioarei, iar Cel mai înainte de veci şi, prin care toate s-au zidit, vine în lume ca să o sfinţească şi să o îndumnezeiască.

În aceste zile vedem cu toţii cât de mare şi de slăvită este *„taina creştinătăţii"*, care este împlinită în chip desăvârşit de Mântuitorul Hristos, Cel care se întrupează în chip de prunc nevinovat, şi pe care atât de frumos ni-l descrie colindul străbun:

„Mititel, înfăşeţel,
În scutec de bumbăcel,
Vântul bate, nu-l răzbate,
Neaua ninge, nu-l atinge,
Lăudaţi şi cântaţi
Şi vă bucuraţi."

Copleşiţi de măreţia acestui praznic dumnezeiesc, trebuie să ne reamintim iară şi iară, ce înseamnă pentru noi Naşterea Domnului. Să ne reamintim de ce credem în Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu, ca Domn şi Mântuitor al nostru.

În multe chipuri, prin multe cuvinte şi cu nenumărate mărturii, s-ar putea vorbi despre însemnătatea evenimentului Naşterii Domnului. O întrebare esenţială în legătură cu acest lucru ar fi aceea: De ce L-a trimis Tatăl pe Fiul Său în lume?

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului
şi
Mitropolit al Ardealului,
Crişanei şi Maramureşului

„PRAZNIC LUMINOS"

Ne-am învrednicit şi în acest an să ajungem, după o perioadă de post şi rugăciune, Ziua cea mare, cea luminată şi cea sfântă a Naşterii Domnului sau Crăciunul. Aşteptat cu dor şi cu nădejde de către cei mici şi de către cei mari acest măreţ praznic ne aduce tuturor în suflete lumină, bucurie şi pace.

Şi cu cât lumea este mai tulburată, cu cât oamenii speră mai mult la bună-înţelegere şi pace, cu atât mai mult praznicul de astăzi ne facem să ne simţim mai apropiaţi între noi şi cu Dumnezeu, mai doritori de armonie şi de pace, mai iubitori de adevăr, de dreptate şi de sfinţenie. Strălucirea acestui praznic, dincolo de exploatarea lui comercială, are menirea de a ne pogorî în inimă, în minte şi în cuget măreţia Celui Întrupat la *„plinirea vremii"* (Gal. 4, 4), smerenia Sa fără de margini şi în acelaşi timp darul înălţării sufleteşti pe aripile credinţei, rugăciunii şi ale faptei celei bune în slujba deaproapelui.

Crăciunul are marele dar de a împreuna cerul cu pământul, lumea văzută cu cea nevăzută şi de a face să răsune ca un imn de biruinţă cântarea îngerească: *„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bună-voire"* (Luca 2, 14).

Crăciunul are marele merit de a ne da tuturor o bucurie *„care nu se va lua de la noi"*, după cuvântul Mântuitorului — pentru că este o *bucurie a credinţei.* A credinţei în dumnezeirea Mântuitorului Iisus Hristos Cel care s-a făcut om, Cel care *„S-a smerit pe Sine ascultător făcându-se până la moarte"* (Filip. 2, 7).

A credinţei în Hristos Cel care este Mântuitorul lumii întregi şi a mea ca persoană, credinţă care dă o bucurie adâncă şi adevărată, o bucurie împărtăşită de toate generaţiile de la Hristos şi până la sfârşitul veacurilor.

Crăciunul trebuie să ne aducă aminte de-a pururi de cuvintele îngerului rostite păstorilor din Betleem: *„că Ni s-a născut azi* un *Mântuitor"* (Luca 2, 11), şi să credem cu tărie că Acest Mântuitor este Hristosul care mântuieşte neamul omenesc din lanţurile robiei păcatului şi ne hărăzeşte tuturor marele dar al libertăţii.

Crăciunul trebuie descoperit de fiecare dată de către noi dincolo de ceea ce are el lumesc, dincolo de reclamă, de lumini strălucitoare şi de cadouri, şi să pătrundem în mesajul lui ceresc, acela al păcii lăuntrice, al credinţei *„lucrătoare prin iubire"* (Gal. 3, 4) şi al dragostei faţă de semeni.

Numai aşa făcând vom prăznui cu adevărat sărbătoarea Naşterii Domnului, ne vom împărtăşi din roadele ei de har şi binecuvântare şi vom simţi cu adevărat că şi în ieslea sărăcăcioasă a sufletului nostru s-a născut: *„Cel făr'de'nceput / Cum au spus proorocii"*. Să căutăm să fim mai buni, mai des-

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar al Sibiului

Armata şi Marea Unire

Unirea tuturor provinciilor locuite de români a avut, neîndoios, un caracter plebiscitar, ea fiind hotărâtă de organisme politice reprezentative ale românilor, în cadrul unor impresionante adunări populare la care au participat sute de mii de cetăţeni. În acelaşi timp, actele de unire de la Chişinău, Cernăuţi şi Alba Iulia au la bază şi contribuţia armatei române, care a adus pe altarul unităţii naţionale un greu tribut de jertfe, ale celor aproape un milion de fii ai neamului îmbrăcaţi în haină ostăşească şi căzuţi în Războiul de eliberare şi întregire naţională 1916-1919.

Prezenţa armatei române în Basarabia şi Bucovina, în timpul când se hotăra unirea lor cu România, patria mamă, se datora solicitărilor organelor conducătoare din cele două provincii, adresate statului român, pentru a interveni cu forţa armată în scopul asigurării ordinii în faţa acţiunilor detaşamentelor bolşevice (în Basarabia), sau a unităţilor ucrainene (în Bucovina).

În Basarabia, la cererea Consiliului Directorilor Generali (guvernul - n.a.), guvernul român a pus la dispoziţia Sfatului Ţării un detaşament de voluntari ardeleni care sosea din Kiev. Deoarece la intrarea în Chişinău (24 decembrie 1917/16 ianuarie 1918), acest detaşament este surprins şi dezarmat de trupele bolşevice, Marele Cartier General a încredinţat Corpului 6 armată român, format din diviziile 11 şi 13 infanterie, 1 şi 2 cavalerie, misiunea de a acţiona la est de Prut pentru a respinge peste Nistru detaşamentele ruseşti care încercau să treacă în Basarabia şi a asigura ordinea în tot ţinutul.

Îndeplinind aceste misiuni, militarii Corpului de armată român nu s-au implicat în acţiuni politice, dar evident, prezenţa acestora a stânjenit vizibil libertatea de acţiune a trupelor şi forţelor bolşevice, ostile îndeplinirii idealurilor românilor din acest spaţiu geografic şi a favorizat acţiunile forţelor naţionale româneşti.

De altfel, faptul că în Sfatul Ţării au existat voturi împotrivă, iar unirea a fost votată cu unele condiţii demonstrează caracterul liber al deciziei populaţiei din Basarabia.

Rolul armatei române în realizarea actului unirii Basarabiei cu patria mamă a fost elocvent sintetizat în vara anului 1918 de către Ion Inculeţ, care în jurnalul său nota: „Pentru noi moldovenii, pentru mişcarea noastră naţională, intrarea armatei române în Chişinău a fost un eveniment de primă importanţă, decisiv. Elementele româneşti au câştigat mai mult curaj şi mai multe speranţe pentru viitor".[1]

În Bucovina, în urma cererii adresate guvernului român de Consiliul Naţional de la Cernăuţi, de a interveni cu forţa armată „pentru a apăra drepturile încălcate ale românilor"[2] a acţionat Divizia 8 infanterie.

(Continuare în pag. a 3-a)

Col. Prof. univ. Dr. ALEXANDRU BABOŞ
Prorector al Academiei Forţelor Terestre
„Nicolae Bălcescu", Sibiu

Viers la Naşterea Domnului

Auzi acum cerule,
Şi-ascultă, pământule,
O taină înfricoşată
Şi minune-adevărată:

Cel fără de început
Care toate le-a făcut
Pentru prea multa iubire,
Ce-o are spre omenire,

Acum bine a voit
Şi din cer s-a pogorât
Din Fecioara s-a-ntrupat
Hristos, ceresc împărat.

Păstorii s-au minunat
Şi cântare i-au cântat,
Magii Lui s-au închinat,
Daruri scumpe că i-au dat.

Şi noi astăzi să-i cântăm
Şi Lui să ne închinăm,
Să-i înălţăm toţi cântare
Pentru mila Sa cea mare.

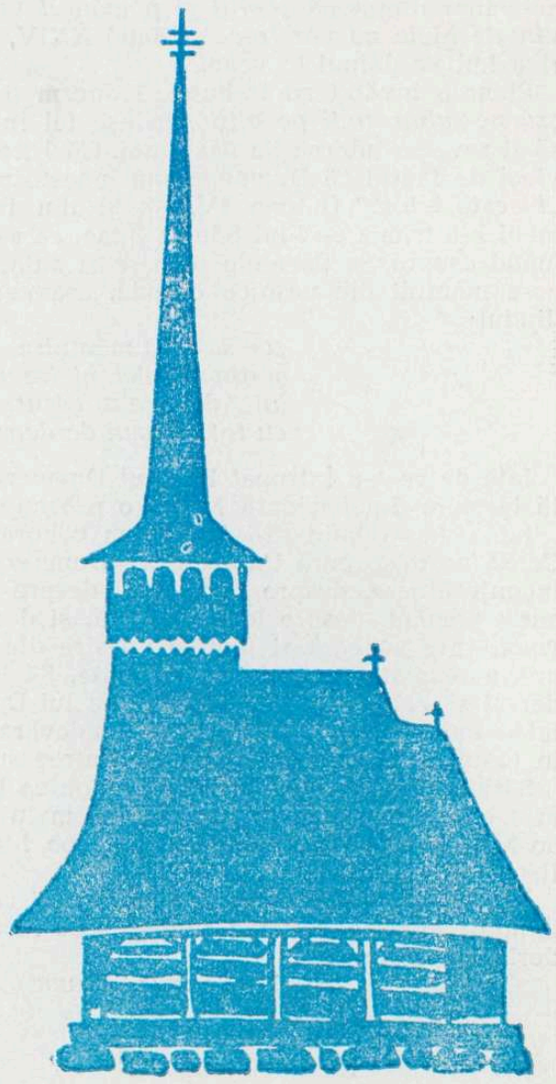

† Visarion Răşinăreanu, **„Mergând, învăţaţi“**, Sibiu, 2001, 191 p.

De puţină vreme, Prea Sfinţitul Episcop-vicar *Visarion Răşinăreanu* ne-a dăruit o carte despre pelerinii străini în Ţările Române, în sec. XVI-XIX. O lucrare folositoare pentru teologi, pentru oamenii Bisericii, pentru toţi cei ce iubesc istoria zbuciumată a Bisericii din toate ţinuturile româneşti.

Acum, la sfârşit de an, *Prea Sfinţitul Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu* a publicat o carte de predici *„Mergând, învăţaţi“*. Grija sa de arhiereu l-a îndemnat să strângă într-un buchet predici şi meditaţii publicate în „Telegraful Român“ sau rostite cu diferite prilejuri ale slujirii sale arhiereşti, pentru a aminti mai ales preoţilor datoria de a învăţa cuvântul lui Dumnezeu şi de a arăta oamenilor Calea care duce la Dumnezeu.

În cuprinsul celor aproape 200 de pagini, cititorul va fi ajutat să înţeleagă mai bine semnificaţia sărbătorilor, să intre în atmosfera lor şi să-şi modeleze viaţa după icoana sfinţilor pe care-i aminteşte autorul. 54 de cuvântări şi meditaţii la praznice împărăteşti, la Sfinţi mari, la Sărbători ale Maicii Domnului, fac din cartea *Prea Sfinţitului Visarion* o lucrare trebuincioasă pentru biblioteca fiecărui slujitor al Sfântului Altar.

Ca o notă de originalitate a lucrării *P.S. Visarion* subliniem cele câteva predici la pomenirea unor Sfinţi mai puţin întâlniţi în cărţile de specialitate (Sf. Serafim de Sarov, Sf. Arhidiacon Laurenţiu, Sf. Mc. Fanurie, Sf. Mc. Cecilia).

Cercetând izvoare Scripturistice şi patristice, *P.S. Visarion* a reuşit să surprindă lucruri esenţiale şi să le expună într-o formă concisă, mai ales acum, într-o vreme în care predica trebuie să fie atractivă şi scurtă. Mereu ocupat de programul liturgic încărcat şi de dorinţa de a se face „tuturor toate“ Prea Sfinţitul Visarion găseşte întotdeauna timp să lectureze o carte abia ieşită din tiparniţă şi să scrie o pagină nouă. „Mergând, învăţaţi...“ este o nouă realizare

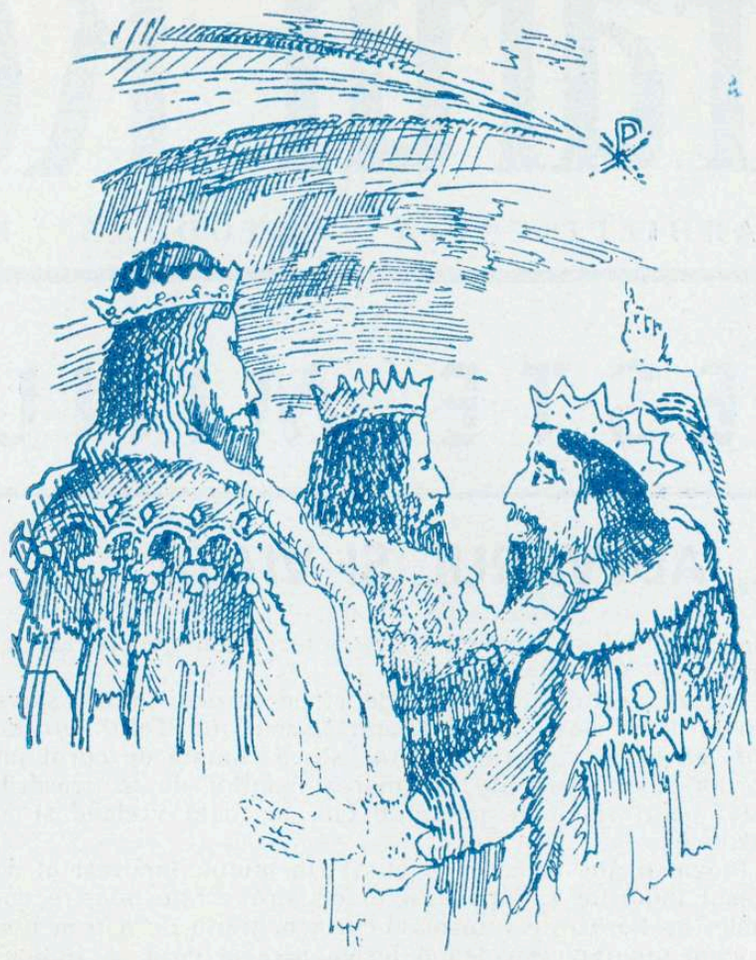

a unui episcop teolog, misionar şi rugător, a cărui bucurie, înainte de toate, este de a sluji Liturghia şi de a-L propovădui pe Hristos oamenilor.

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Genealogia Mântuitorului

Era obiceiul la cei vechi să se redacteze tabloul genealogic, atunci când se vorbea despre oameni mai deosebiţi şi neamul din care provin, spre a li se cunoaşte originea. Aşa, în Vechiul Testament găsim prezentat tabloul genealogic al lui Adam, al lui Noe şi al lui Sem.

Pentru a arăta că Iisus este Mesia proorocit şi aşteptat, Sfântul Evanghelist Matei începe scrierea Evangheliei sale prezentându-ne tabloul genealogic al Domnului.

Cum tabloul genealogic se numeşte „cartea neamului“, vom vedea care este cartea neamului lui Iisus Hristos, sau genealogia Mântuitorului.

Încă de la începutul Evangheliei, Sfântul Matei anunţă că va prezenta „cartea neamului lui Iisus Hristos, fiul lui David, fiul lui Avraam“. Aceasta înseamnă că Iisus Hristos nu este un om oarecare. Însuşi numele Lui spune aceasta. „Iisus“ este transcrierea grecizată a evreiescului „Ieşua“, care înseamnă „Dumnezeu este Mântuitor“, iar „Hristos“ înseamnă „Unsul“, adică Mesia cel proorocit, Izbăvitorul lumii. Ungerea ca binecuvântare cerească consfinţea o demnitate cu totul deosebită, de aceea se aplica regilor teocratici, profeţilor şi arhiereilor. El provine după trup din seminţia lui Avraam şi din familia lui David. Aceasta are o importanţă deosebită, deoarece Mesia era aşteptat ca provenind din Avraam, cu care Dumnezeu a încheiat un legământ sfânt şi pe care l-a binecuvântat în mod cu totul deosebit atunci când s-a aşezat din poruncă divină în Canaan: „Şi eu voi ridica din tine un popor mare, te voi binecuvânta, voi mări numele tău şi vei fi izvor de binecuvântare. Voi binecuvânta pe cei ce te vor binecuvânta... Şi se vor binecuvânta întru tine toate neamurile pământului“ (Facerea 12, 2-3). La fel, Mesia va proveni din familia regelui David. El se va numi „Fiul lui David“, conform proorociei pe care Dumnezeu prin profetul Natan o descoperă lui David: „Iată, Domnul îţi vesteşte că îţi va întări casa... Voi ridica după tine pe urmaşul tău, care va răsări din coapsele tale... Acela va zidi casă numelui meu şi eu voi întări scaunul domniei lui în veci... Casa ta va fi neclintită, regatul tău va rămâne veşnic înaintea ta şi tronul tău va sta în veci“ (II Regi 7, 12—17).

Tocmai de aceea, „cartea neamului lui Iisus Hristos“ este prezentată pe trei etape sau unităţi, înscriindu-se 42 de neamuri, împărţite în câte 14, după cum urmează: 1. De la Avraam până la David; 2. De la David până la robia babilonică; 3. De la robia babilonică până la Iosif (logodnicul Sf. Fecioare).

Prima perioadă, începută cu Avraam, se continuă cu Isaac şi Iacov, urmând apoi Iuda. Acesta primind apoi binecuvântarea tatălui său i se prevesteşte că din seminţia lui se va naşte Mesia: „Nu va lipsi sceptrul din Iuda, nici toiag de cârmuitor din coapsele sale, până ce va veni Împăciuitorul căruia se vor supune popoarele“ (Facerea 49, 10).

Perioada a doua cuprinde pe Solomon, fiul lui David, apoi pe Roboam, continuându-se cu alţi regi mai buni, sau mai răi, mai evlavioşi, sau mai idolatri, care au atras mânia lui Dumnezeu şi poporul este dus în robia babilonică sub Nabucodonosor, când Ierusalimul a fost asediat şi distrus, iar templul a fost prădat. Reîntorcându-se apoi în patrie, reapare în conştiinţa poporului idealul mesianic. Este pomenit numele lui Zorobabel, care reclădeşte templul din Ierusalim. Deşi acest templu nu a avut strălucirea celui dintâi, mărirea lui va fi şi mai mare - spuneau profeţii - fiindcă în el va intra Mesia.

Cartea neamului lui Iisus Hristos se încheie cu „Iosif, logodnicul Mariei, din care s-a născut Iisus, ce se cheamă „Hristos“. Vedem că originea după trup a Domnului este redată pe numele lui Iosif, care nu era tatăl Lui natural, dar conform rânduielilor timpului, copiii erau socotiţi ca aparţinători aceleiaşi familii, chiar dacă tatăl lor natural era altul. În acest caz, Iosif era socotit tatăl legal, nu natural, pentru a se întări convingerea că Iisus este Mesia, „Fiul lui Dumnezeu“. Evanghelistul precizează că Iosif este „logodnicul“ Mariei, nu soţul ei, de unde putem vedea clar că Maria, mama lui Iisus, este Fecioară, iar întruparea este de la Duhul Sfânt.

Deşi genealogia este prezentată descendent, amintindu-se numele bărbaţilor, fiindcă ei constituiau capul familiei, care perpetuează neamul, Evanghelistul ne redă totuşi şi nume de femei, ca: Tamar, Bahab, Batşeba şi moabiteanca Ruth, iar la sfârşit aminteşte, după cum am văzut, numele Sfintei Fecioare Maria, care tălmăcit înseamnă: „Bineplăcută“, „Binemireositoare“, „Plăcută“, „Doamnă“, „Stăpână“.

Pe lângă prezentarea pe care o face Sfântul Evanghelist Matei, urmărind neamurile de la Avraam şi până la Iisus,

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. Prof. SORIN COSMA

Iisus Hristos — Calea, Adevărul şi Viaţa

(Urmare din pag. 1)

Răspunsul îl aflăm explicit în troparul Naşterii unde ni se spune că prin Naşterea lui Hristos *„răsărit-a lumii lumina cunoştinţei“*. Imnograful creştin, cel care a alcătuit acest imn, a căutat şi a reuşit să prindă în conţinutul lui, în mod sintetic, răspunsul la întrebarea pe care ne-o punem fiecare dintre noi. Venirea Mântuitorului Hristos în lume, trimiterea lui de la Tatăl a fost ca să aducă lumii *„lumina cunoştinţei“*, după care înseta atât de mult întreaga omenire. Prin Hristos Domnul, noi, cei ce credem în El, aflăm totul. Aflăm prin El şi numai prin El ceea ce trebuie să ştim despre Dumnezeu, *„Tatăl nostru cel din ceruri“*, despre lume ca şi creaţie a mâinilor Lui şi despre om ca şi coroană a creaturii.

Mântuitorul ne-a învăţat că numai credinţa ne lămureşte şi luminează totul, căci ea este cu adevărat *„apa cea vie“* din care cel care bea nu mai însetează (Ioan IV, 14).

Învăţăturile Mântuitorului constituie Descoperirea Dumnezeiască cuprinsă în cele două izvoare revelate: Sf. Scriptură şi Sf. Tradiţie, care stau la baza credinţei noastre creştine.

Mântuitorul e *„Lumina cunoştinţei“*, căci El este *„Fiul lui Dumnezeu Celui viu“* (Matei XVI, 16) şi *„Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat“*, Unul din Sfânta Treime. El este *Lumina, Adevărul, Calea* şi *Viaţa*, adică Cel care dă sens existenţei noastre, şi aici pe pământ şi dincolo în veşnicie. El a întemeiat prin Întruparea, prin învăţăturile, prin jertfa şi prin Învierea Sa din morţi, Biserica Sa ca organism divino-uman, de mântuire şi de îndumnezeire a tuturor oamenilor. Biserica pe care El a întemeiat-o şi în care ne aflăm şi noi astăzi, e cea pe care *„nici porţile iadului nu o vor birui“ (Matei XVI, 18). Şi tot El este Cel care* ne-a încredinţat că *„cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece“* (Matei XXIV, 35), aşa că Biserica Lui va dăinui în veac.

El ne-a învăţat că trebuie să ducem o viaţă morală, şi *„să ne iubim unii pe alţii“*, în aşa fel încât şi Dumnezeu să-şi reverse iubirea Sa peste noi. Căci trebuie să fim convinşi de faptul că Dumnezeu ne iubeşte pe toţi, pentru că *„El este iubire“* (I Ioan IV, 8), şi din iubire faţă de oameni L-a trimis pe Fiul Său în lume, ca să ne lumineze, şi luând asupra Sa păcatele noastre şi suferind ocara crucii, ne-a mântuit din veşnica osândă, aşa cum glăsuieşte colindul:

„ca să facă mântuire
şi din veşnica pieire
lui Adam celui căzut
cu tot neamul de demult.“

Iată de ce s-a Întrupat Fiul lui Dumnezeu, a cărui Sfântă Naştere din Fecioara Maria o prăznuim astăzi.

Iată cum trebuie să-i înţelegem coborârea printre noi. Ca să ne descopere totul despre Dumnezeu, despre lumea înconjurătoare, despre oameni şi despre rostul nostru pe acest pământ, despre legea morală, şi despre Judecata de Apoi, care va cântări faptele noastre din această viaţă şi ne va răsplăti fiecăruia cu dreptate. Să luăm aminte aşadar şi să căutăm să împlinim legea lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, pentru a ne bucura cu adevărat de venirea Lui în lume, şi de a ne dobândi mântuirea sufletului.

Sărbătoarea Crăciunului e sărbătoarea bucuriei creştine prin excelenţă. E ziua în care primim în sufletele noastre pe Marele Oaspete, venit din cer, pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

În miez de noapte sfântă, colindătorii care bat la poarta inimilor noastre, ni-l fac cunoscut pe Mesia Cel din veac dorit, pe Care:

„Tatăl L-a trimis în lume
Să se nască
Şi să crească,
Să ne mântuiască“

şi ne îndeamnă să cântăm şi noi în cor, cu moşii şi strămoşii noştri, *„colindul sfânt şi bun“*.

Crăciunul ne aduce tuturor aşa cum au cântat îngerii în Noaptea Sfântă, pace în suflete şi bună înţelegere întru oameni, şi între oameni.

Acestea sunt darurile Crăciunului. Să le primim şi să ne bucurăm de ele. Să devenim şi noi mai buni. Mai milostivi şi mai făcători de pace, mai ales în aceste vremuri tulburi pe care le trăim. Să ne amintim de cei în nevoi, de cei bolnavi, de copiii din orfelinate, de bătrânii din azile, de cei închişi, de toţi cei loviţi de nefericire. Să le ducem şi lor bucuria şi vestea Naşterii Domnului Hristos, şi să căutăm să le facem un dar cât de mic, fiind încredinţaţi de cuvintele Mântuitorului care ne spune: *„Întrucât aţi făcut acestea unuia dintre aceşti fraţi ai mei, Mie Mi-aţi făcut“ (Matei XXV, 40).* Să păstrăm cu străşnicie tezaurul sacru al credinţei noastre ortodoxe, primite de noi direct de la Sf. Apostol Andrei, cel întâi chemat, şi să ne ferim de învăţătorii mincinoşi, care caută să ne abată de la calea adevărului, şi să ne rupă de la sânul Bisericii noastre străbune. Să păstrăm în acelaşi timp colindele noastre, care vin din adânc de istorie, şi care au mângâiat şi au bucurat veacuri întregi sufletul românesc, şi l-au ajutat să străbată prin neguri spre limanul cel lin al credinţei şi al identităţii naţionale.

Să ne deschidem larg porţile sufletului, şi să-L primim pe Hristos în inima şi viaţa noastră.

Să ne întărim în credinţă, în nădejde şi în dragoste, căci *„astăzi ni s-a născut nouă Mântuitor, care este Hristos Domnul, în cetatea lui David“. (Luca II, 11).*

Să petrecem sfintele sărbători cu bucurie şi cu rugăciune sporită în biserici, şi la casele noastre, străduindu-ne să-L primim pe Hristos în sufletul nostru, sub chipul Sf. Împărtăşanii, căci numai aşa vom cunoaşte taina petrecută acum 2000 de ani în Betleemul Iudeii.

Cu aceste gânduri şi simţăminte, rog pe Dumnezeu să Vă învrednicească să petreceţi sfintele sărbători ale Naşterii Domnului, ale Anului Nou şi Bobotezei cu deplină sănătate, în pace şi îndestulare, împreună cu toţi cei dragi ai Dumneavoastră, şi să le petreceţi întru mulţi şi fericiţi ani.

Să fiţi sănătoşi! AMIN.

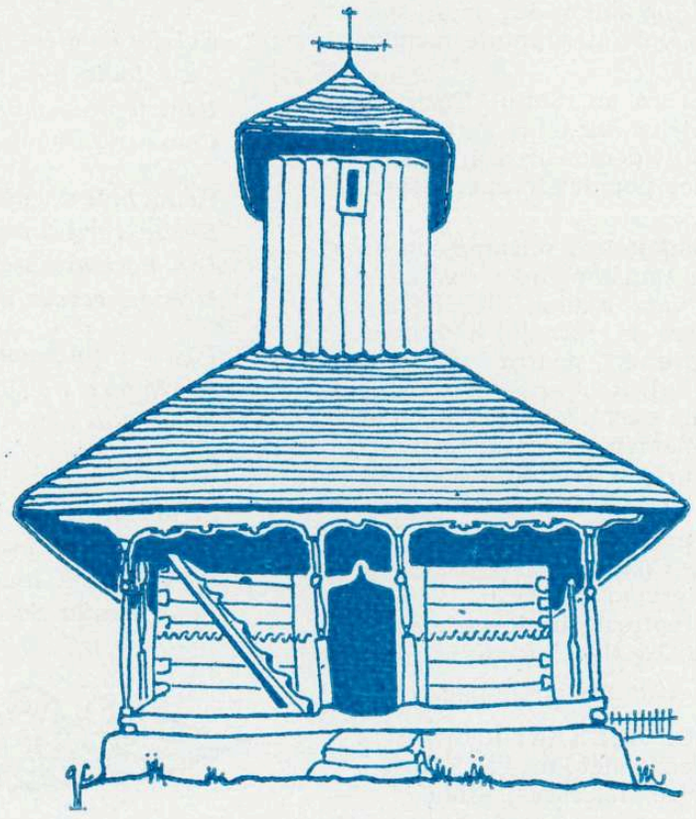

„Praznic luminos“

(Urmare din pag. 1)

chişi sufleteşte unii faţă de alţii, mai iertători faţă de cei ce ne-au greşit şi mai milostivi faţă de cei lipsiţi care, din păcate, astăzi sunt atât de mulţi.

Să petrecem cu binecuvântare aceste zile sfinte ale Crăciunului şi apoi ale Anului Nou şi Bobotezei, în comuniune de dragoste şi de frăţietate întreolaltă, cercetând cu sârg sfintele slujbe ale Bisericii şi rugându-ne cu mai multă stăruinţă şi încredere.

Fie ca acest Crăciun să fie un prilej de bucurie pentru fiecare dintre noi, un popas duhovnicesc în urcuşul nostru spre cele înalte şi un moment al întâlnirii noastre personale cu pruncul Iisus cel născut în Betleem. Urăm tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului precum şi tuturor cititorilor foii şaguniene *„Telegraful Român“* un Crăciun fericit, un An Nou cu bucurii duhovniceşti, cu pace, sănătate şi mântuire.

„La mulţi ani!“

Sfântul Arhidiacon Ştefan
sau despre cinstirea adusă de Dumnezeu frumuseţii umane

Există în paginile Sf. Scripturi câteva cazuri în care Dumnezeu îşi arată uimirea şi admiraţia în faţa frumuseţii de care este capabilă făptura umană. Aş îndrăzni să spun că sunt nişte adevărate minuni săvârşite de om asupra lui Dumnezeu. Dacă minunile pornesc dinspre Dumnezeu către om, obligându-l să se deschidă spre realitatea de dincolo, să o vadă şi să se raporteze la ea altfel decât o percepe în mod normal, prin aceste puţine exemple de care aminteam mai sus suntem puşi în faţa unei realităţi cu totul deosebită decât cea pe care o cunoaştem. În pofida ordinii consacrate, în sensul că minunea vine de la Dumnezeu spre om, există câteva minuni săvârşite de om asupra lui Dumnezeu şi care, îl vor obliga în consecinţă pe Dumnezeu să meargă până la capăt, să recunoască cu alte cuvinte măreţia şi frumuseţea făpturii umane şi să o cinstească ca atare. Chiar şi numai pentru asemenea puţine acte de frumuseţe, merita ca Dumnezeu să descindă în mizera noastră lume şi să o izbăvească de urâciunea păcatului şi a morţii.

Aceste adevărate minuni săvârşite de om, L-au făcut pe Iisus să înţeleagă că fiinţa umană, dincolo de scăderile sale, trebuie salvată, şi prin urmare, i-a tratat pe acei câţiva puţini, dar exemplari, cu toată consideraţia de care este în stare Dumnezeu, răsplătindu-i pe măsură. Adică dumnezeieşte.

Sutaşul roman, deci străin de neamul evreu, copleşit de smerenie şi socotindu-se nevrednic să-L găzduiască pe Iisus în casa lui, dovedind şi o credinţă puternică, Îi va stârni de-a dreptul uimirea şi încântarea, Care *„minunându-Se“* (Mt. 8, 10) în faţa frumuseţii făpturii sale, va exclama că „nici în Israel n-a aflat atâta credinţă“, drept pentru care îl va şi răsplăti pe măsura frumuseţii caracterului său, spunându-i, aşa cum nu multora avea să le spună, „să-i fie după credinţa lui“ (Mt. 8, 13).

Aşijderea, femeia canaaneancă este şi ea un exemplu de frumuseţe care prin consecvenţă, smerenie, credincioşie nesmintită, fără să răspundă în vreun fel la potopul de aparente jigniri şi injurii ce i se aduc, precum şi la refuzul brutal, va învinge şi va câştiga finalmente admiraţia lui Iisus, obligându-L să exclame cu nereţinută încântare „O, femeie, mare este credinţa ta!“, răsplătind-o şi pe ea într-un mod cu totul neobişnuit, dorindu-i să i se împlinească rugăciunea „după cum voieşte“ (Mt. 15, 28).

Un alt caz de frumuseţe, singular în felul lui în toată Scriptura este şi cel al femeii care va unge cu mir picioarele lui Iisus, ştergându-le apoi cu părul capului său (Lc. 7, 37—50). Nimeni, în toată Scriptura n-a mai făcut un gest de o asemenea profunzime şi frumuseţe. Dincolo de simbolismul intrinsec al gestului *„lăsaţi-o, că pentru ziua îngropării Mele a făcut aceasta“* (In. 12, 7), ni se mai vădeşte aici, în mod deosebit, capacitatea de ispăşire a omului, frumuseţea lui. Şi, profund mişcat, Dumnezeu însuşi îi va spune femeii că nu mai are păcate, că i s-au iertat „iertate sunt păcatele ei cele multe“ (Lc. 7, 47), ori un om fără păcate, seamănă cu Dumnezeu, singurul fără păcat.

Gestul femeii este oarecum similar celui săvârşit de Iisus în Joia patimilor, când El însuşi va spăla picioarele ucenicilor. Totuşi, gestul femeii îl întrece pe cel divin. Iisus va şterge picioarele ucenicilor cu prosopul, pe când femeia cu însuşi părul capului. Iisus rămâne în afara gestului, femeia însă, se implică pe de-a-ntregul, topindu-se toată în acest act. În faţa unui gest de o asemenea profunzime, Dumnezeu era obligat să meargă până la capăt. Pentru o asemenea frumuseţe merita ca Dumnezeu să moară. Atunci a înţeles Iisus că omul, frumuseţea făpturii sale merită salvată cu orice preţ. Atâta putere de iubire şi dăruire din partea omului, „mult a iubit“ (Lc. 7, 47), pentru Dumnezeu, a provocat în Dumnezeu cea mai mare putere a Sa, puterea de a ierta păcatele, care Îi aparţine numai lui Dumnezeu.

Cu siguranţă însă că exemplul Sf. Ştefan le întrece pe toate, pentru că nimeni nu s-a apropiat, asemenea lui, atât de mult de măsura dumnezeiască. Mai întâi, prin curajul exemplar, aproape de neimaginat pentru un om, cu care a ştiut să susţină învăţătura cea nouă adusă de Iisus, în faţa neînduplecaţilor şi fanatizaţilor evrei. Cu multă îndemânare şi pricepere le va demonstra acestora că Legea de care se agăţau cu atâta încrâncenare, cu toate reglementările şi sentinţele sale nu valorează nimic, n-are nici o noimă fără Hristos. Mai mult, prin excursul său documentat prin istoria lui Israel, le va demonstra că toate faptele şi evenimentele petrecute dobândesc sens numai în măsura în care sunt privite din perspectiva venirii lui Mesia în istorie, iar refuzul de a crede în El ca Plinitor al legii, înseamnă finalmente nesocotirea şi desconsiderarea tocmai a Legii şi a profeţilor.

Prin toate cele afirmate, Sf. Ştefan se făcea vinovat — din punctul de vedere al evreilor —, de cel mai înfricoşător păcat, cel al blasfemiei, al luării în deşert a numelui lui Dumnezeu, asumându-şi în deplină cunoştinţă de cauză, cea mai îngrozitoare pedeapsă, cea a lapidării, a uciderii cu pietre.

Şi totuşi, cu toate că umbra morţii groaznice plana asupra lui, plin de curaj, nu conteneşte să le arunce în obraz iudeilor adevărul: „voi cei tari în cerbice şi netăiaţi împrejur la inimă şi la urechi, voi pururea staţi împotriva Duhului Sfânt, precum părinţii voştri aşa şi voi“ (FA 7, 51).

Prin curajul cu care a ştiut să mărturisească Adevărul, ucenicul s-a ridicat la înălţimea Învăţătorului, plinindu-I porunca de a-L mărturisi, în orice loc şi-n orice împrejurare, cu neîndoită îndrăzneală: „oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi Eu pentru el înaintea Tatălui Meu care este în ceruri“ (Mt. 10, 32).

Ceea ce-l va face să fie cu totul deosebit şi unic pe Sf. Ştefan, va fi faptul că atunci când mulţimile înfuriate se năpustesc asupră-i pentru a-l pierde, el va avea puterea să se roage, aidoma Mântuitorului pe cruce, pentru iertarea şi mântuirea vrăjmaşilor şi ucigaşilor săi: *„îngenunche at, a strigat cu glas mare: Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta“* (FA 7, 60).

Iată firea umană în toată grandoarea şi frumuseţea ei. Tablou unic în Scriptură, întrecut doar de scena de pe Golgota. Luciditatea înfruntând fanatismul, logica stând neclintită în faţa orbirii şi a întunecării minţii, bunătatea, senină şi suverană, sfidând cruzimea şi bestialitatea, ridicându-se deasupra acestora aşijderea razelor de soare care străpung şi risipesc cu strălucirea lor bezna.

Drept pentru care şi răsplata îi va fi pe măsură. În faţa ucenicului său neînfricat, a frumuseţii sale neasemuite, Dumnezeu nu putea să procedeze altfel, decât cinstindu-l după cuviinţă, primindu-l întru împărăţia Sa cu toată consideraţia şi preţuirea.

În toate descrierile din Sf. Scriptură, în viziunile sfinte ale profeţilor şi până în cele din Apocalipsă, Dumnezeu apare întotdeauna *Şezând* pe tronul slavei sale celei negrăite. „Am văzut pe Domnul *Şezând* pe tronul său, şi toată oştirea cerească stătea lângă El, la dreapta şi la stânga Lui“ (3 Reg. 22, 19), aşa i se înfăţişează Dumnezeu profetului Miheia: Şezând pe tronul slavei sale, înconjurat de mulţimea oştirilor cereşti, stând de jur-împrejurul Său. Într-o altă viziune tulburătoare, Dumnezeu „Cel vechi de zile“, I se înfăţişează profetului Daniel *„aşezându-se“*. „Îmbrăcămintea lui era albă ca zăpada... Judecătorul *se aşează* şi cărţile fură deschise“ (Dan. 7, 9—10). Asemenea Sf. Ap. şi Evanghelist Ioan, într-una din viziunile sale apocaliptice, îl vede pe Atotputernicul *„Şezând* pe un tron în cer“ (Apoc. 4, 2).

Şederea lui Dumnezeu pe scaunul slavei Sale, aşa cum ne este înfăţişat în toate viziunile vetero-testamentare sau în cele apocaliptice, este semnul suveranităţii, al atotputerniciei divine în faţa creaturii şi a întregului univers.

Iată însă că în faţa Sf. Ştefan, Dumnezeu face un gest nemaiîntâlnit în toată Scriptura, primindu-l pe întâiul său mucenic, nu şezând, aşa cum ni se înfăţişează în toate locurile amintite mai sus, ci *stând*, căci aşa l-a primit Dumnezeu pe ucenicul său: „privind la cer a văzut slava lui Dumnezeu şi pe Iisus *stând* de-a dreapta lui Dumnezeu“ (FA 7, 55).

Tâlcul ascuns al acestui gest divin cu totul neobişnuit nu poate fi decât acela că religia întemeiată de Hristos nu este una a abstracţiunilor sau a simplelor concepte goale de conţinut, ci ea se întemeiază, mai presus de toate, pe relaţia de comuniune directă şi vie, pe apropierea dintre om şi Dumnezeu. Dumnezeu ni se face apropiat în măsura în care noi ştim să ne apropiem de El.

Pe cei care I se fac cu a-

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot NICOLAE STOIA

Armata şi Marea Unire

(Urmare din pag. 1)

Misiunea acesteia a fost de a ocroti populaţia de acţiunile violente ale detaşamentelor de militari ucraineni şi de a restabili ordinea. Îndeplinindu-şi misiunea, ostaşii diviziei române nu s-au implicat politic. Ei au permis Congresului general al populaţiei din provincie să decidă viitorul acesteia, prin unirea necondiţionată cu România.

Şi în Transilvania situaţia era complexă şi tensionată, datorită prevederilor Convenţiei militare referitoare la armistiţiul cu Ungaria. Guvernul ungar, invocând prevederile convenţiei îşi aroga dreptul de administraţie asupra întregului teritoriu al Transilvaniei de la nord de Mureş şi refuza să transmită puterile publice organelor locale ale Consiliului Naţional Român Central, existente aici. Acest fapt a dat naştere la conflicte frecvente care adesea au luat forma unor masacre ale românilor de către jandarmerie, miliţie şi bandele maghiare.

Pentru a pune capăt unei asemenea stări de lucruri şi pentru a evita ca ea să devină sursa unei veritabile tragedii a poporului român din Transilvania, Consiliul Naţional Român Central a cerut în mai multe rânduri intervenţia urgentă a armatei române. În acord cu guvernul şi comandantul trupelor aliate de la Dunăre, Marele Cartier General român a hotărât la 15 noiembrie 1918 ca trupele române să înainteze în Transilvania în limitele indicate de armistiţiul de la Belgrad. În timp ce la Alba Iulia naţiunea română din Transilvania hotăra asupra viitorului său destin, Divizia 7 infanterie şi Divizia 1 vânători depăşeau crestele Carpaţilor, atingând un aliniament care îngloba localităţile Bistriţa, Târgu Mureş, Sighişoara, Braşov, respectându-se prevederile convenţiei de armistiţiu încheiate de Antanta cu Ungaria.

Adunarea de la Alba Iulia şi-a putut desfăşura lucrările fără nici un fel de presiune din partea armatei române, oprită la graniţa răsăriteană a Transilvaniei.

Deci, în rândul forţelor care au pregătit şi realizat unirea - clasa politică, ţărănimea, intelectualitatea, propaganda naţională, biserica etc. - un rol important l-a avut armata. Ea a fost braţul înarmat al naţiunii căreia i-a conferit încredere şi a netezit procesul de unire.

Cu multă pătrundere sesiza acest adevăr Nicolae Iorga. Marele istoric aprecia că dacă armata „nu ar fi realizat un cordon de baionete în jurul reprezentanţilor naţiei, duşmanii nu le-ar fi îngăduit să se pronunţe asupra unităţii naţionale“.[3]

NOTE:

1 Arhivele Militare Române, fond microfilme, rola P.II.2.510, c.285;

2 Ibidem, rola P. II 5.221, c 229;

3 Nicolae Iorga, **Originea, firea şi destinul neamului românesc**, în Enciclopedia României, vol. I, Bucureşti, 1938, p. 34.

Credinţă

Nu căuta semne divine aiurea,
Dumnezeu ne este foarte aproape.
Spre zarea albastră ridică-ţi privirea
Şi vezi cum desparte pământul de ape.

Din noaptea adâncă răsare-o lumină,
Precum şi viaţa reînvie prin moarte.
Aşa e şi crezul în fiinţa Divină,
Cu cât crezi mai mult, Îl ai mai aproape.

Să crezi şi la rău, să crezi şi la bine,
Aceasta-i dovada credinţei în El.
E acolo, e sus, se uită la tine,
Şi-L vezi de-ţi ridici privirea spre Cer.

Lt. Col. IOAN PĂREAN
Academia Forţelor Terestre
„Nicolae Bălcescu“ Sibiu

Genealogia Mântuitorului

(Urmare din pag. a 2-a)

mai avem în Noul Testament şi o altă prezentare a neamului lui Iisus, cea pe care ne-o înfăţişează Sfântul Evanghelist Luca într-o formă inversă, ascendentă, de la Iisus până la Adam, până la Dumnezeu. Asociindu-l pe Mântuitorul cu Adam, vedem că aşa cum prin firea păcătoasă moştenită de la primul om, suntem supuşi păcatului, tot aşa prin întruparea „Celui de al doilea Adam“, a Mântuitorului Iisus Hristos putem moşteni firea eliberată de păcat, înnoită prin binecuvântarea lui Dumnezeu spre viaţă veşnică.

Făcând împărţirea genealogiei Domnului din 14 în 14 generaţii, ne gândim la faptul că cifra 14 reprezintă dublarea cifrei 7 considerată sfântă, iar 42 dublarea înmulţită cu 3, reprezintă deplinătatea sfinţeniei împlinite în persoana celui care o încheie, adică a lui Iisus Hristos.

Am văzut apoi că în cartea neamului lui Iisus apar şi femei. Unele din ele chiar păcătoase, altele de alt neam; ceea ce înseamnă că la mântuire sunt chemaţi toţi oamenii, în mod egal: bărbaţi sau femei; păcătoşi sau drepţi; din poporul ales sau din alte neamuri.

Observăm că Sfântul Evanghelist ne prezintă neamul după trup al Domnului. Aceasta nu opreşte să considerăm că Cel ce s-a întrupat este şi rămâne Dumnezeu adevărat. Fiind şi rămânând Dumnezeu adevărat, El este şi Om adevărat, adică Fiul lui Dumnezeu, Fiul Omului, „Fiul lui David“.

Pericopa Evanghelică referitoare la „cartea neamului lui Iisus Hristos“ a fost rânduită de către Biserică să se citească în duminica dinaintea Naşterii Domnului, arătându-ne prin aceasta luarea aminte asupra Personalităţii divin-umane a Celui ce se va naşte pentru a noastră mântuire.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

- **19 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit slujba de Te-Deum în Catedrală cu prilejul zilei **Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit ANTONIE.**
- **20 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
  — A participat la festivitatea de acordare a titlului de Dr. h.c, Prof. Dr, Ioannis Karavidopoulos din Tesalonic.
  — Seara a slujit Vecernia şi Litia în Catedrală.
- **21 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
  — Seara a slujit şi predicat la Vecernie în biserica „Cuv. Paraschiva" din Tălmăcel, prot. Avrig.
- **24 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a sfinţit biserica din incinta Academiei de aviaţie „Henri Coandă" din Braşov şi a săvârşit Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură.
- **25 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.
- **26 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  — A prezidat examenul de capacitate pentru candidaţii aparţinători Arhiepiscopiei Sibiului.
- **28 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit în sobor slujba înmormântării epitropului catedralei din Sibiu, Marin Coman, rostind cuvânt de învăţătură.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **30 NOIEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Andrei" de la Liceul Carol I din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  — A săvârşit un parastas întru pomenirea mitropolitului Andrei Şaguna în Catedrală şi apoi la mausoleul de la Răşinari.
  — A sfinţit o placă comemorativă pusă pe casa unde a locuit în Sibiu, Al. Vaida Voievod, unul din artizanii Unirii din 1918.
  — Seara a participat la **Spectacolul omagial de 1 decembrie,** organizat de Consiliul Judeţean Sibiu, în Sala Teatrului.
- **1 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a făcut parte din soborul de arhierei care au săvârşit Sf. Liturghie arhierească şi slujba de Te-Deum în Catedrala arhiepiscopală din Alba-Iulia.
- **2 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Cisnădie, prot. Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
  P.C. Preot paroh Nicolae Bârsan a fost hirotesit întru sachelar.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală şi a participat la concertul de colinde al grupului „Armonia" al studenţilor teologi sibieni.
- **4 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
- **6 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a făcut parte din soborul de arhierei care a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala arhiepiscopală din Cluj cu prilejul împlinirii a 80 de ani de la reactivarea Eparhiei Clujului.
- **7 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Mucenită Filofteia" din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
- **8 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Lucian-Dumitru Chiţu.
  — A săvârşit în sobor o slujbă de pomenire la catafalcul prot. Alexandru Comşa din Rupea.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **9 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Hamba, prot. Sibiu rostind cuvânt de învăţătură.
  P.C. diacon Lucian Chiţu a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Măgura, prot. Braşov, iar teologul Florin Gârlonţa întru diacon.
  P.C. Pr. paroh Liviu Bărbat a fost hirotesit întru sachelar.
  — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **10 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe P.C. diacon Florin Gârlonţa pe seama parohiei Spitale-Braşov, iar pe teologul Flavius Munteanu întru diacon.
- **11 DECEMBRIE 2001, — Prea Sfinţia Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru preot pe P.C. diacon Flavius Munteanu, pe seama Capelei Spitalului din Codlea.

Arhid. VASILE AVRAM

Sf. Arhid. Ştefan

(Urmare din pag. a 3-a)

devărat apropiaţi şi următori, plinindu-I poruncile, pe acei care se străduiesc să se facă cât mai asemenea Lui prin credinţă şi curajul mărturisitor în faţa năprazнelor de tot felul, prin capacitatea de jertfire de sine şi puterea de biruinţă asupra relelor şi ispitelor, cât şi prin păstrarea nesmintită pe calea Adevărului, într-un cuvânt tot ceea ce constituie frumuseţea făpturii umane, pe aceştia şi Dumnezeu îi cinsteşte, aşa cum a făcut şi cu Sf. Ştefan, pe care l-a primit întru împărăţia Sa cea cerească şi pururea fericitoare cu toată preţuirea şi cinstea pe care numai Dumnezeu ştie să le dăruiască frumuseţii făpturii Sale.

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2002 este de 85 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 100 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

Constantin Popa. **Slimnic străveche aşezare din ţinutul Sibiului,** Sibiu, 2001, 152 p.

Cartea pe care o recenzăm este, de fapt, monografia comunei Slimnic, avându-l ca autor pe Constantin Popa, muzeograf la Muzeul de Istorie din Sibiu, muzeu ce face parte din Muzeul Brukenthal. După cum aflăm chiar din *Prefaţă,* la baza elaborării au stat o seamă de lucrări, unele publicate, precum monografia semnată de preotul evanghelic Johann Plattner, din 1907, lucrările istoricului Thomas Nägler, slimnicean de origine, altele în manuscris, precum monografia regretatului prof. Ion Tatu, fost director al şcolii.

După *Prefaţă* şi *Cuvânt înainte* urmează capitolele care abordează condiţiile naturale, aşezările preistorice, dacice preromane, cât şi pe cele din epoca Daciei romane. Urmează, oarecum grupate, alte trei capitole cu referire la marile migraţii, cucerirea maghiară a Transilvaniei, respectiv colonizarea saşilor. Operând cronologic, autorul abordează istoricul aşezării în secolele XIII—XVII, iar preocuparea sa este dublată — ori succedată în alte capitole — de atenţia acordată conflictelor sociale din ţinutul sibian şi din Transilvania, în situaţia alarmantă a incursiunilor şi atacurilor otomane („turceşti" formulează autorul) la nord de Carpaţi, de disputele din secolul al XVI-lea pentru stăpânirea voievodatului (ulterior, principatului) intracarpatic şi de intrarea acestuia în stăpânirea Imperiului Habsburgic. Cu acurateţea istoricului, autorul analizează stăpânirea habsburgică, punctând teme precum răscoala curuţilor, o nouă colonizare de populaţie germanică, vremea revoluţiei de la 1848, situaţia din timpul Dualismului austro-ungar. Un capitol special este rezervat „Comisaţiei" (comasării) terenurilor arabile din hotarul comunei, fapt ce a condus atât în rândurile românilor, cât şi a păturii sărace săseşti la o gravă criză social-economică. În continuare, autorul analizează situaţia locală între cele două războaie mondiale, insistând asupra impactului Marii Uniri din 1918 în istoria locală. Capitole speciale sunt rezervate anilor totalitari, cu nuanţări privind deportarea saşilor în Uniunea Sovietică, colectivizarea, momentul decembrie 1989. Ca istoric cu specialitatea etnografie, distinsul nostru coleg prezintă succesiv economia tradiţională, situaţia socială, învăţământul, viaţa religioasă precum şi monumente de arhitectură din Slimnic. Cartea se încheie cu pagini rezervate anexelor, bibliografiei selective şi ilustraţiilor. Pe scurt, avem în faţă o carte sobră şi densă sub raportul informaţiei ştiinţifice şi agreabilă de lecturat.

C.I.

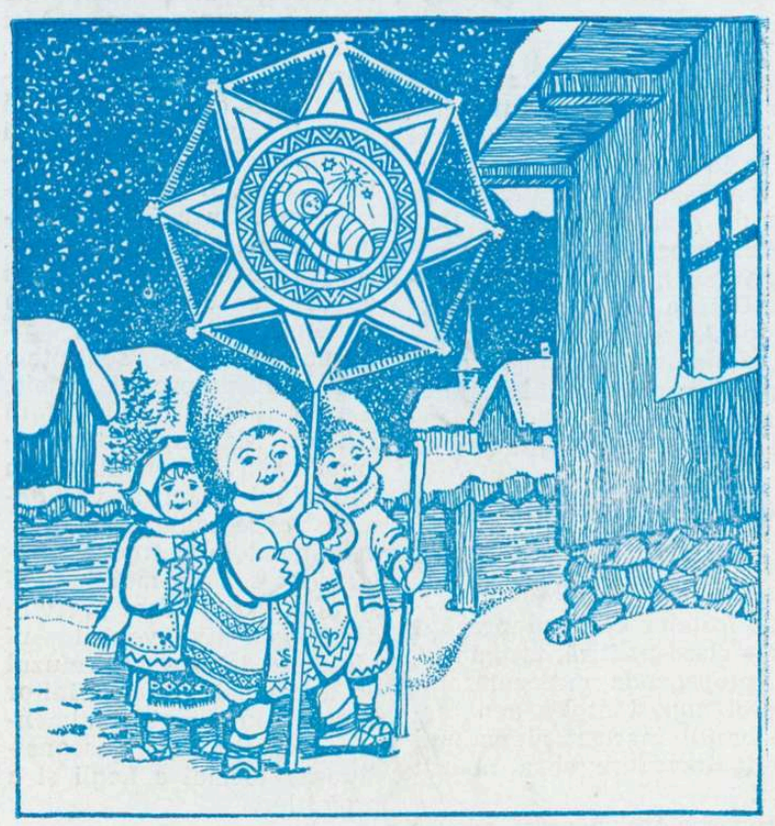

„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire!"

Cu această frumoasă vestire îngerească întâmpinăm pe toţi cititorii şi colaboratorii foii şaguniene, de la Sibiu.

Pacea şi bunăvoirea între oameni sunt, la ceasul de faţă, cele mai dorite bunuri după care suspină atâtea suflete de pe tot întinsul planetei.

Bunul Dumnezeu să le reverse, acum, de Sărbătorile Crăciunului, Anului Nou şi Bobotezei, peste lumea noastră copleşită de violenţă, suferinţă şi teamă.

La mulţi ani!

Redacţia

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● *Mergând, învăţaţi* . . . de P.S. Visarion Răşinăreanu, episcop-vicar, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2001, 191 p., tipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Dr. Antonie, Mitropolitul Ardealului.

E o carte de predici care au meritul de a fi scurte, ceea ce înseamnă uşurare de comunicare, pentru că, a predica astăzi înseamnă a transmite prin viu grai sau prin scris Cuvântul revelat al Scripturii.

A predica astăzi înseamnă a te identifica întru totul cu ceea ce înveţi tu, ca păstor de suflete, a trăi cu maximă intensitate adevărurile cele mai presus de fire pe care le propovăduieşti, adevăruri care conduc pe oameni către viaţa cea veşnică.

De aceea socotim că apariţia unei cărţi de învăţătură, a unei cărţi de predici care să explice dreapta credinţă întru dreapta făptuire, este un prilej de bucurie duhovnicească.

Felicităm şi binecuvântăm această strădanie întru cunoaşterea şi explicarea adevărurilor de credinţă ca şi a zilelor de praznic din cuprinsul anului bisericesc şi cerem ajutorul şi harul lui Dumnezeu asupra cititorilor. O recomandăm cu căldură tuturor cititorilor.

★

● La Editura Oastea Domnului au apărut multe cărţi bune, printre care: *Hristos — Pâinea noastră zilnică,* de Traian Dorz. Cuprinde 366 scurte meditaţii biblice pentru zilele anului, — de la 1 ianuarie, la 31 decembrie — Sibiu, 2001, 384 p.

E o carte care adună din scrierile lui Traian Dorz: „Să spunem copiilor noştri întocmai învăţătura pe care ne-au dat-o nouă părinţii noştri. Să transmitem urmaşilor noştri exact bunurile ce ni le-au transmis nouă înaintaşii pe care îi urmăm. Nici un popor din lume n-a putut să-şi păstreze fiinţa sa, unitatea sa, independenţa sa, identitatea sa, caracterul său, fără această continuitate mântuitoare şi necesară.

Tradiţia noastră, sărbătorile noastre, familia noastră, credinţa şi învăţătura noastră, care sunt ca nişte rădăcini ale noastre înfipte în pământul şi în cerul nostru, ne hrănesc sufletul şi trupul nostru şi ne ţin prezentul şi viitorul nostru.

De aceea, toţi binefăcătorii poporului nostru şi ai credinţei noastre aşa ne-au învăţat şi aşa au căutat să ne facă să fim.

Dar tot de aceea, toţi răufăcătorii noştri au lucrat totdeauna prin cele mai viclene mijloace şi feluri spre a ne face pe noi să dispreţuim aceste rădăcini, să ne lepădăm, să ne rupem de ele, să nu păstrăm şi să dărâmăm aceste „vechituri" ale noastre, ca să le înlocuim cu altceva „nou", al lor".

★

● *Zoroastrism şi creştinism. Premise de dialog interreligios şi convergenţă spirituală,* de Liviu Al. Stan, Bucureşti, 2001.

Încă o carte care promite mult. Dumnezeu să-i ajute.

★

● Editura Agapis publică cartea: *Dumnezeu atotcreatorul* de Protos. Nicodim Mândiţă. Cartea apare cu binecuvântarea P.S. Galaction, Episcopul Teleormanului, 2000, 384 p.

Este o carte de teologie populară foarte bună pentru cititorii de rând. Dumnezeu să le dea putere şi răbdare celor ce o vor citi.

★

● Editura Pro Transilvania publică cartea: *Arc peste timp,* de Victor Macarevici, Bucureşti, 2001.

Iată ce spune Nicolae Neaga despre autor şi carte: „Colegul Victor Macarevici ne face să retrăim acele momente deosebite din viaţa noastră, când am lăsat viaţa noastră părintească şi tot ce am avut şi am plecat spre necunoscut . . .".

E o carte plină de gânduri frumoase şi de amintiri care nu vor trece niciodată.

★

● *A fost odată, în alte vremi,* de Jessica Douglas-Home, Editura Humanitas, Bucureşti, 2001, traducere din engleză de Delia Războlescu, 237 p.

Este o carte de istorie contemporană.

„În anii '80, Jessica Douglas-Home, ziaristă la revistele britanice: Guardian, Telegraph, The Times şi Wall Street Journal, a întreprins câteva călătorii documentare în ţările aflate în spatele Cortinei de Fier. Întâlnirile şi discuţiile, purtate în circumstanţe inimaginabile astăzi, cu artişti, filozofi şi scriitori din Cehoslovacia, Polonia, Ungaria şi România i-au dat prilejul de a descoperi cealaltă faţă, cea neoficială şi tocmai de aceea adevărată, a vieţii şi culturii din lagărul statelor comuniste. Cartea este povestea descoperirii treptate şi uimite, de către un intelectual din Vest, a unei lumi considerate la început condamnată la extincţie culturală, dar dovedindu-se în realitate a fi universul unei vitalităţi a spiritului de neîntâlnit în Occident".

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 75 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2.11.1.-61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.